

ZBORNIK
DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM
V
KNJIGA 18

REDAKCIONI ODBOR

Karlo Mrazović, Ivo Rukavina, Anka Berus, Nikola
Sekulić, Mile Počuča, Fabijan Trgo, pukovnik, Zdenko
Cvrlje, potpukovnik, Šandor Kaufer, major, Boško
Čavić, kapetan 1. klase.

Odgovorni urednik
Fabijan Trgo, pukovnik

IZDAJE

VOJNI ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMije

VOJNI ISTORISKI INSTITUT JUGOSLOVENSKE NARODNE ARMije

ZBORNIK

DOKUMENATA I PODATAKA
O NARODNOOSLOBODILAČKOM RATU
JUGOSLOVENSKIH NARODA

TOM

V

KNJIGA 18

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

BEOGRAD

1957

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GOD.

— KOLOVOZ —

DOKUMENTI JEDINICA NARODNOOSLO-
BODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
JUGOSLAVIJE

BR. 1

**DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
1 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA
ČIŠĆENJE PODRUČJA MALE KAPELE OD ČETNIKA¹**

Op. 80/43
1. VIII. 1943

DIREKTIVA

ZA ČIŠĆENJE ČETNIČKIH BANDI NA PROSTORU KAPELE

I.

Pošto su četničke bande napustile talijanske garnizone snabdjevene od Talijana sa desetodnevnom suhom hranom i municijom, razmjestile se na prostoru južno od glavnog bila planine Mala Kapela, te

II.

ugrožavaju naše komunikacije sa sjevera, pljačkaju i postale su strahovlada za mirno stanovništvo toga kraja, to smo odlučili poduzeti,

III.

čišćenje u kojem će učestvovati sljedeće jedinice:

Prvi obruč: VIII Divizija I Korpusa NOVH.

Drugi obruč: jedinice XIII Divizije,

jedinice Grupe prim.-goranskih part. odreda,

dijelovi Plaščanskog i Kordunaškog odreda,

bataljon P. P. K.,²

hrvatski bataljon »Matija Gubec«,³

straže I Ličkog područja i Komande mjesta Vrhovine.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 1—1, k. 104 A.

² To jest: bataljon protiv pete kolone.

³ Ovaj bataljon, formiran u Lici, bio je pod neposrednom komandom Šeste divizije.

IV.

Prilikom čišćenja područja Kapele od četničkih bandi trebaju se brigade držati kursa naznačenog u našem Proglasu od 1. ov. mj., koji će se priložiti.

One će organizirati potrebni propagandistički rad u selima odakle potječu pripadnici tih bandi i kod toga se služiti stavkama Proglasa kao osnovnom linijom.

Osnovno je da se narodu prikaže kako su naše pozicije kod Saveznika svakim danom sve čvršće, kako njihova akcija ne može biti u skladu sa savezničkim planom, nego je produkt talijanskih planova.

Treba nadalje produbiti jaz između vođa i mase. Treba prikazivati kako ih vođe nastoje zadržati u šumi protiv njihovog interesa, a da bi spasili svoje zadatke i svoje glave.

S četničkom masom treba postupiti po mogućnosti što blaže. Pozivati ih da stupe u našu vojsku ili ih razoružane puštati kući. Manjim vojnim funkcionerima se također može pokloniti sloboda. Malo većim se može dati prilika da u borbi zasluže svoju glavu. Najvećim i bivšim aktivnim oficirima i podoficirima ne treba ništa nuditi uopće, nego će se o svakom posebno donijeti odluke.

Prilikom susreta u šumi valja biti oštar. Tko god se ne bude predavao, treba odmah pucati. Svrha je ovoga da ih se u šumi straši, a uklanja strah od povratka.

V.

U svrhu postignuća postavljenog cilja osnovna ideja jeste stvoriti dva obruča kao što je i izvršen raspored snaga, a jedinice VIII Divizije bi izvršile čišćenje unutarnjeg prostora jer prema podacima glavnina četničkih bandi nalazi se na prostoru Doljani — Brezovac — Petrinić Polje, a možda i Dabar.

Jedinice VIII Divizije imaju za polaznu bazu Plaški, odakle treba da se razmjestite i to:

Jedna brigada: Jesenice.⁴

Druga brigada: selo Mala Kapela, Selište po jedan bataljon, a 2 bataljona u Dabar.

Treća brigada: selo Rudopolje, Dugi Dol po jedan bataljon, a 2 bataljona u Doljani.

Sa toga prostora će jedinice VIII Divizije, kada budu raspoređene kao što je navedeno, izvršiti pokret prema prostoru Petrinić Polje, Brezovac, Ružica Grič, Padež (kota 846), sa ciljem zbijanja bandi na tom prostoru i njihovog uništenja.⁵

⁴ Lička Jesenica

⁵ Vidi dok. br. 23, 24, 95 i 137.

VI.

Jedinice XIII Divizije, koje su već sada po našem naređenju raspoređene: Tominčeva Draga — Letinac — Drenovi Klanac — Kompolje, izvršile bi pokrete kao što slijedi:

Ove iz Kompolja prema Davidovcu (k. 897) i Durelu (k. 727).

Ove iz Letinca preko Velikog Vrh (k. 979) na Čelina Vrh (k. 911) do k. 713, iznad Zapolja.

Ove iz Tominčeve Drage preko Velika Siča — k. 782 — Vratnik (k. 733) — Glibodol.

S time da bi obrazovale drugi obruč, sa zadatkom da spriječe bjegstvo prema zapadu.

Bataljon P. P. K. po našem naređenju već se nalazi u selima Škare i Glavace, te će sa jednom četom izaći na Atlin Vrh (k. 801), te kreće prema raskrižju puteva sjeverozapadno od kote Panderkovo Brdo (796), prema Petrinić Polju zaključno.

Druga četa kreće preko Paskaševa Vrh (k. 687) prema k. 767, izbija na Tuk, sa zaključno Petrinić Poljem.

Treća četa polazi od k. 673, sjeveroistočno od crkve Sv. Petka, padinama Erderoga Kose (k. 931) prema k. 805 i sjedinjava se sa snagama koje polaze iz Dabra.

Hrvatski bataljon iz Zalužnice sa jednom četom na Jurjevu Kosu (k. 897), k. 910 (Crni Vrh) — Kipina Vrelo prema k. 662, zaključno Ružića Grič.

Druga četa južnim padinama Jurjeve Kose na Ivančevića Brda (k. 690), prema Vrbica Vrelu, i zaključno Ružića Grič.

Treća četa: Komarnica (k. 744), Dabrić (k. 693), preko Orlovčića (k. 1019) do sjedinjenja sa ostalim snagama.

Plašćanski i Kordunaški odred će zaposjesti sa svojim dijelovima Vrcelje južno od jezera Blata, Vrcelje sjeverno od Blata, Selo Vera, Budimlije, Vukeliće, Vuliće i Kunić Selo. Jačinu ovih dijelova odredit će Štab I Korpusa.

VII.

Sve snage na označenim prostorima trebaju i prije općeg čišćenja poduzimati prema situaciji lokalna čišćenja, držeći se prednjih uputa.

VIII.

Datum i vrijeme općeg čišćenja bit će naknadno naređeno, a zavisi od toga kada će snage VIII Divizije I Korpusa biti na svojim polaznim mjestima.

IX.

Znaci raspoznavanja jesu: Mićun—Đuić.

Ugovoreni znaci: jedan zvižduk, odgovor: jedno »kva«.

Svaki borac za partizankom mora nositi kao vidljivi znak raspoznavanja bukovu grančicu, a pušku uvijek nositi u ruci sa nožem na pušci.

X.

Sve jedinice će se kretati u vodnim i desetičnim kolo-nama, po mogućnosti paralelno.

Širinu fronta uzimati tako da se što prije uspostavi veza među svima koji nastupaju. Obavezno održavati vezu.

U slučajevima kada neka od četa naiđe na otpor i ne mogne odbaciti dijelove četničkih bandi dužnost je svih ostalih desno i lijevo da priteknu u pomoć, odnosno nastave svoje maršovanje u pravcu borbe. Naročito je važno da se sve jedi-nice pridržavaju striktno pravaca svojih nastupanja.

Zato se pobrinuti za dovoljan broj vodiča povjerljivih.

Vrijeme pokreta i svrhu saopćiti u zadnji momenat borcima.

Za pokret se opskrbiti suhom hranom.

Na prostorima gdje se budu sjedinile snage da se prijeđe i ponovno da se pretraži sav prostor.

Na nastupnim pravcima svaku pećinu detaljno pretražiti. Municiju štedjeti. Ne pucati previše. Komandiri četa će odre-diti kada i koliko boraca će ispaliti po koji metak u toku marša. U slučaju borbe čete sakupiti i protjerivati neprijatelja nasto-jeći da ga se goni u susretne prostore.

Zarobljenike usput, t. j. naoružane ili one za koje postoji sumnja da su bacili oružje, voditi sobom, te zahtijevati da kažu gdje su ostali pod prijetnjom smrtno kazne za neistini-test iskaza.

U svemu postupati prema tački IV ove direktive i Pro-glasa »Srbi u četničkim redovima«.

XI.

Štab I Korpusa NOVH će odrediti mjesto svoga Štaba i saopćiti ovome Štabu, kao i datum kada misli da se opće čišće-nje može poduzeti, da bi se blagovremeno moglo narediti i ostalim jedinicama.

XII.

Po završetku ovog čišćenja brigada VIII Divizije koja je nastupala od Jesenice da se spusti u Brezovac — Doljane — Zalužnicu.

Brigada koja je nastupala od Doljana — Dugog Dola i Rudopolja da se vrati u Vrhovine — Zalužnicu.

Brigada koja je nastupala od Dabra da se vrati u Škarc — Glavace i Podum.

Snage XIII Divizije u sastav svoje Divizije.

Bataljon P. P. K. će dobiti naknadno naređenje.

Hrvatski bataljon »Matija Gubec« u selo Sinac.

Plaščanski i Kordunaški odred u svoje baze.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

V.⁶ Bakarić

Komandant:

Ivo Rukavina

BR. 2

UPUTSTVO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA O ČUVANJU VOJNE TAJNE¹

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. br. 82/43
Dne 2. VIII. 1943

ŠTABU²

Često je slučaj da pripreme za izvjesnu operaciju bivaju poznate širom svijeta i da zbog toga imamo nepotrebnih štetnih posljedica. Ovo naročito kada su pripreme za operaciju duže, ili kada neka operacija treba biti izvedena poslije relativno dužeg vremena.

Smatramo da nije nužno upozoravati od kolike je štetnosti i kakvim sve neželjenim posljedicama može to uroditi.

Međutim, ipak ostaje pitanje zašto se to tako dešava, a kada se osvrnemo tražeći uzroka dolazimo do ovih rezultata:

1.) Odgovorni drugovi često puta smatraju da su opera-

⁶ Vladimir

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 3—1, k. 104 A.

² Uputstvo je dostavljeno svim jedinicama na području Hrvatske.

tivne namjere dobar predmet privatnih razgovora i kuriozitet, te ne vodeći računa i zaboravljajući da su operativne namjere najveća vojnička tajna, a u isto vrijeme vrlo usko vezane sa čašću pojedinaca, pričaju, ponekad čak »praveći se važni«, o tim operativnim namjerama kao o događajima prvorazredne važnosti koji su najnovija novost, te prema tome treba ih razglasiti. Aljkavost i nepažnja ovakovoga oblika treba i može vrlo lako iščeznuti iz naših štabova.

2.) Neorganizovanost rada po našim štabovima jeste također momenat koji daje mogućnosti da se operativne namjere saznaju u javnosti. Često je slučaj da svi štabovi ne vode dovoljno računa gdje se smještaju i kako organizuju unutarnji red i poredak u štabu, nego se u jednoj te istoj prostoriji skupljaju i rade i oni koji se nalaze uz taj štab, pa i odbornici, seljaci i razni posjetioci. Bez sumnje je pri takvome stanju teško sačuvati tajnost namjere i spriječiti da se one brzo šire u javnost.

3.) Često je slučaj da se vode nesmotreno telefonski razgovori, naročito na dužim linijama, te se preko njih mnogo toga doznaje. Činjenica je da naše telefonsko osoblje nije još uvijek odviknuto od prisluškivanja razgovora, ali je isto tako i činjenica da se relativno slabo kontroliše rad telefonskog osoblja. Prema tome nije ni čudo da se razgovori prisluškuju. Osim toga postoji i vjerovatnoća prisluškivanja od strane neprijatelja na dužim telefonskim linijama.

4.) Nesmotreno izlaženje na izviđanja gdje je također jedna mogućnost saznavanja u javnosti naših operativnih namjera. Za ovo je opće pravilo: nastojati što prikrivenije i neprimjetnije izvršavati izviđanja. Kako to izvesti u pojedinim konkretnim slučajevima — treba saobraziti datoj situaciji.

5.) Priprema suhe hrane jeste također jedna od mogućnosti da se operativna namjera provali.

Da bismo ovakovo štetno stanje popravili smatramo za potrebno napomenuti:

1.) Da se uporno opominje sve drugove, članove štabova i ostale saradnike, kao i sve one jedinice koje se nalaze u sastavu štaba, da je njihova najsvetija dužnost sačuvati sve vojničke tajne i da se zavede mnogo strožija kontrola nad svim onima koji dolaze u dodir sa štabovima.

2.) Posvetiti mnogo veću pažnju izboru mjesta za štab, unutarnjoj organizaciji, kao i redu i poretku u štabu. Ne trpjeti gomilanje raznoraznih ljudi u prostorijama i neposrednoj blizini štaba. Biti mnogo obazriviji kada i gdje se šta razgovara, ko je prisutan, da li treba biti prisutan ili ne.

3.) Telefonske razgovore, naročito na dužim linijama, voditi ili šifrovanim depešama ili stranim jezicima.

U pogledu gornjih tačaka 4. i 5. jedna od povoljnih metoda jeste lansirati vijest da idemo u operaciju u drugom pravcu negoli se u stvari pripremamo, a po mogućnosti u lansiranom pravcu poslati nekoga ili sam otići u izviđanje.

Naše operativne namjere ostat će potpuno nepoznate za neprijatelja ako mi to hoćemo i ako povedemo mnogo više računa o tome da ih on ne dozna.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta
I pom. načelnika Štaba:

(M. P.)³

Srećko Manola

BR. 3

PISMO ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O STAVLJANJU OMLADINSKE NO BRIGADE »JOŽA VLAHOVIĆ« POD KOMANDU ZONE¹

ŠTAB
II KORPUSA NOV I PO
HRVATSKE
Broj: služb.
2. VIII. 1943 u 12 sati

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Na položaju

Dragi drugovi,

Vaš dopis koji ste uputili na Štab XII Divizije II Korpusa NOV i PO Hrvatske, i na koji Vam je odgovorio Štab iste divizije, dostavljen je zajedno sa odgovorom ovom Štabu.² Isti dopis uzet je na savjetovanju nekih članova ovoga Štaba i članova Oblasnog komiteta³ na razmatranje uz prisustvo drugarice Anke.⁴

¹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

² Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 27/4, k. 1472.

³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 71 i 84.

⁴ Oblasni komitet Komunističke partije Hrvatske za Slavoniju

⁵ Anka Berus

Premda mi nismo dobili od Glavnog štaba nikakvo naređenje da Omladinsku brigadu »Joža Vlahović« (XVI brigadu) stavimo pod Vašu komandu, mi smo donijeli odluku da Vam tu brigadu stavimo na raspolaganje⁵ dok ne dobijemo po tom pitanju odgovor, odnosno naređenje Glavnog štaba.⁶

Omladinska brigada nalazi se sada na Bilo Gori i prema naređenju ovog Štaba, a nakon svog putovanja po Hrvatskom Zagorju,⁷ treba da se odmori, sredi i ponovno pripremi vojnički i politički za izvršenje zadataka koje će dobiti od Vas. Rok za svu tu pripremu određen joj je do 8 o. m. zaključno, nakon čega potpada pod Vašu komandu. Vezu međutim treba da Štab XII Divizije, kao i Štab te brigade uhvati odmah sa Vama i da je održava stalno.

Štab XII Divizije obaviješten je o tome i dobio je u tom smislu potrebno naređenje. Isto tako Štab divizije dobio je naređenje da izvrši u međuvremenu jednu ili dvije akcije,⁸ koje se momentano na terenu Bilogorskog područja pokazuju veoma podesne, da se snage XII Divizije snabdiju sa puščanom municijom kao i minama za teške minobacače, te da se na taj način osposobe za daljnje vojničko djelovanje. Municije je naime na ovom našem putovanju mnogo istrošeno, a dobiveno je srazmjerno vrlo malo. Osobito im je naglašeno da u tom pogledu osposobe Omladinsku brigadu »Joža Vlahović«.

Mi ćemo s naše strane također održavati vezu sa Vama, i ukoliko situacija bude takova, nastojaćemo da i sa ostalim našim snagama kooperiramo sa Vama, ne zapostavljajući, naravno, i ostale zadatke koje smo dobili od Glavnog štaba na teritoriju bivše III Operativne zone. Što se tiče radio-stanice, možemo Vas izvijestiti da pored velikog broja radio-stanica s kojima je ovaj Štab raspolagao, sada momentano nemamo ni jedne ispravne. Jedina ispravna radio-stanica, s kojom je ovaj Štab održavao vezu sa Glavnim štabom, krenula je na put za Baniju sa XVII brigadom,⁹ s kojom se nalazi i komandant¹⁰ i kome-

⁵ I poslije donošenja ove odluke Brigada je ostala u Slavoniji, u sastavu Dvanaeste divizije. Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, Omladinska NO brigada »Joža Vlahović« upućena je listopada 1943 god. na Žumberak. (Dokumenti u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12—2, k. 881 i reg. br. 1/6, k. 881.)

⁶ Naredbom Glavnog štaba od 22 kolovoza 1943 god., pod komandu Druge operativne zone stavljena je Deseta divizija Drugog korpusa. Vidi dok. br. 93.

⁷ Brigada je, u sastavu Dvanaeste divizije, dejstvovala na Kalniku i u Hrvatskom Zagorju od 5 do 23 srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 4 i tom V, knj. 17, dok. br. 94 i 96.

⁸ Vidi dok. br. 10, 14 i 44.

⁹ Vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 17, dok. br. 48 i 65.

¹⁰ Petar Drapšin

sar¹¹ ovog Štaba. Jedna radio-stanica ostala je na Kalniku, neispravna, a prema izjavi telegrafiste koji je njome rukovao, isti je stanicu sabotirao u momentu napada ustaša na Apatovac.¹² Engleska radio-stanica također je neispravna, no mi ćemo poduzeti sve da istu što prije osposobimo za rad. Ostale tri radio-stanice su malog dometa i mogu samo primati. No i od njih su samo dvije ispravne. Vi nam javite da li je ta radio-stanica koja je ostala na Kalniku zaista sabotirana i ima li izgleda da se može popraviti. Ako ima, onda je opravite Vi ili, ako nemate za to mogućnosti, pošaljite je k nama na opravak. Mi ćemo sa svoje strane poduzeti sve da Vas čim prije snabdijemo jednom radio-stanicom dugog dometa, tako da biste i Vi mogli neposredno imati vezu sa Glavnim štabom. Nadamo se da će ona naša velika radio-stanica za par dana da se vrati iz Banije.

Uz drugarski i borbeni pozdrav

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba:
(Mato Jerković)

P. S.

Dolaskom drugarice Anke u ovaj Štab, pismo koje Vam je pisao načelnik Štaba II Korpusa¹³ u Moslavinu od 29. VII. o. g.¹⁴ postaje nevažno, a u vezi sa gornjim naredjenjem Glavnog Štaba. Isto tako odgovor Štaba XII Divizije na Vaš dopis od 26 proš. mj. nema važnosti.

¹¹ Duško Brkić

¹² Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 94 i 96.

¹³ Mato Jerković

¹⁴ Vjerovatno omaška. Pismo je upućeno 27 srpnja. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 75.

BR. 4

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA I BORBAMA DIVIZIJE NA KALNIKU I HRVATSKOM ZAGORJU¹

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

O. broj: 141/1943
dana 2. VIII. 1943 u 14,30 h.

Predmet: Izvještaj o operacijama
jedinica u Zagorju — podnosi:

ŠTABU II KORPUSA NOV I POH

Na položaju

Podnosimo izvještaj o radu i operacijama naše divizije, sastava: dvije brigade (XII Udarne i Omladinska) i Kalnički odred, u toku 30-dnevnog putovanja kroz Hrvatsko Zagorje.²

I. RAD JEDINICA:

Rad jedinica uglavnom sastojao se iz prolaza kroz krajeve Hrvatskog Zagorja, tamo gdje partizanske jedinice u većim formacijama nisu dolazile i uopšte nikako. Prilikom ovoga kretanja kroz te krajeve, naročito pri povratku iz Zagorja, na sektoru južnih padina Kalnika vodile su se borbe na otvorenom terenu sa neprijateljem brojčano jačim i tehnički bolje naoružanim.³ U ovim borbama izašli smo kao pobjednici što smo bandu uspjeli za kratko vrijeme zadržati na pojedinim mjestima, odbiti i prinuditi je da ubacuje pojačanja da bi nas prinudila da se sa toga sektora povučemo. U ovim borbama neprijatelj je upotrijebio veći broj tenkova manjih i većih, koji su mu doprinijeli da se naše jedinice, pod pritiskom te vatre kombinovane sa pješadijom, povuku zbog zamorenosti naših boraca, slabe ishrane i blagovremene evakuacije ranjenika. Glavni teret u borbama na otvorenom terenu snosila je XII Udarne bri-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 24—3, k. 908.

² Divizija je krenula iz Slavonije 27 lipnja i stigla na Kalnik 5 srpnja 1943 god. Njen odlazak na ovo područje uslijedio je po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske. Vidi tom V, knj. 16, dok. br. 99.

³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 94 i 96.

gada, dok jedan manji dio — jedan susret — imala je Omladinska brigada i tom prilikom uspjela je u potpunosti razbiti snage neprijatelja, koji je krenuo u pohod na sektor gdje se ista brigada smjestila u cilju odmaranja. Pored borbe na otvorenom terenu izvedeno je nekoliko akcija, tj. napada na uporišta, uništeno je nekoliko rudnika,⁴ vršena je diverzija pruge, kidanje telefonskih veza, prekopavanje cesta u tolikoj mjeri koliko je to bilo potrebno, da se onemoguću saobraćaj neprijatelju za vrijeme izvođenja akcija po predviđenom planu.

II. RED, DISCIPLINA I MORAL:

Jedinice prije polaska bile su potpuno sređene, vladao je u njima primjeren red, moral na dostojnoj visini, disciplina primjerna, što se je sve i zadržalo po jedinicama do povratka jedinica na prelaz ceste Varaždin — Zagreb, do koga su se mjesta već jedinice izmorile dugim marševima, vođenjem akcija, izložene vremenskim nepogodama, slabom ishranom itd. Od prelaza ceste Varaždin — Zagreb zapazilo se da su disciplina i red popustili, nije se desio ni jedan slučaj odricanja poslušnosti i neizvršenja naređenja, ali je to sve bilo sve sporije i mltavije zbog naprijed iznijetih poteškoća, koje su stajale pred nama kroz to vrijeme boravka u Hrvat. Zagorju. Moral kod jedinica nije popustio, ali se je pokazalo i dalo primjetiti da borci teže da se vrate na oslobođenu teritoriju.

Marševski poredak za vrijeme kretanja prvih dana bio je onakav kao što je to predviđeno naređenjem i usmeno izdatim uputstvima, a to je bilo sve dotle dok se jedinice nisu suviše iscrpile dugim pokretima, poslije izmorenosti ovaj red poremetio se, što je donekle i opravdano.

III. STANJE UNUTAR DIVIZIJE:

Stanje unutar divizije za vrijeme pokreta bilo je zadovoljavajuće, misli se na red u jedinicama, borbenost, izdržljivost, moral, sposobnost i umješnost komandnog kadra i njihovo snalaženje. Ovo je sve bilo zadovoljavajuće do povratka iz Zagorja, poslije koga vremena se zapazilo, a pogotovo poslije vođenja borbi oko Kalnika, da je borbenost zbog iznemoglosti i zamorenosti boraca pala, disciplina popustila itd. No od ovog svega nije bilo štetnih posljedica. Po dolasku na slobodnu teritoriju stanje unutar divizije u mnogome se popravilo, red po jedinicama se zaveo, disciplina malo učvrstila, moral kod boraca porastao, ishrana i smještaj se poboljšava. Sada bi divizija poslije kratkog odmora bila sposobna za daljnji rad, izvođenje akcija i vršenje duljih marševa, pošto se prethodno

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 86.

izvrše sve radnje po jedinicama i otklone sve neispravnosti koje su se pojavile u toku ovoga puta.

IV. RAD ŠTABOVA:

Štab divizije do prelaza ceste Križevci — Koprivnica, po dolasku na Kalnik, funkcionisao je kao samostalan i uglavnom je rukovodio pokretima jedinica do toga vremena. Zbog uslovljenih prilika formiran je Operativni štab koji je rukovodio akcijama u kojima su učestvovala jedinice naše divizije i Kalnički partizanski odred.⁵ Operativni štab kao takav funkcionisao je sve do vremena dok nismo napustili sektor Kalničkog partizanskog odreda.

Štabovi brigada uglavnom su zadovoljili; pokazala se u posljednje vrijeme, pri povratku, slaba briga i nedovoljna pažnja o bezbjednosti i osiguranju jedinica za vrijeme pokreta i u mjestu. Sa štabovima brigada nalazili su se po dva člana Štaba divizije, koji su uglavnom bili kao savjetodavni članovi štaba brigade i pomagali ih u njihovom radu. Sa štabovima brigada održavani su sastanci na kojima je uglavnom bilo pretresanje o radu štaba i upućivanje na pravilan rad u buduću. Štabovi bataljona uglavnom su zadovoljili, činio je manje greške i propuste jedino Štab IV Bataljona XII Udarne brigade: svojim nebrizljivim staranjem i vođenjem računa o svojim jedinicama dozvolio je da mu se bataljon raspe, koji se poslije kratkog vremena prikupio.

V. IZVEDENE AKCIJE:

U zajednici sa Kalničkim partizanskim odredom naša divizija izvela je akciju na neprijateljsko uporište u Jalkovcu.⁶ Čitava posada neprijateljskog garnizona na čelu sa zapovjednikom⁷ i oficirskim kadrom prešla je na stranu Narodno-oslobodilačke vojske.⁸ U ovoj akciji nije došlo do vatrenog sukoba. Ovom prilikom dobiveno je 8 haubica 105 mm, 2 vagona granata, zaprega za 4 topa, 200 karabina, 2 teška mitraljeza i veća količina razne ratne i odječne spremne. Odmah na licu mjesta uništeno je 6 haubica i velik broj granata. Napad na ovo uporište vršile su jedinice Kalničkog partizanskog odreda,

⁵ Sastav Operativnog štaba bio je sljedeći: komandant Mato Jerković, politički komesar Marijan Cvetković, zamjenik komandanta narodni heroj Milan Stanivuković (poginuo 28 prosinca 1944 god. u borbi protiv Nijemaca, Čerkeza i ustaša, kao komandant Dvanaeste divizije) i načelnik štaba Rade Bulat.

⁶ Vidi tom V, knj. 17, dok br. 86, 94 i 96.

⁷ Demetar Varda

⁸ Prelaz ovog garnizona na stranu jedinica NOV i POJ bio je ranije pripremljen. Vidi tom V, knj. 13, dok. br. 31.

a jedinice naše divizije bile su u zasjedi i to: XII Udar. brigada prema Varaždinu, Varaždinskim Toplicama i Ludbregu. U zasjedama do borbe nije došlo. Omladinska brigada »Joža Vlahović« bila je u zasjedi prema Varaždinu. Neprijatelj je u dva maha pokušao da prodre prema napadnutom uporištu, ali mu nije uspjelo, bio je odbijen uz priličan broj žrtava. Tom prilikom oštećen je jedan mali tenk. Srušen je jedan dio pruge, prekopana cesta na nekoliko mjesta i uništena ciglana u Cerju.

Akcija na Lepoglavu⁹ vršena je jednim bataljonom XII Udarne brigade uz pomoć jedne haubice, koja je nakon 8 sati bila likvidirana. Dva bataljona bila su na osiguranju prema Krapini i Bednji, jedan bataljon nalazio se u rezervi Operativnog Štaba. Omladinska brigada »Joža Vlahović« bila je u zasjedi prema Varaždinu kod Cerja. U ovoj akciji oslobođeno je oko 100 političkih osuđenika i oko 600 kriminalaca. Veći broj ovih razbjegao se, dok je jedan dio ponovo predan vlastima, a jedan dio zadržan u našim jedinicama. Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez, 3 puškomitraljeza, 2 šmajsera, 140 pušaka. U toj borbi potučeno je 17 neprijateljskih vojnika a zarobljeno 175. Naši gubitci: 5 mrtvih i 13 ranjenih. Pored ovoga dobivene su velike količine razne spreme.

Za vrijeme puta ka Zagorju jedan vod XII Udarne brigade upao je u Virje, kojom prilikom je zarobio 3 žandara i zaplijenio 6 pušaka.¹⁰

Omladinska brigada »Joža Vlahović« za vrijeme boravka u zasjedi na putu Varaždin — Zagreb razoružala je stražu na stanici Cerje Tužno i zarobila 13 domobrana i dobila 13 pušaka. Zarobila je patrolu od posade Ivanec i dobila 8 pušaka.

Pri cesti Varaždin — Zagreb kod Oštrica pala je jedna jedrilica. Upućen je jedan bataljon¹¹ da uništi jedrilicu. Banda saznavši za taj udes uputila se sa dva kamiona iz Novog Marofa prema jedrilici. Naši su sačekali kamione, iste uništili, potukli 15 bandita i 3 zarobili. Tom prilikom dobiveno je: 2 puškomitraljeza, 10 šmajsera i 3 karabina. U toj borbi sa naše strane nije bilo gubitaka.

Omladinska brigada po dolasku u Zajezdu uništila je rudnik i sva postrojenja u istome.

XII Udar. brigada uništila je rudnik Golubovec i Radoboj. U rudniku Golubovcu zarobljeno je 11 domobrana. Dobi-
jeno 10 pušaka. U Radoboju zarobljena 2 domobrana i dobivene 2 puške. U ovim rudnicima dobijeno je raznog materijala i nešto novca.

⁹ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 31, 33, 86, 94 i 96.

¹⁰ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 86.

¹¹ Riječ je o Prvom bataljonu Dvanaeste NOU brigade. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 86.

U Trakošćanu vođene su borbe sa Nijemcima i tom prilikom smo bili prinuđeni uništiti haubicu, jer je teren bio nepogodan za daljnje vučenje. Prethodno smo ispalili u njemačku teritoriju¹² 24 granate, poslije čega smo sutradan dobili odgovor iz njemačke [teritorije] artiljeriskom vatrom obasipajući Hrv. Zagorje.

Omladinska brigada »Joža Vlahović« za vrijeme odmora u Dugoj Rijeci i Ivancu, pri jednom pohodu neprijatelja, zadobila je 4 puškomitraljeza, 42 puške, 2 šmajsera. Zarobljeno je 42 domobrana, među kojima je bilo i ustaša... Ovom prilikom bio je 1 mrtav i 4 ranjena sa naše strane.

VI. ISKUSTVA IZ AKCIJA:

Iskustvo iz akcije na Jalkovec pokazalo je da nije dobro u toku same akcije mijenjati odluke, koje su unaprijed done-sene na sastanku svih članova štaba. Da se nije mijenjala odluka o tome da se izvuče 4 topa a ne dva, kao što je bilo izvučeno, mi bi vjerojatno danas imali dvije haubice u potpuno ispravnom stanju.

U akciji na Lepoglavu pokazalo se kao loše to što je Štabu bataljona koji je imao zadatak likvidaciju Lepoglave delegiran komandant divizije,¹³ kao savjetodavni član. S time je automatski spala sva odgovornost sa tog nižeg štaba i njegovi članovi su se pretvorili u borce bez neke konkretne dužnosti. Mi smo u tom smislu stekli iskustvo, da u takvim slučajevima gdje je potrebna pomoć i nadzor višeg štaba da se postupi ovako:

Pri samom razrađivanju zadatka treba neko iz višeg štaba da pomogne nižem štabu, ali tako da se ne utuče inicijativa kod nižeg štaba. Prilikom samog izvođenja operacije potrebno je da jedan ili više članova višeg štaba obiđe niži štab, razmotri situaciju i ukaže konkretnu pomoć, i da se nakon toga ponovno vrati u svoj štab, gdje će podnijeti izvještaj, a sa direktivama višeg štaba, na osnovu ovog izvještaja, treba da krene bilo isti član ponovo ili neki drugi član višeg štaba do tog nižeg štaba. Na taj način povećala se odgovornost i samoinicijativa nižeg štaba, a niži štab osjetio konkretnu pomoć od svog višeg štaba.

VII. RASPORED JEDINICA PRI POVRATKU SA PUTA:

Objе brigade pri povratku iz Hrv. Zagorja zadržale su se na Bilo Gori u cilju odmora i sređenja jedinica, ujedno su

¹² Odnosi se na dio slovenačkog teritorija koji je bio okupiran od Nijemaca.

¹³ Milan Stanivuković

i štitile žetvu. Uglavnom rad po jedinicama sastoji se u sređivanju i pripremanju za daljnje operacije. Stanje u jedinicama znatno se popravilo i sada su XII Udarna brigada i Omladinska brigada »Joža Vlahović« sposobne za izvođenje operacija.

VIII. DALJNJE NAMJERE:

Ima se u vidu napad na jedno uporište srednje jačine¹⁴ da bi se zadobilo mina za teški bacač.

IX. PREDLOZI:

Predlažemo da se u svakoj brigadi formira regrutska četa¹⁵ u koju bi ulazilo novomobilisano ljudstvo, koje nema vojničkog iskustva. Ova četa izvodila bi vojnu obuku, obavljala sporedne poslove za vrijeme akcija i na taj način osposobila se za ulazak u operativne jedinice.

X. PLIJEN:

U toku tridesetdnevnog puta jedinice naše divizije, XII Udarna i Omladinska brigada, zadobile su slijedeće:

8 haubica, koje su sve uništene, 3 teška mitraljeza, 9 puškomitraljeza, 14 prsnih mitraljeza, 261 pušku, 18.000 mauzer metaka, 5.200 francuskih metaka i velike količine razne ratne spremne i odjeće.

Izgubljeno: 1 laki bacač, koji je eksplodirao, 25 pušaka ostalo sa poginulim koji nisu izvučeni, 1 puškomitraljez odnesen sa prebjeglim u Moslavinu.

Zarobljeno je 200 neprijateljskih vojnika, Njemaca, ustaša, domobrana, žandara i policajaca. Potučeno oko 280 i velik broj ranjenih. Oštećena su 4 neprijateljska mala tenka.

Naši gubitci: 36 mrtvih, 90 ranjenih i oko 47 nestalih. Veći broj nestalih se je vratio, dok je jedan dio prebjegao na Moslavinu, tako da sada vrlo mali broj ljudstva fali.

U toku vođenja borbi utrošeno 38.000 metaka, 24 mine za teški bacač, 32 mine za laki bacač i oko 20 kom. ručnih bombi.

Ovdje nije uzeta u obzir XVIII Brigada, koja se vratila sa pruge Križevci — Koprivnica za Bilo Goru i Slavoniju.¹⁶ Po dobivenim podacima XVIII Brigade naknadno ćete dobiti izvještaj o operacijama koje je ona izvela za vrijeme svoga putovanja.

¹⁴ Riječ je o napadu na Male Bastaje, koji je izvršen 18 kolovoza. Vidi dok. br. 63, 64, 66, 69 i 70.

¹⁵ O formiranju ovih četa vidi dok. br. 5.

¹⁶ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 48.

Prema mišljenju našeg štaba smatramo da smo zadatak u vojničkom pogledu djelimično izvršili s obzirom na mali broj žrtava, daljinu puta i poteškoće koje su pred nama stajale.

Jedan nedostatak a to je mali broj zadobijenog oružja, pored toga smo mi očekivali da ćemo ga više dobiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:
Marijan Cvetković

ZAMJENIK KOMANDANTA:
Rade Knežević

(M. P.)¹⁷

BR. 5

NAREĐENJE ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABOVIMA BRIGADA DA FORMIRAJU REGRUTNE ČETE¹

ŠTAB
XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
A. broj 142/43
dana 2. VIII. 1943 u 17,30 h.

Predmet: Naređenje za formiranje
regrutne čete — izdaje

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE N. O. V. H.
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE »JOŽA VLAHOVIĆ«
I ŠTABU XVIII BRIGADE N. O. VOJSKE HRVATSKE

Pošto se ukazala potreba da svi borci prilikom ulaska u naše borbene jedinice prođu kroz izvesni vojno-politički kurs, odnosno da prođu kroz neku jedinicu, koja ne bi odmah direktno ušla u borbu, to se pred nas postavlja formiranje jedne regrutne čete u koju će ulaziti svi novomobilisani borci.

Zadatak te čete biće da pruži ljudima potrebna vojnička i politička znanja pre nego uđu u samu borbu, kako bi se

¹⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/3, k. 881.

smanjilo padanje neiskusnih drugova u borbi. U tom smislu ovaj štab

N A R E Đ U J E :

Štabovi brigada formiraće svaki pri svojoj brigadi jednu takovu regrutnu četu i odrediće za nju sposobnog komandira i političkog komesara. U tu četu odmah treba da uđu svi oni novomobilisani borci koji nemaju vojničkog iskustva i koji su tek nedavno stupili u našu vojsku. Naoružanje te čete može biti nekoliko pušaka, koje su potrebne da bi se mogla vršiti obuka. Zadatak ove čete za vreme odmora jeste što intenzivniji vojno-politički rad, a za vreme borbe izvršavanje sporednih zadataka kao na primer evakuacija plena, odnošenje ranjenika, donošenje hrane borcima na položaj itd.

Formiranju tih četa treba štabovi brigade da pristupe odmah. Iz tih četa upućivaće se novi borci prema potrebi u ostale jedinice nakon što steknu izvesno vojničko znanje.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar,

Zamenik komandanta;

BR. 6

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA GLOBORNIČKI MOST¹

ŠTAB I UDARNE BRIGADE
VIII DIVIZIJE I KORPUSA

HRVATSKE
Op. br. /43

Dne 2. VIII. 1943 g.

Predmet: Operativni
izvještaj dostavlja se

ŠTABU VIII DIVIZIJE I KORPUSA N. O. V.

Po operativnoj zapovijesti toga štaba od 28. VII. Op. br. 41/43 naša brigada dobila je zadatak da napadne i razoruža

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 10/2, k. 830.

neprijateljsku posadu na Globorničkom mostu,² a zatim poruši most.

Napad se imao izvršiti 30. VII. 1943 u 4 sata ujutro. Glavni pravci napada bili su lijevo i desno od pruge Donje Dubrave, a drugi pravac lijevo i desno od pruge sa pravca Gornjih Dubrava obuhvatajući neprijateljsko uporište.

Naš 2. bataljon dobio je glavni zadatak da energičnim i brzim napadom napadne neprijateljsku posadu Globornički most, ojačan sa 4 protukolska topa i brdskom baterijom.

Plan napada: Sa jednom četom napasti obuhvatno duž pruge sa pravca Donje Dubrave — Globornički most, a sa jednom četom također obuhvatno duž pruge, sa pravca Gornje Dubrave — Globornički most. Jednu četvu zadržati u rezervi, sjeverno od k. 246, da isturi osiguranje u pravcu Gojaka. Također četa koja je bila u rezervi služila je za osiguranje protukolskih topova. Mitraljesku četvu podijeliti po vodovima i dodijeliti ih četama koje vrše glavne napade. Protukolski topovi imali su zadatak da prvi otvore vatru na bunkere, tako da bi omogućili pješadiji nastupanje i izvršenje juriša bombarskih odjeljenja. Topovi sa pravca Donjih Dubrava imali su zadatak tučenja bunkera sa desne strane pruge u pravcu Gornjih Dubrava, a druga 2 topa sa pravca želj. stanice Gornje Dubrave imali su zadatak da tuku bunker sa lijeve strane pruge u pravcu Donjih Dubrava. Teški mitraljezi imali su zadatak zatvaranje neprijateljskih puškarnica na gornjim spratovima bunkera. Također ovaj bataljon dobio je zadatak da spremi kante sa eksplozivom za rušenje bunkera.

Brdska baterija plasirana je na k. 248 i imala je zadatak tući obližnje neprijateljske garnizone prema razvoju situacije kada borba otpočne.

4. bataljon, ojačan sa 1 teškim minobacačem, dobio je zadatak da postavi osiguranje prema Ogulinu na Obruču (k. 414) i fingira napad na Ogulin, da zatvori cestu Ogulin — Gojak i osmatra želj. prugu Ogulin — Oštarije, da naročitu pažnju obrati na cestu Ogulin — Gojak i ne dozvoli neprijatelju da prodre na ovome pravcu i zađe za leđa našim snagama koje vrše glavni napad na most, da održava vezu lijevo sa našim 1. bataljonom na k. 420.

1. bataljon dobio je zadatak da postavi osiguranje od k. 420 šireći se u desno prema 4. bataljonu i lijevo od želj. pruge Tounj — Gornje Dubrave, da sa jednom četom, ojačanom sa 2 teška mitraljeza, fingira napad na neprijateljski garnizon želj. stanica Gornje Dubrave, da prekine prugu između Glo-

² Vidi dok. br. 7 i 13 i tom V, knj. 17, dok. br. 79.

borničkog mosta i želj. stanice Gornje Dubrave i između želj. stanice Gornje Dubrave i Tounja, da isturi jednu objavnicu na k. 511 koja će osmatrati neprijateljski predteren između Košara i Oštarija, da održava vezu desno sa našim 4. bataljonom, a lijevo sa 3. bataljonom, da sa teškim minobacačem gađa neprijateljsku posadu u želj. stanici Gornje Dubrave i Tounj.

3. bataljon dobio je zadatak da postavi osiguranje na k. 262—238—265 pa lijevo do s. Zdenac, zatvarajući put Košare — Donje Dubrave i želj. prugu Tounj — Gornje Dubrave, da održava vezu desno sa 1. bataljonom a preko relejnih stanica sa Štabom brigade.

Inžinjerska četa dobila je zadatak da minira želj. propust kod Ponora (na pruži Košare — Oštarije), da minira i poruši propust ispod ceste Tounj — Gornje Dubrave — k. 238, da minira i poruši most na rijeci Tounjčici, da prekopa cestu između Košara i Tounja. Pionirski vod dobio je zadatak da poruši telefonsku vezu između Oštarija i Košara, između Globorničkog mosta i Gornjih Dubrava, između Globorničkog mosta i Donjih Dubrava.

Četa za vezu dobila je zadatak da uspostavi telefonsku vezu između Štaba divizije i brdske baterije, i između Štaba divizije i Štaba brigade, da uspostavi relejnu vezu između Štaba brigade i 3. bataljona.

Glavni napad izvršen je 45 minuta kasnije iz razloga što protukolski topovi koji su imali u zadatak tući neprijateljski bunker sa desne strane pruge u pravcu Donjih Dubrava nisu izašli na vrijeme na određeni im položaj.

Kratak opis borbe:

U 1 sat poslije pola noći počelo je razvođenje 2. bataljona i protukolskih topova koji su imali glavni zadatak, a ostali bataljoni koji su imali zadatak postavljanje zasjeda i osiguranje krenuli su u određenim pravcima od prelaza rijeke Mrežnice.

U 4.45 sati otpočelo je dejstvo naših protukolskih topova sa brzom paljbom koji su imali prve pogotke u gornje spratove bunkera. Poslije toga tučen je srednji sprat velikog bunkera, zatim su teški mitraljezi po stvorenom planu vatre tukli puškarnice na bunkerima kao i napravljene rupe od strane topova. Na ovaj način učutkana je neprijateljska vatra i

bio je omogućen pristup bombaškim odjeljenjima da presijeku žičanu prepreku na nekoliko mjesta. Sječenjem žičane prepreke bilo je omogućeno bombaškim odjeljenjima da dođu do velikog bunkera ali se je neprijatelj povukao u donji sprat. Na bunkeru bila su teška željezna vrata zaključana koja nisu mogla da se otvore i omogućće borcima bacanje bombi u bunker. Borci su nekoliko bombi bacili kroz puškarnice, sa jednim puškomitraljezom gađali su bunker i poslije toga bili su odbačeni od strane neprijatelja iz domobranskog bunkera koji je bio sa lijeve strane pruge u pravcu D. Dubrava.

Kada se je vidjelo da se ne može neprijatelj izagnati iz donjeg sprata, Štab 2. bataljona dobio je zadatak da minira veliki bunker i da jednu kantu eksploziva privuče i spusti na lijevi bunker u pravcu G. Dubrava. U ovome momentu pripreme rada sa eksplozivom pojavio se je blindirani voz u blizini naših boraca tukući minobacačkom vatrom i na taj način bila je onemogućena upotreba predviđenog eksploziva i jedinice koje su vršile napad na ovome pravcu morale su se povući lijevo i desno.

4. bataljon koji je imao zadatak fingirati napad na neprijateljski garnizon Ogulin izvršio je posjedanje položaja blagovremeno, zatim fingirao napad na neprijateljsku posadu u Ogulinu bacajući nekoliko mina u neprijateljski logor koji se mogao osmotriti.

1. bataljon, ojačan sa jednim minobacačem, imao je zadatak da postavi osiguranje prema Tounju. Sa jednom četom fingirati napad na neprijateljsku posadu na želj. stanici u Gornjim Dubravama. Ovaj bataljon nije vodio druge borbe sem što je određena četa fingirala napad.

3. bataljon, u zasjedi lijevo od 1. bataljona, također nije vodio borbe iz raz-

loga što su obadva bataljona propustili neprijateljski blindirani voz iz Ogulina u pravcu Globorničkog mosta.

U 11 časova istog dana naše jedinice povukle su se sa predviđenih položaja po naređenju komandanta divizije³ u svoje stare polazne baze.

Ratni plijen:

Nije ga bilo.

Gubitci neprijatelja:

Nepoznati, sem što smo saznali da je 4. bataljon sa minobacačem ubio 4 neprijateljska vojnika u Ogulinu. Gubitaka u bunkerima vjerovatno je bio veći broj obzirom na gađanje naše artiljerije i ubacivanje ručnih bombi naših boraca.

Sopstveni gubici:

4 mrtva druga i 16 ranjenih drugova, od kojih 4 teže, a 12 je ranjeno većinom od bacača i lakše.

Imena onih koje treba pohvaliti:

Dostavićemo vam naknadno pošto nam 2. bataljon nije iste dostavio, a obzirom na kratko vrijeme dostavljanje izvještaja i pokreta jedinica nismo mogli sačekati.

Imena onih koje treba proglasiti narodnim herojima:

Naše je mišljenje da bi trebalo proglasiti smrću palih heroja zamjenika komandira 1. čete druga Kurjega Miladina i komesara 1. čete druga Jurić Milu, oba iz 2. bataljona, koji su primjerom svojih drugova prvi jurišali na bunker i pali.⁴ Ovi drugovi od početka narodno-oslobodilačke borbe služili su kao primjer borcima prilikom zauzimanja neprijateljskih uporišta, kao i vladanjem i ponašanjem narodnoga borca.

Utrošak municije:

Po oružju i to: »Mauzer« municije 3.950 metaka, talijanske 800 metaka, za mitraljez »Breda« 1.580 metaka, za mitraljez »Švarcloze« 95 metaka i za mitraljez

³ Vlado Četković

⁴ Navedeni drugovi nisu proglašeni narodnim herojima.

»Hočkis« 356 metaka, što znači ispucano za sve vrste oružja sveukupno 6.781 metak.

Ostalo je na položaju pri nailasku blindiranog voza 2. bataljonu 1 postolje za mitraljez i 1 karabin »Mauzer«.

Kritički osvrt
na akciju:

Akcija je izvođena prema predviđenom planu. Nedostataka za vrijeme operacije bilo je dosta. Obavještajni oficir ove brigade nije izvršio dobiveni zadatak: sa pridodatom minerskom grupom da poruši propust ispod želj. pruge kod Ponora. 1. bataljon nije izvršio dobiveni zadatak, tj. da fingira napad sa jednom četom na želj. stanicu Gornje Dubrave, napad je fingiran ali nije vršen dovoljan pritisak na neprijatelja. Ovaj zadatak vršila je 3. četa 1. bataljona sa kojom je bio zamjenik komandanta bataljona drug Milković Dušan. Također ova je četa imala zadatak da prekine prugu između Globorničkog mosta i želj. stanice Gornje Dubrave i želj. stanice Gornje Dubrave i Tounja. Ovaj zadatak također nije izvršen izgovarajući se da nijesu imali dovoljno eksploziva. Za svaki slučaj ovoj četi dat je 1 francuski ključ da bi u slučaju neeksploziranja mine mogli razmaknuti šinje, ovo nije također učinjeno. Minerska grupa koja je dobila zadatak da poruši propust na putu između Tounja i Gornjih Dubrava nije izvršila zadatak zbog toga što je utrošila eksploziv na most na rijeci Tounjčici. Ovaj propust nije bio važan obzirom da je srušen most na Tounjčici i ovim je bio onemogućen saobraćaj za Tounj, i dalje.

3. bataljon bio je neoprezan na svome položaju te je tek osjetio prolazak voza za Tounj kada je prošao pored njegovih položaja.

Veza sa Štabom divizije i brdskom baterijom funkcionisala je dobro, dočim veza između Štaba brigade i našeg 3. bataljona, preko koga smo imali vezu sa ostalim bataljonima, bila je ali dosta sporo.

Protukolski topovi izvršili su svoj zadatak u potpunosti, sem što su 2 topa na pravcu od stanice Gornje Dubrave zadocnili na položaj 45 minuta, ali pored ovoga izvršili su svoj zadatak.

Štab brigade nije bio na predviđenom mjestu, već u visini predviđenog mjesta rokirao se je u desno za jedan i pol kilometar zbog položaja protukolskih oruđa i postavljanja telefonske veze na dotičnom mjestu.

Također Štab brigade sastojao se je samo iz 2 člana, tj. komandanta i komesara, komesar je bio uz 2. bataljon koji je vršio glavni zadatak, a komandant u štabu. Da je bio potpun štab, bili bi drugovi raspoređeni kod pojedinih bataljona i vjerujemo da do iznenađenja niukom slučaju ne bi došlo.

2. bataljon, koji je vršio glavni napad, izvršio je svoj zadatak i doveo kraju, te da ga nije omeo voz uspjeh bi bio siguran.

Iz gore iznijetih pogrešaka koje su izvršile pojedine jedinice zadatak nije uspio. Što se tiče boraca koji su vršili glavni napad i boraca koji su bili na osiguranju mislimo da do njih nema krivice.

Štabovi bataljona koji su vršili osiguranje bili su u ovome slučaju bez inicijative i vojničke predostrožnosti, što se može zaključiti iz gore navedenih pogrešaka.

Po povratku sa operacije nismo mogli odmah sazvati konferenciju štabova bataljona i također dostaviti na vrijeme operativni izvještaj obzirom da je brigada dobivala naređenja za pokret. Dolaskom u Plašćansku dolinu održata je konferencija na kojoj je temeljito pretresena neuspjela akcija. Odgovorni drugovi osjećaju se krivima za neuspjeh ove akcije.

Također smo strogo postavili propust ovakovih većih pogrešaka i mislimo

da u buduće neće do ovakvih pogrešaka doći.

Naročite napomene: Nema.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
D.⁵ Baić

Komandant:
Mih.⁶ Blažević

(M. P.)⁷

BR. 7

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O OBEZBJEDENJU NAPADA NA GLOBORNIČKI MOST¹

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
2. VIII. 1943 god.

Operativni izvještaj dostavlja

ŠTABU VIII DIVIZIJE

Prema zapovijesti Štaba VIII Divizije Op. broj 41/43 od 28. VII o. g. ova Brigada dobila je zadatak da postavi osiguranje prema Generalskom Stolu, — sa jednim vodom fingira napad na Donje Dubrave, poruši prugu i raskopa put kod Donjeg Zvečaja i spriječi svako nadiranje neprijatelja sa tog pravca prema Globorničkom mostu.²

30 ov. mj. naše jedinice zauzele su sljedeće položaje: I bataljon postavio je osiguranje i to: desno ispred sela Mirići zaključno sa cestom D. Dubrave — Generalski Stol, II bataljon desno od I bataljona pa preko pruge ispred sela Zatezale, pa u lijevo zaključno do Globornice preko k. 213. IV bataljon sa dvije čete upućen je da poruši prugu i cestu između General-

⁵ Dušan

⁶ Mihajlo

⁷ Okrugli pečat: Štab Prve udarne brigade Osme divizije NOV Hrvatske.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36/2, k. 831.

² Vidi dok. br. 6, 7, 13 i tom V, knj. 17, dok. br. 79.

skog Stola i Zvečaja, s jednim vodom vrši fingirani napad na neprijatelja u Donjim Dubravama. Ostatak bataljona ostaje u rezervi kod Štaba brigade. —

Jedinice su se kretale na određene položaje po utvrđenom planu i vrlo vješto, te su stigle na položaj do 3.30 časova. Bataljoni su se rasporedili na položaju i čekali su da počne gađanje artilerijom kako bi otpočeli sa prekidanjem pruge i ceste, dok čete IV. bataljona koje su išle prema Zvečaju prekinule su prugu još ranije i u 8 časova vratile se kod Štaba brigade. —

Kidanje pruge izvršili smo pomoću eksploziva na 10—15 mjesta, a cestu smo zabarikadirali drvećem i kamenjem i postavili nagazne mine. Oko 6 časova naišao je oklopni voz iz Generalskog Stola do mjesta gdje smo mi prekinuli prugu i povratio se nazad, naše jedinice nisu otvarale na njega vatru radi tajnosti. Ovaj isti voz još je nekoliko puta izlazio prije podne ali prekid pruge nije mu dozvoljavao da izlazi.

Neprijatelj iz Generalskog Stola nije kretao prije podne, nego oko 12 časova, kada je došao nama za leđa oklopni voz sa pravca Globorničkog mosta, pošla je jedna grupa prema našim položajima baš u momentu kada su bataljoni dobili naređenje za povlačenje. Bataljoni su otvorili vatru, nanijeli neprijatelju izvjesne gubitke, našto se je počeo povlačiti, također naši su bataljoni ovo iskoristili i povukli se. —

Četa koja je fingirala napad na D. Dubrave bila je neprijatelja opkolila i privukla se na 50 metara u blizini bunkera te smo imali namjeru da bi neprijatelja kasnije likvidirali, zato smo iz teškog bacača bacili 5 mina koje su imale dobro dejstvo, ali znak povlačenja, odnosno nailazak voza je spriječio. Tu smo imali 6 ranjenih. —

U 12 časova dobili smo naređenje za izvlačenje iz borbe i prebacivanje preko Mrežnice. Povlačenje je izvršeno u redu i dvije pješadijske čete štitele su povlačenje cijeloj Brigadi. Po prelazu Brigade i one su se povukle. —

Gubitci neprijatelja: 6 mrtvih i nepoznat broj ranjenih. —

Naši gubitci: 6 ranjenih. —

Plijen se nije mogao izvući. —

Utrošeno je 670 metaka. —

Kritički osvrt: Prelaz na Mrežnici nije baš bio organiziran onako kako bi trebalo. Kod kidanja pruge pred Zvečajem nije bilo dobrog stručnjaka za postavljanje eksploziva, te dejstvo eksploziva nije došlo do izražaja. Ostale radnje u ovoj operaciji su izvedene po planu, i na neuspjeh akcije naše jedinice nijesu.³

³ U originalu rečenica nedovršena.

27. VII. o. g. III bataljon naše Brigade pripremio je napad na neprijateljsku posadu u Tržcu gdje je bilo 29 žandara. U međuvremenu dok su se naše čete približavale neprijatelju, iz ove posade otišli su 20 u patrolu, tako kad su stigle naše čete da je svega u mjestu bilo 8 žandara i narednik. Kod opkoljavanja samog mjesta ostalo je otvorenih pravaca, tako da je tih 8 žandara uspjelo pobjeći, dok su naše jedinice uhvatile samo narednika.

Gubitaka na strani neprijatelja nije bilo kao ni kod nas.

Plijen 1 karabin, 1 pištolj, 1 pisaača mašina, 300 metaka, 600 litara benzina i ostale sprema i zarobljen jedan narednik. —

Utrošak municije 350 metaka. —

Poslije svršene operacije jedinice su se povukle u Furjan.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

BR. 8

IZVJEŠTAJ KOMANDANTA ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOP ODREDA OD 3 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA ŽELJEZ- NIČKE STANICE LEKENIK I GREDA¹

Položaj, dne 3. VIII. 1943.

Izvještaj

GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE

Danas smo očekivali kurire iz Žumberka koji su trebali stići, ali nisu stigli, te tako još uvijek nemamo vezu sa Štabom Žumber.-pokup. odreda i Štabom XIII proleterske brigade i nije nam jasna situacija u Žumberku. Kuriri će vjerojatno stići sutra.

Na ovome terenu, tj. terenu Pokuplja nalazi se sada II bataljon Žumberačko-pokupskog odreda i II bataljon XIII proleterske brigade.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 8/2, k. 1604.

Polofaj, dne 5. VIII. 1945.

MNO. MHPA
Svećenik
No. 12
K. 1234

Izvještaj

Glavnom Štabu Narodno-Oslobodilačke Vojske i Partizanskih Odreda

Prvi takto

Imamo smo očekivati kurire iz Lumberka koji su trebali stići, ali nisu stigli, te tako još uvijek nemamo vesti o 8. bon Lumber.-Pomog. Odreda i Štabom XIII. Proleterne brigade i nije nam jasna situacija u Lumberku. Kuriri će vjerojatno stići sutra.

Na ovome terenu t. j. terena Lumberka nalazi se sada II. bataljon Lumberško-Pomog. odreda i II. bataljon XIII. Proleterne brigade.

U modi od 2. na 3. o n. j. izvršile su oba bataljona napad na željezničku stanicu Leknik i Gredu, na pruzi Zagreb-Sisak.

II. bataljon Lumber. Pomog. odreda napao je željezničku stanicu Gredu, te nakon kratke borbe razorila posadu na staciji i došla oko 300 metara udaljeno od stanice prema Sisku. Izrobljeno je 30 domobrana i jedna nadporučnika, koji su pripadali 3. bataljona IV. Proleterne brigade. Na st. Gredu su u svojoj strani imali oko 100 domobrana različitih drugih jedinjenja, jer 3 pučkoinžinjera Belg., 24 franc. vojske, 5 ruskih vojske, 11 poljski, 1.300 italijanskih, 7.000 franc. vojske, 300 domobrana, 50 italijanskih, te mnogo odjeće i obuće, kao i druge druge opreme.

II. Proleterni bataljon napao je željezničku stanicu Leknik, te je također razorio domobransku posadu i izroblio 30 domobrana. Izplijenjeno je oko 100 domobranske, 1 italijanski, 1 pučkoinžinjera i 1 pučki inžinjer, te dosta municije i opreme.

Moментano se nalazi u Lavarakon neprijateljska domobranska posada od dvije satnije / jedna prava domobranska, a jedna je sastavljena od prepućenih ustaša, koji su čista borbeni / Mišljenja smo, da imamo momentano preilabe snage da razorimo istu posadu, jer su dobro utvrđeni.

Na pruzi Zagreb - Sisak moći će se razoriti još neke posade, ali nismo momentano u mogućnosti rušiti mostove i prugu, pošto nemamo eksploziva, premda nam se ovdje nalazi nekoliko minera. Odlino Vas, da nam u tom mislu odgovorite.

reko nekim podacima terenskih radnika, koje su još nismo provjerili, vijenci su se povukli iz posade na prugu Zagreb - Sisak na Zagreb.

JOSEF PAVIĆEVIĆ - POKROVNIK

Komandant Lumberško-Pomog. Odreda:

P.S. U Gredi zarobljen je i jedan domobr.,
te je razorivljeno pridati još 300 domobranske municije.

12/8/45

U noći od 2. na 3. o. mj. izvršila su oba bataljona napad na željezničke stanice Lekenik i Greda, na pruzi Zagreb — Sisak.²

II bataljon Žumber.-pokup. odreda napao je željezničku stanicu Greda, te nakon kratke borbe razoružao posadu na samoj stanici i mostu oko 800 metara udaljenom od stanice prema Sisku. Zarobljeno je 90 domobrana s jednim nadporučnikom, koji su pripadali 3. satu IV stražarske željezničke bojne. Na našoj strani imali smo jednog lakše ranjenog druga. Zaplijenjeno je: 3 puškomitraljeza belg., 84 franc. puške, 25 ruskih pušaka, 11 bombi, 2.360 metaka ruskih, 2.829 franc. metaka, 533 metaka Manliher, 54 metaka Mauzer, te mnogo odjeće i obuće, kao i razne druge spremne.

II proleterski bataljon napao je željezničku stanicu Lekenik, te je također razoružao domobransku posadu i zarobio 23 domobrana. Zaplijenjeno je: oko 100 Mauzer pušaka, 1 teški mitraljez, 3 puškomitraljeza i 1 prsni mitraljez, te dosta municije i spremne.

Momentano se nalazi u Kravarskom neprijateljska domobranska posada od dvije satnije (jedna prava domobranska, a jedna je sastavljena od presvučenih ustaša, koji su dosta borbeni). Mišljenja smo, da imademo momentano preslabe snage da razoružamo istu posadu, jer su dobro utvrđeni.

Uz prugu Zagreb — Sisak moći će se razoružati još neke posade, ali nismo momentano u mogućnosti rušiti mostove i prugu, pošto nemamo eksploziva, premda nam se ovdje nalazi nekoliko minera. Molimo Vas da nam u tom smislu odgovorite.

Prema nekim podacima terenskih radnika, koje mi još nismo provjerili, Nijemci su se povukli iz posada uz prugu Zagreb — Sisak za Zagreb.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant Žumberačko-pokupskog odreda:
Boris Balaš

P. S. U Gredi zarobljen je i jedan šmajser, te je zaboravljeno pridati još 880 kom. ruske municije.

² Vidi dok. br. 33, 151 i 152.

BR. 9

ZAPOVIJEST ŠTABA ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOP ODREDA OD 3 KOLOVOZA 1943 GOD. PRVOM BATALJONU DA POSTAVI ZASJEDU NA CESTI GORNJA VAS — SAMOBOR¹

ŠTAB ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG
N. O. P. ODREDA HRVATSKE
dne 3. VIII. 1943.

Z A P O V I J E S T (Sekcija Samobor 1 : 100.000)

Neprijateljska posada Gornja Vas održava vezu sa Samoborom cestom: Gornja Vas — Budinjak — Novo Selo — Stojdraga — Samobor. Već duže vremena neprijatelj nije bio na toj cesti uznemirivan, napadat ili slično, te kod njega vlada sigurnost i nepripravnost. U vezi s time

N A R E Đ U J E M O :

1. — I bataljon postaviti će na gore navedenoj cesti zasjedu sa dvije čete na mjestu koje se čini najprikladnije za to, sa zadatkom sačekati neprijateljsku kolonu, patrolu ili kamione, uništiti, a plijen izvući.

2. — Jednu četu ostaviti u Sošicama, sa zadatkom osiguravanja terena i održavanja veze sa dvije čete koje će biti u zasjedi.

3. — Na put krenut ćete sutra 4. o. mj. a vrijeme ćete izabrati sami tako, da zasjeda bude postavljena i izvedena 5-og u zoru.

4. — U podne 5. o. mj., poslije uspjele ili neuspjele zasjede, javit ćete nam se kuririma i navest ćete tačno gdje će vas taj kurir naći sa našim odgovorom. U odgovoru dobit ćete daljnje naređenje ili da se povratite u svoju bazu ili da izviđevši prilike i terene produžite dalje sa zasjedama i krstarenjem po terenu u pravcu Samobora.²

5. — Znakovi za raspoznavanje su od 3. o. mj.: sablja — Sarajevo, Branko — Marko, za 4-ti: puška — Paraćin, Janez — Ferdo, za 5-ti: mitraljez — Malinci, Stojan — Slavko, za 6-ti: mrtvac — Mussolini, Draža — Joža.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 7/2, k. 1604.

² Bataljon je sa dijelovima Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« upućen u Pokuplje. Vidi dok. br. 91.

6. — Štab bataljona pobrinut će se da borci na put ponesu suhe hrane za 1—2 obroka i da se izvrše potrebne pripreme kod boraca, kako bi put i akcija što bolje uspjeli.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:
sl. odsutan

Za komandanta:
Simić³

(M. P.)⁴

Na znanje i postupak: Operativnom štabu za Žumberak i Pokuplje i Štabu I bataljona Žumberačkopok. odreda.

BR. 10

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 4 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM
JEDINICAMA ZA NAPAD NA SUHOPOLJE¹**

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

O. broj: 144/1943

Dana 4. VIII. 1943 u 09,00 h.

Predmet: Naređenje za likvidaciju
neprijateljskog uporišta
Suhopolje — izdaje

ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE »JOŽA VLAHOVIĆ«
ŠTABU III BATALJONA XVIII BRIGADE

U neprijateljskom uporištu Suhopolje na željezničkoj stanici nalazi se posada jačine 60 domobrana iz Konjičkog sklopa Virovitica sa 4 puškomitraljeza. U cilju likvidacije ovog uporišta ovaj štab

³ Narodni heroj Milan Mraović. Poginuo kod Donje Kupčine 22 kolovoza 1943 godine.

⁴ Okrugli pečat: Komanda vojnog područja Žumberak.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1, k. 881.

N A R E D U J E

III bataljon Oml. brigade »Joža Vlahović« sa dvije čete ima likvidirati neprijateljsku posadu na stanici.² Jednom četom postaviti zasjedu prema selu Kapanu u kome ima priličan broj naoružanih seljaka sa puškama, bez automatskih oruđa, koji štite žetvu.

Ovom bataljonu pored lakog naoružanja pridodati teški bacač i top »Pito«.

II bataljon Omladinske brigade »Joža Vlahović« postaviće zasjedu na pruzi i cesti Suhopolje — Virovitica, na mjestu gdje put koji vodi iz Novog Rezovca presijeca prugu i cestu prema grupi kuća Suhopoljske Čemernice. Ovom bataljonu dati u sastav pionirski vod za rušenje pruge i ceste.

III bataljon XVIII brigade ima postaviti zasjedu na pruzi i cesti gdje se iste sastaju, gdje put od Žubrice presijeca prugu i cestu i vodi za Naudovac.

Prekopavanje pruge ima otpočeti na pola sata prije početka akcije, tako isto i ceste. Rušenje telefonskih veza na 10 minuta prije početka akcije.

Pored osiguranja koje se postavlja glavnim snagama, ispred istih na 400—500 metara isturiti jedno odjeljenje, koje će i tamo izbaciti jedan red šina i nabacati na cestu drveća, naslage kamena ili je prekopati. Bataljoni u zasjedi za sve vrijeme akcije imaju neprekidno rušiti prugu i cestu sve dotle, dok ne budu uznemireni od neprijatelja ukoliko bi isti naišao. Za rušenje pruge i ceste III bataljon XVIII brigade mobilisaće potreban broj seljaka za obavljanje tih radova.

Pored pomenutog broja posade u magacinu prometnog društva nalazi se oko 10 ustaša, koji čuvaju isti magacin u kome se nalazi prilična količina artikala ljudske hrane (šećera, pirinča, brašna itd.). U istom magacinu po neutvrđenim podacima ima i štofa.

III bataljon Omladinske brigade »Joža Vlahović« u sporazumu sa obavještajcem Bilogorskog područja³ organiziraće evakuaciju plijena.

Obavještajac Bilogorskog područja sa potrebnim brojem mladića sačekaće III bataljon Omladinske brigade na vrh sela Jasenaša, kod groblja, u 12 časova. Bataljoni u zasjedi neovisno od bataljona koji napada imaju vršiti pokret, proračunati vrijeme koje je potrebno da se na vrijeme stigne na zadatak.

Znaci raspoznavanja za noćas za izvršenje akcije biće: **Lopata—Lapac.** Ukoliko bi se produžila borba u toku dana i u svanuće važe znaci koji su ranije već izdani.

² Vidi dok. br. 14.

³ Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

Početak napada u 22.15 sati.

Po završetku akcije jedinice se povlače u svoje polazne baze. Voditi strogo računa da se cesta i pruga onesposobe, da oklopni voz i motorna vozila ni pod koju cijenu ne smiju uznemiriti jedinice koje su u uporištu.

Sa bataljonom XVIII brigade ići će na zadatak i zamjenik komandanta XVIII brigade drug Paur.⁴ Akcijom će rukovoditi Štab Omladinske brigade »Joža Vlahović«: komandant,⁵ načelnik štaba⁶ i politkomesar Bajt Janko.

Štab Omladinske brigade za vrijeme akcije nalaziće se u Suhopoljskoj Borovi⁷ u prvim kućama gdje cesta od Suhopolja ulazi u Suhopoljsku Borovu.

Voditi računa da se prvenstveno izvuku najpotrebnije i najvrednosnije stvari i materijal kao i sanitetski materijal iz apoteke.

Povesti računa da se postave bočna osiguranja. Po dolasku na određena mjesta zasjede odmah se ukopati i pripremiti materijal za maskiranje ukoliko bi bilo potrebno, ako se borba produži u toku dana.

Štab brigade vodiće računa da blagovremeno ocijeni situaciju i prema tome donese odluku za povlačenje jedinica iz uporišta bez obzira bilo likvidirano ili ne. Odrediti mjesto prebijališta i odrediti pravac za evakuaciju ranjenika i plijena.

Kada jedinice krenu iz polaznih baza podnijeti izvještaj u koje vrijeme su pošle kao i jedan primjerak naređenja za akciju. Prethodno, prije polaznog položaja za napad, uvjeriti se da li slučajno uporište nije prazno, te da se ne bi ljudstvo izlagalo zamoru i raspacavalo po pojedinim mjestima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR: u. z.

Mrki⁸

ZAMJENIK KOMANDANTA:

Rade Knežević

⁴ Bogdan Jovanović

⁵ Đuro Dulić

⁶ Milan Popara

⁷ Suhopoljsko Borovo

⁸ Vlado Mutak

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 4 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O DEJSTVIMA DVANAESTE DIVIZIJE NA KALNIKU I HRVATSKOM ZAGORJU¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N. O. V. i P. O. HRVATSKE
Br. 568
4. VIII. 1943.

ŠTABU II KORPUSA NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Primili smo pismo² pisano od načelnika vašega štaba druga Jerkovića³ od 27. VII. ov. god.

Vaša XII divizija, koja je bila upućena da prokrstari i da izvrši pojedine zadatke na teritoriju Kalnika i Zagorja, nije ih u potpunosti izvršila.⁴ Naš štab, usljed slabih veza i direktiva koje smo imali, nije stigao na Kalnik dok je ovdje operisala vaša XII divizija.⁵ Na taj način nismo bili u mogućnosti da utičemo na izvršenje zadataka koje je divizija vršila. Mi smo te zadatke dobili od G.Š.H.⁶ koji nisu bili u svemu isti sa zadatcima koje je postavio XII-toj diviziji za izvršenje drug komandant G.Š.H.⁷ prije polaska divizije na put.

Prema naređenju G.Š.H. naš štab trebao se sastati sa Štabom XII divizije u Moslavini.⁸ XII divizija po odstupanju sa

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 25/4, k. 1472.

² i ¹⁰ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 75.

³ Mato Jerković

⁴ Dvanaesta divizija krenula je na Kalnik 27 lipnja 1943 god. po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske i tamo je stigla 5 srpnja. O njenim dejstvima na Kalniku i u Hrvatskom Zagorju vidi dok. br. 4, tom V, knj. 16, dok. br. 99 i tom V, knj. 17, dok. br. 9, 31, 33, 71, 75, 83, 86, 94 i 96.

⁵ Štab Druge operativne zone stigao je na Kalnik 26 srpnja 1943 god. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 85.

⁶ O zadacima koje je Glavni štab NOV i PO Hrvatske postavio Štabu Druge operativne zone i Dvanaestoj diviziji vidi tom V, knj. 16, dok. br. 99.

⁷ Komandant Glavnog štaba Hrvatske bio je tada Ivo Rukavina.

⁸ Štab Druge operativne zone krenuo je sa Žumberka 4 srpnja i stigao u Moslavinu 12 srpnja 1943 god. Dvanaesta divizija dejstvovala je tada kod Varaždina, zajedno sa Kalničkim NOP odredom. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 85 i 96.

sektora Kalnika povukla se ka Slavoniji, pa je naš štab, rukovodeći se zadatcima i direktivama G.Š.H. u momentalnoj prekretnici političke situacije u Italiji, napisao pismo, čiji vam prepis šaljem.⁹

Od druga načelnika Štaba korpusa u pismu od 27. VII. ov. god. izviješteni smo da će jedinice XII divizije kroz izvjesno vrijeme stići na sektor Moslavačkog partizanskog odreda.¹⁰ Naš štab svakako bi želio da bude na vrijeme izviješten o pokretu XII divizije, kako bi mogli na vrijeme i mi stići u Moslavinu i pomoći u pravilnom rukovođenju pri izvršenju operacija. V. d. načelnika Štaba naše zone¹¹ pošao je u Moslavinu i on će se povezati sa vašim štabom, pa nas preko njega po prednjem i obavijestite.

Štab XII divizije odgovorio nam je na pismo koje smo im pisali.¹² Oni se žale na to kako smo im pismo pisali i tvrde da je naš postupak u osnovi pogrešan. Mi smo to pismo pisali u saglasnosti sa direktivama koje smo dobili od G.Š.H., koji smo štab o tom pismu za XII diviziju u prepisu izvijestili. Mi smo uvjereni da će G.Š., gledajući situaciju, pravilno ocijeniti naše zahtjeve i staviti nam XVI brigadu »Joža Vlahović« pod našu komandu.¹³

Prilikom izvršenih akcija u Jalkovcu¹⁴ i Lepoglavi¹⁵ XII divizija zaplijenila je oko 350 pušaka, od kojih je Kalnički partizanski odred dobio oko 100. Kako imamo mi ovdje i u Moslavini veliki broj nenaoružanih boraca, to vas molimo, ako ima kod vas suvišan broj pušaka, da nam ustupite puške koje su vama nepotrebne. Prema pismu druga komandanta G.Š.H. sve oružje koje je zaplijenjeno u akcijama na našem terenu trebalo je ostati za naoružanje naših jedinica. Isto tako i borci koji su se mobilisali na putu XII divizije trebali su ostati na našem terenu za formiranje novih jedinica. Iz kojih razloga to nije učinjeno nama nije poznato.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,

V. d. komandanta,

⁹ Riječ je o prepisu pisma koje je Štab Druge operative zone uputio Štabu Dvanaeste divizije. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 71.

¹¹ Rade Bulat

¹² Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 71 i 84.

¹³ Vidi primjedbu br. 5 uz dok. br. 3.

¹⁴ i ¹⁵ Vidi dok. br. 4 i tom V, knj. 17, dok. br. 31, 33, 75, 83, 84, 86. 94 i 96.

BR. 12

**NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE
OD 5 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU GRUPE NOP ODREDA
DALMACIJE ZA DEJSTVO NA PODRUČJU CETINSKA
DOLINA — KNIN — VRLIKA — DRNIŠ¹**

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. br. 83/43
Dne 5. VIII. 1943

ŠTABU GRUPE DALMATINSKIH PART. ODREDA

Vaš izvještaj pod brojem 12/36 pisan 27. VII. ov. g. primili smo.²

Od zadnjeg boravka druga komandanta Grupe³ u Glavnom štabu primili smo od vas svega nekoliko zastarjelih izvještaja i kratak operativni izvještaj za štampu,⁴ te dopis u kojem izražavate vaše nade da ćete uskoro moći formirati Grupu udarnih bataljona.⁵

Prigodom posljednjeg boravka druga komandanta u Glavnom štabu postavili smo pred vas zadatak da odmah pristupite formiranju Grupe udarnih bataljona i da Štab grupe sa tim bataljonima neposredno rukovodi operišući na prostoru Cetinske doline — Knina — Vrlike — Drniša u zajednici sa jedinicama Kninskog sektora.

Vi ste, međutim, nepravilno izgubili i suviše vremena upotrebljujući uglavnom vaše snage u operacijama srednje i južne Dalmacije. Bez sumnje ste imali izvjesnih teškoća za formiranje Grupe udarnih bataljona i te teškoće i danas postoje, ali je zato tada trebalo orijentisati Splitski i Cetinski odred, uključivši i dva bataljona iz tih odreda koji su trebali ući u Grupu udarnih bataljona, prema zapadu i ostvariti pred vas postavljene zadatke sarađujući sa jedinicama Kninskog sektora.⁶ Angažovanje vaših jedinica na jugoistok, a ne na

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—16, k. 1603 A.

² Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 77.

³ Maks Bace

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 4 i 28.

⁵ O formiranju ove grupe vidi tom V, knj. 17, dok. br. 77 i 98.

⁶ Na ovom sektoru dejstvovale su tada sljedeće jedinice. Druga NOU brigada Šeste divizije, dijelovi Ličkog NOP odreda i Sjevernodalmatinski NOP odred.

zapad, odnosno sjeverozapad, jeste jedan od glavnih vaših propusta, jer ste u stvari izgubili mnogo vremena.

Jedinice Kninskog sektora, pojačane jednom brigadom, operišu već duže vremena sjeverozapadno i istočno od Knina, a vi za to još ni ne znate.

Razvoj situacije, naročito u posljednje vrijeme (pad Musolinija), na čitavom južnom prostoru pruža nam ogromne mogućnosti razvoja narodno-oslobodilačkog pokreta, koje treba svim silama iskoristiti pravilno i do krajnjih granica. Kninski sektor smo pojačali sa jednom brigadom i u skoro vrijeme ćemo ga još pojačati, a vi sa vaše strane da bi imali mogućnosti iskoristiti sve ono što omogućava povoljan razvoj situacije treba da učinite slijedeće:

1.) Da nas redovno (što češće) izvještavate do tančina o stanju kod vas, o vojničkoj djelatnosti vaših jedinica. U pogledu veze vi ste bili do sada u velikoj mjeri aljkavi. Ako vam se nije vratio jedan kurir, a vi dobro poznajete terene preko kojih kuriri trebaju proći, trebali ste tada postupiti mnogo energičnije i slati četu za uspostavu veze, a ako vam se i to učinilo nedovoljno, uputiti čak i jedan bataljon, pogotovo kada smo vam mi naglasili da vi trebate obezbijediti osiguranje i transport za sav materijal određen za vas. To je isto u pogledu održavanja veze sa Štabom Kninskog sektora.

2.) Vi ste trebali u zajednici sa Štabom Kninskog sektora operisati u označenom prostoru, međutim do te saradnje još uvijek nije došlo. Ovo treba da se ostvari što prije.

3.) Operativno težište za vaše jedinice jeste Cetinska dolina — Knin — Vrlika — Drniš, na koji prostor trebate što prije orijentisati glavninu vaših jedinica i Grupu udarnih bataljona. Ako za sada imate izvjesnih teškoća sa izvlačenjem Biokovskog bataljona, onda za to upotrijebiti snage Cetinskog i Splitskog odreda. Vežite se što uže sa Štabom Kninskog sektora, koji je u vašoj neposrednoj blizini (vjerujemo da ste to već i učinili), i sarađujte s njima. Štab Kninskog sektora ima detaljne i jasne direktive za izvođenje operacija na tome sektoru. Štab grupe neka se smjesti na taj prostor, da bi neposrednije mogao učestvovati u operacijama i iskorištavati sve povoljne mogućnosti koje se pojave. Kroz kratko vrijeme ćemo odrediti štab koji će rukovoditi svim našim jedinicama na tom prostoru.

4.) Formirajte što prije Grupu udarnih bataljona.

5.) Naglašavate vanrednu potrebu Dalmacije za oružjem. Mi smo drugu komandantu naglasili da je osnovno osiguranje i transportna sredstva. To ostaje i dalje.

Priliv boraca će vjerovatno kod vas biti vrlo velik. Mi za sada nismo u stanju da vas snabdijemo s dovoljnom količi-

nom oružja, zato vi trebate novomobilisane organizovati po mobilnim centrima i izvoditi s njima obuku i vaspitavati ih. Pogrešno je nenaoružano ljudstvo voditi uz operativne jedinice ako ikako ima mogućnosti da se to izbjegne. Kao što smo vam naglasili, održavajte što užu vezu i saradnju sa Štabom Kninskog sektora, a možda će i oni imati mogućnosti da vam izađu u susret u pogledu oružja. Operativna saradnja pružit će vam mogućnosti da vaše potrebe u oružju podmirite.

6.) Čim imadnemo odgovarajuću radio-stanicu na raspolaganju uputit ćemo vam ju. Dosad smo slali dvije raznog tipa Kninskom sektoru, ali ni jedna nije zadovoljila.

7.) Zašto niste poslali 15 pitomaca na kurs? Vaši su pitomci zakasnili. Za novi kurs odmah pošaljite 15 pitomaca.

U pogledu Biokovskog odreda⁷ Štab odreda pozovite na odgovornost, strogo kaznite, a ako bude nužno izmijenite.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta
I pom. načelnika Štaba:
Srećko Manola

(M. P.)⁸

⁷ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 77.

⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 13

IZVJEŠTAJ ŠTABU OSME DIVIZIJE OD 6 KOLOVOZA 1943
GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O
NAPADU NA ŽELJEZNIČKI MOST KOD GORNJIH DU-
BRAVA¹

ŠTABU VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE

7. 8. 43²

HRVATSKE
Op. br. 42/43
Dne 6. VIII. 1943

Operativni izvještaj:

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Kratak opis borbe: 30. VII. 1943 g. Divizija je napala neprijateljsko uporište »Globornički most«.³ Napad je izvršen sa svima jedinicama Divizije osim III Udarne brigade i 3. bataljona II Udarne brigade. Neprijateljska posada kod napadnutog uporišta sačinjavala je 44 Italijana i 16 domobrana.

Cilj našeg napada i raspored snaga i sredstava vidi se iz naše zapovijesti op. br. 41/43 od 28. VII. t. g., koju vam pri-
lažemo.⁴

I Udarne brigada: Napad je otpočet u 4.45 časova (vidi kritički osvrt). U pomenuto vrijeme otpočelo je dejstvo protukolskih topova sa brzom paljbom u gornje spratove neprijateljskih bunkera. Poslije toga tučen je srednji sprat velikog bunkera. Nakon ove topovske vatre (za 10—15 minuta) otpočeto je dejstvo pješa-
dijskog oruđa-automatskog po stvorenom planu vatre, tukući puškarnice i stvorene

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 37/1—6, k. 419.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

³ Odnosi se na željeznički most na rijeci Globornici, jugoistočno od sela Gornje Dubrave.

⁴ Vidi dok. br. 6, 7 i tom V, knj. 17, dok. br. 79.

rupe od artiljerijskog gađanja na bunkerima, te je neprijateljska posada bila brzo ućutkana i njena vatra neutralisana. Ovo stanje iskoristila su bombaška odjeljenja, presjekla žicu (prepreku oko bunkera), prošla istu i došla do velikog bunkera. Neprijateljska posada, našavši se u teškoj situaciji, povukla se u donji sprat bunkera i zaključala se s jakim željeznim vratima, te borci do njih nisu mogli, a niti su mogli k njima baciti bombe. No i pored ovoga ova posada bila bi likvidirana miniranjem, da nisu jakom i uspješnom vatrom naši borci ometani i trpjeli gubitke iz susjednog domobranskog bunkera, odakle su domobrani tukli jakom i preciznom vatrom, automatskim oruđima i bacačima, te nanijevši gubitke našim borcima, prisilili su ih da se povuku u rovove oko žice, a potom i da napuste žičanu prepreku i zauzmu položaje sa kojih su krenuli u napad.

U cilju neutralisanja domobranskog bunkera koji su branili domobrani, stavljen je isti pod jaku vatru automatskog oruđa; pronađen drugi pogodan položaj za tučenje istoga protukolskim topovima i donijete kante eksploziva radi miniranja ova dva bunkera, no pri vršenju ove druge pripreme, tukla je jaka artiljerijska vatra iz Ogulina, obasipajući sve prilaze k mostu sa jakom vatrom i preciznom, pošto su imali još ranije izvršenu korekturu za tačnu artiljerijsku vatru. I pored ovoga, u vrijeme vršenja ove druge i odsudne pripreme došao je oklopni voz do blizine samoga mosta i tukao naše djelove jakom minobacačkom vatrom.

Zbog izloženoga nije bilo izgleda da bi u toku dana mogli likvidirati pomenuto uporište, a čekanje noći i korišćenje iste za ponovni napad bilo je riskantno s obzirom da se u blizini naših snaga nalaze dosta jake neprijateljske posade, a najviše zbog toga što se u neposrednom našem za-

leđu nalazila rijeka Mrežnica, te bi nabacivanjem na istu bili dovedeni u kritičnu situaciju, a pored toga preduzeti su jači pokreti neprijatelja od Slunja, pa u duhu ovakove situacije donijeli smo odluku da odustanemo od daljnjeg napada i prebacimo jedinice na desnu obalu rijeke Mrežnice, po čemu je i postupljeno, te I Brigada prebačena je na zonu Poloj — Pri-mišlje, a II Brigada na zonu Veljun, a brdska i protukolska baterija vraćene su u svoje polazne baze.

II Udar na brigadu: Izvršila je raspored — uglavnom u duhu naše zapovijesti i na vrijeme, dok se njeni propusti vide iz kritičkog osvrta.

Brdski divizion i protukolska baterija bili su pridani I Udarnoj brigadi, a Štab brigade pri taktičkoj upotrebi ovih jedinica pomagan je od članova Štaba divizije.

Ratni plijen:

Ratnog plijena nije bilo.

Gubitci neprijatelja:

Gubitci neprijatelja nisu tačno poznati, a jedino je utvrđeno da su imali 16 mrtvih.

Sopstveni gubitci:

10 mrtvih i 46 ranjenih (vidi listu gubitaka). Od ranjenih nema naknadno umrlih.

Imena onih koji su se naročito istakli:

Nema.

Imena onih koje treba proglasiti

narodnim herojima: Nema.

Utrošak municije:

Pješadijske za sva oruđa 7131 metak; od topova 75 m/m 2 granate; od topova 65 m/m 12 granata; od protukolskih topova 37 m/m 19 granata; od topova 47 m/m 15 granata i iz bacača 6 mina.

Kritički osvrt na akciju: Operacija nije uspjela i dala željene rezultate iz sljedećih razloga:

I Udar na brigadu: Nije porušila propust na željezničkoj pruzi kod Ponora.

2) Ni na jednom mjestu nije vršila fingirani napad uspješno, tj. neprekidno i sa vatrom koja bi ugrožavala neprijatelja, te bio prinuđen na rasturanje artiljerijske vatre.

3) Nije prekinuta željeznička pruga između Globorničkog mosta i željezničke stanice Gornje Dubrave, kao ni između Gornjih Dubrava i Tounja, te je oklopni voz bio u mogućnosti da prođe ovim pravcem i pomogne posadi na mostu.

4) Štab brigade nije ispoljio svoj utjecaj i nastojao kontrolisati jedinice u izvršenju njihovog zadatka.

II Udarna brigada:

Nije porušila prugu kod Zvečaja, u duhu naše zapovijesti.

Za sve ove propuste naredili smo brigadama da obrazuju komisiju pri štabu, koja će izvršiti detaljnu istragu i utvrditi krivca za svaki propust. Istraga se vodi hitno. Elaborat istrage ćemo vam dostaviti.

Naše je mišljenje da je do svih ovih propusta došlo zbog nepoznavanja važnosti svog zadatka od strane pojedinih štabova i pojedinaca, tj. zbog neulaska u opšti zadatak, koja je pojava prouzrokovala neozbiljno i labavo shvaćanje svoje uloge—zadatka, dok su borci svoju dužnost izvršavali tačno i savjesno, zalažući se pri svakom zadatku.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
otsutan

Komandant:
V.⁵ Četković

(M. P.)⁶

Prilog: Lista gubitaka i
Operativna zapovijest.

⁵ Narodni heroj Vlado Četković. Poginuo 20 listopada 1944 god., kao komandant Osmog korpusa NOV Jugoslavije.

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 6 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA O NAPADU NA SUHOPOLJE I O AKCIJI U VIRJU¹

ŠTAB
XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Broj: službeno
dana 6. VIII. 1943 u 12,45 sati

ŠTABU II KORPUSA NOV HRVATSKE

Naredenje načelnika Štaba korpusa² poslato po drugu Francu³ primili smo. Mi smo pripremili sve za izvršenje predviđene akcije i istu smo imali namjeru izvesti sutra 7/8 ov. mj.⁴ Istina, uporište je prilično tvrdo, ali vjerujemo da se ne bi dugo držalo. Ovu akciju izveli bi obzirom da se u tom uporištu nalazi, prema podacima, prilična količina municije i mina za teške bacače sa kojima naše jedinice vrlo slabo stoje. Naročito naša XVIII brigada oskudijeva u puščanoj municiji.

No, kako Štab korpusa u svome planu ima već predviđene zadatke za našu diviziju, mi smo naše namjere odložili. Naredili smo našim jedinicama da ostanu u svojim sadanjim bazama. Bataljon XVIII brigade koji se nalazi na Bilo Gori noćas upućujemo u sastav svoje brigade.⁵

Jednu četu XII udar. brigade sa cijelim Bilogorskim odredom uputili smo 3 ov. mj. u akciju na štampariju i sanitetski materijal. Do sada se te jedinice nisu vratile.⁶

Noću 4/5 ov. mj. uputili smo jedan bataljon Omladinske brigade u Suhopolje⁷ gdje se je nalazilo oko 60 ustaša sa 4 puškomitraljeza. Akcija nije uspjela iz razloga što su na svom polasku u akciju ostavili teška oruđa, nakon što su dobili naknadno podatke da u Suhopolju nema nikakvih neprijateljskih

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 3/2, k. 881.

² Mato Jerković

³ Franc Knebl

⁴ Riječ je o napadu na Male Bastaje. Napad je izvršen 18 kolovoza. Vidi dok. br. 50, 63, 64, 66, 69 i 70.

⁵ Riječ je o Trećem bataljonu. Vidi dok. br. 10.

⁶ Ova akcija izvršena je u Virju. Vidi dok. br. 44 i 47.

⁷ Napad na ovo uporište obezbjeđivali su Drugi bataljon Omladinske brigade i Treći bataljon Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 10.

snaga. Zaista toga dana neprijatelja nije bilo u uporištu, ali naveče oko 20 časova došao je voz sa oko 60 neprijateljskih vojnika iz Virovitice. Nakon ulaska naših jedinica u samo mjesto neprijatelj se povukao u tvrde zgrade odakle je davao otpor. Nemajući teška oruđa za likvidaciju ovih zgrada, bataljon se povukao iz uporišta. U toj neuspjeloj akciji imali smo 3 mrtva i 2 ranjena druga.

Kako smo doznali da se Štab našeg korpusa sretno vratio sa svog puta,⁸ molimo da se naš načelnik štaba,⁹ ako više nije potreban kod vas, uputi u ovaj štab.

Oni pregovori koji su se trebali voditi sa oficirima, još nikako nisu otpočeli.¹⁰ Svaki puta neki razlog ih spriječiti da dođu na određeno mjesto. Sudeći po nekim okolnostima ti oficiri bi bili neke pristalice HSS-a koji bi htjeli nama da učine izvjesnu uslugu, no još ništa konkretnije o tome ne znamo.

Inače na ovom sektoru nema nikakvih novosti. Neprijateljske snage koje su se nalazile u selima Ribnjačkoj, Bedeničkoj i Bačkovići povukle su se u pravcu Vel. Pisanice i Bjelovara. Sadašnje brojno stanje neprijatelja prema dobivenim podacima u Vel. Pisanici iznosi oko 2.000 ustaša, žandara i crne legije. Njihove jače patrole gotovo svakodnevno dolaze u blizinu naših položaja, pripucaju i vrte se natrag u uporište. Ostala uporišta — normalno brojno stanje. Žetva i vršidba vrši se nesmetano.

Naše jedinice srede su i dovoljno odmorene te su sposobne za izvršenje dobivenih zadataka odmah.

Protivtenkovski top noćas je stigao do nas bez posluge i molimo vas da nam XVII brigada uputi njegovu posluhu ili da ga ponovo prebacimo u sastav X divizije, sem ako se ne predviđa zadatak za naše jedinice u kome ćemo taj top trebati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. odsutan

Komandant:
Mil.¹¹ Stanivuković

⁸ Štab korpusa krenuo je 12 srpnja, zajedno sa Sedamnaestom NO brigadom, na Baniju, odakle se vratio početkom kolovoza. Vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 17, dok. br. 48 i 65.

⁹ Franc Inkret

¹⁰ Riječ je o vezi sa domobranskim oficirima u Virovitici.

¹¹ Milan

BR. 15

IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 6
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O BORBI KOD KAMENSKOG MOSTA¹

ŠTAB
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I P.O.

10.8.43²

HRVATSKE
Br. op. 80/43
Dne 6. VIII. 1943

Operativni izvještaj
dostavlja

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Snage naše Grupe³ (bez I brigade) prešavši sa Korduna na Baniju dne 4. VIII. 1943, odmah sjutradan 5. VIII. 1943 izvršile su ovu akciju:

II brigada dobila je zadatak da postavi zasjedu sa dva bataljona kod Kamenskog Mosta prema Vranovini, budući je neprijatelj cestom Topusko — Kamenski Most — Kladuša dnevno krstarilo sa osrednjim snagama. Neprijatelj je naišao u jačini od dvije satnije⁴ u 8.50 sati, isturivši predhodno bočno osiguranje i tek onda kretao iz Topuskog prema Starom Selu, gdje ga je II bataljon II brigade dočekao i nakon borbe od 15 minuta zarobio prvo odjeljenje. Poslije se neprijatelj razbježio na sve strane i pobjegao. Glavnina neprijatelja nije došla na domet naše vatre budući se je povukla dajući podjedno jaku mitraljesku vatru za olakšanje povlačenja svojih razbježenih snaga, u čemu je i uspjela.

Borba je trajala 5 sati i 30 minuta.

Zarobjeno je 17 domobrana, među kojima je jedan vodnik, koji je ostao u NOV — poslan u VIII krajišku brigadu.

Od plijena je zarobljeno: 16 karabina, 1 p. mitraljez, jedna kola, jedna konjska oprema, 9 klm. kabla, 2 poljska telefona, 5 bombi i 1200 puščanih metaka.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—6, k. 421 B.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

³ Unska operativna grupa

⁴ Bila je to jedna satnija (Jedanaesta) Sedme gorske divizije. Vidi dok. br. 158.

Gubitci su slijedeći: Imamo dva lakše ranjena druga, a kod neprijatelja pored zarobljenih nije nam poznato, ali po krvi koja se je vidjela kuda su se plazali neprijateljski vojnici može se zaključiti da su gubitci neprijatelja dosta veliki, naročito u ranjenima.

Municije je utrošeno 3000 metaka, a dobiveno 1200, dakle manjak municije poslije svršene akcije jest 1800 metaka.

Napomena: Za cijelo vrijeme borbe partizani su se držali dobro, jedino je 2. četa III bataljona zatajila i zato nije akcija uspjela u cjelosti.

Prilaže se lista gubitaka (ranjenih). —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić

(M. P.)⁵

Komandant:
Pet.⁶ Kleut

BR. 16

IZVJEŠTAJ ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 6 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA KRUŠEVO¹

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
6 augusta 1943 g.
Op. br.: 18/43

Operativni izvještaj
za dan 16.VII. o. g.

GLAVNOM ŠTABU NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZ. ODREDA HRVATSKE

PRIPREME:

Prikupljeni su podaci o neprijateljskom garnizonu u Kruševu, te o neprijateljskom saobraćaju na komunikaciji Karin — Obrovac i Obrovac — Bilišane. Izvršena je koncentracija naših jedinica u selu Medviđa.

⁵ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁶ Petar

¹ Original, pisan na mašini, latinicom nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 36—2, k. 105 A.

PODACI O NEPRIJATELJU:

U selu Kruševu nalazi se u školi karabinjerska kasarna u jačini od 15 karabinjera i 60 naoružanih seljaka.

Cestom Karin — Obrovac i Obrovac — Bilišane kreće se dnevno po nekoliko kamiona okupatorske vojske.

NAŠE SNAGE:

I i IV bataljon S.D.P. Odreda² i II i IV bataljon L.P. Odreda³ bez jedne čete. Naoružanje samo pješadijsko.

PLAN ZA AKCIJE:

IV bataljon S.D.P. Odreda i jedna četa IV bataljona L.P. Odreda imali su zadatak da prečiste zaselak Županje, Klančovac, Orljak, Kobljani, Erslan, Josić i Jurjević. II četa IV bataljona L.P. Odreda imala je zadatak da postavi zasjedu na cesti Obrovac — D. Polje, a III četa istog bataljona da postavi zasjedu na cesti Obrovac — Bilišane. Zadatak obadviju četa na cesti da onemogući neprijatelju davanje pomoći napadnutim posadama u Kruševu i karabinjerskoj stanici. I bataljon S.D.P. Odreda imao je zadatak da postavi zasjedu na cesti Karin — Kruševo i da bočno obezbjeđuje jedinice koje su napadale Kruševo. Glavni zadatak imao je II bataljon L.P. Odreda: da sa svoje dvije čete napadne i likvidira karabinjersku stanicu u Kruševu.

TOK BORBE:

Po zapovijesti operacija je trebala početi 16. VII u 4 sata ujutro. II udarni bataljon uspio je da se privuče na blisko odstojanje karabinjerskoj stanici, ali zbog jakog otpora karabinjera i bez teškog oružja nije uspio istu da likvidira. Zasjeda na cesti Obrovac — D. Polje sačekala je tri kamiona okupatorskih vojnika⁴ koji su pošli iz Obrovca u pomoć u Kruševo i isti su kroz vatru uspjeli uteći natrag u Obrovac. Tom prilikom neprijatelj je imao 11 mrtvih. Zasjeda na cesti Bilišane — Obrovac dočekala je jedan talijanski kamion, zapalila ga i tom prilikom poginula su tri Talijana i jedan oficir.⁵ Zasjeda na cesti Karin — Kruševo dočekala je jedan neprijateljski kamion i uništila ga.⁶ Tom prilikom zarobljena su dva doktora, među njima jedan oficir, jedan karabinjerski brigadier, jedan vojnik, jedan cestar, svi Italijani. Poslije toga naše jedinice povukle su se na polazne položaje.

² Sjevernodalmatinski NOP odred

³ Lički NOP odred

⁴ Iz sastava 292 pješadijskog puka divizije »Zara«. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 154.

⁵ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 154.

⁶ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 154.

ISHOD BORBE:

U ovoj borbi nije uspjeh polučen zbog toga što nisu jedinice imale težeg oružja i zbog toga što su jedinice vrlo mlade i neiskusne u borbi na utvrđene zgrade i objekte.

Gubitci neprijatelja: 29 mrtvih talijanskih vojnika i nekoliko civila koji su se vozili u kamionima, dok broj ranjenih nije poznat. Zarobljeno je 5 talijanskih vojnika, jedan oficir — doktor, jedan cestar — Talijan, jedan ljekar — Talijan civilni, nekoliko civila koji su se vozili u kamionu. Od oružja i spremne zarobljeno je: 10 pušaka sa 1000 metaka, 6 pištolja sa 60 metaka, 30 bombi, 12 torbica, 6 ranaca, 4 bolnička nosila i drugi razni materijal.

Sopstveni gubitci:

Lički partiz. odred imao je: jednog mrtvog i dva ranjena.

Sjev. dalm. part. odred nije imao gubitaka.

Utrošak municije: Utrošeno je svega 3.177 metaka i 60 bombi.

Jednom puškomitraljezu prebijen kundak.

KRITIČKI OSVRT:

Operacija nije uspjela iz više razloga. Jedan osnovni razlog jest što su jedinice mlade i neiskusne, i dogodilo se da su borci IV bataljona otvorili vatru na talijanske kamione na takvom odstojanju da su isti imali vremena da se okrenu i uteku nazad. Također uzrok je i u tome što nije bilo težeg oružja. Osim toga vrlo malo brojno stanje tih jedinica.

Sama operacija se razvijala po planu, a moral i borbenost boraca su vrlo dobri.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

P.⁷ Babić

Komandant:

M.⁸ Šakić

(M. P.)⁹

⁷ Petar

⁸ Mićun

⁹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 17

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU
BRIGADE »RADE KONČAR« OD 6 KOLOVOZA 1943 GOD.
GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA
I BORBAMA OD 15 DO 31 SRPNJA¹

STAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRVATSKE

Br. 14

dne 6-VIII-1943

14. VIII. 43²

Operativni izvještaj

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE i
ŠTABU III OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O.H.

Za vrijeme od 15 do 31.VII. 1943 godine naša Brigada u zajednici sa I Žumberačko-pokupskim odredom izvela je par uspješnih akcija³ (uglavnom):

16/17. VII snage Brigade i Odreda napale su neprijateljski garnizon Lekenik,⁴ pruga Zagreb — Sisak; zarobljeno 5 p. mitraljeza, 180 pušaka, 100.000 metaka, 6 šmajsera, 111 žandara i domobrana.

17/18. VII manje snage Brigade i Odreda napale su bunkere na željezničkoj pruzi Ozalj — Kamanje. Likvidirana tri bunkera, dignut jedan željezni most dug 8 metara. Zarobljeno 8 domobrana, zaplijenjeno: 1 p. mitraljez, 6 pušaka, 2.000 metaka.

18/19. VII snage Brigade i Odreda izvršile su napad na neprijateljski garnizon Žažina.⁵ Zarobljeno je 38 domobrana i ustaša. Zaplijenjeno: 2 p. mitraljeza, 40 pušaka, 7.300 metaka i druge spremne. Istovremeno uništavane su komunikacije na prugama Zagreb — Sisak, Zagreb — Karlovac i Karlovac — Metlika, gdje je saobraćaj stajao par dana.

25. VII neprijatelj je poduzeo jaku ofanzivu na oslobođeni teritorij Žumberka sa 20—25.000 vojnika, koji su nastu-

¹ Original, pisan na mašini, latnicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 38/2, k. 105 A.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Druge operativne zone.

³ Vidi dok. br. 18.

⁴ Vidi dok. br. 18 i tom V, knj. 17, dok. br. 52.

⁵ Vidi dok. br. 18 i tom V, knj. 17, dok. br. 58.

pali iz više pravaca.⁶ Pred ovom ofanzivom naša Brigada zajedno sa bolnicom povukla se u Sloveniju.—

Iznosimo detalje:

15. VII. 1943 godine Brigada se je nalazila na sektorima i to: I Proleterski bataljon: Sveta Jana — Kupeč Dol — Prodin Dol, osigurava žetvu na tome sektoru od Plešivice — Samobora i Jaske. Toga dana došlo je do manjih borbi sa ustašama iz Plešivice kod Kupeč Dola; neprijatelj je odbijen uz gubitke od 2 mrtva i više ranjenih, na našoj strani bio je jedan mrtav drug.

II Proleterski bataljon toga dana stigao je u Pokupje, mjesto Dubranec, gdje je ostao na odmoru taj dan.

III Proleterski bataljon stigao je jedan dan prije do Okića sa ranije zaplijenjenim materijalom, oružjem i municijom, koje su zaplijenili udarnici, i jednom četom uputio za Žumberak, dok se sa dvije čete vratio nazad za Pokupje gdje se je i ranije nalazio.

IV Proleterski bataljon nalazio se je sa teškim mitraljezima na položaju Bukovica — Prekrižje — Lović Prekriški, dok je sa ostalim jedinicama bio na odmoru u Rađinoviću.

U toku noći nikakvih promjena.

16. VII 1 četa III Proleterskog bataljona, koja je pratila ranije zaplijenjeno oružje, stiže sa njime na Žumberak, toga dana u 8 sati ujutro. Četa odlazi u Krašić gdje je držala položaj.

I Proleterski bataljon nalazi se na starim položajima. U toku dana nema kod njega promjena.

II i III Proleterski bataljon toga dana kreću iz Dubranca preko Kravarskog prema Lekeniku. Iste noći u zajednici sa II Bat. Ž.P.O.⁷ napadaju željezničku stanicu kao i žandarmerijsku stanicu u Lekeniku. Garnizone su sačinjavali 92 domobrana i 18 žandara. Glavni zadatak dobio je II Proleterski bataljon i jedna četa II Ž. Bat. — da likvidira gore navedene garnizone. III Proleterski bataljon dobio je zadatak da postavi osiguranje na pruzi i cesti Turopolje i sa Minerskim odjeljenjem koje mu se pridodaje digne jedan mostić na pruzi gdje drži zasjedu i razruši nekoliko [metara] pruge. II Bat. Ž.P.O. dobio je zadatak da sa druge dvije čete postavi osiguranje na pruzi i cesti od Siska. Bataljoni koji postavljaju osiguranja na pruzi dobili su zadatak da miniraju prugu odmah po dolasku i onemogućće dolazak oklopnog vlaka i pomoći napadnutom garnizonu. II Proleterski bataljon počeo je sa svoje dvije čete i jednom četom bataljona »Ključke« iste noći sa napadom

⁶ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 179, 182 i 190.

⁷ Žumberačko-pokupskog odreda

OPERATIVNI IZVEŠTAJ... GLAVNOM ŠTABU S.O.V. I P.O. HRVATSKE I
ŠTABU III. OPERATIVNE ZONE S.O.V. I P.O. H.

15. VII. 1943. godine naša Brigada u zajednici sa I. Lumbarskim Pukovnikom Odredom izvela je par uspjelih akcija u glavnom:

16./17. VII. naša Brigada i Odreda napale su neprijateljski garnison Leksak pruge Zagreb-Sisak, zarobljeno 5 p. mitraljeza 130 pušaka, 100.000 metaka, 6 bombara, 111 šandara i domobrana.

17./18. VII. naša Brigada i Odreda napale su bunkere na željezničkoj pruzi Osalj-Kamanje, likvidirana tri bunkera, dignut jedan željeznički most dug 8 metara, zarobljeno 8 domobrana, naplijenjeno 1 p. mitraljez, 6 pušaka, 2.000 metaka.

18./19. VII. naša Brigada i Odreda izvršile su napad na neprijateljski garnison Jazine. Zarobljeno je 38 domobrana i ustaša. Naplijenjeno 2 p. mitraljeza 40 pušaka, 7.300 metaka i druge spremne. Istovremeno uništavanje su komunikacije na prugama Zagreb-Sisak i Zagreb-Karlovac i Karlovac-Metlika, gdje je saobraćaj stajao par dana.

25. VII. neprijatelj je poduzeo jaku ofanzivu na oslobođeni teritorij Lumbarka sa 20-25.000 vojnika, koji su zaustavljeni na više pravaca. Pred ovom ofanzivom naša Brigada zajedno sa bolničkom povlači se u Sloveniju.

Iskustvo detalje:

15. VII. 1943. godine Brigada se je selila na sektorima i to: I. Proleterški bataljon Sveta Janka, Kupres-Dol-Frčinska Dol, Osigurnost va četve sa tove sektora od Plješivice-Sanobora i Jaska. Toga dana došlo je do najizvornijih borbi sa ustašama i Plješivice kod Kupresa. Neprijatelj je odbijen sa gubitke od 2 mrtvih i više ranjenih, a našoj stranci bio je jedan mrtav drug.

II. Proleterški bataljon, stigao je jedan dan prije do Ušića sa ranije naplijenjenim materijalom oružja i municijom koje su naplijenili udarnici, i jednom četom uputio se Lumbark dok se sa dvije čete vratilo nazad sa Kupulje gdje se je i ranije selila.

IV. Proleterški bataljon, selio se je sa teškim mitraljezima na položajima Bukovica-Fratrišje-Lović Fratriški, dok je sa ostalim jedinicama bio na odmoru u Kadjevovićima. U toku noći došlo je do promjena.

16. VII. 1. četa III. Proleterškog bataljona koja je prošla ranije naplijenjeno oružje, stila se ajme sa Lumbark, toga dana u 8 sati u jutro. Četa odlazi u Krašić gdje je drakala položaj.

I. Proleterški bataljon selio se na stražni položajima. U toku dana završio je akciju promjena.

II i III. Proleterški bataljoni toga dana kreću iz Dubravca preko Kravarskog prema Leksaku. Iste noći u zajednici sa II. Bat. I. P.O. napadaju željezničku stanicu kao i šandarmarijsku stanicu u Leksaku. Garnisoni su sačinjavali 92 domobrana i 18 šandara. Glavni sadetak dobio je II. Proleterški bataljon i jedna četa II. i Bat. da likvidiraju gore navedene garnisoni. III. Proleterški bataljon dobio je sadetak da postavi osiguranje na pruzi i česti Taropolje i sa ključnim odelcima koje su se pridružuje digna jedan mostić na pruzi gdje drži zajedno i razruši nekoliko pruge. II. Bat. I. P.O. dobio je sadetak da sa druge dvije čete postavi osiguranje na pruzi i česti od Slaka. Bataljoni koji postavljaju osiguranje i osamogodišnji sa sadetom da nadziru prugu odmah po dolasku i osamogodišnji dolazak oklopnog vlaka i pomoći napadnutom garnisonu. II. Proleterški bataljon počeo je sa svojom četom i jednom četom bataljona "ključa" iste noći sa napadom u 12 sati. Neprijatelj je u prvom vrijeme davao otpor ali napad od naših jedinica bio je snažan brzo i svegloz i pozivali neprijatelja da odloži oružje sa garnisonom sa života neprijatelja sa željezničkoj stanci odlaze oružje i preduze se, dok u šandarmarijskoj stanici još traje borba.

u 12 sati. Neprijatelj je u prvo vrijeme davao otpor, ali napad od naših jedinica bio je snažan, brz i energičan i pozivali neprijatelja da odloži oružje sa garancijom za živote. Neprijatelj na željezničkoj stanici odlaže oružje i predaje se, dok u žandarmerijskoj stanici još traje borba. Naše jedinice u brzom naletu došle su do zgrade, pozivaju neprijatelja na predaju, koji se ne odaziva. Pali se zgrada i naši borci upadaju unutra; neprijatelj videći da ne može više da se bori predaje se. Odmah se pristupilo evakuaciji plijena, pošto je čitavi garnizon bio likvidiran. Uspjelo se sav plijen izvući i evakuirati. Zapaljene su sve državne zgrade i uređaji kao i željeznička stanica i bunker i oko garnizona.

Za vrijeme napada neprijatelj je iz Velike Gorice krenuo sa jednim oklopnim vozom i vojskom u pomoć napadnutom garnizonu. Na pruži je bio već dignut most i vlak nije mogao proći, ali kada je došao do razrušenog mosta, gdje je bila zasjeda od našeg III Proleterskog bataljona, otvorio je jaku mitraljesku vatru, od koje smo imali dva srednje ranjena druga. Naša zasjeda otvara jaku vatru po vlaku, koji se povlači nazad za Veliku Goricu. Od Siska neprijatelju nije stigla nikakva pomoć.

U akciji na Lekeniku zaplijenjeno je 5 p. mitraljeza, 180 pušaka, 6 šmajsera, 100.000 metaka, 4 pištolja, 300 kompletnih vojničkih letnjih odijela i druge spremne. Zarobljeno je 111 domobrana i žandara, među njima 3 oficira. Plijen i zarobljenici iste noći evakuirani su prema Cerju. Naši gubici jesu u napadu na Lekenik jedan teže ranjen.—

17. VII I i IV Proleterski bataljon drže svoje stare položaje. Istoga dana jedna kolona Talijana u jačini od 300 vojnika i 7 tenkova nadire od Jaske na položaje I Proleterskog bataljona.⁸ Slabije snage I Proleterskog bataljona koje se nalaze na tom položaju otvaraju vatru na neprijatelja, koji se odmah povlači u svoje stare baze. Snage I Proleterskog bataljona nastavljaju gonjenje neprijatelja sve do Jaske i iz maloga bacača bace dvije mine u Jasku od kojih su, prema naknadno dobivenim podacima, ubijena dva talijanska vojnika i 4 ranjena. Na našoj strani nema gubitaka. Na položaju IV Proleterskog bataljona tokom toga dana nema promjena. II i III Proleterski bataljon i II Žumberački bataljon toga dana u 10 sati nastavljaju svoj put iz Cerja za Kravarsko sa zarobljenicima i plijenom, gdje istoga dana i noći ostaju na odmaranju. Tu su saslušani zarobljenici, od kojih je strijeljano 7 žandara koji su nagovarali na otpor i sami davali žestoki

⁸ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 80.

otpor pri napadu. Ostali zarobljenici pušteni su svojim kućama, prethodno su pozivani da ostanu u partizanima i govoreno im je o cilju N.O. Borbe. Odbili su da ostanu i otišli su svi svojim kućama sa izgovorom da će tamo stupiti u partizane. Oficiri su upućeni Glavnom štabu Hrvatske.

U toku noći manje snage III Proleterskog bataljona, tj. 1 čete koja se nalazila u Krašiću, i snage I Bataljona I Ž.P.O. napale su bunkere na pruži Ozalj — Kamanje. Likvidirana su tri bunkera koje su čuvali domobrani. Zarobljeno je 8 domobrana, zaplijenjeno: jedan p. mitraljez, 6 pušaka, i druge spreme. Dignut je u zrak jedan željeznički most dug 8 metara. Obustavljen je saobraćaj dva dana. Bunkereri koji su likvidirani, domobrani koji su zarobljeni nisu davali otpor, dok iz drugih bunkera su tukli Talijani. Pri napadu trebalo je gaziti Kupu.

18.VII. Na položaju I, IV i 1 čete III Proleterskog bataljona nema nikakvih promjena u toku toga dana. III Proleterski bataljon toga dana nastavlja svoj put sa plijenom iz Kravarskog za Žumberak i noću između 18 i 19.VII stiže u Okić. II Prol. bataljon ostaje u Okiću i istoga dana sa II Bataljonom Ž.P.O. kreće iz Kravarskog prema selu Žažini gdje je bila neprijateljska posada od 38 domobrana i ustaša. Ta dva bataljona dobili su zadatak da iste noći zajednički likvidiraju taj garnizon. Napad je počeo u 1 sat noću. Za 30 minuta neprijatelj je bio razoružan. Zarobljena je sva posada⁹. Neprijatelj, tj. ustaše davali su snažan otpor iz bunkera, ali brzim naletom i bacanjem bombi otpor je bio slomljen i neprijatelj zarobljen. Zaplijenjeno je dva p. mitraljeza, 40 pušaka, 7.300 metaka, 30 odijela i druge spreme.

U ovoj akciji naši gubici — II Proleterskog bataljona — iznose dva srednje ranjena druga. Gubici neprijatelja: jedan teže ranjen, dok su ostali zarobljeni. — U ovoj akciji istakli su se obadva ova bataljona. Zarobljeni domobrani pušteni su, dok je 5 ustaša na zahtjev političkih radnika sa toga sektora kao i naroda koji su ih poznavali bilo likvidirano. Isti ustaše kod napada davali su žestoki otpor.

19.VII na položaju I, IV i 1 čete III Proleterskog bataljona u toku dana nema nikakvih promjena.

III Proleterski bataljon toga dana nalazi se sa plijenom iz Lekenika u Okiću i uvečer kreće za Žumberak. Na cesti Plešivica — Jaska, I Proleterski bataljon sa jednom četom postavlja mu osiguranje. Iste noći I Proleterski bataljon sa dvije čete i minerskim odjeljenjima ide na prugu Zagreb—Karlo-

⁹ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 58 i 156.

vac. Dignuta su dva mostića na pruži i to jedan između Jaske i Desinca, dok drugi između Lazine i Domagovića. Srušeno je oko 80 metara pruge. Saobraćaj je stajao 36 sati. II Proleterski bataljon i II Bat. Ž.P.O. kreću sa plijenom iz Žažine za Dubranec, gdje ostaju na odmoru. — U toku noći drugih promjena nema. —

20. VII na položaju I, IV i 1 čete III Proleterskog bataljona nema nikakvih promjena. Ove jedinice uz manje osiguranje se odmaraju. Toga dana stiže III Proleterski bataljon sa plijenom na Žumberak. III Proleterski bataljon sada ostaje na Žumberku i ide u baze Krašić — Pribić gdje se uz manje osiguranje odmara. II Prol. bataljon toga dana nalazi se u Pokupju na sektoru Dubranec, Haviđić na odmaranju. U toku noći nema nikakvih promjena. —

21. VII I, III i IV Proleterski bataljon nalaze se na Žumberku u bazama: I Proleterski bataljon: Sveta Jana, III Prol. bataljon: Pribić—Krašić—Vrhovac, IV Proleterski bataljon: Bukovica — Lović Prekriški — Vidovina — Radinović. Jedinice se odmaraju i ujedno osiguravaju žetvu na tome sektoru, pošto neprijatelj iz Draganića, Jaske i Ozlja pravi ispade i uznemirava narod kod spremanja žita. II Proleterski bataljon nalazi se u Pokupju na starome mjestu. U toku noći nema nikakvih promjena. —

22. VII neprijatelj — Talijani u jačini od 800 vojnika sa dva topa nadiru na položaje III Proleterskog bataljona. Neprijatelj je zadržan kod Bresarića gdje je i ostao preko noći i utvrđuje se. Na drugim položajima nema promjene. II Prol. batalj. je na starom mjestu. U toku noći nema nikakvih promjena. —

23. VII Brigada se nalazi na starim položajima bez promjena. Neprijatelj kod Bresarića i dalje se ukopava, taj dan ne pokušava naprijed. Saznajemo toga dana o koncentraciji neprijatelja u Karlovcu, kao i pojačanju posada Ozalj—Metlika—Draganić—Jaska. Govori se o ofanzivi na Žumberak. II Proleterski bataljon nalazi se još u Pokupju. Toga dana šaljemo naređenje da krene odmah za Žumberak. Iste noći III Proleterski bataljon sa jednom četom napada neprijatelja na jednoj koti kod Bresarića, neprijatelj nije bio protjeran ali su mu zadani gubici u živoj snazi, prema podacima seljaka koji su ih vozili bilo je 18 mrtvih i ranjenih Talijana. Na našoj strani nije bilo ni mrtvih niti ranjenih. — Iste noći i I Proleterski bataljon dobio je zadatak da razruši željezničku prugu Zagreb — Karlovac. Za izvršenje zadatka kreću dvije čete istog bataljona i dva minerska odjeljenja. Te noći dignut je u zrak most na rijeci Okičnici dug 15 metara i most na rijeci

Volavčici dug 8 metara. Istovremeno je srušen električni vod visokoga napona, odnosno stub. Ostali su bez svijetla tu noć Jaska, Zdenčina, Desinec i jedan dio Zagreba. Saobraćaj na pruži obustavljen je 60 sati. Drugih promjena u toku noći nije bilo. —

24.VII. Na položaju I Proleterskog bataljona nema promjena. Poslije podne neprijatelji u jačini od 2.000 Talijana i ustaša krenuli su iz Jaske prema Svetoj Jani i Slavetiću. Stigli su te večeri do sela Crnilovac i Petrovina; sa njima toga dana nije došlo do borbe. Na položaju III Proleterskog bataljona toga dana neprijatelj dovlači velika pojačanja na sektor Brlenić—Bresarić. Jedna kolona u jačini od 600 talijanskih vojnika prebacuje se od Brlenića prema Crkvenom Pribiću. Istovremeno jedna kolona Talijana u jačini od 3.500 vojnika nastupa od Ozlja prema Vrhovcu. Dok neprijatelj koji je nastupao od Draganića prema Krašiću u jačini od 3.000 Talijana i ustaša zadržao se kod Bresarića i toga dana ne kreće dalje, samo topovskom i minobacačkom vatrom tuče naše položaje. III Proleterski bataljon napušta Pribić—Krašić i zauzima položaj Hutin—Bukovica i Paulov Breg kod Vrhovca. Na Paulovom Bregu III Proleterski bataljon toga dana poslije podne prima borbu sa neprijateljem koji nastupa od Ozlja. Borba traje 2 sata ali žestoka, i neprijatelj uz jaku pomoć artiljerijske i bacačke vatre kao i brojčanu nadmoćnost nakon dvosatne borbe uspijeva zauzeti Paulov Breg. Neprijatelj je tu pretrpio gubitke 45 mrtvih i ranjenih vojnika. Na našoj strani bio je jedan lakše ranjen drug. Iste večeri III Proleterski bataljon zauzima i drži položaje Hutin—Bukovica—Lović Prekriški. Pošto neprijatelj nadire od Jaske prema Slavetiću i postoji mogućnost da odsiječe naš I Proleterski bataljon od naših snaga na Žumberku, a istovremeno dobivamo podatke o dolasku novih snaga neprijatelja u Metliku i namjerama da sutradan kreću prema Žumberku, a tamo nije bilo drugih snaga osim jednog bataljona Vshodnodolenjskog slovenskog odreda¹⁰, koji je bio razvučen od Semiča do Metlike, — iste večeri izdajemo naređenje našem I Proleterskom bataljonu da se u toku noći prebaci sa sektora Sveta Jana na položaje ispred Metlike i spriječi u toku sutrašnjeg dana nadiranje neprijatelja iz Metlike prema bolnici — općini Radatović. —

Bataljon se u toku noći prebacio, lijeva pobočnica vodila je kratku borbu sa neprijateljem kod Pribića dok je glavnina prolazila. —

Istovremeno dobivamo nove informacije da neprijatelj vrši koncentraciju i u Kostanjevici, Št. Jerneju i Svetom Križu

¹⁰ Istočnodolenjski NOP odred

(Slovenija). Sada već imademo jasnu sliku o namjeri neprijatelja. Odmah izvještavamo u sporazumu sa Ž. P. Odredom sve naše organizacije o namjerama i snagama neprijatelja i pripremamo ih na brzu evakuaciju. Donesena je odluka na sjednici Operativnog štaba,¹¹ štabova Brigade i Odreda da se povučemo još u toku sutrašnjeg dana prema Sloveniji, pošto neprijatelj ide sa jakim snagama. Na Žumberku Odred ostavlja jednu četvu koja će pratiti i izvještavati o situaciji za vrijeme ofanzive. II Proleterski bataljon kao i Ž.P. Bat. nalaze se u Pokupju; poslali smo ponovo kurire da ako su blizu kreću za Žumberak, ako nisu krenuli da ostanu i dalje tamo i napadaju neprijatelja na tome sektoru. —

25.VII III Proleterski bataljon drži svoje položaje koje je uvečer zauzeo, kao i I Proleterski bataljon kod Metlike koje je istoga dana zauzeo. IV Proleterski bataljon pridodao je po dva teška mitraljeza III i I Proleterskom bataljonu. Toga dana odmah ujutro neprijatelj koji je jučer nastupao od Ozlja i zaustavljen na Paulovom Bregu kreće sa jakim snagama prema Bukovici koju drži 1 četa III Proleterskog bataljona. Prije nego što je krenuo tukao je jakom artileriskom vatrom. Čekamo ga, i puštamo na 100 metara odakle otvaramo jaku mitraljesku vatru, od koje je prema naknadno dobivenim i provjerenim podacima ubijeno tri viša talijanska oficira, od kojih je jedan bio general (ime nepoznato), i oko 50 što ranjenih i mrtvih vojnika. Neprijatelj je tu bio zaustavljen u prvom naletu. Ali neprijatelj je ponovo obasipao jakom topovskom i bacačkom vatrom taj položaj, od koje smo imali dva teško ranjena komandira i zamjenika komandira čete, koji su podlegli ranama, i 4 srednje ranjena borca. Povukli smo se sa toga položaja. Istovremeno dok je vodila borbu 1 četa III Proleterskog bataljona kod Bukovice, vodi borbu i 2 četa između Hutina i Pribića gdje je također sačekala neprijatelja na bliskom otstojanju i otvorila jaku vatru, gdje je neprijatelj izgubio u mrtvim i ranjenim 42 vojnika. Neprijatelj je mrtve i ranjene odvezio tenkovima, pošto pješadija nije mogla sama do njih od naše vatre. Kasnije jaka artileriska vatra tuče taj položaj i ta četa se povlači. Tu smo imali dva lakše ranjena druga. Istovremeno i 3 četa III Proleterskog bataljona vodi borbu sa neprijateljem koji nastupa od Lovića Prekriškog. Neprijatelju ta četa zadala je manje gubitke i četa se je povukla zbog jake unakrsne artileriske vatre iz Ka-

¹¹ Riječ je o Operativnom štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Žumberačko-pokupskog NOP odreda, koji je formiran 24 srpnja 1943 god. radi uspješnijeg rukovođenja jedinicama na području Žumberak — Pokupje. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 68.

manja—Ozlja—Metlike i Pribića. Za vrijeme ovih borbi bacio je naš top dvije granate na neprijateljski položaj gdje je neprijatelj bio grupisan; pogodci su bili dobri. Kad je neprijatelj primjetio naš top, koncentrisao je jaku artilerisku vatru u pravcu njega ali se je on već povukao. Tu smo imali dva lakše ranjena druga koji su bili kod teških mitraljeza gdje se je nalazio top. III Proleterski bataljon istoga dana zauzima nove položaje i to Rađinović—Baroni—Relić—Vivodina. Istoga dana neprijatelj — Talijani, Bijela garda, četnici sa jačim snagama nadiru iz Metlike prema Suhoru, Magovcu, Radatoviću. Još u Magovcu i Suhoru dočekuje ga naš I Proleterski bataljon i jedan bataljon V.D.O.¹² i zaustavljaju njegovo daljnje nadiranje. Neprijatelj je toga dana bio zadržan i nije dalje napredovao. Tukao je jakom artileriskom vatrom naše položaje. Na našoj strani nije bilo gubitaka, kod neprijatelja nepoznat broj. —

Istoga dana u 16 sati dobivamo podatke da neprijatelj iz Kostajnice i Št. Jerneja, u jačini 3.500 Talijana (Crvene kravate) i Bijele garde, kreće prema Geri¹³. A jedna kolona Talijana, u jačini od 2.000 vojnika, kreće iz Novog Mesta preko kota pravac Popovići, gdje treba da izbije na Radatoviće i spoji se sa onima koji kreću iz Št. Jerneja—Kostanjevice i Metlike. A istoga dana V i XIII Ustaška bojna kreću iz Samobora — Gornje [Vasi] i Novoga Sela preko Pleša za Sošice i Jezernice i Višoševice, za Kostanjevac i Oštrc. Na kratkoj konferenciji Operativnog štaba i Okružnog komiteta¹⁴ donesena je odluka da se snage Odreda i Brigade, bolnica i civilno pučanstvo koje hoće ići iste večeri povuku za Sloveniju. Na terenu ostaje jedna četa Odreda. Odluka je sprovedena u život. U toku noći povlačimo se sa bolnicom i civilima do Osojnika kod Semiča gdje ostajemo sutradan do 16 časova. Sa nama se povlači Vshodnodolenjski odred i civili Slovenci iz okoline Metlike.

26. VII. Nalazimo se na Osojniku kraj Semiča i u 16 sati istoga dana nastavljamo naš put za Planinu. Put je izveden bez smetnje. Tokom noći stižemo na Planinu. —

27. VII nalazimo se na Planini i okolnim zaselcima. Priступа se sakupljanju hrane za vojsku, civilni narod i bolnicu. Uspjelo se je dosta dobro organizovati ishrana prema situaciji u kojoj smo se nalazili. Naš II Proleterski bataljon do ovoga vremena, tj. prije dva dana, krenuo je za Žumberak. Baš na ovaj dan 27.VII nalazio se je na putu na Žumberak, u selu

¹² Vshodnodolenjski odred (Istočnodolenjski NOP odred)

¹³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 190.

¹⁴ Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za Žumberak

Višoševićima kod Gornje Vasi. Ali pošto je put bio blokiran, zadržao se je tu. 100 ustaša iz Gornje pošli su na njega. On ih je dočekao i primio borbu, ali su se ustaše brzo razbježali. Imali su ustaše 9 ranjenih, od kojih je jedan teško, koji je pao u naše ruke. Zarobljeno je: jedna puška i 300 komada metaka. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Pošto II Proleterski bataljon nije imao sa nama vezu toga momenta, i ne poznavajući situaciju na Žumberku, povratio se je natrag u Pokupje, preko Okića, gdje je također na putu rastjerao neke ustaše koji su bili izišli iz Zdenčine i Plešivice.

28. VII. Nalazimo se na Planini. Tokom dana I Ž. Bataljon odlazi za Žumberak. Jedna četa III Proleterskog bataljona kreće sa ranjenicima težim i invalidima za Bosiljevo, odakle je produžila i za Kordun. U toku noći nema nikakvih promjena. Iste noći dvije čete I Proleterskog bataljona s jednim slovenskim vodom kreću na prugu Semič—Črnomelj sa zadatkom da dočekaju vlak i razruše prugu. Akcija nije uspjela radi gustog rasporeda bunkera na pruzi i osvjetljavanja pruge reflektorima. —

29. VII. Nalazimo se na Planini. Prema podacima sa Žumberka od toga dana neprijatelj se povlači sa sektora Radatovići — sektor Drage. Istoga dana, prema naredjenju Operativnog štaba, kreće III Proleterski bataljon, tj. sa dvije čete za Žumberak sa zadatkom da zajedno sa I Ž. Bataljonom napadaju neprijatelja, postavljaju zasjede i ubrzaju njegovo povlačenje. U 18 sati čete su krenule na put iz Planine za Drage. Put je izveden bez smetnje. —

30. VII. III Proleterski bataljon sa dvije čete stiže u Drage, gdje ostaje taj dan do 15 sati na odmoru i hvata vezu sa I Ž. Bataljonom koji je bio u Radatovićima, i u 16 sati te dvije čete III Proleterskog bataljona kreću prema Jezernicama gdje stižu u 22 sata. Iste večeri I Ž. Bataljon fingirao je napad na Sošice, koje je neprijatelj odmah napustio kao i Pleš, dok je III Prol. bataljon nastavio sa ispitivanjem ili napucavanjem na neprijatelja kod Crkve Sveti Ilija — Sveti Nikola — Badovinci i Magovac. Neprijatelj se iste noći povukao iz Sošica — Pleša i Crkve Sveti Ilija u pravcu Kordića i Crkve Sveti Nikola, gdje se zadržao. Toga dana I Proleterski bataljon nalazio se je na osiguranju bolnice u Planini zajedno sa IV Proleterskim bataljonom. Šaljemo im izvještaj o situaciji na Žumberku.

31. VII. Primjećuje se kod neprijatelja na Žumberku komešanje i priprema za povlačenje. Neprijatelj je osjetio naše snage i njihov dolazak na Žumberak. Sa dvije čete III Proleterskog bataljona i 4 četom vivodinskom I Ž. Bataljona na-

padamo neprijatelja kod Badovinaca, Svetoga Nikole i Kordića. Iz Kordića neprijatelj se na brzinu povlači, pozadi ga štite teški mitraljezi iz teških tenkova, te je tu izmakao bez gubitaka. Dok neprijatelj kod Svetoga Križa i Badovinaca prima borbu sa nama, i to V Ustaška bojna koja je štitila odstupnicu Talijanima, Bijeloj gardi, četnicima i X Ustaškoj bojni, koji su svi kidali za Metliku. Borba se sve većom žestinom nastavlja, i traje dva sata. Kada je jedna četa koja je nastupala od Kordića počela zalaziti neprijatelju sa lijevog boka, V Ustaška bojna u paklenoj brzini povlači se za Metliku. Neprijatelj je imao prema neprovjerenim podacima dva mrtva i 20 ranjenih vojnika. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Nastavljamo gonjenje neprijatelja sve do Metlike. Toga dana sav Žumberak u 15 sati bio je ponovo slobodan. Sve snage neprijatelja koje su vršile ofanzivu na Žumberak povukle su se toga dana u Metliku, osim XIII Ustaške bojne koja se povukla prema Gornji¹⁵ i Plešivici. U ofanzivi su učestvovali i četnički banditi iz okolice Ogulina i Gomirja. U toku noći sve snage Brigade i Odreda sa bolnicom i civilima prebacile su se iz Plaine za Žumberak, gdje stižu 1. VIII ujutro. —

1. VIII Brigada je bila na sektoru Radovica, Suhor, Radatovići, bolnica na starom mjestu, dok je II Proleterski bataljon još u Pokupju. Sada se odmah pristupa radu, popravku telefonske linije po slobodnom teritoriju koju je neprijatelj za vrijeme ofanzive potrgao. Sređuju se jedinice i Brigada se premješta na sektor Krašić — Pribić — Sveta Jana. U novim bazama odmah se pristupa šurenju, čišćenju i pranju odijela. Brigada se je sva okupala na rijeci Kupčini. Pristupa se radu na vojno-političkoj izgradnji boraca i rukovodilaca.

Sada ćemo naše djelovanje proširiti na sektor koji nam naređuje Glavni štab Hrvatske — okolica Samobora i Zagreba. Istovremeno djelovaćemo na drugim sektorima.

Za vrijeme ofanzive, kao i akcija koje su izvođene, držanje boraca i rukovodilaca naše Brigade bilo je na visini. Bilo je manjih nedostataka koji su pravovremeno uočeni i otklonjeni. — Informativna služba u samome početku ofanzive nije se snalazila, dok je kasnije funkcionisala. Veza između Brigade i Odreda bila je dosta dobra, kao i između drugih naših organizacija: O.K.,¹⁶ N.O.O.¹⁷ itd. Vezu sa Štabom II Operativne zone kao i II Prol. bataljonom za vrijeme ofanzive nismo imali. Sada je veza uhvaćena i stigli su njihovi kuriri. Sa Slovencima također održavana je dobra veza, sa V.D.O. ima-

¹⁵ Gornja Vas

¹⁶ Okružni komitet

¹⁷ Narodnooslobodilački odbor

demo i telefonsku vezu. Dvije brigade slovenske prije same ofanzive nalazile su se u Beloj Krajini na sektoru Metlika, dok jedan dan prije ofanzive napustile su taj položaj i povukle se prema Sloveniji, o čemu su nas kasnije obavijestili.¹⁸ — Telefonsku vezu imademo sa svima jedinicama na slobodnom teritoriju Žumberka. —

Vojno-političko stanje u Brigadi za sada zadovoljava. Prema izvještaju II Operativne zone dolazi u Brigadu 35 boraca iz Moslavačkog partizanskog odreda, koji su dobrovoljci. Također prema izvještaju II Proleterskog bataljona dolazi sa njime oko 100 novomobilisanih drugova iz Zagreba i Pokupja.

Za vrijeme od 14. VII. do 1. VIII. 1943 godine izbačeno je iz stroja 197 neprijateljskih vojnika i oficira u mrtvim i ranjenim. Zarobljeno je 157 neprijateljskih vojnika i oficira. Naši gubici su u mrtvima 3 druga i 14 ranjenih drugova.

Zaplijenjeno je 227 raznih vojničkih pušaka, 8 p. mitraljeza, 6 šmajsera, 4 pištolja, 109.600 komada razne puščane i mitraljeske municije, 300 komada komplet novih vojničkih ljetnih odijela i mnogo druge spremne.

Utrošeno je 4.355 razne puščane i mitr. municije, 30 mina za laki bacač, 2 granate od topa, 20 ručnih bombi.

Sav plijen zarobljen je u zajedničkim akcijama Brigade i Odreda, a razdijeljen prema potrebi Brigade i Odreda u suglasnosti. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Božo Spaček

Komandant
Milan Žeželj

¹⁸ Do početka ofanzive, na području Bele Krajine nalazile su se NO brigade »Ljubo Sercer« iz Četrnaeste divizije i »Ivan Cankar« iz Petnaeste divizije NOV i PO Slovenije. Vidi tom VI, knj. 6.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOP
ODREDA OD 6 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE
OPERATIVNE ZONE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I BOR-
BAMA OD 11 DO 31 SRPNJA¹**

ŠTAB ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG
N.O.P. ODREDA HRVATSKE

Broj: sl
dne 6. VIII. 1943

Operativni izvještaj

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE HRVATSKE

Budući da kod zadnjeg operativnog izvještaja² nismo raspolagali sa podacima za 11, 12 i 13. VII za naš II bataljon, to činimo sada:

Bataljon je 11. i 12. putovao, 13. napao Gredu,³ razoružao posadu i zarobio 39 domobrana, 1 satnika i 1 zastavnika, zaplijenio 1 magazin sa vojnom spremom. Tom prilikom palo je u naše ruke: 1 puškomitraljez, 1 Schmeisser, 82 puške, 27.000 metaka, ruskih i belgijskih, kao i 1 pištolj, oko 220 pari odijela i oko 80 pari cipela i čizama.

14. prošlog mjeseca naš I bataljon nalazio se sa svojim jedinicama na Višoševićima, Loviću Prekriškom i Sopotima, radi kontrole terena. U isto vrijeme naš II bataljon putuje od Cerja u Guštelnicu, gdje se sastao s proleterima⁴ i tu se odmarao.
15. Naš I bataljon nalazio se na istim položajima, II bataljon odmara se u Guštelnici i radi politički. Tu je i prenoćio.
16. Jedna četa I bataljona izlazi na Pleš radi kontrole terena. Postojala je bojazan da bi ustaše mogli izići iz Gornje, međutim to se nije dogodilo. Ostale 2 čete nalaze se na starim položajima i rade na pridizanju vojnog i političkog znanja. Naš II bataljon maršuje prema Lekeniku sa još

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 9.2, k. 1604.

² Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 44.

³ Vidi dok. br. 94.

⁴ Riječ je o dijelovima Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«.

2 bataljona XIII proleterske brigade. Zadatak im je bio da napadnu i razoružaju posadu u Lekeniku,⁵ koja se sastojala od jedne satnije domobrana i 18 žandarma. Drugi bataljon dobio je zadatak da sa jednom četom i jednim vodom osigura prugu između Siska i Lekenika, to je bilo i učinjeno. Jedan vod dobio je zadatak da navuče na sebe vatru neprijatelja, kako bi se proleterti mogli neopaženo što bliže privući. I taj zadatak bio je u potpunosti izveden. Jedan vod dobio je zadatak da u zajednici sa još jednim proleterskim vodom, koji je bio pojačan lakim bacačem, likvidira žandare. Nakon kraće borbe, žandari iznenađeni s leđa od proletera i uplašeni od mina koje su padale kroz prozor predali su se. Zadatak je potpuno uspio. Tom prilikom zarobljeno je 111 neprijateljskih vojnika i oficira, zaplijenjeno je 5 belgijskih puškomitraljeza, 6 Schmeissera i sve puške koje su se tamo nalazile, 60 do 70.000 raznih metaka, mnogo bombi i ostale ratne spremne.

17. Jedinica I bataljona koja se nalazi na Loviću Prekriškom poslala je jednu desetinu u Draganiće, da hapsi legionare koji su došli na odsustvo. Kod toga nijesu uspjeli, jer se dotični nijesu nalazili kod kuća. Druga desetina iste jedinice prešla je Kupu između Ozlja i Kamanja i razoružala 2 bunkera, nakon čega su mineri digli u zrak jedan most na pruzi Karlovac — Metlika. Saobraćaj je bio prekinut jedan dan i gotovo jednu cijelu noć. Tek pred jutro uspjelo je Talijanima da uz zaštitu oklopljenog voza ponovo uspostave promet. Tom prilikom zarobljeno je 6 domobrana, a zaplijenjen jedan puškomitraljez i 6 pušaka. Komandir bunkera, kad se vratio iz sela, vidjevši da je bunker razoružan, prešao je sam na našu stranu. Ostale dvije jedinice rade po rasporedu. Drugi bataljon krenuo je iz same akcije prema Donjem Hruševcu, gdje se odmara do noći.
18. Jedinica I bataljona sa Lovića Prekriškog ometa popravak mosta i promet na pruzi, koji se vrlo polagano odvija, uz učestvovanje oklopljenih vozova. Druge dvije jedinice su na starim položajima. Drugi bataljon nalazi se u Donjem Hruševcu, odmara se i radi na vojnom i političkom polju. Jedan vod poslan je kao pratnja ranjenim drugovima, domobranima i oficirima. Poslije podne bataljon kreće u zajednici sa Drugim proleterskim bataljonom prema Žažini, gdje zajednički idu u akciju. U školi u Žažini nalazila su se 42 domobrana i 15 preobučениh ustaša. Dva voda

⁵ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 52, 151 i 153.

našeg II bataljona, i to 2. i 3. čete, i jedna proleterska četa iz II bataljona izvršili su napad. Borci našeg bataljona su u žestokom naletu, usprkos jakoj neprijateljskoj vatri, uskočili u školu i crkvu, dok su proleter i podilazili. Zarobljena je čitava posada od 39 domobrana i 6 ustaša, dok su 2 domobrana poginula, a jedan je teže ranjen... Borba je trajala 20 minuta. Zaplijenjena su 2 mitraljeza »Brno«, oko 37 Mauzer pušaka, te oko 4.000 metaka, zatim nešto bombi i ostale ratne spremne.⁶

19. Jedinice I bataljona nalaze se na istim položajima, te rade po programu. Drugi bataljon krenuo je za Orleković, gdje je proveo cijeli dan u odmaranju.
20. Četa I bataljona koja se nalazila na Plešu uhapsila je jednoga bandita na Griču. Ostale čete na istim položajima rade po programu. Drugi bataljon odmar se u Orlekoviću i radi na vojničkoj i političkoj izgradnji boraca. Drugi bataljon krenuo je istoga dana navečer za Čukanec, kamo su stigli u noći. Jedna četa poslana je u Pokupsko da drži zasjedu. Kad su domobrani napustili Pokupsko, jedinica je ušla u mjesto i uhapsila bandita Milana Kaurića...
21. Jedinice I bataljona nalaze se na istim položajima i rade na osposobljavanju komandnog kadra za prenošenje i izdavanje zapovijedi. Drugi bataljon nalazi se u Čukancu i radi na izdizanju vojničkog i političkog znanja boraca.
22. Jedinice I bataljona na istom položaju rade po programu. Drugi bataljon krenuo je u Vukomerić i odatle poslao jednu četu u selo Gudci po spremu.
23. Jedinice I bataljona na istom su položaju, rade po programu. Drugi bataljon nalazi se u istom selu, a jednu je četu poslao u Gudce po spremu. Navečer istoga dana naš II bataljon krenuo je prema Velikoj Gorici, gdje su napali posadu od nekih 60 domobrana. Kako se oko 10,30 sati pojavio transport Nijemaca, to napad nije uspio i naši su se borci morali povući. Naši su imali 2 lakše ranjena i jednog mrtvog.

Podatke o radu našeg II bataljona u vremenu od 23. do 31. VII nismo još dobili.

24. Jedinica I bataljona sa Lovića Prekriškog dobila je zadatak da poruši ponovno onaj most na pruzi Karlovac — Metlika, koji je bio već ranije porušen, ali to sada ne uspijeva, jer su Talijani blokirali cijelu prugu na tom odsjeku.

Od 20. VII stizale su našem Odredu informacije o koncentraciji talijanskih trupa u Jaski, Draganićima, Ozlju, Kamanju, Metlici, Črnomelju, Semiću, Novom Mestu i Št.

⁶ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 58.

Jerneju. Podatci o snagama neprijatelja činili su nam se pretjeranima, ali u stvari bili su točni. Ofanziva neprijatelja bila je pripremljena planski i u velikim razmjerima.⁷ Podilaženje je počelo od strane Kupe, Karlovca, Draganića te Jaske s velikim snagama, uz jaku prethodnu artiljerijsku vatru. Napredovanje je bilo polagano, kako bi se kod nas stvorio dojam da je to glavni smjer napada. To se odigravalo 25. ujutro, pa kroz cijeli dan.

26. Glavni udarac trebao je uslijediti iz St. Jerneja i Novoga Mesta preko Pleša i Gere, sa ciljem da nam presiječe odstupnicu kod Draga, Suhora i Lokvica. Naš Štab prozreo je talijanske namjere, te ih je preduhitrio za nekih dvanaest sati, tako da su naše jedinice, zajedno sa jedinicama Brigade i bolnicom, u zoru bile već u selu Brezova Reber, dakle van ugroženog prostora. Oko 4 sata poslije podne istoga dana naše jedinice krenule su prema Planini. Jedna četa vratila se naknadno u Drage, jer su bile stigle vijesti da se tamo prikuplja narod koji se želi s nama povući na Planinu. Izgleda međutim da je artiljeriska vatra Talijana iz Metlike i Lokvica raspršila civile, tako da kad smo mi u noći 27. VII stigli u Drage, našli smo tamo samo nekoliko civila.
27. Dne 27. VII oko podne bio je čitav Odred sa bolnicom i nekim jedinicama Brigade na Planini, te se tamo odmarao.
28. Dne 28. prije podne rađeno je sa čitavim bataljonom, u čiji je sastav privremeno ušla i Vivodinska četa, te četa odredske straže i radioničara, na političkom dizanju boraca, a poslije podne izveden je manevar bataljona u napadu, koji je pokazao priličan uspjeh. Navečer istoga dana krenuo je naš I bataljon zajedno sa Vivodinskom četom natrag prema Dragama.
29. Stigao je u Drage gdje se rasporedio po položajima, jer su se Talijani lagano povlačili iz Suhora, Lokvica prema Metlici i Radovici. Navečer istoga dana naš bataljon se koncentrisao u Pilatovcima.
30. Naš I bataljon postavio je zasjedu kod Cetošića. Talijani su se tada nalazili na liniji Vidakovići, Magovac, Sv. Ilija, Sv. Nikola, Jezernice, Sošice, Pleš. Mi smo predvečer krenuli prema Jezernicama iz kojih su se Talijani povukli i zadržali kod Kordića. Dvije naše jedinice ušle su u Sošice u 10 sati, iz kojih su se također Talijani bili već povukli.
31. Ujutro naša Vivodinska četa napala je Talijane zajedno s proleterima u Kordićima. Talijani su se uz otpor povukli prema Metlici i Vivodini.

⁷ Opširnije o ovoj ofanzivi vidi dok. br. 17.

Stanje u našim jedinicama se mnogo popravilo. Napredak se naročito vidi kod boraca, a i kod pojedinaca u komandnom kadru. U posljednjim borbama istakle su se naročito 2. četa I bataljona i 2. četa II bataljona, a naročito njihovi komandiri Macura Mitar i Šavre Pavao. Naročito ovaj posljednji, koji je u borbi oko Žažine svojom ličnom hrabrošću zadivio sve borce. Uspjelo je razbiti famu o nekim terencima, škartu i kukavicima. Povratili smo vjeru i pouzdanje u sebe, kako kod boraca tako i kod rukovodećeg kadra. Borbenost i disciplina su dobri. Ofanziva kod I bataljona, a česte borbe kod II bataljona prekalile su borce, tako da sada možemo pred njih postavljati i teže zadatke. Juriš na crkvu u Žažini, koji je izveo naš II bataljon, ravan je proleterima. Prvi bataljon se sređuje, u ovo posljednje vrijeme njemu smo posvetili naročitu pažnju. Mnogo se radilo na teorijskom uzdizanju, kako boraca tako i komandnog kadra.

Vivodinska četa zadržava se na sektoru Vivodine, kontroliše teren i rad na mobilizaciji. Do sada brojno stanje je 28 na licu, a vjerujemo da će sada, poslije ofanzive, taj broj da poraste.

Štab odreda kao cjelina funkcionisao je. Osjetio se nedostatak druga komandanta Boce,⁸ koji je za čitavo vrijeme ofanzive bio odsutan, tako da je jedino vojno lice u Štabu bio drug Simić.⁹ Pred ofanzivu smo griješili što izvještajima naše informativne službe nijesmo davali punu važnost, vjerujući da su pretjerani.

Za ovaj mjesec preduzeli smo plan rada koji ćemo razraditi s komandnim kadrom:

B o r b e n a o b u k a:

Plan vatre, u napadu i odbrani,

Šta treba da zna komandant kad izdaje zapovijest četi.

R a t n a s l u ž b a:

Nastupni, odstupni i bočni marš,

Bivakovanje i kantonovanje,

Dužnosti komandanta kod bivakovanja,

Kako ćemo izbjeći iznenađenja. Osiguranje.

N a s t a v a g a đ a n j a:

Ocjena odstojanja,

Rukovanje i komanda nad vatrom.

N a o r u ž a n j e:

Upoznati sve borce sa svim automatskim oružjem, a naročito za nas novim belgijskim teškim mitraljezom, lakim bacačem i dr.

⁸ Boris Balaš-Boco

⁹ i ¹³ Narodni heroj Milan Mraović. Poginuo kod Donje Kupčine 22 kolovoza 1943 godine.

Taktička upotreba teškog oružja.

Služba veze:

Releji,

Brzoborbena signalizacija.

Fortifikacija:

Pravljenje zaklona za pojedince i za grupe,

Pravljenje puškomitraljeskog gnijezda.

Topografija:

Čitanje karata.

Od minerske čete, koja se nalazi na Pokupju, još nismo primili operativni izvještaj. Mi smo izdali naređenje da se svi mineri skupe i u tome pravcu izvršit ćemo izvjesnu reorganizaciju.

U vezi sa posljednjim događajima, obratit ćemo naročitu pažnju na pruge Karlovac — Metlika i Zagreb — Karlovac.

Mi smo izvršili koncentraciju naših snaga, tako da smo pozvali naš II bataljon s Pokupja ovamo, s time da se zadržava na sektoru Sv. Jane i Slavetića, sa zadatkom mobilizacije a i sređivanja prilika unutar samog bataljona. Pred sobom imamo u vidu neke krupnije akcije i radi toga nam je potrebno da su nam jedinice na okupu. Uхваćena je veza s Ozljem, gdje tri satnije sa svim oficirima imaju namjeru da u zajednici s nama razoružaju Talijane u Kamanju i Ozlju.¹⁰ Stvar je ozbiljna i mi smo joj obratili puno pažnje.

Drug Marijan¹¹ odlazi danas u Pokupje, sa zadatkom da tamo formira III bataljon od tamošnjih udarnih grupa, dok bismo mi dali samo komandni kadar.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Dijanović¹²

Komandant sl. otsutan

Operativni oficir:

Simić Milutin¹³

¹⁰ Napad na Ozalj izvršili su dijelovi Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Žumberačko-pokupskog NOP odreda 11 rujna 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Trinaeste proleterske brigade Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 21 rujna 1943 god.

¹¹ Narodni heroj Marijan Badel. Poginuo na Žumberku 1944 god., kao politički komesar Turopoljsko-posavskog NOP odreda.

¹² Tamo

BR. 19

**NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
7 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE
ZONE U VEZI S NAPADIMA NEPRIJATELJSKIH AVIONA
NA ŠTABOVE I POZADINSKE USTANOVE¹**

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
A br. 126/43
Dne 7. VIII. 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

Pošto neprijatelj uspijeva da kroz kraće ili duže vrijeme doznaje tačno smještaje naših štabova, institucija u pozadini i magazina po selima, te ih bombardovanjem uništava, iz tih razloga u pogledu materijala trpimo štetu, a drugovi po štabovima i institucijama izlažu se nepotrebno opasnostima, te postoji mogućnost gubitaka arhive, što za nas predstavlja ogromnu vrijednost, a može se izbjeći. Zato će svi štabovi u buduću, kao i institucije postupati po slijedećem:

1.) Svi štabovi, odsjeci ovoga štaba, institucije vojno-pozadinskih vlasti, tj. komande područja mijenjat će češće mjesta svoga boravka.

2.) Svi magazini, a naročito magazini municije, oružja i eksploziva ne smiju se imati po selima ili osamljenim kućama uz sela, nego za magazine upotrebljavati zemunice i barake smještene dalje od sela na takovim mjestima gdje nema življeg prometa pučanstva, pod stražom.

Prema potrebi organizovati stražarsku službu tako, da se pučanstvu zabrani pristup u neposrednu blizinu vojnih magazina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta
I pom. načelnika Štaba:

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8-1, k. 104 A.

BR. 20

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 7 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREDENIM JEDINICAMA U VEZI S FORMIRANJEM MAĐARSKOG BATALJONA »ŠANDOR PETEFI«¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Br. službeno

Dne 7. VIII. 1943 — 11,45 h.

ŠTABOVIMA X i XII DIVIZIJE
ŠTABOVIMA N.O.P. ODREDA
KOMANDAMA PSUNJSKOG, PAPUČKO-KRNDIJSKOG,
DILJSKOG, POŽEŠKOG I BILOGORSKOG
PODRUČJA

Odlukom ovoga Štaba formira se mađarska jedinica Narodno-oslobodilačke vojske »Šandor Petefi«.² Radi toga se naređuje svim našim jedinicama i ustanovama da zaključno do 14 avgusta o. g. upute sve drugove i drugarice mađarske narodnosti u Relejnu stanicu Zvečevo, odakle će se telefonom javiti Štabu ovoga korpusa.

Naglašava se da se svi drugovi i drugarice mađarske narodnosti, bez obzira na njihov položaj i odgovornu dužnost u jedinicama i ustanovama, pošalju, pošto je formiranje gore navedene vojne jedinice od velike političke važnosti.

Također neka se odmah upute drugovi i drugarice u Relejnu stanicu Zvečevo, do 14 avgusta o. g. zaključno, koji su njemačke narodnosti, pošto će se formirati i vojna jedinica njemačke narodnosti.³

Gornje naređenje ispuniti bezuslovno i na vrijeme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

(M. P.)⁴

Komandant:

Petar Drapšin

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 4/3, k. 881.

² Bataljon »Šandor Petefi« formiran je 15 kolovoza 1943 god. u Slatinskom Drenovcu. Opširnije o tome vidi dok. br. 55.

³ Riječ je o četi »Ernest Telman«. Ona je formirana u drugoj polovini kolovoza 1943 god. Opširnije o tome vidi dok. br. 56.

⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 8 KOLOVOZA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU U VEZI PRETSTOJEĆE KAPITULACIJE ITALIJE¹

Op 89/43
8. VIII. 1943.

OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU

Novonastala međunarodna situacija, naročito raspadanje fašističkog sistema u Italiji, nagovještanje skorog izbacivanja Italije iz ratnog stroja, očigledna demoralizacija talijanske vojske i onih koji su uz nju bili vezani, u mnogome mijenjaju i odnos snaga u Dalmaciji u našu korist i stvaraju uz ove sve ostale uslove, povoljne perspektive za novi razvoj i polet narodno-oslobodilačkog pokreta u Dalmaciji. Na čitavoj teritoriji koja je pretežno bila i još je uvijek kontrolisana i posjednuta talijanskim trupama, gube te trupe sve više svoj vojnički značaj i politički utjecaj, gube udarnu snagu i ne predstavljaju više onu opasnost i prepreku za razvitak i podizanje naroda u borbu kao do sada. Četničke bande, koje su putem svoga vodstva čvrsto još povezane s talijanskim okupatorom, od koga primaju i posljednju pomoć, više ili manje odvajaju se formalno od okupatora, napuštaju talijanske garnizone i koncentrišu se po šumama i predjelima, prvenstveno oko sela iz kojih su i mobilisani. Usprkos poziva Saveznika preko londonske radio stanice da se svi oni koji su bili vezani uz Talijane priključe borcima za narodno oslobođenje, ne opaža se takovih tendencija kod četnika. Oni, naprotiv, formalno se odvajajući od četnika, ostaju pasivni u borbi prema okupatoru, a prema partizanima i Narodno-oslobodilačkoj vojsci samo modificiraju svoj dosadanji izdajnički stav. Oni na svim sektorima gdje postoje traže i pokušavaju neke pregovore i razgovore, kojima je glavni cilj na naš račun sačuvati svoju živu snagu, ublažiti oštricu borbe protiv njihovih bandi, razrovati pozadinu i pokolebati narod. Oni naprosto žele, da bi se, imajući za sobom dvogodišnju izdaju i služenje okupatoru protiv svog vlastitog naroda, sada afirmirali kao borbeni faktor pred međunarodnom i domaćom javnošću, a našu vojsku i partizanske odrede, koji se dvije godine bore i liju krv protiv okupatora i svih domaćih izroda, da potisnu u pozadinu i oslabe. Oni su spremni da i nadalje puste

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—1, k. 104 A.

Narodno-oslobodilačku vojsku da gine i krvari, dok bi oni za to vrijeme sređivali se i organizovali, čekali povoljan čas da uberu vojne i političke plodove naše muke i naše borbe. To je jasna i očita težnja svih njihovih tobožnjih pregovora i ponuda za iste. Uz sve to osjeća se kod njih težnja za infiltracijom onih krajeva, koji politički i strategijsko-vojnički ili u doglednoj budućnosti mogu imati veliki značaj za Saveznike i čije zaposjedanje bi im dalo mogućnosti da oni fungiraju prvi kao pretstavnici borbe u Jugoslaviji, kao oni koji bi »prvi dočekali« savezničke armije kad bi se pojavile u našoj domovini.

Tako zvana »antikomunistička milicija« postavlja pred sebe slične zadatke time da je njihova organizovanost slabija, otporna snaga manja i za sada povezanost sa masama manje očigledna, odnosno izoliranost veća.

Međutim ovakve težnje nemaju dovoljnog izražaja u čvrstoj organizovanosti u svim njihovim formacijama, jer su i četnici i »antikomunistička milicija« uvelike pokolebani propadanjem njihovih talijanskih protektora, otpadanjem samim time sljedovanja, snabdjevanja hranom, municijom, novcem i drugim, dakle je otpadanjem ekonomskih razloga koji su mnogo rukovodili da i stupe u te izdajničke grupacije. Naši uspjesi u borbama protiv okupatora, ustaša, a napose gore navedenih grupacija, kao i sve jače i sve očitije priznavanje partizanske borbe preko savezničkih radio stanica, štampe, govora i proglasa, te i materijalna komponenta ovih priznanja duboko su se dojmili tih grupacija. Njihova kompaktnost je slaba, njihova homogenost razrovana, njihove mase u velikoj mjeri spremne su da ostave izdajničko vodstvo.

Ustaše, koji se još nekako vojnički održavaju, možemo reći da su politički pokopani, bez izgleda i bez perspektive.

Kolebanja kod domobrana su sve jača, a njihov otpor prema našoj vojsci sve slabiji.

Jedan faktor koji ne smijemo zaboraviti jeste vjerojatna težnja njemačkih okupatora da se domognu jadranske obale, da se dočepaju talijanskog oružja, stvore odbrambenu liniju i pridu čišćenju izvjesnih predjela.

Takova situacija u Dalmaciji, zahtjeva naročito još i radi jedinstvenog rukovođenja i bližeg dodira i kontakta sa jedinicama, potrebu formiranja jedinstvenog štaba za čitavu Dalmaciju,² za sjevernu, srednju i južnu, da bi se mogle iskoristiti

² Po povratku Štaba Devete divizije u Dalmaciju polovinom kolovoza 1943 god., naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije, ponovo je formiran Štab Četvrte operativne zone i preuzeo komandu nad svim jedinicama u Dalmaciji. Time je prestalo djelovanje dotadašnjeg Operativnog štaba za Dalmaciju. Dokument u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2—2/II, k. 1491.

sve mogućnosti za uspjeh, koordinisati sve akcije i operacije na tome području, jedinstveno iskoristiti i planski upotrebiti svi izvori oružja i ljudstva, koje nam je u izgledu u Dalmaciji, da bi narodni otpor i polet, koji se sve jače širi dobio i svoju vojnički izraženu čvrstu formu. Nameće se potreba takovog štaba radi dosadašnje nejedinstvenosti u aktivnosti naših jedinica južne i srednje sa onima sjeverne Dalmacije, gdje ne samo da nije bilo koordinacije u radu, već često uopće nikakove veze.

Radi toga pred vašim novoformiranim štabom stoje krupni i složeni vojni i politički zadaci, za koje vam dajemo slijedeće sugestije i direktive:

a) *Organizacija:*

1. vaš štab budući da je najviši štab na sektoru Dalmacije i da ima perspektive da se naskoro razvije u potpuni štab zone, treba da je tome adekvatno i organizovan. Štab treba da je podjeljen u dva odjela: prvi i drugi. Prvim odjelom rukovodi direktno vaš načelnik štaba, a drugim preko pomoćnika načelnika. Prvi odjel treba da se sastoji od operativnog, personalnog, informativnog, političko-obavještajnog, artiljerijskog i inženjerskog odsjeka, a inženjerski odsjek treba da ima sekciju za vezu i diverzantsku sekciju. Drugi odjel sastoji se od intendanture, tehničkog, sanitetskog, vojno-sudskog odsjeka i odsjeka za vojne vlasti u pozadini. Jasno je da vi ne možete a niti trebate odmah organizovati u potpunosti štab na ovaj način. Ovako bi izgledala struktura kojoj treba težiti, ali se za sada treba ograničiti samo na najnužnije odsjeke, odnosno čak i sekcije, a težiti da se daljnjim razvitkom i popunjavanjem razvije potpuni štab.

2. Prema današnjoj situaciji pod vaš štab potpadaju sve formacije grupe dalmatinskih partizanskih odreda i jedinice kninskog sektora. U prvome redu potrebno je vršiti sve pripreme za preraštanje u brigade Ličkog odnosno Kninskog Partizanskog Odreda³ i Sjeverno-dalmatinskog, odnosno Bukovičkog Part. Odreda,⁴ te napokon pretvaranje u brigadu Grupe Dalmatinskih Udarnih bataljona.⁵ Na taj način stvaraju se per-

³ Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 13 kolovoza 1943 god., Lički NOP odred prerastao je u Prvu kninsku NO brigadu, komandant Brigade bio je Dušan Vlasisavljević a politički komesar Stevo Maoduš. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/3, k. 1022.)

⁴ Od Sjevernodalmatinskog NOP odreda i novopridošlog ljudstva formirana je u selu Medvide 14 kolovoza 1943 god. Grupa bataljona sjeverne Dalmacije, jačine 4 bataljona. Od preostalog ljudstva formiran je ponovno Sjevernodalmatinski NOP odred jačine 100 ljudi. Vidi dok. br. 81.

⁵ Od Grupe Udarnih bataljona Dalmacije, formirana je 8 rujna 1943 god. Treća dalmatinska NO brigada i ušla u sastav Devete dal-

spektive za što skorije formiranje divizije od tri brigade na sektoru sjeverne, a donekle i srednje Dalmacije.⁶ Pored toga treba težiti da nakon preraštanja Sjevero-dalmatinskoga, odnosno Bukovičkoga Odreda u brigadu postane ponovo na njegovom terenu manji odred sa istim zadacima kontrole terena, pomaganjem mobilizacije, te akcijama na svome sektoru. Odrede, koji su sada na teritoriju štaba Grupe⁷ treba jačati i razvijati tako da bi i oni mogli s vremenom da prerastu u brigade za drugu novu diviziju,⁸ i da uz to ostanu na njihovim terenima novi partizanski odredi. Tako bi u dogledno vrijeme imali u Dalmaciji jednu diviziju, te Sjevero-dalmatinski, Cetinski, Splitski i Biokovski Partizanski Odred, a kasnije nove brigade, koje bi izrasle iz tih odreda, pa time eventualno i novu diviziju.

b) Mobilizacija:

Novomobilisano ljudstvo upotrebiti prvenstveno za popunu odreda u sastavu Kninskog sektora, da bi se oni oformili u brigade, zatim u novoformiranu Grupu Udarних Dalmatinskih bataljona sa istom tendencijom. Novo ljudstvo potrebno je izvjesno vrijeme podvrgnuti vojnoj i političkoj izobrazbi, u bazama povoljnim za smještaj i ishranu. Obuku trebaju vršiti komandanti i komesari, koje sami odredite, kao sposobne za taj rad i po planu izrađenom od vašeg štaba. Ukoliko bi priraštaj novomobilisanih bio tako velik da ga ne bi mogli apsorbirati radi pomanjkanja oružja ili drugih razloga, te bi prelazio i onu nenaoružanu rezervu, koju bi mogla sa sobom voditi svaka

matinske divizije. Vidi operacijski dnevnik Devete divizije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 56/2, k. 842.

⁶ 11 listopada 1943 god., formirana je na području sjeverne Dalmacije Devetnaesta divizija. U njen sastav ušle su slijedeće jedinice: Prva kninska NO brigada, Druga i Treća NO brigada, Zadarski, Kninski, Sjevernodalmatinski NOP odred i odred »Plavi Jadran«. (Ukupno brojno stanje oko 4000 ljudi.)

Komandant Divizije bio je Milan Kuprešanin a politički komesar Petar Babić. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1 3, k. 1022.)

⁷ Pod komandom Štaba Grupe dalmatinskih NOP odreda djelovali su tada slijedeći odredi: Splitski, Cetinski i Biokovski. Sjevernodalmatinski NOP odred djelovao je tada pod komandom Štaba Kninskog sektora.

⁸ Naredbom Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije, formirana je 10 listopada 1943 god. Dvadeseta divizija. U njen sastav ušle su slijedeće jedinice: Osmi, Deveti i Deseti dalmatinski NO brigada. Divizija je djelovala u sastavu Osmog korpusa NOV i PO Jugoslavije.

Komandant Divizije bio je Velimir Knežević a politički komesar Živko Živković. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6—4, k. 1002.)

vaša jedinica, treba to ljudstvo upućivati u Liku, gdje će se prema situaciji ili izobražavati ili uvrstiti u ličke brigade u novoformirane bataljone, koji bi se po svome naoružanju vraćali na vaš sektor. U svakom slučaju morate spriječiti da vam novomobilisano ljudstvo bude ugroženo kao nenaoružano od neprijatelja, te se za to ono uvijek blagovremeno, pod odgovornošću vašega štaba mora evakuisati iz ugroženih predjela u predjele sigurnije za njegovo očuvanje. Ne smijemo dozvoliti da nam radi naših pogrešaka u pitanju čuvanja ljudstva, oslabi polet koji nastaje u Dalmaciji i široka mobilizacija doživi neuspjeh.

c) *Snabdijevanje i ishrana:*

Težiti da se snabdijevanje i ishrana vrši iz sredstava s vašeg teritorija, jer je u tome pogledu pomoć iz vana vrlo otežana.

d) *Sanitet:*

Kako i po pitanju snabdijevanja tako i u pogledu saniteta, organizacije trupnog saniteta i bolnica, treba težiti osamostaljenju, ne po načinu organizovanja koji mora biti u skladu s općim naredbama i naređenjima, već u pogledu snabdijevanja sanitetskim materijalom, uspostave ambulanti i bolnica, zemunica za sklanjanje ranjenika i bolesnika u slučaju neprijateljskih napada, te skladišta rezervne hrane.

e) *Veza:*

Kao što će naš štab, tako i vi morate nastojati da se svakako pronađe ispravna radio stanica za vezu s nama. Bez obzira na to, naša veza mora biti čvrsta i česta, bilo putem telefona, ili bilo putem kurira, ordonans oficira i td. Također morate održavati stalne i česte veze sa svima vam podređenim jedinicama, koje osim toga treba što češće obilaziti i ukazivati im konkretnu pomoć.

f) *Pozadinske vojne vlasti:*

Vaš štab rukovodit će preko odsjeka za pozadinske vojne vlasti već postojećih, kao i u onim komandama područja, koje će se eventualno oformiti još na sektoru Dalmacije, a po postojećim statutima, naredbama i naređenjima. U pozadinske vojne vlasti treba postaviti dobre i povjerljive drugove koji su u stanju savladati probleme i teškoće što će pred njima stajati, a ne one kojih bi operativne jedinice htjele naprosto da se riješe. Preko određenih organa stalno kontrolisati pozadinske vojne vlasti, komande mjesta, relejne stanice i partizanske straže, da one ne bi postale izvor nediscipline, šverca, sklonište eventualnih dezertera i td. Paziti da se naše naoružane snage

ne rasiplju suviše po nepotrebnim partizanskim stražama, prevelikim stražama kod komande mjesta i td.

g) *Izvjestaji:*

Vaš će nam štab slati redovite izvještaje po već do sada uobičajenim pravilima. Svakog prvog, desetog i dvadesetog u mjesecu mora u naš štab stići opširan operativni, političko-komesarski, informativni, političko-obavještajni, opći (organizacioni) izvještaj, te vojno-sudski izvještaj, a svakog 1. i 20. izvještaj o brojnom stanju i naoružanju, te socijalni i nacionalni sastav jedinica. Naročite operativne izvještaje treba upućivati odmah poslije svake veće akcije i operacije. Također treba upućivati redovite a uobičajene izvještaje za Glavnu Intendanturu, Sanitetski Odsjek i td.

h) *Politički, kulturno-prosvjetni i propagandni rad* organizovati po uputama našeg komesarijata.

i) *Operativni zadaci:* u vezi sa sadašnjom situacijom u Dalmaciji treba improvizirati neke vrste našu ofanzivu. Ne smije biti garnizona koji neće biti stalno uznemiravan našom vojskom, ne smije biti za neprijatelja sigurne ceste i komunikacije uopće, gdje ga neće sačekivati naše zasjede i koje neće biti ugrožavane diverzijskim akcijama. Težište pak većih operacija, vašeg stvarnog naleta i aktivnosti mora biti sjeverna, a donekle i srednja Dalmacija. Tu naročito treba vršiti pritisak na talijanske garnizone, potencirati njihovu demoralizaciju i vojnički je iskorištavati. Uznemiravanje talijanskih garnizona posvuda treba da osim cilja koji ide za slabljenjem njihovog morala, bude popraćeno djelatnošću, koja teži za produbljivanjem snaga među osovinom, raspirivanje mržnje Talijana prema Nijemcima. Posebno treba posvetiti pažnju mogućnostima prelaza manjih ili većih grupa talijanske vojske na našu stranu ili pak pod stanovitim pritiskom, odnosno u pojedinim odgovarajućim konkretnim zadacima, predaje oružja i materijala našim jedinicama. Kako uopće tako naročito u vezi sa Talijanima treba raditi sve da se razbiju i u začetku onemogućue razne njemačke kombinacije i planovi. — Naročito oštro i energično treba razbijati četničke bande, vojnički ih uništavati, a politički slabiti i razdvajati njihove redove i izolirati ih od narodnih masa, kao izdajice. Rješenje njihovog pitanja sastoji se u njihovom vojnom uništenju, u prelazu njihovih većih ili manjih grupa u našu vojsku sa svim našim obilježjem i oznakama, ili predavanjem oružja našim jedinicama i povratak kućama. Postupak prema njima treba biti kako smo napomenuli vojnički energičan, a politički taktičan i elastičan, kako bi se iskoristile njihove slabosti, demoralizacija, zavedenost njihovih

masa. U borbi protiv njih treba koristiti sve vojne i političke argumente s kojima danas raspolažemo više nego ikada prije. — Sličan postupak važi i za tzv. »antikomunističku miliciju«. — Po pitanju utvrđenih garnizona treba biti obazriv i-čuvati našu živu snagu, ne gubeći ljudstvo uzalud. Trebamo jasno uočiti situaciju, ocijeniti važnost pojedinih vrsta neprijatelja i njihove izgleda za budućnost, te važnost pojedinih garnizona, područja i predjela i prema tome stvarati operacijske planove i organizovati njihovo izvršenje. Trebamo nadalje biti spremni iskoristiti situaciju kod Talijana, te se u danom momentu naći sa potrebnim snagama na datim sektorima.

Trebaju se učvršćivati i popunjavati naše jedinice, jačati odredi, vršiti akcije gdje postoji osim dobivanja oružja mogućnost mobilizacije hrvatskih i srpskih masa.

U slučaju prodora Nijemaca u Dalmaciji⁹ ne smijete dozvoliti da vam jedinice obuhvate obručom, već trebate manevrisati po terenu. Borba se ne smije naprosto izbjegavati, već je primati gdje su povoljni uslovi, da se neprijatelj razbije, da mu se nanesu gubitci i zaplijeni ratnog materijala, ali gdje naše snage nisu u opasnosti da budu opkoljene i uništene. Naročito se pak ne smije dozvoliti rasparčavanje naših snaga na manje grupe, da bi se navodno na taj način sačuvale. Taj metod u ofanzivi ne samo da ne čuva snage već ih razbija, raspršuje i oduzima im udarnu moć, te otežava ponovno njihovu organizaciju.

Gdje god se ukaže prilika treba se koristiti saradnjom sa snagama II. Bosanskog Korpusa, ali ne smije se samo na to računati i tome računu podrediti svoje operativne planove, već oni moraju biti zasnovani na vlastitim snagama, onima na koje se može sa sigurnošću osloniti i računati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

Komandant:

⁹ Nastupanje njemačkih snaga na pravcu: Bihać — G. Lapac — Gračac — Knin, počelo je 28 kolovoza 1943 godine. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 listopada 1943 godine.

BR. 22

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 8 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT- SKE O BORBAMA KOD BILAJA I NA DRENOVAČI¹

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.

HRVATSKE

Op. broj 475-43

8 augusta 1943

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Dana 26. VII. ov. g. u 4 h. ujutro neprijatelj u jačini od oko 100 ustaša krenuo je iz Bilaja u pravcu Ribnika.² Jedna četa III Bataljona III Brigade sačekala je neprijatelja i na istog otvorila vatru, nakon čega se neprijatelj povukao uz gubitke od 5—6 ranjenih. Nakon toga, tj. ujutro kad je svanulo, neprijatelj je opet krenuo iz Bilaja za Ribnik sa istim snagama, ali sa drugim pravcem. Druga jedna četa istog bataljona sačekala je neprijatelja, pustila ga na blisko odstojanje i otvorila vatru na istog. Nakon kraće borbe neprijatelj je pobjegao natrag u Bilaj ostavivši na polju 7 mrtvih ustaša, među kojima je jedan civil, a dva ustaša su živa zarobljena.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Zaplijenjeno je 7 pušaka, 940 metaka, sedam pari odijela i cipela i sedam opasača i noževa.

Od oružja nije izgubljeno ništa. Utrošeno je 838 komada metaka.

Dana 6. VIII. ov. g. u 8 h. ujutro neprijatelj je počeo da tuče sa jednom baterijom topova iz Zavalja položaje III Bataljona L.P. Odreda³ na Drenovači. Ova vatra trajala je sve do 12 h. Za vrijeme artiljerijske vatre neprijatelj u jačini 300—400 Njemaca nastupao je u kolonama prema položaju ovog bataljona. U 12 h. isti je napao položaje ovog bataljona. Borba se vodila dva sata i nakon toga neprijatelj je natjeran u bijeg i odstupio je na polazne položaje, tj. u pravcu Skočaja.

Gubitci kod neprijatelja nisu nam poznati, pošto je neprijatelj imao zgodan teren za povlačenje i koristio je mrtve uglove.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 39/1—6, k. 419.

² Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 187.

³ Ličkog partizanskog odreda

Na našoj strani ranjen je jedan drug.
Zarobljeno a niti izgubljeno nije ništa.
Utrošeno je 894 kom. metaka.

Dana 27 jula ov. g., prilikom logorovanja IV Bat. III Brigade u selu Mušaluku prema Žitniku, ranjena su dva druga istog bataljona, za koje prilažemo listu gubitaka, kao i za ranjenog druga iz III Bataljona III L.P. Odreda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara,
(sl. odsutan)

(M. P.)⁴

Komandant,
Đ.⁵ Jovanić

BR. 23

**NAREĐENJE ŠTABA OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVAT-
SKE OD 8 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINI-
CAMA DA UNIŠTE ČETNIKE NA PODRUČJU MALA KA-
PELA¹**

ŠTAB VIII DIVIZIJE N.O.V.
HRVATSKE
Broj sl./1943

Prepis

8 augusta 1943 godine

Strogo pov. Na ličnost.

ŠTABU I i II UDARNE BRIGADE

Četničke bande uvidjevši tešku situaciju u kojoj se nalaze fašističke države, a naročito za sada Italija, koja im je davala podrške u svakom pogledu i potpomagala u njihovim izdajničkim poslovima, napustile su većim dijelom italijanske garnizone i smjestile se na prostoru južno od glavnog bila planine Mala Kapela. Ove bande ugrožavaju naše komunikacije, pljačkaju stanovništvo, a k tome šire propagandu da rade za i u interesu srpstva, tj. velike Srbije.

Ovakav njihov rad u opreci je sa interesima naše narodnooslobodilačke borbe, koji nam interesi nalažu da neutrališemo njihove namjere i uništimo ovu štetnu plaćeničku organizaciju,

⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁵ Đoko

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 40/1—2, k. 419.

koja je do sada svojim niskim postupcima nanijela i nanosi štetu i sramotu našem narodu.

U cilju izvršenja ovoga zadatka, —

NAREĐUJEMO

1) Jedinice da se odmah smjeste u baze predviđene današnjim naređenjem.

U novim bazama poduzet će sljedeće:

Preduzeti svestrano prikupljanje podataka o kretanju četnika i eventualnih ostalih naših neprijatelja, a potom nastojati da se njihov rad neutrališe i takve organizacije unište.²

II Udarne brigada: Kontrolisat će sektor Doljani, Dabar, Glibodol, pa do željezničke pruge Javornik — Jasenica.

I Udarne brigada: Kontrolisat će sektor Lička Jesenica, Babin Potok (zona pružanja granice prugom) a južno od granice Saborski — Rastovača — preko Plitvičkih Jezera do Babinog Potoka.

Kontrolisanje zona razumjeti tako, da se upućuju prema potrebi daljnje i bliske jače patrole u cilju izviđanja neprijatelja i ustanovljenja baza iz kojih se snabdijeva hranom i vodom. Dok se ovo utvrdi preduzeti potrebne mjere da se ovakove skupine unište jačim snagama.

Odmah po dolasku u nove baze sva sela i zaselke na svome sektoru blokirati i ne dozvoliti da se neprijatelj koristi hranom i vodom kod mještana. Ovu blokadu izvršiti patrolama. Također blokirati zasjedama sva mjesta na svome sektoru sa kojih se snabdijevaju vodom.

Uхватiti odmah vezu sa drugim susjednim jedinicama i tražiti od njih podatke i zajedničku kolaboraciju.

Pored navedenih sredstava organizirati potrebni propagandistički rad u selima. Pri ovome nastojati da se prikažu narodu naše pozicije kod Saveznika i neskladnost rada između četničke bande i naše i savezničke vojske.

Nastojati da se produbi jaz između vođa i mase. Treba prikazati kako su ih vođe zbog ličnih interesa zaveli i sada ih zadržavaju u šumi oko sebe u cilju da spasu svoje glave.

Sa četničkim snagama treba postupati — po mogućnosti što blaže. Pozivati ih da stupe u našu vojsku ili ih razoružane puštati svojim kućama.

Prilikom susreta u šumi postupati najstrožije i energično. Tko se sretne i ne bude se predao, treba odmah pucati. Svrha je ovoga da ih se u šumi zastraši, te da se u istoj ne smiju više pojavljivati.

² Vidi dok. br. 95 i 137.

Napominjemo da je pri ovim akcijama neophodno potrebna najveća inicijativa kod svih, a naročito štabova bataljona, pošto samo dobrom organizacijom obavještajne službe, brзом i pravilnom odlukom za akciju u potrebnom momentu, doći će se do željenih rezultata.

Izveštaje što češće slati ovome štabu, sa kojim se povezati telefonskom vezom (plan za vezu dobit ćete).

Pored svega ovoga voditi računa o higijenskim uslovima kod ljudstva a naročito ishrani. A ne izgubiti iz vida ni politički rad sa borcima, te nastojati da se ne bi u iste umiješala neprijateljska propaganda i došlo do neželjenih posljedica.

Štab divizije nalaziti će se u Saborskom.

Svakoga dana dostavljati izveštaje detaljne, šta je sve urađeno u duhu ove direktive.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Dostavljeno po kuririma
u 9 sati.

Za Štab divizije
načelnik:
N.³ R. Grubor s. r.

(M. P.)⁴

* Nikola

* Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 8 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O ČIŠĆENJU ČETNIKA NA PODRUČJU MALE KAPELE¹

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
8. VIII. 1943

Dostavlja operativni
izvještaj

ŠTABU VIII DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

Prema zapovijesti naslova naša brigada u zajednici sa I Udaranom brigadom preduzela je čišćenje Pištenika od četnika. Čišćenje je izvršeno dana 5. VIII. 1943 godine.

Kratak opis: II Bataljon dobio je zadatak da izvrši pokret iz sela Vidakovića i Vukelića preko Korita (k. 411) prema koti 715 (Mala Lisina) gdje se je trebao spojiti sa jedinicama I Udarne brigade a potom okrenuti se u strijelce na lijevo i produžiti kretanje i čišćenje Pištenika. IV Bataljon krenuo je iz Jesenice preko Vukelića za II Bataljonom a potom preko Pištenika u pravcu Filipovog Vrha. I Bataljon krenuo je iz Blata te se iznad Begovca razvio u strijelce i produžio čišćenje prema Pišteniku. Za I Bataljonom razvila se je i četa za vezu. Zajedno s bataljonima krenuli su i dijelovi mitraljeskih četa, dok su njihovi dijelovi ostali u bazama za osiguranje mitraljeza. Pokret s polaznih položaja bio je u 5 sati. II Bataljon stigavši na M. Lisinu produžio je prema Pišteniku iako nije uhvatio vezu s jedinicama I Udarne brigade. Krenuo je zbog toga jer se je kod I Udarne brigade čulo otvaranje vatre. Ostali bataljoni krenuli su isto tako u strijelce i produžili prema centru. Čišćenje je završeno u 10 sati kada su se jedinice sastale na vrhu Pištenika.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 37/2, k. 831.

- Ratni plijen: 4 četnika, 4 karabina, 1 pištolj, 2 bombe, 200 metaka, 1 čebe.
- Gubici neprijatelja: Nije bilo.
- Sopstveni gubici: Nije bilo.
- Kritički osvrt: Čišćenje bi bilo bolje uspjelo da je akcija počela ranije. Veza s I Udarnom brigadom nije na desnom krilu odmah uspostavljena iako se je slalo nekoliko patrola radi hvatanja veze. Borci se dobro kretali pored ispresijecanog zemljišta i vršili akciju sa zadovoljstvom.
- Utrošak municije: Municije nije utrošeno ništa. Oružja nije izgubljeno niti se je pokvarilo.
- Kratak opis: 7. VIII. 1943 godine. Postavljanje zasjede četnicima. S jednom četom postavljena je zasjeda iznad Vukelić Poljane i vrela r. Jesenice, dok je s dvije čete pretresano zemljište iznad željeznice Jesenice, prema Javorniku iznad 5 km i prema vrelu r. Jesenice. U šumu se je došlo prije dana. U samu zoru streljački stroj naišao je na jednu desetinu četnika koji su bili više pruge jugozapadno od stanice Jesenica. Četnici opazivši naše borce pobjeغوše na više strana. Kako nije još bilo dovoljno vidno a šuma je gusta, borci nisu smjeli pucati da ne pogode svoje drugove. Tom prilikom 1 je četnik uhvaćen, dok su drugi uspjeli pobjeći. Jedan od bježećih četnika naišao je na postavljenu zasjedu. Kako je bježao, borci su pripucali i ranili ga.
- Ratni plijen: 2 četnika od kojih je 1 ranjen, 1 puškomitraljez Z.B.M.37,² 4 karabina, 1 bomba, 530 naboja (i nešto ratne spremе), 6 čebadi, 2 voj. noža, 2 opasača s fišeklijama i 2 para odijela.
- Gubici neprijatelja: Nisu poznati.
- Vlastiti gubici: Nije bilo.

² Zbrojovka model 37

Kritički osvrt: Borci su zadovoljno i s veseljem postavili zasjedu i išli u čišćenje. U ovom čišćenju najviše smeta gusta šuma, teško zemljište i gusta bujad. Borci su se dobro kretali.

Utrošak muni- Utrošeno 115 metaka.
cije:

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Krajačić³

Komandant:
Joco⁴

BR. 25

PISMO ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 9 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA LINIJI KOZJAK — VRŠINA — PLEŠE- VICA¹

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
9. VIII. 1943

ŠTABU VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE

Situacija na našem sektoru je ovakova: II Lička brigada i X Krajiška s jednim bataljonom Ličkog part. odreda te jednim bataljonom Splitskog part. odreda vrše operacije na jugu Knina, te nadiru u pravcu Kosova.²

Dva bataljona Talijana, čitava četnička divizija te oko 500 ustaša i domobrana vrše pritisak na položaje II Brigade na liniji Kozjak — Vršina — Pleševica. Borba se ogorčeno vodi, i prema izvještaju koji je komandant³ poslao danas ta je njihova ofenziva razbijena. Zarobljeno je 10 motocikla, 1 auto, jedan top Škoda 75 mm i mnogo druge spremne,⁴ ali komandant u izvještaju piše da još nema pregleda od zarobljenoga materijala i vjeruje da je to samo trećina zarobljenog plijena. Prema

³ Đuro

⁴ Tarabić

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—3/I, k. 796.

² Vidi dok. br. 41.

³ Komandant Kninskog sektora bio je tada Mićun Šakić.

⁴ Vidi dok. br. 58.

njegovom izvještaju dva krajiška bataljona⁵ su upala u Kosovo i nadiru sa juga prema Kninu.⁶

Čim dobijemo detaljan izvještaj o ovim operacijama i Vas ćemo obavijestiti.

Na sektoru sjeverno od Knina dva bataljona Ličkog odreda vrše pritisak na sam Knin, u cilju da rasterete i olakšaju izvođenje operacija na jugu Knina.

IV Lički bataljon nalazi se na sektoru Žegar — Ervenik, gdje i on vrši pritisak na te garnizone i postavlja zasjede.

Na sektoru Bukovice i Vodica nalazi se naš Sjevernodalm. odred⁷ sa svoja 3 bataljona. Sa toga sektora stižu nam mase novih boraca, tako da ih sad kod našega štaba u Zrmanji ima oko 700 koji čekaju oružje. Dakle, situacija na našem sektoru je vrlo dobra, samo bi nam trebale jače snage, oružje i komandni kadar.

Bili smo primorani da uzmemo iz komore Vaše II brigade 100 pušaka i da naoružamo ove borce. Puške ćemo povratiti II Brigadi čim nama stignu od Glavnog štaba,⁸ a prethodno smo se sporazumjeli sa II Brigadom a i drug Rade Žigić, koji je kod nas, također se je složio s tim. Borce iz II Brigade nismo uzeli za stalno, nego samo privremeno. Te borce smo uzeli za četu pratećih oružja, jer kod nas imaju dva topa Pito, dva protivtenkovska mitraljeza, 4 teška bacača, i bili smo primorani to da učinimo, jer dok bi došlo odobrenje od Vas bilo bi dosta kasno, a i tako imamo i previše posla te Vas nismo mogli obavijestiti. Nemamo nikakovu namjeru da bez vašeg odobrenja uzimamo borce iz II Brigade.

Javite nam što ima novoga kod Vas a i mi ćemo Vas redovno obavještavati.

Šaljemo Vam nešto cigareta, a to ćemo i u buduće raditi koliko bude u granicama naše mogućnosti. Ukoliko imate nekih lira na raspoloženju, mogli bismo Vam nabaviti veću količinu.

Pošaljite Vaša dva kurira, te ćemo Vam dostaviti nešto šećera koji je zarobljen u posljednjim akcijama.

Drug Mićun Šakić i drug Rade Žigić nalaze se negdje oko Vrlike.

Drugarski pozdrav

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

P.⁹ Babić

⁵ Riječ je o bataljonima iz sastava Desete krajiške NO brigade.

⁶ Vidi dok. br. 58.

⁷ Sjevernodalmatinski NOP odred

⁸ Riječ je o Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

⁹ Petar

Uzeto na znanje. Dva su kurira danas upućena Kninskom sektoru po šećer. Dato u akta.

Načelnik
Uzelac¹⁰

BR. 26

IZVJEŠTAJ ŠTABA DILJSKOG NOP ODREDA OD 9 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA LUŽANE¹

ŠTAB
DILJSKOG N.O.P. ODREDA
dne 9. VIII. 1943
Broj sl.

Predmet: Vojna akcija. —

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Izvještavamo Vas da su jedinice našega Odreda dana 4 avgusta 1943 godine izvršile akciju na neprijateljsko uporište Lužani, odnosno željezničku stanicu u Lužanima. U neprijateljskom uporištu nalazilo se 14 domobrana naoružanih.²

Upadom naših jedinica u samo uporište isti domobrani su se odmah predali, od kojih je 1 ostao, t.j. pristupio našoj Narodno-oslobodilačkoj vojsci i nalazi se u našem Odredu, a ostalih 13 domobrana pušteno je svojim kućama.

Zaplijenjeno je 16 komada pušaka Manliher, 1 francuska puška, 10 komada defanzivnih bombi, 2 komada ofanzivnih bombi, 12 pari vojničkih ljetnjih odijela, 12 pari kožnatih vojničkih čizama, 1 pisaći stroj, 1 šapirograf, 12 komada šinjela, 9 vojničkih torbica, 1 šmajser, 14.000 cigareta, 1 gaser bez metaka, 1 pištolj 6,35, 1300 komada metaka za pušku Manliher, 35 metaka za francusku pušku, 30 komada metaka za rusku

¹⁰ Mile

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 3/4, k. 1601.

² U Lužanima se tada nalazilo šesnaest domobrana Željezničke stražarske bojne. Vidi dok. br. 157.

pušku, 30 komada košulja, 8.900 kuna u gotovu novcu, 1 oficirsko odijelo, 1 oficirski šinjel i 250 metaka za šmajser.

Na našoj strani nije bilo gubitaka. —

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Omega³

Komandant:
Priša¹

BR. 27

NAREDBA ŠTABA MOSLAVAČKOG NOP ODREDA OD 9 KOLOVOZA 1943 GOD. O FORMIRANJU UDARNOG BATALJONA I POSTAVLJANJU RUKOVODILACA¹

N A R E D B A br. 15

Štaba Moslavačkog narodno-oslobodilačkog part. odreda
za dan 9-VIII-1943

U saglasnosti sa načelnikom Štaba II operativne zone,² današnjim danom formira se Udarni bataljon Moslavačkog N.O.P. odreda, a ujedno, do konačnog potvrđenja od Štaba II oper. zone, izvršene su privremene izmene u rukovodećem kadru naših jedinica i to:

Udarni bataljon:³ Za komandanta Udarnog bataljona imenuje se drug Korać Miloš, dosadanji komandant IV bataljona Kalničkog odreda, za zamenika komandanta Udarnog bataljona imenuje se drug Đuričić Valent, za komesara Udarnog bataljona imenuje se drug Dadasović Branko, za zamenika komesara Udarnog bataljona imenuje se drug Mičić Milivoje.—

Za komandira 1 čete Udarnog bataljona imenuje se drug Obradović Marko, za komesara 1 čete Udarnog bataljona imenuje se drug Vidiček Josip, za komandira 2 čete Udarnog bataljona imenuje se drug Kocijan Ivan, za komesara 2 čete

³ Stjepan Domankušić

⁴ Ivan Jergović

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/9, k. 1472 A.

² Rade Bulat

³ Ovaj naziv dobio je raniji Drugi bataljon Moslavačkog NOP odreda. (Vidi dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 26/9, k. 1472 A.)

Udarnog bataljona imenuje se drug Andročec Vinko, za komandira 3 čete Udarnog bataljona imenuje se drug Gostović Dmitar, za komesara 3 čete Udarnog bataljona imenuje se drug Brodnjak Ivan.—

I bataljon: Za komandanta I bataljona imenuje se drug Einspiegel Ferdo,⁴ za zamenika komandanta I bataljona imenuje se drug Čolak Ljuban, za komesara I bataljona imenuje se drug Knežević Josip, za zamenika komesara I bataljona imenuje se drug Turković Ladislav.—

Za komandira 1 čete I bataljona imenuje se drug Hrستیć Stevan, za komesara 1 čete I bataljona imenuje se drug Udovičić Antun, za komandira 2 čete I bataljona imenuje se drug Kovačević Nikola, za komesara 2 čete I bataljona imenuje se drug Nikl Slavko, za komandira 3 čete I bataljona imenuje se drug Škrljan Mato, za komesara 3 čete I bataljona imenuje se drug Crevar Tomo.—

II bataljon: Za komandanta II bataljona imenuje se drug Kovačić Alojz, za komesara II bataljona imenuje se drug Bobinec Ivan, za operativnog oficira II bataljona imenuje se drug Tumbas Vukašin, za zamenika komesara II bataljona imenuje se drug Bistrović Stjepan.—

Za komandira 1 čete II bataljona imenuje se drug Škrlek Branko, za komesara 1 čete II bataljona imenuje se drug Žegarac Nikola, za komandira 2 čete II bataljona imenuje se drug Rajiček Josip, za komesara 2 čete II bataljona imenuje se drug Dabo Emil, za komandira 3 čete II bataljona imenuje se drug Šukoc Dragutin, za komesara 3 čete II bataljona imenuje se drugarica Marijanović Ankica.—

Dosadnji komandant II bataljona ... razrešava se dužnosti, zbog toga što u svom radu do sada nije zadovoljio, i stavlja se na raspoloženje Štabu odreda.—

Komesar 1 čete I bataljona ... razrešava se dosadanje dužnosti i imenuje se za oficira pri Štabu odreda.—

Dosadnji komandir 2 čete I bataljona ... zbog toga što do sada nije zadovoljio u vršenju poverene mu dužnosti, smenjuje se i stavlja se na raspoloženje Štabu II bataljona kao borac.—

Ova naredba stupa na snagu odmah po njenom saopštenju.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

Komandant:
Kličković⁵

⁴ Poginuo u Dišniku 1943 god. od neprijateljske avijacije, kao komandant bataljona Moslavačkog NOP odreda.

⁵ Nikola

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOP
ODREDA OD 9 KOLOVOZA 1943 GOD. OKRUŽNOM KO-
MITETU KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE ZA PO-
KUPJE O IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 8 SRPNJA DO
2 KOLOVOZA¹**

ŠTAB ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG
N.O.P. ODREDA HRVATSKE
dne 9.VIII. 1943

OKRUŽNOM KOMITETU K.P.H. POKUPJE

Šaljemo Vam izvještaj o izvršenim akcijama po jedini-
cama našeg Odreda:

- 8.VII. Minerska grupa postavila je na pruzi između
V. Gorice i Mraclina minu, na koju je naišao kon-
trolni vlak koji je gurao pred sobom 2 vagona šo-
dera. Uništen je jedan vagon, a saobraćaj prekinut
5 sati.
- 10.VII. Minerska grupa ubila u selu Čiče jednog ustašu,
poznatog krvnika, te zarobila 2 vojničke uniforme,
2 civilne puške i jedan pištolj.
- 13.VII. Napao je naš II bataljon željezničku stanicu
Greda na pruzi Zagreb — Sisak, te razoružao do-
mobransku posadu u jačini jedne satnije. Zarob-
ljeno je 39 domobrana sa jednim satnikom i zastav-
nikom.² Satnik je ostao u našim redovima, a domo-
brani su pušteni svojim kućama. Zaplijenjeno je:
jedan puškomitraljez, jedan prsni mitraljez, 82 pu-
ške, 27.000 metaka, jedan pištolj, 220 odijela, 80
pari čizama i cipela. Ova sprema nalazila se u re-
zervnom magazinu koji je bio na stanici. Postaja je
zapaljena.
- 17.VII. Jedna desetina I bataljona prešla je Kupu i
razoružala 2 bunkera između Ozlja i Kamanja, na-
kon čega su mineri digli u zrak jedan most na pruzi.
Saobraćaj je bio prekinut jedan dan i jednu noć.
Tom prilikom zarobljeno je 6 domobrana, a zaplije-

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi
Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18/1—2, k. 1604.

² Opširnije o ovoj akciji vidi tom V, knj. 17, dok. br. 141.

njen je jedan puškomitraljez i 6 pušaka. Komandir bunkera, kad se vratio iz sela, vidjevši da je bunker razoružan, prešao je na našu stranu.

Minerska grupa razoružala je kod sela Vukovine 3 domobrana i dobila jedan pištolj, spremu i 32.000 kn. državnog novca.

16.VII. Drugi bataljon je zajedno sa 2 bataljona XIII proleterske brigade razoružao neprijateljsku posadu u Lekeniku,³ koja je bila u jačini jedne satnije domobrana i 18 žandara. Zarobljeno je 111 neprijateljskih vojnika i oficira, a zaplijenjeno: 6 puškomitraljeza, 6 prsnih mitraljeza, oko 100 pušaka, oko 70.000 metaka i mnogo razne druge spremne.

18.VII. Drugi naš bataljon i II proleterski bataljon razoružali su neprijateljsku posadu u Žažini i zarobili 39 vojnika, a među njima 6 presvučenih ustaša, koji su davali žilav otpor.⁴ Zaplijenjeno je: 2 puškomitraljeza, 37 pušaka, 4.000 metaka i mnogo druge spremne.

2.VIII. Drugi bataljon razoružao je neprijateljsku posadu na željezničkoj stanici Greda.⁵ Zarobljeno je 90 domobrana sa jednim nadporučnikom, koji je ostao u našim redovima. Zaplijenjeno je: 3 puškomitraljeza, 110 pušaka, 11 bombi, jedan prsni mitraljez, 6.650 metaka, 24.800 kn. i mnogo razne spremne.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:

Komandant:

³ Vidi dok. br. 18 i tom V, knj. 17, dok. br. 151 i 153.

⁴ Vidi dok. br. 18 i 156.

⁵ Vidi dok. br. 8 i 94.

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA IZVODE OBUKU I IZUČAVAJU VOJNU TEORIJU¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

A. br. 117—43

Dne 10 avgusta 1943 u 15,00 sati

ŠTABU X i XII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

Položaj

Posljednja neprijateljska ofanziva, iako su u njoj učestvovala vrlo velike motorizovane neprijateljske snage, razbijena je.² U borbama i manevrima, jedinice našega II Korpusa pokazale su odlične rezultate. Naročito su se istakle XII i XVII Brigada, koje su odlukom Glavnog štaba proglašene udarnim.

Jedinice XII Divizije na svom putu kroz srce Hrvatske pronijele su slavu boraca II Korpusa.³ Isto tako XVII Brigada na svom putu izvela je najteže vojničke radnje, kao što su prelazi preko Save i razbijanje neprijateljske blokade u šumi Ilijina Greda.⁴

U drugoj velikoj ofanzivi,⁵ jedinice II Korpusa postigle su slijedeće uspjehe:

Zaplijenjeno je: 2 brdske haubice 100 mm, sa 13 sanduka granata, 5 teških mitraljeza, 4 laka mitraljeza, 16 puškomi-traljeza, 22 ručna mitraljeza, 702 puške, 20 pištolja, 3 sanduka ručnih bombi i mnogo druge ratne spremne. Uništeno je: 6 haubica od 100 mm, sa velikom količinom granata, 6 kamiona, 4 motocikla, 3 velika rudnika, jedna artiljeriska kasarna, tvornica i kazniona u Lepoglavi.⁶ Oštećeno je: 2 tankete, 1 tenk

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—6, k. 470.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 17, dok. br. 48.

³ O operacijama ove divizije na Kalniku, Hrvatskom Zagorju i Bilo Gori u srpnju 1943 god. vidi dok. br. 4 i tom V, knj. 17, dok. br. 9, 31, 33, 71, 75, 83, 84, 94 i 96.

⁴ O borbama Sedamnaeste NO brigade prilikom forsiranja Save vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 17, dok. br. 48 i 65.

⁵ Prva od većih neprijateljskih ofanziva u Slavoniji počela je 20 ožujka i trajala do početka travnja 1943 god. Vidi tom V, knj. 14, dok. br. 75.

⁶ O napadu na Lepoglavu vidi tom V, knj. 17, dok. br. 31, 83, 84, 94 i 96.

od 15 tona i jedna lokomotiva. Ubijeno je 754 neprijateljskih vojnika, većinom Njemaca i ustaša, među kojima 30 koljača iz jasenovačkog logora. Zarobljeno je 82 Njemca, 206 domobrana, ustaša, žandara i legionara i porušeno je 4 km pruge i t.t. veza na linijama Zagreb — Koprivnica, Koprivnica — Varaždin, Varaždin — Zagreb i Bjelovar — Đurđevac. Pored ovih uspjeha, što je već za pohvalu, postignuti su i politički uspjesi.

Sve gore navedeno pokazuje da su naši rukovodioci i borci porasli u svom znanju od posljednje ofanzive.⁷ Oposobljeni su za rukovođenje složenijim vojničkim operacijama. Na osnovu svega toga sa pravom se mogu očekivati u budućim borbama još veći uspjesi.

Međutim, iako gore ističemo vrline naših boraca i rukovodilaca, neophodno je potrebno osvrnuti se i najoštrije upozoriti rukovođece drugove na sljedeće greške, koje u jednom trenutku mogu donijeti ozbiljne poraze i velike žrtve. U kontroli sprovođenja ovoga naređenja i ispravljanja grešaka, Štab korpusa preduzeće najrigoroznije mjere protiv onih rukovodilaca koji se budu prema svojim greškama i nedostacima nehajno odnosili. Kao osnovne greške i nedostatke ističemo sljedeće:

1. — Borci nisu potpuno ovladali svojim oružjem. Uslijed prilično velikog broja automatskog oružja, kojim raspolažu brigade, kao i velike količine municije, potpuno se zanemarila puščana vatra. Gađa se najviše iz automatskih oružja. Puškomitraljezi su pokazali naročite uspjehe. Teški mitraljezi takođe su u priličnoj mjeri iskorišteni. Međutim, puščana vatra nije precizna. To dolazi uslijed toga, što svaki borac imade velike količine municije (ima ih koji imadu čak po 120 metaka na pušku!). U napornim marševima, velika količina municije drugovima postaje teška, i pri sukobu sa neprijateljem, drug istu nemilosrdno ispaljuje da bi na taj način olakšao svoj teret. Nema više onog poštovanja prema preciznom i tačnom nišanjenju. Više se teži ka nadmoćnosti u vatri!

2. — Upotreba protutenkovskog topa nije došla do izražaja uslijed toga, što posada na istom nije bila dovoljno uvežbana i što za ovu najdelikatniju dužnost nisu izabrani najbolji drugovi. Takođe je pokazala posada na topu malu srčanost i nedovoljnu hladnokrvnost pri sačekivanju neprijateljskih tenkova.

3. — Vojni rukovodioci ne razvijaju se neprekidno u vođenju borbi. Ne vode dovoljno računa o svojoj teoretskoj i voj-

⁷ Riječ je o neprijateljskoj ofanzivi u ožujku 1943 god. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 75.

ničkoj naobrazbi. Isto tako dragocjeno ratno iskustvo, koje stiču u borbama, ne iskorišćavaju, ne prenose na ostale borce, ne razrađuju ga, te uslijed toga nova iskustva, koja su s krvlju stečena, zaborave se. Pojavljuju se kolebanja pri izvršavanju predviđenog plana. Mijenjaju se bez razloga donesene odluke i tome slično.

4. — Informativni izvještaji neprijatelja o nama, kao i naši informativni izvještaji o njemu, ne studiraju se dovoljno, da bi se dobila tačna slika o neprijatelju i da bi se na osnovu toga stvarale kombinacije za borbu, određivao smjer glavnog udarca u akciji i tome slično. Uslijed toga do izvjesnog stepena, dok neprijatelj ne upozna našu taktiku, mi možemo, u izvjesnom periodu vremena, da vodimo uspješne borbe. Ali ovog momenta, kada je neprijatelj već upoznao našu taktiku i kada uzme odgovarajuće protumjere, mi nailazimo na neuspjehe i tek tada na gorkom iskustvu ispravljaju se greške.

5. — Kod izvjesnih rukovodećih drugova pojavljuje se »vrtoglavica od uspjeha«. Ona se ogleda u apsolutnom samopouzdanju, koje je stečeno na osnovu posljednjih uspješnih borbi. Međutim, kad uzmemo u obzir gore rečene greške i nedostatke, takav stav samopouzdanja je neopravdan. On neizbježno vodi ka hvalisanju i porazu u borbama.

6. — Osjeća se odsustvo kolektivnog rada, vezanog sa ličnom odgovornošću. Uslijed toga dolazi do razmimoilaženja u donošenju odluka pojedinih članova štaba, kao i dolazi se do neaktivnosti pojedinih drugova u štabovima.

7. — Kod nekih rukovodilaca nastala je zbrka u pojmovima samoinicijative i samovolje. Ovi zbrkani pojmovi uvijek imaju istu posljedicu: neispunjavanje zadatka.

8. — Pojavljuju se slučajevi zloupotrebe slobode savjesti, koja postoji u našoj Narodno-oslobodilačkoj vojsci. Ova zloupotreba slobode savjesti ogleda se u tome, što mnogi drugovi ne pokazuju dovoljno odgovornosti, savjesnosti i istrajnosti, tvrdokornosti i energije u sprovođenju zadataka koji su im povjereni, a koji spadaju u djelokrug izvjesnog druga kao starješine. Zloupotreba slobode savjesti pojavljuje se još i uslijed toga, što drugovi koji su pretpostavljeni ne vrše dovoljno kontrole nad svojim potčinjenim. Zloupotreba slobode savjesti naročito se ogleda u odnosu prema ranjenim i bolesnim drugovima, kao i u nekim ličnim pitanjima.

U cilju momentanog otklanjanja gornjih nedostataka, što je od životnog interesa za oslobođenje našeg naroda, te da bi naše jedinice u budućim borbama postigle još veće uspjehe, Štab II Korpusa

Štab II. Divizije
ZOV
Hrvatske

Položaj

Posljednja neprijateljska ofanziva, iako su u njoj učestvovali vrlo velike mobilizovane neprijateljske snage, razbijena je. U borbama i manevrima, jedinice našeg II. Korpusa, pokazale su odlične rezultate. Srećito su se istakle III. i XVII. Brigada, koje su odlukom glavnog štaba proglašene udarnim.

Jedinice III. Divizije na svom putu kroz arce Hrvatske, promicale su slavu boraca II. Korpusa. Isto tako XVII. Brigada na svom putu imala je najteže vojničke zadatke, kao što su prelazi preko Save i razbijanje neprijateljske blokade u Šumi Ilirijina Greda.

U drugoj velikoj ofanzivi, jedinice II. Korpusa postigle su slijedeće uspjeh:

Zaplijenjeno je: 2 brdske topnice 100 mm., sa 15 sanduka granata, 5 teških mitraljeza, 4 laka mitraljeza, 16 puškomitraljeza, 32 ručne topovske, 700 puške, 20 pištolja, 3 sanduka ručnih bombi i mnogo druge ratne opreme. Uništeno je 6 haubica od 100 mm., sa velikom količinom granata, 6 kamiona, 4 motocikla, 3 velika rudnika, jedna artiljerijska kasarna, tvornica i kamiona u Lepoglavi. Osteteno je 2 tankove, 1 tenk od 15 tona i jedna lokomotiva. Ubijeno je 784 neprijateljska vojnika, većinom Hrvata i ustaša, svoja kojima 30 koljača iz Jasenovackog logora. Zarobljeno je 82 Hrvata, 206 domobrana, ustaša, Bandera i legionara i poručnik je 4 km. pruge i t.t. vaza na linijama Zagreb-Koprivnica, Koprivnica-Varaždin, Varaždin-Zagreb i Bjelovar-Budimpešta. Uzroci ovih uspjeha, što je sa već pohvalu, postignuti su i politički uspjesi.

Sve gore navedene pokumente, da su naši rukovodioci i borci pokazali u ovom znanju od posljednje ofanzive, očigledno su sa rukovodjenjem sa sličnijim vojničkim operacijama. Na osnovu svega toga sa pravom se može očekivati u budućim borbama još veći uspjeh.

Međutim, iako gore ističemo velike uspjeha u borbi i rukovodjenju, neophodno je potpuno osvrnuti se i najkritičije upotrijebiti rukovodeće drugove na slijedeće greške, koje u jednom trenutku mogu doneti ozbiljne poraze i velike žrtve. U kontroli sprovođenja ovoga naredjenja i ispravljanja grešaka, štab Korpusa predusude najrigoroznije mjere protiv onih rukovodilaca, koji se baš prema svojim greškama i nedostatcima našejne odnosili. Kao osnovne greške i nedostatke ističemo slijedeće:

1. Borci nisu potpuno ovladali svojim oružjem. Usled prilično velikog broja automatskog oružja, kojim raspolažu brigade, kao i velike količine municije, potpuno se zanemarila pušcana vatra. Godin se najviše iz automatskih oružja. Puškomitraljezi su pokazali naročite uspjeh. Teški mitraljezi također su u priličnoj mjeri iskoristi. Međutim, pušcana vatra nije preuzela. To dolazi usled toga, što svaki borac imao velike količine municije (ima ih koji imaše čak po 120 metaka na pušci). U neposrednim manevrima, velika količina municije drugovima postaje teška i pri sukobu sa neprijateljem drug istu nemilosrdno ispaljuje da bi na taj način olakšao svoj tajet. Nema više ovog poštovanja prema protivniku i tačnom nišanjenju. Više se teži na namnoženje u vatru!

2. Upotreba protutjnkavskog topa nije došla do izražaja nalet toga, što pouzda na istom nije bila dovoljno utvrdjena i što su ovi najdelikatniji delovi nisu isabranu najbolji drugovi. Takođe je pokazala pouzda na topu malog arčanstva i njegovoj namnoženosti pri sadržavanju neprijateljskih tankova.

NAREĐUJE:

1. — Svi borci moraju svakodnevno nastaviti da usavršavaju svoju ratnu vještinu. Svakog dana neizostavno u svim jedinicama vršiće se obuka iz nastave i teorije gađanja, borbene obuke i ratne službe. Za gornju obuku stoje na raspoloženju odgovarajuće knjige, koje je izdao Štab korpusa, a koje štabovi divizija i brigada moraju umnožiti u dovoljnom broju, da bi se ispunilo gornje naređenje.

2. — Poslije svake izvedene akcije, bez obzira da li je uspjela ili ne, sakupiće se iskustvo stečeno u borbi, počev od komandira čete pa na više. Štab brigade, odnosno štab divizije, prikupiće i srediti ova iskustva i oformiti ih u prikladne članke. Ovako prikupljene članke izdavati u vidu časopisa najmanje dvaput mjesečno. Ove brošure staviće se na raspoloženje svim rukovodiocima, koji stečeno iskustvo treba da prenose na borce.

3. — Bez pogovora i odugovlačenja izvršavati sva naređenja i upute pretpostavljenih štabova i starješina. Ni jedno uputstvo, instrukcija, te tome slično, kao ni naređenje, ne smije ostati neizvršeno. Samo izvršavanjem naređenja, striktnim proučavanjem uputa i instrukcija, garantuje se izvršavanje zadataka i stalan rast rukovodilaca i boraca.

4. — Do krajnjih granica uzgajati disciplinu, kako kod boraca, tako i kod rukovodilaca. Na svakom koraku pridržavati se reda i organizovanosti, ne gubeći ni jednog momenta iz vida da jedino vojska koja je čvrsto organizovana, vojnički uređena, u kojoj postoji gvozdena disciplina, može izvršiti teški zadatak koji joj je povjeren. Podvrgavanje disciplini, redu i organizovanosti najsvetija je dužnost svakog borca i starješine Narodnooslobodilačke vojske.

5. — Vojni rukovodioci moraju neumorno uzdizati svoje vojničko znanje. Moraju neprekidno izučavati vojničku teoriju, pomažući se pri tom vlastitim iskustvom i drugovima koji su te stvari već izučavali. Isto tako moraju svoje praktično iskustvo uopštavati i dovoditi ga na stepen teoretske istine. Svi štabovi u najkraćem vremenu moraju proučiti teoretske brošure, koje je izdao Štab korpusa, kao i najozbiljnije pozabaviti se pitanjem pribavljanja vojne literature jugoslavenske vojske i domobranstva. Istu organizovano izučavati. Svaki starješina izučavajući teoriju treba da se osposobi da uspješno izvodi akcije svih rodova oružja kojima raspolaže njegova jedinica i da njima **rukovodi** u borbi. U korišćenju se mora uništiti stav pojedinaca: »Teorija nije važna«. »Vidjećemo mi to na terenu«.

6. — Naređenje višeg štaba najbližijevije proučiti na zajedničkom sastanku sviju članova štaba. Na osnovu izdatog

naređenja, svaki član štaba prima odgovarajući zadatak i na sljedećem sastanku komandant kontroliše kako je ono izvršeno. Nikako se ne smije dešavati da samo jedan član štaba prouči naređenje, da po njemu postupi, a o tome ne obavijesti druge članove štaba.

Donesenu odluku nikada ne mijenjati. Samo u krajnje izuzetnim slučajevima, kada bi izvođenje donesene odluke značilo uništenje jedinice ili siguran poraz, može se na vlastitu odgovornost promijeniti odluka, ali se mora o tome odmah obavijestiti pretpostavljeni štab. Prema tome odluku donositi na osnovu najbrižljivijeg ispitivanja i upoznavanja neprijatelja i uzimanja u obzir svih okolnosti.

7. — Informativnu i izviđačku službu dovesti do stepena savršenstva. To su oči, uši i čula pipala naše vojske. Kakav izgleda čovjek koji ne vidi, ne čuje i ne osjeća, tako izgleda i vojna jedinica bez informativne izviđačke službe. Ovu službu naročito razviti na nepoznatom i neoslobođenom terenu.

8. — U borbi pokazati visoku odgovornost i shvatanje za povjereni zadatak, kao i punu samoinicijativu. Imati u vidu da naređenje višeg štaba niži štab ne može i ne smije nikada mijenjati, jer bi to bila samovolja. Sporedne stvari, prema konkretnim prilikama, niži štab može, a nekad i mora izmijeniti. Potrebno je održavati stalno vezu sa višim štabom, a kad se ista izgubi, imati u vidu glavne namjere pretpostavljenog štaba i prema toj idejnoj vezi usmjeriti svoj rad, to je samoinicijativa. Biti smion i odlučan. Vješto manevrisati svojim jedinicama u borbi. Svaka borba i manevar treba da se završi razbijanjem neprijatelja, te opkoljavanjem i uništavanjem jednog dijela njegovih snaga.

9. — Dobrog strijelca sa puškom uzdići na stepen junaka, narodnog zaštitnika. Vaspitati borce i uvjeriti ih da je bolje ispaliti 5 metaka sa 3 pogotka, nego 20 metaka sa jednim pogotkom. Oskudicu u municiji mi moramo nadoknaditi preciznim gađanjem. Nemamo fabrike municije, da bi u svakoj prilici mogli imati vatrenu nadmoćnost nad neprijateljem.

10. — Borac sa puškom ne treba da ima više od 55 metaka sobom. Smanjivši broj municije, borac se rasterećava s jedne strane, a s druge strane vaspitava se na precizno gađanje, to jest na uštedu municije. Štabovi brigada samo u izvanrednim okolnostima, gdje je nemoguće doturivanje municije, dodjeljivaće više metaka po pušci.

11. — Na protivoklopna oruđa postaviti najbolje drugove. Posvetiti najveću pažnju njihovoj praktičnoj naobrazbi. Samo srčana i visoko svjesna posluga, koja do savršenstva poznaje oružje kojim rukuje, moći će uspješno razbijati ten-

kove. Za njihovu izobrazbu na oruđima biće odgovoran artijerski odsjek Štaba korpusa, te štabovi divizija, odnosno brigada.

12. — Neprekidno izučavati neprijateljske informativne izvještaje o nama i znati na osnovu toga koliko nas neprijatelj poznaje, koliko je upoznao našu taktiku. Na osnovu takvih izvještaja stalno praviti nove kombinacije i dovoditi neprijatelja u zabunu. Ukoliko nas neprijatelj manje poznaje, utoliko će mu biti otežana borba protivu nas.

13. — Uzgajati samopouzdanje kao jednu osnovnu vrlinu svakog rukovodioca. Ali, samopouzdanje ne smije biti bazirano samo na postignutim uspjesima u prošlosti, nego u stvarnom poznavanju sopstvenih mogućnosti i mogućnosti neprijatelja u svakom trenutku. U ispravljanju sopstvenih grešaka i korišćenju grešaka i slabosti protivnika. Samo hladnokrvno izučavanje svih objektivnih i subjektivnih okolnosti, koje utiču na tok i razvoj borbe i događaja, spriječiće da od samopouzdanog čovjeka postane hvalisavac.

14. — Postupak prema bolesnim i ranjenim drugovima mora biti najdrugarskiji. Svakom prilikom pribaviti im kola za vožnju ili konje. Pri tome paziti da ne dođe u kola onaj ko se više sviđa komandiru, komandantu ili komesaru. Lične konje, kada se njima ne služe odgovorni drugovi, davati bolesnim i ranjenim drugovima ili onima koji su iznemogli. Ranjene drugove ne smije niko svlačiti niti razoružati. Takav je postupak prema zarobljenom neprijateljskom vojniku. Za prekršaj ove discipline, rukovodioci će biti izvedeni pred preki ratni sud.

15. — Organizirati šustersku i šnajdersku radionicu po jedinicama. Za vrijeme marša sakupljati poderane cipele i odjeću i na prvom zastanku popravljati ih. Politički komesari na prvom mjestu vodiće računa i biće odgovorni za ispunjavanje ove tačke naređenja.

16. — Sprovesti najstrožiju kontrolu nad svojim podređenim štabovima i starješinama. Do krajnjih granica biti savjestan, istrajan i energičan u vršenju svojih dužnosti. To su osobine bez kojih ni jedan drug ne može se nalaziti na rukovodećem mjestu. Samo na taj način mi se nećemo ogriješiti o veliko povjerenje naroda, koji povjerava sudbinu svoga oslobođenja u ruke narodne vojske. Biti uvijek na svome mjestu, ni jednog momenta ne napustiti i zanemariti ga, biti uvijek zainteresovan za ispunjavanje svakog naređenja, za izvršavanje svakog zadatka. Jedino na taj način biće rukovodilac dostojan slobode savjesti koja postoji u našim redovima. *Dati sve od sebe, biti pun poleta i ideja; stvarati uvijek nove i nove kom-*

binacije, istraživati neprekidno nove načine za uništavanje neprijateljske žive sile, otimanje neprijateljskog oružja, bez ikakvog prisiljavanja sa strane višeg štaba, to znači ne izvršiti zloupotrebu slobode savjesti.

Prednje naređenje proraditi u svim štabovima, kao i sa svim rukovodiocima. Dijelove ovoga naređenja koji reljefno ističu brigu štabova nad sudbinom svojih drugova boraca proraditi i sa drugovima u jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar :
Duško S. Brkić, v.r.

Komandant :
Petar I. Drapšin, v.r.

BR. 30

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O RAZMJESTAJU JEDINICA I STANJU NA PODRUČJU DRENOVAČE¹

ŠTAB VI DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
Broj 186/43
10-VIII-1943

13.8.43²

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Po naređenju GŠH,³ naš Štab zajedno sa III Brigadom prebacio se 5 ov. mj. sa Perušićkog na Lapački sektor. Naša I Brigada ostala je i dalje na Gospićkom sektoru, dok je ne zamijene snage VIII Divizije,⁴ kada će ta Brigada krenuti pravcem Lovinac — Gračac — Kninski sektor.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 43/1—5, k. 419.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

³ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

⁴ Prvu NOU brigadu Šeste divizije smijenila je Druga NOU brigada Osme divizije 25 kolovoza 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 19 kolovoza 1943 godine.

Na Bihaćkom sektoru neprijatelj sa oko 1000 vojnika drži Skočaj. U Bihać stižu stalna pojačanja. Neprijatelj je vršio dva puta ispade u pravcu naših položaja, ali je bio odbijen. Izvještaj smo Vam već dostavili.⁵

Na Vakufskom sektoru neprijatelj drži Vakuf i Kulinu iznad Vakufa. Jačina oko 2500 ljudi.⁶ Popravio je most. Utvrđuje se na položajima. Nije pravio ispada prema našim položajima.

Po izvještajima koje smo dobili od Bosanskog korpusa,⁷ neprijatelj sprema veće snage, sa kojima bi prodirao za Dalmaciju.⁸ Jednim pravcem prodirao bi preko Lapca, a drugim preko Prijeboja. Sa snagama sa kojima sada neprijatelj raspolaže nije u izgledu da će poći u napad. Očekuje se da neprijatelj dovuče još snaga.

Naše snage rasporedili smo ovako: dva bataljona drže položaje na Ljutici, Lisičjaku i preko Kalata do Une prema Kulen Vakufu, dva bataljona na Drenovači i Vršku prema Skočaju. a jedan bataljon nalazi se u rezervi u Gajinama. Štab divizije nalazi se u mjestu Lapac.

Dana 7 ov. mj. IV Bataljon III Brigade ove Divizije prebacio se preko Une i u toku iste noći postavio je zasjedu na cesti Prkosi — Kulen Vakuf. Dana 8 ov. m. ujutro neprijatelj u jačini 25—30 vojnika sa osam kola krenuo je od Prkosa, prema zasjedi ovog bataljona. Neprijatelj je sačekan na bliskom otstojanju i na istoga je otvorena vatra, a zatim je izvršen juriš. Ubijeno je 15 neprijateljskih, njemačkih vojnika, a jedan je zarobljen, dok ih je nekoliko ranjeno, koji su uspjeli pobjeći kroz šumu. Zaplijenjeno je 5 pušaka, 250 metaka, 7 šinjela, 16 čakšira, 17 bluza, 17 čebadi, 12 pari cipela, 8 košulja, 11 gaća, 2 konja, 5 artiljerijskih sedala i dva pištolja. Utrošeno je 790 metaka i 4 bombe. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Po usmenom naređenju GŠH, naša Divizija treba da se prebaci na jug. Rečeno je da će se III Brigada zadržati izvjesno vrijeme na ovom sektoru, prema situaciji, a naš štab da će se zajedno sa I Brigadom prebaciti u pravcu Knina.⁹ Detaljnijih uputa nijesmo dobili. Nije nam poznato da li bi u slučaju jačeg

⁵ Vidi dok. br. 29.

⁶ Iz sastava njemačke 114 lovačke divizije.

⁷ Riječ je o Drugom (bosanskom) korpusu.

⁸ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa od 9 rujna 1943 god. i izvještaj Štaba Kninskog sektora Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

⁹ Štab Šeste divizije i Prva NOU brigada nisu prebačeni na područje Knina. Vidi dok. br. 125 i tom V, knj. 19, direktiva Štaba Šeste divizije podređenim jedinicama od 3 rujna 1943 godine.

nadiranja od Bihaća i naša I Brigada bila angažovana na Lapčkom sektoru, ili bi se bez obzira na nadiranje prebacivala na Kninski sektor, da iskoristi situaciju na jugu, koja je vrlo povoljna.¹⁰ Molimo Vas da nas o tome obavijestite ili da nam izdate naređenja u tom pogledu.

Sa našim snagama na Prijeboju¹¹ nijesmo uopće povezani i ne znamo koje položaje drže. Nastojaćemo da se sa njima povežemo na Plješevici.

Pitanje našeg odnosa prema bataljonu L.P. Odreda¹² na Drenovači nije nam potpuno jasno, a niti je to jasno tome bataljonu. Bataljon dobija naređenje od GŠH, od nas, od Kninskog sektora i od L. Odreda. Nama je naređeno da on potpada pod našu kontrolu, a sada potpada pod nas i operativno. Molimo Vas da nam preciznije objasnite naš odnos prema tome bataljonu i pod koga bataljon potpada organizaciono, politički, materijalno itd.

Sa II Bosanskim korpusom imamo vezu. Naš operativni oficir¹³ održao je jedan sastanak sa komesarom Korpusa.¹⁴ Snage toga Korpusa sve su uglavnom orijentisane prema jugu. Na sektoru Petrovac — Drvar nalazi se svega jedan bataljon, sa kojim držimo vezu.

Vas svakodnevno obavještavamo preko telefona o situaciji. II Brigada nalazi se negdje u dolini Cetine, gdje vrši uspješne operacije.¹⁵

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara,
Z.¹⁶ Dimitrijević

(M. P.)¹⁷

Komandant,
Đ.¹⁸ Jovanić

P.S. U Podgorju, između Karlobaga i Obrovca, četa »Plavi Jadran« mobilisala je nove borce, tako da je sada porasla na

¹⁰ Misli se na demoralizaciju koja je nastala u talijanskoj vojsci i među četnicima i domobranima neposredno pred kapitulaciju Italije.

¹¹ Na području Prijeboja dejstvovali su tada dijelovi Prve NOU brigade Osme divizije. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 23 rujna 1943 godine.

¹² Riječ je o Trećem bataljonu Ličkog NOP odreda. Krajem kolovoza 1943 god. dobio je naziv: Samostalni bataljon Seste divizije. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Seste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

¹³ Stevan Opsenica

¹⁴ Velimir Stojnić

¹⁵ Vidi dok. br. 58.

¹⁶ Živan

¹⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹⁸ Đoko

80 ljudi. Očekuje se dolazak novih drugova. Četi smo poslali jedan p. mitraljez, šaljemo im sada 20 pušaka, jer više nemamo iako bi im trebalo, i snabdijevamo ih sa hranom.

Na cesti Bihać — Vrtoče prebacivali smo naše snage u zasjedu, ali neprijatelj tuda ne saobraća. Sada se nalaze naše dvije čete u izviđanju, jedna prema Vrtočama, a jedna prema Ripču.

Dostavljamo Vam informativni izvještaj II Bosanskog korpusa.

S. F. — S. N.

Za politkomesara,
Ž. Dimitrijević

(M. P.)

Komandant,
Đ. Jovanić

BR. 31

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAREĐENJU OMLADINSKOJ BRIGADI »JOŽA VLAHOVIĆ« DA KRENE U MOSLAVINU¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. I P.O. HRVATSKE
Oper. br. 576/43
10.VIII.1943

ŠTABU XII DIVIZIJE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Primili smo pismo Štaba II Korpusa N.O.V. i P.O. Hrvatske da se Omladinska brigada »Joža Vlahović« stavlja pod našu komandu² od 8 ov. mj. do daljnjeg naređenja GŠH. Obzirom na to mi smo izdali Omladinskoj brigadi »Joža Vlahović« naređenje za pokret u Moslavinu.³

Upozorite Omladinsku brigadu »Joža Vlahović« da bude tijesno povezana sa našim štabom i da nam dostavlja redovno sve izvještaje, koje je do sada slala vašem štabu. Isto tako da i dalje održava redovne veze sa vašim štabom.

Vaš odgovor na naše pismo od 26.VII. ov. g. smo primili.⁴ Vi se u pismu žalite na ton našeg pisanja vašem štabu, da je

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 22/1, k. 1472.

² Vidi dok. br. 3 i tom V, knj. 17, dok. br. 92.

³ Vidi dok. br. 32.

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 84.

on bio nepravilan.⁵ Pismo koje smo vam pisali pisano je na osnovu dobivenih zadataka,⁶ koje je naš štab primio od GŠH⁷ u čisto službenom tonu, pa radi toga nismo smatrali za potrebno da pišemo nekim posebnim stilom, računajući na to da vas to neće nimalo povrediti. Konačno, nije nam ni bila namjera da vas povredimo bilo u kojem pogledu, nego da u cijelosti izvršimo zadatke koji su postavljeni pred nas.

U Moslavini nalazi se v. d. načelnika Štaba naše zone.⁸ Bilo bi dobro da stupite preko Moslavačkog odreda s njim u vezu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

V.d. komandanta:

BR. 32

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE »JOŽA VLAHOVIĆ« DA IZVRŠI POKRET U MOSLAVINU¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE

N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Oper. br. 576/43

10.VIII.1943

ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE »JOŽA VLAHOVIĆ« N.O.V. HRVATSKE

Prema naređenju Štaba II Korpusa² N.O.V. i P.O. Hrvatske od 2.VIII. ov. g., vaša Brigada³ od 8 ov. mj. pripada pod komandu Štaba naše zone, do daljnjeg naređenja GŠH.⁴

⁵ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 71.

⁶ O ovim zadacima vidi tom V, knj. 16, dok. br. 99.

⁷ Glavni štab Hrvatske

⁸ Rade Bulat

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 22/1, k. 1472.

² Vidi dok. br. 3 i tom V, knj. 17, dok. br. 92.

³ Riječ je o Omladinskoj brigadi »Joža Vlahović«.

⁴ Na osnovu naređenja Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, pod komandu Štaba Druge operativne zone stavljena je Deseta divizija. Vidi dok. br. 93.

U vezi sa gornjim rješenjem naređujemo da sa Brigadom po prijemu ovoga pisma izvršite pokret za Moslavinu.⁵ U Moslavini se nalazi načelnik štaba naše zone,⁶ kome se po dolasku odmah javite. Na sektoru Moslavine vaša Brigada sa Moslavačkim odredom treba da izvrši pripremu za likvidiranje uporišta: Ivanjska, Čazma i Hercegovac. Pokret vaše Brigade za Moslavinu mora biti izvršen najkasnije 20 ov. mj. Izvršenju akcije na pojedina gore navedena uporišta možete pristupiti poslije solidno izvršene pripreme. Nastojte da se svakako povežete sa domobranskim posadama koje se nalaze u tim mjestima, a ne da se bezglavo juriša na bunkere i time izazivaju nepotrebne žrtve. Na vašem putu za Moslavinu nastojte mobilizirati što veći broj novih boraca, nemojte propustiti priliku da potučete pljačkaške bande, koje oduzimaju po selima žito. Vjerojatno je da će i naš Štab izvršiti pokret za Moslavinu u vremenu koje smo i za vas predvidjeli.

Sve izvještaje koje ste dosada dostavili XII Diviziji slati ćete i dalje, s time što ćete obavezno po jedan primjerak slati i našem Štabu.

Poznato vam je da su ustaške vlasti izdale proglas za mobilizaciju godišta: 1908—1916. U vezi s time potrebno je da u vašem djelovanju i vašim pokretom onemogućite neprijateljsku mobilizaciju, tako da ćete vi mobilisati nove borce za našu vojsku, a gdje to neće biti moguće, da uvjeravate vojne obveznike da se ne odazivaju neprijateljskoj mobilizaciji. Shvatite ovo kao jedan među najvažnijim zadacima.

U redovima domobranstva u posljednje vrijeme vlada demoralizacija i želja za predajom našoj vojsci. Zbog toga vaš postupak prema zarobljenim domobranima mora biti prilično obazriv...

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

M.⁷ Belinić

V.d. komandanta:

Vlado Matetić

(M. P.)⁸

⁵ Dolazak ove brigade u Moslavinu tada nije uslijedio. Vidi primjedbu br. 5 uz dok. br. 3.

⁶ Rade Bulat

⁷ Marko

⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 33

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA LEKENIK I GREDU¹

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE BRIGADE
»RADE KONČAR«
HRVATSKE
Br. 17
10.VIII.1943

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE i
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O.H.

Operativni izvještaj.

Dostavlja se vanredni izvještaj o akciji na Lekenik i Gredu. Između 2 i 3.VIII. 1943 godine, II Proleterski bataljon razoružao je ponovo neprijateljsku posadu na željezničkoj stanici u Lekeniku.² Posadu su sačinjavali domobrani u jačini od 120 vojnika, dok je od toga broja veliki broj prije samog napada pobjegao bez oružja svojim kućama i dvije patrole (ophodnje) za vrijeme napada bile su vani.—

U akciji na Lekenik zaplijenjeno je: dva p. mitraljeza Brno, jedan teški mitraljez Švarcloze, 90 pušaka Mauzer, 33 komada bombi (handgranata), 3 telefona i jedna centrala, jedan Šmajser i mnoge druge ratne spremne i materijala.

Zapaljena je baraka — privremena željeznička stanica koja je napravljena od zadnjeg napada. Zapaljeno je 80 vagona, od kojih je 25 potpuno izgorjelo. Zarobljeno je 23 domobrana, dok ostali nalazili su se kod svojih kuća i dvije patrole bile su vani. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Na strani domobrana bio je jedan ranjen.

Napad je brzo i energično izveden, domobrani nisu ni pokušali dati otpora.— Domobrani su se nalazili po zatvorenim vagonima (stanovima) i rovovima oko stanice.

Iste noći II Bataljon Ž.P.O.H.³ razoružao je neprijateljsku posadu u selu Greda.⁴

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 52/3, k. 721.

² Prvi napad na ovo uporište izvršila je Brigada 16/17 srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 52.

³ Žumberačko-pokupski NOP odred

⁴ Vidi dok. br. 8.

U akciji na Gredu zaplijenjeno je: 3 p. mitraljeza, 60 pušaka, nekoliko hiljada metaka i mnogo druge ratne spremne. Zarobljeno je 80 domobrana. Od zarobljenih domobrana par je ostalo u partizanima, dok su ostali pušteni svojim kućama.

Poslije završene akcije bataljoni su se povukli u Cerje, odakle su produžili svoj put sutradan za Dubranec, Haviđić i Vukomerić, gdje su ostali na odmoru.—

6.VIII. 1943 godine, neprijatelj — Njemci i ustaše napali su na II Proleterski bataljon i II Bataljon Ž.P.O.H. na sektoru Dubranec — Haviđić — Vukomerić.⁵ Njemci su nastupali od Odre, Gudaca i Kraljevca, dok su ustaše nastupale od Kravarskog. Žestoka borba vodila se čitavi dan. Neprijatelj je tražio stalno pojačanja, koja je tek sutradan dobio. Istoga dana pod večer, zadavši neprijatelju osjetne gubitke u živoj snazi, naš II Proleterski bataljon i II Bataljona Ž.P.O.H. povukli su se preko Okića za Žumberak, pošto su i unaprijed dobili naređenje da se povuku u tom pravcu. U toj borbi neprijatelj je imao preko 200 mrtvih i ranjenih vojnika, od kojih najveći dio Njemaca. Mrtvi vojnici neprijatelju su ostajali na bojnopolju, od kojih je samo uspio pokupiti oružje. Zarobljen je jedan živ Nijemac. Na našoj strani bilo je 7 mrtvih i 11 ranjenih drugova. Neprijatelju je kasnije stizalo pojačanje iz Pisarovine — Pokupskog i Lasinje.

U toj borbi sa Njemcima i ustašama, zaplijenjeno je 15 pušaka i oko 2.000 metaka. Vlastitih gubitaka u oružju nije bilo.

U toj borbi utrošeno je 1.500 komada metaka i 50 komada bombi.—

Prilozi, kao liste gubitaka i ostalo, dostavit će se uz redovni operativni izvještaj ovoga Štaba.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
Božo Spaček

Zamjenik komandanta,
Dušan Pekić

⁵ Vidi dok. br. 151 i 152.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DILJSKOG NOP ODREDA OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA PERKOVCE, ŽELJEZNIČKU STANICU VRBA DONJA I DRUGIM AKCIJAMA¹

ŠTAB
DILJSKOG N.O.P. ODREDA
dne 10.VIII.1943
Broj sl. 11. 1943

Predmet: Izvještaj o izvršenim akcijama
u periodu od 26.VII do 8.VIII.
1943.—

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Jedinice našega odreda u ovom periodu izvršile su slijedeće akcije. Akcija na neprijateljsko uporište Perkovci na pruzi Zagreb — Beograd izvršena je dana 28.VII. 1943. U uporištu se nalazilo oko 40 domobrana.²

Prilikom našeg napada zarobljeno je 29 domobrana, 29 karabina i priličan broj ostale spremne. Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Dana 29.VII. 1943 jedinice našeg odreda napale su željezničku stanicu Vrba Donja,³ prva stanica od Broda prema Beogradu. Na stanici se nalazilo oko 15 domobrana. Prilikom samog napada na stanicu je došao jedan transportni vlak Nijemaca. Napali smo njih ali smo bili tamo sa slabijim snagama, tako da su Nijemci uspjeli razbjeći se. Ubijen je jedan Nijemac, zarobljeno 2 domobrana, 4 karabina i priličan broj ostale vojne spremne.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Dana 31.VII. 1943 jedinice ovoga odreda napale su neprijateljsko uporište Galovac, pustaru 12 km daleko od Osijeka. Pustaru je branilo 12 ustaša. Prilikom našeg napada ustaše su se razbjegle u paničnom bijegu.

Ostale su 4 puške koje smo mi uzeli.

Zapaljeno je oko 500 metara žita u zrnu i oko 500 metara žita u kamarama. Zarobljeno je 10 pari konja i kola, 2 para

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 4/4, k. 1601.

² i ³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 187.

volova i kola, dovezeno je oko 100 metara žita, oko 150 kg novih štrangi i ulara za zapregu konja, 30 krava, 50 komada svinja, 3 vreće čizama i ostalih raznovrsnih stvari.

Prilikom povlačenja sa pustare Galovac napadnuti smo od neprijatelja koji je nastupio od Osijeka. Borba je trajala oko jednu polovinu sata. Ubijeno je 12 njemačkih vojnika i nekoliko ranjeno. Na našoj strani nije bilo nikakvih gubitaka.

Dana 1. VIII. 1943 jedinice našega odreda napale su jedan vlak na pruzi Zagreb — Beograd, kraj sela Donji Andrijevići.

Gerilska grupa ovoga sektora razbila je mašinu svojim eksplozivom, dok su naši borci poslije toga izvršili svoje, tj. zapalili cio vlak od 5 vagona prve klase; isti vlak je bio prazan.

U vlaku se nalazila svega 2 Nijemca, koji su odletjeli skupa s mašinom u vazduh.

Dana 1. VIII. 1943 jedinice našega odreda zaplijenile su 2 kamiona na cesti Zagreb — Beograd, kod sela Trnjani. Obadva kamiona predani su u Komandu Diljskog područja, koji već vuku žito u naše bunkere. U kamionima se nalazila 4 domobrana, koji su dobrovoljno izjavili da će se boriti u našim jedinicama.

Zarobljeno je 4 karabina. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Dana 2. VIII. 1943 jedna četa našeg odreda napala je domobransku posadu u selu Lapovcima. Uhvaćena su 2 domobrana i zarobljena 2 karabina.

Naši gubitci jesu jedan mrtav, i to poginuo nehotice od naših drugova.

Dana 5. VIII. 1943 jedinice našeg odreda napale su željezničku stanicu Lužani na pruzi Zagreb — Beograd. Zarobljeno je 13 domobrana, 16 karabina, nešto bombi i ostale spremne, o čem je već podnesen detaljan izvještaj.⁴

Dana 8. VIII. 1943 iz neprijateljskog uporišta Đakovo pobjegla su 2 domobrana i donijeli 1 puškomitraljez Brno. Isti domobrani izrazili su želju da se bore u našim jedinicama, gdje su i raspoređeni.

U ovome periodu uhapšeno je oko 12 bandita, raznih petokolonaša, koji su predani u R.O.C. III.⁵

Također je u ovome periodu dovezeno i predano u Komandu ovoga područja oko 600 metara žita.

Od početka žetve pa do sada jedinice našeg odreda uništile su 52 vršaća stroja i 4 dovezena na našu oslobođenu teritoriju.

⁴ Vidi dok. br. 26 i 161.

⁵ Rejonski obavještajni centar

Jedinice našeg odreda daju stalno osiguranje prilikom vršidbe na našoj oslobođenoj teritoriji. Također smo davali i pomoć u ljudstvu narodu ovoga kraja da se što prije završi žetva.

Naše jedinice sada su već po prilici sređene i uslijediće malo veća akcija.⁶

Radimo stalno vojnički sa našim borcima tako da bi bili spremni i na veće borbe.

Kod štabova bataljona stanje se popravilo ali još uvijek nisu u potpunosti zadovoljili.

U najskorije vrijeme formiraćemo i III Bataljon.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Stjepan Domankušić

Komandant:
Jergović Ivan

BR. 35

IZVJEŠTAJ ŠTABA MOSLAVAČKOG NOP ODREDA OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O NAPADU NA DUBRAVU I NA ŽELJEZNIČKE STANICE POPOVAČA, BOŽJAKOVINA I PRIKRAJ¹

ŠTAB MOSLAVAČKOG
NAROD.-OSLOB. PART. ODREDA
HRVATSKE
10 avgusta 1943 godine

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Rad ovoga odreda u vremenu od 16 jula do 10 avgusta nije bio toliko intenzivan jer je veliki deo vremena utrošen na sređivanje jedinica i na reorganizaciju odreda.² Na vojničkoj izobrazbi radilo se je toliko koliko je bilo slobodnog vremena za vreme same reorganizacije. U posljednje vreme rad je bio povećan, pošto su jedinice već bile sređene. Uglavnom rad iz vojnog gradiva bio je sledeći:

⁶ Riječ je o napadu na Gorjane. Vidi dok. br. 92.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29/4, k. 1472.

² Vidi dok. br. 27 i tom V, knj. 17, dok. br. 54.

Ratna služba: Kretanje kolone, obezbeđenje za vreme pokreta, detaljno o patrolama predhodnicama.

Borbeno obuka: Razvijanje u strelce, nastupanje pod svojom sopstvenom vatrom, prebacivanje pod zaštitom vatre, korišćenje zaklona od oka i od zrna, zauzimanje objekata, priprema juriša, juriš.

Stražarska služba: Pošto su borci ovoga odreda stražarsku službu vršili vrlo labavo, to se je velika pažnja u poslednje vreme obratila na vršenje ove dužnosti. Postupak na stražarskom mestu danju i noću, važnost znakova raspoznavanja, stalne i pokretne straže, o važnosti stražarske službe uopšte.

Egzercir: Postrojavanje, podela i razbroj jedinica, pozdravljanje, oslovljavanje, prilaženje, o desno rame i k nozi, stav gotovs.

8 avgusta izvršena je ponovno reorganizacija odreda, izmenom nekih rukovodilaca, kao i formiranjem Udarnog bataljona.³ Jedinice su sređene i naknadni kadar je postavljen onaj koji je imao najviše uslova za vršenje dodeljenih im dužnosti.

Moral i borbenost kod jedinica je na visini, samo ih treba još usposobiti vojnički, a što će se postići vojničkom izobrazbom. Čemu je posvećena najveća pažnja.

Disciplina ne zadovoljava, kako kod boraca tako i kod podčinjenih rukovodilaca, ali smo si stavili u zadatak da istu popravimo sastancima i ukazivanjem borcima na greške koje čine. Zatim radom čisto vojničkim i odnosima.

Akcije: Noću 25/26 jula izvršile su snage našeg odreda napad na neprijateljsko uporište Dubrava.⁴ U uporištu se je nalazilo 250 ustaša i žandara dobro naoružanih, smeštenih u zgradama i osiguranim sa rovovima. U samoj borbi učestvovala su sve naše jedinice, sem jedne čete koja je bila na osiguranju. Neprijatelj je pružio jak otpor i posle borbe od 4 sata rezultat je bio:

Zarobljen jedan p. mitraljez i jedan karabin. 330 komada pušćanih metaka.

Gubitci neprijatelja nepoznati.

Gubitci sopstveni: jedan mrtav i 11 lako ranjenih.

Kao primer odlučnosti i neustrašivosti, primer heroizma u ovoj akciji možemo istaći drugu borca 1 čete I bataljona Milobara Grgu, koji je golim rukama, bez ikakvog oružja, ugrabio neprijatelju (žandaru) p. mitraljez, pri čemu je bio i ranjen od bombe istog žandara, koji ju je bacio pod sebe videći se u bezizlaznom položaju; zatim druga...⁵ koji je tako-

³ Vidi dok. br. 27.

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 61 i 95.

⁵ U originalu ime izostavljeno.

der bez ikakvog oružja, pošto je istom došao iz popunidbene čete, ugrabio žandaru pušku uhvativši ga predhodno za kosu.

Akcija je vršena po predviđenom planu, ali nije uspela zbog toga što II bataljon nije izvršio dobiveni zadatak. Zauzeo je položaj na mestu koje nije bilo od nikakvog značaja po izvršenje same akcije, premda mu je pre izvršenja same akcije bilo detaljno objašnjeno. Štab toga bataljona pozvan je na odgovornost, a komandant bataljona zbog ove i ranijih sličnih grešaka smenjen je sa dužnosti.

Pored ove akcije vršena je kontrola ceste pravljenjem zaseda na istoj cesti Čazma — V. Križ. Uspaha nije bilo — neprijatelj nije naišao.

2/3 avgusta izvršio je napad naš I bataljon na neprijateljsko uporište žel. stanica Popovača, gde se je nalazilo 35 neprijateljskih vojnika železničke bojne i 2 oficira. Posle par ispaljenih metaka neprijatelj se je predao.⁶

Zarobljeno je: 33 domobrana, 2 oficira, 1 p. mitraljez i 1 laki mitraljez, 80 pušaka raznog tipa — franc., ruskih, 2 šmajsera i za njih 600 komada metaka, municije puščane 20 hiljada razne, bombi 270 raznih, 150 pari uniformi i mnogo ostale spreme.

3/4 avgusta izvršio je naš II bataljon napad na žel. stanicu Božjakovina i Prikraj, gde se je nalazilo 35 domobrana.⁷ Akcija je uspela.

Zarobljeno je 18 domobrana; zaplenjeno je: 32 puške, 5 hiljada puščanih metaka. Također zarobljena je jedna parabela sa 100 metaka, 120 bombi i veće količine ostale vojničke spreme.

Gubitaka nije bilo niti kod nas, a niti kod neprijatelja.—

Perspektive: Pošto je izvršena reorganizacija i donekle jedinice učvršćene, bataljon ćemo poslati na krstarenje sa određenim zadacima i to: Kontrola ceste i železničke pruge Zagreb — Dugo Selo — Novska. Zatim kontrola ceste Bjelovar — Čazma i kontrola ceste Bjelovar — Gudovac — Bolč — Dubrava. Zatim pruga Bjelovar — Sv. Ivan Žabno — Gradec. Ujedno likvidacija manjih neprijateljskih uporišta kao Ivanjska i delimično Popovača.

Također jedinice će raditi što više, i kada za to bude postojala mogućnost, na svojoj izobrazbi kako političkoj tako i vojničkoj.—

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Blaha Đuro

Komandant:
Kličković Nikola

⁶ Vidi dok. br. 149 i 152.

⁷ Vidi dok. br. 155.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG PROLETERSKOG BATALJONA OD 10 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE PROLETERSKOJE NOVE BRIGADE »RADE KONČAR« O BORBAMA KOD KRAVARSKOG¹

ŠTAB II
PROLETERSKOG BATALJONA
XIII PROLETERSKOJE BRIGADE
»RADE KONČAR«
dana 10 augusta 1943

ŠTABU XIII PROLETERSKOJE BRIGADE »RADE KONČAR«

Operativni izvještaj za vrijeme od 4.VIII. 1943 do 6.VIII. 1943

Dostavljamo vam operativni izvještaj o akcijama i pokretima, koje je izvršio naš bataljon za gore navedeno vrijeme.

Dana 4 augusta bili smo sa bataljonom u Donjem Hruševcu te istoga dana u 20 sati krenuli smo sa bataljonom za Dubranec i Vukomerić, gdje smo se smjestili i odmarali.

5 augusta 1943 bili smo u istim selima. Istoga dana u 6 sati naveče naišlo je oko 200 ustaša u domobranskom odijelu od Kravarskog prema Dubrancu gdje se nalazila naša 2 četa, koja je iste dočekala i otvorila na njih žestoku vatru, koji su se nakon pola sata povukli u paničnom bijegu u pravcu Kravarskog.² U toj borbi na našoj strani nije bilo ni ranjenih ni mrtvih. Na strani neprijatelja o žrtvama nije nam poznato. Poslije te borbe ostali smo i dalje na istom položaju, ali uvečer smo povukli bataljon na spavanje u Vukomerić. Bili smo spremni za pokret za Žumberak, ali pošto nismo imali nikakve veze i nismo znali stanje u Žumberku ostali smo 6.VIII u istim selima, samo smo zauzeli položaj ujutro rano u Dubrancu, Bukovčaku i Vukomeriću. Oko 10 sati naišao je neprijatelj od Kravarskog,³ kojeg je držala 2 četa, te istog vre-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 51/3, k. 721.

² Vidi dok. br. 33.

³ Riječ je o pothvatu Grün II, koji je, po naređenju Gruppe West, počeo 5 kolovoza na prostoriji: r. Sava — r. Kupa — Pokupsko — cesta Kravarsko — Turopolje — Donje Kuće. U pothvatu su učestvovali sljedeće neprijateljske snage: dijelovi Gruppe West, Druga bojna Drugog pješackog puka, jedna satnija Koturaške (biciklističke) bojne, jedna satnija Prve domobranske jurišne bojne, dvije satnije Tridesete ustaške bojne i Druga bojna Pete gorske pukovnije. Opširnije o tome vidi dok. br. 156 i 161.

mena stao je neprijatelj nadirati od Gudaca, i to Njemci. Naša 1 četa bila je na položaju i dočekala neprijatelja te na njega otvorila vatru. Neprijatelj je bio na tome mjestu dosta jak i četiri puta je jurišao na našu 1 četvu, ali mu je bilo uzaludno, borci su se tukli sa njim bombama. Poslije toga došao je jedan vod 2 čete sa boka neprijatelju i jedna četa II Ž.B.,⁴ kada je nastao sa naše strane juriš na neprijatelja, koga smo protjerali. Poslije toga usljedilo je nadiranje neprijatelja od strane Kravarskog, Pisarovine i Lasinje. Naša 2 četa vodila je sa istima borbu, ali pošto su bili u dosta jakim snagama i dosta su tukli sa bacačima i avioni su naišli, izdato je naređenje četama da se postepeno povlače u pravcu Lipnice, gdje smo imali koncentraciju bataljona i odakle smo krenuli u pravcu Okića.⁵

Naši borci u toj borbi držali se odlično. Naši gubitci u toj borbi bili su 7 mrtvih i 11 ranjenih, od toga 3 teže, a ostali lakše. Gubitci neprijatelja bili su po prilici oko 100 mrtvih i toliko ranjenih.—⁶

Utrošeno je u tim borbama oko 1500 komada metaka i 30 komada bombi.

Zarobljeno je 15 pušaka i oko 2000 kom. municije.⁷

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vujić Dragan

Komandant:
Marko Rapo

⁴ Drugi bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda

⁵ Okić Grad

⁶ Ova je rečenica, u originalu, dopisana mastilom.

⁷ I ova je rečenica dopisana mastilom.

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBOĐILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

C. Br. 120/43

Dan, 11 augusta 1943

Operativni izvještaj
o akciji kod Kamenskog
mosta.

GLAVNOJ ŠTABI NOV I PO HRVATSKOJ

16. VIII. 1943

Na dan 5-VIII-1943 II Brigada Unsko-Operativne Grupe pri povratku sa
Baniju, postavila je zasjedu kod Kamenskog mosta i prema Vranovini, da bi
suočevala neprijatelja, koji se tog dana imao kretati iz Tuzlanskog na Gladu-
šu.

U 8.30 sati neprijatelj se krenuo iz Tuzlanskog prema Starom selu na
dvije satnije domobranske sa isterenim prednjim odeljenjem. Nakon borbe od 15
minuta neprijateljsko prednje odjeljenje bilo je dijelom raspršeno i karo-
bljeno. Glavina neprijatelja nije se dalje ni kretala, već je sa jakim mi-
traljskom vatrom pomagala izvlačenje svojih prednjih dijelova. Borba je
trajala sa glavninom i raspršenim neprijateljskim dijelovima 3.30 sati na-
kon čega je neprijatelj pobjegao u Tuzlansko.

Karobljeno je 17 domobrana, među kojima i vodnik.

Kapljeno je 1 p. mitraljeza, 1 karabina, 2 poljska telefona, 9 ar-
tillerijskih bombi, 1200 metaka i jedna kola konjake opreme.

Gubici neprijatelja nisu tačno poznati, ali se tračevima čuje moći se
naloživiti da je bilo žrtvih i ranjenih.

Svi gubici 2 laka ranjena drugo.

Utrudila municija: 3000 pušasnih i mitraljejskih metaka, sobičevno 1200.
a ranjaka municija: 1800 metaka.

Na cijelo vreme borbe borci su se dobro držali, sa 2 laka III bataljo-
na, što je proizvelo veći akcija nije u potpunosti uspjela.

Na poznati: zarobljeni domobranski vodnik i jedan drugi vojnik u par-
tisanu i upućen je u VIII brigadu brigadu.

Št. Br. 120/43

Polikomandant,

Št. Br. 120/43

Št. Br. 120/43

Polikomandant,

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 11 KOLOVOZA
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE
O BORBI KOD KAMENSKOG MOSTA¹**

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 120/43
Dne 11 augusta 1943

15.VIII. 1943²

Operativni izvještaj
o akciji kod Kamenskog
Mosta

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Na dan 5-VIII-1943 II brigada Unske operativne grupe, pri povratku za Baniju, postavila je zasjedu kod Kamenskog Mosta i prema Vranovini, da bi sačekala neprijatelja, koji se toga dana imao kretati iz Topuskog za Kladušu.³

U 8.50 sati neprijatelj se krenuo iz Topuskog prema Starem Selu sa dvije satnije domobrana, sa isturenim prednjim odjeljenjem. Nakon borbe od 15 minuta neprijateljsko prednje odjeljenje bilo je dijelom raspršeno i zarobljeno. Glavnina neprijatelja nije se dalje ni kretala, već je sa jakom mitraljeskom vatrom pomagala izvlačenje svojih prednjih dijelova. Borba je trajala sa glavinom i raspršenim neprijateljskim dijelovima 5.30 sati, nakon čega je neprijatelj pobjegao u Topusko.

Zarobljeno je 17 domobrana, među kojima 1 vodnik.

Zaplijenjeno je: 1 p. mitraljez, 16 karabina, 2 poljska telefona, 9 km kabla, 5 bombi, 1200 metaka i jedna kola konjske opreme.

Gubici neprijatelja nisu tačno poznati, ali po tragovima krvi može se ustanoviti da je bilo mrtvih i ranjenih.

Naši gubici: 2 lakše ranjena druga.

Utrošak municije: 3000 puščanih i mitraljeskih metaka. Dobiveno 1200, a manjak poslije akcije 1800 metaka.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 14—3, k. 105 A.

² Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Vidi dok. br. 15.

Za cijelo vrijeme borbe borci su se dobro držali, sem 2 čete III bataljona, što je proizvelo da akcija nije u potpunosti uspjela.

Napomena: zarobljeni domobranski vodnik javio se dobrovoljno u partizane i upućen je u VIII krajišku brigadu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.⁴ Holjevac

Komandant,
Gošnjak⁵

(M. P.)⁶

Prilog: Pregled gubitaka.

BR. 38

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 11 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE U VEZI S UVOĐENJEM ČINOVA U NOV I PO JUGOSLAVIJE¹

Službeno
11 avgusta 1943

ŠTABU XII NOU DIVIZIJE

Položaj

Odlukom Vrhovnog štaba NOV i POJ uvode se činovi u našoj vojsci.² Ova je odluka od neocjenjive važnosti ne samo za našu vojsku, već i za sve naše narode. Ona će takođe u velikoj mjeri podići ugled naše vojske u inostranstvu. Došla je kao rezultat mukotrpne borbe najboljih sinova naše zemlje protiv fašističkih okupatora i domaćih izdajnika, za oslobođenje svih naših naroda. Tom se odlukom još jasnije izražava uloga naše vojske i njen svenarodni oslobodilački karakter. Prema tome, neophodno je potrebno da svestrano prodiskutujete slučaj svakog pojedinog druga kojeg ćete predložiti za

⁴ Većeslav

⁵ Ivan

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/3, k. 881.

² Vrhovni štab je ovu odluku donio svibnja 1943 god. Vidi tom II, knj. 1, str. 255.

unapređenje. Skrećemo Vam pozornost, da snosite punu odgovornost za svaki predlog koji budete dali iz sastava Vaše Divizije i odreda koji su pod Vašom komandom. U vezi s tim šaljem Vam primjerak formulara, koji treba da izradite za svaku Vašu jedinicu. Tu dolazi u obzir: Štab divizije i sve ličnosti koje su oko Štaba sa zaštitnicom (sanitet, intendatura, ob.³ centar itd.), štabovi brigada, štabovi bataljona i sve službe oko tih štabova, te komande četa, vodnici i desetari.

Sem toga trebate da date predloge za one drugove koji su u bivšoj jugoslovenskoj ili domobranskoj vojsci imali podoficirski ili oficirski čin, a danas eventualno nemaju odgovarajuću ili određenu funkciju. Za sve ovakve drugove važi kriterij: dva čina više od onog koji je upražnjavao u bivšoj jugoslovenskoj ili domobranskoj vojsci. (Tako n. pr. jednog poručnika iz bivše jugoslovenske vojske, koji je dobrovoljno stupio u NO vojsku i borio se dvije godine, trebate predložiti za čin majora, bez obzira na to koju funkciju u NOV upražnjuje. To važi i za bivše podoficire jugoslovenske i domobranske vojske). Pri tom, naravno, treba voditi računa o onim drugovima koji su se naročito istakli u borbi i imaju neku specijalnu zaslugu, kao i onim koji su eventualno zatajili na svojoj dužnosti u NOV.

Kad budete predlagali one drugove koji danas upražnjavaju komandna mjesta po brigadama, bataljonima i četama, trebate voditi računa o sljedećem: a) od kada je na određenoj dužnosti, b) kako vrši dodijeljenu mu dužnost, c) da li je bio kažnjavao ili ne, d) da li je bio pohvaljen, e) vrši li s voljom svoju dužnost, f) ima li uslova za dalji razvitak u vojnom pogledu, g) kakvih je moralnih kvaliteta, h) kakav je njegov odnos prema vojnicima i narodu. Kriterij se uvijek ne određuje prema funkcijama koje danas upražnjava. N. pr. za čin majora možete predložiti i nekog komandanta bataljona koji se naročito istakao, što ne znači da u isto vrijeme ne možete predložiti za majora i dotičnog komandanta brigade; ili istodobno u jednom bataljonu možete imati kapetane, poručnike kao komandire četa i kao komandante bataljona. Nedoizvoljeno je da u jednoj jedinici imamo podređenog druga sa višim činom. Ali, budući da imamo bivših jugoslovenskih i domobranskih oficira i podoficira u našoj vojsci, te da do takvih slučajeva može doći, onda Vas upozoravamo da to regulišete na taj način što ćete povući takve drugove iz jedinica i dati im odgovarajuće mjesto i posao za koji su sposobni u nekom višem štabu.

³ Obavještajni

Vi trebate hitno dostaviti ovom Štabu Vaše predloge za sve komandno osoblje sem komandanata brigada i odreda, te komandanta divizije i načelnika štaba divizije.

Pod naznakom »primjedba« u priloženom formularu trebate dati karakteristiku za svakog predloženog druga, vodeći strogo računa o gore navedenim osobinama.

Ispunjene formulare morate nam dostaviti najdalje do 25 ov. mj. Napominjemo da ne morate sav taj materijal slati odjedanput, već možete povremeno, ali samo po brigadama i odredima.

Od Vaše ekspeditivnosti zavisi redni broj ukaza i objavljivanja.

Činovi u našoj vojsci su sljedeći: desetar, mlađi vodnik, stariji vodnik, zastavnik, p.poručnik, poručnik, kapetan, major, p.pukovnik, pukovnik, generalmajor, generallajtnant, generalpukovnik. Oznake za činove poslaćemo Vam naknadno.

Politički komesari imaju rang odgovarajućeg komandanta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,

Komandant
pukovnik,

BR. 39

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 11 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O BORBAMA I AKCIJAMA OD 15 LIPNJA DO 10 KO-
LOVOZA¹**

ŠTAB
X DIVIZIJE
NÁR.-OSL. VOJ. HRVATSKE
O. br. 89/43

Dne 11 avgusta 1943 — 9 h.

Predmet: Operativni izvještaj
dostavlja

ŠTABU II KORPUSA N.O.V.H.

Položaj

Dostavlja se operativni izvještaj naših jedinica u periodu od 15.VI do 10.VIII. 1943 god. Redoviti desetodnevni izvještaji nisu dostavljani zbog ofenzive koju je neprijatelj vršio na naš oslobođeni teritorij Slavonije.²

1. RAD NAŠIH JEDINICA:

Poslije likvidacije neprijateljskog uporišta Sirač,³ naše su se jedinice nalazile na sektoru Bučje — XVII brigada — i u Požeškoj kotlini — XXI brigada, — gdje su ostale izvjesno vrijeme na odmoru i reorganizaciji. Nekoliko dana odmora naših jedinica bilo je dosta da krenu ponovno u nove borbe, što je i učinjeno. XVII brigada obišla je sela Daruvárskog sreza, gdje je izvršila nekoliko diverzija na glavnoj pruzi Beograd — Zagreb,⁴ dok je XXI brigada ostala i dalje na svom sektoru Pož. kotline. Osmog prošlog mjeseca neprijatelj je otpočeo ofenzivu na naš teritorij, gdje se najprije sukobio sa XXI brigadom u Požeškoj kotlini, kuda je bila otposlana pomoć od dva bata-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/2, k. 1121.

² Riječ je o ofanzivi koju je neprijatelj započeo 8 srpnja 1943 god. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 17, dok. br. 21, 24 i 30.

³ Vidi tom V, knj. 16, dok. br. 41, 45, 46, 56, 58, 60 i 61.

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 10, 13 i 17.

ljona XVII brigade.⁵ Kako je neprijatelj nastupao u većem broju, naše su se jedinice morale povući. Dan-dva poslije toga neprijatelj je nastupao sa više strana na naš oslobođeni teritorij te je tako došao i do Bučja gdje se sukobio sa ostala dva bataljona XVII brigade, koji su prvi nalet neprijatelja odbili sa uspjehom, a poslije su se povukli na Ravnu Goru gdje su došli u sastav sa ostalim jedinicama brigade.

Poslije toga, a prema naredbi Štaba korpusa, XVII brigada prebacila se na Baniju,⁶ sa Štabom korpusa i naše divizije. XXI brigada se 13 prošlog mjeseca povukla na Jankovac, gdje je ostala sve do 17 prošlog mjeseca. Odatle je jedan bataljon bio upućen na Dilj i dalje pored Pleternice za Babje Gore sa zadatkom da vrši mobilizaciju na tom sektoru i da popali vršace mašine u Posavini. Na svom putu bio je napadnut od neprijatelja i morao se povući bez da je izvršio svoj zadatak.

Kako je neprijatelj tih dana blokirao čitavi sektor Papuka, očekivalo se da će nastupiti »čišćenje« tog predjela. Na osnovu toga jedinice nisu se spuštale sa Papuka u borbu sa neprijateljem, koji je svugdje nadirao sa tenkovima, već su se odmarale i pripremale za nove napore koji su se očekivali. Međutim, kako neprijatelj nije ulazio u planine, naše su se jedinice vratile na svoje položaje u Požešku kotlinu, odakle se neprijatelj povukao prema istoku. Odmah iza toga prišlo se sistematskom radu, reorganizaciji brigade, popuni kadrova, održavanju voj. kurseva, kako je to predviđeno naredbom Štaba korpusa, i akcijama za očuvanje žetve. Jedan bataljon obje brigade bio je prebačen na cestu kod Španovice da osigurava žetvu bučkom kraju na vratima Pakraca i da prekopa cestu i poruši mostove, što je i učinjeno. Po dolasku XVII brigade iz Banije, taj se bataljon ponovno priključio u sastav svoje brigade.

⁵ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 21.

⁶ Brigada je krenula sa Ravne Gore 12-og a stigla na Baniju 17 srpnja. Početkom kolovoza brigada se vratila u Slavoniju. Vidi istorijat Dvadeset osme divizije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2, k. 1125.

XVII brigada je na svom putu za Baniju prešla dosta prijeporan put, gdje su njeni borci pokazali velika herojstva i izdržljivost.

Sada poslije svih ovih napora jedinice se nalaze ponovno na odmoru, gdje ujedno vrše reorganizaciju i popunu kadrova, dok istovremeno imaju zadatak za očuvanje žetve svaka na svom sektoru.

Stanje se unutar naše divizije u mnogome popravilo. Štabovi brigada i bataljona sve se više osamostaljuju i pokazuju veliko napredovanje. XVII brigada kao cjelina sposobna je da rukovodi ma kakovom akcijom, dok kod XXI brigade vojni rukovodioci, naročito niži kadar, nisu još uspjeli prebroditi krizu. Sada se mnogo radi u toj brigadi na podizanju nižeg vojnog kadra. Održavaju se redovito kursevi pri Štabu brigade i bataljona kako bi se što više iskustva i znanja prenijelo baš na one niže rukovodioce koji su u tom siromašni. Kursevi će isto tako skoro početi i u XVII brigadi, te će se s tim podići drugovi u čitavoj diviziji. Naročito će se posvetiti pažnja obuci iz nastave i teorije gađanja, borbene obuke i ratne službe.

Služba veze kreneće također korak naprijed formiranjem četa za vezu. Pri Štabu naše divizije formiran je vod za vezu, a u brigadama su također formirane čete za vezu, koje je obišao referent za vezu pri Glavnom štabu i referent za vezu našega korpusa.⁷ Isto je postavljen referent za vezu pri našem štabu.⁸ Jedino što zasad oskudijevamo u tehničkom materijalu, koji ćemo uskoro nabaviti, tako da će pitanje službe veze u našoj diviziji biti u najskorije vrijeme riješeno. Osim toga imamo dvije radio-stanice sa kratkim dometom, a skoro ćemo dobiti jednu sa dužim dometom, koja će biti pri našem štabu, tako da u buduće neće biti nikakvih nedostataka.

II. IZVEDENE AKCIJE:

1. VII. Jedinice XVII brigade u zajednici sa diverzantima izvršile su akciju na njemački transport

⁷ Bogdan Trgovčević

⁸ Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

ispod sela Lađevca.⁹ Tačno u 21,55 sati naletio je voz na minu, gdje je dignut u vazduh. Jedan bataljon sa plotunom, iza koga je slijedio juriš, zapalio je 30 vagona destiliranog benzina koji je išao za Grčku. U zadnjem vagonu nalazilo se oko 15 njemačkih vojnika koji su uspjeli pobjeći.

Odmah poslije toga naišao je pancir iz Okučana koji je također dignut u vazduh, ali je lako oštećen. —

Ratni plijen: Zarobljen je jedan domobranski satnik i 5 željezničara. Zaplijenjeno je: jedan njemački laki mitraljez, jedan šmajser i 3 puške.

Neprijatelj je imao 1 mrtvog i nepoznat broj ranjenih koji su uspjeli pobjeći, dok je u vagonu nađeno krvi na nekoliko mjesta.

Naši gubitci su dva mrtva i 6 ranjenih drugova.

Ova akcija je izvedena tačno po planu, u kojoj je veza između jedinica održavana redovito. Poslije toga jedinice su se povukle u najvećem redu.

Saobraćaj nije radio 48 časova.

3. VII.

Ista brigada porušila je 10 km željezničke pruge Banova Jaruga — Lipovljani — Lipik na mjestu između Poljane i Dobrovca.¹⁰

Saobraćaj na ovoj pruzi nije radio punih 8 dana.

Karakteristično je napomenuti da je neprijatelj natjerao sve građanstvo Lipika i Pakraca na popravak ove pruge, a da seljake okolnih sela uopšte nije dirao, govoreći da su dani najvećeg rada na poljima i da zbog toga ne treba dirati seljake.

7. VII.

Na povratku iz Daruvarskog sreza jedan bataljon XVII brigade na prolazu kroz Sirač zapalio je 8 vagona koje je zatekao u Siraču i porušio 150 metara željezničke pruge. Istoga dana, kada su se jedinice nalazile u selima Goveđem Polju i Trojeglavi, naišao je neprijatelj¹¹ iz Pakraca i Lipika u jačini od 3 satnije sa 2 topa, s namjerom da napadne naše jedinice. Tri bataljona zauzeli su položaj ispred sela. Neprijatelj se razvio ispred Kapetanovog Polja i D. Obriježa, odakle je pripucao

⁹ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 19.

¹⁰ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 10 i 19.

¹¹ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 118.

vao iz topova, bacača i mitraljeza, ali se nije usu-
dio da ide naprijed, jer su naše jedinice bile na
svojim mjestima i nisu se dale provocirati. Tako
se neprijatelj povukao u svoju bazu.

Oko 18 časova došle su 4 neprijateljske »štu-
ke« — aparati koje su bombardirale sela Troje-
glavu i Goveđe Polje. Od samog bombardovanja
jedinice su imale 3 mrtva i 3 ranjena druga.

9 i 10. VII.

I i III bataljon XVII brigade, koji su išli u
pomoć XXI brigadi u Požešku kotlinu, kod sela
Nježića i Poljanske vodili su borbu sa nadmoćni-
jim neprijateljem, koji je nadirao iz Požege.¹²

11. VII.

Neprijatelj je nadirao iz Pakraca,¹³ s kojim
je II bataljon XVII brigade prihvatio borbu više
sela Prgomelja. Neprijatelj je raspolagao sa teškim
oružjem kao i sa tenkovima, ali su uprkos toga
naši borci dočekali neprijatelja i odbili, dok su
se tenkovi uspjeli probiti prema Kamenskoj.¹⁴
Neprijatelj je tri puta pokušavao juriš, ali mu to
nije uspjelo. Poslije dovlačenja pojačanja naši su
se borci povukli na nove položaje.

U tom napadu zaplijenjeno je: jedan laki nje-
mački mitraljez, 13 karabina i 3.800 metaka. U
tim borbama XVII brigada imala je 7 mrtvih i
12 ranjenih drugova, dok je neprijatelj imao preko
180 što mrtvih što ranjenih. Kod Mrkoplja ubijen
je jedan njemački oficir.

12. VII.

Prilikom pokušaja ove brigade da se probije
preko sela Grahovljana naišlo se na blokadu gdje
se imalo jednog mrtvog i jednog ranjenog druga.
Izgubljen je laki bacač.

16. VII.

Na prolazu za Baniju dva bataljona XVII bri-
gade napali su neprijateljsko uporište Krapje,¹⁵
kako bi osigurali prelaz ostalih dijelova preko Sa-
ve. Pomoć neprijatelju došla je iz Jasenovca, koja
je također bila dijelom potučena, a dijelom od-
bijena. Sama borba trajala je od 6—15 časova,
kada su se konačno sve jedinice dobro prebacile
preko Save.

Ratni plijen u ovoj akciji bio je slijedeći:
3 p. m., 5 karabina, 3 pištolja, 2.000 metaka i ne-

¹² Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 30 i 64.

¹³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 137.

¹⁴ Bučko Kamensko. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 137.

¹⁵ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 149.

što ratne spremne. Neprijatelj je imao 15 mrtvih, među kojima jedan vojnik iz Jasenovca, dok je mnogo veći broj mrtvih i ranjenih uspio izvući.

Naši gubitci: 5 mrtvih i 4 ranjena druga. Naknadno je od rana umro drug Goga Veljko.

18. VII.

Poslije prelaza Save jedinice ove brigade imale su zadatak da se skoncentrišu u šumi Zelenik — k. 96 — Ilijina Greda za daljnji put. Pošto su jedinice bile premorene nisu sve došle na određeno vrijeme da bi se mogao put nastaviti za dalje, nego je samo stigao III i IV bataljon tačno na vrijeme, dok je I i II ostao u selu. III i IV bataljon bili su napadnuti na gore navedenoj k., u 5,30 sati ujutro.¹⁶ Iako je bio iznenada napad od strane neprijatelja, naši se borci i rukovodioci nisu odmah snašli, ali ipak uz pomoć I i II bataljona, koji su momentano naišli, uspjeli su da neprijatelja razbiju i da produže put. Borba je trajala od 6 sati ujutro do 10. Neprijatelja je bilo oko 600—700 legionara i Njemaca.¹⁷

Ratni plijen u ovoj borbi bio je: 3 laka nje- mačka mitraljeza i 1 puškomitraljez, 5 pištolja, 28 karabina, 5.000 metaka i 40 uniformi.

Neprijatelj je imao 60 mrtvih, dok je mnogo veći broj mrtvih i ranjenih uspio da izvuče, te 24 zarobljena koji su pušteni.

Naši gubitci su bili 7 mrtvih i 6 ranjenih drugova. Naknadno od rana umro drug Rade Trninić.

22. VII.

Jedinice XXI brigade koje su se nalazile u Požeškoj kotlini bile su toga dana napadnute od neprijatelja koji je u jačini od oko 900 nadirao iz Požege. Između 4/5 časova ujutro došlo je do sukoba više sela Nježića i Amatovaca, na predjelu zv. »Torine«. Odmah poslije sukoba naše jedinice otpočele su zaobilaziti neprijatelja i zboka, tako da su u roku nepuna dva časa odbacile neprijatelja u selo Nježić i Klisu, te dalje prema Orljavcu. Jedinice koje su dočekale neprijatelja imale su oko 10 drugova izbačenih iz stroja, dok jedinice koje su vršile juriš sa bokova imale su mnogo manje gubitaka i polučile mnogo bolje rezultate.

¹⁶ O borbi na Ilijinoj Gredi vidi tom V, knj. 17, dok. br. 65.

¹⁷ Iz sastava njemačke 114 lovačke divizije. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 65 i 160.

Druga kolona naišla je preko Poljanske iznad sela Odžakovaca, ali je i ona bila razbijena. Ratni plijen u ovom napadu bio je: jedan njemački laki mitraljez, 10 pušaka, 10 mina za teški bacač, jedan pištolj i nešto ratne spremne.

Neprijatelj je imao preko 100 mrtvih i ranjenih.

9. VII.

9, 10 i 11. VII, jedinice XXI brigade pomenutih dana vodile su žestoke bojeve sa neprijateljem koji je nadirao iz Požege.¹⁸ 11. VII vodile su se borbe na liniji Kamensko — Brezine — Visoko drvo. Borba je trajala cijeli dan. Neprijatelj je uz pomoć tenkova, artiljerije i bacača uspio unatoč velikih gubitaka zauzeti Visoko drvo i Gredine. Jedinice su se poslije toga povukle u šumu iznad Vrhovaca.¹⁹

19. VII.

II bataljon na svom putu preko Dilja i Babje Gore bio je napadnut kod sela Odvorci i Zdeneci. Četa Diljskog odreda koja se nalazila u zasjedi povukla se a da prethodno nije obavijestila bataljon kada je vidjela da nailazi banda. Borba je bila žestoka, ali je borcima uspjelo odbiti neprijatelja, dok se jedan dio povukao sa komesarom bataljona i obavještajcem brigade, koji je vjerovatno poginuo.²⁰

20. VII.

Na prolazu za Babje Gore ponovno je bataljon naišao na zasjedu koju je odbio bez žrtava.

U svim tim borbama od 9 do 20 prošlog mjeseca brigada je imala 12 mrtvih drugova i 3 drugarice, a ranjenih 40 drugova i 8 drugarica i dva nestala druga.

Neprijatelj je imao preko 100 mrtvih i ranjenih svojih vojnika.—

U svim dosadašnjim akcijama i borbama utrošeno je više metaka, nego što je dobijeno. Naročito XXI brigada ima prosječno malo metaka, koju ćemo u prvim akcijama morati snabdijevati sa municijom.

III. STEČENA ISKUSTVA:

U akcijama na vlakove pokazalo se da treba odmah poslije eksplozije opaliti plotun, kako bi

¹⁸ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 21 i 24.

¹⁹ Gornji Vrhovci

²⁰ Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

se time osujetilo neprijatelja da se sabere za odbranu, a potom praviti juriš. Pri tome, treba biti oprezan kad se pravi juriš, da se vojnici odmah ne penju na vagone dok ostali dio ne stigne. Osim toga pogrešno je jurišati besmisleno na prave oklopne vlakove, jer se ima beskorisnih žrtava.

Prilikom obilaska sa jedinicama preko neoslobođenog teritorija nikad se ne treba zadržavati više od jednog dana na jednom te istom mjestu, ako to ne iziskiva potreba, jer u protivnom neprijatelj lako saznaje gdje se nalaze naše jedinice i lako ih napada. Naročito to važi za štabove da se ne smještaju na izvidnim mjestima, kao na raskrsnicama, gdje je neprijatelju lako uočljivo gdje može lako gađati iz aviona. To se iskustvo pokazalo u selu Trojeglavi gdje je Štab brigade bio u kući na raskrsnici i bio bombardiran od aviona, koji su bez pravljenja kruga odmah se spuštali direktno na štab.

Iz posljednje neprijateljske ofenzive naši su borci i rukovodioci iscrpili sjajna iskustva u borbama protiv neprijateljskih tenkova. Pokazalo se da njemački tenkovi ne mogu da razbiju i pokolebaju moral i borbenost naših boraca, nego obratno. To se vidjelo iz toga što su na više mjesta naši borci propustili tenkove, a dočekali pješadiju i s njome došli u borbu. Isto tako se vidjela i samoinicijativa naših štabova, da su oni znali uspješno i samoinicijativno manevrisati borbom i pred opasnošću ukloniti jedinice da ne dođe do većih katastrofa pred jačim snagama neprijatelja.

Sa puta za Baniju i obratno vidjelo se da su naše jedinice sposobne da izvrše svako naređenje koje se pred njih postavlja, iako su bile gladne i neispavane, i da se u svakom momentu mogu da snađu i prihvate borbu. No ipak je i tu bilo nedostataka i nebudnosti, tako da su neke jedinice od silnog umora bile po malo zaspale na svojim položajima i da ih je neprijatelj iznenadio. Osim toga naši niži rukovodioci još se uvijek pretvaraju u obične borce kada dođe neki napad i kada se trebaju pokazati kao rukovodioci u pravom smislu.

Još uvijek se pokazalo da borci nisu majstori svoga oružja i da ga ne znaju iskoristiti do mak-

simuma. U borbama se retko čuje puščana vatra, već samo automatskog oružja.

Kao što smo gore napomenuli, izvukli smo sjajno iskustvo iz ove ofenzive. Kada je neprijatelj tražio kontakt sa našim snagama, da upotrijebi svoju taktiku i da nas sa manjim snagama frontalno zadržava, dok sa većim da nas opkoli i uništi, mi smo uspjeli vješto uvijek izmaknuti i time sačuvati našu živu snagu.

Plus tome možemo reći da se naši borci ne boje više nikakvih ofenziva neprijatelja i da imaju veliko povjerenje u svoje rukovodstvo. To nam dokazuje očiti primjer XXI brigade, koja je na Papuku bila blokirana od neprijatelja, u očekivanju u svakom momentu da se probije i stupi u borbu iako sa nadmoćnijim neprijateljem. Na licima drugova, kako boraca tako i rukovodilaca, nije se pokazala nikakova zabrinutost ni očajanje.

Potrebno je napomenuti da su se nekoji rukovodioci za vrijeme ove ofenzive pokazali nedorasli svojoj dužnosti, zbog čega su bili i smijenjeni sa svojih položaja. Kao na pr. politkomesar II bataljona XXI brigade... koji je u napadu neprijatelja bezglavo otstupio sa nekolicinom vojnika. Tako je bilo i nekih nižih rukovodilaca koji su zapali na svojim položajima.

IV. DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE:

Naše se jedinice sada nalaze: XVII brigada na sektoru Bučje u selima: Prgomelje, Tisovac i Koturić, dok se jedan bataljon nalazi na sektoru Okučani, koji je otišao sa zadatkom da očuva vršidbu selima Kotarskog NOO-a Nova Gradiška i da očisti petu kolonu koja održava veze sa četnicima iz Motajice. Naročito se odnosi na sela Posavine sa kojima četnici iz Motajice održavaju vezu. Jedan će bataljon biti upućen u Daruvarski srez da onesposobi vršalice u Daruvarskom Breštovcu.

XXI brigada nalazi se u Požeškoj kotlini na sektoru od Poljanske do Orljavca, čiji je jedan bataljon upućen u akciju u Oriovac kraj Broda gdje se nalazi vojna apoteka.

Obje naše brigade oporavile su se od umora i dugog putovanja i spremne su za svaku akciju.

Sve oružje je u ispravnom stanju, tako da se pokret može izvršiti u svakom momentu, dok se povrate bataljoni koji su otišli u akciju.

Ukoliko Štab našega korpusa nema kakvih zajedničkih planova, naš predlog bi bio da sa našom divizijom očistimo uporišta: Gorjani—112 bundaša, Trnava—200 domobrana, Nabrđe—120 domobrana, Čaglin—450 domobrana, Migalovci—jedna satnija, Latinovac—1 satnija domobrana, Podgorač, Bračevci i t.d.—sve na Dilju, gdje bi pored dobivenih pušaka imali uspjeha i u mobilizaciji, naročito hrvatskih masa.²¹

Osim toga trebalo bi jednom za uvijek očistiti neprijateljsko uporište Đulavec²² i time osloboditi sela oko tog uporišta, koja su stalno ugrožena. Tom akcijom sasvim bi se onespособila željeznička pruga Daruvar — Virovitica. U tu svrhu korisno bi se upotrijebile i haubice 100 mm koje leže neiskorišćene.²³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

Vlado Janić

Komandant:

Vinko Antić

(M. P.)²⁴

²¹ Divizija je krajem kolovoza 1943 g. očistila na području Dilja sljedeća neprijateljska uporišta: Drenjski Slatinik, Drenje, Pridvorje i Krndiju. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Desete divizije Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 3 rujna 1943 godine.

²² Napad na ovo uporište izvršile su jedinice Dvanaeste divizije 18/19 rujna 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Dvanaeste divizije Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 22 rujna 1943 god.

²³ Riječ je o haubicama koje su jedinice Četvrte (Dvanaeste) divizije zaplijenile prilikom borbi kod Kamenskih Šušnjara 16 travnja 1943 god. Vidi tom V, knj. 14, dok. br. 79.

²⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 11 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKI KAMION NA CESTI VAGANAC — DREŽNIK I O DRUGIM AKCIJAMA¹

ŠTABI UDARNE BRIGADE
VIII DIVIZIJE I KORPUSA
HRVATSKE

Op. br. 35/43

Dne 11.VIII. 1943 g.

Operativni izvještaj
dostavlja se

ŠTABU VIII DIVIZIJE I KORPUSA N.O.V.

Dana 10.VIII. 1943 sa našim 3. bataljonom postavili smo jednostruku zasjedu na cesti između Vaganca i Drežnika kod k. 385. Istoga dana u 7.40 sati naišao je jedan kamion od Vaganca za Drežnik sa posadom od 3 vojnika (Njemca). Prilikom nailaska prema 1. četi 3. bataljona ista je otvorila vatru i poslije jednog plotuna izvršila je juriš na kamion i odmah ga osvojila i posadu potukla.²

Ratni plijen:

3 karabina, 3.000 »Mauzer« metaka, 7 mina po 3 kg, 29 mina okruglih nagaznih, 26 mina po 1 kg, 239 komada ekrazita, 25 koturica specijalne korde, 40 kapsli i 40 metara obične korde, 20 upaljača za mine, 25 komada kapsli za kordu, 28 upaljača običnih, 14 košulja, 20 gaća, 20 bluza, 18 hlaća, 5 šinjela, 10 pari cipela, 8 gasmaski, 12 ranaca, 2 para gumenih čizama, 1 sandučić sanitetskog materijala, 1 količina mehaničkog alata, 12 pari čarapa, 3 goveda, 1 prase, 1 kola i par konja.

Gubitci neprijatelja: 5 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Sopstveni gubici: 3 mrtva i 6 ranjenih, i to prilikom otpuštanja, po završenoj akciji, u svoje polazne baze, od artiljerije. Prilaže se lista gubitaka.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/2, k. 830.

² Vidi dok. br. 171.

8.VIII. o.g. poslali smo jednu desetinu iz 4. bataljona sa ob. oficirom istog bataljona na teren radi prikupljanja podataka o »Crnoj desetini« — na teren Lipovača, Nova Kršlja i u okolicu Grabovca.

Poslije prikupljenih podataka ob. oficir istog bataljona zatražio je dvije čete da mu se pošalju i da pohvata bande za koje je saznao.

9.VIII. 1943 uputili smo dvije čete 4. bataljona u Rakovicu u sastav one desetine i ob.³ oficira istog bataljona, odkud su preko noći poduzeli lovljenje »Crne desetine«. Tom prilikom uhvaćeno je 10 pljačkaških bandita i 3 ženske koje su bile u njihovoj suradnji i služile im za špijunažu i dobavu živežnih namirnica i svih ostalih potrebnih stvari iz sela i trgovina. Prilikom hapšenja istih bandita borba se nije razvijala nikakova.

Ratni plijen:

Zaplijenjeno je kod istih 3 puške, 4 pištolja, 3 sata džepna, 55 metara platna, 42 plahte, 6 biljaca, 6 vunениh torbi, 3 šarenice (pokrivači), 4 komada ženskih sukanja, 5 ženskih košulja, 5 pari veša muškog, 13 ručnika, 11 vreća, 2 hlače, 3 rupca ženska, 3 marame ženske, 1 muški kaput, 4 djetinja biljka, 2 prsluka, 3 ženske bluze, 1 vreća vune od 10 kg, 65.572 kune i 2.192 dinara, kao i 2 magarca koji su im služili za komoru.

Istog dana na sektoru našeg 2. bataljona prijavilo se 7 četnika, od kojih su trojica predali oružje, dok ostala 4 tvrde da su svoje oružje bacili prilikom bježanja kada je bio pretres Pištenika od naše II udarne brigade.

Naknadno umrlih od rana:

Nema.

Drugova palih smrću heroja:

Nema.

Kritički osvrt na akciju:

Akcija je vođena po planu. Snalaženje starješina bilo je dobro.

Utrošak municije:

Kod 3. bataljona za sve vrste oružja 300 metaka i kod 4. bataljona 10 metaka, što znači ukupno 310 metaka.

Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo.

³ Obavještajnog

Naročite napomene:

Poslije završene akcije kod 3. bataljona, neprijatelj je krenuo od ceste prema Korani u pravcu položaja našeg 3. bataljona, jačine 50—60 vojnika. Kada se približio, jedna četa 3. bataljona otvorila je vatru na istoga i isti je u paničnom bijegu pobjegao u svoje baze. U ovoj borbi imao je 2 mrtva i više ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V.d. politkomesara:
D.⁴ Baić

Komandant
Mih.⁵ Blažević

(M. P.)⁶

BR. 41

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 11 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBI KOD MARKOVCA¹

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE
11 augusta 1943 godine

Operativni izvještaj
za 10 i 11 ov. mj.

ŠTABU VI DIVIZIJE NOV HRVATSKE

7.VIII. t.g. II bataljon »O.P.«² ove brigade po naređenju Štaba Kninskog sektora pripao je pod komandu Štaba X Krajiške brigade i ujedno da produži u sastavu iste brigade sa

⁴ Dušan

⁵ Mihajlo

⁶ Okrugli pečat: Štab Prve udarne brigade Osme divizije NOV Hrvatske.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 28—6, k. 801.

² »Ognjen Prica«

čišćenjem jugozapadnih padina Kozjaka i to sela: Riđane, Kosovica i Markovac.

Naknadno, u putu od Vrlike do Štikova, Štab X Krajiške brigade izdao je naređenje bataljonu da krene, odnosno otpočne sa čišćenjem navedenih sela. Bataljon je krenuo u određenom pravcu i pročistio sva navedena sela, u kojima se banda uopšte nije nalazila, jer kad je čula za naše namjere preko svoje obavještajne službe, pobjegla je u pravcu željezničke stanice Kosovo i tako do borbe nije došlo.

Nakon čišćenja pomenutih sela bataljon je zaposjeo položaj iznad sela Markovca, gdje je držao položaj 8 i 9 ov. mj.

10. VIII. t.g. neprijatelj — kombinovano četnici i Talijani³ u jačini 1.000—1.200 u 9 h. napali su na položaje bataljona. Naše snage primile su borbu u 9,30 h. i trajala je do 15,30 h.

Neprijatelj je krenuo sa motorizacijom, 4 brdska topa, 2 haubice i 6 teš. minobacača, kao i pješ. topom i tukao za cijelih 6 sati borbe iz svih oruđa na naše položaje, a pješadija sa svom silom nastojala je da zauzme položaje koje je držao ovaj bataljon. Naše snage dale su neprijatelju jak otpor i neprijatelj videći otpor naših snaga u neredu se povukao sa jednim dijelovima u pravcu Knina, a jednim snagama u Kosovo Polje.

Istog dana, pošto je neprijatelj odstupio, isti bataljon je goneći neprijatelja prečistio selo Orlić i nakon čišćenja sela Orlića izišao sa jednim dijelovima na kotu Čulum i kotu 308 na Čulumu, te kosama ispred Kaldreme sa ostalim dijelovima. Na Kaldrmu, gdje se nalazi talijanska posada, izvršio je demonstrativni napad, na što neprijatelj nije reagirao mnogo, nego je bacio nekoliko bombe i otvorio manju mitraljesku i pušчанu vatru. Čisteći selo Orlić neprijatelj se nije nalazio u istom, već je pobjegao u pravcu Kosova.

Ishod borbe: Borba je vođena po planu. Neprijatelj je odbijen. Čisteći selo Orlić do borbe nije došlo. Zarobljena je jedna talijanska puška i 220 metaka za istu i 8 talij. bombi.

Gubitci neprijatelja: U napadu neprijatelja na naše položaje gubitci nisu ustanovljeni; uglavnom su dobili osjetljivije gubitke, što se moglo vidjeti, a poslije preko civilnog stanovništva doznalo se da su imali veliki broj mrtvih i ranjenih, koje su odveli svojim kamionima u pravcu Drniša.

Sopstveni gubitci: Nije ih bilo.

Kritički osvrt: Primjedaba nema. Borba je vođena po planu. Položaj je bio zaposjednut dobro, tako da je neprijatelj trpio našu uzdužnu i unakrsnu vatru, jer to se vidjelo iz toga, što

³ Iz sastava divizije »Zara«. Vidi dok. br. 170.

je neprijatelj sa jakim snagama napao na naše položaje i žestoko tukao sa teškim oruđem kao i pješadijskim i svojim jurcima nije nanio gubitaka, jedino to što je neprijatelj imao jaku snagu, a naše snage bile su jako male i nije se moglo doći do plijena i do mrtvih neprijateljskih vojnika.

Utrošak municije: U odbrani ovog položaja i fingiranju napada na Kaldrmu utrošeno je 2.350 jugosl. metaka.

Pokvarenog oružja bilo je: mali minobacač, izgubljen mu je okidač. Izgubljenog oružja nije bilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
B.⁴ Damjanović

(M. P.)⁶

Komandant:
Dotlić⁵

Dostavljeno: Štabu Kninskog sektora i
Štabu VI Divizije NOV Hrvatske.—

BR. 42

IZVJEŠTAJ ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 12 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA VRLIKU¹

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
12.VIII. 943 g.
Op. br.: 21/43

Operativni izvještaj
za operaciju na Vrliku

GLAVNOM ŠTABU
Narodno-oslobodilačke vojske i part. odreda
HRVATSKE

PRIPREME:

Izvršena je koncentracija snaga i to: X Krajiške N.O.U. brigade u Glavašu i II Ličke N.O.U. brigade u Polači.

⁴ Branko

⁵ Dušan

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—3, k. 105 A.

4. o. mj. u samu zoru četnička Kosovska i Vrlička brigada napale su X Krajišku N.O.U. brigadu na njezinom logorovanju u Glavašu. Kako je taj napad bio razbijen i pretvorio se u gonjenje neprijatelja, izdata je odmah pismena zapovijest od Štaba Kninskog sektora za daljnje gonjenje neprijatelja i istovremeno napad na Vrliku i okolna sela.

PODACI O NEPRIJATELJU:

Vrlika: garnizon broji 200 vojnika, od toga 50 ustaša, a ostalo domobrani. Naoružani su sa pješadijskim naoružanjem, teškog oružja nemaju. Položaje drže na Gradini (jedan teški mitraljez) i prema Maovicama. U samoj Vrlici imaju nekoliko utvrđene kuće iz kojih će vjerovatno davati otpor.

Maovice: ima 50 legionera, koji drže položaje prema Štikovu i samom selu.

Štikovo: ima 40 neorganizovanih četnika.

Civljane: Vrlička četnička brigada, koja broji 250 boraca, držala je te položaje, kao i u Košarama. Ta brigada poslije napada na X Krajišku N.O.U. brigadu 4 o.mj. razbijena je i povukla se prema Ježeviću. Vjerovatno da u Civljanima sada nema nikoga.

Ježević, Vinalić i Garjak: imaju svega oko 150 vojnika, seoske milicije. To su hrvatska sela.

Koljane: ima 120 domobrana.

Otišić: ima 50 četnika.

Neprijateljska intervencija može doći iz tri pravca i to: pravac Knin — Drniš — Sinj. Glavni pravac intervencije jeste svakako Knin, odakle bi četnici intervenisali preko Polache, Kosova i Kozjaka. Ostali pravci ne dolaze u obzir zbog toga što neprijatelj u tim garnizonima, to jest ni u Drnišu, ni u Sinju, nema odgovarajućih snaga za intervenciju.

ZADATAK:

Napasti i likvidirati neprijateljski garnizon u Vrlici.²

Ovladati svim neprijateljskim uporištima okolo same Vrlike i očistiti sva sela okolna od bande.

Radi osiguranja tih operacija postaviti osiguranja na svim pravcima eventualnog neprijateljskog nadiranja prema terenu operacija.

RASPORED SNAGA:

II Lička N.O.U. brigada imala je zadatak sa jednim bataljonom zatvoriti sve prolaze sa pravca Drniša, sa jednim

² Vidi dok. br. 162.

bataljonom zatvoriti sve pravce od Kosova i Knina, sa jednim bataljonom posjesti položaje Pleševica — Crna Glavica — Krčić. a sa jednim svojim i jednim Ličkog part. odreda i jednim bataljonom X Krajiške N.O.U. brigade napasti samu Vrliku sa sjevera, zapada, te jugozapada.

X Krajiška N.O.U. brigada ima zadatak goniti neprijatelja koji odstupa prema Vinaliću i Ježeviću, odmah preći na čišćenje sela Vinalić, Ježević, Garjak, Košare i Civiljane, potom postaviti osiguranje prema Koljanima, a sa dva bataljona napasti Vrliku sa istočne i jugoistočne strane.

TOK BORBE:

4.VIII. o.g. u samu zoru neprijatelj je napao X Krajišku N.O.U. brigadu u Glavašu. Jačina neprijatelja jest 4—500 četnika. Tendencija toga napada bila je ta da se dođe za leđa II N.O.U. brigadi koja se nalazila na Kozjaku, Polači i Podinarju. Neprijatelj nije znao za dolazak X Krajiške N.O.U. brigade. jer je ona iste noći stigla na taj sektor. Razvila se borba i našim protivnapadom neprijatelj je razbijen i u paničnom bijegu odstupio prema Vrlici, te Vinaliću i Garjaku. Jedinice X Krajiške N.O.U. brigade nisu dovoljno energično gonile neprijatelja i dale mu vremena da se sredi i organizuje za odbranu Vinalića, Ježevića i Garjaka. Borba sa tim uporištima trajala je čitavu noć i 5.VIII. o.g. do 13 časova. Neprijatelj, sastavljen od ustaša, četnika i crne legije, davao je ogorčen otpor i u nekoliko kontrajuriša pokušao odbaciti naše. Uslijed toga jedinice X Krajiške brigade nisu mogle da postupe po zapovijesti i da napadnu Vrliku sa južne i jugoistočne strane. Napad na Vrliku nije počeo u određeno vrijeme, jer su jedinice II Ličke brigade zakasnile. Neprijatelj je u Vrlici dočekao spreman. Iz samog mjesta neprijatelj je davao slab otpor, dočim na Gradini je otpor bio jak. Poslije kraćih žestokih borbi naše jedinice su prodrle u sam grad i neprijatelj je u velikoj panici počeo odstupati u pravcu Otišića. Uslijed toga što X Krajiška N.O.U. brigada nije uspjela blagovremeno likvidirati Vinalić i Garjak i pristupiti blokadi Vrlike sa juga i jugoistoka, neprijatelju je uspjelo pobjeći prema Sinju.

U 7 sati ujutro Vrlika je bila oslobođena, a također i Maovice i Štikovo, iz kojih sela je neprijatelj pobjegao.

U 13 časova istoga dana sva prostorija sa svim uporištima, prema zapovijesti, bila je oslobođena.

Istoga dana u 7.30 časova neprijatelj je, kombinovano Talijani, ustaše i četnici, sa jačim snagama krenuo iz Knina i Kosova Polja i napao naše položaje na liniji Pleševica — Kozjak.³

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 58.

Odmah je čitava II Lička N.O.U. brigada upućena na taj sektor.

ISHOD BORBE:

Operacija u potpunosti nije uspjela iz razloga što se nije predviđalo da će neprijatelj u Garjaku i Vinaliću dati tako jak otpor i zbog toga je Vrlika sa južne strane ostala bez blokade i neprijatelj je uspio pobjeći.

RATNI PLIJEN:

Zarobljeno je: 80 pušaka, 3 teška mitraljeza »Švarcloze«, 1 puškomitraljez Z.B., 3 »Šmajsera«, preko 20.000 metaka, 1 mali bacač mina sa 70 mina, 5000 kg soli, 1500 kg šećera, 600.000 kuna, jedno postolje teškog minobacača i dva sanduka minobacačke municije, također dosta odijela, obuće, šatorskih krila i druge spremne.

Gubici neprijatelja: zarobljeno je 60 domobrana, 1 oficir, 3 podoficira, 4 četnika i 1 četnički komandir. Neprijatelj je imao 44 mrtva, nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 6 mrtvih i 24 ranjena druga.

KRITIČKI OSVRT:

Uslijed kratkoće vremena jedinice nisu mogle blagovremeno početi sa zadatkom. X Krajiška N.O.U. brigada nije energično gonila neprijatelja i dala je vremena neprijatelju da se sredi. Jedinice II Ličke N.O.U. brigade dozvolile su da neprijatelj uteče iz Vrlike, iako je njihov desnokrilni bataljon imao vremena i mogućnosti da zatvori Vrliku i sa južne strane kad je vidio da Krajišnici nisu došli na zadatak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

Komandant:
M.⁴ Šakić

(M. P.)⁵

* Mićun

* Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

sakrivala. Neprijatelj je u Vrlici dočekao spreman, iz samog mjesta neprijatelj je dao slab otpor, dočim na Gradini je otpor bio jak. Poslije kraćih šestotakih borba naše jedinice su prodrle u sam grad i neprijatelj je u velikoj panici počeo odstupati u pravcu Čitlice. Ulijeđ toga što X. Krajiška M.O.B. Brigada nije uspjela blagovremeno likvidirati Vinalić i Garjak i pristupiti blokadi Vrlike sa juga i jugoistoka neprijatelju je uspjelo pobjeći prema Sijaju.

U 7. sati u jutro Vrlika je bila oslobođena, a također i Maovice i Štikovo, iz kojih sela je neprijatelj pobjegao.

U 13 časova istoga dana sva prostorijsa sa svim uporištima, prema zapovijesti bila je oslobođena.

Istoga dana u 7.30 časova neprijatelj je, kombinovano Talijani, u - stala i četnici, sa jačinama krenuli sa iz Knina i Kosova Polja i napali naše položaje na liniji Plješevica- Konjak.

Čimah je čitava II. Lična M.O.B. Brigada upućena na taj sektor.

IZLOŽENJE

Operacija u potpunosti nije uspjela iz razloga što se nije predviđalo da će neprijatelj u Garjaku i Vinalicu dati tako jak otpor i zbog toga je Vrlika sa južne strane ostala bez blokade i neprijatelj je uspio pobjeći.

IZLOŽENJE

Zarobljeno je: 80 pušaka, 3 teška mitraljeza "švere lose", 1 puška mitraljez T.B., 3 "krajera", preko 20000 metaka, 1 mali bacač mina sa 70 mi na, 5000 kg. soli, 1500 kg. šećera, 60000 kuna, jedno postolje teškog minobacača i dva sanduka minobacačke municije, također dosta odjela, obuće, šatorskih krila i druge stvari.

Gubitci neprijatelja: zarobljeno je 6000 minobacača, 1 oficir, 3 podoficira, 4 četa i 1 četaški komandir. Neprijatelj je imao 44 mrtva, nepoznat broj ranjenih.

Naši gubitci: 6 mrtvih i 24 ranjena druga.

IZLOŽENJE

Ulijeđ kratkoga vremena jedinice nisu mogle blagovremeno poći sa zadatkom. X. Krajiška M.O.B. Brigada nije energično gonila neprijatelja i dala je vremena neprijatelju da se sređi. Jedinice II. Lične M.O.B. Brigade dovele su da neprijatelj utoči iz Vrlike i ako je njihov deontološki ba - taljon imao vremena i mogućnosti da zatvori Vrlika i sa južne strane kad je vidio da Krajišnici nisu došli sa zapadom.

Gert fakim: pobjeda narodu!

Politkomasari
Sl. otašten

Poslanik:

h. h. h. h.

**PISMO ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE
OD 13 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVI-
ZIJE O PRIPREMI NAPADA NA MALE BASTAJE¹**

O.15

13.VIII. 1943 u 19.45 sati

ŠTABU XII DIVIZIJE

Na položaju

Ovaj Štab na svome savjetovanju donio je odluku da se likvidira uporište o kom je bilo govora na prošlom savjetovanju sa Štabom XII Divizije od 11.VIII o.g., a koju akciju je predložio taj Štab.²

Da bi Vam akcija što bolje uspjela, dodaju Vam se dva bataljona i jedna četa XVII Udarne brigade sa protivtenkovskim mitraljezom i telefonskom četom. Osim toga povežite se sa Štabom Bilogorskog odreda i sa Štabom Daruvarskog odreda te i njihove snage upotrijebite kao zasjede tik ispred samih neprijateljskih uporišta koja se nalaze na njihovom sektoru. Mi ćemo telefonski obavijestiti Štab Podravskog odreda i dati mu zadatak kad dobijemo od Vas plan za napad.³

U cilju povezivanja sa snagama XVII Udarne brigade, s kojima će doći i komandant X Divizije,⁴ treba da jedan od članova Vašeg Štaba dođe do Oblasnog NOO-a (kod druga Tolje⁵) gdje će se nalaziti drug Pepe. Drug Pepe nalaziće se tamo počev od sutra 14 o. m. u 16 sati.

Čim izradite plan za napad, pošaljite nam odmah jedan primjerak.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba:

Šef operativnog odsjeka:

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31—1/I, k. 470.

² Štab divizije je predložio napad na Male Bastaje. Vidi dok. br. 4, 50, 63, 64, 69 i 70.

³ Vidi dok. br. 63.

⁴ Vicko Antić-Pepe

⁵ Bogdan Crnobrnja

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 13 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O RAZMJESTAJU I DEJSTVIMA JEDINICA OD 1 DO 10 KOLOVOZA¹

ŠTAB
XII DIVIZIJE NOV
HRVATSKE
O. br. 163/43
Dana 13. VIII. 1943

Vojni izvještaj za vrijeme
od 1—10. 8. 1943 dostavlja

ŠTABU II KORPUSA NOV I PO HRVATSKE

U vremenu od 1—10 o. mj. jedinice ove divizije nalazile su se na sektoru Bilo Gore, sem XVIII Brigade koja se nalazi u Slavoniji na sektoru Voćin — Drenovac. — XII Udarne brigada nalazila se je na sektoru oko sela: Zrinska — M. Grđevac — V. i M. Barna — Topolovica, a Omladinska brigada »Jože Vlahovića« oko sela: M. Dapčevica — Cepidlake — Miletinac.

Zadatak svih jedinica je bio: čuvanje žetve postavljajanjem zasjeda, izvršenje manjih ekonomskih i vojničkih akcija te sređenje jedinica.

U gore pomenutom vremenu, jedinice XII Udarne brigade vodile su nekoliko puta borbe sa neprijateljem u cilju izvršenja zadatka — čuvanje žetve.² Sve te borbe nisu imale nikakvog značajnijeg rezultata i iste su vođene vrlo kratko vrijeme, jer se je neprijatelj brzo povlačio i otvarao vatru sa velikih daljina, tako da ga naše jedinice nisu mogle iznenaditi. Pored toga je neprijatelj raspolagao sa velikim brojem teških oruđa, nije štedio municiju, pa je naše položaje tako rekući zasuo minama i mitraljeskim zrnima. U tim borbama učestvovali su pitomci oružničke škole iz Bjelovara i legionari i to u jačini od 3—400.

U tim borbama je ubijeno oko 10—15 neprijateljskih vojnika, zarobljen je 1 karabin, 1 dvogled, 1 pištolj i nekoliko bombi. Gubici XII Udarne brigade u tim borbama su sljedeći: 4 mrtva i 10 ranjenih drugova.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/2, k. 881.

² Vidi dok. br. 47.

Od svih tih borbi karakteristična je jedna koja je vođena kod sela Buhnja, dana 7.VIII. o.g., sa 3—400 žandara i legionara. II Bataljon XII Udarne brigade bio je dan ranije u zasjedi u cilju osiguranja žetve, a isto tako se je neprijatelj nalazio u zasjedi udaljen od našeg bataljona na nekim mjestima 300 metara. Sutradan, tj. 7/VIII, bataljon je trebao ponovo da izađe na položaj, kako bi se mogla vršiti žetva. Ali ga je u tome neprijatelj preduhitrio. Kada se je bataljon oko 7 sati ujutro kretao u cilju posjedanja položaja, neprijatelj se je već rasporedio na njegovom položaju i dočekao bataljon jakom vatrom teških bacača i mitraljeza. Ali pod vatru je zapala samo jedna četa tog bataljona, dok su druge dvije čete bile izvan tučenog prostora. Te dvije čete brzo su se snašle u novoj situaciji, napravile su mali manevar i neprijatelj se je povukao čim je osjetio da su mu krila ugrožena.— Nije se moglo utvrditi kada je neprijatelj posjeo položaje, ali je tačno to da je bataljon izašao na položaj sa zadocnjenjem od nekoliko sati (prema naređenju ovog štaba) i da patrole koje su bile preko noći na položaju nisu vršile svoju dužnost kako treba.

U vremenu za koje se podnosi izvještaj izvršene su sljedeće akcije:

3.VIII.1943 jedna četa XII Udarne brigade zajedno sa Bilogorskim odredom rekvirirala je tiskaru u Virju (odvezla slova i hartiju) i rekvirirala je u dućanu »Bata« oko 500 pari razne drvene obuće.³

9.VIII.1943 dva bataljona Omladinske brigade zajedno sa jednim bataljonom XVIII Brigade izvršila su akciju na neprijateljsko uporište Suhopolje⁴ u kome je bilo oko 50 zdrugovaca. Greškom bataljona Omladinske brigade koji je bio u napadu, akcija nije uspjela. Taj bataljon je naime na svoju ruku, bez ičijeg znanja, ostavio top i teški bacač u selu Jase-našu, misleći da će moći likvidirati uporište i bez njih. Banda je stvarno iz bunkera istjerana ali se je ista skoncentrisala u masivnoj [zgradi] koja se bez teškog oružja nije mogla likvidirati. Naši gubitci u toj borbi su sljedeći: 3 mrtva i 6 ranjenih drugova.

Pored ovih akcija izvedeno je i nekoliko akcija ekonomske prirode, u kojima je dobiveno preko 50 komada goveda, oko 15 prasaca i ostalih artikala potrebnih za ishranu naših jedinica. Nekoliko pari konja, zajedno sa kolima i hamovima, predano je Ekonomskom otsjeku II Korpusa.

³ Vidi dok. br. 47.

⁴ Prema zapovjesti i izvještaju Dvanaeste divizije od 4 odnosno 6 kolovoza, napad na Suhopolje izvršen je 4.5 kolovoza. Vidi dok. br. 10 i 14.

Kako se ovih dana žetva završava, to su neke od jedinica već povučene na odmor i pristupilo se je temeljitom sređenju jedinica. Izvršilo se je popunjavanje izginulog i u borbama kroz Hrvatsku onesposobljenog rukovodećeg kadra⁵ i možda se reći da su jedinice sposobne za vršenje i većih akcija.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan Cvetković

(M. P.)⁶

Komandant:
Mil.⁷ Stanivuković

BR. 45

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 13 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I O STANJU NA KALNIKU I MOSLAVINI¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Br.

13. VIII. 1943

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. i P.O. HRVATSKE

Od Štaba II korpusa Hrvatske primili smo pismo u kojem nam javljaju da su nam stavili do daljnjega na raspolaganje XVI (omladinsku) brigadu »Jože Vlahovića«.² Tu odluku da su donijeli na konferenciji sa XII divizijom i nekim članovima Oblasnog komiteta za Slavoniju, kojoj je konferenciji prisustvovala i drugarica Anka.³ Mi smo u vezi s time izdali naređenje⁴ dotičnoj Brigadi da krene u Moslavinu, gdje će izvršiti neke zadatke, a nakon toga Brigada će krenuti u Zagorje.

⁵ Riječ je o gubicima koje je Divizija imala u toku operacija na Kalniku i u Hrvatskom Zagorju srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 4 i tom V, knj. 17, dok. br. 9, 31, 33, 71, 75, 84, 86, 94 i 96.

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁷ Milan

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivu Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30/4, k. 1472.

² Vidi dok. br. 3.

³ Berus

⁴ Vidi dok. br. 32.

Kao što smo Vam javili u zadnjem dopisu, nismo pristupili formiranju brigade od snaga Moslavačkog i Kalničkog odreda, nego smo formirali na Kalniku jedan Udarni bataljon,⁵ sa zadatkom da krene u pravcu Ivanšćice i Macelja, to jest na prostoriju Krapina — Pregrada — Klanjec. Ovaj bataljon krenut će sutra na izvršenje svojih zadataka. Pred bataljon postavljeni su zadaci da čisti sela od raznih špijuna i petokolonaša, da postavlja zasjede i razoruža manje neprijateljske neutvrđene posade. Nadalje postavljen mu je zadatak da vrši mobilizaciju po Zagorju i omogućiti tamo formirati partizansku jedinicu, tj. partizanski odred. Brojno stanje ovog bataljona jeste na licu 200 boraca. Bataljon je naoružan sa mauzer karabinima, 9 puškomitraljeza i 2 teška mitraljeza. Disciplina i vojna organizacija u samom bataljonu još nije na potrebnoj visini, što je uostalom i sasvim razumljivo, ali u perspektivi ovaj bataljon obećava da će se razviti u homogenu jedinicu. Komandni kadar imade dobre izgleda za razvitak, a borci prilično su odlučni i hrabri. Kalnički odred, osim ovog bataljona, imade dva bataljona, koji broje na licu: jedan 130, a drugi 110 ljudi. Osim toga imadu dopunski bataljon, formiran od novih boraca u jačini od 130 ljudi.

U Moslavini pristupili smo isto formiranju Udarne bataljona,⁶ sa istim brojem ljudstva kao i u Kalničkom udarnom bataljonu i isto takvim naoružanjem. I u Moslavini također su ostala pored ovoga dva bataljona slične jačine kao i Kalnički. Svaki od ovih odreda broji preko 600 ljudi na licu. Moslavački udarni bataljon imade zadatak da prokrstari bjelovarskom okolicom i omogućiti isti cilj na onome terenu kao i Kalnički udarni bataljon u Zagorju. Kroz najkraće vrijeme, dok ovi bataljoni malo prokrstare po određenim terenima, pristupit ćemo formiranju brigade.⁷ Ovi bataljoni poslužiti će nam za jezgro u samoj brigadi.

Na gornji način izvršenju dobivenih zadataka pristupili smo zbog toga što je bilo slabo naoružanje jednog i drugog odreda, a komandni kadar slab i neuvježban za rukovanje jačim jedinicama, koje su po svom sastavu zasnovane na vojničkim principima.

⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 54.

⁶ Vidi dok. br. 27.

⁷ Naredbom Štaba Druge operativne zone na Kalniku je rujna 1943 god. formirana Druga NO brigada Druge operativne zone. Naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 21 rujna dobila je naziv: NO brigada »Braće Radić«. — U Moslavini je 21 rujna 1943 god. formirana Moslavačka NO brigada. (Dokumenti u arhivi Vojnohistoriskog instituta pod reg. br. 40/5 i 45/5, k. 724.)

Za sada nismo poslali ni jednu jedinicu na onu stranu Sutle, jer se ona nema na koga osloniti. Stvar je naime u tome, da na Kozju imade svega 17 partizana, a u Podčetrtku prema Rogaškoj Slatini postoji također neka grupa, koja nema niskim nikakvih veza. Našim drugovima do sada nije uspjelo da se sa tom Rojičkom grupom povežu. Kad se srede prilike preko Sutle, mi ćemo nastojati da uputimo tamo jednu četu.

Uslovi za mobilizaciju na sektoru Kalnika i Moslavine su veoma dobri. Gotovo svakog dana stalno dolaze novi borci, koji se javljaju za naše jedinice. Kad bi bilo toliko oružja koliko bi se moglo nakupiti boraca, mogli bi brzo formirati jaku jedinicu. No mi smo i pored te poteškoće izdali naređenje svim našim jedinicama da mobilišu što veći broj ljudstva.

U Bjelovarski okrug poslali smo 20 boraca naoružanih sa puškama i jednim puškomitraljezom. Oni treba da posluže u svrhu formiranja manjih partizanskih jedinica po cijelom okrugu, a zatim da pristupimo formiranju Bjelovarskog partizanskog odreda.⁸ Na sektoru Bjelovarskog okruga sada imade oko 100 partizana.

U okolici Dugog Sela formirana je Posavska četa, koja krstari po cijeloj okolici sve do Zagreba.

U Krapinskom okrugu postoji jedna udarna grupa, koja uglavnom čisti petu kolonu, tj. špijune i razne ustaške slugе. Situacija u Krapinskom, Zlatarskom i Klanječkom kotaru je veoma povoljna za razvitak Narodno-oslobodilačke borbe. Formirane su masovne narodne organizacije, koje rade uglavnom na tome da se ljudi ne odazivaju u neprijateljsku vojsku. Naš pokret u tom pogledu imade dosta uspjeha. Iz ovih kotara veoma malo ljudi odlazi u neprijateljsku vojsku. Imade mnogo vojnih bjegunaca, koji bi išli u partizane, ali samo u tom slučaju da ostanu u svojem kraju. Mi smo poduzeli potrebne mjere da se ovim ljudima dađe potrebno rukovodstvo i da se formiraju na tome terenu partizanske čete od domaćih ljudi sa manjim zadacima, da nakon toga mogu prerasti u jače jedinice. Za sada poslali smo tamo jednog domaćeg druga,⁹ koji je bio na Kalniku komesar bataljona, da on u zajednici sa ostalim drugovima formira partizanske jedinice. Po potrebi dat će se tim drugovima i nešto oružja, a i ljudi za rukovodioce.

Naše jedinice na Žumberku zadržale su svoju aktivnost i u posljednje vrijeme razoružale su Lekenik i Gredu.¹⁰ Tom

⁸ Formiran je naredbom Staba Druge operative zone od 13 rujna 1943 god. U sastav Odreda ušle su sve udarne grupe Bjelovarskog okruga i četa »Ivančani«. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16—2, k. 106.)

⁹ Redakcija nije mogla utvrditi na koga se odnosi.

¹⁰ Vidi dok. br. 8. 18 i 28.

prilikom zaplijenjeno je 7 puškomitraljeza, preko 200 pušaka, 6 šmajsera i oko 100.000 metaka. Stanje je gore u Žumberku povoljno u svakom pogledu, jedino nas zabrinjuje to što smo prema nepotvrđenim podacima saznali da je neprijatelj 20. VII ponovno odpočeo sa jakom ofanzivom.¹¹ O tome do sada nemamo konkretnih izvještaja.

Jedinice Moslavačkog odreda razoružale su Popovaču i Božjakovinu.¹² Tom prilikom zaplijenile su jedan laki i jedan puškomitraljez, 112 pušaka i preko 25.000 metaka.

Jedinice Kalničkog odreda izvršile su akcije na pruži Varaždin — Križevci i tom prilikom razbile jednu lokomotivu i 6 vagona, a zarobile su 7 Njemaca i jednog domobranskog poručnika. Potukle su oko 20 ustaša. Opširno o tome javit ćemo vam u operativnom i komesarskom izvještaju.¹³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

V. d. komandanta

BR. 46

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 13 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« U VEZI S MOBILIZACIJOM I FORMIRANJEM NOVIH JEDINICA¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE

31-VIII-1943²

N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Op. br. 575/43

13. VIII. 1943

ŠTABU XIII UDARNE PROLETERSKE BRIGADE »RADE KONČARA«

Primili smo vaša pisma o stanju u Žumberku i akciji vaše Brigade na neprijateljsku posadu u Lekeniku.³ Uspjeh koji ste postigli u Lekeniku zaista je lijep, pa vam može po-

¹¹ Vidi dok. br. 17.

¹² Vidi dok. br. 35.

¹³ Vidi dok. br. 54.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—2, k. 722.

² Datum prijema naređenja u Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«.

³ Vidi dok. br. 17 i tom V, knj. 17, dok. br. 52.

služiti za daljnje napredovanje vaših jedinica. Taj uspjeh valja iskoristiti u svrhu popularizacije vaše Brigade i mobilizacije novog ljudstva za brojčano jačanje vaših jedinica. Na tom uspjehu mi vam čestitamo. Nastavite i dalje sa takvim radom.

Od zadobivenog oružja u Lekeniku nastojte nešto otpustiti odred⁴, da bi mogao naoružavati novopridošle borce, a naročito je važno da mu otpustite i koji puškomitraljez. Bit će korisno da mu dadete i jedan teški mitraljez, i to u onom slučaju ako vi imadete više od 10 teških mitraljeza. Ako imate dovoljnu količinu municije za vaše potrebe, nastojte od rezerve, sa kojom eventualno raspolazete, nešto otpustiti odred⁴.

Mnogo nas je obradovala vijest o tome da ste dobili protutenkovsku pušku. Bit će lova na tenkove! Vaši borci: sigurno su to oduševljeno prihvatili. Vjerovatno su se jagmili koji će biti nišandžija na ovoj puški.

Ovih dana Pavelić je izdao proglas kojim naređuje mobilizaciju od 8—16 godišta. Mobilizacija, po njegovom proglasu, imala bi započeti 16 zaključno sa 20 augustom. Ovu mobilizaciju ustaških lopova valja iskoristiti za našu mobilizaciju. Našem narodu dosta je rata, pa je više nego sigurno da će sada porasti broj vojnih bjegunaca iz Pavelićeve vojske. Vi morate učiniti sve što je potrebno da ti vojni bjegunci dolaze u naše redove, a ukoliko ih nema, treba našim pravilnim vojničkim i političkim djelovanjem, nastojati da ih stvorimo. Shvatite to kao jedan od najvažnijih zadataka, jer neodazivanje u neprijateljsku vojsku samo je po sebi uspjeh Narodno-oslobodilačke borbe, što pospješuje brzu pobjedu naših naroda. Obzirom na naprijed navedeno, pristupite smjesta mobilizaciji što većeg broja novih boraca za popunu vaše Brigade i stvaranje novih partizanskih jedinica.⁵ Mobilizaciju provodite na konkretnim pitanjima protiv odlaženja u fašističku vojsku i na front fašističkih okupatora. Nastojte da budete što čvršće povezani sa domobranskim garnizonima, koje također pozivajte na našu stranu i ono što je zdravo mobilizite u naše jedinice.

Mnogo nas interesira kako teče mobilizacija na vašem sektoru i da li je brojno stanje Brigade u posljednje vrijeme što poraslo. Javite nam u detalje kako provodite mobilizaciju i kakve je imala do sada rezultate. Naročito nas interesira odnos Talijana i Bijeke garde prema našoj vojsci nakon pada Musolinija.

Na sektoru Kalnika i Moslavine mobilizacija prilično dobro uspijeva. Danomice javljaju se novi borci za naše odrede.

⁴ Odnosi se na Žumberačko-pokupski NOP odred.

⁵ Vidi dok. br. 78 i 79.

Svaki od ovih odreda⁶ broji na licu preko 600 ljudi, a mobilizacija i dalje napreduje. U najskorije vrijeme moći ćemo formirati brojčano prilično jaku brigadu.⁷

Nešto smo načuli od kurira, koje ste nam poslali, da je navodno 20 prošlog mjeseca i opet otpočela ofanziva na Žumberak.⁸ Javite nam ukoliko je to istina i kako je ta ofanziva završila.

Ništa nam niste javili kakve su vam veze sa G.Š.⁹ Operativne i komesarske izvještaje šaljite direktno po jedan primjerak G.Š., a jedan primjerak nama, tako da ti izvještaji ne putuju okolnim putem, nego izravno za G.Š.

Pisma koja dolaze od Glavnog poveljstva¹⁰ za naš Štab vi otvorite, pa ćete vidjeti iz sadržaja da li se odnose, po nekim pitanjima, na nas ili ne, jer se je dogodilo da k nama dolaze od vas, odnosno preko vas, telegrami za G.Š., koje bi vi morali tamo otkucati. Ako su telegrami, onda ih nemojte slati nama, nego ih tamo odkucajte.

Kalnički odred stumbao u posljednje vrijeme jedan te-retni voz i dva vagona sa ustašama.¹¹ Tom prilikom zarobio je 7 Njemaca i jednog domobranskog poručnika. Moslavački odred najurio je ustaše iz Dubrave¹² i razoružao Popovaču.¹³ Zaplijenio je 120 pušaka, jedan puškomitraljez, jedan teški mitraljez, mnogo municije i ostale spreme.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
M.¹⁴ Belinić

V. d. komandant,
Vlado Matetić

(M.P.)¹⁵

⁶ Riječ je o Kalničkom i Moslavačkom NOP odredu.

⁷ O formiranju brigada na Kalniku i Moslavini vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 45.

⁸ Ova neprijateljska ofanziva na Žumberku počela je 25 srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 17.

⁹ O vezi ove brigade sa Glavnim štabom NOV i PO Hrvatske vidi dok. br. 17, 33, 89, 90 i 107.

¹⁰ Glavni štab NOV i PO Slovenije

¹¹ Vidi dok. br. 54.

¹² Vidi dok. br. 35 i tom V, knj. 17, dok. br. 61 i 95.

¹³ Vidi dok. br. 35.

¹⁴ Marko

¹⁵ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 47

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 13
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE
NOV I PO HRVATSKE O AKCIJI U VIRJU I O STANJU U
BRIGADI¹**

ŠTAB
XII UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 161/1943
dana 13. VIII. 1943

*Izvještaj o vojnom radu
od 27. VII do 8. VIII. 1943*

ŠTABU XII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

P o l o ž a j

1. Operacije na sektoru

U toku prošlih 10 dana jedinice naše brigade nalazile su se na sektoru Bilo Gora (sekcija: Bjelovar).

II. Akcije

28. VII. 1943 naš II bataljon napao je na bandu koja je pljačkala žito u Bedeničkoj i Bačkovici. Uslijed slabih informacija o snagama neprijatelja akcija nije uspjela, pošto je bande bilo oko jedne bojne sa mnogo jačim naoružanjem. Naš bataljon koji je napao bandu, u borbi koja je trajala pola sata, morao se je povući pošto je prijetila opasnost da mu neprijatelj zađe za leđa.

U toj borbi potučeno je 9 bandita, a zaplijenjena 1 puška, a naši gubici: 3 mrtva druga i 8 ranjenih.

3. VIII. 1943 jedna četa našeg II bataljona zajedno sa Bilogorskim odredom izvršila je akciju na Virje prema određenom zadatku, t.j. da rekvirira štampariju. Ista četa bez borbe je ušla u Virje, rekvirirala je iz štamparije slova kao i potreban pisaći materijal, a usput smo rekvirirali filijalu tvrtke »Bata« u kojoj je nađeno oko 500 pari razne drvene obuće.

10. VIII. 1943 jedna četa IV bataljona pod komandom intendanta divizije izvršila je ekonomsku akciju u Podravini u kojoj je zaplijenjeno: 2 para konja, 24 komada goveda, 10 komada prasaca i nešto spremne.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21/2, k. 892.

Po naređenju Štaba XII divizije naša brigada imala je zadatak davati obezbjeđenje za izvlačenje žita iz sela Zrinske. Na tom obezbjeđenju naše jedinice su tri puta došle u sukob sa bandom koja je nastupala 2 puta iz Pisanice i 1 puta iz G. Kovačice. U tim borbama, koje su trajale vrlo kratko, naše jedinice su potukle 10 do 15 bandita, a zaplijenile 1 pištolj, 1 durbin i nekoliko bombi.

Naši gubitci u tim borbama su slijedeći: 4 mrtva druga i 10 ranjenih, a ispaljeno je oko 1000 metaka.

U toku ovih 10 dana iz naših jedinica izbačeno je iz stroja ukupno 7 mrtvih i 18 ranjenih drugova, od ranjenih drugova nekolicina se već nalazi ponovo u jedinici pošto su bili vrlo lako ranjeni.

III. Rad u jedinicama

U toku ovih 10 dana održani su sastanci sa svim vojnim rukovodiocima po bataljonima. Vojnički se nije moglo raditi pošto su sve jedinice bile na položaju za obezbjeđenje žetve.

IV. Moral, borbenost i disciplina

Moral i borbenost kod boraca je na visini, a to dokazuju zadnji sukobi koje smo imali sa neprijateljem, gdje su naši borci puštali neprijatelja u neposrednu blizinu, te otvarali vatru i odmah vršili protivnapad na bandu.

Disciplina je popustila, ali još do sada se nije desio niti jedan slučaj otkazivanja poslušnosti, dok naređenja sva se izvršavaju na vrijeme.

V. Zapažanje štaba

U toku ovih 10 dana nakon puta po Hrvatskom Zagorju² naše jedinice su se prilično sredile, jedino što je potreban jedan kraći odmor da bi se jedinice mogle očistiti i razušiti.

Svi novopostavljeni rukovodioci sređuju se i ima izgleda da će se za vrlo kratko vrijeme potpuno snaći. U našim jedinicama još nedostaje izvjestan broj vojnih kao i političkih rukovodilaca, te svakog dana očekujemo dolazak naših kursista³ sa kojima ćemo popuniti prazna mjesta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

² O operacijama Dvanaeste divizije u Hrvatskom Zagorju vidi dok. br. 4 i tom V, knj. 17, dok. br. 9, 31, 33 71, 75, 84, 86, 94 i 96.

³ Riječ je o drugovima koji su bili u Oficirskoj školi Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske, a dijelom u školi i na vojnopolitičkom kursu pri Štabu Drugog korpusa.

DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 14 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA DEJSTVO U SLUČAJU NEPRIJATELJSKOG PRODIRANJA U PRAVCU DALMACIJE¹

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE

Op. br. 111/43
Dne 14. VIII. 1943

Prema prikupljenim podacima neprijatelj je izvršio koncentraciju jačih, većinom njemačkih snaga,² sa tenkovima i artiljerijom, na sektoru Bihać — Kulen Vakuf — Petrovac. Te snage navodno namjeravaju izvršiti pokret u pravcu juga za Jadran. Radi ove eventualne mogućnosti dajemo vam slijedeću direktivu:

Treća brigada VI Divizije primit će borbu sa neprijateljem na liniji Kulen Vakuf — Lapac,³ a III Bataljon Ličkog partizanskog odreda od pravca Drenovače.⁴ Ukoliko se ove naše snage budu morale povlačiti, III Bataljon L.P.O.⁵ povlačit će se rubom Plješevice i konstantno napadati neprijatelja sa desnog boka. III Brigada povlačit će se tako da manjim dijelom svojih snaga odstupa frontalno, a ostalim snagama drži i stalno napada desni bok i desno krilo neprijatelja. Pri tome treba paziti da bi mogla postojati mogućnost prodora neprijatelja i u pravcu Udbine i Gospića, te zato treba štititi i taj pravac.

Jedna brigada VIII Divizije u slučaju pokreta neprijatelja krenula bi od Ličkog Petrovog Sela preko Plješevice u pravcu Drenovače — Nebljusa, te gonila neprijatelja sa leđa.⁶

Operacijama na sektoru Kulen Vakuf — Lapac — Drenovača rukovodio bi Štab VI Divizije.

Ukoliko bi neprijatelj uspio da prodre dalje prema jugu, snage Kninskog sektora trebaju ga dočekati na položajima oko

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—1, k. 104 A.

² Odnosi se na njemačku 114 lovačku diviziju.

³ i ⁴ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

⁵ Ličkog NOP odreda.

⁶ O rasporedu i dejstvu jedinica Osme divizije od 20 do 31 kolovoza vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 19 rujna 1943 godine.

Srbskog Klanca frontalno i sa njegovog lijevog boka.⁷ Snage III Brigade VI Divizije bi se pred tim položajima izmakle sa fronta i napale neprijatelja sa desnog krila i boka, a snage brigade VIII Divizije slijedile bi neprijatelja za leđa. III Bataljon Ličkog partizanskog odreda bi se zadržao u Plješevici i ponovno povratio na položaje prema Bihaću.

U gornjem slučaju Kninski sektor mora se obezbijediti prema Kninu i neprijateljskim garnizonima na jugu, a ujedno nastojati što više snaga skoncentrisati na položajima oko Srbskog Klanca. Ovakova koncentracija snaga Kninskog sektora treba se izvršiti tek onda kada njegov štab od nas ili direktno od Štaba VI Divizije bude obaviješten da je neprijatelj prodro od pravca Kulen Vakufa prema jugu.

Štab VI Divizije i Štab Kninskog sektora moraju odmah uspostaviti stalnu brzu i čvrstu međusobnu vezu. Obadva štaba također moraju obezbijediti direktnu i sigurnu vezu sa našim štabom, te hitno izvještavati o svim promjenama na njihovim sektorima. Ukoliko bi bila prekinuta veza preko Lapca, Štab Kninskog sektora mora obezbijediti vezu sa nama preko telefona u Gračacu.

Radi eventualne mogućnosti naglog pokreta neprijatelja, ova direktiva šalje se, osim Štabu I Korpusa i Operativnom štabu za Dalmaciju, direktno i Štabu VI Divizije i Kninskog sektora.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:

Komandant:

⁷ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Kninskog sektora Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

BR. 49

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 14 KOLOVOZA
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O
BORBI KOD RIBNIKA I DRENOVAČE¹**

O. 123/43

14 augusta 1943

Operativni izvještaj
o borbama oko Gospića
i Drenovače

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Dana 26. VII. 1943 III bataljon III brigade VI divizije odbio je dva uzastopna napada prema Ribniku od strane 100 ustaša i natjerao ih u bjegstvo za Bilaj.²

Zarobljena su 2 ustaše.

Zaplijenjeno je 7 pušaka, 940 metaka, 7 pari odijela i obuće i nešto ostale spremne.

Gubici neprijatelja: 7 mrtvih ustaša, koji su ostali na bojnem polju, i nepoznat broj ranjenih.

Gubitaka na našoj strani nije bilo.

Utrošeno je 838 metaka za puške i mitraljeze.

Dana 6. VIII. 1943 III bataljon Ličkog PO odbio je napad 300—400 Nijemaca, koji su uz pomoć artiljerijske vatre krenuli prema Drenovači.³ Borba je vođena dva sata i neprijatelj natjeran u bijeg prema Skočaju.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja nisu poznati.

Naši gubici: 1 drug ranjen.

Utrošeno je 894 puščana i mitraljeska metka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,

Komandant,

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 41/1, k. 419.

² Vidi dok. br. 22.

³ Vidi dok. br. 22.

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 14 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE ZA NAPAD NA MALE BASTAJE¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

O. br. 16

Dne 14. VIII. 1943 u 22 h.

ŠTABU XII DIVIZIJE

Položaj

Ovaj štab uputio Vam je 13. ov. mj. naređenje² za izvršenje akcije koju bi trebale izvršiti Vaše jedinice uz učestvovanje dvaju bataljona XVII Udarne brigade na uporište,³ za koje ste Vi već sve bili spremili i predložili na našem zadnjem savjetovanju. Sa spomenutim bataljonima XVII Udarne brigade trebali biste uhvatiti vezu preko druga Pepea⁴ koji se nalazi kod druga Tolje⁵ (Oblasni N.O.O.) sa svoja dva bataljona. Tamo je trebao da dođe jedan od članova Vašeg štaba radi pripremanja akcije. Međutim Pepe nam telefonski javlja da još do sada nije nitko došao, te ne znamo dali ste uopće dobili gore spomenuto naše naređenje, ili računate sa gore spomenuta dva bataljona, te ćete s gotovim planom nekoga uputiti do Pepea.

Ukoliko niste dobili naređenje, postupite po ovom naređenju:

1) Izvršite čim prije gore spomenutu akciju, računajući da Vam na raspolaganju stoje pored Vaših jedinica još dva bataljona XVII Udarne brigade sa protivkolskim mitraljezom. Veza s njima na gore određenom mjestu.

Isto tako računajte i sa Bilogorskim i Daruvarskim odredom, s kojima uhvatite vezu i dajte im zadatak.

2) Od Bilogorskog odreda oduzmite 15.000 metaka i popunite tom municijom potrebe Vaših brigada.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32—1/I, k. 470.

² Vidi dok. br. 43.

³ Riječ je o napadu na Male Bastaje. Vidi dok. br. 63, 64, 69 i 70.

⁴ Vicko Antić-Pepe

⁵ Bogdan Crnobrnja-Tolja

3) Pri razradi plana za napad isturite Vaše zasjede što bliže okolnim neprijateljskim uporištima.

4) Sa Pepeom se nalaze i dvije diverzantske grupe sa potrebnim materijalom i stavljaju se za ovu akciju Vama na raspoloženje.

5) Pošaljite nam odmah jedan primjerak zapovijedi za napad.⁶ U vezi s tim mi ćemo dati i Podravskom odredu zadatak ukoliko to bude potrebno.

Izvijestite nas odmah po prijemu ovoga naređenja da li ste isto dobili.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba:

Šef operativnog odsjeka:

BR. 51

NAREĐENJE ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 14 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA FORMIRAJU ČETE ZA VEZU¹

ŠTAB
XII DIVIZIJE
NOV HRVATSKE
O. br. 165/43
14. VIII. 1943

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE »JOŽE VLAHO-
VIČA«
ŠTABU XVIII BRIGADE

U vezi naređenja Štaba II Korpusa, a na osnovu naređenja Glavnog štaba, kod svake brigade mora da se formira četa za vezu, a kod Štaba divizije vod za vezu.

U vezi prednjeg naređenja, a u cilju formiranja jedinica za vezu

⁶ Vidi dok. br. 63.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/3, k. 881.

n a r e đ u j e m o :

1. — Kod svake brigade ima se odmah formirati četa za vezu jačine 60 ljudi. U tu četu prvenstveno odrediti ljude koji su služili svoj rok u jedinicama za vezu, koji su završili bilo kakav kurs za vezu, koji su bili u našim jedinicama za vezu. U nedostatku takvih drugova odredite drugove dobrovoljce koji imaju smisla za tu službu, koji su možda u civilu imali posla sa vezom, koji su dobro pismeni i koji imaju volje za tu službu.

Kod izbora ljudstva za četu za vezu nemojte griješiti i nemojte određivati ljudstvo koje vam na drugim dužnostima nije zadovoljilo, pa da bi ta četa postala nekakvo zatočište nevaljalaca i zabušanata. Treba imati na umu to, da je služba jedinica za vezu u borbi jako teška, da traži mnogo napora i trčanja i da će veza u vašoj brigadi kako na odmoru tako i u borbi zavisiti baš od te čete za vezu.

Četa ima svog komandira i komesara, koga odmah odredite; četa se dijeli na 3 voda, a vod na 2 desetine. Svakom vodu odredite vodnika i delegata, a desitini desetara.

Sve ljudstvo čete mora biti naoružano u cilju lične odbrane.

Ako se u kojoj brigadi, bilo iz kakvih razloga, ne može momentano formirati četa od 60 ljudi, može se zadovoljiti sa manjim brojem, ali komandira, vodnika, komesara i delegata te desetare mora se odmah odrediti, kako bi bio kostur čete kompletan, i mogu se docnije pojedinci ubacivati u desetine.

Nešto od materijala kojim će ove čete da rukuju dobićemo od Štaba korpusa a za ostatak moraćemo se sami postarati u akcijama.

Štab XII Udarne brigade formiraće tu četu još u toku današnjeg dana, jer će danas poslije podne da je obide referent za vezu Glavnog štaba, zajedno sa referentom za vezu Štaba II Korpusa.²

2. — Za formiranje voda za vezu ovoga štaba, odmah po prijemu ovog naređenja poslaće u ovaj štab i to:

XII Udarne brigada 8 drugova i 1 vodnika

Omladinska brigada 6 —, — i 1 delegata

XVIII Brigada 6 —, —, koji moraju odgovarati gore navedenim uslovima a koje mora ispunjavati ljudstvo jedinica za vezu.

3. — Sa referentom za vezu Glavnog štaba ova divizija treba da uputi u Glavni štab na Viši kurs za vezu 4 druga i

² Bogdan Trgovčević

6 drugova ili drugarica za radio-telegrafski kurs. Dan njihovog polaska još nije određen, ali da bi se isti mogli brzo uputiti, to će već sada odrediti: XII Udarne brigada 2 druga, Omladinska 1 druga i XVIII brigada 1 druga za Viši kurs za vezu, a za radio-telegrafski kurs svaka brigada po 2 druga ili drugarice.

Kod izbora drugova za Viši kurs za vezu voditi računa da će isti da se osposobljavaju za referente za vezu, a za drugove za radio-telegrafski kurs: da imaju po mogućstvu koji razred srednje škole, da su dobro pismeni, da imaju volju za taj posao i da ima izgleda za njihov razvitak.

Nemojte dozvoliti da dobijemo od Glavnog štaba opomenu zbog slabog izbora drugova upućenih na te kurseve, da budu isti vraćeni kao nesposobni i da time dokazujemo neshvatanje važnosti veze i naše slabo vojničko znanje.

4. — Štabovi brigada dostaviće ovom štabu imena drugova iz svojih brigada koje predlažu da bi mogli vršiti dužnost referenta za vezu kod Štaba ove divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan³

Zamj. komandanta:
Rade Knežević

³ Cvetković

BR. 52

**IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 14
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O BORBI NA PODRUČJU KOSTAJNICE¹**

ŠTAB
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I P.O.
HRVATSKE
Br. op. 86/1943
Dne 14 augusta 1943

Operativni izvještaj
dostavlja

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Dana 11. VIII. 1943 neprijatelj je izišao na naš oslobođeni teritorij u jačini od jedne bojne ustaša, i to iz Kostajnice. Namjera mu je bila pljačka žita i blaga od stanovništva. Naše snage koje su bile na položajima otvorile su vatru na neprijatelja koji je nastupao prema njima. Borba je trajala 7 sati. Neprijatelj je ostavio na mjestu 14 mrtvih, dok je sa istih oružje uspio odnijeti. Također je uspio izvući dosta mrtvih i ranjenih. Usljed nesnalaženja Štaba I bataljona u prvom momentu omogućilo se je neprijatelju sa jednim dijelom snaga izvući iz obruča naših snaga. Gubitci na našoj strani jesu: 1 delegat uhvaćen (zarobljen) živ i jedan borac ranjen lakše. Od plijena dobiveno je samo odijelo od mrtvih — 14 pari. Utrošeno je municije 2.000 metaka.

U borbi su se naročito istakli borci II bataljona II brigade, koji su (pojedini dijelovi) vršili juriš. Prilaže se lista gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić

Komandant:
Pet.² Kleut

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 30—6, k. 421 B.

² Petar

**PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA TRINAE-
STE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD
14 KOLOVOZA 1943 GODINE¹**

ŠTAB XIII PROLETERSKE UDARNE
BRIGADE »RADE KONČAR«
HRBATSKE

Br. sl.
Dne 14. VIII. 1943

PRE

Brojnog stanja i naoružanja u XIII Proleterskoj

JEDINICA	Brojno stanje			Naoružanje													
	po spisku	u ra- shodu	na licu	Pušaka				Teških mitraljeza		Puško- mitraljeza		Topo- va		Bacala			
				muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih
I Prolet. bataljon	163	15	23	—	140	15	2	89	10	9	—	15	—	—	—	—	—
II Prolet. bataljon	209	12	40	2	189	10	3	153	3	3	—	—	—	—	—	—	—
III Prolet. bataljon	200	20	64	4	136	16	1	103	13	4	—	4	1	—	—	—	—
IV Prolet. bataljon	166	3	17	—	149	3	—	95	17	11	—	9	2	—	7	—	—
Četa za vezu	28	7	3	—	25	7	—	12	15	2	—	—	—	—	—	—	—
Omladinska četa	21	20	—	—	21	20	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—
Glum. grupa	13	6	—	—	13	6	—	11	3	1	—	—	—	—	—	—	—
Štab brigade	20	1	1	—	19	1	3	5	1	3	—	—	—	—	—	—	—
UKUPNO	826	84	148	6	678	78	9	473	64	34	—	28	1	2	—	7	—

Za pol. komesara
Horvatić Mato

SMRT FAŠIZMU —

¹ Original, pisan mastilom, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 17/2, k. 722.

² Pogrešno zbrojeno. Treba 820.

³ Treba 672.

⁴ Treba 470.

GLED

brigadi »Rade Končar« za 15. VIII. 1943 god.

Municije														Bombe				Eksploziva	
Za puške		Za teške mitraljeze		Za puškomitraljeze		Za topove		Za bacanje		Za revolvare		Olanzivnih		Defanzivnih		Konja		Samara	
Mauzer 7,9 mm	Manliher	Talijanske	Njemačke	Razne vojničke	Mašinske puške	Protivokolske	Svarcloze	Njemačke	Breda	za lake	za Z. B. Bruo	Francuske	Njemačke	Talijanske	Belgijske	Poljske	Brdske	Protivokolske	lake
8255	403	351	973	116	—	—	—	—	—	—	4397	—	1360	—	—	17	—	53	87
3900	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3170	—	420	—	—	9	—	102	52
3908	350	125	240	70	—	—	—	—	—	—	4570	—	80	600	—	16	—	70	56
5314	689	364	485	—	—	1387	—	4947	—	—	—	—	—	—	—	34	—	22	37
215	246	44	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	9
60	—	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
482	109	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16	1
200	30	70	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	8
34.054	2030	1065	1708	1485	70	1387	—	4947	—	—	12.137	—	1860	600	—	34	—	42	22
2030	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	314	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	234	42
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	128	80
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	150	41
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	85

SLOBODA NARODU!

Komandant
Milan Žeželj

⁵ Treba 23.844.

⁶ Treba 1966.

⁷ Treba 1386.

⁸ Treba 214.

⁹ Treba 230.

¹⁰ Treba 13.

IZVJEŠTAJ ŠTABA KALNIČKOG NOP ODREDA OD 14 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I O STANJU U ODREDU¹

ŠTAB KALNIČKOG NARODNO-
OSLOBODILAČKOG PARTIZANSKOG ODREDA
HRVATSKE

Oper. br. 33/1943

14. VIII. 1943

KOMANDANTU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O.
HRVATSKE²

1. Stanje neprijatelja na sektoru Kalničkog partizanskog odreda.

U posljednje vrijeme ne primjećuje se na našem sektoru nikakovo neprijateljsko gibanje. Posade se nalaze u istim gradovima kao i do sada: Koprivnica, Križevci, Ludbreg, Varaždin, Novi Marof, sa promjenljivim brojnim stanjem. Pred par dana ponovno je došla vojska u Varaž. Toplice.³ Njih imade navodno 3 satnije. Na željezničkim stanicama, na pruzi Koprivnica — Križevci, nalaze se također manje posade, ali dobro naoružane i utvrđene (Lepavina, Carevdar). U Ludbregu nalazi se 2. bojna 2. novačke pukovnije sa oko 650 vojnika. U Koprivnici nalazi se osim Koturaške bojne još i oko 200 Njemaca, 80 padobranaca i nešto ustaša koji su smješteni na položaju. Koturaška bojna nije za sada sva u Koprivnici nego se njeni djelovi nalaze na položajima negdje u Slavoniji. U Zagorje stigao je Gestapo koji se je smjestio u veća mjesta. Brojno stanje Gestapoa je veće nego po ostalim mjestima. Manjih posada na našem sektoru nema. Zbog slabe informativne službe nije nam poznato koliko je brojno stanje tih posada u samom Zagorju. Moral neprijateljske vojske pao je, naročito u posljednje vrijeme. Vojnici bježe iz vojske (Varaždin). Narod se vrlo slabo odaziva Pavelićevim pozivima u vojku, nego ostaje kod svoje kuće i sakriva se. Oficiri iz neprijateljskih garnizona sve više traže vezu sa nama kako bi jednog dana mogli preći u naše redove. Veze postoje sa neprijateljskim garnizonima i one se još više učvršćuju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 31/4, k. 1472.

² Vladimir Matetić

³ Varaždinske Toplice

II Akcije.

Od posljednjeg našeg izvještaja⁴ nije naš odred izvršio mnogo akcija. Nakon reorganizacije odreda sav se rad kroz to vrijeme sveo na učvršćenje naših jedinica kako u vojničkom tako i u političkom pogledu.

1. VIII. 1943. Zasjeda naših jedinica prema Ludbregu i Leškovcu.

Zasjeda nije uspjela.

2. VIII. 1943. Miniran vlak na pruzi Križevci — Koprivnica. Uništena jedna lokomotiva i 8 vagona. Promet obustavljen 24 sata.

3. VIII. 1943. Zasjeda na oklopni vlak. Zasjeda nije uspjela. Na stanici Lepavina uništena dva vagona i minirana lokomotiva.

4. VIII. 1943. Zasjeda na oklopni vlak na pruzi Koprivnica — Ludbreg. Zasjeda nije uspjela. Kasnije je minirana pruga na nekoliko mjesta i razoružana posada u bunkeru na potoku Gliboka.⁵ Zarobljeno 8 domobrana. Plijen: 11 francuskih trometaka, 20 bombi. U rudniku kod Subotice zaplijenjeno je 15 kg eksploziva.

6. VIII. 1943. Minirana pruga između Ludbrega i Koprivnice. Uništena lokomotiva, a osam vagona izašlo iz kolosijeka. Promet obustavljen 30 sati.

10. VIII. 1943. Zasjeda na pruzi Varaždin — Ludbreg na transportni vlak koji je trebao doći iz Varaždina. Zasjeda nije uspjela jer taj transportni vlak nije stigao. Istoga dana miniran je vlak na pruzi Koprivnica — Križevci.

Uništena su dva vagona u kojima su se vozili ustaše. Zarobljeno je 7 Njemaca i jedan domobranski konjički poručnik. Plijen: 2 puške, 2 pištolja. Promet obustavljen 24 sata.

III. Opća situacija u odredu.

Dolaskom Štaba II operativne zone⁶ izvršena je reorganizacija našeg odreda. Od Zagorske udarne čete i II bataljona formiran je udarni bataljon »Matija Gubec«. Organiziran je P.O.C.,⁷ intendantski odsjek, vojnosudski odsjek, reorganizirana bolnica, osnovan je ponovno vod za vezu.

P.O.C., intendantski odsjek, vojnosudski odsjek mladi su naši odsjeci i njima ćemo posvetiti mnogo pažnje da se razviju kako treba.

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 94.

⁵ Vidi dok. br. 163.

⁶ Štab Druge operativne zone stigao je na Kalnik 26 srpnja 1943 god. Ranije se nalazio na Žumberku. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 85.

⁷ Pokrajinski obavještajni centar

Sanitetska služba u odredu reorganizirana je u svim jedinicama i ona uglavnom zadovoljava.

Štab Udarnog bataljona nije se izgleda još potpuno saživio, no nadamo se da će se za kratko vrijeme potpunoma saživjeti. Taj štab je mlad i ima uslova da se razvije u jedan dobar štab. Ne znamo da li će informativac u bataljonu zadovoljiti. Komande četa u Udarnom bataljonu zadovoljavaju. Moral, disciplina, borbenost u samom Udarnom bataljonu popravlja se i nadamo se da će to biti stvarno pravi udarni bataljon. Prvi bataljon ima sve uslove da se razvije u jedan dobar bataljon. Štab bataljona zadovoljava. Isto tako zadovoljavaju i komande četa. Treći bataljon, naš najmlađi bataljon, proglašen je za II bataljon; ima također sve uslove da se razvije u jedan dobar bataljon. Sam Štab bataljona nije najbolji, a to dolazi što se pojedini članovi često izmjenjuju. Sam rad štaba koči i sama bolest komandanta Bertovšćaka.⁶ Komande četa tog bataljona zadovoljavaju ... Borbenost boraca i komandnog kadra u svim bataljonima zadovoljava. Disciplina još uvijek ne zadovoljava u bataljonima. No nakon reorganizacije našeg odreda izgrađuje se sama disciplina povoljno. Mirovanje našeg odreda potpunoma se iskorišćava za vojničko i političko podizanje naših boraca i nižeg komandnog kadra. Informativna služba nije još organizirana u svim bataljonima.

Naša obrazovna četa u posljednje vrijeme naglo je porasla i broji preko 110 ljudi. Njoj se posvećuje naročita pažnja kako bi se drugovi u što kraćem vremenu mogli upoznati sa najosnovnijim i najpotrebnijim vojničkim i političkim znanjem.

Perspektive:

U prvom redu radit će se na učvršćivanju naših jedinica kako u vojnom tako i u političkom pogledu. Sa jednim dijelom snaga usmjerit ćemo naše djelovanje u pravcu Zagorja. Sa ostalim snagama postavljat ćemo zasjede, napadati manja neprijateljska uporišta itd. Uslijed prirasta novog ljudstva nastojat ćemo formirati novi bataljon, a ostale bataljone pojačati.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
S. O.

Komandant:
Štrok⁷

⁶ Andrija Bertovšćak

⁷ Izidor

NAREDBA ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. O FORMIRANJU MAĐARSKOG BATALJONA »ŠANDOR PETEFI«¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
A. br. 127-43.-
Dne 15. VIII. 1943.-

**SVIM JEDINICAMA I USTANOVAMA NA TERITORIJI
ŠTABA II KORPUSA**

Odlukom ovoga Štaba formira se mađarski bataljon Narodno-oslobodilačke vojske »Šandor Petefi«.² Pomenuti bataljon biće u sastavu Podravskeg odreda i biće jak 90 boraca.³ Ukoliko nema dovoljno za bataljon boraca mađarske narodnosti, neka Štab Podravskeg odreda isti popuni sa borcima srpske i hrvatske narodnosti.

Za komandanta mađarskeg bataljona NOV Hrvatske »Šandor Petefi« postavlja se drug Kiš Ferenc,⁴ a za politkomesara drug Geri Karolj.⁵

Za zamjenika komandanta bataljona postavlja se Peleško Đerđ, a za zamjenika politkomesara drug Virag Robert.

Za šefa Štaba postavlja se drug Kaufer Šandor.

Komandire i komesare četa postaviće Štab odreda, prema sposobnosti pojedinih drugova. Za postavljanje istih tražiće potvrdu od strane ovoga Štaba.

Mađarski bataljon NOV ima komandu na mađarskom jeziku. Borci pomenutog bataljona imaju pravo nositi na partizankama pored petokrake zvijezde i mađarsku nacionalnu zastavu.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9—3, k. 470.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 20 i 57.

³ Prilikom formiranja bilo je oko 50 ljudi.

⁴ Umro u ožujku 1945 god. od rana zadobivenih kod sela Majska Međa, kao komandant Petnaeste vojvođanske brigade »Šandor Petefi«.

⁵ Poginuo 1944 god. kao politički komesar bataljona »Šandor Petefi«.

⁶ Poginuo studenog 1943 god. kao zamjenik političkog komesara bataljona »Šandor Petefi«.

Štab Podravskog odreda dužan je da u najkraćem roku mobiliše što više Mađara, ojača bataljon i pretvori ga u brigadu.⁷

Svrha formiranja mađarskog bataljona jeste uvlačenje svih pripadnika mađarskih manjina u Narodno-oslobodilačku vojsku, a za borbu protiv fašizma i uspostavu prave, istinske demokratije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
D.⁸ Brkić

Načelnik Štaba:
M.⁹ Jerković

(M.P.)¹⁰

BR. 56

OBAVJEŠTENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA I USTANOVAMA O FORMIRANJU NJEMAČKE ČETE »ERNEST TELMAN«¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
P. br. 126-1943.-
Dne 15. VIII. 1943.-

**SVIM JEDINICAMA I USTANOVAMA NA TERITORIJI
ŠTABA II KORPUSA**

Odlukom ovoga Štaba formira se njemačka četa Narodno-oslobodilačke vojske Hrvatske »Ernest Telman«.² Pomenuta četa biće u sastavu Podravskog odreda i biće jaka 40 boraca.

⁷ Krajem prosinca 1944 god. Bataljon je ušao u sastav novoformirane Petnaeste vojvođanske NO brigade »Šandor Petefi«. Brojno stanje Brigade bilo je oko 1.200 ljudi. Komandant Brigade bio je Ferenc Kiš, a politički komesar Rudolf Jontović. Vidi tom I, knj. 10, dok. br. 81.

⁸ Duško

⁹ Mato

¹⁰ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 7—3, k. 470.

² Opširnije o formiranju ove čete vidi dok. br. 57.

Ukoliko nema dovoljno za četu boraca njemačke narodnosti, neka Štab Podravskog odreda istu popuni sa borcima srpske i hrvatske narodnosti.

Za komandira njemačke čete NOV Hrvatske »Ernest Telman« postavlja se drug Vampotić Rudolf, a za politkomesara drug Muker Johan. Za zamjenika komandira postavlja se drug Kirhner Jozef, a za zamjenika komesara drug Štajnbrikner Adam (Žan).

Za političkog delegata postavlja se drug Bot Jozef.

Njemačka četa NOV ima komandu na njemačkom jeziku. Borci pomenute čete imaju pravo nositi na partizankama porred petokrake zvijezde i njemačku nacionalnu zastavu.

Štab Podravskog odreda dužan je da u najkraćem roku mobiliše što više Njemaca i četu pretvori u bataljon.³

Svrha formiranja njemačke čete NOV jeste uvlačenje svih pripadnika njemačkih manjina u Narodno-oslobodilačku vojsku, a za borbu protiv fašizma i uspostavu prave, istinske demokratije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
D.⁴ Brkić

Načelnik Štaba:
M.⁵ Jerković

(M.P.)⁶

³ Četa »Ernest Telman« nije prerasla u bataljon.

⁴ Duško

⁵ Mato

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**PISMO ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE
OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PODRAVSKOG NOP
ODREDA O STAVLJANJU MAĐARSKOG BATALJONA
»ŠANDOR PETEFI« I NJEMAČKE ČETE »ERNEST TEL-
MAN« POD KOMANDU ODREDA¹**

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. 126 i 127—1943
Dne 15. VIII. 1943

ŠTABU PODRAVSKOG ODREDA

Dragi Zete² i Jarane!³

Kao što vidite iz priloženih akata, ovaj Štab formirao je danas mađarski bataljon⁴ i njemačku čet⁵. Zadatak tih jedinica jest u prvom redu političkog karaktera: te jedinice kreće se kroz njemačka i mađarska sela i gradove i vršiće političku propagandu u korist naše borbe, nastojeće da povuku u naše redove što veći broj Njemaca i Mađara. Pošto su to još za sada male jedinice sa mladim i neiskusnim rukovodiocima, prisiljeni smo da ih stavimo pod komandu naših većih jedinica. Mi ih dakle upućujemo u sastav vašega odreda i prema tome nameću se vama slijedeći zadaci:

1. — Po dolasku tih jedinica pod vašu komandu, Vi ćete prije svega popuniti mađarski bataljon na brojno stanje 80 drugova, a njemačku čet⁵ na 40 drugova. Tu popunu izvršićete sa drugovima hrvatske i srpske narodnosti iz vašega odreda.

2. — Unutar tako popunjenih tih jedinica, izvršićete organizaciju, formirajući u mađarskom bataljonu dvije čete, a unutar njemačke čete dva voda i odrediti tim novim jedinicama rukovodstvo mađarske, odnosno njemačke narodnosti, te tako određene rukovodioce poslati kao predlog ovome Štabu na odobrenje. Razumije se da ćete čete podijeliti na vodove.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8—3, k. 470.

² Mirko Bulović-Zet

³ Savo Miljanović-Jaran

⁴ O formiranju ovog bataljona vidi dok. br. 20 i 55.

⁵ O formiranju njemačke čete »Ernest Telman« vidi dok. br. 56.

a vodove na desetine. Ovo posljednje učinite u saglasnosti sa štabom mađarskog bataljona, odnosno komandom njemačke čete.

3. — Svi drugovi koji su u tome bataljonu, odnosno četi bez oružja, treba da se naoružaju. Potreban broj karabina uzećete od Komande Papučko-krndijskog područja. Razumije se da karabini treba da budu ispravni, te da imaju sav pripadajući pribor (opasače, fišeklije sa 55 metaka, noževe). Svi borci u tim jedinicama treba da imaju puške mauzer 7.9 mm. M. 24 ili prerađene manlihere, a nipošto da ih se naoružava sa štokakvim trometkama ili njima sličnima.

4. — Vi treba također da snabdijete štab mađarskog bataljona sa svim potrebnim materijalom i sredstvima za obavljanje kancelariskog posla (pisaći stroj, papir, indigo, koverte itd.). Isto to važi i za komandu njemačke čete, ukoliko za to imate mogućnosti.

Štab bataljona, odnosno komandu čete snabdjećete potrebnim materijalom za politički i partijski, kao i za vojnički rad rukovodilaca sa njihovim jedinicama, te tim rukovodiocima dati punu podršku i uputstva u tome radu. Osobito to činite u smislu zadataka koji stoje pred tim jedinicama: dakle, kako održavati mitinge, tj. kakve teme treba birati za te mitinge, kakve parole treba ispisivati, u kom smislu izdavati letke itd.

5. — Osnovni je zadatak tih jedinica da mobilišu što više Mađara, odnosno Njemaca i da što prije prerastu u brigadu.⁶ odnosno u bataljon.⁷ Prema tome sve novo ljudstvo mađarske nacionalnosti svrstavati u mađarsku jedinicu, a njemačke nacionalnosti u njemačku jedinicu, bez obzira da li su ti novomobilisani došli k tim mađarskim, odnosno njemačkim jedinicama ili su se javili nekom od tvojih bataljona.

6. — Zbog reprezentacije i svog osobitog zadatka, ti drugovi treba da budu pristojno odjeveni i obuveni. Zato ćete postrojiti obje te jedinice i vidjeti koliko im pari obuće, odnosno vojničke odjeće treba, te ćete sa vaših drugova skinuti potrebnu obuću i odjeću i obući drugove Mađare, odnosno Njemce. Naravno da ćete to vašim drugovima objasniti kao naročitu potrebu, uz napomenu da se već za njih pravi novo odijelo i obuća u radionicama Požeškog područja.

Dok se sve te stvari srede, te jedinice nalaziće se u Drenovcu, gdje će im se Komanda područja postarati za smještaj i ishranu.

⁶ O prerastanju bataljona »Sandor Petefi« u brigadu vidi dok. br. 55.

⁷ Njemačka četa »Ernest Telman« nije prerasla u bataljon.

Mi smo uputili u tom smislu, i u smislu davanja pušaka, Komandi Papučko-krndijskog područja potrebno naređenje, a vi se s tom Komandom povežite i nastojte da što prije i što bolje saglasno izvršite zadatke koje je ovaj Štab postavio pred vas, te o tome po završetku podnesite pismeni izvještaj.

Vjerujući da shvaćate svu važnost te zadaće, nadamo se da ćete ju u potpunosti i ispuniti ukoliko se ona odnosi na vas, te vas u to ime pozdravljamo s našim borbenim komunističkim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
D. Brkić

Načelnik Štaba:
M. Jerković

BR. 58

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 15 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O NAPADU NA STRMICU, KIJEVO I VRLIKU¹**

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.
— HRVATSKE —
Op. broj 507—43
15 augusta 1943

Operativni izvještaj
Od 22-VII-43 do 7-VIII-1943
godine II U. Brigade

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Dana 23 jula ov.g. II udarna brigada ove Divizije prema naređenju Štaba Kninskog sektora izvršila je napad sa svoja tri bataljona na Strmicu,² u kojoj se prema prikupljenim podacima nalazila jedna lička četnička brigada. Neprijatelj je preko svoje špijunaže blagovremeno doznao za namjere naše Brigade i pobjegao u nepoznatom pravcu. Do borbe nije došlo.

24 jula ov. g. u 3 h. ujutro ista Brigada je krenula iz Strmice preko Tavana, Orlova Kuka i Suhog Polja, sa zadat-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 12/1—5, k. 419.

² Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 62.

kom da čisti pomenuti teren od četničke bande i zavlada Dinarom. Pošto neprijatelja nije bilo na ovim položajima, Brigada je zanoćila u Suhom Polju.

Na putu od Suhog Polja do Podinarja Štab II brigade dobio je usmenu zapovijest od Štaba Kninskog sektora da sa svojim snagama napadne Kijevo gdje se nalazila neprijateljska posada sastavljena od žandarma, ustaša i domobrana u jačini od 180—200 ljudi. Za izvođenje ove akcije II brigada upotrijebila je svoja tri bataljona i jedan bataljon (I udarni bataljon) L.P. Odreda,³ dok se jedan bataljon II brigade nalazio u sastavu L.P. Odreda.

Po izvršenom nastupnom maršu od Podinarja do Kijeva raspored naših snaga bio je sljedeći: I bat. »S.M.«⁴ nastupao je sa sjeverne strane cestom Knin — Kijevo sa zadatkom da čisti selo; bataljon L.P.O. napadao je sa zapadne strane, vezujući se lijevim krilom sa snagama I bat. »S.M.« a desnim sa snagama IV bat. »S.O.«⁵ II brigade. Jedna četa ovog bataljona nalazila se na osiguranju od Kosova Polja. IV bataljon »S.O.« napadao je sa dvije čete sa jugoistočne strane na crkvu, dok se jedna četa pješadijska i mitraljeska četa nalazila na osiguranju od Vrlike. II bat. »O.P.«⁶ nalazio se u sastavu L.P. Odreda, a III bat. »M.R.«⁷ u brigadnoj rezervi, koji je upotrijebljen za osiguranje od Kosova Polja i Knina.

Tačno u određenom vrijeme, tj. 26 jula ov.g. u 3.30 h. bataljoni su se nalazili u neposrednoj blizini Kijeva. tj. na polaznim položajima, i tada su krenuli u napad. I bat. »S.M.« i bat. L.P. Odreda nastupali su čisteći selo, ispred kojih se neprijatelj pružajući manji otpor povlačio prema centru. Neprijatelj je uspio ući u školu, žandarmerijsku stanicu i još dvije privatne kuće iz kojih je davao žestoki otpor. IV bataljon u prvom naletu nije uspio zauzeti crkvu jer je neprijatelj bio jako utvrđen i davao žilav otpor. Bataljon se usljed dana povukao na polazni položaj i blokirao neprijatelja.

Istog dana oko 14 h. neprijatelju u Kijevu stiže pojačanje od Vrlike, kombinovano četnici, Crna legija i ustaše, u jačini od 250—300 ljudi, koji su napali na snage IV bataljona koje su se nalazile na osiguranju prema Vrlici. Cio IV bataljon tada je odstupio prema polju, a također je odstupio i bataljon L.P. Odreda i lijevo krilo I bat. »S.M.«. Neprijatelj je tada iskoristio priliku i pobjegao iz škole i dviju privatnih kuća,

³ Ličkog partizanskog odreda

⁴ »Stojan Matić«

⁵ »Staniša Opsenica«

⁶ »Ognjen Prica«

⁷ »Mićo Radaković«

dok je ostao u žandar. stanici u jačini od 20 žandara. Štab brigade izdao je naređenje IV bataljonu za protunapad, koji je izvršen uspješno i neprijatelj je protjeran prema Vrliki i Dinari, a nakon toga naše snage su zauzele ponovno svoje prvašnje položaje, tj. blokadu neprijatelja. Neprijatelj u žandar. stanici vidio je da mu je svaki otpor uzaludan, odložio je oružje i predao se na poziv Štaba brigade.⁸ Po likvidaciji žandar. stanice pristupilo se likvidaciji neprijatelja u crkvi i oko nje. Pošto je crkva na kotici koja dominira svim položajima naših snaga, to je pristup preko dana bio nemoguć, već se likvidacija toga uporišta predvidjela za noć, ali je neprijatelj tu priliku iskoristio i u sami sumrak, u momentu kad su naše snage stezale obruč, uspio je pobjeći u pravcu Vrlike. Sa ovim je borba na Kijevu završena.

Akcija nije u potpunosti uspjela, pošto je neprijatelj iz crkve uspio pobjeći nekažnjen.

Zaplijenjeno je: 22 jug. puške, 6.000 metaka, 1 p. mitraljez, 1 mali jug. minobacač, 22 šinjela, 48 čebadi, 3 para cipela, 14 fišeklija, jedan poljski kazan, 46 raznih bombi i nešto druge spremne.

U ovoj akciji nađeno je 15 mrtvih ustaša i jedan četnik, dok broj ranjenih je veći, koji su se uspjeli izvući. Zarobljeno je 20 žandarma.

Naši gubitci zajedno sa bataljonom L.P. Odreda su 16 mrtvih i 33 ranjena, od kojih 12 lakše i 21 teže ranjen.

Kritički osvrt: Akcija je vođena po planu. Štabovi bataljona slabo su se snalazili u ovoj borbi, a naročito Štab IV bataljona koji u momentu kad je neprijatelj odbacio bataljon sa položaja nije imao snage pri ruci, a cio Štab nije bio kompletan, već su se pojedini članovi Štaba rasijali po četama. Također ovaj Štab kao i Štab bataljona L.P.O. kad im je naređeno od Štaba brigade da stegnu obruč oko crkve nisu to na vrijeme učinili i tako je neprijatelj u međuprostoru ova dva bataljona uspio se izvući nekažnjen u pravcu Vrlike. Moral kod boraca za borbu bio je odličan, ali neprijatelj je bio jako utvrđen u žand. stanici, i u dva juriša koja su vršili preko dana drugovi su se slabo snalazili i nijesu uzimali propisno zaklone, što je uzrok velikim gubicima.

U ovoj akciji utrošeno je 6015 jug. metaka, 1814 talijanskih, 550 francuskih, 34 mine za mali minobacač, 23 mine za teške minobacače i 10 ručnih bombi.

Pokvarenog ni izgubljenog oružja nije bilo.

U ovoj borbi naročito se istakao vodnik iz I bat. »S.M.« Popović Jovan koji je, kad je naređen protunapad, jurišao na

⁸ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 185.

utvrđenu želj. stanicu i bacio dvije bombe na vrata, ali, kako nije uspio ući unutra, neprijateljska ga je bomba pogodila u stomak i lijevu ruku. Crijevo mu je ispalo i on ga je sam donio i sam se povlačio. Noseći svoja crijeva u ruci klicao je drugu Titi, drugu Staljinu, Crvenoj armiji i NOB-i. Rekao je da ne žali što gine, jer gine za slobodu svoga naroda. Poručio je borcima da nastave nemilosrdnu borbu, da ne žale svojih života, da je to borba za slobodu našega naroda. Tako ranjen napisao je pismo svojoj majci i pismo drugu Titi. Imenovani drug bio je jugosl. žandar. narednik, a u redovima NOB je od dana ustanka, gdje je stupio dobrovoljno.

Štab I bataljona i borci istog bataljona predlažu druga Popovića, na osnovu njegovog herojstva i odanosti NOB-i, za nosioca imena narodnog heroja.

Dana 28 jula ov.g., po likvidaciji Kijeva, II brigada krenula je u Podinarje. Po dolasku u Podinarje zarobljena su dva četnička kurira koji su upućeni u Kosovo Polje radi hvatanja veze.

Prema naređenju Štaba Kninskog sektora, istog dana u 21 h. IV bataljon II brigade i I udarni bataljon L.P. Odreda krenuli su iz zaselka Podinarje do Glavaša, na jugoistočnoj strani masiva Dinare, gdje su i zanoćili. Po dolasku u Glavaš raspoređeni su tako, da bataljon L.P. Odreda zatvara put koji vodi Uništa — Vrlika preko Mitašove drage, a IV bat. II brigade na istočnu stranu masiva Dinare, k. 677. Ostala tri bataljona II brigade bili su pod komandom Operativnog štaba za Suho Polje.⁹

Dana 29 jula u 10.30 h. neprijateljska kolona u jačini 1200—1500 četnika spustila se stazom koja vodi od Privije u Uništa i krenula u pravcu Kijevo — Kosovo Polje. Predhodnica je primijetila naše snage i otvorila vatru na iste i sa cijelim snagama zauzeli su položaje duž puta Glavaš — Uništa. Tada je neprijatelj pokušao podići položajima koje su držale naše snage, ali je dočekan i odbijen. Neprijatelj osjetivši da je zaobiđen snagama bataljona L.P.O. počeo se povlačiti u paničnom bijegu preko Velikog Kurozeba (k. 1572) — Pločice (k. 1764), Janjskog Vrha (k. 1790), Klanca (k. 1605) (sekcija Drvar). Naše snage stupile su u energično gonjenje neprijatelja preko navedenih kota koje je trajalo do 18 h., kada je neprijatelj potpuno razbijen i u neredu se povukao zapadno

⁹ Operacijama na ovom području rukovodio je Štab Druge NOU brigade.

od Livanjskog Polja prema Brezovcu, odakle se preko noći spustio prema Vrliki i sastao se sa ustaškom posadom Vrlike. Naše snage po završetku gonjenja neprijatelja povukle su se, po naređenju Štaba Kninskog sektora, na odmaranje u Glavaš.

Akcija je uspjela. Četnička dinarska divizija razbijena je i pretrpjela je velike gubitke.

Zarobljeno je: jedan teš. minobacač 81 mm sa 4 mine, 35 raznih pušaka, jedan t. franc. mitraljez, jedan laki jug. mitraljez »Maksim«, jedan franc. p. mitraljez, 141 ručna bomba, 10.000 raznih metaka, 41 konj, od kojih je 6 jahaćih sa 4 oficirska sedla, 9 magaraca, 21 šator. krilo, 22 šinjela i kaputa, 47 vojn. torbica, 10 komada ćebadi, jedna pisaća mašina, platno za avione, kompletan hirurški pribor za operaciju, jedna cetrada, 7 brdskih kazana, jedan poljski veliki kazan, jedan signalni pištolj sa 60 raketila, 26 vreća kao i ostalog sitnog pribora. Zarobljena je komplet divizijska kancelarija i 307.000 kuna.

Sav zarobljeni materijal predat je Štabu Kninskog sektora.

U ovoj akciji neprijatelj je pretrpio gubitke od 46 mrtvih, veći broj ranjenih, što se nije moglo ustanoviti, i 23 zarobljena. Među poginulim nalazi se četnički major Mirić Dušan.

Na našoj strani lakše je ranjeno 5 drugova, 4 iz bataljona L.P. Odreda i jedan iz IV bataljona II brigade, koji je ostao u jedinici.

Izgubljenog oružja nije bilo. Oštećen je jedan p. mitraljez ZB¹⁰ od neprijateljskog pušcanog zrna.

Utrošeno je 4210 jug. metaka, 1290 talijanskih i 700 francuskih i 4 bombe.

Kritički osvrt: Grešaka naročitih nije bilo, sem što je u momentu kad je neprijateljska kolona kretala iz Uništa izdato naređenje našim snagama koje su bile preko noći u zasjedi da se prikupe i spreme za pokret prema Uništima, i tako je neprijatelju uspjelo da se povuče uz manje gubitke, dok su naše snage zauzimale svoje položaje i preduzele juriš na neprijatelja.

Na čelu Dinarske divizije nalazio se vojvoda pop Momčilo Đujić, Aćimović, delegat Vrhovne komande, kao i ostale četničke rukovodeće ličnosti, koji su jahali na konjima pred kolonom. te u momentu kad su naše snage preduzele juriš poskakali su sa konja i u paničnom bijegu pred ostalom bandom pobjegli.

¹⁰ Zbrojovka

Dana 30 jula ov.g. III bataljon II brigade krenuo je u selo Cetinu sa zadatkom da isto selo pročisti od domaćih četničkih bandita kojih je bilo oko 20. Bataljon je nastupao streličkim strojem, ali su banditi blagovremeno to primijetili i pobjegli u sastav ostataka raspršene četničke Dinarske divizije (kojih je bilo 5—600) koji su otstupali u pravcu Vrlike. Ova banda zauzela je položaje frontalno od Kijeva do Cetine, a tada su zajedno sa ustašama iz Kijeva krenuli u pravcu Cetine, tj. prema snagama III bataljona II brigade. Ovaj bataljon sačekao je neprijatelja i prihvatio borbu. Borba je trajala od 11 do 18 h. uveče i tada se neprijatelj, vidjevši upornost naših snaga, povukao sa jednim dijelom prema Kijevu, a sa jednim prema Vrliki.

Zarobljeno je: 2 kratke franc. puške, 160 metaka za iste, 6 bombi, jedna »mauzerka« puška, jedna pisača mašina, 3 neispravna bicikla i 3 konja.

Neprijatelj je imao 2 mrtvih i ranjenih, koje je uspio izvući. Zarobljena su 2 četnika.

Na našoj strani ranjen je jedan drug, koji je naknadno umro.

Gubitaka u oružju ni spremi nije bilo.

Dana 4 augusta ov.g., prema pismenoj zapovijesti Štaba Kninskog sektora, II brigada sa pridodatim joj I bataljonom L.P. Odreda i I bataljonom X krajiške brigade izvršila je koncentraciju snaga u mjestu Kijevu.

Prema dobivenim podacima, u mjestu Vrlika nalazilo se 200 nep. vojnika. Od toga broja 50 ustaša a ostalo domobrani, naoružani sa pješačijskim naoružanjem, a položaje drže na Gradini; u Maovicama 60 legionara koji drže položaje prema Štikovu, u Štikovu oko 40 neorganizovanih četnika, a u Civiljanima 260 četnika.

Prema pismenoj zapovijesti Štaba Kninskog sektora, II brigada sa pridodatim joj snagama L.P. Odreda i X krajiške brigade dobila je zadatak da napadne gore navedena neprijateljska uporišta i da ista likvidira, a također, sem toga, da se osigura od Kosova Polja, Knina i Drniša i tim nemoguću svaku pomoć neprijatelju u napadnutim garnizonima.

Raspored snaga: I bat. »S.M.« ostao je i dalje na položaju Pleševica — Vršina i Crna Glavica, sa zadatkom da onemoguću neprijatelju svako nadiranje u tom pravcu.

III bat. »M.R.« imao je napasti neprijateljsko uporište Vrliku sa jugozapadne strane. Vezu održavati desno sa snagama X krajiške brigade kod Japa a lijevo sa snagama L.P. Odreda na kotama iznad crkve.

I bat. L.P. Odreda imao je napasti neprijateljsko uporište Vrliku, i to desno od ceste Knin — Kijevo — Vrlika a lijevo do vrličke crkve, gdje održavati vezu sa bat. »M.R.«, a desno održavati vezu sa I bat. X k.[rajiške] brigade na cesti Kijevo — Vrlika.

II bataljon »O.P.« imao je napasti i likvidirati neprijateljska uporišta Štikovo i Maovice, a po likvidaciji ovih uporišta postaviti zasjedu na cesti Drniš — Vrlika zapadno od Maovica, na koti 877, 807, 880. Na istočnom dijelu sela uhvatiti vezu sa III bataljonom »M.R.«

I bataljon X krajiške brigade u zajednici sa I bataljonom L.P. Odreda imao je napasti i pročistiti selo Civljane i nakon toga napasti mjesto Vrliku sa sjeverne strane duž ceste Kijevo — Vrlika.

IV bataljon »S.O.« nalazio se na položajima koje je ranije držao.

Po izvršenoj koncentraciji snaga, tj. 5. VIII. ov.g. u 5 h. ujutro bataljoni su krenuli u određenim im pravcima. Neprijatelj je dočekao spremno na svojim položajima. Iz samog mjesta Vrlike neprijatelj je davao vrlo mali otpor, ali na Gradini, koja je vrlo moderno utvrđena, neprijatelj je davao jači otpor. Videći neprijatelj da mu je svaka odbrana uzaludna, i pritiskom naših snaga, nastala je u mjestu panika kod neprijatelja, te se isti dao u bjegstvo preko polja u pravcu Sinja praćen vatrom naših snaga. Na Gradini snage III bat. »M.R.« i I bat. L.P. Odreda pritisle su neprijatelja i pozvale na predaju. Neprijatelj se nije predao, već nakon 10 minuta izvršio bjegstvo u mjesto Vrliku, gdje je dočekan i zarobljen od snaga I bat. X k.[rajiške] brigade. Više samog mjesta nalazi se jedna starinska tvrđava (turska) u kojoj je bila posada od 20 domobrana sa jednim t. mitraljezom, koji su davali malo jači otpor, ali su žestoko pritisnuti sa našim snagama i pozvati na predaju, što su odmah i učinili svih 20.

Neprijatelj iz Maovica i Štikova, koje je napadao II bat. »O.P.«, primijetio je naš napad i pobjegao prema Drnišu. Ovaj bataljon pročistio je pomenuta sela i postavio zasjedu prema Drnišu, kako mu je bilo naređeno zapovijesću. Neprijatelj iz Civljana također je primijetio naš napad i pobjegao u Kosovo Polje, te tako do borbe nije ni došlo.

Istog dana oko 7.30 h. neprijatelj — kombinovano Talijani, ustaše i četnici sa jačim snagama krenuli su iz Knina i Kosovo Polja i duž cijele linije od Pleševice do Kozjaka napali na snage I bat. »S.M.« i IV bat. »S.O.« Neprijatelj je bio potpuno mognut baterijom brdskih topova i sa tri teš. minobacača, ali

je dočekan od naših snaga. Borba se vodila cio dan, ali je neprijatelju spriječeno prodiranje u namjeravanom mu pravcu.

Akcija je uspjela. Neprijateljski garnizon u Vrliki likvidiran je i intervencija neprijatelja iz Knina i Kosovog Polja, kao pomoć napadnutom garnizonu u Vrliki, odbijena je.

Zarobljeno je 70 mauzer pušaka, 3 teš. mitraljeza »Švarcloze«, jedan p. mitraljez ZB, tri šmajsera, 20.000 jugosl. metaka za »mauzerke«, jedan mali minobacač sa 70 mina, 5000 kg soli, 1500 kg šećera, 600.000 kuna, kao i ostalog ratnog materijala.

Zarobljeno je 60 domobrana, jedan oficir, tri podoficira. Poginulo je 26 neprijateljskih vojnika, dok broj ranjenih nije poznat.

Naši gubitci su 3 mrtva druga i 8 ranjenih, od kojih 6 lakše. Ovdje nisu uračunati gubici I bat. X krajiške brigade.

U ovoj akciji utrošeno je 2725 jug. metaka, 830 tal., 8 mina za tal. minobacač mali i 8 ručnih bombi. Izgubljena je jedna puška i jedno postolje od t. mitraljeza »Švarcloze«.

Kritički osvrt: Zapovijest za napad na Vrliku dobivena je od Štaba Kninskog sektora 4. VIII. ov.g. u 20 h., a u istoj je određen napad 5. VIII. ov.g. u 2 h. ujutro. Zbog nepogodna terena i vrlo kratkog vremena predviđenog u zapovijesti, napad je zakasnio i nije otpočeo na vrijeme kako je to zapovijesću naređeno, u 2 h. ujutro, već u 5 h. ujutro. Snalaženje starješina u ovoj akciji bilo je dobro.

Dana 6. VIII. ov.g. III i IV bataljon II brigade u sami sumrak pokušali su zbaciti neprijatelja (Talijane i četnike) sa položaja Crne Glavice, Pakova Brda i Vučkovića Glavice. Napad nije uspio, te je neprijatelj i dalje ostao na istim položajima.

Dana 7 ov.m. oko 12 h. neprijatelj — kombinovano Talijani i četnici krenuli su, u jačini oko 1000 Talijana i 5—600 četnika, prema našim položajima, četnici sa jugozapadne strane na Kozjak, a Talijani od crkve polačke sjevernim padinama Kozjaka u namjeri da se probiju klinom u Kijevo. Talijani su bili naoružani, sem pješadijskog oružja, sa 2 topa brdska 75 mm i 2 teška minobacača, a vozili su sa sobom pet teretnih kamiona i 24 motorcikla.

Jakom artiljerijskom i minobacačkom vatrom neprijatelj je uspio potisnuti lijevo krilo IV bat. »S.O.« na Vučkovića Glavicu, gdje su se snage sredile i dobro utvrdile, braneći bočno prodor neprijatelja u Kijevo.

III bataljon »M.R.« sa jednim dijelom svojih snaga oko 19 h. napao je neprijatelja s boka od sela Vučković, a jedan dio svojih snaga uputio je od crkve polačke i napao neprija-

telja s leđa. Vidjevši neprijatelj da ga naše snage opkoljavaju i žestoko napadaju otvorio je žestoku artiljerijsku i minobacačku vatru na iste, ali naši nisu prezali, već su još energičnije napali neprijatelja i s najvećom brzinom jurili k istom, nakon čega se neprijatelj dao u paničan bijeg.

Četnici, koji su napadali Kozjak, podvukli su se pod samu kotu i nisu vršili nikakav pritisak, već su čekali rezultat Talijana. Videći da su Talijani razbijeni, banda se povukla u Kosovo Polje, ali su ih snage I udarnog bataljona L.P. Odreda gonile.

Ova borba je uspjela. Neprijateljska ofanziva je potpuno razbijena.

Zarobljeno je: 2 brdska topa 75 mm bez zatvarača, 2 teška jug. minobacača, 3 teš. talijanska mitraljeza, 16 tal. pušaka, 60 talijanskih bombi, 252 granate za teške minobacače, 257 topovskih granata kal. 75 mm, 26.700 metaka za tal. teš. mitraljez »Breda«, 9120 metaka za tal. puškomitraljeze, jedna ispravna radiostanica, dva sanduka dopunskog punjenja za minobacač, 150 komada osnovnog punjenja, jedan veliki sanitetski automobil, 4 teretna kamiona, jedan luksuzni automobil, 18 trokolica, 6 motorcikla, jedan tal. p. mitraljez, dva šmajsera kao i ostale ratne spremne, kao i 10 mula sa samarima.

Neprijatelj je imao gubitke od 100 Talijana i 6 četnika, dok broj ranjenih nije nam poznat, pošto je neprijatelj stalno za vrijeme borbe odgonio ih kamionima za Knin. Po dokazu ondašnjih seljaka bilo ih je oko 100.

Naši gubitci su 3 mrtva i 12 ranjenih drugova.

Utrošeno je 10.200 jug. metaka puščanih, 4450 talijanskih, 556 francuskih, 30 ručnih bombi, 20 mina za mali minobacač i 13 mina za teš. minobacač.

Od oružja nije ništa izgubljeno.

U ovoj borbi snalaženje starješina kao i samih vojnika bilo je dobro. Na traženje štabova bataljona nije se mogla dati popuna municije, te usljed nedostatka iste neprijatelj nije pretrpio još veće gubitke. Prilikom paničnog bijega neprijatelja Štab IV bataljona nije preduzeo energično gonjenje neprijatelja, već je dozvolio vojnicima da se sakupljaju oko zarobljenog materijala.

Prilažu se liste gubitaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara,
Z. Dimitrijević¹¹

(M. P.)¹²

Komandant,
Đ.¹³ **Jovanić**

¹¹ Živan Dimitrijević-Gija.

¹² Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹³ Đoko

Četnici koji su napadali Kozjak podvukli su se pod samu kotu i nisu vrtili nikakav pritisak već su čekali rezultat Talijana. Viđali su Talijani razbijeni, banda se povukla u Komovo Polje, ali su ih snage I Udarnog bataljona L.P. Odrede gonile.

Ova borba je uspjela. Neprijateljska ofanziva je potpuno razbijena.

Zarobljeno je: 2 brdska tope 75 mm. bez satvarača, 2 teška jug. minobacača, 3 teš. talijanska mitraljeza, 16 tal. pušaka, 60 talijanskih bomba, 252 granate za teške minobacače, 257 topovskih granata kal. 75 mm. 26.700 metaka za tal. teš. mitraljez "Breda", 9120 metaka za tal. pačko-mitraljeze, jedna ispravna radio stanica, dva sanduka dopunskog namje- nja za minobacač, 150 komada osnovnog punjenja, jedan velik ~~teretni~~ ~~automobil~~, 4 teretna kamiona, jedan luksuzni automobil, 18 trokolica, 6 motorcikli, jedan tal. p.mitraljez, dva šmjeera kao i ostale ratne sprege, kao i 10 mula sa samarima.

Neprijatelj je imao gubitke od 100 talijana i 6 četnika, dok broj ranjenih nije nam poznat, pošto je neprijatelj stalno sa vremen borbe odgonio ih sa kamionima za Knin. Po dokazu opdašnjih seljaka bilo ih je oko 100.

Naši gubitci su 3 mrtva i 12 ranjenih drugova.

Utrošeno je 10200 jug. metaka pušanih, 4450 talijanskih, 556 francuskih, 30 ručnih bomba, 20 mina za mali minobacač i 13 mina za teš. minobacač.

Od oružja nije ništa izgubljeno.

U ovoj borbi analize starijegina kao i samih vojnika bilo je dobro. Na traženje štabova bataljona nije se mogla dati popuna namje- nje, te usljed nedostatka iste neprijatelj nije pretrpio još veće gu- bitke. Prilikom paničnog bijega neprijateljski štab IV bataljona nije preduzeo energično gonjenje neprijatelja, već je dozvolio vojnicima da se sakupljaju oko zarobljenog materijala.

Prilažu se liste gubitaka.

Sart Feština - sloboda narodni

Za politkomesara,

[Signature]

Premašten,

[Signature]

*Prilazak je... jedne kopije sa strane...
sa kop. i... sa... dokladi... i... i...*

ŠT 1 PCRA

Sarajevo, 15. 11. 1945.

[Signature]
23. 11. 1945.

P.S. Naknadno je nađeno jedno tijelo od zatvarača za top i ima sve rezervne dijelove, sem ručice.¹⁴

BR. 59

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT- SKE O RASPOREDU JEDINICA I PLANU DEJSTVA¹

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V

19. 8. 43²

— HRVATSKE —

Op. broj 504

15. VIII. 1943

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Na sektoru Drenovača i K. Vakuf ne primjećuje se nikakav pokret neprijatelja prema našim položajima.

Sinoć 14. ov. mj. oko 19.30 časova naša dva bacača sa 10 mina tukli su neprijateljski logor u K. Vakufu. Pogodci su bili dobri i neprijatelj je bio potpuno iznenađen. Dva brdska topa tukli su neprijateljski manji logor na Kulini kod Ostrvice, gdje su bili pogodci također prilični. Gubitci neprijatelja nijesu nam poznati dok ne dobijemo podatke iz unutrašnjosti.

U slučaju da neprijatelj krene sa jačim snagama prema Lapačkoj dolini, naše snage primile bi prvu borbu na sadašnjim položajima, tj. na pravcu Kulen Vakuf — Lapac. Naši položaji protežu se od kote 556 južno od Ostrvice na kotu 552 sjeverno od ceste K. Vakuf — Borićevac, te se savijaju u vidu potkovice do kote 524. Na ovim položajima angažovana su tri bataljona i Prateća četa, od kojih je jedan u rezervi.

Položaj na Drenovači: Naše snage drže Drenovaču (kota 579) i Vršak (kota 690). Sporedne pravce kontrolišu neprekidno lakše patrola, kao i međuprostore između ovih dvaju pravaca.

¹⁴ Dopisano mastilom.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43/1—3, k. 419.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

Prema direktivi Glavnog štaba,³ u slučaju da nas neprijatelj odbaci sa ovih položaja, snage sa pravca Vakuf — Obrlapac⁴ povlaćile bi se prema Suleševici i u pravcu Dobrog Sela i Doljana, a sa pravca Drenovače III bataljon L.P.O.⁵ povukao bi se prema Plješevici, odakle bi dejstvovao u neprijateljsko desno krilo i bok, a II bataljon III brigade, koji se nalazi u Nebljusima u rezervi, povlačio bi se pod borbom u pravcu Kruga i Dnopolja prema Čelini (cesta Lapac — Kuk) gdje bi organizirao zatvaranje ovoga pravca.

Prema ovome planu jedan bataljon povlačio bi se pred neprijateljem frontalno prema Srbu, a dva bataljona koja bi se nalazila na Suleševici i jedan bataljon koji bi se nalazio na pravcu Lapac — Kuk napadali bi neprijatelja sa desnog boka.

Artiljerija skoncentrisana na Suleševici, gdje je maskirana i utvrđena i uzela elemente za tući obadva pravca a naročito pravac Borićevac — G. Lapac. Inženjerska četa raspoređena je po vodovima na gore navedene pravce.

Za prvi momenat vezu smo obezbijedili sa G.Š.⁶ preko Kamenskog koristeći stalnu liniju, a sa Štabom Kninskog operativnog sektora koristili bi stalnu liniju preko Srba.

Kad bi ove linije otpale sa G.Š. koristili bi liniju preko Udbine, a sa Kninskog sektora koristili bi liniju preko Bruvna i Gračaca.

Ukoliko bi bilo nagaznih mina, bile bi nam iste potrebne, a također i artiljerijske municije, naročito za haubicu za koju imamo svega 12 granata.

Sa Kninskim sektorom održavamo redovito vezu, kao i sa Štabom II krajiškog korpusa, sa kojim imamo također telefonsku vezu preko M. Broda i Drvara.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara,
Ž. Dimitrijević

Komandant.
Đ. Jovanić

(M. P.)⁹

³ Vidi dok. br. 48.

⁴ Gornji Lapac

⁵ Ličkog NOP odreda

⁶ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

⁷ Živan

⁸ Đoko

⁹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

NAREĐENJE ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-SKE OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU UNSKE OPERATIVNE GRUPE DA ISPITA MOGUĆNOST NAPADA NA TOPOLOVAC¹

O. [br.] sl.

15 avgusta 1943 god.

ŠTABU UNSKE OPERATIVNE GRUPE

Vama je svakako poznato da u Topolovcu kod Siska, sa sjeverne strane rijeke Save, postoji državno dobro sa stokom i svinjama, koje navodno čuva 80 ustaša. Odmah ispitajte mogućnost napada na te ustaše u cilju da bi došli do stoke koja nam je neophodno potrebna i nastojte da u što skorijem vremenu prikupite sasvim tačne podatke.

Najveća teškoća kod ove akcije bila bi prebacivanje ljudi i stoke preko Save i zbog toga u rješavanju toga problema treba gledati glavnu poteškoću, na koju se pri stvaranju plana mora računati. Vaš štab vjerovatno zna da li tamo postoje kakvi veliki čamci i kako se oni mogu upotrijebiti, a ako ne postoje, onda kako mislite da se nabave. Kod nas postoji nekoliko pontona koji bi se za ovu svrhu mogli dobro upotrijebiti, ali nam trebate javiti kako bi se pontoni mogli prevesti kroz »Trokut«² i da li bi to otkrilo naše namjere te prouzrokovalo neuspjeh. Isto tako sada se održava pontonirski kurs koji će biti za koji dan gotov, pa bi mogli i kursiste upotrijebiti zajedno sa pontonima za ovu akciju.

Sve ove činjenice imajte u vidu i kada sve ispitajte javite nam da bi vam mogli ukazati pomoć, te da se pristupi akciji.³

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Komandant

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26/1—15, k. 421 D.

² Riječ je o području između komunikacije Dubica — Sunja — Kostajnica i rijeka Save i Une.

³ Unska operativna grupa ovu akciju nije izvršila.

ZAPOVIJEST ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA HRASTOVICU¹

Op. broj 87/1943

OPERATIVNA ZAPOVIJEST

Štaba Unske operativne grupe NOV Hrvatske za 15. august 1943. god. za izvršenje akcije na neprijateljsku posadu u Hrastovici.²

I Podaci o neprijatelju:

Hrastovica: 200 domobrana sa naoružanjem: 4 teška mitraljeza, 8 p. mitraljeza, a ostalo puške.

Petrinja: 1500 domobrana, 100 ustaša i 1000 Nijemaca; njihovo naoružanje je slijedeće: 10 topova raznih kalibara, 30 teških mitraljeza, 70 p. mitraljeza, 100 šmajsera, a ostalo puške.

Glina: 750 domobrana sa naoružanjem: 3 haubice, 1 teški i 4 laka bacača, 30 p. mitraljeza, 18 šmajsera, te 3 tenka. Od navedene posade u Glini imade 640 domobrana, 30 ustaša i 40 žandara.

Gora: 200 domobrana sa naoružanjem: 3 teška mitraljeza, 5 p. mitraljeza, 14 šmajsera, 2 teška i 2 laka bacača, a ostalo puške.

Prekopa: 160 domobrana sa naoružanjem: 9 p. mitraljeza, 2 teška mitraljeza, 7 šmajsera, 1 teški i 3 laka bacača, a ostalo puške.

Neprijateljska posada u Hrastovici utvrđena je na više mjesta, a najglavnije uporište nalazi se kod crkve u centru, zatim na stanici, a ostala utvrđenja nalaze se oko samoga mjesta i podijeljena su na više zasebnih rejona i pod komandom svojih zapovjednika.

U obzir za intervenciju prilikom napada na neprijateljsku posadu u Hrastovici dolazi neprijateljski garnizon Petrinja u kojem se nalazi dosta jaka posada.

II) Naša Grupa noću 15/16. VIII. t.g. izvršit će napad na neprijateljsku posadu u Hrastovici, istu razoružati, a plijen i ostalu spremu evakuisati.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 31—6, k. 421 B.

² O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 65, 178, 179 i 183.

Za izvršenje ovog zadatka

N A R E Đ U J E M O :

1) I brigada.

Zadatak: Sa dva bataljona napada neprijatelja u Hrastovici, od s. Cepeliša pravcem ka crkvi sa jednim bataljonom, ka želj. stanici, čisteći pri tom spoljna utvrđenja neprijatelja. Ovi bataljoni idu zajednički do raskrsnice puteva na jugoistočnom dijelu sela Cepeliš, odakle se računaju i odlaze u svojim pravcima. Sa jednim bataljonom osigurava se od pravca Petrinje na k. 155 i sjeverozapadnom dijelu sela Cepeliš. Jače patrole upućivati prema Čirovom Brdu i selu Križ.

Veza: Sa Štabom grupe uspostaviti telefonsku vezu. Pored toga postaviti releje i kurire za održavanje veze. Sa 1. bataljonom II brigade i bataljonom P.O.³ Banije, koji će biti na osiguranju prema Petrinji, na cesti i pruži 1 km sjeveroistočno od raskrsnice puteva Hrastovica — Budičina, vezu održavati kuririma. Sa svojim jedinicama vezu održavati pomoću kurira.

2) II brigada, ojačana sa protivkolskim topom.

Zadatak: Sa jednim bataljonom napada neprijatelja u Hrastovici cestom sa pravca Bačuge, lomeći spoljni pojas odbrane i prodirući sa svog pravca ka crkvi. Ovaj bataljon hvatat će vezu lijevo sa Štabom grupe, a desno sa bataljonom P.O. Banije koji napada preko pruge. Sa jednim bataljonom u zajednici sa bataljonom P.O. Banije postaviti osiguranje prema Petrinji na cesti 2 km od raskrsnice puteva Petrinja — Hrastovica — Budičina, a prema Petrinji. Ovaj bataljon održavat će vezu lijevo sa bataljonom I brigade koji napada i desno sa bataljonom P.O. Banije u zasjedi. Sa jednim bataljonom ostati u rezervi kod Štaba grupe.

Veza: Sa Štabom grupe vezu održavati pomoću telefona, releja i kurira. Sa susjednim i svojim jedinicama pomoću kurira.

³ i ⁴ Partizanskog odreda Banije

3) P.O. Banije,
bez jednog ba-
taljona.

Zadatak: Sa jednim bataljonom u zajednici sa bataljonom II brigade ove Grupe postaviti zasjedu prema Petrinji i Strelištu na k. 122, pa u lijevo do bataljona II brigade, sa kojim biti u tijesnoj vezi i zajednički djelovati u slučaju neprijateljskog nadiranja iz Petrinje. Patrole upućivati prema Strelištu i Donjem Majuru. Također se bočno osigurati. Sa jednim bataljonom fingirati napad na neprijateljsku posadu u Hrastovici sa pravca pruge. Jednu četu dati za osiguranje topova. Ovaj bataljon neće otvarati jaku vatru da ne bi došlo do ukrštanja sopstvene vatre sa jedinicama koje napadaju, ali ipak treba da skrene pažnju neprijatelju, da se napad i sa ovoga pravca vrši. U slučaju bježanja neprijatelja ima zadatak hvatanja razbijenih neprijateljskih vojnika. Ukoliko bude postojala mogućnost, sa svojim nekim jedinicama, tj. četom ili dvije, upadati u samo mjesto.

Veza: Sa Štabom grupe održavat će Štab odreda vezu pomoću kurira, osim toga štabovi bataljona P.O. Banije slat će svoj izvještaj neposredno i Štabu grupe.

4) Baterija
topova.

Zadatak: Protivkolski top dodati II brigadi (bataljonu koji napada), sa zadatkom da tuče neprijateljska utvrđenja neposredno oko crkve i samu crkvu. Sa brdskim topovima postaviti se na položaj Budičina kod crkve Sv. Petar sa zadatkom da od momenta napada tuče neprijatelja u centru Hrastovice, sa osnovnim ciljem: crkva. Regulisanje vatre topova davat će se preko telefona Štaba grupe. Elemente uzeti po karti, a ako je moguće onda vršiti i neposredno gađanje. Za osiguranje baterije dobit će se jedna četa iz 3. bataljona POB.⁴

Veza: Sa Štabom grupe vezu održavati pomoću telefona, releja i kurira. Ovu vezu uspostaviti će vod za vezu Štaba ove grupe. Sa susjednim jedinicama vezu održavati kuririma.

5) Vod za vezu

Zadatak: Postaviti telefonsku liniju od Štaba grupe do baterije topova. Također predvidjeti održavanje veze kuririma i relejima.

III) Početak napada na neprijateljsku posadu u Hrastovici bit će 15. VIII. 1943 tačno u 23.30 sati. Prema tome sve jedinice

određene za napad i osiguranje moraju biti tačno u određeno vrijeme na svojim mjestima, tj. napad ima da počne u određeno vrijeme.

IV) Štab P.O. Banije odredit će jednu desetinu, koja će imati zadatak da prekine vezu između Gore i Petrinje, na mjestu koje im sam odredi.

V) Jedinice koje se nalaze na osiguranju prema Petrinji preduzeće sve mjere da se prekine pruga ispred zasjede, kao i onespособi cesta za eventualno dolaženje tenkova. Most na cesti kod k. 104 minirati, ili pak na neki drugi način ga onespособiti. Za ovo upotrijebiti minersku grupu koja se nalazi kod II brigade. Također vezu između Petrinje i Hrastovice čim napad počne prekinuti i tt vezu Petrinja — Sisak.

VI) Jedinice koje napadaju označavat će mjesta dokle su stigle paljenjem gužvi slame, sijena i tome sl. — Pored toga I brigada dat će znak sa 3 kombinovane raketle, izbačene u pravcu neprijatelja, kad stigne blizu crkve.

VII) Za prestanak dejstva artiljerijske vatre jedinice koje napadaju palit će više gužvi slame, dajući time znak da dejstvo artiljerije ugrožava njihove pokrete. Također štabovi brigada o ovome će telefonski obavijestiti Štab grupe, tako da bi se izdalo naređenje bateriji topova da ne gađa.

VIII). Poslije osvajanja i razoružavanja posada sve jedinice, osim zasjede, povući će se iz mjesta.

Za evakuaciju nađenog plijena i stvaranje reda Štab I brigade odredit će jedan svoj bataljon.

Sprovođenje zarobljenika i evakuacija event. plijena vršit će se cestom prema D. Bačugi i dalje za Dodoše.

IX) Povlačenje jedinica sa položaja bit će naređeno. Ukoliko ne bude ništa naređeno, jedinice će se povući u svoje polazne baze 16 augusta u 4.30 sati.

X) Štab I brigade postarat će se blagovremeno da preko NOO-a⁵ i stanovništva Hrastovice prikupi dovoljan broj kola za evakuaciju plijena. Sve jedinice također pripremit će kola za prevoz ranjenika.

XI) Previjalište Grupe nalazit će se na cesti naspram Gornje Bačuge, gdje slati sve ranjene drugove, odakle će biti evakuisani za bolnicu.

XII) Štab brigade nalazit će se na putu koji vodi kroz šumu iz Hrastovice za Tešnjak, 1 km jugoistočno od trigonometrijske tačke (k. 415).

⁵ Narodnooslobodilačkog odbora

XIII) Znaci raspoznavanja bit će za noć: hrast — Hrastovica, a ugovoreni: tri—pet.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Ranko Mitić

(M. P.)⁶

Komandant:

Pet.⁷ Kleut

DODATAK OPERATIVNOJ ZAPOVIJESTI OP. BR. 87
—43 Štaba Unske operativne grupe za akciju na Hrastovicu
noću 15/16. VII. t.g.

Operativnu zapovijest koju smo vam jutros poslali dopunjavamo slijedećim:

- 1.) Neprijateljska posada u Petrinji ima prema Hrastovici dvije isturene tačke, i to na Strelištu i u poljoprivrednoj školi u Bratovčini, gdje su smješteni nekakvi njemački žandari.
- 2.) Predviđeno je od strane neprijatelja da u slučaju našeg napada na Hrastovicu topovi iz Petrinje tuku okolna brda. Prema tome, o ovome treba upoznati borce, da ne bi bilo iznenađenja.
- 3.) Prilikom podilaženja Hrastovici treba imati u vidu da po okolnim selima ima mnogo pasa koji bi lavežom mogli otkriti naše približavanje. Da bi se ovo spriječilo treba sela zaobilaziti. Ukoliko se negdje mora proći kroz selo, onda neka patrola prethodnica naredi u svakoj kući gdje se bude čuo pas da psa zatvore (ne paleći pri tome svjetla).
- 4.) Komandant P.O. Banije⁸ nalaziti će se u toku akcije na Hrastovicu kod svog Prvog bataljona, te će rukovoditi radom (borbom) i Prvog bataljona II brigade koji će biti tamo na osiguranju.
- 5.) I bataljon P.O. Banije, I bataljon II brigade i III bataljon P.O. Banije upućivat će svoje ranjenike cestom prema Budičini do crkve Sv. Petra, odakle će skretati putem preko Petrinjčice za Tešnjak do Grupnog previjališta.
- 6.) Prilaže vam se spisak narodnih neprijatelja koji se nalaze u Hrastovici i koje treba pohapsiti, a imovinu im konfiskovati.
- 7.) Zarobljenike ne presvlačiti na licu mjesta, nego ih upućivati sa svom njihovom opremom, osim oružja, zajedno sa plijenom.

⁶ Okrugli pečat: Štab Unske operativne grupe NOV Hrvatske.

⁷ Petar

⁸ Gojko Tintor

Crkva se ne smije zapaliti ako za to ne bude izdato naročito naređenje. Sa mjesnim župnikom pažljivo postupiti, jer nije neprijatelj NOB.

U kuće, bez naročite vojničke potrebe, ne smije se uopće zalaziti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić

Komandant:
Pet. Kleut

(M. P.)

P.S. Šaljemo vam ujedno popis pljačkaša i krvnika u mjestu Hrastovici od kojih se treba konfiskovati njihova imovina. Iste krvnike bolje paziti pri sprovođenju. Krvnici jesu: Marčinko Mijo, Marčinko Joso, Roksa Joso, Tomazinić (lugar) iz Čuntića, Konjević (naseljenik), Mrmić iz Čuntića, Krežić i mladi Hanjac, ustaški ideolog i istaknuti vođa omladine. Prva četvorica pozitivno posjeduju oružje, vjerovatno i ostali. Za Krežića prolazno ispitati: preko Ženka Koračića, Pere Panjana, Vučićević Ive i Šimunović Joce, preko istih također dobiti tačne podatke o svemu, a zbog pljačkanog blaga kod Ženka Koračića i Pere Panjana. Naročitu pažnju treba obratiti vojnicima (domobranima), nadporučniku Fehimu Zajimoviću, čiji je brat partizan u Bosni, a omogućio bijeg drugu satniku, te poznat kao pošten čovjek, zatim skladištaru — razvodniku Čokluk Karlu, koji ima najiscrpnije podatke o cjelokupnoj spremi i naoružanju, Vedrišu Franji, pisaru-razvodniku, Milanu Ivanuševiću, razvodniku, te Šuprini Anti, desetniku — komesaru za ishranu i blagajniku.—

Ne posvetiti nikakovu pažnju časničkom namjesniku Georgiju Klemenu.

Sa ovim parolama domobrane pozivati na predaju: »Drugovi domobrani, vaš drug satnik ovdje je, nikome se ništa dogoditi neće. Ne služite krvnike Hrastovice.«

Poštu i želj. stanicu ne treba paliti dok se god ne ispremi sav namještaj koji se u njima nalazi. Općinu odmah paliti po zauzeću. Žand. stanicu ne treba paliti nikako, jer to nije državna zgrada nego vlasništvo Pere Panjanina. Takođe župnikov stan ne paliti.

Prilaže se informativna skica.

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJA KOD DONJEG VAGANCA¹

ŠTAB I UДАРNE BRIGADE
VIII DIVIZIJE N.O.V.H.

Op. br. 36/43
15. VIII. 1943

Operativni izvještaj
dostavlja se

ŠTABU VIII DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

13/14. VIII. o.g. sa našim 4. bataljonom postavili smo zasjedu neprijatelju na Korani kod Gavranića mosta odakle se isti snabdijevao sa vodom za ljudstvo i za stoku. Istog dana sa jednom četom našeg 1. bataljona postavili smo zasjedu neprijateljskoj patroli u s. Baljevac koja se svakog dana kreće u jačini od 10 ljudi od Zavalja za s. Baljevac. Također sa jednom četom istog bataljona i sa teškim bacačem fingirali napad na neprijatelja u Vagancu.

Također sa 3. bataljonom fingirali smo napad na neprijateljsku posadu u Drežniku, kao i sa teškim bacačem koji je bio dodijeljen 3. bataljonu.

Opis borbe:

Istog dana u 9 časova neprijatelj iz Vaganca krenuo je na vodu kod Gavranić mosta sa oko 60—70 konja i oko 60 vojnika, što konjovodaca i jedan manji broj koji su postavili sami na osiguranje dok vrše pojenje konja.

Kada se neprijatelj skrcao u Koranu, zasjeda našeg 4. bataljona otvorila je paklenu vatru na neprijatelja, pri čem je neprijatelj bio potpuno iznenađen i za prvi momenat nije se mogao snaći da daje ma kakav otpor. Borba je trajala 28 minuta. Poslije završene borbe naša zasjeda povukla se je preko Lipovače za Rakovicu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 13/2, k. 830.

Zasjeda koju smo postavili sa našim 1. bataljonom u s. Baljevcu nije uspjela usljed toga što su bili otkriveni prije vremena, nakon čega se povukla u sastav svoga bataljona.

Ratni plijen:

2 neprijateljska vojnika (Njemca) zarobljena i zaplijenjeno je: 4 konja, od kojih su 2 ranjena, a 2 zdrava, 4 karabina »Mauzer«, 1 šmajser, 2 pištolja, 16 komada municije za pištolje, 120 komada metaka za šmajser, 150 komada metaka za karabine, 1 sedlo, 1 ham, 4 čebeta, 5 pari cipela, 2 odijela i 4 opasača sa fišeklijama.

Gubitci neprijatelja:

Prilikom borbe ubijeno je 50 neprijateljskih vojnika, dok je ostatak od 10 vojnika ranjeno, i 60 konja što mrtvih što ranjenih.

Sopstveni gubitci:

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

Imena naknadno

umrlih:

Nije bilo.

6. tačka:

Nema.

Kritički osvrt na akciju:

Akcija je vođena po planu. Snalaženje starješina bilo je dobro. Veze za vrijeme akcije nisu se održavale između susjednih jedinica pošto za to nije ni odgovarao teren ni raspored naših jedinica.

Utrošak municije:

745 metaka »Mauzer« puške, 460 »Mauzer« metaka za puškomitraljez »Z.B.«, 60 metaka za talijanski puškomitraljez, 8 komada mina za teški bacač prilikom fingiranih napada na Vaganac, Drežnik i Čelopek, i 15 defanzivnih i 10 talijanskih bombi.

Naročite napomene:

Prilikom fingiranog napada na Čelopek bila su još 2 mrtva i 3 ranjena neprijateljska vojnika od bacača.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. politkomesara:
D.² Baić

Komandant:
Mih.³ Blažević

² Dušan
³ Mihajlo

BR. 63

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 16 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM
JEDINICAMA ZA NAPAD NA MALE BASTAJE¹**

ŠTAB
XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

O. broj: 168/1943

Dana 16. VIII. 1943 u 16.45 sati

*Naređenje za likvidaciju nepri-
jateljskog uporišta M. Bastaji*

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE
ŠTABU XVII BRIGADE
ŠTABU XVIII BRIGADE
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE

U neprijateljskom uporištu Mali Bastaji i željezničkoj stanici Mali Bastaji nalazi se posada jačine 250—300 vojnika sa 20—30 naoružanih civila.² Od te posade noću se zadržava na željezničkoj stanici od 40—60 neprijateljskih vojnika.

Naoružanje u samom uporištu: 5 teških mitraljeza, 1 bacač, oko 20 puškomitraljeza, 2 laka bacača, 8—10 šmajsera, ostalo karabini.

Naoružanje na željezničkoj stanici: 1 teški bacač, 1 teški mitraljez, 4—5 puškomitraljeza, ostalo karabini.

Neprijateljska posada je iz sastava II bojne I gorskog zdruza, većinom Bosanci. Moral posade je na visini, po ne-utvrđenim podacima vojnici posade izjavljuju da će se boriti do kraja.

U cilju likvidacije pomenutog uporišta ovaj Štab donio je odluku da se raspoloživim snagama ove divizije i pomoću dva bataljona XVII udarne brigade likvidira uporište,³ te se stoga

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 15/1, k. 812.

² Vidi dok. br. 182, 183 i 185.

³ Vidi dok. br. 64, 66, 69 i 70.

N A R E Đ U J E :

Omladinska brigada

a.) Bataljon A.⁴ napada uporište sa sjeverne strane, desna granica put koji izvodi iz uporišta prema Vel. Miletincu, pa u lijevo do bataljona B.

b.) Bataljon B. napada uporište sa jugoistočne strane, s tim što će jednu četvu ili pojačan vod uputiti direktno na dva mitraljeska gnijezda, sa zonom dejstva: put koji vodi iz sela ka groblju, na cestu. Ova četa ili pojačani vod ima specijalni zadatak da svojom vatrom privuče pažnju i vatru teških mitraljeza, s tim da omogući prilaz ostalih snaga sa istočne strane.

Težište napada usmjeriti na neprijateljska gnijezda na kraju sela prema groblju, crkvi i okolnim zgradama, zatim put koji vodi prema Brđanima, a na njemu se nalaze dva mitraljeska gnijezda.

Ovoj brigadi, radi lakše likvidacije, pored svojih teških oruđa dodjeljuje se i brdski top 65 mm.

Ova brigada dužna je uspostaviti vezu sa bataljonom XII udarne brigade, koji napada posadu na stanici. Obratiti pažnju pri ulazu u selo i pri samom povlačenju, jer kroz selo u toku cijele noći krstare patrole.

Na Popovom Brdu između Vel. i Malih Bastaja ima jedna desetina, nekada i vod, u zasjedi.

XII Udarne brigada

a.) Bataljon A.⁵ sa dvije čete, protukolskim topom, 1 teškim bacačem i pripadajućim brojem teških mitraljeza ima likvidirati posadu na željezničkoj stanici.

Pravac nadiranja — napada sa južne i zapadne strane. Jedna četa ovog bataljona ima se postaviti u međuprostor stanice i sela, kod samog potoka koji vodi od Maslenjače ka Bastajima, sa zadatkom da spriječava bjegstvo bande iz uporišta u pravcu sjeverozapada, tamo gdje snage Omladinske brigade ne napadaju zbog pretežno čistog zemljišta.

Po likvidaciji stanice cio ovaj bataljon, ukoliko dotle ne bude likvidirana posada u uporištu, ima napraviti lanac od južnog dijela kuća sela Maslenjače desno do potoka, a lijevo do kote 177.

Od zadobivenih mina za teške minobacače uputiti odmah Štabu XVII udarne brigade jednu količinu, a ostatom snab-

⁴ Redakcija nije mogla utvrditi numeraciju bataljona Šesnaeste, Sedamnaeste i Osamnaeste NO brigade.

⁵ Prvi bataljon

djeti svoj bacač, a ostalo u Štab svoje brigade, tako isto i municiju.

b.) Bataljon B.⁶ jednom četom postavlja zasjedu na putu ispod Male Peratovice, koji vodi u Grubišno Polje. Sa dvije čete postavlja zasjedu na kraju sela Ivanovog Sela, prema Grubišnom Polju. Ovaj bataljon ima zadatak porušiti most na potoku koji presijeca cestu ispred kraja sela. Zatim most koji se nalazi na potoku koji se uliva u ribnjak, a teče istočno od s. . . .⁷ Ovo samo onda učiniti ukoliko ne bi bili ometani od bande iz Rašenice.

c.) Bataljon C.⁸ smjestiti u selo Borova Kosa sa zadatkom da jačim patrolama kontroliše put koji izvodi na kotu 194, kotu 195. Uspostaviti čvrstu vezu sa zasjedama u Ivanovom Selu, sa Štabom svoje brigade i to desno, a lijevo sa bataljonom B. XVII udarne brigade.

Ovaj bataljon smatra se kao rezerva za pružanje eventualne pomoći jedinicama XVII udarne brigade ili XII udarne brigade ukoliko ne bi mogle odoljeti napadu neprijatelja na pojedine naše zasjede. Pored ovoga kontrola dodijeljenog sektora. U slučaju da bi ovaj bataljon bio napadnut od neprijatelja sa pravca Grubišnog Polja, Ribnjak, posjesti liniju kota 194, 195.

Bataljoni B. i C. ispred sebe imaju ispitati da li se na potocima ispred njih nalaze kakovi mostovi, i ukoliko ih ima sve porušiti i popaliti na prostoru od Trojeglava do kote 195. Uspostaviti vezu sa bataljonom A. koji napada na željezničku stanicu.

d.) Bataljon D⁹.: jedna četa toga bataljona sa jednim teškim mitraljezom u rezervu brigade, ostatak dviju četa sa teškim oruđima u rezervu divizije.

XVIII Brigada

a.) Bataljon A. jednom četom postavlja zasjedu u selo Cepidlake, sa zadatkom da odmah u početku grupisanja bande u uporištu Đulavec uznemiri i ne dozvoli izlazak u svom pravcu. Sa dvije čete postaviti zasjedu lijevo i desno od Kovačevog Salaša (kota 269), s tim da ispred sebe na nekoliko stotina metara poruši prugu.

b.) Bataljon B. postavlja zasjedu na cesti koja vodi Đulavec — Bastaji, od ceste prema koti 296. Ova dva bataljona imaju se povezati u međuprostoru ceste i pruge tako, da banda koja bi pokušala proći prugom ili međuprostorom ceste i pruge

⁶ Treći bataljon

⁷ Na ovom mjestu je original oštećen.

⁸ Drugi bataljon

⁹ Četvrti bataljon

bude odbijena. U tu svrhu postaviti 1 teški mitraljez na pogodnom mjestu kod Kovačevog Salaša.

Jednim slabim odjeljenjem, bez automatskog oružja, iznad nove Krivaje (kota 326) osmatrati kretanje neprijatelja u Đulavecu i ukoliko bi krenuo u kome pravcu pripucati.

XVII Udarne brigada

a.) Bataljone A. i B. rasporediti u zasjedu na cesti kod Vukovja, na samom zavijutku prema koti 271, dalje linijom: put koji vodi sa ceste na Bujanj i tu se vezati sa bataljonom C. XVII udarne brigade, selo Borova Kosa. Desna granica zasjeda ovih dvaju bataljona jeste potok koji ide iza Buhnja prema Đudičkoj. Lijevo se vezati s Daruvarskim partizanskim odredom preko Batinjske Rijeke (kota 197 i 238).

Ove zasjede imaju zadatak porušiti prugu i prekopati cestu na nekoliko mjesta. Protutenkovski mitraljez postaviti na pogodnom mjestu za tučenje tenkova, kada se približe preprekama.

Daruvarskom partiz. odredu

Postaviće zasjedu na liniji Podborski Vrbovac (kota 238), kota 197, sa zadatkom da spriječi izlaz neprijatelja iz uporišta Daruvar u pravcu Petrovog Vrha ili pak kretanje Batinjskom Rijekom za cestu Vukovje — Vrijeska. Desno uspostaviti vezu sa bataljonima XVII udarne brigade.

Ni pod koju cijenu ne dozvoliti da neprijatelj iz uporišta Daruvar uđe u šumu bilo na kom dijelu.

Vojno-politički kurs pri ovom Štabu ima porušiti prugu između Rodinog Potoka i Pepelane i prekopati cestu, tako da motorna vozila i ostala ne mogu vršiti saobraćaj. Za ovu svrhu mobilisati potreban broj radne snage iz Rodinog Potoka i Pepelane pored svoje radne snage. Pošto izvrše taj posao prebaciti se iznad Jasenaša (kota 260) na put koji vodi za Viroviticu.

Vod za vezu pri Štabu ove divizije na putu koji vodi od Virovitice prema Lončarici, odmah na početku Ribnjaka (kota 142), ima narušiti drveća u duljini 100—200 metara, isprekrižati ih tako da kamioni ili ostala koja vozila ne bi mogla preći. Potom postaviti u neposrednoj blizini zasjedu i ukoliko bi neprijatelj naišao pripucati. Ukoliko bi došlo do kakve pucnjave na putu gdje je prepreka stvorena hitno izvijestiti Štab divizije.

Sve jedinice po dolasku na određena mjesta imaju uputiti patrole radi uspostavljanja veza lijevo i desno od sebe i ako ima naših jedinica ispred glavnine. Održavati stalnu vezu pismenim putem preko kurira ili patrola.

Zasjede imaju biti postavljene na svoja određena mjesta jedan čas prije početka akcije.

Kidanje telefonskih veza otpočeti 15 minuta prije početka akcije.

Rušenje — miniranje pruge na otpočetu paljbu u uporištu. Prije toga izvršiti sve pripreme, da se na prvi pucanj pruga može minirati.

Prekopavanje ceste i nabacivanje naslaga, drveća, kamenja i t.d. odmah po dolasku na mjesto zasjede.

Početak napada 18 ov.mj. u 3 sata ujutru.

Znaci raspoznavanja za napad u toku noći: **Musolini** — **Majmun**, a dnevni znaci za 18 ov.mj. važe opšti.

Veza: Izvještaje slati redovno svaka dva časa. U vanrednim slučajevima kada to bude potrebno. Izvještaji se imaju uvijek slati sa dva kurira, po mogućnosti na konju, a ako prelaze prostoriju koja je više tučena vatrom ili idu kroz sela, patrolom od 5—6 ljudi.

Previjalište

Omladinska brigada »Jože Vlahovića«: na sastavu puteva koji vode iz oba kraka sela M. Bastaji i od kote 198.

XII udarna brigada: južni dio sela Munije.

XVIII brigada: selo Katinci.

XVII udarna brigada: Dobra Kuća.

Daruvarski odred: Podborski Vrbovac.

Centar za evakuaciju ranjenika

Omladinska i XII udarna brigada koncentrisaće svoje ranjenike u selu Brđani i slati ih dalje preko sela Koreničana za bolnicu br. 3. Ukoliko ne bude cesta zatvorena — tučena vatrom neprijatelja.

Ranjenici XVII udar. brigade i Daruvarskog partiz. odreda imaju se odmah upućivati za bolnicu br. 3 preko Petrovog Vrh a Vranog Kamena.

XVIII brigada: Katinac i odmah upućivanje preko Vranog Kamena za bolnicu broj 3.

Evakuacija plijena: Bilogorsko područje,¹⁰ sem oružja i ostalog ratnog materijala.

Povlačenje po pismenom naređenju ili po ugovorenom znaku i to: ispaljivanjem 2 bijele, 1 zelene i 1 crvene,¹¹ jednu

¹⁰ Misli se na evakuaciju plijena u Komandu Bilogorskog područja.

¹¹ Riječ je o raketama.

za drugom, u pravcu Đulaveca. Ove znake daće prvo Štab divizije, a potom štabovi brigada prihvatiti.

Pravac povlačenja za sve jedinice osim XVIII brigade: polazne baze.

XVIII brigada ima osigurati i prihvatiti izvlačenje i dalje transportovanje ranjenika za bolnice u selu Koreničani.

Mjesto štabova:

Štab divizije nalaziće se u selu Brđani (južni dio sela).

Omladinska brigada nalaziće se ispred sanitetskog previ-jališta prema selu.

Štab XII udarne brigade nalaziće se u Ivanovom Selu (ciglana).

Štab XVIII brigade nalaziće se u Čučinom Salašu.

Štab XVII udarne brigade nalaziće se u južnom dijelu sela Gornje Vrijeske.

Štab Daruvarskog odreda nalaziće se u Podborskom Vrbovcu.

Ishrana: Večeru uoči dana napada obaviti malo kasnije ili ranije tako da se borci mogu još i odmoriti, t.j. spavati do polaska u napad. Suhi obrok za sve ljudstvo spremi za cio dan, t.j. za 18 ov. mj. U tu svrhu zaklati potreban broj stoke. ispeći dovoljno hljeba i blagovremeno podijeliti borcima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan Cvetković

Komandant:
Mil.¹² Stanivuković

¹² Milan

**PISMO ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVAT-
SKE OD 16 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINI-
CAMA U VEZI S NAPADOM NA MALE BASTAJE¹**

ŠTAB
XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

K. broj: 168/43

Dana 16. VIII. 1943 godine

ŠTABU XVII UDARNE BRIGADE NOV HRVATSKE (X DIV.)
ŠTABU XII UDARNE BRIGADE NOV HRVATSKE
ŠTABU XVIII BRIGADE NOV HRVATSKE
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE NOV HRVATSKE
(za polit. komesare)

Dragi drugovi!

Pred jedinice naše divizije postavlja se ponovno jedan važan i težak zadatak, u kojem će naše jedinice morati da u potpunosti likvidiraju neprijateljsko uporište Mali Bastaji.² Ovo uporište branjeno je od 250 neprijateljskih vojnika Gorskog zdruga³ bande sa kojom smo mi već toliko puta vodili krvave bojeve. Likvidacija ovog uporišta važna je za nas zbog toga, jer će nam ona omogućiti uništavanje pruge Daruvar — Virovitica i jer će se tom likvidacijom proširiti naša oslobođena teritorija i olakšati veza sa oslobođenom teritorijom Bilo Gore. Osim toga u uporištu se nalazi velika količina municije, a isto tako veliki broj mina, koje će biti nama neophodno potrebno za vođenje naših budućih borbi.

Naše borce treba pripremiti na oštru i upornu borbu protiv neprijatelja koji znade da se bori i čiji moral nije još sasvim poljuljan. Naročito u tom smislu treba da se pripreme bataljoni Omladinske brigade »Jože Vlahovića« i bataljon XII udarne brigade, koji upadaju u samo uporište. Bataljon XII udarne brigade napada na tvrdi objekt i trebaće da ulož i svu spretnost i brzinu, da snažnim naletom demoral iše bandu. S obzirom na to da u samom selu M. Bastaji ne postoji neki tvrdi

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 5/21, k. 881 A.

² Vidi dok. br. 63, 66, 69 i 70.

³ Vidi dok. br. 182, 183 i 185.

objekt, to ima vjerojatnosti da će se banda, ako se uspješno provede juriš, povući prema Velikim Bastajima i stanici. Potrebno je naglasiti ovim borcima da se ne precijeni djelovanje naših teških oruđa i da se od njih ne očekuje ono što ona ne mogu dati. Glavni učinak teških oružja sastoji se u izazivanju panike i demoralizacije kod neprijatelja i to treba najviše iskoristiti momentanim jurišem na bandu i ne dati joj vremena da se sredi.

Zasjedama XVII, XVIII i XII brigade treba napomenuti da će borba biti uporna do likvidacije uporišta i da treba pod svaku cijenu izdržati. Osim toga treba ih upozoriti na novu taktiku neprijatelja, koji je upoznao način postavljanja naših zasjeda i imade direktivu da naše zasjede na cestama i putevima zaobilazi, a samo manjim snagama ide u onom pravcu od kuda smo ga mi predvidjeli. Isto tako treba zasjede upozoriti na maskiranje od aviona.

Za uspješan ishod ove akcije treba uložiti sve napore, jer je to prva akcija nakon ofanzive⁴ i od nje će u drugom dijelu ovisiti borbenost i moral naših jedinica za buduće borbe. Ovo treba naročito podvući rukovodiocima.

Iako treba pripremiti jedinice za upornu borbu, ipak treba imati u vidu razvoj političke situacije, koji je prilično demoralisao sve neprijateljske posade i ne smije se niti u ovom slučaju isključivati mogućnost predaje, ako ne cijele posade, a ono nekih njenih dijelova. Zbog toga treba u početku same borbe, a isto tako i za vrijeme borbe pozivati domobrane na predaju, govoreći im da im se neće ništa dogoditi ako se predaju. Kako se češće dešava da ovih dana nailaze noću engleski avioni, to treba eventualni njihov dolazak iskoristiti za demoralizaciju posade u Bastajima. Isto tako treba domobranima govoriti o tome kako velik broj aviona prelijeće svakog dana preko naše teritorije, o čemu su oni vjerojatno upoznati.

Napominjemo da je zabranjeno svlačenje zarobljenih domobrana sve dotle dok oni ne budu sa strane štabova saslušani i dok se ne odluči da li će ih se pustiti ili zadržati u našim jedinicama. Ako se desi da se ipak budu svlačili, treba upozoriti partizane da će im biti oduzeta odijela bez obzira da li imaju šta obući ili ne.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan⁵

⁴ Riječ je o ofanzivi koju je neprijatelj preduzeo u Slavoniji srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 29 i 39 i tom V, knj. 17, dok. br. 21, 24, 30 i 48.

⁵ Cvetković

**IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 17
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O NAPADU NA HRASTOVICU¹**

ŠTAB
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I P.O.

HRVATSKE
Br. 88/1943

Dne 17 augusta 1943

Operativni izvještaj
o akciji na Hrastovicu
dostavlja

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

1) Naša Grupa, ojačana sa dva bataljona P.O. Banije, noću 15/16. VIII t.g. izvršila je napad na neprijateljsku posadu u Hrastovici i istu razoružala.² Raspored naših jedinica za ovaj napad kao i za osiguranje vidi se iz priložene operativne zapovijesti ovog štaba od 15 augusta 1943, op. broj 87/43.³

Borba je vođena sa naše strane: jedinice ove grupe i dva bataljona P.O. Banije, a sa strane neprijatelja: neprijateljska posada u Hrastovici i Nijemci koji su pokušali iz Petrinje doći u pomoć opkoljenoj posadi Hrastovice.⁴

Sve naše jedinice stigle su na vrijeme na svoje određene položaje i napad je počeo 15. VIII u 23 sata i 30 minuta. Bataljoni koji su vršili napad došli su neopaženo u blizinu neprijateljske posade, te potom otvorili vatru i jurišali na neprijateljske bunkere. U prvom naletu naših boraca osvojena su spoljna uporišta neprijatelja, a zatim je produženo napredovanje ka najglavnijem uporištu, tj. ka centru Hrastovice i ka crkvi. Naši borci uspjeli su da u prvom naletu zauzmu i želj. stanicu, ovo iz razloga što su neopaženo prišli u neposrednu blizinu, te neprijatelj nije se snašao i sa stanice nije davao neki veći otpor.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 31—6, k. 421 B.

² i ³ Vidi dok. br. 61 i 178.

⁴ Vidi dok. br. 178 i 179.

Naša brdska baterija od samoga početka napada gađala je glavno uporište neprijatelja oko crkve. Protivkolski top koji je bio pridodat II brigadi također je djelovao protiv neprijateljskih mitraljeskih gnijezda.

Jedinice II brigade, koje su napadale cestom Budičina — Hrastovica, izvršile su na svom pravcu dosta brzo likvidaciju spoljnih bunkera te prešle napredovanju ka centru mjesta i ka crkvi. Bunker koji su se nalazili u spoljnom odbranbenom obruču bili su zaobiđeni i napad je na njih bočno izvršen, te je ovoj posadi onemogućena bila efikasna odbrana. Prilaz jedinicama II brigade dosta je kočio mitraljez neprijateljski koji je bio postavljen na tornju od crkve, ali naši borci vještijim podilaženjem uspjeli su da se približe dosta brzo ka centru, te bacajući bombe brzo su likvidirali na svom pravcu i ostala uporišta, a zatim u zajednici sa jedinicama I brigade, koje su napadale cestom Cepeliš — Hrastovica, upali u centar i likvidirali posadu neprijateljsku.

Jedinice I brigade, koje su napadale neprijatelja cestom Cepeliš — Hrastovica, također su na svome pravcu dosta brzo napredovale, lomeći spoljni odbranbeni sistem neprijatelja, te sa svog pravca prodirući ka centru Hrastovice sa jednom kolonom, dok sa jednom kolonom napredovale su pravcem ka želj. stanici gdje je neprijatelj brzo likvidiran pošto je iznenađen. Tako su naše jedinice uporedo napredovale ka glavnom utvrđenju neprijatelja, sastajući se kod crkve u potpunosti su likvidirale neprijateljsku posadu u Hrastovici. Istovremeno jedinice I brigade likvidirale su želj. stanicu, te je za kratko vrijeme borbe neprijateljsko uporište bilo u potpunosti likvidirano.

U osnovi neprijatelj nije davao neki jak otpor, sem jednog teškog mitraljeza sa crkve i jednog p. mitraljeza u bunkeru na cesti Budičina — Hrastovica. Borba je trajala oko 1 sat, poslije čega je neprijatelj u potpunosti predao se.

Poslije osvajanja neprijatelja sve su jedinice povukle se u svoje polazne baze, osim jednog bataljona I brigade koji je skoro do dana vršio evakuaciju zarobljenog plijena.

Oko 3 sata ujutru 17. VIII t.g., kada je već bolji dio plijena bio evakuisan, neprijatelj je krenuo iz Petrinje u pravcu Hrastovice u jačini 500 vojnika (Nijemaca). Ova neprijateljska kolona kretala se uglavnom cestom Petrinja — Hrastovica kao i položajima sa strane ceste. U svom kretanju naišla je na naše jedinice koje su bile u zasjedi na cesti Petrinja — Hrastovica oko k. 122. Po nailasku na našu zasjedu neprijatelj je otvorio jaku mitraljesku i pušчанu vatru na naše položaje sa vrlo bliskog odstojanja. Naši borci otvorili su također

na neprijatelja jaku mitraljesku i pušcanu vatru, gdje su ga u svom napadanju zadržali. Neprijatelj ponovno je nastavio nastupanje pod zaštitom svojih mitraljeza, te su naši borci po naređenju Štaba ove grupe povukli se sa ovih položaja. Međutim neprijatelj zadržao se i tek u svanuće stigao je u Hrastovicu.

Sve naše jedinice u redu su se povukle po izvršenom zadatku, osim bataljona II brigade koji je bio u zasjedi i u prvom momentu nije se dovoljno snašao te se je u neredu povukao sa svog položaja.

Jedinice P.O. Banije koje su imale sporedniji zadatak također su ga izvršile i u dosta dobrom redu povukle se u svoje polazne baze po likvidaciji neprijatelja.

2.) U akciji na Hrastovicu zarobljeno je 120 domobrana, 3 željezničara, a zaplijenjeno je: 4 mitraljeza »Švarcloze, 3 p. mitraljeza Z.B.,⁵ 116 karabina, 30.000 metaka za manliher i mauzer puške, 4 pištolja, 2 šmajsera, 51 bomba njemačka, 67 vojničkih noževa za mauzere, 7 raketla, 148 pari cipela, 54 šinjela, 40 pari veša, 134 bluze, 83 čebeta vojnička, 27 vojničkih torbica, 6 konjskih ploča, 1 vojnički želj. krevet, 5 ranaca, 15 vojničkih starih hlača, 2 šapirografa, 50 kom. fišeklija, 8 kgr masti za oružje, 5 komada mina za mali bacač, 6 vojničkih porcija, 2 vojničke slamarice, 3 telefona, 9 konja i troja kola, kao i nekoliko komada goveda od ustaških bandita iz mjesta.

Sva navedena sprema podijeljena je našim jedinicama kao i P.O. Banije sem što se nalazi oko 10.000 mauzer metaka u rezervi kod ovoga štaba.

3.) U toku borbe neprijatelj je imao oko 6 mrtvih i nekoliko ranjenih vojnika, u Hrastovici. Pored ovoga neprijatelj je imao što mrtvih što ranjenih oko 100 vojnika na pravcu cesta Petrinja — Hrastovica odakle je pošao iz Petrinje kao pomoć Hrastovici.

4.) U toku ove borbe gubitci na našoj strani jesu: 3 mrtva i dva ranjena druga. Za iste se u prilogu dostavljaju liste gubitaka.

5.) Naknadno umrlih od rana nije bilo.

6.) Imena onih koji su pali smrću heroja nije bilo. Onih koje bi trebalo proglasiti narodnim herojima nije bilo. Starješina, boraca i jedinica koje bi trebalo pohvaliti nije bilo.

7.) Kritički osvrt na akciju: Akcija je izvedena po planu. Greške jesu: bataljon P.O. Banije i jedan bataljon naše Druge brigade povukli su se sa svog položaja prije dobivenog nare-

⁵ Zbrojovka

đenja. Ovi bataljoni bili su u zasjedi prema Petrinji i u momentu jakog pritiska neprijateljskih pojačanja iz Petrinje povukli su se. Istina, mi smo izdali naređenje u međuvremenu, ali ga oni nisu dobili, te su povukli jedinice bez naređenja. O svom povlačenju izvijestili su ovaj štab tek poslije završene evakuacije plijena i potpuno svršenog čina.

Prilikom evakuacije plijena bilo je velike gužve i vike, zatim nagomilavanje kod boraca, kao i civila, te je bilo otežano bataljonu koji je evakuisao plijen obavljati svoj posao. Civila također bio je dosta veliki broj koji su došli s namjerom da pljačkaju mjesno stanovništvo i ostale stvari od zadržanog vojnog plijena. Međutim mi smo naredili i sa patrolama istjerali smo ih iz samog mjesta. Ostalih grešaka velikih nije bilo, a ukoliko ih je i bilo na licu mjesta su uklonjene. Snalaženje starješina i jedinica bilo je dosta dobro. Veza sa jedinicama bila je dobra, osim I brigade koja je uspostavljena tek po likvidiranju posade u Hrastovici.

8.) U toku ove borbe utrošeno je municije: 8 granata za top 75 mm, od čega dvije šrapnele, dvije razorne granate od protukolskog topa. Ukupno 10 zrna. Municije za sve vrste naoružanja, tj. mitraljeze i puške, utrošeno je 7.400 metaka. Dobitak municije poslije akcije iznosi 22.590 metaka. Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo. Oružje poginulih i ranjenih drugova izvučeno je iz borbe.

9.) Naročite napomene: U našem izvještaju o akciji na Hrastovicu od 16 augusta t.g. javljeno vam je da je uhvaćeno 6—8 p. mitraljeza. Međutim po izvještajima brigada ustanovljeno je da su uhvaćena samo 3 p. mitraljeza, što se ovim ispravlja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić

Komandant:
Pet.⁶ Kleut

(M.P.)⁷

⁶ Petar

⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 66

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD
17 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA
NAPAD NA MALE BASTAJE¹**

ŠTAB
XII UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 163/1943
dana 17. VIII. 1943 u 10 h.

Naređenje za likvidaciju neprijateljskog uporišta M. Bastaji

ŠTABU I, II, III i IV BATALJONA,
PIONIRSKOJ ČETI, BACAČKOM VODU I REFERENTU
SANITETA OVE BRIGADE

U neprijateljskom uporištu Mali Bastaji i željezničkoj stanici nalazi se posada u jačini 250 do 300 vojnika. Isto tako 20 do 30 naoružanih civila. Od te posade noću se zadržava na željezničkoj stanici 40 do 50 vojnika. Naoružanje: 5 teških mitraljeza, 1 teški bacač, oko 20 puškomitraljeza, ostalo karabini. Od toga na željezničkoj stanici nalazi se 1 teški mitraljez, 4 do 5 puškomitraljeza, 1 teški bacač, ostalo karabini. Posada je iz sastava II bojne I gorskog zdruga, većinom Bosanci. Moral posade je na visini. U akciji učestvuje naša XII divizija uz pripomoć dva bataljona XVII udarne brigade.²

Zadatak naše brigade jeste likvidirati posadu na željezničkoj stanici M. Bastaji i postaviti obezbjeđenje prema Grubišnom Polju.

U cilju likvidacije ovog uporišta štab ove brigade

N A R E Đ U J E :

(Sekcija Bjelovar — Slatina 1 : 100.000)

I BATALJON

Sa dvije čete likvidiraće željezničku stanicu i to iz pravca jugozapada i zapada, kako je to na skici naznačeno

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 15/1, k. 892.

² O napadu na Male Bastaje vidi dok. br. 63, 64, 69 i 70.

strelicom; četa koja bude nastupala sa jugozapadne strane treba neprimjetno da se privuče što bliže samoj stanici te svojom vatrom da omogući četi koja će da napada sa zapada prodor među stanične zgrade. Ovom bataljonu za izvršenje ovoga zadatka dodjeljuje se 1 teški bacač i protivtenkovski top, za čije dejstvo odgovara direktno Štab bataljona, kao i o potrošku municije.

Treća četa ovog bataljona ima se postaviti u međuprostor između stanice i sela, kod samog potoka koji vodi od Maslenjače prema Bastajima. Zadatak ove čete jeste da sprečava bjegstvo bande iz uporišta u sjeverozapadnom pravcu, jer s toga pravca snage Omladinske brigade ne napadaju, pošto je to brisani prostor.

Po likvidaciji željezničke stanice, a ukoliko se ne likvidira uporište u M. Bastajima, snage I bataljona treba da zaposjednu položaje od istočnog dijela sela Maslenjače do u pravcu kote 177, s tim da sprečavaju bjegstvo bande iz uporišta u tom pravcu.

Ovaj bataljon treba da održava vezu na svom lijevom i desnom krilu sa jedinicama Omladinske brigade, koje imaju zadatak likvidirati uporište M. Bastaji.

III BATALJON

Jedna četa ovog bataljona zaposjeće put koji vodi od Grubišnog Polja prema Maloj Peratovici. Zadatak ove čete jeste da spriječi nadiranje bande iz Grubišnog Polja u pravcu Dapčevice. Za izvršenje ovog zadatka ova četa će uzeti iz mitraljeskog voda 1 teški mitraljez, a iz sela u kome se sada nalazi mobilisati radne snage sa testerama, sjekirama, koje će narušiti drveća na put i porušiti mostove. Ova četa treba da održava vezu sa jedinicama našeg II bataljona na koti 183 kod sela Gornja Rašenica, u šumi Bajre.

Ostale dvije čete ovoga bataljona sa jednim teškim mitraljezom dodjeljuju se Štabu divizije kao divizijska rezerva, te se iste imaju javiti Štabu divizije u selu Brđanima (južni dio sela) jedan sat prije početka napada.

II BATALJON

Ovaj bataljon ima zadatak postaviti zasjedu na cesti Grubišno Polje — Bastaji, t.j. ispred Ivanovog Sela na mjestu gdje potok prelazi cestu, te sa sjeverne strane ceste na mjestu zvanom Crkveno Polje, te u pravcu raskrsnice puteva Rašenica — Trojeglava. Zadatak ovog bataljona jeste da spriječi nadiranje bande iz Grubišnog Polja u pravcu Malih Bastaja.

Pored svog glavnog zadatka, ovaj bataljon ima zadatak porušiti sve drvene mostove na cesti od Ivanovog Sela do

Grubišnog Polja, ukoliko je to moguće; ako ne, onda da se cesta prekopa na više mjesta i naruši drveća, prekine t.t. vezu tačno 10 minuta prije početka napada. Ukoliko se na istom putu nalazi telefonska žica izolirana za poljske telefone, istu pokupiti, t.j. smotati i predati našoj četi za vezu.

Ovom bataljonu dodjeljuje se Pionirski vod sa alatom za kopanje ceste i rušenje drveća.

Ovaj bataljon će na svom desnom krilu da održava vezu sa četom našeg III bataljona u šumi Bajre — kota 183 ili raskrsnica puteva Rašenica — Trojeglava. A na svom lijevom krilu sa našim IV bataljonom koji će se nalaziti kod sela Borova Kosa — kota 194.

IV BATALJON

Ovaj bataljon smjestiće se u selo Borova Kosa sa zadatkom da kontroliše put koji vodi u pravcu kote 194 i kote 135. Glavni zadatak ovog bataljona jeste: ukoliko neprijatelj naiđe putem od Daruvara ili od Grubišnog Polja na naše zasjede kod Ivanovog Sela i kod Vukovja na zasjedu XVII udarne brigade, ovaj bataljon treba da zađe bandi s leđa, te tako da je tuče. Stoga ovaj bataljon treba da održava tijesnu vezu sa našim II bataljonom kod Ivanovog Sela i sa bataljonom XVII brigade kod sela Vukovja (preko Buhnja).

Ovom bataljonu dodjeljuje se jedan pionirski vod sa potrebnim alatom za rušenje pruge koji će pod zaštitom ovog bataljona prekinuti prugu kod Donje Vrijeske. Prugu treba prekinuti na više mjesta, isto tako t.t. veze.

PIONIRSKA ČETA

Dodijeliće jedan vod pionira sa potrebnim alatom za prekopavanje ceste i rušenje mostova našem II bataljonu. A jedan vod pionira sa potrebnim alatom za rušenje pruge našem IV bataljonu, te će isti pod komandom štabova bataljona rušiti prugu, mostove i prekopavati cestu.

BACAČKI VOD

Jedno odjeljenje teškog bacača dodjeljuje se našem I bataljonu sa svim minama koje se nalaze u cijelom vodu, dok drugo odjeljenje može da ostane sa komorom istog bataljona.

2. Početak napada 18 ov. mj. u 3 sata ujutro.

Znaci za raspoznavanje za napad u toku noći: **Musolini — Majmun**, a dnevni znaci za 18 ov. mj. važe opšti.

Veza: Izvještaj slati redovno svaki sat. U vanrednim slučajevima izvještaje slati odmah. Izvještaji se imaju slati sa patrolama, ne po jednom kuriru. Po mogućnosti na konju.

PREVIJALIŠTE

Brigadno previjalište nalaziće se u južnom dijelu sela Munije. A bataljonska previjališta odrediće štabovi bataljona.

Evakuacija plijena: Bilogorsko područje, osim oružja i ostalog ratnog materijala koje će se zadržati u jedinicama.

Povlačenje po pismenom naređenju ili po ugovorenom znaku i to: ispaljivanjem dvije bijele, 1 zelene i 1 crvene rakete, jednu za drugom. Stoga štabovi bataljona treba da postave osmatračke koji će ih izvijestiti o ispaljivanju raketa.

Pravac povlačenja: Sve jedinice će se povući na dati znak u svoje polazne baze. Kod povlačenja II bataljon će se povući tek onda kad se bude povukao IV bataljon iz sela Borova Kosa.

Referent saniteta³ može da ostavi ranjenike u mjestu gdje jesu, kako isti ne bi pravili nepotreban marš.

Mjesto štabova:

Štabovi bataljona nalaziće se neposredno iza jedinica.

Štab brigade nalaziće se u južnom dijelu sela Munije.

Ishrana:

Večeras večeru organizovati nešto kasnije, kako bi borci pošli na položaj siti, a odmah po prijemu ovog naređenja obustaviti zanimanje te dozvoliti borcima da se odmore i otpavaju.

3.) Napomena:

Sve zasjede imaju biti postavljene na određena mjesta jedan čas prije početka akcije, te odmah otpočeti sa ukopavanjem boraca, te prekopavanjem ceste, rušenjem drveća, a kidanje t.t. veze početi 10 do 15 minuta prije početka akcije.

Naročito treba skrenuti pažnju borcima i rukovodiocima da se vatra ne otvara bez komande. Neprijatelja treba pustiti što bliže i onda preciznim gađanjem iz pušaka i kratkim rafalima iz mitraljeza suzbiti napredovanje neprijatelja, te ako situacija dozvoljava poduzeti odmah progon neprijatelja, ali ne sa svim snagama, već samo sa jednim dijelom. Ne dozvoliti neprijatelju da stane pred naše položaje i da puškara, već ga progoniti i razbijati i to ne vatrom, već manevrom.

I bataljon treba da vodi strogo računa o teškom oružju, koje treba što efikasnije iskoristiti. Naročito voditi računa o potrošnji protivtenkovskih granata. Top tek onda upotrebiti kad će njegovo dejstvo biti što efikasnije.

Svlačenje zarobljenika najstrožije se zabranjuje svima bez razlike, kako borcima, tako i rukovodiocima, pošto će se zarobljenike svlačiti tek nakon saslušanja. Dok sa mrtvih ne-

³ Eugen Bakarčić

prijateljskih vojnika dozvoljeno je svlačenje njihove spreme. O tome treba da vode strogo računa svi rukovodioci.

Sve zasjede treba da povedu računa da se dobro zamaskiraju, kako ne bi položaj bio upadljiv za pješadiju i za avijaciju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Grbić Ćedo

Komandant:
Antolović Josip

BR. 67

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG KORPUSA OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O RAZMJEŠTAJU I MORALNOM STANJU NEPRIJATELJSKIH JEDINICA¹

ŠTAB
II KORPUSA NOV I PO
HRVATSKE
POLIT. OBAVJ. OTSJEK
Br. 193/43
dne 18. VIII. 1943

9.IX.1943²

GLAVNOM OBAVJEŠTAJNOM CENTRU G.Š.H.

Pregled o neprijateljskoj vojsci:

U neprijateljskim uporištima Našice — Đurđenovac — Čačinci — Slatina, na želj. pruži Osijek — Zagreb, ustaška uporišta su pojačana sa nešto kulturbundaša, gestapovaca ili domobrana. Naročito se zapaža da su naoružani dobro. Zadatak im je da brane uporišta i da zaštite vršidbu kako bi mogli da odvuku žito.

U neprijatelj. uporištima Požeške kotline zapaža se evakuacija neprijateljske vojske koja odlazi za Brčko. U Požegu, Pleternicu, Trenkovo, »Trokut«,³ Mihaljevce, Čaglin, nakon odlaska Njemaca koji su se povukli, došao je 3. lovački zdrug

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5—4, k. 107 A.

² Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Trokutom je u toku NOB nazvana teritorija između komunika-cija: Pakrac — Banova Jaruga — Novska — Okučani — Pakrac.

u jačini od 5.500 ljudi i zamijenio je Njemce u tim uporištima. Kao glavni zadatak imao je da se zaštiti žetva i vršidba od partizana. Više puta su pokušavali da upadnu na našu oslobođenu teritoriju ali su svaki puta bili odbijeni. Ovaj zdrug pred nekoliko dana napustio je navedena uporišta i otišao je za Brčko. Pravo stanje u Požeškoj kotlini nije poznato, pošto neke jedinice dolaze u ta uporišta, ali po svemu se može zaključiti da ih je za sada dosta malo. Neprijatelj drži uglavnom u svojim rukama Požegu, Pleternicu i Trenkovo. U stožeru toga zdruga nalazi se nadporučnik Abdičević Husein. Javite mu se sa lozinkom: Gaj, šalje me Srećko Iso Njuška.

Ovaj zdrug sastoji se od 5 i 8 lov. pukovnije i 7 topn. sklopa. Oficiri u ovom zdrugu su neki raspoređeni prema Narodno-oslobodilačkoj vojsci prijateljski a neki neprijateljski. Nacionalni sastav ovih oficira: u većini Hrvati a manji broj muslimani.

Sadnja posada uporišta Požeške kotline su ustaše, gestapovci, žandari, domobrani želj. bojne.

U ostalim uporištima neprijatelja, kao u Virovitici, Daruvaru, Lipiku, Đulavecu, Pakracu, uglavnom se nalaze domobrani pojačani sa nešto gestapovaca, ustaša i žandara. Neprijateljska vojska koja je sastavljena od Ukrajinaca nalazi se u selu Gojilu.

Da bi zaštitili prugu Zagreb — Beograd, neprijatelj je tu uglavnom postavio ustaše, gestapovce, dok je manji broj žandara i domobrana za osiguranje iste. Ovo se naročito odnosi na uporište Novska, Nova Gradiška, Banova Jaruga.

Za osiguranje Broda od napada iz vazduha smještena je protuavionska baterija na putu prema Podvinju iznad Broda.

Neprijatelj da bi osigurao žetvu vršio je nekoliko upada na naš oslobođeni teritorij, ali svaki njegov pokušaj bio je odbijen.

O transportima koji se vrše na pruzi Beograd — Zagreb javlja se redovito Glavnom Štabu Hrvatske.

Moralno stanje:

Politička situacija u svijetu mnogo je djelovala na moral neprijateljske vojske. Moral kod oficira kao i kod vojnika mnogo je opao. To se zapaža naročito na taj način što mnogi oficiri kao i domobrani iz raznih lovačkih pukovnija prelaze na stranu Narodno-oslobodilačke vojske i čine nam velike usluge. Kako oficiri tako i domobrani, kao i ustaše, siti su rata. Kod ustaša također je moral mnogo opao. Oni sami uviđaju pad fašizma i pljačku koju njemačka vojska vrši nad našim narodom bez obzira kojoj on stranci ili organizaciji pri-

padao. Zapazilo se u posljednje vrijeme naročito da domobrani otvoreno pjevaju partizanske pjesme, kao primjer navodimo pjevanje partizanskih pjesama od strane domobrana u »Trokutu«. Mišljenje neprijatelja prema našoj vojsci svakim danom je povoljnije. Kad su naši partizani izvlačili žito sa pustare kraj Đurđenovca, ustaše su ispalili tek nekoliko metaka. Drugi dan došla je jedna ustaška patrola na pustaru i pitala upravitelja: »Da li su bili partizani i zašto nisu odvezli sve žito? Bolje je da i oni uzmu nego okupator«.

Materijalno stanje:

Oprema neprijateljskih vojnika je osrednja. Ustaše i zdrugovci, kao najelitnija vojska neprijatelja, bolje su obučeni. Općenito hrana je kod neprijateljske vojske dosta slaba. Što se tiče samog naoružanja, njihove jedinice naoružane su dosta dobro, naročito sa automatskim oružjem.

Podaci o neprijateljskoj pozadini:

Stav i držanje prema okupatoru, ustašama i četnicima:

Zvjerstva koja je okupator izvršio u svojoj posljednjoj ofanzivi⁴ nad našim narodom, svojim nasiljem, pljačkom, pokoljem nad golorukim narodom, izazvala su veliko nezadovoljstvo naroda prema okupatoru! Tako je bilo tri slučaja silovanja djevojaka u selu Orahovici od strane njemačkih trupa. Kao drugi razlog, mržnja je uslovljena prema okupatoru oduzimanjem žita od našeg naroda.

Dolazak četnika iz Bosne (njih 24 na čelu sa majorem Janićem) u sela oko Okučana i Rajića⁵ nije u mnogom promijenio odnos naroda prema Narodno-oslobodilačkoj vojsci. Većina sela, osim Čovca i Gređana u kojim su imali svoje jatake, voli Narodno-oslobodilačku vojsku. Svaki politički uticaj tih četnika bio je spriječen baš iz razloga toga što su isti zakasnili za jednu i po godinu i zbog njihove otvorene suradnje sa Njemcima. Još u početku svog dolaska četnici su postali politički bezopasni radi njihove saradnje sa okupatorom, ali su prije kratkog vremena uništeni i vojnički. Posljednje vrijeme naročito su se zapazile velike simpatije prema našoj vojsci kod hrvatskog stanovništva na neoslobođenoj teritoriji. Detaljnije o zvjerstvima okupatora kao i njihovih slugu prema našem narodu prilažemo vam uz ovaj izvještaj. (Spisak ubijenih poslali na korištenje Agitpropu CK,⁶ Op. GOC).⁷ Rad HSS-a

⁴ Odnosi se na ofanzivu koju je neprijatelj preduzeo u Slavoniji srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 29 i 39.

⁵ Vidi dok. br. 136.

⁶ Centralnog komiteta Komunističke partije Hrvatske

⁷ Opunomoćstvu Glavnog obavještajnog centra

zapaža se u kotarima Virovitica, Daruvar, Valpovo i Brod. Ali intenzivnim političkim radom među hrvatskim narodom odstranjuje se ta opasnost i HSS svakim danom gubi sve veći broj pristalica. To se naročito može zaključiti iz toga što hrvatski narod masovno prelazi u našu vojsku. Strijeljanje istaknutih ličnosti kao talaca, kao što su Matajić Grga, Orešćanin Vujo, Bitunjac Stjepan u Brodu, izazvalo je veliko ogorčenje naročito kod hrvatskih masa.

Pad Musolinija dao je povoda mnogima da još više dignu glas protiv ustaško-okupatorske strahovlade, što se naročito zapazilo u Brodu među radnicima koji su pjevali pjesme i veselili se padom istoga.

Podaci o našoj pozadini:

Uspjesi naših saveznika kao i naše Narodno-oslobodilačke vojske Jugoslavije još više nego dosad učvršćuju našu pozadinu sa našom vojskom. Narod vjeruje u našu pobjedu i pomaže je svim mogućim sredstvima, osim vrlo malog broja. Omladina u ovome svemu prednjači.

Četnici, koji su došli pomoću Njemaca, nisu uspjeli da se ukorijene na našem oslobođenom teritoriju. Naš narod ih prezire. Ovo preziranje istih proizlazi baš iz tih razloga što je narod na svoje oči vidio saradnju četnika sa okupatorom. Hrvati su vidjeli da je Narodno-oslobodilačka vojska jedini njihov zaštitnik kako od ustaša, Njemaca tako i od četnika. Svakim danom u sela u kojima su nekad stanovali Hrvati koji su bili otjerani od svojih kuća na silu od strane okupatora i ustaša vraćaju se ponovno u svoja sela. Tako imamo slučaj da se u Voćin vratilo 13 obitelji nazad.

Pojava dezerterstva u našim jedinicama izaziva kod naših seljaka po malo opadanje morala, ali u posljednje vrijeme sprečava se to svim mogućim sredstvima.

Naš narod na našoj oslobođenoj teritoriji svakim danom sve više uviđa vrijednost naše vojske. Ovo se naročito očituje u tome što naši borci zajedno sa narodom vrše žetvu radeći zajedno sa njima i držeći položaj prema neprijatelju.

Zdravstveno stanje kod našeg naroda je dosta dobro baš iz razloga toga što se u posljednje vrijeme sve više posvećuje pažnja pozadinskom sanitetu.

Kontrašpijunaža:

Jedini način borbe neprijatelja protiv nas, pored oružane, jest ubacivanje špijuna u naše redove. Naročito se to zapazilo u posljednjih par mjeseci jer je neprijatelj počeo da održava kurseve skoro u svim većim gradovima. Većina ovih

ubačenih špijuna su pohvatani tako da su ovi prije otkriveni nego što su mogli da djeluju unutar naših jedinica i pozadine. Ali neprijatelj nije prestao da ubacuje iste. Mi smo budni i gledamo da osujetimo svaki njegov napor. Kako Njemci tako ustaše i četnici pokušavaju da ubace svoje agente. Otkrivene su četničke mreže u Posavini, tj. u okolini sela Okučana, kao u selu Lužanima. Uglavnom su hapšenja iz tih sela izvršena, osim u selu Lužanima.

Kako izgleda, neprijatelj je naročitu pažnju posvetio ubacivanju atentatora. Ovi većinom dolaze iz Osijeka.

Što se tiče samih dezertera, njihov broj se posljednje vrijeme smanjio. Razlog ranijeg dezerterstva uglavnom je bio taj što se govorilo da će naše jedinice preći u Bosnu. Uglavnom ta dezerterstva nisu imala nekog političkog karaktera nego su prouzrokovana željom za svojim kućama.

Neprijatelj je u posljednje vrijeme naročito aktivan u bacanju propagandnog materijala iz aviona, koji vam prilažemo.

Ujedno vam prilažemo podatke o 3. lovačkom zdrugu.

S. F. — S. N.

Za šefa

P. S.

Prema izvještaju koji smo primili naknadno javljeno nam je da su se ponovno pojavili četnici u selu Čovcu, kao i nekim okol. selima Okučana. Ovi četnici su došli kao pojačanje iz Bosne. Kreću se po posavskim selima zajedno sa Njemcima. Točan broj istih nisu mogli doznati, kao i njihovo naoružanje. O ovome ćemo vam detaljnije u slijedećem izvještaju iznijeti.

S. F. — S. N.

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DILJSKOG I POSAVSKOG NOP ODREDA DA FORMIRAJU OSJEČKU I NOVOGRADIŠKU ČETU¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Br. 133

Dne 18/VIII 1943

**ŠTABU DILJSKOG PARTIZANSKOG ODREDA
ŠTABU POSAVSKOG PARTIZANSKOG ODREDA**

Položaj

Odlukom ovog Štaba treba da Diljski odred formira odmah Osječku čet². Jačina te čete treba da bude 50 do 60 ljudi, sa naoružanjem: dva puškomitraljeza i karabini. Zadatak te čete jest da stalno boravi i djeluje na Osječkom sektoru, da tamo po okolnim mjestima djeluje politički, mobilizira i vrši vojničke akcije prema svojim mogućnostima (zasjede, akcije na manja uporišta, diverzije i t.d.) sa ciljem da što prije pre-raste u bataljon i proširi svoj krug djelovanja.

Isto tako Posavski odred treba da formira Gradišku čet³ sa istim zadacima u okolini N. Gradiške. Osobiti zadatak te čete jest da svojim djelovanjem s južne strane pruge Zagreb — Beograd onemogući svaki politički i vojnički uticaj četničkih grupa koje su se u posljednje vrijeme pojavile na tom sektoru.⁴

Formiranju ovih četa treba pristupiti odmah po prijemu ovoga naređenja, te o tom odmah izvijestiti ovaj Štab. Isto tako u redovnim izvještajima štabovi navedenih odreda podnoseće u posebnom pasusu izvještaj o djelovanju i uspjehu tih četa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta,
načelnik Štaba:

(M. P.)⁶

M.⁵ Jerković

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 10/3, k. 470.

² Četa je formirana krajem kolovoza 1943 god. Ljudstvo za njeno formiranje dao je Diljski NOP odred.

³ Novogradiška četa formirana je 24 kolovoza 1943 god. Ljudstvo za formiranje ove čete dao je Posavski NOP odred.

⁴ O pojavi ovih četnika i o njihovom uništenju vidi dok. br. 136.

⁵ Mato

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O LIKVIDACIJI NEPRIJATELJSKOG GARNIZONA MALI BASTAJI¹

ŠTAB
XII DIVIZIJE NOV
HRVATSKE

broj: 168/4-1943

dana 18. VIII. 1943 u 13 sati

ŠTABU II KORPUSA NOV I POH

Naše jedinice su oko 10 sati likvidirale neprijateljsko uporište M. Bastaji.² XII udarna brigada likvidirala je željezničku stanicu u kojoj se nalazilo 20 bandita, od čega je ubijeno 15 a 5 zarobljeno. Na stanici je zarobljeno: 1 pm. 1 šmajser, ostalo puške, bombe, municija i ostale ratne sprema. Banda se borila do posljednjeg. I i II bataljon Omladinske brigade »Jože Vlahovića« osvojili su Male Bastaje, koji su bili neobično utvrđeni i koje je banda krvavo branila. Borba je trajala od pol 4 ujutro do 10 sati. Jedan dio bande uspio je pobjeći iz uporišta, prethodno sakrivši teško oružje, municiju i mine. Naše jedinice sada pretražuju selo. Koliko znamo do sada zarobila je Omladinska brigada 1 teški mitraljez, 3 puškomitraljeza i nešto pušaka. Još nemamo točan pregled nad zarobljenim plijenom. U ovoj borbi pokazali su se borci Omladinske brigade da su dorasli svim teškoćama u borbi i pokazali su mnogo primjera junaštva. Naročito se istakao I bataljon na čelu sa komandantom Tojagićem³ i komesarom Laćanom,⁴ koji su se u toj borbi mnogo zalagali, a sam je Tojagić dosta teško ranjen od minobacača.

Na zasjedama nije se vodila naročita borba. Banda je pošla iz Đulaveca i Grubišnjog Polja, ali je bila zaustavljena i odbijena.⁵ XVII udarna brigada onesposobila je cestu i prugu, ali još do sada nije imala žešće borbe.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—2/I, k. 470.

² Opširnije o napadu na ovo uporište vidi dok. br. 63, 64, 66, 70, 182, 183 i 186.

³ Milan Tojagić

⁴ Stevo Laćan

⁵ Vidi dok. br. 182, 183 i 185.

I bataljon Omladinske brigade, koji se toliko istakao u borbi, jučer se je vratio iz Podravskog Novigrada, kamo je išao po kožu, a s njime je išao i Bilogorski odred po štampariju u Virje. Štampariju nisu mogli izvući zbog toga što je preglomazna i nemoguće je transportirati, a iz Novigrada izvučeno je kože za 500 pari cipela i štofa oko 700 metara. Isti bataljon je usprkos umora odmah produžio put u Bastaje i sjajno izvršio svoj zadatak, zbog čega njegovi borci i rukovodioci zaslužuju najveću pohvalu.

Stanovništvo iz Bastaja je sve izbjeglo i mi vršimo konfiskaciju imovine narodnih neprijatelja, kojih imade oko 90%. Plijen je ogroman i imade mnogo konja i kola, pa će biti većim dijelom izvučen. Nastojaćemo izvući vršaće strojeve, kojih ima oko 6.

Šaljemo vam ruho za druga načelnika Štaba korpusa. Isto tako šaljemo vam jednu kantu masti od 30 kg za vaše potrebe.

Mina i granata i municije nismo ispalili jako mnogo, a imamo oko 50 izbačenih iz stroja u Omladinskoj brigadi, od toga je 10—12 mrtvih. Gubitci ostalih brigada nisu nam poznati. Kad saznamo točno stanje poslaćemo izvještaj o čitavoj akciji.⁶

Nakon završene evakuacije jedinice će se povući svaka na svoj polazni položaj.⁷ Javite nam koliko ćemo se od prilike još zadržati ovdje, tako da bi mogli raskarikati »bilogorsku Motičinu« Rasenicu.⁸ Mi predviđamo taj vatromet za 20 ov. u noći. Tu bi bio bogat plijen, i mnogo krvnika manje na svijetu. Istovremeno bi jedinice, koje ne bi bile angažirane u toj akciji, razrušile što veći komad pruge, ukoliko situacija ne bi bila izmijenjena.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan Cvetković

Komandant:
Mil.⁹ Stanivuković
(M.P.)¹⁰

⁶ Vidi dok. br. 86.

⁷ Vidi dok. br. 70.

⁸ Rasenica je tako nazvana zbog zvjerstava koja su počinile tamošnje ustaše nad okolnim stanovništvom, kao što su to počinile ustaše u Motičini.

⁹ Milan

¹⁰ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**NAREĐENJE ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM
JEDINICAMA ZA EVAKUISANJE PLIJENA I POVLAČENJE
POSLIJE NAPADA NA MALE BASTAJE¹**

ŠTAB
XII DIVIZIJE NOV
HRVATSKE

Broj: 168/5-1943

Dana 18. VIII. 1943 u 14 sati

*Naređenje za povlačenje
jedinica — dostavlja*

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE
ŠTABU XVII UDARNE BRIGADE
ŠTABU XVIII BRIGADE
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE
ŠTABU DARUVAR. PARTIZ. ODREDA

Neprijateljsko uporište M. Bastaji likvidirano je.² Naše jedinice nalaze se u njemu. Neprijatelj je većim dijelom uspio pobjeći, nešto zarobljeno, a nešto pobijeno u samom uporištu. Tačan broj do sada se još ne zna. Isto tako ne zna se broj zadobijenog oružja i ratnog plijena.³

Sve jedinice koje su bile u zasjedi po zadatku povući će se sa svojih položaja u svoje određene baze u 21 čas 18 ov. mj.

Omladinska brigada sa svoja tri bataljona ostaće u samom mjestu za evakuaciju plijena kako dobije usmena uputstva od polit. komesara divizije.⁴ Ako evakuacija plijena ne bude izvršena do 21 čas, Omladinska brigada ostaje i dalje za evakuaciju najdalje do 3 časa ujutro 19 ov. mj. s tim što će se sama osigurati bliskim osiguranjem.

Štabovi XII, XVII udarne i XVIII brigade po polasku sa svojih mjesta zasjeda obavijestiće Štab Omladinske brigade u uporištu da li su napustili svoja mjesta zasjede. Ovaj izvještaj štabovi će podnijeti neposredno Štabu Omladinske brigade.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 16/1, k. 892.

² Vidi dok. br. 63, 64, 66 i 69.

³ Vidi dok. br. 69, 182, 183 i 185.

⁴ Marijan Cvetković

Omladinska brigada danas u 20 časova ima sebi postaviti bliska osiguranja i obezbijediti evakuaciju plijena.

Omladinska brigada će se povući u selo Đakovac i Turčević Polje.

XII udarna brigada povući će se u sela: Vel. Peratovica, Velika i Mala Dapčevica i Lončarica.

Štab Omladinske brigade nalaziće se u Turčević Polju.

Štab XII udarne brigade nalaziće se u Lončarici.

Sve jedinice kada stignu u svoje baze podnijeće izvještaj da li su u redu stigle, da li su povlačenje na vrijeme izvršile.

XVII udarna brigada povući će se u selo Borki i Bijelu, odakle uhvatiti vezu sa svojim štabom divizije i dalje postupati kako joj to naredi Štab X divizije.

Sve jedinice koje su učestvovalе u ovoj akciji ovdje, računati i XVII udarnu brigadu, podnijeće izvještaj ovome štabu o akciji. Brigade XII divizije, pored izvještaja o akciji, dostaviće redovan izvještaj o radu jedinica u toku 10 dana, sa brojnim stanjem, naoružanjem i socijalnim sastavom. Ovi izvještaji imaju biti u Štabu divizije 19 ov. mj. do 20 časova.

Sve ranjenike u toku ove noći brigade imaju uputiti za bolnice, tako da sutra ne moramo davati specijalna osiguranja za prebacivanje.

Omladinska brigada u sporazumu sa osobljem Komande Bilogorskog područja postaraće se da se prvenstveno izvrši evakuacija najvrednosnijeg plijena iz uporišta. Zatim će poduzeti sve mjere da se pretresu kuće, štagljevi i ostale nuzprostorije radi pronalaska oružja, municije, ukoliko ga je banda prilikom svoga povlačenja sakrila.

Potvrdite prijem ovog naređenja.

Štab divizije danas u 20 časova biće u pokretu za mjesto gdje je i ranije Štab bio prije akcije.

XVII udarna brigada naređenje adresirano Daruvar. odred⁵ preko svoje sigurnosne veze uručiće mu. Svi izvještaji o akciji imaju se dostaviti Štabu XII divizije. Ovo isto važi za Daruvarski odred i XVII udarnu brigadu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
otsutan

Zamj. komandanta:
Rade Knežević

⁵ Daruvarskom NOP odredu

ZAPOVIJEST ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA PREKOPU I CRNI LUG¹

Op. broj 89-1943

26. 8. 43.²

OPERATIVNA ZAPOVIJEST' (Sekcija Petrinja 1 : 100.000)

Štaba Unske operativne grupe za 18 august 1943 godine za akciju na neprijateljsku posadu u Prekopi i na predstražu Gline u Crnom Lugu.³

I) Podaci o neprijatelju:

Prekopa: posada jačine oko 100 domobrana s naoružanjem: 1 teški mitraljez, 3 mala bacača, nekoliko p. mitraljeza i ostalo puške.

Glina: 750 domobrana, žandara i ustaša. Naoružanje: 3 haubice, 1 teški i 4 laka bacača, 30 p. mitraljeza, 18 šmajsera, te 3 tenka a ostalo puške. Pored ove posade stiglo je nešto neprijateljskih vojnika iz Topuskog prilikom povlačenja,⁴ ali ovaj broj nam nije poznat.

Gora: 200 domobrana sa naoružanjem: 9 p. mitraljeza, 2 teška mitraljeza, 7 šmajsera, 1 teški i 3 laka bacača, a ostalo puške.

Raspored i sistem odbrane Prekope isti je kao i prilikom napada na Prekopu prošlog puta.⁵

Poslije velikih uspjeha naših jedinica i poraza neprijatelja na Kordunu i na drugim bojištima, neprijatelj je demoralisan i njegovo je stanje u navedenim garnizonima očajno, zapravo u ovim garnizonima nastalo je potpuno rasulo domobranstva. Svakim danom pojedinačno ili u grupama predaju

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 16—1, k. 424.

² Datum prijema zapovijesti u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske. Primjerak zapovijesti dostavljale su jedinice višim štabovima na uvid.

³ Vidi dok. br. 80.

⁴ Riječ je o Trećoj satniji Jedanaeste ustaške bojne koja je 16 kolovoza pobjegla iz Topuskog pred napadom jedinica Osme divizije. Vidi dok br. 178.

⁵ Unska operativna grupa izvršila je u srpnju 1943 god. dva napada na neprijateljsku posadu u Prekopi. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 47, 59, 67 i 72.

se domobrani i njihovi oficiri i prelaze na stranu naše vojske. Usljed napuštanja Topuskog u Glini je nastala panika i pravo rasulo. Domobranski oficiri i vojnici osjetili su da Hitler i Pavelić namjeravaju ih baciti na Istočno ili Zapadno bojište, te u tome strahu traže pregovore sa našom vojskom radi prelaženja na našu stranu.

Posada u Prekopi također je demoralisana ovakvim stanjem i veći dio posade spreman je da se ne bori prilikom našeg napada. U obzir za intervenciju prilikom napada dolaze neprijateljski garnizoni Gline i Gora prema kojima će se postaviti za vrijeme akcije osiguranje.

II) Naša Grupa noću 18/19. VIII. t.g. izvršit će napad na neprijateljsko uporište u Prekopi, isto razoružati, a plijen i zarobljenike poslati u Štab grupe. Također izvršit će se napad na neprijateljsku predstražu Gline u Crnom Lugu. Neprijateljska posada u Crnom Lugu jačine je oko 15 domobrana, a njihovo naoružanje: 1 p. mitraljez, a ostalo puške. Nekoliko vojnika ove posade već je bilo na sastanku sa našim vezama i spremni su da se predaju bez ikakove borbe.

Za izvršenje ovog zadatka

N A R E Ď U J E M O :

- 1.) I brigada ojačana sa 2 brdska topa 75 mm.

Zadatak: Napada neprijateljsku posadu u Prekopi pravcem cestom Marin-brod — Prekopa i od rijeke Gline sa jednim ojačanim bataljonom. Sa jednim bataljonom osigurava pravac do Gore, a sa ostatkom nalaziti se u rezervi kod Štaba brigade.

Veza: Sa Štabom grupe vezu održavati telefonom, relejima, a po potrebi i kuririma. Sa jedinicama II brigade koje će se nalaziti u zasjedi prema Glini, kao i sa svojim bataljonima vezu održavati kuririma.

- 2.) II brigada ojačana sa jednim protivkolskim topom.

Zadatak: Sa jednim bataljonom napasti neprijateljsku predstražu Gline u Crnom Lugu (vaktarnica br. 15), razoružati je, plijen i zarobljenike evakuisati. Za vrijeme napada osigurati se od Gline. Sa dva bataljona postaviti osiguranje prema Glini, a na liniji k. 119, cesta Gline — Prekopa i putem prema desnoj obali rijeke Gline, ka Fajferovom mlinu. Ovo osiguranje postaviti isto onako kako je to

postavljala' I brigada prilikom vašeg napada na Prekopu.

Veza: Vezu sa Štabom grupe održavati relejima i kuririma, a sa svojim jedinicama i sa jedinicama I brigade koje vrše napad vezu održavati kuririma.

3.) Baterija topova.

Zadatak: 2 brdska topa 75 mm pridodati I brigadi, koji će stajati pod neposrednom komandom Štaba te brigade.

Protivkolski top pridodati II brigadi (bataljonu u zasjedi prema Jukincu), a koji će stajati pod komandom Štaba II brigade. Mjesto za ovaj top izabrati da može tući neprijateljski tenk koji bi nailazio cestom Jukinac — Prekopa.

4.) Vod za vezu.

Zadatak: U zajednici sa četama za vezu brigada uspostaviti telefonsku vezu između Štaba I brigade, a relejne i kurirske veze sa Štabom II brigade i baterijom topova.

III) Početak napada na neprijateljsku posadu u Prekopi, kao i na neprijateljsku predstražu Gline u Crnom Lugu, počće 18. VIII. t.g. u 23.15 sati. Do ovoga vremena sve jedinice moraju biti na svojim određenim mjestima, te u određeno vrijeme početi sa napadom. Ne smije se desiti da se prije napadne jedna ili druga posada, jer bi u tom slučaju omogućili onoj posadi koja se ne bi napala snalaženje i organiziranje efikasnog otpora, tj. ne bi se postiglo iznenađenje.

IV) Jedinice II brigade ispred zasjede postaviti će nagazne mine za eventualno nailaženje tenka iz Gline. Ovo mjesto mora biti tučeno od strane naše zasjede i protivkolskog topa. Ne smije se desiti slučaj da tenk zaobiđe našu zasjedu i da dođe do opsjednute posade kao što je to bilo prošli put. Pri ovome voditi računa da prilikom povlačenja naših jedinica ne ostanu nagazne mine nedignute, kao što se desilo I brigadi prošlog napada. Pored ovoga po mogućnosti postaviti prepreku na cesti ili pak onesposobiti je na koji drugi način. Za ovo upotrijebiti minersku grupu koja se momentano nalazi kod II brigade.

U momentu napada jedinice koje će biti u zasjedi trebaju prekinuti sve tt. veze kojima bi se neprijatelj mogao sporazumijevati.

V) Jedinice koje napadaju označavati će dokle su došle paljenjem gužvi slame, te kako bi artiljerija mogla prestati sa gađanjem u momentu kada bi ugrožavala sopstvene djelove.

VI) Komanda baterije topova izabrati će položaj za svoje to-

pove u sporazumu sa Štabom I brigade, pri tome voditi računa da se gađanje može vršiti neposredno. Gađanje brdskim topovima otpočet će u momentu napada pa sve dokle se ne skrši spoljnji obruč neprijatelja, a potom prestati sa gađanjem. Voditi računa da se gađa centar naseljenog mjesta Prekope, te kako bi se izbjeglo ugrožavanje naših jedinica koje napadaju. Za prvo gađanje upotrijebiti od 4—6 granata kod brdskih topova, a kod protivkolskog topa gađati prilikom nailaska tenka i po potrebi.

Jedinice u zasjedi prema Glini snabdjet će nekoliko najboljih boraca benzinskim flašama za doček tenka.

VII) Poslije osvajanja i razoružavanja posade sve jedinice, osim zasjeda u oba pravca i jednog bataljona koga odredi Štab I brigade za evakuaciju plijena, povući će se.

VIII) Evakuacija plijena i zarobljenika vršit će se za Glinski Trtnik.

IX) Zgradu u Crnom Lugu gdje su stanovali domobranci zapaliti. Također zapaliti zgradu u Prekopi gdje su stanovali neprijateljski vojnici i gdje je bio štab.

X) Povlačenje jedinica sa svojih položaja naredit će se naknadno, ukoliko se ne bi ništa naredilo povlačenje izvršiti u 4 sata. Bataljon II brigade koji bude napadao posadu u Crnom Lugu, odmah po likvidaciji povući će se u svoje baze.

XI) Komanda brdske baterije uzeće elemente po karti i uputiti dvije granate pravo u Glinu (centar kod opštine).

XII) Bataljon II brigade koji bude napadao Crni Lug, izdvojiti će iz svoga sastava jedan vod koji će istovremeno fingirati napad na Glinu od pravca Pogledić — prema želj. stanici i bolnici. Ovaj vod povući će se u sastav svoga bataljona po likvidaciji posade u Crnom Lugu.

XIII) Štabovi brigada postarat će se da preko NOO-a⁶ prikupe dovoljan broj kola za evakuaciju ranjenika i plijena.

XIV) Za vrijeme pokreta narediti da se psi pozatvaraju u selima M. Poljane, Roviška kako bi se izbjeglo odavanje našeg pokreta lavežom pasa.

XV) Zarobljenike ne presvlačiti, nego ih sa svom spremom, sem oružja i municije, upućivati sa sprovodnicima u Gl. Trtnik gdje je bio Štab grupe prije polaska na akciju.

XVI) Prikupiti podatke koji su narodni neprijatelji u Prekopi, te od njih konfiskovati jedan dio njihove imovine.

XVII) Prilikom napada na Prekopu imati u vidu da će neprijateljska artiljerija tući naše prilaze, te u tome smislu objasniti borcima da se ne gomilaju, a naročito ne smiju se nala-

⁶ Narodnooslobodilačkih odbora

ziti i gomilati na raskrscima puteva, mostovima i tome sl., jer neprijatelj baš ovakve tačke uzima za gađanje.

XVIII) Grupno sanitetsko previjalište nalazit će se u M. Poljanama (zaselak Paspalji), gdje slati sve ranjene drugove, odakle će biti evakuisani za vojnu bolnicu.

XIX) Štab I brigade nalazit će se na cesti između Kihalca i Prekope, a Štab II brigade sa bataljonom u zasjedi na kraju sela M. Poljane, sjeverno 1 km od k. 119.

XX) Štab grupe nalazit će se u Perićinoj kući gdje je i prošli puta bio.

XXI) Znaci raspoznavanja za noćas bit će: sedlo — Sandžak, a ugovoreni znaci bit će: hej — hoj.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić

Komandant:
Pet.⁷ Kleut

(M.P.)⁸

BR. 72

IZVJEŠTAJ ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU O NEPRIJATELJSKOJ OFANZIVI NA PODRUČJU BUKOVICE I O NEKIM ORGANIZACIONIM PITANJIMA¹

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
18. VIII. 943 g. u 10 h
Br. 27

OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU

Prilikom reorganizacije naših jedinica i boljeg uvida u rad štabova ukazala se potreba nekih izmjena u pogledu našeg posljednjeg zaključka sa komandantom toga Štaba² i izasla-

⁷ Petar

⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—17, k. 1617.

² Komandant Operativnog štaba za Dalmaciju bio je tada Maks Baće.

nikom Glavnog štaba. Ova promjena sastojala bi se u tome što je potrebno da za politkomesara I brigade³ ostane drug Stevo Maoduš, dok bi drug Ilija Radaković trebao biti stavljen na raspoloženje ovome Štabu, a vršio bi dužnost pomoćnika politkomesara Sektora sa oznakom komesara brigade. Moli se taj Štab da uzme ovo u obzir prilikom izdavanja naredbe, a ukoliko je naredba već izdata, da izda novu.

Za popunu ovoga Štaba potrebni su nam još dvojica drugova, to jeste za načelnika i operativnog oficira, a za popunu Štaba I brigade potreban nam je također još jedan drug. Ovaj Štab je mišljenja da bi drug Popović Tomo i drug Breka Mane ostali kod ovog Štaba, a mi bi ih sami rasporedili prema potrebi i predlog dostavili vama. Na posljednjem sastanku sa komandantom toga Štaba govoreno je da bi drug Biočić,⁴ bivši načelnik Štaba Dalmatinske grupe, trebao doći ovamo, pa se moli taj Štab da nam i njega stavi na raspolaganje sa tačnim karakteristikama, a mi bi mu sami odredili dužnost i stavili vama predlog. Sa ovim bi Štab ovoga sektora bio potpun kao i Štab I brigade.

Štab Grupe sjever. dalm. bataljona nepotpun je,⁵ ali ćemo nastojati da ga popunimo što prije iz naše sredine.

Javite nam kako stoji sa Grupom udarnih bataljona po pitanju organizacije i kada će biti stavljena pod našu komandu, pošto na to očekujemo u vezi sa organizacijom po pojedinim pitanjima.⁶

14 o.mj. otpočela je ofenziva na sektoru Bukovice i to u dva pravca: Benkovac — Rodaljice i Kistanje — Rodaljice.⁷ Jačina neprijatelja bila je oko 1500. Borba je vođena, poslije čega su se naše snage, to jest Grupa sjeverno dalmatinskih odreda, povukle u pravcu Muškovaca i prebacile preko demarkacione linije.⁸ Sada se ta Grupa nalazi na sektoru Krupa — Rujište. Prilikom borbe borci su se prilično dobro držali, dok

³ Prva (Kninska) NO brigada (ponegdje nazivana i Petom dalmatinskom) formirana je naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 13 kolovoza 1943 god. U njen sastav ušle su sljedeće jedinice: Prvi, Drugi i Četvrti bataljon Ličkog NOP odreda i Drugi bataljon Sjevernodalmatinskog NOP odreda. Komandant Brigade bio je Dušan Vlasićević a politički komesar Stevo Maoduš. (Dokumenti u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1—3, k. 1008 i reg. br. 1—3, k. 1022.)

⁴ Ante

⁵ i ⁶ O formiranju i sastavu Grupe sjevernodalmatinskih udarnih bataljona vidi dok. br. 81 i tom V, knj. 17, dok. br. 98.

⁷ Vidi dok. br. 81.

⁸ Riječ je o granici između teritorija koje su anektirali Talijani i NDH.

se komandni kadar, naročito Štab grupe, nije najbolje snašao. Prilikom prelaza dezertiralo je oko 30 novomobilisanih. Na našoj strani bila su četiri mrtva i 13 ranjenih drugova, dok gubitci na strani neprijatelja nisu poznati pošto tačan izvještaj još nemamo.

Prema današnjem izvještaju Glavnog Štaba donekle se umanjila vjerojatnost prodora Njemaca ovim pravcem.⁹

Mi smo odlučili da iskoristimo priliku dok je Grupa sjev. dalm. odreda na ovome sektoru da pristupimo što intenzivnijem političkom i vojničkom radu i da je organizaciono što bolje učvrstimo. Istodobno ćemo pripremiti sve potrebno za povratak u Sjevernu Dalmaciju i akcije u tome pravcu. Ispitujemo mogućnost blokade jednog neprijateljskog uporišta na demarkacionoj liniji sa namjerom da sa dobro postavljenim zasjedama stučemo neprijatelja koji bi s jedne i s druge strane dolazio u pomoć. Naravno, ovo ćemo izvršiti ako budu postojali preduvjeti za neki značajniji uspjeh.

Mi smo mišljenja da bi sve jedinice koje će potpasti pod ovaj sektor trebale da se prebace ovamo da ih malo sredimo i da sa svima pođemo u akciju. U tom slučaju mi bi sa dvije grupe prodirali u Sjevernu Dalmaciju u obliku lepeze, zakrećući prema istoku da bi eventualno bili u stanju iskoristiti i povoljnu situaciju kod Knina, dok bi nam jedna Brigada ostala na demarkacionoj liniji kao zaštita pozadine, odnosno naših leđa, sa jačim krilom prema Kninu.

Ukoliko vi zadržite tamo II ličku NOU brigadu,¹⁰ neophodno je potrebno da nam pošaljete teško oružje da možemo formirati prateći bataljon koji će nam biti neophodno potreban u idućim akcijama.

Danas ili sutra očekujemo oružje,¹¹ pa ćemo vam drugove dobrovoljce iz šibeničkog kraja poslati tamo. Ostale drugove rasporedit ćemo u I brigadu i Grupu sjev. dalm. bataljona.

Sada se čuje artiljerijska i mitraljeska paljba u pravcu Golubića, pa je vjerojatno da neprijatelj tamo napada.

⁹ O pravcima nastupanja ovih neprijateljskih snaga vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa od 9 rujna 1943 i izvještaj Štaba Kninskog sektora Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

¹⁰ Početkom rujna 1943 god. ova je brigada prebačena iz sjeverne Dalmacije u Liku sa zadatkom: spriječiti prodor neprijateljskih snaga na pravcu Gornji Lapac — Gračac. Vidi tom V, knj. 19, direktiva Štaba Šeste divizije određenim jedinicama od 3 rujna 1943 godine.

¹¹ Oružje je očekivano iz Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

Javite nam općenito plan operacijskih pravaca po vašem mišljenju, da bi i mi mogli sav naš rad podešavati u suglasnosti sa tim Operativnim štabom.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

P.¹² Babić

Komandant:

Kuprešanin¹³

(M.P.)¹⁴

BR. 73

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 19 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT- SKE O BORBAMA NA PODRUČJU KNINA, DRENOVAČE I KULEN VAKUFA¹

ŠTAB VI DIVIZIJE N.O.V.

27. 8. 43²

— HRVATSKE —

Op. broj 533 — 43

19 augusta 1943

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Dana 10 augusta u 9 h. ov. g. neprijatelj, kombinovano četnici i Talijani u jačini 1000—1200 napali su položaje II bataljona »O.P.«³ II brigade koje je držao iznad sela Markovca.⁴ Ovaj bataljon primio je borbu koja je trajala od 9.30 h. ujutro do 15.30 h.

Neprijatelj je za sve to vrijeme (6 sati) borbe tukao položaje ovog bataljona sa dvije haubice, četiri brdska topa, jednim pješadijskim topom i šest teških minobacača, a neprijateljska pješadija cijelo vrijeme je navaljivala i nastojala da

¹² Petar

¹³ Milan

¹⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 48/1—6, k. 419.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

³ »Ognjen Prica«

⁴ Vidi dok. br. 169.

zauzme položaje koje je držao ovaj bataljon. Snage pomenutog bataljona davale su jak otpor i neprijatelj videći otpor naših snaga povukao se u neredu jednim dijelom u pravcu Knina, a sa drugim u pravcu Kosova Polja. Kad je neprijatelj počeo odstupati, snage ovog bataljona produžile su gonjenje istog i tako goneći neprijatelja pročistile su selo Orlić, odakle je neprijatelj pobjegao u pravcu Kosova Polja. Ovaj bataljon nakon što je pročistio selo Orlić zauzeo je položaje na koti Čulum, k. 308 na Čulumu i na Kosama ispred Kaldrme. Na Kaldrmi se nalazi talijanska posada na koju je jedan dio snaga ovog bataljona izvršio demonstrativan napad, na što neprijatelj nije mnogo reagirao, već je bacio nekoliko bombi i otvarao manju pušcanu i mitraljesku vatru.

U ovoj borbi zarobljena je jedna puška, 220 metaka i 8 bombi.

Gubitaka na našoj strani nije bilo, dok na strani neprijatelja su gubitci dosta veliki, ali se nije moglo ustanoviti koliki su, pošto je neprijatelj iste odvlačio kamionima u pravcu Drniša. Koliko se moglo ocijeniti a i poslije doznati od civilnog stanovništva, neprijatelj je imao veliki broj mrtvih i ranjenih. Usljed naših dosta malih snaga, tj. brojčano mnogo nadmoćnijeg neprijatelja, nije se moglo doći do plijena sa poginulih neprijateljskih vojnika, pošto su isti odmah evakuisani za Drniš.

U ovoj borbi utrošeno je 2350 kom. metaka. Pokvaren je naš jedan mali minobacač. Izgubljenog oružja nije bilo.

Dana 10 augusta i 11 augusta ov. g. I lički hrvatski bataljon »Matija Gubec« izvršio je čišćenje šume između Prozora — Čovića — Švice i Lipovlja.⁵ Prilikom tog čišćenja zarobljeno je 6 ustaša, jedan domobran civil koji je nosio vijesti i jedna ženska koja je nosila dva mjeseca hranu u šumu. Zaplijenjeno je 9 pušaka, 1190 kom. metaka, 9 bombi i neke druge spreme.

Gubitaka kod nas nije bilo.

Noću između 11 i 12 augusta ov. g. dva voda III bat. III L.P. Odreda⁶ postavili su zasjedu neprijatelju na cesti između Malog Skočaja i Međudražja. Naišla je neprijateljska kuhinja na koju su ovi otvorili vatru i ubili 6 neprijateljskih vojnika (njemačkih) a nekoliko ih ranili. Ubijeno je i 5 konja. Plijen se nije mogao pokupiti, pošto je neprijatelj sa jačim snagama otvorio vatru na našu zasjedu, koja se tada bez gubitaka povukla.

Iste noći jedna patrola od 7 vojnika istog bataljona postavila je zasjedu neprijatelju na Bukovcu (k. 529) više Skočaja,

⁵ Vidi dok. br. 105.

⁶ Lički NOP odred

gdje neprijatelj ujutro dolazi na zanimanje. Sutradan, tj. 12 ov. m. naišla je neprijateljska kolona na tu kotu, na koju je ova patrola otvorila vatru i tada se povukla. Neprijatelj je imao oko 15 izbačenih iz stroja, a naši su se povukli bez gubitaka.

Dana 12 augusta ov. g. II bataljon »O. P.« II brigade poslije čišćenja sela Orlić držao je položaj selo Markovac, Kosovicu iznad Riđana i kotu Borkušu. Ovaj položaj držan je sa jednom četom i to Borkuša sa jednim vodom, a ostala dva voda nalazila su se na sjeverozapadnim padinama Borkuše iznad Riđana.

Dana 13 augusta ov. g. u 5 h. ujutro četnička banda saznajući preko svoje špijunaže za naše male snage napala je položaj ovog bataljona, odnosno položaj jednog voda ovog bataljona koji je držao položaj na padinama Borkuše više Riđana. Banda je postigla iznenađenje, preko noći privukla se neprimijećeno u neposrednu blizinu ovog voda i u 5 ujutro na istog otvorila paklenu vatru. Ovako iznenađen ovaj vod nije ni primio borbu, već se razbježio i došao u sastav svoje čete. Prilikom povlačenja pružao je manji otpor.

U ovoj borbi nije ništa zarobljeno.

Naši gubitci su u ovoj borbi: 3 druga mrtva i 3 ranjena. Od ranjenih su dva druga i jedna drugarica. Jedan drug, teže ranjen, ostao je na položaju i živ pao u ruke neprijatelju, drugi ranjeni drug lakše je ranjen i ostao je u svojoj jedinici, a drugarica je upućena referentu saniteta Kninskog sektora⁷ i na putu je pala u ruke četničkoj bandi.

Nije nam poznato da li je neprijatelj imao gubitaka.

Utrošeno je 150 komada jug. metaka. Izgubljeno je: jedan p. mitraljez »Z.B.«,⁸ 8 mauzer pušaka, 250 jug. metaka, jedan pištolj, 4 opasača i 4 fišeklije.

Neprijatelj je postigao iznenađenje što se ovaj vod nije dobro osigurao, nisu isturane patrola prema neprijatelju, a stražar koji je bio u logoru nije primjetio privlačenje neprijatelja. II-gom bataljonu Dalmatinske grupe⁹ iako je bilo naređeno da zaposjedne sa svojim snagama Borkušu — to nije učinio, već je ostao na jugoistočnim padinama iznad sela Štikova i međuprostor između Borkuše i Štikova ostao je prazan i nekontrolisan, što je neprijatelj iskoristio i postigao iznenađenje.

Istog dana neprijatelj je sa dva brdska topa tukao naše položaje na Drenovači. Jedna četa III brigade sačekala je nepri-

⁷ Vlado Jerneć

⁸ Zbrojovka

⁹ Riječ je o Drugom bataljonu Splitskog NOP odreda iz sastava Grupe NOP odreda Dalmacije.

jatelja na koti 563 (Gorice) i nanijela mu gubitke od nekoliko izbačenih iz stroja. Na našoj strani ranjen je lakše jedan drug.

Dana 14 augusta ov. g. neprijatelj je tukao naše položaje kod K. Vakufa. Istog dana oko 6.30 h. neprijateljske izviđačke patrola u jačini od 50—60 vojnika krenule su u pravcu položaja I bat. III brigade koji se nalazi prema K. Vakufu. Predstraže ovog bataljona otvorile su vatru na neprijatelja, koji se tada povukao uz gubitke od 3 mrtva i nekoliko ranjenih. Na našoj strani nije bilo gubitaka, a zaplijenjena je jedna puška i jedna bomba.

Istog dana u 20.30 h. naša dva brdska topa 75 mm i dva teška minobacača gađali su neprijatelja na Kulini i u Vakufu. Topovi su tukli Kulinu, ali su prebacivali i tukli u Vakuf. Iz topova je bačeno 6, a iz bacača 12 granata. Topovske granate nisu sve eksplodirale. Kod neprijatelja je nastalo kolebanje, i izgleda da je imao gubitaka.

Dana 16 augusta ov. g., naime noću između 15 i 16 ov. m., III bataljon III brigade sa svoje tri pješadijske čete postavio je zasjedu kod ceste K. Vakuf — Vrtoče sa južne strane, na okuki sjeverno od Boškovića Grede. Na lijevom i desnom krilu zasjede postavljena su osiguranja jačine jednog voda.

Oko 7.30 h. ujutro 16 ov. m. naišla je neprijateljska komora,¹⁰ oko 35—40 kola sa oko 100 vojnika, koja se kretala iz K. Vakufa prema Prkosima, tj. prema našoj postavljenoj zasjedi. Neprijatelj je isturio jednu patrolu pobočnicu koja se kretala desno od neprijateljske kolone za oko 50 metara. Kad je neprijatelj stigao u neposrednu blizinu naših snaga koje su bile u zasjedi otvorena je paklena vatra na istoga i tada je izvršen juriš na neprijateljsku kolonu. Neprijatelj je upaničen pobjegao u K. Vakuf ostavivši komoru. Snage ovog bataljona pristupile su kupljenju plijena, izvodeći konje i spremu. U komori su nađene i dvije kare topovske municije koje su sa cjelokupnom spremom pognate putem u pravcu sela Rajnovci, ali je u tom momentu neprijateljska patrola koja je naišla od Prkosa zapucala na naše snage iz neposredne blizine, a većinom na kola i municiju, a istovremeno neprijatelj je otvorio artiljerijsku vatru sa Prkosa i K. Vakufa na taj položaj, te su se tako naše snage morale povući u malim grupicama prikrivenim položajem.

Zaplijenjeno je 6 pušaka, 930 metaka, 29 konja, 11 sedala, 14 kožnih torba (bisaga), nešto čebadi i ostale spremne.

Neprijateljski gubitci su oko 25—30 mrtvih vojnika i oko 45 ubijenih konja.

¹⁰ Vidi dok. br. 180.

Na našoj strani ranjeno je 7 drugova, od kojih 2 teže i 5 lakše.

U ovoj akciji utrošeno je 1560 metaka i 6 bombi ručnih.

Da je bilo bolje organizovano izvlačenje sprema, materijala bi se više izvuklo.

Prilažu se liste gubitaka za sve naprijed navedene borbe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara,
Ž.¹¹ Dimitrijević

Komandant,
D.¹² Jovanić

(M. P.)¹³

BR. 74

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVE NOU BRIGADE ŠESTE DIVIZIJE
OD 19 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO
HRVATSKE O BORBI NA MARINOJ GLAVI¹**

ŠTAB I UDARNE PARTIZANSKE BRIGADE
— HRVATSKE —
Sl.

20. VIII. 1943²

19. VIII. 1943 u 20.45 h.

GLAVNOM ŠTABU HRVATSKE

Situacija na sektoru ove brigade je slijedeća:

Neprijatelj, t.j. ustaše, danas 19 ov. mj. oko 11.30 časova, potpomognut artiljerijom i bacačima, izvršio je napad na Marinu Glavu³ (kota 775) sa koje je uspio da zbací naše snage i tako je ovladao kotom koja omogućava ulazak u mjesto Perušić. Po zauzeću kote neprijatelj je u 2 časa poslije podne ušao u Perušić i odbacio naše snage, koje su se nalazile na gradini ispred crkve. Sada neprijatelj se nalazi: Budak, L. Osik — Perušić, te kote lijevo i desno od puta L. Osik — Perušić. Naše

¹¹ Živan

¹² Đoko

¹³ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 33—3, k. 105 A.

² Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Vidi dok. br. 182, 183 i 185.

snage se nalaze — jedan bataljon: Lisina, Ravni Vrh, Kuljski Klenovac, jedan bataljon: Klenovac, Runjavica, Kiljer, jedan bataljon: Konjsko Brdo, dok jedan bataljon nalazi se u Divo-selu. Prema svima izgledima namjere su neprijatelja bile ovla-dati Ličkim Osikom i Perušićem. Prema obavještenjima također ima neprijatelj namjeru da krene u pravcu Kule, dok druge namjere nisu nam poznate. Na našoj strani bilo je 2 mrtva, 6 ranjenih. Na neprijateljskoj strani bilo je oko 15 mrtvih, 20 ranjenih.

Neprijateljske snage su dosta jake i uporne. Jačina nepri-jatelja je oko 2.000. Kada bi bilo više snaga moglo bi se ne-prijatelja odsjeći od Gospića i uništiti ga u Ličkom Osiku i Perušiću, dok se nije još utvrdio.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

V. d. komesara:

N.⁴ Pejnović

(M. P.)⁶

Komandant:

Radaković⁵

BR. 75

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 19 KO- LOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O DEJSTVIMA BRIGADE OD 10 DO 20 KOLOVOZA¹

ŠTAB
XII UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

O. broj: 164/1943
dana 19. VIII. 1943

Izvještaj o vojnom radu od
10 do 20. VIII. 1943

ŠTABU XII DIVIZIJE NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE HRVATSKE

Jedinice naše brigade u toku ovih 10 dana operisale su na sektoru Bilo Gore (sekcija: Bjelovar). Jedinice su bile na položaju za obezbjeđenje žetve do 12. VIII. 1943. Jedinice su

⁴ Nikola

⁵ Lazo

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta, pod reg. br. 28/2, k. 892.

bile raspoređene na položaju: I bataljon prema Pisanici, II bataljon prema Gornjoj Kovačici, III bataljon prema Grubišnom Polju (Velika Barna) i IV bataljon prema Grubišnom Polju (Mala Barna).

12. VIII. 1943 navečer naše jedinice su se povukle sa tih položaja u Topolovicu, Gakovo, Jasenovački vinogradi, radi odmora i dezinfekcije odijela i spremne. 12. VIII. 1943 navečer jedna četa III bataljona krenula je u mobilizaciju u selo Pavlovac. Dolaskom te čete u to selo koje je prilično neprijateljski raspoloženo prema Narodnooslobodilačkoj borbi, nekolicina HSS-ovaca i ustaša naoružanih dočekali su naše borce iza kuća te nam ubili dva druga i jednoga lakše ranili, te iskoristili u prvi mah zabunu i utekli. Prema prikupljenim podacima od seljaka iz tog sela saznalo se da je jedan od tih bivši ustaša i naši borci su mu zapalili kuću i žito.

14. VIII. 1943 naše jedinice su izvršile pokret u Đakovac, Turčević Polje i Malu i Veliku Dapčevicu, gdje su jedinice nastavile sa čišćenjem, pranjem.

17. VIII. 1943 navečer naša brigada je krenula u akciju na Male Bastaje.² Akcija je vršena 18. VIII. 1943, te po završetku akcije naše jedinice su se povukle u slijedeće baze: Velika Peratovica, Mala i Velika Dapčevica i Lončarica gdje se današnji dan provodi u odmoru, čišćenju oružja i sređivanju jedinica.

U toku ovih 10 dana naše jedinice nisu imale sukoba sa neprijateljem osim izvedene akcije na Male Bastaje. Isto tako naše jedinice nisu bile uznemiravane od neprijatelja, neprijatelj nije ništa poduzimao protiv nas.

Rad naših štabova i ostalih naših rukovodilaca. U toku prošlih 10 dana u jedinicama je rađeno iz borbene obuke, podilaženje, nastupanje u streljačkom stroju, prebacivanje. Isto tako održavani su teoretski časovi, opis oružja, kao i vježbe u rukovanju puškomitraljezom, teškim mitraljezom i puškom. U zadnjoj akciji je zapaženo da su naši borci sa malom potrošnjom municije odbili tri dosta jaka napada i nanijeli neprijatelju prilične gubitke. S tim konstatujemo da naši borci su u ovoj borbi dosta dobro nišani. Štabovi bataljona su dosta dobro sređeni kao i ostali rukovodioci. U zadnjoj akciji Štab I bataljona nije se potpuno snašao i nije zadovoljio, pošto nije direktno rukovodio operacijama oko uporišta koje se nije moglo slomiti sa našim lakim oružjem, a isto tako niži rukovodioci nisu dorasli za razbijanje jačih tvrđava.

² Vidi dok. br. 50, 63, 64. 69 i 70.

II bataljon u ovoj akciji na M. Bastaje potpuno je zadovoljio, kako Štab bataljona, tako i niži rukovodioci. Naročito treba da istaknemo rukovodioce III čete koji su tri puta vršili protivnapad i sva tri protivnapada su potpuno uspjela.

III bataljon: U ovom bataljonu je izvršena promjena cijelog Štaba bataljona, a i većeg dijela nižih rukovodilaca, pošto su bili većim dijelom izbačeni iz stroja na našem putovanju kroz Hrvatsko Zagorje.³ Novopostavljeni Štab bataljona i niži rukovodioci zadovoljavaju svojim radom i izvođenjem obuke, a svoju borbenu sposobnost nisu mogli da pokažu pošto taj bataljon nije učestvovao u borbi.

IV bataljon: U Štabu ovog bataljona izvršene su promjene. Promijenjen je komandant bataljona, a komesar bataljona je smijenjen radi svoje lijenosti. Novopostavljeni Štab je zadovoljio svojim radom kao i izvođenjem obuke. Vode računa o borcima. U istom bataljonu smijenjeno je nekoliko nižih rukovodilaca koji nisu vojnički zadovoljili. Postavljeni su drugi, iskusniji i nadamo se da će novopostavljeni rukovodioci zadovoljiti i podići vojničku sposobnost ovog bataljona.

Pionirska četa, Bacački vod potpuno su sređeni te rukovodioci u istima potpuno odgovaraju, čak neki od njih mogli bi zadovoljiti i na većoj dužnosti. Naročito bi mogao da zadovolji vodnik i jedan desetar iz Bacačkog voda. Pokazuju mnogo volje za rad.

U toku ovih 10 dana po naređenju Glavnog štaba formirana je Četa za vezu⁴ u koju su određeni dobri borci, svjesniji, te se nadamo da će isti zadovoljiti. U istoj četi postavljeni su za vodnike dva druga koji su služili kod voda za vezu, odnosno kod puka za vezu. Isti pokazuju volju za rad, podučavaju drugove u radu službe veze.

Disciplina i moral. U našim jedinicama nije se dogodio nijedan slučaj pljačke niti samovolje, osim u našem IV bataljonu odakle je jedan desetar samovoljno napustio svoju jedinicu i otišao u Moslavinu.

Disciplina borbena i strojevena je dosta dobra, jedino još pozdravljanje starijih u našim jedinicama ide dosta labavo.

Borbenost i moral kod naših boraca je dobra, a to pokazuje i zadnja akcija, gdje su naši borci neustrašivo jurišali na ustaše i razbijali ih.

Stanje unutar naših jedinica je slijedeće: u toku ovih 10 dana izbačeno je iz stroja ukupno 17 drugova, od toga 5 mrtvih, a u naše jedinice pridošlo je 35 novih boraca. U oružju nismo

³ O operacijama Dvanaeste divizije na Kalniku i Hrvatskom Zagorju vidi dok. br. 4 i tom V, knj. 17, dok. br. 9, 31, 33, 71, 75, 84, 86, 94 i 96.

⁴ Vidi dok. br. 51.

imali gubitaka, već smo dobili 1 puškomitraljez, 2 šmajsera i 31 pušku i 3.000 metaka.

Služba veze u jedinicama. U zadnjoj akciji veza između naših jedinica je dosta dobra, osim u prvi mah veza nije bila redovita između našeg II i III bataljona kao i Štaba brigade. Veza između jedinica stalno se popravlja, te se nadamo da će se ista ubrzo popraviti.

Izvedene akcije. U toku ovih 10 dana naša brigada učestvovala je u akciji na Male Bastaje o kojoj je podnesen detaljan izvještaj.

Stečeno iskustvo. U zadnjoj akciji naši borci na položajima koji su bili u zasjedi su iskopali rovove, iste dobro maskirali te su uspješno odbili tri dosta jaka napada neprijatelja uz vrlo male gubitke po nas. Isto tako borci i rukovodioci držali su se uputa o štednji municije, te bataljon koji je bio neprekidno pod vatrom neprijatelja je potrošio vrlo malo municije.

Desila se greška: naređivanje preko kurira usmeno a ne pismeno, te kurir nije naređenje prenio u potpunosti i naš jedan bataljon počeo je da se povlači sa položaja. U akciji na želj. stanici Mali Bastaji neprijatelj se utvrdio na jednoj zgradi visokoj 10 do 12 metara, te je bilo nemoguće osvojiti tu utvrdu bez kakvog teškog oružja, ali pošto mi ne raspolazemo sa dovoljno municije za teška oružja, mi smo poduzeli mjere za razaranje utvrde gađanjem iz pušaka i pojedinačnom paljbom iz mitraljeza na uglove bunkera koji je bio složen od cigle na vrhu zgrade. I to se pokazalo efikasno, a još k tome doprinijelo je da se naši borci natjecali koji će više cigli da obori sa bunkera. Ta dva bunkera uspjelo se srušiti sa oko 1500 do 2000 metaka i tako se likvidirao bunker kome se nije moglo odnikale prići pošto je bio visoko izdignut.

Raspored jedinica i njihovo stanje. Naše jedinice su raspoređene u slijedeća sela: I bataljon — Mala Dapčevica, II bat. — Velika Peratovica, III bat. — Velika Dapčevica, IV bat. — Lončarica. Pošto su borci umorni nakon izvedene akcije, stoga je današnji dan određen za odmaranje i čišćenje oružja i sprema.

Stanje u obući jeste prilično. U našoj brigadi nalazi se oko 60 drugova potpuno bosih, dok sa odjećom se stoji dosta dobro.

Hrana na ovom sektoru jeste dobra, borci su zadovoljni.

Stanje zdravlja također je dobro, svega jedan do dva dnevno se javljaju za ljekarsku.

Izvještaje o brojnom stanju, naoružanju i nacionalnom i socijalnom sastavu prilažemo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG PROLETERSKOG BATALJONA OD 19 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE PROLE- TERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« O NAPADU NA REMETINEC¹

ŠTAB I BATALJONA
XIII PROLETERSKE BRIGADE
19-VIII-1943

Operativni izvještaj

ŠTABU XIII PROLETERSKE BRIGADE »RADE KONČARA«

Prema dobijenoj usmenoj zapovijesti, koju smo dobili od zamjenika komandanta Brigade,² naš I bataljon dobio je zadatak da razoruža neprijateljske posade u Remetincu, na željezničkoj stanici i kod magacina; magacin i željez. stanicu čuvalo je 40 domobrana naoružanih sa 2 p. mitraljeza; te neprijatelj. posadu u Buzinu jačine 5 Njemaca, koji čuvaju jednog višeg funkcionera kulturbundovca. Početak napada bio je u noći između 18 i 19-VIII-1943, onog momenta kad jedinice izbiju na položaj. Prva četa dobila je zadatak da likvidira magacinsku posadu te da upali magacin u kojem se nalazilo žito, koje je okupator mislio upotrijebiti za ishranu svojih vojnika. Druga četa dobila je zadatak da razoruža domobrane na stanici i da upali stanicu. Treća četa sa 3 desetine dobila je zadatak da uhvati kulturbundovca i pobije Njemce. Svakoj četi bilo je pridodato po jedno minersko odjeljenje sa zadatkom da miniraju prugu. Jedna desetina 3. čete dobila je zadatak da razoruža 2 policajca u Botincu i izvrši rekviriranje državnih svinja, konja i goveda.

Sve 4 akcije bile su izvedene po planu i brzo, kako smo predvidjeli i 1. četa razoružala je neprijateljsku posadu kod magacina i tom prilikom zarobila 21 domobrana sa 19 pušaka i 2 p. mitraljeza »Brno«, te oko 3000 komada metaka, kao i svu ratnu spremu koju je posada imala.³ Druga četa nije izvršila svoj zadatak radi toga što su nas i pored opreznog i brzog privlačenja osjetili i pobjegli u pravcu Zagreba. Na stanici, kako su nam kazali seljaci, nije bilo 20 domobrana nego 12, od

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 19/1, k. 726.

² Dušan Pekić

³ Vidi dok. br. 182 i 183.

toga su bila dvojica na odsustvu. U napuštenoj stanici nađeno je 3 puške francuske sa oko 400 komada metaka, te 6 njemačkih bombi, kao i sva lična sprema domobrana. Prilikom jur-njave za domobranima koji su bježali, naša patrola koja je ostala na križanju ceste i pruge izvijestila nas je da je netko na nju opalio 2 metka iz pištolja, patrola je opalila nekoliko metaka u pravcu odakle je na nju zapucano. Kasnijim ispitivanjem ustanovljeno je da je pucao na patrolu Dr. Naletilić iz Remetinca k. br. 74, što je i njegova žena priznala. Pomenutom doktoru zaplijenili smo skoro sve lječničke instrumente, među njima i jedan mikroskop i veću količinu lijekova i injekcija. Žena pomenutog doktora sama je pomagala oko spremanja stvari i zaželjela nam da nam što korisnije dođu zaplijenjene stvari u korist našeg oslobodilačkog pokreta. Treća četa uspjela je djelimično izvršiti svoj zadatak, te su tom prilikom od bombi koje su naši pobacali u kuću poginula 2 Njemca i zarobljen 1 njemački niži oficir, zaplijenjeno je 2 njem. puške, 1 »Štajer« pištolj, 2 konja i sva lična sprema od zarobljenih i ubijenih Njemaca. Napad na posadu u Buzinu vršio je jedan vod 3 čete i otpočeo je u 23,10 sati a nije uspio sasvim radi toga što je u 23,45 sati napadnutim Njemcima pošla pomoć iz Sv. Klare u jačini od oko 50 Njemaca, koji su nastupali streljačkim strojem kroz kukuruze i prugom, te tako naišli na osiguranje od 1 desetine i minera i tom prilikom poginulo je 6 do 7 Njemaca od dejstva mine i naše mitraljeske vatre, poslije toga naša 3. četa se je povukla.

Desetina 3. čete sa kojom je bio drug intendant Brigade⁴ izvršila je u potpunosti svoj zadatak i tom prilikom zarobljena su 2 policajca i zaplijenjeno 2 pištolja i 1 karabin »Manliher«, te 2 lovačke puške, 22 svinje razne težine, 7 goveda i 5 komada konja, te 20 metara zobi i pšenice.

Prilikom ovih akcija ukupni gubitci neprijatelja iznose 24 zarobljena i 9 mrtvih; na našoj strani nije bilo nikakvih gubitaka, kako u ljudstvu tako i u naoružanju. Materijalni gubitak neprijatelja iznosi: 23 puške, 3 pištolja, 2 p. mitraljeza Z.B. sa oko 4000 hiljade metaka, 15 bombi; 20 vagona pšenice spaljeno, te 5 vagona pekmeza spaljeno, 1 magacin, 1 manja željeznička stanica, prekinut saobraćaj na 2 dana na najglavnije dvije pruge i to Zagreb — Sisak i Zagreb — Karlovac. Tom prilikom utrošeno je 240 »Mauzer« metaka, 30 ruskih i 27 talijanskih i 7 bombi.

U borbi sa Njemcima kod 3. čete istakao se odlučnošću delegat II voda 3. čete drug Brežnjak Alois, te desetar I dese-

⁴ Dragutin Bogdanović

tine II voda drug Todinov Tomo (Lala), kao i svi bombaši. Kod 1. i 2. čete nije bilo nikojeg drugog isticanja, radi toga što nisu imali teži zadatak.

Sanitetska služba i služba veze nije došla do izražaja, jer su jedinice operirale samostalno i nisu bile potrebne.

Organizacija povlačenja i puta odvijala se je dobro, t.j. daleko bolje nego u dosadašnjim prilikama.

Opazanja: Minereri koji su pridodati našim jedinicama izvršili su vrlo dobro svoj zadatak. Greška je njihova što po završetku akcije ne znaju svoje mjesto za vrijeme povlačenja i stvaraju gužvu, isto tako ne vode računa o materijalu, tako da smo mi iza njih našli 2 paketa eksploziva, koji se nalazi sad kod nas. Kod ostalih jedinica nije bilo nikakvih krupnijih grešaka.

Opaska: Omaškom smo ispustili navesti u akciji 1. čete o paljevini 20 vagona pšenice i 5 vagona pekmeza.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamjenik polit. komesara:
sl. odsutan

Komandant:
S. Hinić⁵

⁵ Stevo Hinić. Poginuo kod sela Toplice 1944 god. u borbi protiv Nijemaca, kao komandant Žumberačko-pokupskog NOP odreda.

BR. 77

OBAVJEŠTENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO
HRVATSKE OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. O AKCIJAMA
DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 5 SRPNJA DO 10 KO-
LOVOZA¹

ŠTAB
II KORPUSA NOV i POH
VOJNO-INFORM. OTSJEK

Br. sl.

dne 20-VIII-1943

SLUŽBENA OBAVIJEST BR. 3

Diverzanti Diverzantskog bataljona II Korpusa NOV Hrvatske na sektoru Slavonije² izvršili su u vremenu od 5. VII do 10. VIII o.g. sljedeće akcije:

6. VII. 1943. — Dignut je u vazduh voz između Bukovice i Vukosavljevice na pruzi Osijek — Zagreb. Uništena je 1 lokomotiva i više vagona. Saobraćaj obustavljen 8 sati.

7. VII. 1943. — Dignut je u vazduh teretni voz na pruzi Zagreb — Beograd kod Paklenice.³ Uništena je lokomotiva i 6 vagona. Žrtve nisu poznate. Saobraćaj je obustavljen 18 sati.

7. VII. 1943. — Dignut je u vazduh teretni voz na pruzi Zagreb — Beograd kod Vrpolja.⁴ Uništena je lokomotiva i 5 vagona. Promet je obustavljen na jednom kolosjeku 16 a na drugom 12 sati.

10. VII. 1943. — Bačen je u vazduh transportni voz sa ratnim materijalom na pruzi Zagreb — Beograd. Uništena je lokomotiva i 5 vagona. Na jednom kolosjeku saobraćaj je obustavljen 11 a na drugom 18 sati.

10. VII. 1943. — Dignut je u vazduh transportni vlak sa ratnim materijalom na pruzi Zagreb — Beograd kod Topolja. Uništena je lokomotiva i 7 vagona. Saobraćaj obustavljen 14 sati.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32—2, k. 470.

² Diverzantski bataljon Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske formiran je u Zvečevu 1 svibnja 1943 god. od sljedećih jedinica: Psunjske, Moslavačke i Diljske diverzantske čete i Bilogorskog i Krndijskog diverzantskog voda. Komandant Bataljona bio je Borivoj Mičević.

³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 122.

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 124.

15. VII. 1943. — Bačen je u vazduh transportni voz sa 3 lokomotive na pruzi Osijek — Zagreb. Uništene su 3 lokomotive i 6 vagona. Bilo je mnogo mrtvih i ranjenih. Saobraćaj obustavljen 36 sati.

Istoga dana dignut je u vazduh željeznički most na pruzi Osijek — Zagreb između Čačinaca i Mikleuša. Isti je bio dugačak 30 metara. Do danas nije opravljen, već se vrši pretovar.

Istoga dana dignut je u vazduh transportni vlak na pruzi Zagreb — Osijek kod sela Bukovice.⁵ Uništena je lokomotiva i 4 vagona. Poginula su 4 željezničara. Saobraćaj obustavljen 36 sati.

17. VII. 1943. — Bačen je u vazduh njemački transportni voz na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd kod sela Paklenice. Uništena je lokomotiva i 4 vagona. Žrtve su velike. Saobraćaj je obustavljen 12 sati.

Dignut je u vazduh transportni vlak sa ratnim materijalom na pruzi Osijek — Zagreb između Virovitice i Bjelovara. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Promet obustavljen 36 sati.

Bačen u vazduh transportni voz na pruzi Zagreb — Beograd kod sela Paklenice. Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Promet obustavljen 12 sati.

Dignut je u vazduh transportni vlak sa ratnim materijalom na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd kod Vrpolja. Uništena je lokomotiva i 7 vagona kao i mnogo ratnog materijala. Promet obustavljen na oba kolosjeka 14 sati.

20. VII. 1943. — Dignut je u vazduh transportni vlak na pruzi Pakrac — Daruvar kod sela Batinjana. Uništena je lokomotiva i 7 vagona. Poginula su 4 željezničara. Saobraćaj obustavljen 3 dana.

21. VII. 1943. — Dignut je u vazduh željeznički most na pruzi Garešnica — Bjelovar dugačak 30 metara.

23. VII. 1943. — Dignut je u vazduh transportni vlak na pruzi Osijek — Zagreb kod sela Sladojevaca. Uništena je lokomotiva i 2 vagona. Promet obustavljen 6 sati.

26. VII. 1943. — Dignut je u vazduh talijanski transportni vlak na pruzi Zagreb — Beograd kod stanice Repušnica.⁶ Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Bio je veliki broj mrtvih i ranjenih. Promet obustavljen 18 sati.

28. VII. 1943. — Dignut je u vazduh oklopni voz kod stanice Bastaji na pruzi Daruvar — Virovitica.⁷ Uništena je lokomotiva i 2 vagona, ostali vagoni jako oštećeni. Promet obustavljen 14 sati.

⁵ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 155.

⁶ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 182.

⁷ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 187.

Istoga dana dignut je u vazduh teretni voz na pruzi Banova Jaruga — Pakrac kod stanice Kukunjevac.⁸ Uništena je lokomotiva i 3 vagona. Promet obustavljen 12 sati.

29. VII. 1943. — Dignut je u vazduh voz na pruzi Beograd — Zagreb kod sela Širinci. Uništena je lokomotiva i 16 vagona. Promet je obustavljen 16 sati.

31. VII. 1943. — Dignut je u vazduh voz na pruzi Zagreb — Beograd kod Garčina.⁹ Uništena je lokomotiva i 4 vagona. Obustavljen promet na obje pruge 18 sati.

1. VIII. 1943. — Dignut u vazduh voz na pruzi Zagreb — Beograd kod Gračenice na mostu. Izbačena je lokomotiva i nekoliko vagona.

6. VIII. 1943. — Dignut je voz na pruzi Zagreb — Beograd kod Repušnice.¹⁰ Uništena je lokomotiva i 8 vagona. Promet zaustavljen 36 sati.

9. VIII. 1943. — Dignut je u vazduh vagon pancera kod Pivnica na pruzi Daruvar — Virovitica. Saobraćaj je zaustavljen 24 sata.

Istoga dana bačen je u vazduh voz na pruzi Zagreb — Beograd kod Starog Petrovog Sela. Lokomotiva i 5 vagona su samo oštećeni.

10. VIII. 1943. — Dignut je u vazduh željeznički most dug 24 met. na pruzi Banova Jaruga — Pakrac između želj. stanice Poljane i Brezina. Saobraćaj je obustavljen sve do danas.

Sveukupno: U vremenu od 5. VII do 10. VIII 1943 slavonski diverzanti uništili su 23 lokomotive i 101 vagon. Promet je obustavljen ukupno 18 dana.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Šef Vojno-inform. odsjeka:
Zec Ranko, v. r.

⁸ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 190.

⁹ Vidi dok. br. 147.

¹⁰ Vidi dok. br. 163.

UPUTSTVO POLITIČKOG KOMESARA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« ZA POPUNU JEDINICA, RASPORED NOVOPRIDOŠLOG LJUDSTVA I FORMIRANJE NOVIH JEDINICA¹

POLITKOMESAR II OPERATIVNE
ZONE NOV I PO HRVATSKE
Dne 20. VIII. 43

30/VIII 1943²

**ŠTABU XIII UDARNE PROLETERSKE BRIGADE
»RADE KONČARA«**

Primili smo Vaš izvanredni operativni izvještaj,³ pismo druga komesara Vaše brigade, pismo druga Žeželja⁴ i raspored rada za niži oficirski kurs, te ostalu poštu.

Čestitamo Vam i Vašim borcima na ponovnim uspjesima, koje je postigla vaša brigada u Pokuplju i Posavini.⁵ Naše čestitke izručite svim borcima i komandnom kadru Vaše brigade.

Mnogo nas interesira brojno stanje i naoružanje brigade, a do sada niste nam poslali izvještaj o tome.⁶ Odmah nam pošaljite izvještaj o brojnom stanju i naoružanju. Vjerujemo da je brigada sada porasla mnogo. Isto tako niste nam poslali nikakav izvještaj o posljednjoj ofanzivi na Žumberak, nego ste samo spomenuli da je bila ofanziva.⁷ Hitno nam pošaljite taj izvještaj. Komesarski izvještaj također nam odmah pošaljite.

Mi smo Vam do sada poslali poštu u tri navrata i tu smo Vam skrenuli pažnju na novonastalu situaciju u kojoj treba mnogo budnosti i snalaženja.⁸ Kod Vas sada bukti narodni ustanak i Vi morate biti veoma oprezni da Vas događaji ne prerastu i da ne izgubite vojke iz ruku. Sada postoje velike mogućnosti za novi priliv ljudstva, tako da se brigada brojčano podigne, a Vi morate biti sposobni da rukujete velikom jedinicom. Na-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 19/9, k. 1472 A.

² Datum prijema uputstva u Štabu Trinaeste proleTERSKE NOU brigade »Rade Končar«.

³ Vidi dok. br. 33.

⁴ Milan Žeželj

⁵ O ovim uspjesima vidi dok. br. 33.

⁶ Vidi dok. br. 53.

⁷ Vidi dok. br. 17.

⁸ Riječ je o situaciji neposredno pred kapitulaciju Italije.

stoje da upotpunjavate Vaše bataljone tako da oni broje barem do 250 ljudi, a ukoliko će biti priliv ljudstva veći formirajte odmah i V bataljon. Nemojte dozvoliti da Vam ne bude potpun komandni kadar u jedinicama, jer bi se one u tom slučaju razvodnjavale. Makar će biti komandni kadar i manje iskusan, ipak je nužno da on bude potpun. Ljude koje stavljate na odgovorne dužnosti nastojte dobro provjeriti, da oni budu odani i disciplinovani. Od starih boraca stavite ljude na odgovorne dužnosti, koji su se do sada u borbama istakli. Istovremeno uzdižite i Zagrepčane, koji nanovo dolaze i pomognite im da se oni što brže osposobljavaju. Štabove bataljona sastavite od provjerenih drugova. Šaljite nam predloge za imenovanje novog štaba bataljona, ukoliko ćete pristupiti formiranju V bataljona.

U V. Goričkom kotaru sada bukti ustanak, stoga je Vaša dužnost da svojim djelovanjem pomognete narodu da on što lakše pristupi NOB-i, time da omogućite formiranje odreda u Turopolju.⁹ Druga Mladena¹⁰ stavite odmah na raspolaganje tom odredu, koji treba da bude njegov komandant. Ako će biti potrebno da im stavite i kojeg druga komandira ili komesara ćete, to također učinite, ali tako da ipak Vaša brigada ne bude time štetovala. Možete im staviti na raspoloženje kojeg starijeg borca, koji može u takvom odredu biti komandir ili komesar ćete. To je ta pomoć koju Vi narodu pružate. Ljude koji se dižu na ustanak nastojte prihvatiti i Vaše jedinice povećati. Jedan dio ljudstva svakako ostavite za novoformirani Turopoljsko-pokupski odred, a jedan dio za Žumberački, a gro ljudstva uzmite za sebe. Pogotovo nastojte Zagrepčane u većini uzeti za Vašu brigadu. U Odred možete dati one Zagrebčane koji bi mogli za kratko vrijeme biti tamo rukovodioci. Dok ostale uzmite za svoju brigadu. Odredi neka mobiliziraju ljudstvo sa svojih terena, a ne da uzimaju suviše Zagrepčana u svoje jedinice. Dakle, pretežni dio Zagrepčana, uglavnom sve, uzet ćete Vi, a novopridošle iz odredskih terena u većini će zadržati odredi.

Oružje koje ste poslali u Liku danas bi nama trebalo kao suho zlato. Ako imate nešto rezervnog oružja, odmah ga šaljite sa potrebnim osiguranjem za Moslavinu. Uz to oružje dajte i potrebnu količinu municije. U Moslavini imademo 500 nenaoružanih ljudi. Moslavački odred broji sada 1.300 ljudi. Na Kalniku je ista situacija. Kalnički odred sada broji preko 800 ljudi. Mobilizacija na ovim terenima je sjajna. Narod se oda-

⁹ O formiranju Turopoljsko-posavskog NOP odreda vidi dok. br. 79 i 116.

¹⁰ Ivan Mladen

ziva na sve strane u našu vojsku. Sada formiramo novu brigadu,¹¹ koja će biti veća od Vaše, a pored toga ostavit ćemo i odrede sa dva bataljona. Pored ovih jedinica formirali smo čitavi niz terenskih četa. Tako se možete voziti autom od Moslavine sve do Kalnika. Raspoloženje naroda je sjajno. Ova situacija nam nalaže da ne možemo više otpustiti ni jednu pušku iz naše zone. Sve suvišno oružje šaljite ovamo, a ne u Liku.

Moslavački odred je u zadnje vrijeme izveo nekoliko lijepih akcija, u kojima je zaradio 150 pušaka, 4 p. mitraljeza, jedan teški i mnogo municije.¹² Prigorska četa je zapalila cisterne kod Sesveta i uhvatila 3 p. mitraljeza i druge spremne. Kalnički odred je uništio dva voza,¹³ a ostali njegovi dijelovi stalno ruše pruge i vozove. Jedan bataljon smo poslali u Zagorje,¹⁴ da se približava s one strane Zagrebu i da se u Zagrebu sastane s Vama. Još nismo dobili izvještaje o djelovanju ovog Udarnog bataljona. U Moslavini također smo formirali Udarni bataljon,¹⁵ koji krstari sve do Bjelovara i Dugog Sela. Osim naprijed navedenih akcija imade mnogo svakodnevnih manjih akcija na razne automobile i vlakove. Partizani se voze na veliko.

Slobodni teritorij našim dolaskom na Kalnik i Moslavinu se proširio za još jedanput više nego prije, a sada se učvršćuje. Ogroman je to teritorij. On obuhvata sve do Zagreba, Bjelovara i Varaždina. Varaždinske Toplice su u našim rukama. Još da osvojimo Zagorje, i Zagreb će biti opkoljen sa sviju strana.

Brzjave koje primате od GŠ-a¹⁶ šaljite hitno ovamo. Zадaci koje je GŠ pred Vas postavio posve su u skladu sa našim planom, pa Vam u tom pogledu i nemamo šta dodati. Samo nastojte da se ti zadaci što potpunije izvrše.

Što se tiče Gorinje,¹⁷ za sada ju ne treba napadati. Nije potrebno da se suviše krvarimo na bunkerima, već treba neprijatelja dobiti van i vani ga dobro potući. Nastojte da ih uznemiravate. Ne dajte im mirno spavati.

U buduće nam šaljite potpunije izvještaje, da bi Vam mogli dati svoje primjedbe i uputstva, a naročito se tiče druga

¹¹ O formiranju brigade na Kalniku vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 45.

¹² Opširnije o tome vidi dok. br. 35.

¹³ Vidi dok. br. 54.

¹⁴ Riječ je o Udarnom bataljonu Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 45.

¹⁵ Vidi dok. br. 27.

¹⁶ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

¹⁷ Gornja Vas

komesara. U najskorije vrijeme doći će netko od nas k Vama,¹⁸ gdje ćemo riješiti pitanje Štaba I bataljona i sve ostale stvari.

Naš »golub«¹⁹ ne radi, jer ga niti nemamo, ali vi nas svejedno stalno pozivajte, jer ga možemo svakog dana dobiti. Šaljite kratke telegrame Glavnom poveljstvu²⁰ o Vašim akcijama, da ih objavi preko RSJ.²¹

Priložene brzjave za GŠ odmah otkucajte. Smatrajte ovo kao najvažnije i nemojte dozvoliti da oni stoje.

Prema pismu druga Mate²² učinili ste izvjesne greške za vrijeme ofanzive,²³ tj. greške je učinio Operativni štab, što nije na vrijeme organizirao evakuaciju civila. To Vam se u buduće neka ne dogodi.

Što se tiče vaših odnosa sa Štabom odreda,²⁴ mi ćemo Štabu odreda pisati i dati mu u tom pravcu potrebna naređenja.

Dakle, najhitnije šaljite naprijed zatražene izvještaje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.²⁵ Belinić

¹⁸ Iz Štaba Druge operativne zone nije nitko dolazio u Brigadu.

¹⁹ Riječ je o radio-stanici.

²⁰ Glavni štab NOV i PO Slovenije

²¹ Radio-stanica »Slobodna Jugoslavija«

²² Mato Horvatić. Bio je tada zamjenik političkog komesara Tri-naeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«.

²³ Riječ je o ofanzivi koju je neprijatelj preduzeo srpnja 1943 god. na Žumberku. Vidi dok. br. 17.

²⁴ Riječ je o Štabu Žumberačko-pokupskog NOP odreda. Vidi dok. br. 79 i 89.

²⁵ Marko

NAREĐENJE ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU ŽUMBERAČKO — POKUPSKOG NOP ODREDA U VEZI S FORMIRANJEM TUROPOLJSKO-POSAVSKOG NOP ODREDA I RASPOREDOM NOVO-MOBILISANOG LJUDSTVA¹

POLITKOMESAR II OPERATIVNE
ZONE NOV I PO HRVATSKE
Dne 20. VIII. 43

ŠTABU ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOPO HRVATSKE

U kotaru V. Gorice bukti narodni ustanak. Sada su tamo veoma povoljni uslovi za formiranje Turopoljsko-pokupskog odreda. U svrhu formiranja ovog odreda odmah ćete otkomandovati druga Marijana Badela² za komesara ovog odreda. Ovaj će odred imati sektor djelovanja: južno od Save, a sjeverno od Kupe između Siska i Zagreba do pruge Zagreb — Karlovac. Ovom odredu Vi ćete odmah otkomandovati i Vaš Drugi bataljon, koji ulazi u sastav ovog odreda.

Za sada neće biti nužno da Vaš odred imade zamjenika komesara. Njegovu će zadaću preuzeti na sebe O.K.³ i K.K.⁴ Žumberak. O tome mi obavještavamo O.K.

Umjesto Vašeg dosadašnjeg Drugog bataljona Vi odmah formirajte novi bataljon, od novopridošlih boraca, koje pomješajte sa starima. Štab novog bataljona Vi postavite da vrši dužnost, a nama pošaljite predlog za njegovo imenovanje.

Druga Simića⁵ stavite za vršioca dužnosti zamjenika komandanta Vašeg odreda, a za operativnog oficira uzmite jednog od sposobnih drugova iz Vašeg odreda. Može to biti i drug Škrinjar,⁶ a ako imate nekog drugog, uzmite drugoga.

Zadatak Vašeg odreda bit će da vrši operacije na sektoru Žumberka i Samoborskog kotara sve do Save. Vaš odred vršit će akcije na pruzi Zagreb — Karlovac, sjeverna strana. Osim

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 36/4, k. 1472.

² Narodni heroj Marijan Badel. Poginuo u Žumberku 1944 god. kao politički komesar Žumberačko-pokupskog NOP odreda.

³ Okružni komitet

⁴ Kotarski komitet

⁵ Narodni heroj Milan Mraović-Simić

⁶ Redakcija nije mogla utvrditi njegovo ime.

toga Vaš sektor će biti i cijeli Jastrebarski kotar, sve do Karlovca i Ozlja, te slovenska granica.

Ništa nam ne javljate kako napreduje mobilizacija na Vašem terenu.⁷ Sada posvetite što više pažnje mobilizaciji, jer samo od toga će zavisiti snaga vašeg odreda. Ne smije se desiti slučaj da Vi čekate na ljude da Vam dolaze iz Zagreba, a na Vašem terenu imade dovoljno ljudi. Svi ljudi koji će biti mobilisani iz Jastrebarskog i Samoborskog kotara, te Žumberka treba da idu u Vaš odred. Jedino, ako bi nešto ljudstva trebalo brigadi, to ćete u tom slučaju nešto otpustiti njoj. Zagrepčane koji dolaze — veliku većinu treba dati brigadi, a tek pojedince, koji bi mogli brzo da se razviju za rukovodioce, možete uzeti sebi.

Javite nam kako je prošla ofanziva na Žumberak.⁸ Čudno je da je za vrijeme ofanzive na Žumberak drug komandant Vašeg odreda⁹ bio odsutan iz Operativnog štaba. Vaši odnosi prema Štabu brigade nisu pravilni. U važnijim momentima, kad je slučajno ofanziva ili neki hitni slučaj, Štab brigade ima pravo da rasporedi sve jedinice, pa i jedinice vašeg odreda, ali, razumije se, uz Vašu pomoć. Kad to prilike dozvoljavaju treba formirati zajednički operativni štab, u koji neka uđe po jedan član vašeg štaba. Ne smije se desiti slučaj da između Vas i Štaba brigade dolazi do nesuglasica. Vi se s njima možete sporazumjeti po svim pitanjima.

U najskorije vrijeme doći će netko od nas k Vama, pa ćemo tamo urediti razna pitanja.¹⁰ Do tog vremena poduzmite sve potrebne korake za formiranje komande područja, kako bi se time Vaš odred odteretio pozadinskih poslova i bio sposoban samo za operacije. Vaše bataljone odmah pojačavajte. Ljudi imade sada dovoljno za to. Oružja vjerovatno također imate dovoljno.

Odmah nam šaljite izvještaje o svemu!

U Moslavini mobilizacija ljudstva za našu vojsku ide sjajno. Moslavački odred broji 1.300 ljudi, a Kalnički preko 800. Na oba ova sektora mobilizacija veoma dobro uspijeva. Sada ćemo formirati jednu jaku brigadu,¹¹ a pored toga ostat će oba odreda svaki sa dva bataljona. Mi ovdje imademo mnogo nenaoružanih ljudi, pa ako imate suvišnog oružja i municije, odmah to šaljite u Moslavinu. Onima koji će transportirati oružje dajte potrebnu pratnju.

⁷ Vidi dok. br. 90.

⁸ Vidi dok. br. 17.

⁹ Boris Balaš

¹⁰ Iz Štaba Druge operativne zone nije nitko dolazio u Odred.

¹¹ O formiranju ove brigade vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 45.

Ovi su odredi u zadnje vrijeme izveli nekoliko veoma dobrih akcija, gdje su zaradili prilično oružja, ali za ovdašnje potrebe još uvijek premalo.

Slobodni teritorij Moslavine i Kalnika je veoma velik. Od Kalnika do Moslavine može se čovjek voziti autom, što mi i činimo.

Prema ovom pismu odmah postupite!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

M.¹² Belinić

BR. 80

**IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 20
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O NAPADU NA PREKOPU I CRNI LUG¹**

Š T A B
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I P.O.

HRVATSKE
Br. op. 89/43

Dne 20 augusta 1943

Operativni izvještaj
dostavlja

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

I) Naša Grupa noću 18/19. VIII. t.g. izvršila je pripremu i krenula u napad na neprijateljsku posadu u Prekopi.² Neprijatelj je u međuvremenu napustio Prekopu i otišao za Goru,³ te kad su naši borci došli u samo mjesto nisu našli nikoga. Prilikom nailaska naših boraca ka bunkerima i samom mjestu otvorili su vatru, te kada im se nitko nije javio iz bunkera, onda su tek saznali da neprijatelja nema.

¹² Marko

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 32—6, k. 421 B.

² Vidi dok. br. 71.

³ Vidi dok. br. 178.

U ovoj borbi ni na jednoj strani nije bilo gubitaka.

II) Iste noći jedan bataljon naše II brigade izvršio je napad na neprijateljsku posadu u Crnom Lugu⁴ (vaktarnica br. 15). Ovaj bataljon pored razoružanja navedene posade imao se sam osigurati od neprijateljske intervencije iz Gline.

Ovaj bataljon krenuo je i stigao na određeno mjesto prema zapovijesti koja vam se prilaže.

Prilikom napada naši borci došli su u neposrednu blizinu neprijatelja, te bez otvaranja vatre pozvali domobrane da se predaju. Pošto na poziv naših boraca dobijen je odgovor da se neće predati, naši borci otvorili su vatru na neprijateljsku posadu, te jurišali na bunkere i osvojili neprijatelja. Borba je trajala oko 15 minuta, nakon čega su naši borci u potpunosti likvidirali ovu posadu, osim što im je jedan pobjegao. Po završenoj likvidaciji ovaj bataljon povukao se u svoje polazne baze.

Za vrijeme ove akcije neprijatelj iz Gline nije pokušavao sa intervencijom, te osiguranje prema Glini nije imalo ni borbe.

Za vrijeme izvođenja ove akcije jedan vod iz vojne komande Glina fingirao je napad na Glinu sa pravca Pogledića prema želj. stanici i bolnici.

1) U ovoj akciji zarobljeno je 14 domobrana, a zaplijenjeno: 1 p. mitraljez Brno, 13 karabina Mauzer, 3.000 metaka, 1 pištolj bez metaka, 10 bombi, 1 mali brdski kazan, 1 poljski telefon, nekoliko ćebadi, kao i odijelo i obuća na samim domobranima.

2) Gubitci neprijatelja jesu 1 mrtav.

3) Gubitci na našoj strani su 2 lakše ranjena.

4) Naknadno umrlih od rana nije bilo.

5) Za pohvalu jedinica i pojedinaca nije bilo. Kombinovana četa koja je napad izvršila dobro je nastupila i za kratko vrijeme neprijatelja likvidirala, te bi ona zasluživala priznanje i zaslužila pohvalu.

6) Akcija je izvedena po planu.

7) Grešaka nije bilo. Snalaženje starješina bilo je dobro. Veza je bila dobra.

8) Utrošak municije: u ovoj borbi utrošeno je 200 metaka. Dobitak municije poslije akcije prema tome jest 2800 metaka. Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo. Oružje ranjenih drugova izneseno je iz borbe.

III) Na dan 19. VIII. t. g. naše jedinice koje su se povukle sa pripremane akcije na Prekopu razmjestile su se u sela M. Poljane, Roviška i u sela neposredno oko Gline. Istoga dana neprijatelj u jačini oko 2 satnije⁵ krenuo je u namjeri nasilnog

⁴ Vidi dok. br. 71.

⁵ Vidi dok. br. 183.

izviđanja prema M. Poljanama, a na položaje I bataljona I brigade. Bataljon I brigade zauzeo je položaj povrh M. Poljana linijom k. 116 i 190. Neprijatelj je naišao najprije na jednu četug toga bataljona koja se počela povlačiti u namjeri da neprijatelja što dublje uvuče, te kako bi ostale čete toga bataljona mogle bočno da ga napadnu. Međutim neprijatelj je primijetio da mu se pravi klopka, te je u paničnom bijegu počeo odstupati tako da čete koje su imale zadatak bočnog napada nisu stigle, pošto je neprijatelj izmakao. Četa koja je bila na frontu neprijateljskog nailaska u momentu neprijateljskog povlačenja izvršila je juriš, te je postigla neki manji uspjeh.

1) U ovoj borbi zarobljena su 2 domobrana a zaplijenjeno 5 karabina, 2 municijske kutije sa municijom za teški mitraljez, 1 ranac i 12 punih okvira za p. mitraljez, 2 ručne bombe, 5 opasača, 5 fišeklija i 800 pušanih metaka.

2) Gubitci neprijatelja u ovoj borbi su slijedeći: 5 mrtvih i nepoznat broj ranjenih neprijateljskih vojnika i oficira.

3) Sopstveni gubitci u ovoj borbi jesu: 2 teže i dva lakše ranjena druga.

4) Naknadno umrlih od rana nije bilo.

5) Imena onih koji su pali smrću heroja i onih koje treba proglasiti narodnim herojima nije bilo. Pojedinaica, starješina i jedinica koje bi trebalo pohvaliti nije bilo.

6) Kritički osvrt na akciju: Ova borba vođena je sa neprijateljem na otvorenom terenu i mogao se postići mnogo veći uspjeh. Greška je u tome što se nije imao tačan pregled od strane Štaba bataljona, te nastupanje neprijatelja nije se moglo na vrijeme otkriti, tako da naši borci nisu mogli u prvo vrijeme uraditi ono što treba, da bi neprijatelja bolje tukli sa zaobilaznim napadom.

Druga greška sastojala se kod jedinica II brigade koje su bile na položajima bliže ka neprijatelju, te su se povukle a da nisu obavijestile bataljon I brigade koji je osjetio neprijatelja tek kada mu je prišao u neposrednu blizinu.

7) Utrošak municije u ovoj borbi od strane I brigade iznosi 1700 metaka. Manjak municije poslije akcije iznosi 900 metaka. Izgubljenog i pokvarenog oružja nije bilo. Ranjenih drugova oružje je izneseno iz borbe.

8) Naročite napomene: Jedinice I brigade koje su napadale, odnosno koje su imale zadatak napasti neprijatelja u Prekopi a koga nije bilo, ipak su potrošile 1000 metaka.

Informativna služba ovoga puta nije radila kako treba, tako da je ovaj štab više puta izvještavan od inf. oficira sa terena da neprijatelj postoji u Prekopi. Nakon kratkog vremena dobili smo drugi izvještaj koji je glasio da je neprijatelj

napustio Prekopu, te smo već naredili da jedinice ne kreću na zadatak. Međutim poslije pola sata dobili smo izvještaj da se neprijatelj nalazi kao posada u Prekopi, te smo i krenuli na izvršenje zadatka kako se vidi u zapovijesti, te kako se vidi iz prednjeg izlaganja: naše jedinice krenule su u napad na Prekopu a neprijatelja nije bilo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić

(M. P.)⁶

Komandant:
Pet.⁷ Kleut

BR. 81

IZVJEŠTAJ ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU O FORMIRANJU GRUPE BATALJONA SJEVERNE DALMACIJE I O BORBI KOD BENKOVCA¹

ŠTAB
KNINSKOG SEKTORA
20. VIII. 1943

Broj:

Dostavlja operativni
izvještaj

OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU

Dana 14 augusta formirana je Grupa bataljona S.D.² u selu Medvide odakle Štab grupe imao je da krene sa I, III i IV bataljonom za sektor Vodice, gdje se nalazi II bataljon, sa ciljem da se tamo povežu sa istim i da na istom sektoru izvrše svoju oružanu akciju.

PRIPREME:

Uveče 14 augusta izvršen je pokret za Primorje iz Medvida, gdje se za prvu noć marša došlo do Brguda. U zapovijesti

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁷ Petar

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 4/1—17, k. 1617.

² O formiranju Grupe udarnih bataljona sjeverne Dalmacije i njenom sastavu vidi tom V, knj. 17, dok. br. 98.

Štaba Grupe bataljona od 14. VIII. — III bataljon imao se smjestiti u selo Brgud, zaselak Drenovača — Matiči, gdje je trebao da predani, IV bataljon imao se smjestiti u selo Brgud, zaselak Uzelac, dok I bataljon sa Štabom grupe smjestio bi se u selo Rodaljice. Pokret je izvršen i jedinice su stigle na navedena mjesta bez ikakvih prepreka.

Za slučaj neprijateljskog nailaska dato je u zadatak III bataljonu da posjedne položaj: Sv. Lazar i kota 371, a za prihvatni položaj bataljona bila bi kota 428 (Popina Glava). IV bataljon imao je da posjedne kotu 303, a za prihvatni položaj bataljona bila bi kota 388 (Vrčić Glava). Ovi bataljoni dobili su u zadatak da kontrolišu teren sa svojih položaja. I bataljon dobio je zadatak da obezbjeđuje pravac Bijelina — Rodaljice i obezbjeđuje leđa od strane Bruške i Medviđa.

Ujutro 15 augusta neprijatelj od pravca Benkovca stigao je u Brgud sa oko 10 kamiona, gdje se zaustavio istočno od kote 364 i isturio naprijed obezbjeđenja, a na istom mjestu postavio dva topa. Neprijateljske snage nisu bile poznate, samo se je među Italijanima nalazila i banda (antikomunistička milicija).

NAŠE SNAGE:

I, III i IV bataljon, jedna četa II bataljona i III odsjek S.D.P. Odreda,³ naoružani sa pješadijskim oružjem.

TOK BORBE:

U 7.30 sati neprijatelj se je pojavio sa kamionima na cesti koja vodi iz Benkovca za Brgud južno od škole, a u isto vrijeme se primijetila jedna grupa neprijateljskih vojnika koja se je kretala u pravcu Drenovače i u pravcu kote 388. Snage III i IV bataljona odmah su izišle na položaj dobiven u zapovijesti, gdje se otvorila borba. Kod zauzimanja položaja, neprijatelj je primijetio naše snage i počeo da tuče naše položaje artiljerijskom i minobacačkom vatrom, uz čiju je pomoć nastupala neprijateljska vojska. U 12 sati primijetila se je jedna neprijateljska kolona od strane Bijeline, koja se sukobila sa snagama IV bataljona, dok je jedna neprijateljska kolona u jačini od oko 300 do 400 vojnika izišla na Bijeline (kota 493). Neprijatelj je sa svojim snagama stalno nadirao uz pomoć artiljerijske vatre. Neprijatelju je uspjelo da u toku borbe zbaci naše snage sa kote 388 i 428 i da iste zaposjedne do 18 sati. Poslije zauzimanja naših položaja neprijatelj se spustio u selo Rodaljice, dok naše snage su se povukle na liniju Čekić — Razboine — Visibaba — Kunovac.

Pošto je bio izgled da će neprijatelj nastaviti sa ofenzivom, stoga jedinicama je izdato naređenje da se povuku sa

³ Sjevernodalmatinski NOP odred

Medviđa. Jedinice poslije nego su se povukle nisu imale kontakta sa neprijateljem, dok je isti i dalje do mraka zasipao naše položaje artiljerijskom i minobacačkom vatrom.

ISHOD BORBE:

Gubitci neprijatelja u ovoj borbi nisu tačno poznati. U ovoj borbi neprijatelju je uspjelo potisnuti naše snage i zauzeti spomenute položaje. Neprijatelju je u ovome omogućila mnogo artiljerijska i minobacačka vatra kao i avioni, koji su bombardirali i mitraljirali naše položaje.

Naši gubitci jesu 6 mrtvih drugova, među njima komesar III bataljona drug Jokić Božidar i komandir III čete IV bataljona drug Đukić Mile, 12 ranjenih, koji su upućeni preko Komande mjesta Gračac u bolnicu, i oko 6—8 ih je nestalo, za koje se sumnja da su pali u ruke neprijatelju. Ovo se ne može tačno provjeriti, pošto je istoga dana dosta dezertiralo. U ovoj borbi izgubljeno je oružje drugova koji su poginuli.

UTROŠAK MUNICIJE:

U ovoj borbi je utrošeno oko 2000 metaka. Kvara u oružju nije bilo.

Kritički osvrt:

Nedostaci u taktičkom smislu u ovoj akciji očitovali su se u nepravilnom zaposjedanju položaja prilikom obezbjeđenja mjesta kantonovanja, tako da su mjesta u kojima su bili smješteni borci za odmaranje došla između položaja naših i pravaca neprijateljskog nadiranja, umjesto da su položaji bili zaposjednuti ispred snaga, u pravcu eventualnog pravca neprijateljskog prodora.

Komandni kadar nije se najbolje snašao u samoj borbi i sa novim borcima.

Borci su bili neiskusni za borbu, vrlo mladi i jedinice su bile dan prije reorganizovane, tako da je sa svim tim momentima njihova udarna snaga bila smanjena.

Na sve ove nedostatke skrenuta je pažnja Štabu Grupe bataljona Dalm., da poduzme mjere da se ovakovi nedostaci više ne ponavljaju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Petar Babić

(M. P.)⁴

Komandant:
Kuprešanin⁵

⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.
⁵ Milan

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O IZVRŠENIM AKCIJAMA, PRILIVU NOVIH BORACA I FORMIRANJU TURPOLJSKO-POSAVSKOG NOP ODREDA¹

ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
»RADE KONČARA«
20. VIII. 1943 godine

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O.H.

Stigao je vaš kurir k nama sa poštom 18. VIII tek. godine. Mi smo vam slali poštu u dva maha po našim kuririma i treći puta po vašem kuriru 12 ov. mjeseca. Naši kuriri se nisu vratili. Da li su stigli k vama? Iz operativnog izvještaja kojeg smo vam prošli puta poslali² možete vidjeti rad naše Brigade od vašega odlaska.³

Poslije ofanzive na Žumberak naše jedinice nalazile su se na sektoru Krašić, Pribić, Sveta Jana. To vrijeme iskorištavali smo za vojno-političku naobrazbu i razne kurseve.

14. VIII naš I i III Proleterski bataljon sa I Ž. Bataljonom⁴ krenuli su po naređenju G.Š.H.⁵ na sektor Sveta Nedelja i Pokuplje. Pošto su ispitane sve mogućnosti za akcije, javljaju nam drug Božo⁶ i Pekić,⁷ koji su ovoga puta krenuli sa jedinicama, da je najzgodnije lupiti na Remetinec, Svetu Klaru i Kupčinu⁸ kod Pisarovine, a imamo u vidu i Hrvatski Leskovec. Prema posljednjem dopisu akcija na Remetinec trebala je biti izvršena prošle noći, ali još izvještaja nismo dobili.⁹ —

Stalno nam stižu novi borci. Najnovije brojno stanje Brigade: na licu 850 boraca.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 56/3, k. 721.

² Vidi dok. br. 17.

³ Štab Druge operativne zone otišao je sa Žumberka u Moslavinu 4 srpnja 1943 god. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 17, dok. br. 85.

⁴ Prvi bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda

⁵ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

⁶ Spaček

⁷ Dušan

⁸ Vidi dok. br. 107.

⁹ Vidi dok. br. 90.

Osniva se novi odred u Turopolju.¹⁰ Već ima oko 150 naoružanih i obučanih boraca. U zajednici sa O.K.¹¹ i Odredom¹² odlučili smo dati iz naše Brigade komandni kadar, za što tražimo i od vas odobrenje. I to: za komandanta odreda druga Mladena,¹³ za komesara Butkovića Ivana, za komandanta bataljona Julija Veseli,¹⁴ za komesara bataljona Šnobl Franju, za komandira čete Kličковиć Stevu, za komesara čete Hudaček Ignaca, za delegata Bontempa Marijana i za desetara druga Majureca Štefana, te za operativnog oficira bataljona druga Vuković Mirka. Gotovo svi su rodom baš iz ovoga kraja.

Još nismo dobili nove Dalmatince¹⁵ (100). Izgleda radi toga jer je blokiran put za Kordun od strane Talijana. Prugu od Zvečaja i Ogulina i jedan dio rijeke Mrežnice drže Talijani. Izgleda da je to defanzivnog karaktera mjera.

»Goluba« smo poslali u Otočac na popravak,¹⁶ jer se desio neki mali kvar na njemu. Radili smo na električnu struju, a u to vrijeme desila se sabotaža, tako da je bio pušten na struju visokog napona te je ispravljač nastradao. Dosta neredovitu privremenu vezu sa G.Š.H. imamo preko slovenskog »goluba«. —

Uhvatili smo vezu sa VII Divizijom na Baniji koja je oslobodila ovih dana Topusko¹⁷ i upravo se vodi borba za Glinu.¹⁸ Izgleda da ćemo ih maznuti propisno. —

Talijani su vrlo demoralisani, ali su ovih dana izišli iz Metlike, sigurno koristeći odsustvo naših dijelova, i sada grade bunkere i pletu žicu oko Svetog Urbana. Namjere su nam za sada njihove nepoznate. Dogovaramo se sa Slovencima da ih što prije, dok se potpuno ne utvrde, udarimo. Na tome sektoru nemamo ni mi ni Slovenci snaga, tako da neprijatelj, a naročito bijeli,¹⁹ krstari sve do Radovice i Lešća. U blizini nema ni jedne slovenske brigade. One su se prebacile prema talijanskoj

¹⁰ O formiranju Turopoljsko-posavskog NOP odreda vidi dok. br. 78, 79 i 116.

¹¹ Odnosi se na Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za Pokuplje.

¹² Riječ je o Žumberačko-pokupskom NOP odredu.

¹³ Ivan Mladen

¹⁴ Julije Veselko

¹⁵ Odnosi se na borce iz Dalmacije koji su upućeni radi popune Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Oni su stigli na Žumberak krajem kolovoza 1943 godine.

¹⁶ Riječ je o radio-stanici.

¹⁷ Napad na Topusko izvršio je Treći bataljon Treće NOU brigade Osme divizije 15/16 kolovoza 1943 god. Sedma divizija se tada još nije vratila na Baniju. Ona je tada bila u Podgrmeču. Vidi dok. br. 130 i 139.

¹⁸ Napad na Glinu tada nije vršen.

¹⁹ Odnosi se na Belu gardu.

granici sa namjerom da sačekaju povlačenje Talijana i da ih razoružavaju, prema tome za sada otpada Novo Selo, Kalje i Gorinja.²⁰

Borci iz Oficirske škole²¹ vratili su se i već smo poslali 10 novih kursista.

Nastojat ćemo uspostaviti redovitu vezu sa vama najkraćim putem preko Brdovca. Biće nam drago ako budemo mogli uskoro krenuti k vama.²² Vjerovatno da ćemo moći, pogotovo sada kada se osniva novi odred u Posavini. —

15 ov. mjeseca izišlo je iz Ozlja do 300 Talijana u pravcu Hrženika i na vinograde. To je sigurno u vezi sa izlaskom iz Metlike do Svetog Urbana. Ali im je jedna četa našeg II Bataljona dala propisnu lekciju i naprašila ih u Ozalj. Imali su manje gubitke. Na našoj strani jedan omladinac ubijen.

Zamj. komesara:
Horvatić Mato

Komandant:
Milan Žeželj

BR. 83

IZVJEŠTAJ ŠTABA DILJSKOG NOP ODREDA OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA SIKIREVCE¹

ŠTAB
DILJSKOG N.O.P. ODREDA
Dne 20.VIII.1943
Broj sl.

Predmet: Izvještaj o akciji na
Sikirevce. —

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Jedan vod našega odreda ovih dana izvršio je akciju na selo Sikirevce (sekcija Vinkovci, jedan prema sto hiljada) koje se nalazi između Save i glavne pruge Zagreb — Beograd. U istom uporištu nalazi se jedan dio radne bojne, tj. Srba domobrana koje je čuvalo 30 naoružanih neprijateljskih vojnika.

²⁰ Gornja Vas

²¹ Riječ je o oficirskoj školi Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

²² Brigada nije išla na Kalnik i Moslavinu.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/4, k. 1601.

REC'D. CIVIL RIGHTS
U.S. DEPT. OF JUSTICE
APR 11 1968
BY 9.7.4
K. Stead

taba II. Korpusa B.O.V. Hrvatske

Uprizorite likvidirano tok borbe, svi atrazari su se predali skupu na prostoru Karlovačke je ališede ratni materijal.

Na karminima namihor, 26. puka, vendlorvi, 26.000, hiljadu novca za iste puške, 3.000, bombi, 100,000, 11. pari novih pipela, 150,000, masli, 100,000, šedera, 1.000, hilja za jelo, 2000, kg, brašna, sanitetskog materijala od dva milijuna kuna i dve sto četrdeset hiljada dinara u gotovu novcu, to još kao da računat s tim materijale.

[illegible]

Zaplijenjeno bratstvo postojelo je naravno. Vinkovački kotarski pošto ga je nemoguće isprazniti na malobrojnoj teritoriji. Ostala sprava koja se nalazi sakrivena na Vinkovačkom kotarski sat, kao, opet, opet, na toj sam poštari jedan dio ima, a opetku razumljivo svu. *Isprava da dokaže*

With data manipulation we have defined a formalized 3-tuple.

Sart /Julien Nikolaevich/

Yours sincerely,

1999

Jedna od najvažnijih uloga pravni smo / osnivi področja na
strani politički strank.

五

Uporište likvidirano bez borbe. Svi stražari su se predali skupa sa oružjem. Zarobljen je sljedeći ratni materijal:

50 karabina manliher, 26 pušaka vendlovki, 20.000 metaka za iste puške, 350 bombi, 100 čebadi, 14 pari novih cipela, 150 kg masti, 100 kg šećera, 12 kanti ulja za jelo, 2000 kg brašna, sanitetskog materijala od dva milijuna kuna i dvjesto devedeset hiljada kuna u gotovu novcu, te još nešto raznog sitnog materijala.

Cjelokupni plijen je ostao sakriven u Vinkovačkom kotaru što ga nije bilo moguće prenijeti a niti prevesti, moraćemo postepeno prenositi sami na sebi. Jedino su izvučene sve puške, nešto municije, nešto bombi. Zarobljeno je 6 oficira, 6 podoficira, 50 domobrana Srba i 30 stražara domobrana Hrvata.

Domobrani Hrvati su razoružani na licu mjesta i pušteni svojim kućama. Zarobljene oficire i podoficire kao i jedan dio domobrana upućujemo Vama, dok smo jedan dio domobrana zadržali za nas. Također smo zarobili jednoga doktora hirurga, jednog apotekara, koje isto upućujemo Vama.

Sa ovim vođom koji je izvršio tu akciju učestvovala je jedna grupa od O.K. Osijek.² Stoga smo dali polovinu zarobljenog novca u O.K. Osijek, a polovinu smo zadržali za potrebe našega odreda.

Zaplijenjeno brašno podijeljeno je narodu Vinkovačkog kotara pošto ga je nemoguće dopremiti na naš oslobođeni teritorij. Ostala sprema koja se nalazi sakrivena na Vinkovačkom kotaru, kao mast, šećer, apoteka, od toga ćemo poslati jedan dio Vama, a apoteku, razumije se, svu, kada ga dopremimo.

Primili smo naređenje da se formira Osječka četa,³ tj. da se proglasi jedna četa osječkom; to još nismo učinili, pošto smo rashodovali jedinice radi nekih akcija, ali ćemo nastojati da što prije učinimo.

Ovih dana sakupićemo sve naše jedinice i formirati 3. bataljon.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:

Omega⁴

Komandant:

Priša⁵

P. S.

Jedan dio zaplijenjenog oružja predali smo Komandi područja za potrebe njihovih straži. —

² Riječ je o partizanskoj grupi koja je djelovala po direktivi Okružnog komiteta Komunističke partije Hrvatske za okrug Osijek.

³ Vidi dok. br. 68.

⁴ Stjepan Domankušić

⁵ Ivan Jergović

**IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG KORPUSA OD 21 KOLOVOZA
1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O
BORBAMA KOD GOSPIČA I NAPADU NA HRASTOVICU¹**

I KORPUS
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 129/43

23. VIII. 1943²

Dne 21 augusta 1943

Operativni izvještaj o
borbama VI divizije i Unske
operativne grupe

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

4-VIII-1943 jedna bojna ustaša, u jačini oko 800—900, naoružana pored pješadijskog oružja sa 4 t. minobacača i 2 topa 65 mm, krenula je iz Gospića i napala položaje I brigade VI divizije kod Kaluđerovca, Malog Polja, Budačkog mosta i sela Budaka.³ Uz pomoć jače artiljerijske i minobacačke vatre neprijatelju je uspjelo da pređe rijeku Liku i odbaci naše snage nešto unazad. Protivnapadom naših jedinica neprijatelj je bio odbačen nazad preko rijeke Like i to se ponavljalo tri puta. Uveče istog dana neprijatelj se povukao preko rijeke Like u pravcu Gospića, a naše snage zauzele su položaje koje su imale ranijih dana.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubici neprijatelja: 25 mrtvih i 40 ranjenih. Među mrtvima nalazi se i 1 nadporučnik.

Naši gubici: 5 mrtvih i 8 ranjenih. Od ranjenih jedan je naknadno umro na putu za bolnicu.

U borbi nam je oštećen 1 p. mitraljez i 2 puške, a izgubljeno nije ništa.

Naročito se istakla partizanka I brigade, drugarica Danica Plečaš, koja je u najvećoj vatri, iako obasipana ručnim neprijateljskim bombama, iznijela p. mitraljez od poginulog drugara. Za ovo svoje hrabro držanje biće pohvaljena divizijskom naredbom.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 46—3, k. 105 A.

² Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Vidi dok. br. 161.

Utrošeno je 1000 puščanih i mitraljeskih metaka i 20 bombi.

10-VIII-1943 neprijatelj je gađao jakom artiljerijskom vatrom od Kulen Vakufa položaje koje su držale jedinice III brigade VI divizije i sa 50 vojnika vršio nasilna izviđanja.

Naši gubici: 5 ranjenih, od kojih 3 teže, a gubici neprijatelja nepoznati.

11-VIII-1943 jedna bojna ustaša krenula je iz Kostajnice prema oslobođenom teritoriju Banije u cilju pljačke žita i stoke od našeg stanovništva. Jedinice Unske operativne grupe sačekale su neprijatelja i odbile ga natrag nanijevši mu gubitke.⁴

Zaplijenjeno je 14 pari odijela sa mrtvih ustaša.

Gubici neprijatelja: 14 mrtvih, koji su ostali na bojnom polju, a vjerovatno ih je bilo više, koje je neprijatelj uspio izvući. Broj ranjenih nije poznat.

Naši gubici: 1 delegat zarobljen živ i 1 borac lakše ranjen.

U borbi su se naročito istakli borci II bataljona II brigade, koji su smjelo jurišali na neprijatelja.

Utrošeno je 2000 puščanih i mitraljeskih metaka.

Usljed slabog snalaženja Štaba I bataljona II brigade neprijatelju je uspjelo da se izvuče iz obruča i da pokupi oružje od mrtvih, a isto tako da djelomično izvuče nešto svojih mrtvih i sve ranjene.

15/16-VIII-1943 jedinice Unske grupe u zajednici sa dva bataljona PO Banije⁵ izvršile su napad na neprijateljsko uporište u Hrastovici,⁶ gdje je bilo oko 200 domobrana. Sam napad vršila su tri bataljona Unske grupe, uz pomoć baterije topova 75 mm, od pravca s. Cepeliš prema crkvi, od željezničke stanice Hrastovica i cestom sa pravca Bačuge, dok su ostale snage, ojačane sa 1 protukolskim topom, vršile osiguranja od Gline i Petrinje.

Napad je počeo u 23.30 sati i bataljoni koji su imali zadatak da napadaju neopaženo su se privukli, te u prvom naletu likvidirali spoljna neprijateljska uporišta, zauzeli željezničku stanicu i produžili napredovanje prema centru. Brdska baterija uspješno je gađala neprijatelja oko crkve. Neprijateljski mitraljezi koji je bio na crkvi kočio je pokret našim jedinicama, ali je brzim našim nastupanjem i crkva bila likvidirana. U osnovi neprijatelj nije davao jači otpor sem sa crkve, jer je bio iznenađen, tako da je u roku od 1 sat neprijateljska posada bila likvidirana i većim dijelom pohvatana, dok je manji dio uspio da se razbježi i posakriva. Oko 3 sata

⁴ Vidi dok. br. 52.

⁵ Banijski NOP odred

⁶ Vidi dok. br. 61 i 65.

naše jedinice po izvršenom zadatku povukle su se u svoje baze, dok je u isto vrijeme krenulo oko 500 Nijemaca⁷ iz Petrinje i kod kote 122 na cesti Petrinja — Hrastovica naišli na naše zasjede, koje su im nanijele gubitke, jedno vrijeme ih zadržale, a zatim, pošto je izvršena evakuacija plijena, povukle se po izdatom naređenju. Nijemci sve do jutra nisu se usudili da uđu u Hrastovicu.

Zarobljeno je 120 domobrana i 3 željezničara.

Zaplijenjeno je: 4 t. mitraljeza »Švarcloze«, 3 p. mitraljeza »Brno«, 116 karabina, 2 šmajsera, 4 pištolja, 30.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 7 raketla, 148 pari cipela, 54 šinjela, 40 pari veša, 134 bluze, 83 čebeta, 27 torbica, 15 hlača, 2 šapirografa, 50 kom. fišeklija, 8 kg masti za oružje, 5 mina za m. bacač, 3 telefona, 9 konja, 3 kola, nešto stoke i ostalog ratnog materijala.

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih i nekoliko ranjenih vojnika u Hrastovici i oko 100 mrtvih i ranjenih Nijemaca, na cesti Petrinja — Hrastovica, koji su bili krenuli u pomoć napadnutima.

Naši gubici: 3 mrtva i 2 ranjena druga.

Naknadno umrlih nije bilo. Za pohvaliti boraca i jedinica nema. Pokvarenog i izgubljenog oružja nema. Oružje ranjenih i poginulih izvučeno je iz borbe.

Utrošeno je 8 granata za top 75 mm, 2 granate od protukolskog topa, 7400 puščanih i mitraljeskih metaka.

Kritički osvrt: Za vrijeme evakuacije plijena bilo je velike gužve i vike, te nagomilavanje boraca i civila tako, da se evakuacija nije uredno vršila. Jedan bataljon II brigade i jedan bataljon PO Banije koji su bili u zasjedi prema Petrinji povukli su se prije nego su dobili naređenje. Veza je bila dobra, osim kod I brigade sa kojom je veza uspostavljena tek nakon likvidiranja posade u Hrastovici. Drugih većih grešaka nije bilo.

Napomena: U našem telefonskom izvještaju javili smo da je uhvaćeno u Hrastovici 6—8 p. mitraljeza, dok su ustvari uhvaćena samo 3, što se ovim ispravlja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar,
V.⁸ Holjevac

(M. P.)⁹

Komandant,
Gošnjak¹⁰

Prilog: Pregled gubitaka.

⁷ Vidi dok. br. 179.

⁸ Večeslav

⁹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹⁰ Ivan

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 21 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABOVIMA DESETE I DVANAESTE DIVIZIJE DA POŠALJU LJUDSTVO ZA FORMIRANJE PROTIVČETNIČKOG BATALJONA¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. služb.

Dne 21. VIII. 1943. —

**ŠTABU X DIVIZIJE
ŠTABU XII DIVIZIJE**

U cilju onemogućavanja četničke djelatnosti u Slavoniji, kao i u svrhu uništenja svih četničkih snaga koje se iz Bosne prebacuju na naš teritorij,² Štab ovoga korpusa donio je odluku da se formira Protivčetnički bataljon.

Za komandanta bataljona postavlja se drug Milan Joka, dosadašnji zamjenik komandanta XVII Udarne brigade.

Za politkomesara bataljona postavlja se drug Čedo Grbić-Kedacije, dosadašnji politkomesar XII Udarne brigade.

Gore navedeni drugovi neka iz brigada sebi nađu zamjenike i u potpunosti formiraju štab.

Stavlja se u zadatak Protivčetničkom bataljonu da se u najskorijem vremenu ojača i pretvori u Protivčetničku brigadu.³

Protivčetnički bataljon će se sastojati od 100 boraca, koji će biti naoružani sa 10 puškomitraljeza (zbrojovki), 2 laka bacača mina i 90 karabina.

Borci i rukovodioci Protivčetničkog bataljona moraju biti svi Srbi, kao i da se dobrovoljno jave za Protivčetnički bataljon.

Za formiranje Protivčetničkog bataljona, X Divizija će staviti na raspoloženje 50 najboljih boraca, sa 45 karabina i 5 puškomitraljeza. XII Divizija će staviti iz svoje XII Brigade

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 19/3, k. 1121.

² Opširnije o prebacivanju ovih četnika vidi dok. br. 67 i 136.

³ Bataljon nije prerastao u brigadu. Krajem listopada 1943 god. on je ušao u sastav novoformirane Čehoslovačke NO brigade »Jan Žižka«. Vidi Historijat Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 1/6, k. 881.

na raspoloženje novoformiranom bataljonu također 50 boraca, sa 45 karabina i 5 puškomitraljeza. Svaka divizija će dati po jedan laki bacač.

Samo formiranje bataljona će se izvršiti u Požeškom području 25 avgusta o. g. u 9 sati prije podne, gdje imaju da se svi borci i rukovodioci jave u gore označeno vrijeme.

Rukovodioci koji su do sada imali odgovorniju dužnost zadržavaju svoje stare znake dužnosti.

Jedan od glavnih zadataka bataljona jeste mobilizacija Posavine.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

(M. P.)⁴

Načelnik Štaba:

M.⁵ Jerković

BR. 86

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 21 KOLOVOZA 1943 GOD ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA MALE BASTAJE I O STANJU U DIVIZIJI¹

ŠTAB
XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. br. 178/1943

Dana 21. VIII. 1943 u 22,15 sati

Vojni izvještaj o djelovanju
jedinica od 10 do 20. VIII. 1943
dostavlja

**ŠTABU II KORPUSA NAROD.-OSLOB. VOJSKE I PARTIZ.
ODREDA HRVATSKE**

Za vrijeme od 10 do 20 avgusta 1943, jedinice ove divizije nalazile su se sa dvije brigade na sektoru Bilo Gora, dok je jedna brigada operisala na sjevernim padinama Papuka.

⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁵ Mato

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 19—2/I, k. 470.

Za cijelo vrijeme boravka na tim sektorima, jedinice su pored manjih ekonomskih akcija izvršile likvidaciju neprijateljskog uporišta Mali Bastaji.² Pored ovih akcija, naše jedinice zaštićavale su žetvu i vršidbu žita, koji rad se sada privodi kraju.

Uglavnom, neprijateljska uporišta oko teritorija na kojemu su se naše jedinice nalazile ostala su nepromijenjena, sa posadom koja se nalazila i do toga vremena. Manja pregrupacija neprijateljskih snaga zapažena je, ali to je vjerovatno usljed jačih ofanzivnih operacija naših jedinica u Istočnoj Bosni, jer su izvjesni transporti neprijateljske vojske sa pravca Virovitice krenuli vozom prema Daruvaru i odatle produžili dalje u nepoznatom pravcu.

Isto tako hrvatska legija u jačini od 2.000 vojnika, koja se izvjesno vrijeme nalazila u pljački žita u nekim selima Bilo Gore, nakon toga povukla se prema Bjelovaru, a odatle, prema dobivenim podacima, krenula je za Njemačku.

Za vrijeme bavljenja naših jedinica na ovome sektoru neprijatelj nije napravio ni jedan ozbiljniji upad na našu oslobođenu teritoriju, niti je uznemiravao naše jedinice. U svemu opaža se slabost neprijatelja i isključivo se ograničava na odbranu uporišta koje zaposjeda.

Nakon potpune likvidacije neprijateljskog uporišta Mali Bastaji, došlo je izvjesno pojačanje posadi u Grubišnom Polju, iz bojazni da ih ne napadnemo. Inače, ne primjećuju se nikakve ofanzivne namjere neprijatelja.

RAD ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

U proteklom 10-todnevnom periodu izvršene su izvjesne promjene manjim dijelom u štabovima XII udarne i XVIII brigade, kao i u pojedinim bataljonima tih brigada, a kod Štaba Omladinske brigade »Jože Vlahovića« stanje je ostalo nepromijenjeno, osim što je privremeno upražnjeno mjesto komandanta I bataljona te brigade, koji je ranjen u posljednjoj akciji.³

Posljednjim izmjenama i dopunama, štabovi brigada, kao i štabovi bataljona kompletni su i njihov rad moći će se uočiti za kratko vrijeme. Općenito uzimajući može se konstatovati da se od posljednjeg savjetovanja sa Štabom korpusa u priličnoj mjeri rad štabova pojačao. Osjeća se još kod pojedinih članova štabova izvjesna tromost u radu i slaba kontrola svojih potčinjenih, ali pojačanom kontrolom ovog štaba otkloniće se i ovi slučajevi.

² Vidi dok. br. 63, 64, 66, 69 i 70.

³ Dotadašnji komandant Prvog bataljona bio je Milan Tojagić

U posljednjoj akciji primjetilo se da pojedini štabovi za vrijeme trajanja borbe pravilno rukovode operacijama, dok poslije savladavanja neprijatelja ispuste svoje jedinice iz ruku. To se naročito odnosi na Štab Omladinske brigade »Jože Vlahovića«, kao i na njihova dva bataljona, koji su u mnogome krivi za nered koji je u izvjesnoj mjeri vladao poslije osvajanja Malih Bastaja. Zbog toga, evakuacija plijena i konfiskacija imovine od narodnih neprijatelja nije izvršena potpuno.

Na savjetovanju, koje je održano poslije akcije sa ovim štabovima, i sami su uočili te nedostatke i obećavaju brzo otklanjanje tih nedostataka.

Važno je napomenuti da postavljanje pojedinih drugova na više dužnosti, a potom ubrzo smjenjivanje, utiče prilično negativno na te drugove. Na primjer, jedan od tih drugova povraćen na svoju dotadanju dužnost (nižu) izjavio je da on vrlo rado ide na svaku dužnost na koju se odredi, ali na ovakav način njegov autoritet pred samim borcima umanjuje se. To je u izvjesnoj mjeri i tačno, i u buduće vršiće se postavljanje na pravilan način, i ovi slučajevi otkloniće se.

Za vrijeme dok su se jedinice nalazile na odmoru u ovom desetodnevnom periodu, izvodila se obuka sa borcima. Naročito se pažnja posvetila obuci u pravilnom iskorišćavanju oružja, kao i borbenoj obuci (prebacivanje strijelaca, korišćenje zaklona, podilaženje itd.). Pojačani rad vojnih rukovodilaca na vojničkoj izobrazbi boraca već u samom početku pokazuje dobre rezultate, tako da se u posljednjoj akciji vidio očigledno mnogo manji utrošak municije, a na zasjedama koje su vodile borbu sa neprijateljem veoma mali gubitci, što dokazuje da se pravilno iskorišćuju prirodni zakloni, a tako isto pristupa se kopanju rovova za strijelce i za automatska oruđa. Ovaj rad na obuci i izobrazbi još više će se pojačati. Naročita pažnja posvetiće se u tom pogledu novomobilisanim drugovima.

DISCIPLINA I MORAL JEDINICA

Borbena disciplina u svima našim jedinicama je na visini, dok se to isto ne može kazati za formalnu disciplinu. Postepeno i u tom pogledu pojačanim političkim i vojničkim radom stanje će se brzo popraviti. Kod Omladinske brigade u tom pogledu stanje je ponajbolje, dok XII udarna i XVIII brigada malo zaostaju. Ovo se naročito ispoljava kod pozdravljanja boraca svojih rukovodilaca.

Što se tiče borbenosti jedinica i njihova morala, tu se nema šta primjetiti. I najteže zadatke naše jedinice spremne su kao i do sada izvršavati, sa puno poleta i oduševljenja.

Slučajeva šamovolje, pljačke i neposlušnosti nije bilo.

STANJE UNUTAR JEDINICA

U proteklom periodu naše jedinice imale su manji broj borbi i akcija, i obzirom na to manji broj izbačenih drugova iz stroja.

U tom periodu ova divizija imala je: 18 mrtvih i 46 ranjenih drugova, većim dijelom lakše ranjenih.

Novopridošlih 305 drugova i jedan manji procenat od toga drugarica.

Dobiveno je: 3 puškomitraljeza, 4 šmajsera, 48 pušaka, oko 100 ručnih bombi, oko 10.000 pušanih metaka i druge ratne spremlje, kao i veća količina živežnih namirnica i stoke. Izgubljeno je: 1 teški mitraljez.

SLUŽBA VEZE U JEDINICAMA

Veza sa potčinjenim jedinicama održavala se redovno sa kuririma, i ista je funkcionisala pravilno. Isto tako ovaj štab održavao je vezu sa Štabom korpusa, ali ta veza zbog udaljenosti nije bila na visini. Od sada, sa naše strane nastojace se poboljšati tu vezu.

Dolaskom referenta za vezu pri Glavnom štabu Hrvatske pristupilo se formiranju četa za vezu pri štabovima brigada,⁴ kao i telefonskog voda pri ovom štabu, koji rad je još u toku i za najkraće vrijeme biće završen. No, sa ovim za prvo vrijeme neće se u mnogome popraviti veza iz razloga što se još nema dovoljno telefona i telefonskog materijala. Ako bi nam se dodijelila jedna radio-stanica, veza između ovog štaba i Štaba korpusa bila bi redovita.

IZVEDENE AKCIJE

14. VIII. 1943 godine izvršena je akcija na kožaru u Po-dravskom Novigradu, u kojoj je dobijeno kože za oko 500 pari cipela. Ta koža djelimično je zadržana u jedinicama, za trupne radiostanice, a većim dijelom poslana je u ekonomski odsjek Štaba korpusa. Istovremeno u tom mjestu izvršena je rekvizicija, sa izdatim propisnim priznanicama, oko 700 metara raznih štofova i izvjesne količine sanitetskog materijala.

U ovoj akciji učestvovao je 1 bataljon Omladinske brigade »Jože Vlahovića«. Neprijateljskih snaga u mjestu, prema prikupljenim podacima, nije bilo. Međutim kada je bataljon ušao u mjesto, saznao je da je došlo oko 60 gestapovaca, koji su odmah blokirani u zgradi, i držani sve dok nije obavljen posao. Ubijena su dva gestapovca na ulici, koji su naišli na našu patrolu. Poginuo je jedan naš kurir. Drugih gubitaka nije bilo.

⁴ Vidi dok. br. 51.

Nakon izvršenja ove akcije bataljon se povratio u sastav svoje brigade.

18. VIII. 1943 godine izvršena je likvidacija neprijateljskog uporišta M. Bastaji, gdje se je nalazilo oko 200 neprijateljskih vojnika Gorskog zdruga,⁵ naoružani sa 2 t. mitraljeza, 8 p. mitraljeza, 1 t. bacačem i ostalo karabinima.

U toj akciji učestvovala je cijela divizija, pojačana obzirom na blizinu jakih neprijateljskih uporišta Daruvara i Đulaveca, sa dva bataljona XVII udarne brigade, Bilogorskim i Daruvarskim odredom.

Samo uporište bilo je vrlo dobro utvrđeno i na podesnom položaju, tako da je prilaz i osvajanje istog bilo veoma otežano zbog brisanog prostora i žice koja je isprepletena oko cijelog mjesta.

Raspored jedinica za napad bio je onako kako je u zapovijesti označeno, a koja zapovijest je u prepisu dostavljena Štabu korpusa.⁶

Nakon 7-satne borbe i nakon ogorčenog neprijateljskog otpora uporište je likvidirano. Naime neprijatelj je, iz samog uporišta povlačeći se saobraćajnicama na južni dio sela, uspio jednim većim dijelom pobjeći, a dijelom je u samom mjestu potučen. U svom bjegstvu po grupama neprijatelj je nailazio na naše zasjede, koje su ga zarobile, a pored ovoga jednim dijelom uspjelo je i kroz same zasjede izvući se. Što neprijatelj nije potpuno zarobljen i uništen, stoji krivica do jedne čete Omladinske brigade, koja je napadala uporište sa jugoistočne strane, i njenom neoprežnošću neprijatelj je neopaženo uspio da se po dijelovima izvlači iz sela, ostavljajući za vrijeme svog povlačenja jače zaštitnice po rovovima. Tako isto krivicu za ovo snosi jedna četa XII udarne brigade, koja je imala zadatak da posjedne položaj između željezničke stanice i Malih Bastaja i da spriječi eventualno bjegstvo neprijatelja sa željezničke stanice u samo uporište.

Nakon što je željeznička stanica likvidirana, ova četa kao i četa Omladinske brigade ostala je na mjestu nepomična, te je neprijatelj na taj način, negonjen od njih, povlačio se prema s. Maslenjači.

Čim se primjetilo da neprijatelj bježi, upućena je jedna četa Omladinske brigade iz bataljona koji je bio u brigadnoj rezervi, ali je bilo dosta kasno, no ipak je pristigla začelje neprijatelja, koji je naišao na jedan vod iz XII udarne brigade. Na taj način neprijatelj je bio između dvije vatre. No, ne zna-

⁵ Vidi dok. br. 182, 183 i 185.

⁶ Vidi dok. br. 63.

jući ove naše jedinice jedne za druge, stvorila se zabuna i kod neprijatelja i kod njih samih, tako da je neprijatelj iskoristio ovaj slučaj i umakao.

I ovog puta pokazala se nedovoljna pažnja i budnost naših nižih rukovodilaca, kao i slabo održavanje veze sa susjednim jedinicama, što je razlog međusobnog sukoba, koji slučajem nije bio teže prirode. Naše zasjede isto tako nisu obratile dovoljno pažnje na svoje bokove, te je, i pored mnogih opomena i do sada poduzetih mjera, neprijatelj uspio neopaženo privući se kroz kukuruze i šumu i zaći zasjedi XVIII brigade sa boka i iznenaditi je. Zbog ovog slučaja nepažnje i nebudnosti izgubljen je 1 teški mitraljez.

No, pored tih nedostataka ispoljilo se i dobrih strana. Tako na primjer, borci su se gotovo svi ukopali, što je u znatnom broju smanjilo naše gubitke. Karakteristično je da je na zasjedama, koje su vodile prilično oštru borbu sa neprijateljem i sa uspjehom ga svaki put odbijale, bilo svega 3 mrtva i 2 ranjena druga. Pored ovoga pokazalo se da borci u mnogo manjoj količini troše municiju nego što je to ranije bilo, a da bolje gađaju neprijatelja i više mu nanose gubitke. U ovom pogledu nastojace se još više poraditi.

I u ovoj akciji vidno se ispoljilo da se neprijatelj strahovito boji naših topova i bacača. Tako na primjer, čim su počeli djelovati naši topovi i bacači, neprijatelj je poslije kraćeg vremena napuštao svoje pozicije u panici. Zbog toga je potrebno veću pažnju obratiti i na samu posluhu i na oružje.

Zaplijenjeno je: 4 p. mitraljeza, 5 šmajsera, oko 100 bombi, 75 pušaka, jedna radio-stanica, 10.000 pušanih metaka i druge ratne spreme. Isto tako zaplijenjena je velika količina pšenice, živežnih namirnica, goveda i svinja. Uništeno je: 3 kamiona »Škoda«, željeznička stanica u V. Bastajima sa svima uređajima, 3 vagona i 7 vršaćih strojeva.

Zarobljeno je: 41 domobran-zdrugovac, od kojih je 11 ostalo u našim redovima. Pored ovih zarobljen je i satnik Nikoletić, zapovjednik posade u M. Bastajima, i 1 ustaša...

Ubijeno je oko 75 neprijateljskih vojnika, dok za broj ranjenih nismo mogli dobiti podatke.

Naši gubitci u toj akciji su 16 mrtvih i 46 ranjenih drugova. Izgubljen je 1 teški mitraljez, utrošeno oko 8.000 pušanih metaka, 13 teških mina, 9 granata za protivtenkovski top, 40 ručnih bombi, 20 granata za top 65 mm i 15 granata za top »Pito«.

STEČENO ISKUSTVO

Zapazilo se da topovi sa uspjehom mogu svoj zadatak izvršiti samo onda ako se sa njima u samoj akciji pravilno ru-

kovodi. Zbog toga u akcijama treba se njima naročito pažnja obratiti i za njih izabirati najpogodnije položaje sa kojih mogu otvoriti najefikasniju vatru. Ovdje se pokazalo da vođe topovskih odjeljenja nemaju mnogo iskustva i ne znaju izabrati mjesto svome topu.

Štabovi brigada, kao i sami štabovi bataljona, moraju više obilaziti položaj svojih jedinica i na licu mjesta davati pomoć i upute svojim nižim rukovodiocima, za vrijeme same borbe.

Brigadne rezerve ne upotrebljavaju se na vrijeme i pravilno. Ovo zbog toga što štabovi brigada kasno dobivaju tačan uvid u situaciju, te zbog toga rezerva ostaje neiskorištena. U posljednjoj akciji rezerva Štaba Omladinske brigade ostala je neiskorištena iako se mogla upotrijebiti jednim dijelom za gonjenje neprijatelja koji je uporište napuštao.

RASPORED JEDINICA I NJIHOVO STANJE

Poslije izvedene posljednje akcije jedinice se povukle u svoje polazne baze na odmor i sređivanje, koji rad oko sređivanja je već završen.

Zdravstveno stanje boraca i ishrana je vrlo dobra. Stanje odjeće i obuće donekle se popravlja, i obzirom da je zadobiveno prilično kože i štofova stanje će se u tom pogledu nakon izrade u mnogome popraviti.

DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE

U sljedećem periodu namjerava se potpuno uništiti željeznička pruga Banova Jaruga — Suhopolje i istu potpuno izbaciti iz saobraćaja. Ovaj rad već je započeo.⁷

Nakon završetka preduzetog posla podnijeće se daljnji prijedlozi Štabu korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan Cvetković

Komandant:
Mil.⁸ Stanivuković

(M. P.)⁹

Prilog: Brojno stanje i naoružanje
i nac. i socijalni sastav.

⁷ Vidi dok. br. 87, 99, 113 i 140.

⁸ Milan

⁹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 21 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM
JEDINICAMA ZA RUŠENJE KOMUNIKACIJE PAKRAC —
SUHOPOLJE¹**

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

O. Broj: /1943
Dana 21. VIII. 1943 u 09.00 sati

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE
ŠTABU XVIII BRIGADE
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE »JOŽE VLAHOVIĆA«

Obzirom na zadatak naše divizije i u vezi jučerašnjeg dopisa² za pripremu sabotaže pruge Pakrac — Suhopolje, Štab ove divizije

N A R E Đ U J E:

1.) Omladinskoj brigadi »Jože Vlahovića«

Omladinska brigada ima porušiti prugu na sektoru od željezničke stanice Bastaji do Đulaveca.³ Radi izvršenja toga postaviti osiguranje prema Daruvaru, Grubišnom Polju i Đulavecu. Za što bolji i uspješniji rad mobilisati sela Miletinac, Brđani, Veliki Bastaji, Koreničane, Katinac, Potočani. Diverzantsku grupu upotrijebiti za sječenje šinja, i to u neposrednoj blizini samog Đulaveca, na dva do tri mjesta iza željezničke stanice Bastaji prema Daruvaru. Isjeći skretnice (srce) na stanicama, potom na nekoliko mjesta u međuprostoru koji je određen radi lakšeg prevrtanja šinja. Glavni zadatak jeste da se što veći broj šinja prevrne, šlipera na sastavu šinja izreže, što više prekopa na nasipu iskopa.

2.) XVIII brigadi

Ima izvršiti sabotažu pruge na prostoru Đulavec — Suhopolje jednim bataljonom, na prostoru između Đulaveca i Pivnice i na željezničkoj stanici u Pivnici, sječenje skretnica (srca) u samoj stanici Pivnica. Jednim bataljonom od Pivnice

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1, k. 881.

² Vidi dok. br. 86.

³ Vidi dok. br. 136 i 140.

do Popelane, jednim bataljonom od Popelane do Suhopolja. U samoj neposrednoj blizini Đulaveca i Suhopolja na nekoliko mjesta isjeći šinje. Da bi se što više pruge izbacilo iz saobraćaja, mobilisati sela Krivaju, Lisičine, Popelanu, Pivnicu i ostala sela u neposrednoj blizini.

Početak rada u 21,30. Do tog vremena približiti jedinice, izvršiti sve pripreme tako da se na vrijeme može početi. Radom će rukovoditi vojska i višak pomoći radu seljaka. Seljaci ma objasniti važnost ovoga posla i od njih zahtijevati da ulože što više volje i truda da se jedanput za svagda toj pruži stane na kraj. Na radu ostati do 3 sata.

Po završetku jedinice će se povući i to:

XVIII brigada: dva bataljona u Jasenaš, jedan u Đakovac. Osigurati se prema Virovitici i Suhopolju, te Đulavecu ukoliko bude bande.

Omladinska brigada: Lončarica, Velika i Mala Dapčevica. Osigurati se prema Grubišnom Polju, Daruvaru i Bastajima ukoliko bi banda u toku noći ili dana došla.

Štab XVIII brigade nalaziće se u Jasenašu,

Štab Omladinske nalaziće se u Vel. Dapčevici,

Štab divizije gdje i do sada, s tim što će Omladinska brigada dati jedan vod za stražu pri Štabu. Vod da se javi načelniku divizije⁴ danas u 20 časova.

Napomena:

Ovo sabotiranje pruge nema za cilj neprijatelju spriječiti saobraćaj, nego onemogućiti mu saobraćaj u potpunosti, proširiti naš oslobođeni teritorij i povezati ga tješnje sa Slavonijom i izolirati pojedina uporišta koja se nalaze na toj pruži. Zbog toga treba pristupiti zadatku sa puno pažnje i ozbiljnosti. Za neprijatelja su na pruži najosjetljivije tačke mostovi i propusti, srca na skretnicama, koje N.D.H. mora da nabavlja iz inostranstva, i nasip, koji kada se dobro raskopa i razbaca daje najviše posla prilikom opravke pruge. Sve to treba borcima objasniti i dokazati zašto se to radi i vjerujemo da će oni dati sve od sebe da tu prugu jednom za uvijek pretvorimo u ruševine, koju neprijatelj neće moći da opravi bez ogromnih napora i snaga te dugog vremena. Taj posao mi ćemo ponavljati tako dugo, dok god se ovo naređenje ne izvrši u potpunosti.

Ukoliko budu u toku današnjeg dana potvrđene vijesti o evakuaciji neprijatelja iz Đulaveca,⁵ onda će Štab Omladinske brigade regulisati svojim jedinicama uništenje svih saobraćajnih objekata u uporištu samom i u njegovoj neposrednoj

⁴ Franc Inkret

⁵ Neprijateljske snage nisu tada napustile Đulavec.

blizini, kao i uništenje svih bunkera i zgrada koje su služile neprijatelju kao skloništa, kasarne ili kancelarije. U tom slučaju Štab brigade narediće sve potrebno, da se policijska služba u samom uporištu organizira do maksimuma. Ali nije dovoljno izdati samo naređenja, već ista treba i stalno kontrolisati. Pod svaku cijenu mora se spriječiti svaka, pa i najmanja pljačka, nasilje i otimačina. U tom cilju spriječiti ulazak civila iz susjednih sela u selo, koji bi eventualno na račun N.O.V. stvarali razne svinjarije.

Ljudstvu koje bude mobilisano za sabotiranje pruge potrebno je isto tako održati kratak miting na kome mu objasniti važnost njihovog posla i pozvati ih na savjestan rad, koji nije samo u interesu N.O.V. već i cijelog našeg naroda.

Poslije povlačenja jedinica u određene baze naređeno je svakoj jedinici u kom pravcu treba da se osigura. No, to osiguranje ne treba i ne smije biti onakvo kakvo je bilo do sada, tj. jedna desetina u zasjedi na jednom putu, dok je 10 ostalih puteva, šumskih staza i prolaza nekontrolisano. Ako je naređeno da se jedinice osiguraju prema Đulavecu ili Bastajima i t.d., to znači da je potrebno da se to neprijateljsko uporište drži stalno pod kontrolom, bilo to preko informativaca, naših patrola i osmatrača, koji će primijetiti ili saznati pokret neprijatelja već u prvim momentima kada isti izađe iz uporišta, a ne tek poslije dva sata kada je neprijatelj već prevalio put i udaljio se od svog uporišta za svojih deset kilometara.

Od diverzanata koji se nalaze u Omladinskoj brigadi ostaje komandir Pero⁶ u Omladinskoj brigadi, a dva diverzanta (koji su svršili kurs u Korpusu i koji se nalaze zajedno sa komandir Perom) neka se odmah upute i prijave u Štab XVIII brigade (Voćin). Ta dvojica imaju da ponesu sobom samo materijal za paljenje mina, dok će eksploziv XVIII brigada u toku današnjeg dana sama nabaviti.

Kako se Omladinska brigada osigurava prema Daruvaru, a XVIII brigada prema Suhopolju, to je potrebno da se na mjestima osiguranja prekopa cesta.

Izvršaj slati:

- a) odmah po dolasku na prugu,
- b) ujutru odmah poslije povlačenja jedinica u određene baze.

XII udarna brigada danas u prvi sumrak krenuće na put radi izvršenja svoga zadatka. Prva baza biće Vrijeska, Vukovje i Dobra Kuća. Ovdje obaviti doručak, potom se povući u šumu, obaviti ručak, potom komoru uputiti u okolnu šumu Donjih

⁶ Redakcija nije mogla utvrditi njegovo prezime.

Boraka i Markovca i tamo spremi večeru, prenoćiti, prikupiti podatke, izraditi plan i dalje poduzeti sve za izvršenje svoga zadatka. Zadatak brigade jeste da sruši Krndijski most, prugu od Krndijskog mosta do Daruvara, zatim demolira željezničku stanicu u Siraču i sva postrojenja u njoj.⁷ Po izvršenom zadatku povući se na sektor Borki — Bijela — Markovac. Radi što lakšeg izvršenja Štab XII udarne brigade staviće pod svoju komandu Daruvarski odred.

Svakih 12 časova Štab brigade slaće izvještaj Štabu ove divizije šta je sve učinio, gdje se nalazi i daljnje namjere.

Pokret vršiti po bataljonima na razmaku pola do jednoga sata kretanja. Posljednji bataljon koji bude prešao prugu i cestu između Bastaja i Daruvara izbaciće nekoliko šinja, nabacati naslage drveća i kamena na cestu. Za vrijeme svoga boravka u mjestu u cilju odmora i za vrijeme marša postaviti si osiguranja, koja će zagarantovati mir i bezbjednost jedinica za vrijeme pokreta i odmora. Ukoliko se sav eksploziv dobijen za miniranje mosta ne utroši, ostaviti u sastavu brigade.

Po polasku na put Štab brigade podnijeće izvještaj diviziji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
otsutan

Zamjenik komandanta:
Rade Knežević

⁷ Vidi dok. br. 99 i 113.

BR. 88

**NAREĐENJE ŠTABA ČETVORTE OPERATIVNE ZONE OD
21 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU KNINSKOG SEKTORA
DA DEJSTVUJE U PRAVCU KNINA¹**

ŠTAB

IV OPERATIVNE ZONE²

Br. 5, dne 21. VIII. 1943

ŠTABU KNINSKOG SEKTORA

Prema dobivenim obavještenjima neprijatelj³ je preduzeo napad iz Kosovske doline prema: a) Pakovu Brdu i Maloj Polači s jedne strane i b) Drniš — Vrlika s druge strane.

U cilju suzbijanja neprijateljskog nadiranja izdali smo naređenje II Ličkoj brigadi da drži položaje koje je do sada držala prema Pakovu Brdu, a ukoliko neprijatelj nije aktivan na tom pravcu, da zajedno sa II Mosorskim bataljonom napadne neprijatelja s boka, prema Vrlici.

I Dalmatinsku brigadu angažiraćemo u pravcu Maovica, a Grupu udarnih bataljona prema Petrovu Polju.

Odmah se angažujte u pravcu Knina i izvještavajte o stanju na tom sektoru.⁴

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Zamj. komandanta

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—1/I, k. 1491.

² O ponovnom formiranju Štaba Četvorte operativne zone vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 21.

³ Vidi dok. br. 165, 169, 170 i 174.

⁴ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Kninskog sektora Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

**PISMO GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 21
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE PROLETER-
SKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« O STAVLJANJU
ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOP ODREDA POD KO-
MANDU ŠTABA BRIGADE¹**

3.IX.43²

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. br. 135/43
Dne 21.VIII.1943

**ŠTABU XIII PROLETERSKE UDARNE BRIGADE »RADE
KONČAR«**

Povodom vašeg dopisa o nesuglasicama i nepravilnom odnosu između vas i Žumberačkog odreda upućujemo direktno naređenje Štabu odreda o odnosu prema vašem štabu. Štab Žumberačko-pokupskog odreda za vrijeme odsustva Štaba II Operativne zone³ potpada operativno pod komandu vašeg štaba.

Kod rukovođenja sa jedinicama odreda trebate imati na umu da se odredu ne smiju davati takovi zadaci koji bi doveli u pitanje svrhu radi koje su partizanski odredi uspostavljeni, tj. kontrolu terena, mobilizaciju novog ljudstva, stvaranje uslova za razvijanje novih brigada itd. Odredom treba tako rukovoditi da se rukovanje ne sastoji samo u komandovanju, već treba pomoći Štabu odreda u njegovom razvitku, davati mu potrebne savjete i upute.

Pošaljite nam odmah izvještaj o formiranju Turopoljsko-posavskog odreda, njegovo brojno stanje i naoružanje, raspored jedinica.⁴

Po naređenju Vrhovnog štaba⁵ biće potrebno za izvjesno vrijeme uputiti za I Proletersku diviziju 200 boraca Zagrep-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 29—1, k. 104 A.

² Datum prijema naređenja u Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«.

³ Štab Druge operativne zone krenuo je sa Žumberka u Moslavinu 4 srpnja 1943 god. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 85.

⁴ O formiranju Turopoljsko-posavskog NOP odreda vidi dok. br. 78, 79 i 116.

⁵ Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije

čana. Naređenje za ovo uputili smo Štabu II Zone⁶, tako da će on pripreme za to vršiti sa terena Kalnika. Vi međutim sa svoje strane izvršite odmah pripreme i preduzmite mjere da se što više radnika iz Zagreba prebaci do vaše brigade, koji će kasnije biti uvršćeni u I Proletersku diviziju. Ovo za sada nije potrebno popularizirati u ovome smislu, već je glavno da se kod vas bude nalazilo što više radnika iz Zagreba, koji će u potrebnom momentu biti uvršćeni u I Proletersku diviziju.

Radio-stanicu koju ste nam poslali na popravak, radi ukazane potrebe uputili smo Štabu II Operativne zone. Za kratko vrijeme uputićemo vam ponovno novu radio-stanicu kojom ćete uspostaviti vezu sa nama i sa Štabom vaše zone po šifri i karakteristikama rada što ste s njime ugovorili kada je kre-
tao u Moslavinu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba, pukovnik:
Terzić⁷

(M. P.)⁸

⁶ Vidi dok. br. 93.

⁷ Velimir

⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA DIJELOVA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« I ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG I TUROPOLJSKO-POSAVSKOG NOP ODREDA OD 21 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA I STANJU U POKUPLJU¹

OPERATIVNI ŠTAB DIJELOVA
XIII PROLETERSKE BRIGADE i Ž.P.O.
i TUROPOLJSKO-POSAVSKOG ODREDA
21.VIII.1943 godine
u Pokuplju

**GLAVNOM ŠTABU I ŠTABU II OPERATIVNE ZONE
N.O.V. i P.O. HRVATSKE**

Dostavlja se operativni izvještaj o izvršenoj akciji između 18/19 ov. mj.

Prema dobivenim podacima od 18.VIII ov. g. neprijatelj se nalazio i to: Remetinec: 20 domobrana, Vojno-ekonomski magazin na pruži između Remetinca i Savskog mosta: 27 domobrana sa 2 p. mitraljeza, ostalo puške, Botinec: 2 policajca naoružana sa pištoljima, Buzin: 5 Švaba, jedan kulturbundovac, Sv. Klara: 60 Njemaca i nešto Talijana, tačan broj nepoznat. Kulturbundovac u Buzinu je šef Gestapoa za Posavinu i Pokuplje.

I Proleterski bataljon dobio je zadatak da napadne i razoruža sve gore navedene garnizone i posade, osim Sv. Klare, noću između 18/19 ov. mj. i da konfiskuje sve državno ustasko dobro u Botincu. Istom bataljonu dodaju se dva minerska odjeljenja koja će postaviti nagazne mine na objema prugama ispred napadnutih garnizona.

Bataljon je bio raspoređen za napad i to: 1. četa napala je vojni magazin kod Remetinca, napad je završen sa uspjehom.² Zarobljen je 21 domobran sa domobranskim vodnikom, dok 6 domobrana muslimana nije se htjelo predati, već su skočili sa krova u vatru i ventilator od magazina. Pošto su oni bili svi na II katu na terasi i gore su imali bunkere, na prvi poziv nisu se htjeli predati. Mi smo zapalili zgradu i odmah 21 javili su se za predaju, kojima smo donijeli lojtre i spustili

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 58/3, k. 721.

² Vidi dok. br. 182.

ih dolje sa oružjem i municijom. Zaplijenjeno je: 2 p. mitraljeza Brno, 22 puške, 3.000 Mauzer metaka i razne druge spreme. U vojnom magazinu nalazilo se 25 vagona pšenice, 10 vagona pekmeza i druge hrane i žita, koje nismo mogli evakuisati zbog toga što nisu mogla kola do magazina iz pravca našega nastupanja, a glavnu cestu neprijatelj je tukao mitraljeskom vatrom iz Sv. Klare i Lučkog aerodroma kraj Blata.

Magazin je zapaljen i veliki dio hrane je izgorio.

2. četa napadala je stanicu Remetinec, ali usljed toga što nisu opasali stanicu sa svih strana domobrani su uspjeli pobjeći prema Stupniku. Zaplijenjena je jedna puška, 234 kom. francuskih metaka, i konfiskovana je jedna kompletna ambulanta od nekog doktora koji je pucao iz pištolja na naše drugove i uspio pobjeći.

3. četa napala je sa tri desetine Buzin, sa jednom desetinom Botinac. U Buzinu zarobljen je jedan njemački vojnik, jedan ubijen, a ostala 4 su pobjegla. Iz Svete Klare Švabe su pošle u pomoć u Buzin i naišli na naše nagazne mine na pruzi od kojih je 10 poginulo i toliko ranjeno. Zaplijenjene su 2 puške i jedan njemački pištolj. U Botincu zarobljena su dva policajca. Zaplijenjena dva pištolja. Konfiskovano čitavo imanje i evakuisano na oslobođeni teritorij Žumberka. Količina konfiskovanog materijala vidi se iz spiska plijena koga prilažemo.

Mineri su postavili mine na obadvije pruge, ali u napadu vlak nije naišao, već na pruzi Zagreb — Sisak kod Odre, gdje smo postavili dvije nagazne mine, vlak je naišao kada smo se mi povukli i dignut je u zrak. Vlak je bio oklopni sa nekoliko osobnih vagona.

Poslije završene akcije I Proleterski bataljon povukao se u polazne baze Lipnica — Haviđić — Bukovčak zajedno sa svim plijenom i zarobljenicima. Za vrijeme izvođenja akcija u pomenutim garnizonima, gdje smo se zadržali jedan sat, neprijatelj iz Zagreba nije pokušavao doći u pomoć napadnutim garnizonima. Poslije završene akcije neprijatelj smo iz pet p. mitraljeza pet punih rafala preko Savskog mosta na Zagreb, neprijatelj je odgovorio sa dva teška mitraljeza sa kupališta sa onu stranu Save, druge reakcije nije bilo.

U ovoj akciji neprijatelj je imao 28 mrtvih i ranjenih vojnika, od toga 6 domobrana koji su sami skočili u vatru, ostalo Njemci. Na našoj strani nije bilo ni ranjenih ni mrtvih.

Istog dana dobili smo izvještaj da je neprijatelj napustio Pokupsko. Odredili smo I Bataljon Ž.P.O.³ da noću između 18/19 ov. mj. uništi i zapali sve vojne objekte u Pokupskom,

³ Žumberačko-pokupski NOP odred

i dopremi iz Kljuke⁴ ranije zarobljeni materijal. On je u toku noći izvršio postavljene mu zadatke.

I Bataljon Turopoljsko-posavskog odreda dobio je zadatak da postavi zasjedu na cestu Kravarsko — Velika Gorica, jer se u Kravarskom nalaze dvije satnije ustaša i domobrana koji saobraćaju tamo cestom. Zasjeda je postavljena ujutro rano. Naišle su 4 ustaše sa kolima za sljedovanje, na njih je prerano otvorena vatra, tako da su uspjeli pobjeći u šumu. Zaplijenjena jedna puška što su oni u bježanju bacili. Bataljon se kasnije povukao u Gudce po naređenju ovoga štaba. U toku današnjeg dana nema nikakvih drugih promjena. Neprijatelj nije pravio nikakove reakcije, avioni su kružili oko mjesta gdje je izvršena akcija i neprijatelj je proračunavao štetu.

III Proleterski bataljon za vrijeme izvođenja ovih akcija nalazio se u Dubrancu i davao osiguranje prema Pisarovini.

Danas poslije podne 19.VIII ov. g. dobili smo podatke o neprijateljskim posadama u K.[otaru] Sisak. U Lekeniku nalazi se jedna satnija ustaša i jedna Njemaca. Njemci—Austrijanci, ustaše — poglavnikova tjelesna bojna, teroriziraju narod i prijetje za jednoga ustašu i Njemca da će ubiti deset seljaka. U Žažini nalaze se dvije satnije ustaša, dosta dobro utvrđeni i borbeni. Kotar Velika Gorica: u samom mjestu 450 ustaša, 90 gestapovaca, Kurilovec: 140 gestapovaca, Radio-stanica: 50 domobrana, 45 gestapovaca, jedna ustaška koturaška satnija. Aerodrom kod Velike Gorice: 90 Njemaca, 30 aviona sa posadom.

Od 14 do 21.VIII ov. mj. samo u Pokuplju dobili smo 75 drugova i drugarica novih boraca iz Zagreba i okolice i nešto Posavaca. Također je stiglo toliko i na Žumberak. Nove borce koji su služili vojsku odmah uvršćujemo u naše jedinice, dok drugove i drugarice koji nisu služili vojsku šaljemo na kratki vojno-politički kurs naše Brigade koji se održava na Žumberku. Danas smo u dogovoru sa O.K. Pokuplje⁵ i prema ranijem naređenju⁶ Štaba II Operativne zone formirali Turopoljsko-posavski odred koji za sada ima jedan bataljon od 150 drugova, 6 p. mitraljeza, ali svaki dan dolaze novi drugovi i formiraćemo i drugi bataljon. Iz Brigade smo dali komandni kadar i to v. d. komesara Odreda,⁷ komandanta i komesara bataljona,⁸ jednog komandira i jednog zamj. komandira i ko-

⁴ Riječ je o šumi Kljuki.

⁵ Okružni komitet Komunističke partije Hrvatske za Pokuplje

⁶ Vidi dok. br. 78 i 79.

⁷ Dužnost političkog komesara Turopoljsko-posavskog NOP odreda vršio je tada Ivan Butković. Vidi dok. br. 116.

⁸ Za komandanta Prvog bataljona Turopoljsko-posavskog NOP odreda postavljen je Julije Veselko a za političkog komesara Franjo Šnobl.

mesara čete i 4 vodnika i delegata. Moraćemo kod formiranja drugog bataljona dati još komandnog kadra. Drug Mladen Ivan prema naređenju Štaba II Operativne zone trebao je doći za komandanta toga Odreda.⁹ nalazi se sada na brigadnom kursu, treba što prije da dođe,¹⁰ privremeno ga zamjenjuje drug Simić Milan,¹¹ operativni oficir Ž.P.O.

O formiranju toga Odreda, postavljanju kadra, kao i stanju situacije, kao i pitanju i uslovima mobilizacije na ovom teritoriju, dostavljamo posebni izvještaj.¹² Uslovi za mobilizaciju ovdje su odlični. Mislimo sada sa jednim proleterskim bataljonom da prokrstarimo preko pruge u Posavini, jer time ćemo povući 300 do 400 novih boraca koji čekaju da ih prebacimo jer se ne mogu odlučiti sami.

20 ov. mj. I Bataljon Ž.P.O. sa jednom četom I Proleterskog bataljona otpratio je plijen za Žumberak. Ovdje na sektoru Pokuplja nalazi se sada III Proleterski bataljon i dvije čete I Proleterskog bataljona i Turopoljsko-posavski odred. I Ž. Bataljon treba da se vrati natrag ovamo.

Mogućnosti za nabavku veće količine benzina za sada ovdje nema, sada smo nabavili nešto benzina i nafte i šaljemo preko Banije za Glavni štab.¹³ Uz isti šaljemo popratnicu.

Od zarobljenih domobrana ostala su samo tri u partizanima, dok su ostali upućeni na oslobođeni teritorij Žumberka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Božo Spaček

Zamj. komandanta:
Dušan Pekić

P.S. Poslije izvršene akcije na Remetinec kraj Zagreba došlo je u našu Brigadu iz Zagreba, sa Maksimira, 13 zrakoplovaca iz I zračne luke. Sa sobom su donijeli 9 šmajsera i 2 p. mitraljeza Brno, sa 1000 metaka. Molimo Glavni štab da nam preko Banije pošalje eksploziva što prije u Pokuplje na vezu Lučelnica, K.K. Pisarovina.¹⁴

Drug Mladen Ivan. bivši načelnik Štaba naše brigade, koji se nalazi na Brigadnom kursu, trebalo bi što hitnije da se uputi u novoformirani Turopoljsko-posavski odred, pošto ustanak u

⁹ Vidi dok. br. 78.

¹⁰ Vidi dok. br. 116.

¹¹ Narodni heroj Milan Mraović

¹² Vidi dok. br. 116.

¹³ Odnosi se na Glavni štab Hrvatske.

¹⁴ Kotarski komitet Komunističke partije Hrvatske za kotar Pisarovinu

Posavini naglo napreduje; također molimo da se kursisti naše Brigade upute svi natrag na ovaj sektor poslije završenog kursa, pošto će ovdje biti jako potrebni obzirom na situaciju koja se ovdje vrlo brzo razvija.

BR. 91

**IZVJEŠTAJ ŠTABA ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG NOP
ODREDA OD 21 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU
NOV I PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA OD 1 DO
15 KOLOVOZA¹**

**Š T A B
ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG
N.O. PARTIZ. ODREDA HRVATSKE**

Broj:

Dne 21.VIII.1943 god.

**GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE I
ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE**

Operativni
izvještaj.

Radi snabdijevanja našeg I bataljona s odjećom i obućom, te radi sređivanja prilika u II bataljonu, povučen je II bataljon u Žumberak, a I bataljon krenuo je s dijelovima XIII proleterske brigade na sektor Pokuplja.

Zadatak našeg I bataljona bio je da izvrši neke akcije s dijelovima XIII proleterske brigade, da sakupi spremu koja je još iz ranijih akcija² ostala tamo, te da ovu i novozaplijenjenju spremu doprati u Žumberak. Potom II bataljon kreće iz Žumberka na sektor Pokuplja.

1. VIII naš II bataljon nalazi se u Dubrancu, te krenuo zajedno s II proleterskim bataljonom za Cerje, u vezi sa akcijom, koju su imala izvršiti oba bataljona

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 11/2, k. 1604.

² Riječ je o akcijama koje je Trinaesta proleterska NOU brigada »Rade Končar« izvršila u Pokuplju početkom lipnja 1943 god. Vidi tom V, knj. 16, dok. br. 70.

- tako, da II bataljon razoruža Lekenik,³ a II naš bataljon željezničku stanicu Greda.⁴
2. VIII uveče II naš bataljon napao je željezničku stanicu Greda, gdje je bila posada od 60 domobrana, i most na pruži 1 km udaljen prema Sisku, gdje je bila posada od 30 domobrana.
- Nakon brzog juriša i kraće borbe, posade su razoružane. Zarobljeno je 90 domobrana s jednim nadporučnikom, koji su pripadali 3. satu IV stražarske željezničke bojne. Na našoj strani imali smo jednog lakše ranjenog druga. Zaplijenjeno je: 3 belg. puškomitraljeza, 1 šmajser, 84 franc. puške, 25 ruskih pušaka, 11 bombi, 3.240 ruskih metaka, 2.829 franc. metaka, 533 Manl. metaka, 54 Mauz. metaka, 94.890 kuna, te mnogo odjeće, obuće i druge spremne.
- Kroz isto vrijeme, II proleterski bataljon razoružao je željezničku stanicu u Lekeniku.
3. VIII Evakuiran je plijen za D. Hruševac — Srebrenik. Zarobljeni domobrani pušteni su svojim kućama, a oficir je upućen za G.Š.H.⁵
4. VIII Krenuo je naš II bataljon s II proleter. bataljonom u pravcu Dubranca.
5. VIII Nalazio se naš II bataljon u selima Bukovčak i Havadić. Tog dana imao je II proleterski bataljon manju borbu s neprijateljem koji je izašao iz Kravarskog.
6. VIII II prolet. bataljon držao je Dubranec i Vukomerić, dok je naš II bataljon bio s jednom četom u Lučenici, t.j. u zasjedi prema Pisarovini, s jednom četom prema Gornjem Dragonožecu, a s jednom četom u Bukovčaku. Između 11 i 12 sati naišli su Nijemci na II proleterski bataljon, te je došlo do ogorčene borbe.⁶ 1. četa II bataljona Ž.P. Odreda dobila je zadatak da udari neprijatelja s leđa i boka. Ista četa u izvršenju svog zadatka prisilila je s proletercima Nijemce da se povuku uz velike gubitke. Navečer, oko 7 sati, došlo je 6 njemačkih bombardera, koji su počeli s bombardiranjem i košenjem iz mitraljeza po našim položajima, te su se snage našeg bataljona i II proleter. bataljona povukle. Tom prilikom neprijatelj je iz aviona popalio nekoliko sela. Prema

³ Vidi dok. br. 151 i 152.

⁴ Vidi dok. br. 151 i 152.

⁵ Glavni štab Hrvatske

⁶ Vidi dok. br. 161, 163 i 166.

njemačkim podacima, koje su oni izdali u svojim listovima za vojsku, oni su imali 200 mrtvih i ranjenih, a mi smo imali 1.600 mrtvih i ranjenih. Prema istim vijestima, naše snage koje su ovdje operisale bile su 8.000.

8. VIII krenuo je naš II bataljon za Okić,⁷ a navečer iz Okića za Sv. Janu.

9. VIII II bataljon nalazio se u Kupeč Dolu i Vranov Dolu. Oko 11.30 sati naišla je ustaška patrola iz Plešivice, koja se razbježala čim su patrole bataljona otvorile vatru na nju.

U borbi 2. VIII u Gredi utrošeno je 300 metaka, u borbi s Nijemcima u Dubrancu 1.300 metaka, a kod fingiranog napada na Pokupsko i Lasinju 350 metaka, ukupno: 1.950 metaka.

Kroz čitavo vrijeme nalazio se naš I bataljon na sektoru Žumberka, te davao patrole i radio vojnički prema rasporedu i programu kojeg smo Vam poslali u zadnjem operativnom izvještaju.⁸ Od 9. VIII do 15. VIII nalazi se naš II bataljon na sektoru Žumberka, a I bataljon krenuo je s dijelovima XIII proleterske brigade na teren Pokuplja sa zadatkom kojeg smo ranije napomenuli. S našim I bataljonom nalazi se operativni oficir ovog štaba drug Simić.⁹ Drug Simić je naknadno dobio zadatak da vojnički utvrdi bataljon koji je sada nastao na sektoru Pokuplja od novopridošlih drugova, a koji bataljon bi potpao pod Turopoljski odred, koji će se kroz najkraće vrijeme formirati.¹⁰ Isti bataljon prema izvještaju od pred nekoliko dana broji 106 ljudi, koji su svi naoružani i opremljeni, a taj broj neprestano raste. Isto tako postoji mogućnost da se kroz kratko vrijeme na tome terenu formiraju još dva bataljona.

Minerska četa: broji sada 30 drugova. K nama je prispio drug Ilija Gromovnik,¹¹ šef minerske sekcije kod inžinjerskog odsjeka GŠH-a, te smo sada podijelili našu četvu na dva voda od kojih će jedan vršiti diverzne akcije na pruzi Zidani Most — Zagreb — Sisak, a drugi vod na pruzi Zagreb — Karlovac i Karlovac — Metlika. Četa će biti: 3. četa II diverzantskog bataljona. Štab tog bataljona biće na Kordunu i brinuće se o snabdijevanju čete s materijalom. Kako je četa sada završila s kursom, drugovi polaze odmah na teren. Vod koji će vršiti

⁷ Okić Grad

⁸ Vidi dok. br. 18.

⁹ Narodni heroj Milan Mraović

¹⁰ O formiranju Turopoljsko-posavskog NOP odreda vidi dok. br. 78, 79, 90 i 116.

¹¹ Ivan Hariš

akcije na pruži oko Brežica prema Zagrebu, preuzeće preko sebe i neke diverzne akcije u samom Zagrebu, a uz pomoć postojećih veza.

Četa za vezu: postavila je do sada liniju telefonsku sa centralom u Radatovićima, te postoji linija: Radatovići — Drage, Radatovići — Kunčani, Radatovići — Vivodina, Radatovići — Sošice — Krašić.

Mitraljeska četa: imade sada dva teška mitraljeza: 1 Hočkis s francuskom municijom i jedan Hočkis preuđen na jugoslav. municiju, koji su posvema ispravni i dobro rade. Drugovi u ovoj četi pokazuju veliki interes i ljubav za ovo oružje.

Uz ova dva mitraljeza imademo jedan neispravan teški mitraljez, koji se sada nalazi u našoj radionici na popravku (St. Etienne). Jedan ispravan teški mitraljez St. Etienne s 1000 kom. metaka dali smo drugovima Slovincima, u dogovoru s drugom Žeželjom,¹² komandantom XIII P. Brigade.

Vivodinska četa: vojnički je dosta napredovala, te drugovi rade s mnogo volje, ali nije brojčano porasla (28 drugova), pošto se tamo za sada vrši mobilizacija na dobrovoljnoj bazi u dogovoru s O.K.,¹³ a do održanih izbora, kada će se prići općoj mobilizaciji, kakova je ranije sprovedena u općini Radatovići.

I bataljon: nije imao mogućnosti vršiti akcije na terenu Žumberka, koje bi ga potpuno obukle i naoružale novopridošle borce, te je radi toga poslan na kratko vrijeme na sektor Pokuplja. S time u vezi, borci nisu negodovali protiv toga, nego su s dosta volje krenuli na put. Stanje u tom bataljonu lagano se popravlja, te borci već traže akcije koje će nam donijeti uspjeha.

II bataljon: sada se nalazi na sektoru Žumberka, jer je I bataljon krenuo s tog sektora. Do sada se nisu pokazale kod boraca želje za pokupskim terenom, naime te želje postoje, ali nema slučaja dezertiranja kako je to bilo prošli puta. Borbenost kod tog bataljona je na visini, što su oni pokazali prilikom zadnjih borbi na terenu Pokuplja.

Kako se na terenu Pokuplja mobilizacija iz dana u dan povećava, to se pokazao nedostatak u komandnom kadru. U vezi s time, mi smo prišli k izgrađivanju boraca, kako bi se oni što prije i bolje izdigli. Izrađen je »Raspored rada za niži oficirski kurs« koji imade 42 radna sata, a trajao bi 24 dana.

¹² i ¹⁴ Milan Žeželj

¹³ Riječ je o Okružnom komitetu Komunističke partije Hrvatske za okrug Pokuplje.

Ovaj kurs održava se po bataljonima, a uz pomoć članova Štaba odreda.

Naša perspektiva: Formirati Turopoljski odred, koji već danas imade jedan naoružan bataljon, a u izgledu su da se formiraju još dva bataljona.

U vezi s operacijama, formiran je operativni štab, kako bi sve jedinice na našem terenu jedinstveno operisale. U taj štab ušli su drugovi: komandant XIII P. Brigade,¹⁴ komesar XIII P. Brigade,¹⁵ komandant odreda i operativni oficir odreda, zamjenik komandanta XIII P. Brigade.¹⁶

U vezi s planom operativnog štaba, dijelovi jedinica vršiće akcije na terenu Pokuplja, te naoružavati novopridošle drugove, prebacivati spremu i namirnice za Žumberak, kako bi se ovdje popravila ishrana boraca i obezbijedila ishrana naše bolnice.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:

Komandant:
Boco Balaš¹⁷

(M. P.)¹⁸

P.S. Kako smo već napomenuli, Minerska četa polazi na teren. Ona će za sada vojnički i disciplinski potpadati pod naš odred.

¹⁵ Božo Spaček

¹⁶ Dušan Pekić

¹⁷ Boris

¹⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DILJSKOG NOP ODREDA OD 21 KO-
LOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O BORBI KOD ĐAKOVAČKE BREZNICE
I O DRUGIM AKCIJAMA¹**

ŠTAB
DILJSKOG N.O.P. ODREDA
dne 21.VIII.1943
Broj sl. 42.

Predmet: Izvještaj o izvršenim
akcijama u periodu od
8.VIII.43 do 20.VIII.43

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Jedinice našega odreda u ovom periodu operisale su na sektoru Vinkovci, Brod, Osijek (sekcija Brod, Vinkovci, Osijek 1 : 100.000).

Dana 10. VIII. 1943 jedinice našeg odreda zarobile su 3 ispravna kamiona puna žita, vlasništvo N.D.H.

Dana 13. VIII. 1943 jedinice našeg odreda spriječile su nadiranje bande u pravcu našeg oslobođenog teritorija, koja je htjela pod svaku cijenu da se probije do sela Paučja i da ga uništi. Na neprijateljskoj strani učestvovala su 2 bojne takozvane Vražje divizije. Sa naše strane bio je naš I bataljon.

Borba se vodila u selu Đakovačka Breznica, borba je trajala oko 2 sata. Neprijatelj je imao gubitaka 7 mrtvih i oko 12 ranjenih.

Na našoj strani bio je 1 mrtav i 6 ranjenih. Nakon dvosatne borbe jedinice našega odreda uspjele su da odbace neprijatelja nazad u pravcu Đakova.

Dana 15. VIII. 1943 jedinice našega odreda napale su neprijateljsko uporište Gorjani u kojem se nalazilo oko 130 naoružanih Nijemaca. Ubijeno je nekoliko Nijemaca, nekoliko ranjeno. Dobijen 1 šmajser, 10 mauzer karabina i mnogo ostale robe i vojne spremne.

Dana 19. VIII. 1943 jedinice našeg odreda izvršile su akciju na neprijateljsko uporište Sikirevci gdje je zaplijenjeno 50

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/4, k. 1601.

karabina manliher te nešto vendlovki, 20.000 municije, 350 komada bombi i priličan broj ostale spremne.²

Dana 20. VIII. 1943 jedna četa našeg odreda bila je postavljena u zasjedu na pruzi i cesti Zagreb — Osijek kod mješta Prandanovci.³ Oko 6 sati naveče naišao je jedan transportni vlak sa gestapovcima. Bilo ih je oko 600. Naši su ih svejedno napali i ubili su oko 20 gestapovaca, te su se onda morali povući pošto je neprijatelj bio mnogo nadmoćniji.

O svima ovim akcijama podnesen je detaljan izvještaj.

Ovih dana uspjeli smo iz neprijateljskog uporišta Čaglin izvući 3 domobrana, naša simpatizera, koji su sa sobom donijeli jedan njemački puškomitraljez i 2 karabina. Isti domobrani ostali su da se bore u našim jedinicama.

Stanje u našim jedinicama prilično je sređeno, radimo sa drugovima borcima sve vojne vježbe, kao ratna služba, rukovanje automatskim oružjem itd. Pokazalo se je da borci dobro shvaćaju ove vojne vježbe a to se najbolje vidi iz svake borbe na terenu da se rukovodioci i borci po prilici dobro snalaze.

Štabovi bataljona također su se popravili i za kratko vrijeme će potpuno zadovoljiti.

Štab odreda, odnosno članovi Štaba odreda stalno obilaze naše jedinice i ukazuju im punu pomoć.

Borbenost kod drugova boraca stoji na visini a to se najbolje vidi po tome što naša akcija svaka sto po sto uspije. Moral je kod drugova također dobar, pošto ima sve manje samovolje itd.

Disciplina je isto tako dobra ali još uvijek nije na onoj visini na kojoj bi trebala da bude.

U ovome periodu nije bio niti jedan slučaj dezerterstva. *Napomena:* Pored svih ovih gore navedenih akcija u ovome periodu naš odred je izvršio nekoliko ekonomskih akcija na žito, stoku itd. Također je uhvatio oko 10 petokolonaša — raznih pokvarenjaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
sl. odsutan

Komandant:
Priša⁴

² Opširnije o tome vidi dok. br. 83.

³ Vidi dok. br. 119.

⁴ Ivan Jergović

**NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
22 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE
ZONE POVODOM OPERACIJA KOJE ĆE IZVODITI DESE-
TA DIVIZIJA NA PODRUČJU MOSLAVINE, BILO GORE,
KALNIKA I HRVATSKOG ZAGORJA¹**

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. br. 130/43
Dne 22. VIII. 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE

U vezi zadataka koji su postavljeni pred vaš štab,² za njihovu realizaciju naređeno je da X Divizija II Korpusa NOVH krene na put za izvršenje operacija pravcem Moslavina — Bilo Gora — Kalnik — Zagorje.³

Dolaskom X Divizije u Moslavinu ista se stavlja pod komandu vašeg štaba sve dok se bude nalazila na vašem terenu.

Zadaci postavljeni pred vaš štab, kao i zadaci za X Diviziju moraju se ostvariti prisustvom te divizije na vašem teritoriju.

Treba nastojati da se čim prije na sektoru Kalnika formira nova brigada.⁴ Sa daljnjim formiranjem drugih brigada ne treba žuriti sve dok se brigada koju ćete prvu formirati dovoljno ne učvrsti i ne postane stvarno jezgro za formiranje buduće divizije.⁵ Zato pak treba nastojati da se čitav teren Zagorja obuhvati partizanskim odredima. Iz toga razloga treba,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 26—1, k. 104 A.

² O ovim zadacima vidi tom V, knj. 16, dok. br. 99.

³ Štab Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske primio je ovo naređenje 22 kolovoza. Divizija je krenula u Moslavinu 6 rujna 1943 god. Vidi dok. br. 103 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Desete divizije Štabu Drugog korpusa od 19 rujna 1943 godine.

⁴ O formiranju ove brigade vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 45.

⁵ Naredbom Štaba Druge operativne zone od 10 prosinca 1943 god. formirana je na području ove zone Trideset druga divizija NOV i PO Hrvatske. U sastav Divizije ušle su NO brigada »Braće Radić« i novoformirana brigada »Matije Gupca«. Za komandanta Divizije postavljen je Izidor Štok a za političkog komesara Ivan Robić. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 29—3, k. 106.)

osim Kalničkog odreda, prema mogućnostima i potrebama formirati nove odrede dublje u Zagorju, tako da čitav teritorij Moslavine, Kalnika i Hrvatskog Zagorja bude obuhvaćen djelovanjem partizanskih odreda.⁶ Brigada pak koju ćete formirati treba da krstari terenima svih odreda, prvenstveno onih u Zagorju, da odrede jača, preko njih mobilise, stvara od njih žarišta za formiranje novih brigada.

Snage koje ste predvidjeli za prodiranje prema Sutli, treba čim prije uputiti na taj sektor, gdje si one trebaju stvoriti bazu za djelovanje. Njihovo djelovanje olakšat će akcije i operacije X Divizije u unutrašnjosti Zagorja, jer će razvlačiti neprijateljske snage na tome sektoru i služiti kao oslonac naših snaga u unutrašnjosti Zagorja. Također i obratno, te snage u unutrašnjosti Zagorja omogućit će djelovanje snaga uz Sutlu i služiti im za oslonac. Snage uz Sutlu treba da uhvate vezu sa slovenskim jedinicama, a također da ispituju mogućnosti prebacivanja preko Save u Žumberak da bi se time mogle koristiti u slučaju krajnje potrebe.

U samom Zagorju treba nastojati razmahati narodno-oslobodilačku borbu, povući što šire narodne mase u našu vojsku i partizanske odrede, razviti djelatnost na svima komunikacijama, vršiti razoružanja manjih i slabijih neprijateljskih uporišta i po mogućnosti stvoriti izvjesni slobodni teritorij.

Naročitu pažnju treba obratiti demoralizaciji domobrana koja nastaje po čitavoj Hrvatskoj, postavljati veze sa domobranskim garnizonima, razoružavati ih te iskorišćavati sve mogućnosti za njihov prelaz u naše redove i zajedničku borbu protiv okupatora i ustaša. Slučaj kod Jalkovca,⁷ kao i neki drugi slučajevi pokazuju da ima izgleda i za masovnije prilaženje domobrana našim jedinicama.

Potrebno je provesti čitavu kampanju kod narodnih masa za sklanjanje žita ispred pljačke okupatora i ustaša, te im u tom smislu davati konkretne upute. Za provođenje toga potrebno je sa manjim raspoloživim snagama osiguravati narodu spremanje žita i hrane, odstranjivati razne ustaške povjerenike za pljačku hrane, uništavati spiskove izvršenog žita itd.

Potrebno je nadalje uništavati mobilizacijske spiskove, poresku arhivu i druge stvari, koje omogućuju iskorišćavanje

⁶ Pored postojećih odreda na Kalniku i Moslavini, naredbom Štaba Druge operativne zone od 13 rujna 1943 god. formiran je Zagrebački NOP odred, a naredbom istog štaba od 18 listopada 1943 god. — Zagorski NOP odred. (Dokumenti i arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44/5, k. 724 i reg. br. 33—9, k. 1451.)

⁷ O prelasku ovog garnizona na stranu jedinica NOV vidi dok. br. 4 i tom V, knj. 17, dok. br. 86, 94 i 96.

naroda ili njegove imovine u korist okupatora. Naročito se treba čuvati nepotrebnog paljenja raznih škola, općina itd.

Ukratko, pred narodom treba istupiti po svim vojnim i političkim pitanjima kao prava narodno-oslobodilačka vojska, koja se bori protiv okupatora i ustaša, te štiti narod od njihovog terora i pljačke.

Zato je naročito važno da obratite pažnju na ponašanje i postupke naših jedinica i boraca da bi se spriječile sve moguće pljačke, razni izgređi i tome slično.

Povrh svega treba posvetiti naročitu pažnju uvlačenju članova HSS u borbu, njihovih nižih i viših funkcionera, raskrinkavajući pri tome reakcionarnu politiku vodstva HSS, njegovu izdaju i taktiku čekanja.

Treba stalno održavati prisne odnose sa Štabom II Korpusa NOVH računajući sa koordinacijom u radu i međusobnim potpomaganjem. Ne smiju se dogoditi bilo kakovi ispadi netrpeljivosti. Zato je nepravilan dopis koji ste vi uputili Štabu XII Divizije⁸ povodom izvršavanja, odnosno neizvršavanja njegovih zadataka, jer takav ton i oštrina pisanja stvaraju neprijatnu atmosferu u međusobnim odnosima.

Nastojte odmah uspostaviti radio-vezu sa našim štabom i sa Štabom II Korpusa. Pored toga treba svakih 10 dana slati u naš štab sve redovne izvještaje a operativne svakih 5 dana, a po potrebi i češće. Izvještaje treba slati preko Pokuplja i preko Moslavine i Banije da bi veza bila čim sigurnija. Vaša je dužnost obezbijediti sigurnu i brzu vezu sa našim štabom. Do sada smo od vas nakon vašeg odlaska u Moslavinu⁹ primili vrlo malo izvještaja, koji su osim toga nepotpuni. To se više ne smije događati.

Ovih dana ćemo također uputiti radio-stanicu XIII Brigadi, te ćete i s njome održavati vezu putem šifre i karakteristika za rad koje ste sa sobom ponijeli.

Potrebno je organizovati što veći priliv novih boraca iz Zagreba i dvije stotine radnika iz Zagreba pripremiti za popunjavanje I Proleterske divizije.

Odmah po primitku ovoga naređenja krenite u Moslavinu, gdje ćete preuzeti rukovodstvo nad X Divizijom.

U vašem djelovanju treba se rukovoditi direktivama koje ste dobili prilikom vašeg polaska u Moslavinu, direktivama za

⁸ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 71.

⁹ Štab Druge operativne zone krenuo je sa Žumberka u Moslavinu 4 srpnja 1943 god. Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 85.

X Diviziju izraženim u dopisu II Korpusu, koji prilažemo, kao i ovim uputama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:
V.¹⁰ Bakarić

Komandant:
Ivo Rukavina

Dostavljeno

Štabu II Operativne zone
Štabu II Korpusa NOVH

BR. 94

NAREDBA ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 22 KOLOVOZA 1943 GOD. O FORMIRANJU KOMANDE MOSLAVAČKOG PODRUČJA, POSTAVLJANJU RUKOVODILACA I POHVALI PODREĐENIH JEDINICA¹

NAREDBA Br. 26

Štaba II Operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske od
22.VIII.1943 god.

I.

1. Na teritoriji Moslavačkog p.[artizanskog] odreda formira se: **komanda Moslavačkog područja II operativne zone N.O.V. i P.O. Hrvatske.**

2. Za komandanta Moslavačkog područja imenuje se drug **Strika Ilija**, dosadašnji zamjenik komandanta Moslavačkog p. odreda.

3. Za zamjenika komandanta Moslavačkog područja imenuje se drug **Carić Jovan**, politkomesar čete u Moslavačkom odredu.

4. Za pomoćnika komandanta Moslavačkog područja imenuje se drug **Kezele Slavko**, bivši komesar Moslavačkog p. odreda.

¹⁰ Vladimir

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg br. 21/9, k. 1472 A.

5. Za operativnog oficira Moslavačkog p. odreda imenuje se drug Kušec Božidar, dosadašnji zamjenik komandanta bataljona istog odreda.

6. Za referenta saniteta Moslavačkog p. odreda imenuje se drug Juraković Josip.

7. Za informativnog oficira Moslavačkog p. odreda imenuje se drug Vrančić Nikola.

8. Za komandanta I Bataljona Moslavačkog p. odreda imenuje se drug Čolak Ljuban, a za njegovog zamjenika imenuje se drug Gostović Dmitar.

9. Za zamjenika politkomesara I Bataljona Moslavačkog p. odreda imenuje se drug Lachan Marijan, dosadašnji zamjenik politkomesara istog bataljona drug Turković Lacko stavlja se na raspoloženje Štabu II Operativne zone N.O.V i P.O. Hrvatske.

10. Za komandanta II Bataljona Moslavačkog p. odreda imenuje se drug Kovačić Alojz, a za njegovog zamjenika drug Vukašin Tombas.

II

Za primjer junaštva i heroizma pohvaljujemo druga Milobar Grgu, partizana I Bataljona Moslavačkog p. odreda, koji je 25. VII. 1943, u borbi sa ustaškim razbojnicima u Dubravi,² pod vatrom neprijateljskih mitraljeza jurišao u neprijateljski rov, te uhvatio za kosu jednog ustašu i oteo mitraljez kojim je sipao smrt po našem narodu. Drug Milobar Grga, koji nije imao nikakvog oružja, već goloruk pošao zajedno sa ostalim borcima svoga bataljona u borbu protiv neprijatelja našeg naroda i težio je za tim da se naoruža sam, što mu je i uspjelo, služi za primjer mnogim borcima naše junačke Narodno-oslobodilačke vojske.

Pohvaljujemo borce i rukovodioce I Bataljona Moslavačkog p. odreda, koji su izvršili napad na utvrđenog neprijatelja u Popovači,³ kojom su prilikom zaplijenili mnogo oružja i municije, te ostale ratne spremne.

Pohvaljujemo borce i rukovodioce XIII Proleterske udarne brigade »Rade Končara«, koji su u junačkim borbama razoružali utvrđenog neprijatelja u Lekeniku⁴ i zaplijenili veliku količinu oružja, municije i ostale spremne. Posebice pohvaljujemo II Bataljon ove brigade koji je u junačkoj borbi

² O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 35 i tom V, knj. 17, dok. br. 61 i 95.

³ Vidi dok. br. 35.

⁴ Vidi dok. br. 17 i 33.

kod Dubranca i Vukomerića⁵ zadao krvave gubitke njemačkim razbojnicima, koji su pošli na klanje našeg naroda.

Za uspješno vođenje borbi i razoružavanje neprijateljskih posada u stanici u Gredi,⁶ kraj Siska, pohvaljujemo II Bataljon Žumberačko-pokupskog p. odreda — sve borce i rukovodioce.

Nadalje, pohvaljujemo sve turopoljske partizane i njihove rukovodioce, koji su razoružali utvrđenog neprijatelja u Turopolju, Velikoj Gorici i spalili mnogo željezničkih stanica, te zaplijenili veliku količinu ratnog materijala i oružja.

Ovu naredbu pročitati borcima pred strojem!

Politkomesar:
M.⁷ Belinić

Komandant:
Vlado Matetić

(M. P.)⁸

BR. 95

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 22 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O REZULTATIMA BORBE PROTIV ČETNIKA NA PODRUČJU DABRA¹

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE VIII DIVIZIJE
22. VIII. 1943

Dostavlja operativni
izvještaj od 10. VIII
do 21. VIII. 1943 god.

ŠTABU VIII DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

9. VIII. 1943 godine brigada je krenula iz Ličke Jesenice na sektor Dabra. Bataljoni su razmješteni: Štab brigade, brigadna komora, Četa za vezu i Inžinjerska četa i I bataljon u

⁵ Vidi dok. br. 33.

⁶ Vidi dok. br. 91.

⁷ Marko

⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 39/2, k. 831.

selu i zaselcima Dabra, II bataljon u Doljanima, IV bataljon u Glibodolu, dok je III bataljon izvan sastava brigade, u Zbjegu. Predalo se 3 četnika s 2 puške.

10. VIII. 1943 godine II bataljon vršio je pretres šume Borik kod sela Brezovac i oko Doljana, dok je IV bataljon vršio čišćenje šume oko Glibodola gdje su zarobljena 3 četnika s 3 karabina s po 50 metaka. I bataljon prikupljao je podatke o četnicima, blokirao selo i upućivao patrole, dok je jedna četa I bataljona kod Garova.

11. VIII. 1943 godine I bataljon postavlja zasjedu u »Ovčinjaku« više sela Dabra i selu Živica bliže Petrinić Polja. II bataljon vrši pretres šume oko Doljana. IV bataljon čisti šumu iznad Glibodola a s manjim snagama pretresa šumu iznad L. Jesenice, gdje zarobljava 2 četnika s 2 karabina po 50 metaka.

12. VIII. 1943 godine I bataljon postavlja zasjede u »Ovčinjaku« i kod sela Živica. II bataljon pretresa šume oko Doljana, dok IV bataljon čisti šume oko Glibodola. Jedinici IV bataljona u Lič. Jesenici predaju se 2 četnika s 1 karabinom i 40 metaka.

13. VIII. 1943 godine dvije čete I bataljona polaze u Zalužnicu gdje zajedno sa snagama II bataljona pretresaju i postavljaju zasjede u šumi »Godača«. Toga dana uhvaćeno je 8 četnika, 6 pušaka, 150 metaka, 6 tal. bombi i druge spremne.

14. VIII. 1943 godine III bataljonu koji je smješten u selu Blata predaju se 4 četnika s 1 karabinom. I i II bataljon zajednički vrše pretresanje šume »Godača« kod Zalužnice i tom prilikom zarobljen je 1 četnik i 1 puška. IV bataljon pretresa svoj sektor i formira kombiniranu četvu za specijalne zadatke.

15. VIII. 1943 godine I bataljon čisti šumu »Komarnica« kraj Zalužnice i zarobljava 1 četnika i 1 pušku. II i IV bataljon vrše čišćenja na svojim sektorima. III bataljonu u Blatima predaju se 2 četnika s 2 puške sa 80 metaka.

16. VIII. 1943 godine I bataljon postavlja zasjedu u selu Živica kod Petrinić Polja s jednom četom, dok se Štab bataljona premješta iz Dabra za Zalužnicu a snage IV bataljona dolaze u Dabar. II bataljon vrši toga dana pretres šuma između Doljana, Zalužnice i Dugog Dola. Prilikom pretresa nije primijećeno četnika. Navečer II bataljon uspijeva kraj Doljana zarobiti 1 četnika i 1 karabin s nešto spremne.

17. VIII. 1943 godine I bataljon kontrolira selo i okolinu Zalužnice i vrši blokadu. Na putu Zalužnica — Dabar četnici razoružavaju jednog borca I bataljona a jednoga lakše ranjavaju u ruku. II bataljon postavlja zasjedu kod Vrbice Vrela. Četnici nisu naišli. Istoga dana predaju se II bataljonu 4 četnika bez karabina. Kombinirana četa IV bataljona zarobljava 1 četnika s 1 puškom i 60 metaka.

18. VIII. 1943 godine I bataljon s 2 čete pretresa šumu »Godača«, dok jedna četa čisti šumu oko Dugog Dola zajedno s jedinicama II bataljona. II bataljon čisti šume: oko Božićevića Vrha, Crnog Vrha, Ružića Griča i Kipinske Drage. Četnici su napucavali. U tim pretresima nije uhvaćen ni jedan četnik. Toga dana predaju se II bataljonu 2 ženske koje su bile s četnicima i 2 četnika bez karabina. Istoga dana navečer pro-nađen je kod kuće i zarobljen 1 četnik s karabinom i 40 me-taka. Četa IV bataljona zarobljava 1 četnika s 1 karabinom i 50 metaka.

19. VIII. 1943 godine I bataljon sa svojim snagama upu-ćuje krstareće patrole a ujedno blokira sela. Nakon upućenog poziva na predaju, I bataljonu predaju se 5 četnika s 3 puške Mauzer, 1 francuskom i 1 talijanskom. II bataljon postavlja zasjedu više sela Brezovca. Četnici nisu naišli. Istoga dana na-večer predaju se 2 četnika bez oružja. IV bataljon postavlja zasjedu kod Živice i Petrinić Polja ali četnici nisu naišli.

20. VIII. 1943 godine I bataljon postavlja zasjedu kod Poduma. Ostale snage bataljona blokirale sela. Predaje se 7 četnika s 1 puškomitraljezom Z.B.M. 1937,² 6 pušaka i 500 me-taka. II bataljon zarobljava u šumi više Jovića, između Zaluž-nice i Doljana, 2 četnika s 2 karabina, 6 talijanskih bombi i 100 metaka.

21. VIII. 1943 godine svi bataljoni vrše pretrese šuma na svojim sektorima. I bataljonu predaje se 8 četnika, dok 1 čet-nik opkoljen od naših boraca počinja samoubistvo. Dobijeno 7 pušaka.

22. VIII. 1943 godine I bataljonu predao se 1 četnik s 1 karabinom i 50 metaka. II bataljon vrši pretres šume iznad Doljana. Četnici se nisu pojavljivali. Predvečer predao se 1 čet-nik s 1 karabinom i 40 metaka.

Zarobljeno i plijen:	Od 10. VIII do 22. VIII. 1943 godine zarob- ljeno je, odnosno predalo se 65 četnika. Za- plijenjeno je: 1 puškomitraljez Z.B.M. 1937., 45 pušaka, 1860 metaka, 12 talijanskih bombi i nešto ostale odjevne i obučne spreme.
Gubitci nepri- jatelja:	1 četnik počinio samoubistvo prilikom opko- ljavanja.
Naši gubitci:	2 druga lakše ranjena: drug Martinović Đuro, borac I bataljona i Kličković Rade, borac IV bataljona. Nakon pružene ljekarske pomoći borci su ostali u jedinicama s ambulantnim liječenjem.

² Zbrojovka, model 1937

Izgubljeno

oružje: 1 karabin Mauzer M. 1924 god.

Utrošak municije: 115 metaka.

Napomena: Od strane boraca vršeno je čišćenje četnika s velikom odlučnošću, spontano i svijesno. Rad na likvidaciji četnika bio je otežan time, što se četnici kreću u skupinama od 3 do 4, stalno se prebacuju iz šume u šumu, mijenjaju mjesta svojih logora a od stanovništva mogu se dobiti vrlo oskudni podatci. Uglavnom četnici su potpuno demoralizirani i zadnjih dana predaju se u većim skupinama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar:

Komandant:

BR. 96

IZVJEŠTAJ ŠTABA BATALJONA PROTIV PETE KOLONE OD 22 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O BORBI PROTIV ČETNIKA U ŠUMI UMU¹

ŠTAB BATALJONA P.P.K.²

— HRVATSKA —

Br. 22

22/VIII 1943

GLAVNOM ŠTABU I GLAVNOM OBAVJEŠTAJNOM CENTRU HRVATSKE

Na osnovu prikupljenih podataka doznao je ovaj štab da se u šumi Umu, koti 795, nalaze neke četničke manje grupice bandita.

Na osnovu prednjeg saznanja ovaj štab donio je zaključak da istu šumu blokiramo i pretresemo, radi pronalaska iste četničke bande. Te smo noću 21 ovoga mjeseca od 3—4 časa blokirali šumu sa svih strana, i u 5 i 30 časova krenuli sa jugo-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 45—3, k. 105 A.

² O formiranju Bataljona protiv pete kolone vidi tom V, knj. 15, dok. br. 81.

istočne strane sa pretresom, i do 10 časova šuma je bila pretražena. Tom prilikom ubijen je jedan četnik po imenu Nenadić Nikola, bivši mornarički narednik, vodnik 3 klase, a zarobljeno je 10 četnika iz sela Poduma.

Zaplijenjeno je 11 pušaka, i to: 5 francuskih, 1 talijanska i 5 jugoslovenskih, a naknadno, kad su zarobljeni četnici pušteni, predala su se u ovaj štab još 4 četnika. Od čega je ukupan plijen od oružja: 5 franc., 1 talijanska i 9 mauzer pušaka, svega 15 pušaka, 35 komada talijanskih bombi, 400 franc., 80 talij. i 480 jugoslovenskih metaka, ukupno 960 metaka, i ostale ratne spremne u manjoj količini.

Na našoj strani nije bilo gubitaka, jedino je utrošeno 12 metaka i to 8 puščanih i 4 šmajserska.

Četnici su po saslušanju pušteni svojim kućama.

Zapisnik o saslušanju se prilaže.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Lemac M.³

Komandant:

M.⁴ Pajić

(M. P.)⁵

P.S.⁶ Ovog časa prijavio se je četnik Curčić Dmitar iz Poduma. Predao se sa oružjem.

³ Mirko

⁴ Redakcija nije mogla utvrditi njegovo ime.

⁵ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁶ Ovaj tekst je dopisan mastilom.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 23 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O BORBI KOD VELIKE I ODLASKU DIVIZIJE NA
PODRUČJE DILJA¹**

ŠTAB
X DIVIZIJE
NAR.-OSL. VOJ. HRVATSKE
A. br. službeno
dne 23 avgusta 1943 g.

ŠTABU II KORPUSA NOV HRVATSKE

Položaj

Izvještavamo Vas da se naše jedinice nalaze na putu za Dilj, gdje će izvršiti nekoliko akcija.²

Tokom jučerašnjeg dana bili smo na sektoru oko Velike, sređivali naše jedinice, odvojili drugove za Protučetnički bataljon i pripremali se za daljnji put.³ U tom međuvremenu, t.j. jučer poslije podne neprijatelj je sa pancermom dovukao oko 300 okupatorskih vojnika⁴ do ispred sela Velike gdje se je razvio u strijelce s namjerom da napadne II bataljon XVII udarne brigade, koji se nalazio u Velikoj. Međutim borci pomenutog bataljona dočekali su neprijatelja pred samim selom i nisu dozvolili da izvrši svoj krvavi plan. Neprijatelj je tukao bacačima i automatskim oružjem. Naše su jedinice držale položaj na raskrsnici između sela Velike za sve vrijeme dok su se bataljoni XVII brigade koji su bili kod Drage i XXI brigade od strane Češljakovaca spremali da ga napadnu s bokova. Neprijatelj uvidjevši opasnost povukao se. U toj borbi II bataljon XVII brigade imao je 3 mrtva druga i jednu drugaricu i 13 ranjenih drugova, među kojima je veći broj lakše ranjenih, koji su na vrijeme i organizovano evakuisani u bolnicu. Neprijatelj je pretrpio osjetan broj gubitaka.

Tokom današnjeg dana Protučetnički bataljon sa komandantom⁵ na čelu i njegovim zamjenikom⁶ odlazi u Požeško

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 6/2, k. 1121.

² O ovim akcijama vidi dok. br. 108, 111, 114 i 123.

³ O formiranju Protučetničkog bataljona vidi dok. br. 85 i 136.

⁴ Vidi dok. br. 191.

⁵ Milan Joka

⁶ Redakcija nije mogla utvrditi kako se zvao zamjenik.

područje⁷ i sa sobom će povesti kancelarijski pribor iz zamka baruna Turkovića iz Kutjeva.

Dajem Vam na znanje da smo primili radio-stanicu koju ste nam poslali. Odmah smo je stavili u dejstvo kako bi mogli preko nje da uhvatimo vezu sa Vama, ali uzalud — još do sada nismo uhvatili vezu. Ne znamo do koga je krivica. Naš radio-telegrafista kontrolisao je radio-stanicu sa kratkodometnim radio-stanicama u našim brigadama i ustanovio njenu ispravnost. Molimo da se to pitanje riješi kod vaše službe veze.

Tokom jučerašnjega dana evakuisali smo 3 vršaće mašine iz sela Češljakovaca i okolice na naš oslobođeni teritorij Bučja. Te vršalice nisu bile svojina toga sela, već pozajmljene od strane neprijatelja iz Pleternice i okolnih sela.

Drugove Engleze⁸ zadržali smo kod nas i sa njima ćemo postupati najbolje, dok smo jednoga (Jocu)⁹ uputili u XXI brigadu.

Političko stanje u narodu do posljednjeg našeg posjeta ovom kraju nije se mnogo izmijenilo u korist Nar.-osl. fronte. Najveći dio stanovništva i dalje zauzima rezervisan stav prema nama, ali isto tako i prema suprotnoj strani, u selu Dragi osjetili smo i organizovani rad HSS-a. Tako je telefonska žica — koja je bila uspostavljena između nas i Štaba XVII brigade — prerezana tri puta, što očito govori da postoje neke organizovane grupe. Isti slučaj desio nam se na liniji između nas i XXI brigade, a koja je bila uspostavljena Kutjevo — Bekteže.

Ishrana naših boraca apsolutno je slaba, ako imamo u vidu mogućnosti koje postoje kod ovdašnjeg stanovništva.

Za ovakav stav snosimo dio odgovornosti i mi sami. Negdje se ne osjeća djelatnost naših političkih radnika...

O svemu tome ćete naknadno primiti detaljni izvještaj. U tragu smo jednoj organizaciji HSS-ove grupe.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vlado Janić

Komandant:
Vinko Antić

(M. P.)¹⁰

⁷ Odnosi se na Komandu Požeškog područja gdje je izvršeno formiranje ovog bataljona. Vidi dok. br. 85.

⁸ Riječ je o engleskoj vojnoj misiji koja je tada stigla na područje gdje je izvršeno formiranje ovog bataljona.

⁹ Naš iseljenik, član engleske vojne misije. Redakcija nije mogla utvrditi njegovo pravo ime i prezime.

¹⁰ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**ZAPOVIJEST ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 23
KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA
NAPAD NA GORU¹**

OP. broj 92 — 1943.

OPERATIVNA ZAPOVIJEST
(Sekcija Petrinja — 1 : 100.000)

Štaba Unske operativne grupe NOV Hrvatske za dan 23 avgusta 1943 za napad na neprijateljsku posadu u Gori.²

I.) Podatci o neprijatelju:

Gora: U Gori nalazi se oko 400 neprijateljskih vojnika, od kojih su 30 žandari a ostalo domobrani.³ Posada u Gori demoralisana je i većim dijelom je spremna da se preda prilikom našeg napada. Oko 60 domobrana iste posade potpuno su dobro raspoloženi prema nama i jedva čekaju da bi se ih napalo te da bi tako mogli otići kući.

Naoružanje posade u Gori je slijedeće: 3 teška bacača, 9 lakih bacača, 5 teških mitraljeza, 22 p. mitraljeza, a ostalo puške.

Glina: U Glini se nalazi oko 100 domobrana. Naoružanje nepromijenjeno.

Petrinja: U Petrinji nalazi se oko 850 neprijateljskih vojnika, od kojih ima nekoliko Nijemaca. Njihovo naoružanje nepoznato.

U obzir za intervenciju prilikom našega napada na neprijatelja u Gori dolaze garnizoni Petrinja i Glina, prema kojima će se postaviti osiguranje.

II.) Naša Grupa noću 24/25. VIII. t.g. izvršit će napad na neprijateljsku posadu u Gori, istu razoružati, plijen i zarobljenike evakuisati, a državne zgrade iz kojih bi neprijatelj davao otpor uništiti paljenjem.

Za izvršenje ovog zadatka

N A R E Đ U J E M O :

1) I brigada:

Zadatak: Sa dva bataljona napast će neprijateljsku posadu u Gori, pravcem od Mokrice, a sa jednim bataljonom ostaje u rezervi brigade.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34—6, k. 421 B.

² Vidi dok. br. 106 i 115.

³ Vidi dok. br. 197, 200 i 203.

2) II brigada:

Zadatak: Sa jednim bataljonom osigurava pravac od Petrinje postavljanjem zasjede u selu Župiću, na lijevoj obali rijeke Utinje, tj. na koti 135.

Sa jednim bataljonom osigurava pravac od Gline postavljanjem zasjede u selu Graberju, kota 119, hvatajući se putem koji vodi u Glin-sku Poljanu. Sa jednom četom fingirat će na-pad na neprijateljsku posadu u Gori sjevero-zapadnim pravcem, držeći se puta Glinska Po-ljana — Gora, a između kote 129 i 196. Sa jednom četom osigurati bateriju topova na njenom položaju, a jednu četvu uputiti u Štab grupe kao rezervu.

Veza: Štab I brigade vezu sa Štabom gru-pe održavat će pomoću telefona, releja i kurira.

Štab II brigade vezu sa Štabom grupe održavat će relejima i kuririma. Štabovi brigada između sebe vezu će održavati kuririma.

3) Baterija
topova:

Zadatak: Postavit će se na položaju sjeverno od sela Sibića, na groblju. Zadatak baterije je da tuče neprijatelja oko same crkve u Gori. Dejstvo artiljerije regulisat će se preko telefona iz Štaba grupe.

4) Vod za
vezu:

Zadatak: U zajednici sa brigadama, Vod za vezu postavit će telefonsku vezu između Štaba I bri-gade i Štaba grupe, te tako osigurati stalnu i neprekidnu vezu sa I brigadom, kao i sa II bri-gadom, relejima i kuririma. Sa baterijom to-pova uspostaviti telefonsku vezu.

III.) Prilikom napada na neprijateljsku posadu u Gori težiti da se neprijatelju u vidu klina prodre sa pravca Mokrice prema žandarmerijskoj stanici i crkvi, te tako zahvatajući lijevim kri-lom, zalazeći i dolazeći neprijatelju sa leđa, odsijecajući ga na cesti Glina — Petrinja kod kuće trgovca Šmita, otvarajući ži-čanu prepreku na cesti. Ovaj napad mora biti brz i energičan s obzirom što bi neprijatelj mogao pokušati da prodre u pomoć napadnutoj posadi iz Petrinje.

IV.) Početak napada na neprijateljsko uporište u Gori bit će 24 augusta t.g. u 23.30 sati. Do ovoga vremena sve jedinice, kako za napad tako i one za osiguranje, moraju biti tačno na svojim predviđenim mjestima.

Pošto smo uspostavili vezu sa nekim domobranima iste posade koji će biti na pravcu napada od Mokrice, to će jedinice

koje budu napadale u tom pravcu ići oprezno, ali preporučuje se da ne otvaraju vatru, jer će ih čekati jedan domobran dajući signalni znak sa baterijom, te neka idu u tom pravcu. Odmah po ulazu u prve neprijateljske bunkere gdje bude davana svjetlost neka uzmu te domobrane koji će im se javiti i pokazivati kuda i kako treba ići prilikom čišćenja ostalih rovova.

V.) Baterija topova pridodat će protivkolski top II brigadi (bataljonu koji bude određen za osiguranje prema Glini). Protivkolski top postaviti na zgodno mjesto gdje bude osiguranje, kako bi mogao tući tenk koji bi eventualno pošao prema Gori. Ovaj top komanda baterije će odmah uputiti u Štab II brigade. Isto tako i minersko odjeljenje.

VI.) Ukoliko naše jedinice koje budu vršile napad sa pravca Mokrice ne budu otkrivene od strane neprijatelja i ukoliko ne bude prije otkrivena vatra, onda naši borci treba da se javljaju da ide treći sat, tj. ukoliko ih budu stražari kod bunkera opazili i zaustavljali.

VII.) Napominje se da bunker i nisu pokriveni, te svaki naš borac ukoliko priđe neopaženo na domet bacanja bombe istu može efikasno upotrijebiti bacajući je u otvorene i zaštićene neprijateljske rovove.

VIII.) Sanitet Grupe nalaziti će se zajedno sa sanitetom I brigade, te će sve ranjenike zajednički pregledavati i upućivati u partizansku vojnu bolnicu. Štab II brigade, tj. referent saniteta neposredno će upućivati sve svoje ranjenike u vojnu bolnicu.

IX.) Povlačenje jedinica sa položaja izvršiti će se po naređenju Štaba grupe. Ukoliko ne bude izdato nikakvo naređenje, jedinice će se povući u 4.30 sati u slijedeće baze: I brigada u selo Luščane, II brigada u selo Brnjeušku i Majske Poljane, Baterija topova u Vlaović a Štab grupe i Vod za vezu u Glinski Trtnik.

X.) Evakuacija eventualnog plijena i ranjenih vršiti će se za Glinski Trtnik, a odavde za dalju evakuaciju narediti će Štab grupe.

XI.) Za evakuaciju ranjenih drugova kao i plijena, štabovi brigada postarat će se da mobilizuju potreban broj kola.

XII.) Jedinice koje budu vršile napad označavati će liniju dokle su došle paljenjem gužvi slame tako, da bi se moglo osmotriti svakog momenta gdje se jedinice nalaze i dokle su prodrle u neprijateljske položaje.

XIII.) Zarobljenike ne svlačiti nego ih vratiti na mjesto za to određeno. Sav plijen predavati u Intendanturu Štaba grupe.

XIV.) Štab grupe nalaziti će se u selu Sibić kod Telara.

XV.) Znaci raspoznavanja za večeras bit će: Čizma — Čazma,
a ugovoreni znaci bit će: Petar — Marko.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić v. r.

Komandant:
Petar Kleut v. r.

(M. P.)⁴

Da je prepis točan svome originalu ovjerava:

(M. P.)

V. d. načelnika:

BR. 99

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 23
KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA
NAPAD NA POSADU KOJA OBEZBJEĐUJE MOST KOD
OMANOVCA¹**

ŠTAB
XII UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 168/1943
dana 23. VIII. 1943 u 12 h.

Naređenje za napad na most u
Krndiji — dostavlja

ŠTABU I, II, III i IV BATALJONA I PIONIRSKOJ ČETI

Po naređenju² Štaba XII divizije od 21. VIII. 1943 u 0,9 h broj:³ naša brigada dobila je zadatak likvidirati posadu kod mosta na pruži Pakrac — Daruvar koji se nalazi ispod sela Omanovca,⁴ južno od kote 156. Posada kod mosta broji 35 do 40 neprijateljskih vojnika naoružanih sa 3 do 4 puško-

⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 18/1, k. 892.

² Vidi dok. br. 87.

³ Izostavljeno u originalu.

⁴ Vidi dok. br. 87 i 113.

mitraljeza, 2 laka bacača, ostalo karabini.⁵ Banda je smještena u zemunicama iz kojih ne može da se brani, već za odbranu ima streljački kanal koji je dugačak svega skupa oko 100 metara i to samo sa južne strane mosta. Ispred streljačkog jarka nalazi se pletena žica. Da bi se posada likvidirala i most uništio Štab ove brigade

N A R E Đ U J E :

(Sekcija Bjelovar — Pakrac 1 : 100.000)

II Bataljon

Ovaj bataljon sa dvije čete ima zadatak likvidirati neprijateljsku posadu kod mosta i to: sa jednom četom nastupaće sa južne strane visom sa lijeve i s desne strane pruge odakle će prići likvidaciji. Druga četa napraviće obruč oko mosta sa zadatkom da spriječi bjegstvo bande sa mosta, i to: rasporediti snage iz jarka sa istočne strane, te u pravcu sjevera, te nizinom preko pruge u pravcu zapada, te u pravcu juga ponovo zatvoriti kanal koji prolazi ispod mosta sa zapadne strane.

Ovom bataljonu za izvršenje njegovog zadatka dodjeljuje se top 65 mm i teški bacač. Ovaj bataljon treba da organizuje bombaše koji će se privući žičanoj prepreci i isjeći je, te tako napraviti ulaz prema streljačkom jarku.

Treća četa ovog bataljona dodjeljuje se Štabu III bataljona koji će istu postaviti u zasjedu prema Pakracu.

Kod likvidacije uporišta treba naročito paziti na smještaj teških mitraljeza, stoga jedan postaviti na jednu kosu, a drugi na drugu kosu, te odatle tući u streljački jarak unakrsnom vatrom, t.j. da s lijeve strane mitraljez tuče desnu stranu jarka, a desni mitraljez da tuče lijevi jarak.

Kod upotrebe teškog oružja treba naročito paziti o potrošnji municije, stoga svako gađanje i nišanje ima da bude provjeravano od članova Štaba bataljona.

III Bataljon i četa II bataljona

Postaviće osiguranje prema Pakracu i to:

Jednu četu postaviće u južni dio sela Kusunja sa zadatkom da prekopa cestu Španovica — Pakrac i da spriječi nadiranje bande u tom pravcu. Ostale snage ovoga bataljona treba da zaposjednu položaj od južnog dijela kuća sela Kusunja u pravcu kote 242, te u pravcu zapada, preko pruge i ceste, te iste ima da prekopa i prekine t.t. veze 10 minuta prije početka napada.

⁵ Vidi dok. br. 191, 194, 195 i 197.

Diverziju pruge početi vršiti također 10 minuta prije početka napada, a cesta se može prekopati nešto ranije, t.j. jedan sat prije početka napada. Kod postavljanja zasjeda treba naročito paziti da se ne postavi jedan streljački stroj, već prema terenu isturati vodove i desetine, a međuprostor kontrolisati patrolama, te kod nailaska neprijatelja upustiti ga neka uđe u naše zasjede i onda mu dati vatru s boka.

Ovom bataljonu za izvršenje njegovog zadatka dodjeljuje se jedan vod pionira naoružanih sa alatom za kidanje pruge i prekopavanje ceste. Po završetku diverzije isti vod treba uputiti do Štaba brigade.

I Bataljon

Ovaj bataljon ima zadatak postaviti osiguranje prema Daruvaru i to: od kote 221, preko ceste, te istu prekopati u pravcu kote 234 (Staro Selo), te u pravcu raskrsnice puteva Miljanovac — Doljani, gdje će da se veže sa našim IV bataljonom.

Ovaj bataljon treba da uputi jednu desetinu prema cesti Daruvar — Dežanovac, između sela Gornji Daruvar — Ivanovo Polje, te tamo da se zakonspirišu i da kontrolišu tu cestu. Ukoliko bude banda tom cestom krenula, da pripucaju na bandu i odmah da se povuku do svoje glavnine, koju o tome treba da obavijeste. Ukoliko banda bude kretala preko G. Daruvara s namjerom da zaobide našu zasjedu te da izađe kod Badljevine, I bataljon će pomjeriti svoje snage i zaposjesti raskrsnicu puteva Badljevina — Daruvar i Badljevina — Sređani, t.j. rijekom Bijela i Jovača ispod sela Miljanovca, te tako da zaposjedne novi položaj samo u slučaju ako bude banda kretala u obadva pravca iz Daruvara. Stoga sa desetinom koja će da kontroliše cestu Gor. Daruvar — Dežanovac treba da ode jedan odgovorni drug iz čete.

Ovom bataljonu za prekopavanje ceste dodjeljuje se jedna desetina pionira naoružanih sa alatom za kopanje ceste i sječenje drveća. Ista desetina po završetku rada da se uputi u Štab brigade.

IV Bataljon

Ovaj bataljon ima zadatak postaviti osiguranje prema Daruvaru i to: od raskršća puteva Miljanovac — Doljani preko puta, preko pruge kroz šumu Dolovi u pravcu kote 189. Na svom lijevom krilu treba da održava vezu sa našim I bataljonom, a sa svog desnog krila upućivaće patrolu na put koji vodi iz Markovca prema Pakranima. Ovom bataljonu dodjeljuje se jedna diverzantska grupa koja će u blizini kote 189 postaviti

minu, a iza toga u pravcu Sirača prugu treba prekinuti. Za isti rad dodjeljuje se jedna desetina pionira sa potrebnim alatom za rušenje pruge i kopanje ceste. Istu desetinu po završetku rada uputiti u Štab brigade.

I Bataljon

Ovom bataljonu dodjeljuje se antitenkovski top koji će postaviti na cestu, a prema potrebi s njime i manevrisati, ali strogo voditi računa o potrošnji municije i njegovom osiguranju.

Pionirska četa

Dodijeliće jedan vod pionira sa potrebnim alatom za rušenje pruge i prekopavanje ceste našem III bataljonu, a jednu desetinu naoružanu sa alatom za kopanje ceste našem I bataljonu, a jednu desetinu naoružanu za kopanje puta i rušenje pruge našem IV bataljonu. Po završenom radu cijela četa ima se iskupiti kod Štaba brigade odakle će krenuti ponovno na rušenje pruge i paljenje željezničkih stanica i vaktarnica.

Četa za vezu

Odabraće 20 dobrih starih boraca sa jednim vodnikom i javiti se u Štabu II bataljona, isti će biti osiguranje kod topa 65 mm i teškog bacača, a po završetku akcije osiguranje će preuzeti jedinice II bataljona, a Četa za vezu će da kupi potreban materijal, kao žicu, telefone itd.

Početak napada biće 24 o. mj. u 2 h ujutro.

Pokret jedinica u akciju treba da bude prema slijedećem rasporedu:

III bataljon prugom preko Sirača, Grahovljana, te preko šume Jezera na određeni položaj. Isti treba da krene u 8 sati navečer.

I bataljon preko Pakrana, šume Dolova, preko pruge, te između Miljanovca i Doljana na određeno mjesto. Isti treba da krene u 9 sati navečer.

IV bataljon preko Pakrana i šume Dolovi na određeno mjesto. Isti treba da krene u 10 sati navečer.

II bataljon sa dvije čete, teškim oruđem ići će putem preko Sirača, Dereze, te onim putem kojim se išlo u izviđanje. Isti bataljon treba da krene u 8 sati navečer.

Povlačenje će se izvršiti po pismenom naređenju, a i biće dat znak za povlačenje i to biće ispaljene dvije crvene i dvije bijele rakete istovremeno.

Jedinice će se povući istim putem nazad te produžiti prugom pored potoka Pakre do manastira, gdje će se smjestiti za odmor; komore mogu se sve uputiti na određeno mjesto povla-

čenja odmah poslije obavljene večere, te tamo pripremiti doručak za jedinice.

Za vrijeme akcije Štab brigade nalaziće se u Velikoj Derezi.

Previjalište za II i III bataljon nalaziće se u selu Velika Dereza. A previjalište za IV i I bataljon nalaziće se u Pakranima, koje treba da organizuje bolničar iz IV bataljona drug Mukavac, te da pripravi potreban broj kola za naše ranjene drugove, te po završetku akcije svi ranjeni drugovi treba da se sastanu u šumi između Donjih i Gornjih Boraka. Stoga će referent saniteta⁶ i drug Mukavac uzeti potrebno osiguranje za pratnju ranjenih drugova.

Znaci raspoznavanja za noć između 23 i 24 o. mj. jesu:

Most — Srušen.

Znaci za dan 24 o. mj. jesu:

Poziv: Desnu ruku izdići u horizontalnom položaju u vis.

Odgovor: Lijevu ruku izdići pravo u vis tri puta.

NAPOMENA:

IV bataljon pored svog zadatka ima da prekine t.t. vezu 10 minuta prije početka napada.

Dodijeljene pionirske grupe po završetku svog rada, a ukoliko se na pruži nalazi izolirana žica (telefonska), iste odmah da priđu skupljanju iste žice, a potom da se jave u Štab brigade.

Prema već postojećem naređenju najstrožije se zabranjuje svlačenje zarobljenika, ali se to naređenje nije sprovodilo u potpunosti, stoga vam skrećemo pažnju da se ponovo ne smiju dogoditi slične stvari sa zarobljenicima.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Grbić Čedo

Komandant:
Antolović Josip

⁶ Eugen Bakarčić

IZVJEŠTAJ TREĆE ČETE DRUGOG DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 23 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O DIVERZIJAMA IZVRŠENIM OD 1 SVIBNJA DO 23 KOLOVOZA¹

3 ČETA
2 DIVERZANTSKOG BATALJONA
HRVATSKE
Žumberak
23-VIII-43

Izvještaj o akcijama

ŠEFU DIVERZANTSKE SEKCIJE INŽINJERSKOG OTSJEKA GLAVNOG ŠTABA NOV I POH²

1-V-43 dignut je u vazduh njemački vlak sa ratnim materijalom na pruzi Sisak — Zagreb između Turopolja i Pešćenice, uništena je lokomotiva i više vagona, promet je stajao 12 sati.

22-V-43 dignut je u vazduh talijanski vlak sa ratnim materijalom na pruzi Zagreb — Sisak između Turopolja i Pešćenice, uništena je lokomotiva sa više vagona ratnog materijala, promet je stajao 11 sati.

29-V-43 dignut je u vazduh kontrolni njemački vlak na pruzi Sisak — Zagreb između Odre i V. Gorice, uništena je lokomotiva i pet vagona, bilo je mrtvih i veći broj ranjenih, promet je stajao 13 sati.

20-VI-43 dignut je u vazduh talijanski transportni vlak na pruzi Karlovac — Zagreb kod Leskovca, uništena je lokomotiva i 12 vagona, bilo je mrtvih i ranjenih veliki broj, promet je stajao 50 sati.

28-VI-43 dignut je u vazduh njemački vlak sa cisternama i rudom na pruzi Sisak — Zagreb kod Pešćenice, uništena je lokomotiva i sedam vagona, promet je stajao 13 sati.

1-VII-43 dignuta je u vazduh pruga na više mjesta na pruzi Sisak — Zagreb kod Turopolja, promet je stajao 12 sati.

4-VII-43 dignuta je u vazduh lokomotiva i potpuno uništena na pruzi Karlovac — Ljubljana kod Metlike, promet je stajao 12 sati.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4—8, k. 1121 A.

² Ivan Hariš

8-VII-43 dignuta su u vazduh dva vagona i potpuno uništena na pruzi Zagreb — Sisak kod V. Gorice,³ promet je stajao 8 sati.

19-VII-43 dignut je u vazduh propust na pruzi Karlovac — Ljubljana kod Ozlja, promet je stajao 48 sati.

28-VII-43 dignuta su u vazduh dva talijanska transportna vlaka na pruzi Zagreb — Sisak kod Mraclina i V. Gorice,⁴ uništene su dvije lokomotive sa više vagona sa ratnim materijalom, bilo je mrtvih i ranjenih veliki broj, promet je stajao 25 sati.

23-VIII-43 dignuta je u vazduh pruga na četiri mjesta na pruzi Karlovac — Ljubljana kod Črnomlja, promet je stajao 11 sati.

8-VIII-43 dignut je u vazduh kontrolni njemački vlak na pruzi Zagreb — Sisak kod Odre,⁵ uništena lokomotiva i četiri vagona, bilo je mrtvih i veći broj ranjenih, promet je stajao 11 sati.

11-VIII-43 dignut je u vazduh njemački transportni vlak na pruzi Sisak — Zagreb kod Sv. Klare, uništena je lokomotiva i 11 vagona, promet je stajao 21 sat, bio je veliki broj mrtvih i ranjenih, istovremeno je uništen signalni stup.

14-VIII dignut je u vazduh njemački oklopni vlak na pruzi Zagreb — Sisak kod Odre, uništena je lokomotiva i četiri vagona, bilo je mrtvih i ranjenih, promet je stajao 18 sati.

28 na 29.⁶ Dignut je talijanski vlak na pruzi Karlovac — Ljubljana, uništena je lokomotiva sa više vagona sa talijanskom vojskom i nešto civila, o žrtvama nema podataka. To je bilo između Ozlja i Kamanja. Promet je stajao 21 sat.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandir,
Jezdić Pero

³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 122.

⁴ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 187.

⁵ Vidi dok. br. 166.

⁶ U originalu nije označen mjesec. Diverzija je vjerovatno izvršena u srpnju.

**NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
24 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVE NOU BRIGADE
DA SE STAVI POD KOMANDU TRINAESTE DIVIZIJE U
CILJU IZVOĐENJA OPERACIJA NA PODRUČJU PAZA-
RIŠTE — PERUŠIĆ — GOSPIĆ¹**

Dostavljeno:

Štabu I Ud. brig. VI Div.

Štabu XIII Div. NOVH

Op. 143/43

24. VIII. 1943

ŠTABU I UDARNE BRIGADE VI DIVIZIJE

Radi preotimanja neprijatelju inicijative na sektoru Gospić naređeno je Štabu XIII divizije da ispita mogućnost napada na neprijatelja u Pazarištu,² te da eksploatiše postignuti uspjeh do kraja.

U operacijama na sektoru Pazarište — Perušić — Gospić učestvovat će jedna brigada XIII Divizije,³ jedna brigada VIII Divizije⁴ i vaša brigada. U operacijama će komandovati Štab XIII Divizije.

U tu svrhu stavlja se vaša brigada odmah direktno pod komandu Štaba XIII Divizije do daljnjeg naređenja. Istome štabu podnijet ćete odmah izvještaj o rasporedu vaših snaga. Štab XIII Divizije nalazit će se 25 ov.mj. predvečer u Kosinju, a do tada u Otočcu, gdje će vaš kurir za njega saznati u Komandi mjesta.

Vaš štab preselite odmah uz cestu negdje kod Janjča, gdje se vežite za telefonsku liniju i uspostavite vezu. Odmah pošaljite izvještaj o rasporedu snaga i mjestu vašeg štaba po kuriru koji vam donese ovo naređenje. Vaše snage bit će smjenjene na položajima kod Perušića s jednom brigadom VIII

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 34—1, k. 104 A.

² O operacijama na području Pazarište — Perušić — Gospić vidi dok. br. 133 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade Štabu Osme divizije od 3 rujna 1943 godine.

³ Odnosi se na Prvu NOU brigadu. (Njen raniji naziv: Šesta NOU brigada.)

⁴ Riječ je o Drugoj NOU brigadi.

Divizije,⁵ a po konkretnom naređenju Štaba XIII Divizije. Zato odmah izvršite pripreme za ovu smjenu.

Sadržaj ovog naređenja, kao i sve radnje učinjene za njegovo izvršenje trebaju ostati u najvećoj tajnosti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta

BR. 102

ČESTITKE POLITIČKOG KOMESARA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE I PRVOG KORPUSA OD 24 KOLOVOZA 1943 GOD. BORCIMA I RUKOVODIOCIIMA SEDME DIVIZIJE NA HEROJSKIM PODVIZIMA I POBJEDAMA U TOKU ČETVORTE I PETE NEPRIJATELJSKE OFANZIVE¹

ŠTABU VII N.O. DIVIZIJE

U ime Glavnog štaba N.O.V. Hrvatske čestitam borcima, komandirima, komandantima i političkim komesarima vaše divizije na herojskim i slavnim borbama koje ste vodili na vašem velikom maršu od februara do danas.² Vi ste svojom krvlju cementirali temelje bratstva slobodoljubivih naroda Jugoslavije i tako stvarali uslove za buduću slobodnu, sretnu i bolju Jugoslaviju, bratsku zajednicu naroda. Ponosimo se da ste u tom maršu i vi tako hrabro učestvovali.

Od druga smo Terzića³ obaviješteni da se vaša divizija treba što prije prebaciti na Baniju, gdje bi se trebala reorganizirati.

⁵ Prvu NOU brigadu Šeste divizije smijenila je Druga NOU brigada Osme divizije 25 kolovoza 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Osme divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 19 rujna 1943 godine.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 36—1, k. 104 A.

² Po naređenju Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije, Sedma banijska divizija se prebacila krajem siječnja 1943 god. u Bosnu. U toku Četvorte i Pete neprijateljske ofanzive ona je dejstvovala u sastavu Glavne operativne grupe Vrhovnog štaba. Početkom rujna 1943 god. vratila se na Baniju.

³ Velimir Terzić

Situacija je ovdje takva, da su na prostoru Bihać — Prijedor koncentrirane 3 njemačke divizije. To su 114 lovačka, 373 hrvatska i tzv. »Tigar« divizija. Prema prikupljenim podacima njihova je namjera bila da pođu u jednu ozbiljnu ofanzivu protiv našeg oslobođenog teritorija u Hrvatskoj.⁴ Zato govori i činjenica da se još uvijek u Bihać dovlači ratni materijal, kao i da se vrše nasilna izviđanja u pravcima Bihać — Drenovača — Lapac i Petrovac — Kulen Vakuf — Lapac.⁵

U zadnje su vrijeme Nijemci i domobranske snage napustile Slunj, Cetingrad, Kladušu i Topusko,⁶ te vrlo razrijedile svoje snage na prostoru Sisak — Petrinja i Glina.

Talijanske su pak snage, nakon duljih bojeva, napustile Žutu Lokvu i povukle se u Senj i položaje neposredno nad Senjem (Vratnik).⁷

Po sadašnjoj situaciji sudeći ofanziva na ovaj teritorij nije isključena, ali ove sadašnje pripreme joj ne daju još uvijek onog ozbiljnog karaktera, koji nam je bio u našim informacijama najavljen.

S obzirom na stanje vaše divizije mišljenja sam da bi se ona trebala što prije prebaciti ovamo na Baniju, da bi se što prije reorganizirala i potpuno osposobila za borbu.⁸ U cilju njene reorganizacije poduzećemo sve što bude potrebno, te ćemo kod toga uzeti u obzir kako snage Banijskog odreda, tako i snage Unske grupe.

Vaša bi se divizija trebala što prije prebaciti, po mogućnosti odmah iza prijema ovoga pisma, kako bi se posao oko njene reorganizacije što prije obavio. U slučaju pak da se neke njemačke snage krenu protiv našeg oslobođenog teritorija, vi zadržite vaše snage ondje gdje se nalaze⁹ i nastojte da vašom

⁴ Koncentracija ovih snaga izvršena je u cilju prodora u Dalmaciju. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa od 9 rujna 1943 i izvještaj Štaba Kninskog sektora Štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

⁵ Vidi dok. br. 30 i 125.

⁶ Vidi dok. br. 138 i 139.

⁷ Vidi dok. br. 183.

⁸ Po povratku Divizije na Baniju, početkom rujna 1943 god., izvršena je popuna Prve i Druge brigade (pređašnje Sedme i Osme) dijelovima Banijskog NOP odreda i novomobilisanim ljudstvom. Istovremeno rasformirana je Unska operativna grupa a njene brigade (Prva i Druga) ušle su u sastav Sedme divizije, pa je Divizija tada imala četiri brigade. Ranija Šesnaesta NO brigada Sedme divizije bila je rasformirana kolovoza 1943 god. uslijed malog brojnog stanja. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 47—3, k. 105 A.)

⁹ Divizija se tada nalazila u Podgrmeču. Vidi dok. br. 130.

aktivnošću — ukoliko vam to bude moguće — pomognete ovdašnjim snagama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

24.VIII.1943 g.

V.¹⁰ Bakarić
V.¹¹ Holjevac

BR. 103

**PISMO ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE
OD 24 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERA-
TIVNE ZONE O STAVLJANJU DESETE DIVIZIJE POD
KOMANDU ZONE¹**

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Br. Službeno
Dne 24. VIII. 1943 g.

**ŠTABU II OPERATIVNE ZONE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA HRVATSKE**

Dragi drugovi!

22 avgusta o.g. dobili smo naređenje od strane Glavnog štaba Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih odreda Hrvatske da uputimo našu X Diviziju na Vaš teritorij.² Odmah smo u tom smislu izdali naređenje Štabu naše X divizije da krene na put.³ Oni se sada nalaze u istočnom dijelu Slavonije⁴ i krenuće za Moslavinu, gdje i Vama Glavni štab nare-

¹⁰ Vladimir

¹¹ Većeslav

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 32—6, k. 470.

² Vidi dok. br. 93.

³ Divizija je krenula iz Požeške kotline 6-og i stigla u Moslavinu 9 rujna 1943 god. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Desete divizije Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 19 kolovoza 1943 godine.

⁴ Divizija je krajem kolovoza djelovala na području Dilja. Vidi dok. br. 108, 111, 114 i 123.

duje da dođete i da se sastanete sa našom X Divizijom. Naša X Divizije biće pod komandom Vaše Zone i Vi ćete istu upotrijebiti za izvršenje zadataka koje Vam je postavio Glavni štab. Na tome putu naša X Divizija neće mobilisati za sebe, nego samo jedinice II Operativne zone. Vama se stavlja u zadatak da proširite i ojačate pokret na Moslavani, kao i da krenete poslije sa našom divizijom prema Zagorju. Povratak naše X Divizije na teritorij Slavonije narediće nam Glavni štab prema situaciji i potrebama. Do toga vremena, naša X Divizija nalaziće se kod Vas.⁵

Mi smo Vam poslali nazad 5 dana jednu radio-stanicu. Vjerujemo da ste istu primili. Čim prije uspostavite radio-vezu sa nama i sa Glavnim štabom. Vjerujemo da ćemo imajući stalan kontakt moći mnogo više uraditi i na Vašem i na našem teritoriju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

(M.P.)⁶

Načelnik Štaba:

⁵ U drugoj polovini prosinca 1943 god. Divizija je vraćena u Slavoniju. Vidi Istorijat Dvadeset osme divizije u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2, k. 1125.

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA BIOKOVSKOG NOP ODREDA OD 24
KOLOVOZA 1943 GOD. OPERATIVNOM ŠTABU ZA DAL-
MACIJU O NAPADU NA DUBCE I ZADVARJE¹**

ŠTAB
BIOKOVSKOG PARTIZANSKOG ODREDA
Broj: službeno
24. VIII. 43.

OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU²

Operativni izvještaj

Šaljemo vam naš redoviti operativni izvještaj:

14—17. VIII. o.g. Sa našim I bataljonom nalazili smo se oko Grabovca, gdje se je sa borcima vršio vojnički i politički rad, kao i održavali javni zborovi u okolnim selima.

17. VIII. o.g. Jedna četa I bataljona kao i III četa II bataljona (koja se nalazi na Turiji) rušili cestu na Golom Brdu (Zagvozd — Imotski) te postavljali barikade, jer obaviješteni smo tada da bi neka njemačka vojska navodno imala proći tom cestom. Njemci nisu ni do danas kretali se tom cestom.

18. VIII. o.g. Bio sastanak sa jednim domobranskim oficijom iz Šestanovca u vezi predaje tog garnizona nama. Domobranski oficir zagarantovao je predaju time, da mi izvršimo istog dana naveče formalni napad. (Međutim prije povratka ovog oficira u Šestanovac njegova se vojska iz tog garnizona povlačila u Zadvarje, rukovođena ustašama, bez njegovog znanja.

U vezi sa predajom Šestanovca naš I bataljon izvršio je pokret u selo Žeževicu. Također je izvršila pokret za Žeževicu i III četa II bataljona (sa Turije).

Ovog dana naveče naša vojska se povratila u svoj logor, dok je jedna četa ostala na položaju prema Zadvarju i Dubcima. Članovi ovog Štaba donijeli zaključak da se od sutra izvrši blokada Zadvarja i time prisili na predaju i onako demoralisana vojska.

19. VIII. o.g. Ranim jutrom Leteća mosorska četa upala je u neprijateljski garnizon Dubci, gdje su se domobrani pre-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 2/1—25, k. 1603 B.

² O formiranju i sastavu ovog štaba vidi dok. br. 21.

dali bez borbe. Bilo je malo pripuckavanja od strane ustaša, koje je vrlo malo trajalo. Naša I četa I bataljona čuvši za pucnjavu (jer je bila na položaju u neposrednoj blizini Dubaca) odmah je krenula u tom pravcu i došla nesmetano u Dubce, gdje nije našla nikoga. Leteća mosorska četa sa zarobljenicima i nešto plijena odmah je napustila Dubce. Naša I četa I bataljona zadržala je Dubce, po naređenju ovog Štaba, i zauzela položaje od Dubaca prema Zadvarju. Nakon odlaska Leteće mosor. čete naši borci našli su četiri sanduka municije, nekoliko pušaka, te nešto hrane. Istog dana nađen je jedan puško-mitraljez.

Padom Dubaca u naše ruke, lakše nam je i slobodnije bilo vršenje pritiska na Zadvarje. Ovog dana na položajima oko Zadvarja nalazila se naša I četa I bataljona, I četa I bataljona Cet.³ odreda i Leteća mosor. četa.

Naveče ovog dana (19. 8. o.g.) poslata je II četa našeg I bataljona na položaj od Zadvarja prema Dubcima, sa zadatkom da postavi zasjede na putu Zadvarje — Dubci — Omiš, za slučaj eventualnog povlačenja neprijateljske vojske iz Zadvarja za Omiš.

20. VIII. 43. Sa III četom I bataljona i III četom II bataljona krenuli smo iz Žeževice naveče u 8 sati za Zadvarje. Sa dvije čete napadali smo sa istočne strane Zadvarja uz pomoć 18 boraca Leteće mosorske čete. Sa sjeverne strane Zadvarja frontalno je napadala naša III četa I bataljona. Ova četa je bila povezana sa I četom I bataljona Cet. odreda, koja se nalazila na Šestanovcu. I četa našeg I bataljona imala je zadatak da drži osiguranje na Dubcima.

Napad je izvršen u 12 sati naveče, po predviđenom planu. Plan napada izvršen je u saglasnosti članova Štaba ovog odreda (druga zamj. komandanta i politkoma) i druga načelnika Štaba Cet. odreda.⁴

Članovi štabova odreda bili su raspoređeni sa vojskom na slijedeći način: Drug zam. komandanta Odreda otišao je sa dvije čete na istočni dio Zadvarja. On je u određeno vrijeme, prema dogovoru, poduzeo napad, dok sa Šestanovca gdje se nalazila I četa I bataljona Cet. odreda, s kojom je bio drug načelnik Štaba Cet. odreda, nije poduzela ofanzivni napad, već je ostala na svojim ranijim položajima i prepuckavala na neprijateljske bunkere. Međutim dvije čete koje su napadale sa istočne strane predvođene drugom zamj. komandanta ovog

³ Cetinskog

⁴ Redakcija nije mogla utvrditi kako se zvao načelnik Štaba Cetinskog odreda.

Odreda nakon dvosatne borbe upale su u Zadvarje, dok četa Cet. odreda uopće nije znala da su naše snage već upale u mjesto. Kada su naše dvije čete koje su napadale sa istočne strane likvidirale otpor neprijatelja, tek onda je četa Cet. odreda sa svojih položaja došla u mjesto. Drug politkom Odreda bio je sa III četom našeg I bataljona, te je bio planski povezan sa četama koje su napadale sa istočne strane i ujedno vršio napad prema dogovoru.

Neprijatelj je bio veoma jako utvrđen u 20—25 dobro građenih bunkera, zaštićen trostrukim pojasom bodljikave žice. Moramo naglasiti da je u redovima domobranske vojske vladala velika panika i demoralizacija. Oni su bili spremni i bez borbe odložiti oružje, kako su to učinili domobrani u Dubcima. Takvo stanje u redovima neprijateljske vojske nama je mnogo doprinijelo u osvajanju ovog dobro utvrđenog neprijateljskog garnizona.⁵ Uza sve to borba je bila žestoka, jer u ovom garnizonu nalazilo se mnogo ustaša koji su prisiljavali domobrane na davanje otpora. Međutim odlučnim naletom naših boraca, naročito bombaša na bunkere, skršen je otpor neprijateljskih vojnika, koji su stali da bježe i djelomično se predaju, pobacavši oružje i municiju.

Borba za Zadvarje trajala je 2 1/2 sata. Neprijatelj je u ludoj panici bježao i upadao u naše ruke. Dobar dio ustaša pobjegao je ostavljajući oružje. U borbi neprijatelj je imao oko 12—15 mrtvih i više ranjenih, dok su sa naše strane dva druga mrtva i tri lakše ranjena. Zarobljeno je oko 300 vojnika i oficira (8). Od zarobljenika ostala su dvojica dobrovoljno u N.O. Vojsci, dok su ostali pušteni svojim kućama, jer nisu bili voljni dobrovoljno ostati u partizanima. 8 zarobljenih nepr. oficira upućeni su tom Štabu. Dvojica od ovih (Mateljak i Kerić) izjavljuju da žele dobrovoljno ostati u redovima N.O. Vojske.

Padom Zadvarja, u naše ruke pao je bogat plijen oružja, municije, hrane, razne robe i ostalog. Zaplijenjeno je 360 pušaka, 5 teških mitraljeza, 14 puškomitraljeza, 260.000 metaka, 2 teška minobacača sa oko 480 granata od 3 1/2 kg, te veliki broj ručnih bombi (ova dva-tri dana poslije borbe našli smo po položajima još nešto oružja, municije, odjeće i dr., što je neprijatelj u bijegu ostavljao). Osim zaplijenjenog ratnog materijala, još smo zaplijenili priličnu količinu živežnih namirnica: brašna i ostalog, odjeće i obuće. Sav zarobljeni materijal podijelili smo sa Cet. odredom. Hranu smo podijelili sa Cet. odredom.

⁵ Vidi dok. br. 189.

Zaplijenjeni sanitetski materijal otpremljen je Cet. odred, kao i 8 telefonskih aparata i jedna poljska telef. stanica.

21—24-VIII. o.g. Odmah nakon pada Zadvarja, jedan dio vojske ostao je u mjestu, a drugi otišao na položaje radi osiguranja od Imotskog, Omiša, Makarske i dr. III četa II bataljona odmah se vratila na svoj prvobitni položaj na Turiji. Radi vršenja pravilne evakuacije zaplijenjene robe, kao rekvizicije i konfiskacije, smatrali smo potrebnim da vojska ostane u Zadvarju dok se ne osnuje Komanda mjesta Zadvarje sa potrebnim brojem oružanih stražara. Danas se pristupilo formiranju Komande mjesta, pak ćemo mi još u toku noći izvršiti pokret odavle za Imotski sektor, radi vršenja operacija i radi prikupljanja novih boraca za N.O. Vojsku. Kontrolu nad Dubcima, Zadvarjem i Šestanovcem, kao i okolicom, prepustit ćemo snagama Cet. Odreda, koje se sada ovdje nalaze.

Svih ovih dana neprijateljski avioni kruže nad Zadvarjem i okolnim selima. Danas je jedan nepr. avion bacao bombe na položaje oko Zadvarja, kao i u jednom obližnjem selu. Žrtava, kao i štete, nema.

O radu i operacijama našeg II bataljona (na Biokovu) od 13 do danas nismo upoznati, stoga ćemo vam operativni izvještaj za ovo razdoblje za II bataljon poslati naknadno. Obaviješteni smo da je oružje stiglo sa Brača. Koja količina, to nam nije poznato.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom:

Zamj. komandanta:
Srzić Nikola

IZVJEŠTAJ ŠTABA PRVOG LIČKOG HRVATSKOG BATALJONA »MATIJA GUBEC« OD 24 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O DEJSTVU BATALJONA¹

ŠTAB
I LIČKOG HRVATSKOG BATALJONA
»MATIJA GUBEC«

A. br. 26

24 kolovoza 1943 godine

ŠTABU VI DIVIZIJE

Po naređenju toga štaba dostavlja se vojnički izvještaj u sljedećem:

1. — Vojnička situacija u selima kroz koja je prolazio ovaj bataljon je u sređivanju. Skorom iz svakog sela postoji nekoliko ljudi u šumama, koji imaju negdje jačeg a negdje slabijeg uticaja na selo. Formirani u manje skupine, podijeljeni na logore, krstare po šumama, napadaju prolazeće drugove, hvataju i ubijaju. 19 ovog mjeseca ubijen jedan drug partizan na Janju. 14 ovog mjeseca uhvaćen je komesar 4 čete ovoga bataljona drug Grahovac Mate. O njemu nam nije ništa poznato, po neprovjerenim podacima nalazi se u Gospiću. Nestalo ga je između s. Ramljana i ž. pruge na cesti.

Ovaj bataljon sa tri čete prokrstaro je šumama između Lešća — Čovića — Prozora — Švice — Kutereva — Krasna — K. Bakovca i D. Kosinja, kao i kroz šume između Sinca — Crne Vlasti — Ramljana. Ovom prilikom uhvaćeno je 8 ustaša, 1 ženska i 15 četnika (10 četnika je pušteno odmah kući u Lipovo Polje, a 5 četnika koji su bili u partizanima predato je K-di mjesta u G. Kosinju). Jedan ustaški kurir je ubijen u Kuterevu. U ovoj akciji zarobljeno 20 pušaka raznih, 2000 metaka, 14 bombi i drugih raznih stvari u polovnom stanju.

Poslije krstarenja bataljona osjeća se po selima, a i kod neprijatelja nesigurnost, uslijed čega se pojedini ljudi vraćaju svojim kućama. Izgleda da će se postepeno povratiti svojim kućama svi zavedeni, dok koljači misle nastaviti svoja djela. Mi na svakom sastanku pred narodom pozivamo da se svi zavedeni, prevareni i prisilno mobilizirani vrate svojim kućama.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 17—3/I, k. 796.

Koljačima smrt. Ovo ima dobrog odjeka u narodu. Narod se popravlja i postaje svijesniji u svakom selu kuda bataljon prođe.

2. — Bataljon se sastoji iz 4 čete. Do sada je postojao omladinski vod, u koji su bili uvršteni svi omladinci iz svih četa; svršili su kurs u rukovanju oružjem i osnovne vježbe, te su 20 ov. mjeseca ponovo upućeni u svoje čete.

Imamo u planu da otvorimo jedan kratak kurs za vodnike i desetare, u koji bi ušli najbolji borci, isti bi bili izdvojeni u jednu desetinu i sa njima bi radio jedan od domobranskih oficira.² Ovo moramo činiti jer vojničkog kadra imamo vrlo malo. U izgledu je skoro formiranje 2 bataljona.

3. — Štab bataljona kao cjelina radi dobro iako čini dosta pogrešaka u pogledu rješavanja pojedinih pitanja iz operativnog plana bataljona. Štab je dosta neodlučan, naročito što se tiče izvođenja pokreta i manjih akcija (gubi se mnogo vremena u primanju i proučavanju predloga za akcije i za sprovođenje planova u život).

4. — Vojnička obuka izvodi se kod ovoga bataljona svaki dan: ujutro po jedan sat izvodi se gimnastika, poslije puščane radnje, strojna obuka, naizmjenično i borbena obuka. Naročitu pažnju obraćamo da se borci izvježbaju u posjedanju položaja i u snalaženju u iznenadnim slučajevima; zato se komandirima, vodnicima i desetarima daju uvijek konkretni zamisljeni iznenadni napadi neprijatelja na odmoru, na vježbi, na putovanju, na prenoćištu itd.

5. — Vojna situacija u bataljonu nije najpovoljnija, oskudijevamo u komandnom kadru, te smo prisiljeni za v. d. komandira stavljati desetare a tako i za vodnike. Politička situacija izgleda malo bolje a ovo se osjeća na veselom držanju boraca, a naročito u njihovom razgovoru po selima. Desio se slučaj da su u selima u kojima smo bili neki drugovi navodno prisvajali izvjesne sitne stvari, kao iglu, brijaču britvu, čupali duvan, a što se sada ne dešava. Ima pojedinaca koji su nesvijesni, pa su uslijed toga dezertirala dva iz Vrhovina, koji su pobjegli svojim kućama. Ova dvojica su jedini bili u bataljonu koji su mobilizirani, dok svi ostali su stupili dobrovoljno.

6. — Ishrana se vrši po kućama. Nekada je dobra, a nekada dosta slaba, zavisi od svijesti pojedinih familija i imetka pojedinih kuća.

7. — Planovi za iduće djelovanje ovoga bataljona je čišćenje šuma na terenu Kosinj — Velebit i oko Kutereva.

² Riječ je o bivšim domobranskim oficirima koji su stupili u jedinice NOV.

U slučaju napada ustaša prema Janjču, branit ćemo Kossinjin i djelovati s boka.

8. — Bilo bi potrebno da na iduće kurseve uputimo više drugova nego prošli put.

Potrebno nam je dostaviti obrazac po kome treba da se dostavlja operativni izvještaj, tj. po kojima sve točkama treba odgovoriti u toku jedne akcije.

Za prošle akcije mi smo kratko izvijestili, dok operativni izvještaj ne možemo dostaviti uslijed nemanja propisanog obrasca.

Štab raspolaže sa jednom velikom glomaznom pisaćom mašinom koja je mnogo teška za nošenje po šumama, tražili smo da je zamijenimo za malu ručnu mašinu, pa nismo do sada nigdje uspjeli.

Jedan teški mitraljez nam je neispravan, te ćemo ga poslati na opravku. Neće uopće da djeluje brzom paljbom.

Za srednji vojni kurs poslali smo jednog komandira druga Miću Svetića. Imenovani je otišao dne 22 ovog mjeseca zajedno sa osobljem ofic. škole.³

Prilog: Brojno stanje i naoružanje!

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komesar
Milivoj Rukavina

Komandant
Ivan Grahovac

³ Odnosi se na Oficirsku školu Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske.

BR. 106

**IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 25
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O NAPADU NA GORU¹**

ŠTAB
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE P. O.
HRVATSKE
Br. službeno
Dne 25 augusta 1943

27. 8. 43²

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Naša Grupa noću 24/25. VIII. t.g. izvršila je napad na neprijateljsku posadu u Gori.³ Likvidacija posade u potpunosti nije izvršena jer je neprijatelj davao ogorčen otpor iz crkve, žand. kasarne i jednog utvrđenja gdje im je bio štab.

U toku ove akcije naše jedinice zarobile su 135 domobrana, a zaplijenile: 1 teški bacač, 2 laka bacača, 2 teška mitraljeza, oko 7 p. mitraljeza, oko 100 pušaka, 80 mina za teški bacač, 30.000 pušč. metaka, 120 mina za mali bacač, 15 konja, 100 čebadi, te razne sitne vojničke spremne.

Detaljan operativni izvještaj slijedi.⁴

Gubitci na našoj strani jesu: 5 mrtvih i 10 ranjenih drugova.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ranko Mitić

Komandant:
Pet.⁵ Kleut

(M.P.)⁶

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 52/1—2/I, k. 421.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 98 i 115.

⁴ Vidi dok. br. 115.

⁵ Petar

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ŠTABA DIJELOVA TRINAE-
STE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« I
ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG I TUROPOLJSKO-POSAV-
SKOG NOP ODREDA OD 25 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAV-
NOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA
KUPČINU¹**

OPERATIVNI ŠTAB DIJELOVA
XIII PROLETERSKE BRIGADE I Ž. P. O.
I TUROPOLJSKO-POSAVSKOG ODREDA
25. VIII. 1943 godine

Operativni izvještaj:

**GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE I ŠTABU
II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE**

Prema podacima dobivenim 21. VIII. ov.g. neprijatelj se nalazio i to: Kupčina: 4. satnija XXX ustaške bojne koja je brojala 60 ustaša naoružanih: 4 p. mitraljeza, jedan teški mitraljez, jedan laki bacač, ostalo puške. Pisarovina: 2 satnije ustaša, Lasinja: 2 satnije ustaša XXX bojne, Šišljavić: 2 satnije ustaša X bojne, Kupinec: 350 ustaša.

III proleterski bataljon i I bataljon Turopoljsko-posavskog odreda dobili su zadatak da likvidiraju neprijateljsku posadu u D. Kupčini² i dignu most na rijeci Kupčini između Donje Kupčine i Šišljavića, za što im se pridodaje jedno minersko odjeljenje.

I proleterski bataljon, kome su pridodata 2 teška mitraljeza, dobio je zadatak da osigura povlačenje i spriječi nadi ranje neprijatelja iz Pisarovine, Kupinca i Zagreba i ujedno iste noći fingira napad na Pisarovinu. Te iste noći drugo minersko odjeljenje dobilo je zadatak da postavi nagazne mine na pruzi Zagreb — Sisak.

Mjesto koncentracije za polazak za izvršenje zadatka bilo je iz sela Mikša — Lučelnica 21. VIII. 43 u 18 sati.

III proleterski bataljon dobio je glavni zadatak da napada i likvidira neprijatelja u njegovom garnizonu, dok Posavski bataljon da postavi osiguranje prema Pisarovini —

¹ Dokumentat, nepotpun, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 45/4, k. 1472.

² i ³ Vidi dok. br. 189.

Lasinji i Šišljaviću, spriječi nadiranje neprijatelja iz tih pravaca kao i da onemogući bježati ovim koji su napadnuti, sa minerskim odjeljenjem da dignu most na rijeci Kupčini između Donje Kupčine i Šišljavića.

Napad je otpočeo u 23,30 sati u noći, završio u 0.30 s. Neprijateljska patrola koja je bila vani primijetila je naše privlačenje i dala znak pucnjavom, našto se je otvorila sa svih strana vatra. Neprijatelj je tukao iz svih oružja, ali jedinice koje su vršile napad bile su brze i energične, brzim naletom zarobile teški mitraljez, laki bacač, p. mitraljez i zgradu komande sa svom arhivom. Neprijatelj je bio razbijen, dezorganizovan, ali pošto je samo selo ogromno veliko, preko 400 kuća, neprijatelj se razvukao, razbježao po štalama i sjenicima gdje su se skrili po jedan-dva ustaše, a nekoje grupice uspjele su pobjeći i u kukuruze. Nastavljajući pretresanje kuća, štala i sjenika zarobljeno je 11 ustaša. Pretresanje sela vršila je jedna četa, dok su ostale dvije čete pretresale teren zapadno i istočno od sela, kukuruze i šumice, u streljačkom lancu sve do naših zasjeda koje je držao I bataljon Turopoljsko-posavskog odreda. To pretresanje trajalo je do 6 sati ujutro i kada je teren pročišćen, sve jedinice povukle su se u Kupčinu odakle Turopoljsko-posavski bataljon treba da krene sa plijenom i zarobljenicima a III proleterski bataljon daje osiguranje iz svih pravaca. Razbijene ustaše koji su uspjeli sakriti se u kukuruzu stalno su pucketali i od jedne naše patrola ranjena su dva druga. U toj akciji u napadu imali smo jednoga mrtva druga i kod pretresanja terena 2 lakše ranjena, iz Turopoljsko-posavskog bataljona. Zarobljeno je 11 ustaša, dok ih je 6 bilo mrtvih, zaplijenjen je 1 teški mitraljez, 1 p. mitraljez, 1 laki bacač, 10.000 metaka, 20 pušaka i razne druge spremne.

23. VIII. o.g. ujutro u 7.30 sati neprijatelj kreće iz Lasinje, Pisarovine i Šišljavića prema Kupčini.³ 2. četa III Proleterskog bataljona prima borbu sa neprijateljem — 2 satnije ustaške XXX bojne koje nastupaju od Lasinje, zadržava neprijatelja i zadaje mu osjetljive gubitke. Utom i 1. četa III proleterskog bataljona prima borbu sa neprijateljem koji nastupa od Pisarovine i također ga zadržava i odbija. 3. četa III proleterskog bataljona nalazila se na lijevom krilu 1. čete, još nije stupila u borbu. Neprijatelj koji nastupa od Šišljavića, gdje su išli Talijani sa tenkovima, dolazi do srušenog mosta i vraća se natrag. I bataljon Turopoljsko-posavskog odreda u to vrijeme kreće sa plijenom zarobljenim i zarobljenicima do prve šume prema Bratini gdje treba da sačeka III proleterski bataljon i zajedno da nastave put dalje. Kada je taj bataljon odmakao

200 metara sa mjesta, jedna ustaška kolona od 40 vojnika uspjela je, u partizankama⁴ i maskirani kao partizani, doći do same kolone koja je pratila plijen i zarobljenike a da se na njih nije otvorila vatra niti obraćala pažnja računajući da su partizani, ali kada su oni došli do kolone, na mjesto gdje su bila kola i zarobljenici, otvorili su vatru po koloni gdje su nam ubili 4 druga, jednog kočijaša civila i jednog civila teško ranili. Uspjeli su na tom mjestu presjeći kolonu, tako da je 2. četa I bat. Turopoljsko-posavskog odreda bila otsječena od same kolone i povukla se u šumu prema Crnoj Mlaci; sa njom je bio i pokojni drug Simić,⁵ koji se kasnije povratio da uhvati vezu sa nama i naišao na zasjedu od grupice ustaša koji su otvorili na njega vatru, gdje je bio smrtno pogođen. Kada se ustanovilo da je ta kolona, koja je došla do kola, ustaška, ostatak Turopoljskog bataljona pojačan sa Trećom četom III proleterskog bataljona, napao i neprijatelja na juriš protjerao i ponovo su oslobođena kola i sav plijen. Zarobljen je još jedan p. mitraljez Brno i neprijatelju naneseni teški gubici u mrtvima i ranjenim. Za to vrijeme bjesnila je žestoka borba na desnom krilu gdje je bila 1. i 2. četa III proleterskog bataljona; ustaše su i tamo bili maskirani kao partizani i služili se trikovima ali im nije uspjelo, zadati su im teški gubici i odbijeni su. Za vrijeme te borbe jedan vod 2. čete III proleterskog bataljona goneći jednu grupu neprijatelja koja je bježala prema Šišljaviću izgubio je vezu sa bataljonom i spojio se sa onom četom koja je također bila otsječena i gonila jednu grupu razbijenih ustaša. Sa tom četom išao je operativni oficir Turopoljsko-posavskog bataljona drug Mirko Vuković, koji su se, nakon [što su] protjerali neprijatelja, povukli zajedno sa vodom III proleterskog bataljona sa kojim je išao komandir 2. čete i pošto nisu imali veze sa nama povukli su se u pravcu Horvata gdje smo drugi dan uhvatili vezu sa njima.

Nakon što je neprijatelj odbijen i razbijen u borbi u Kupčini, ali grupice ustaša razvukle su se po okolnim šumicama i kukuruzima i t.d., kolona je krenula sa jednom četom u streljačkom stroju u predhodnici u pravcu Bratine zajedno sa svim plijenom, ranjenicima i mrtvim drugovima koje smo nakon borbe pokupili, samo za druga Simića nismo znali gdje se nalazi pošto je on samo sa jednom patrolom išao da hvata vezu sa nama, gdje je pao a patrola se povukla za svojom četom koja je bila otsječena, tako da je ostao na mjestu gdje je i poginuo; patrola koja je bila sa njim uzela mu je samo oružje

⁴ Riječ je o kapama.

⁵ Narodni heroj Milan Mraović

(pištolj) i torbicu, dok njega nije mogla izvući pošto su bila svega dvojica a grupica ustaša iz zasjede tukla je teren na kome je pao, a koji je bio ravan i brisan.

Drug Simić je za to vrijeme zamjenjivao komandanta Turopoljsko-posavskog odreda i sa njegovim gubitkom izgubili smo mnogo pošto je Odred sada ostao bez komandanta, a on je bio hrabar i neustrašiv borac, jedan od prvih koji su došli na Žumberak, ali samo neoprezan.

Istoga dana u 12 sati prelazili smo cestu Kupinec — Pisarovina. Ustaše iz Kupinca pošle su prema Pisarovini, ali ih je zasjeda našeg I proleterskog bataljona najurila natrag. Istog dana uvečer stigli smo u 21 sat naveče u Lučelnicu, u selo Mikše.

Iste večeri dobivamo podatke od političkih radnika sa terena da Nijemci kreću od Kraljevca sa jačim snagama prema Dubrancu, a ustaška posada u Kravarskom dobila je pojačanje, a ujedno nas izvještava I proleterski bataljon koji već vodi borbu sa Talijanima koji nastupaju od Kupinca prema Pisarovini kao i cestom od Zagreba na koju su izišli od Kraljevca i Kupinca. Istu noć sa plijenom i ranjenicima omladincima, Odredom i III proleterskim bataljonom povukli smo se do Kupe, u selo Augušanovac, i sutradan prebacili smo se preko Kupe, uputili smo ranjenike u bolnicu na Kordun i nešto sanitetskog materijala, sa ostalim snagama ostali smo na odmaranju kraj Kupe, u selu Ilovačku, gdje smo uhvatili vezu sa jedinicama VIII divizije⁶ u Bučici. I prolet. bataljon ostao je u Pokuplju, pratio kretanje neprijatelja i ujutro primio borbu sa Talijanima kod Hasan Brega, odbio ih natrag, samo sa tenkovima uspjeli su prodrijeti u Pisarovinu gdje su se zadržali do noći i povukli se natrag za Kupinec. Iz drugih pravaca neprijatelj nije nastupao. 24. ov.mj. snage koje su bile preko Kupe prebacile su se natrag na sektor oko Pokupskog gdje smo ostali taj dan i 25. ov.mj. krenuli na sektor oko Kravarskog, Pisarovine i Dubranca.

Sada se III proleterski bataljon i dvije čete I proleterskog bataljona nalaze još u Pokuplju zajedno sa Turopoljsko-posavskim odredom i pomažu oko formiranja i sređivanja toga Odreda; sada će se formirati i II bataljon Turopoljsko-posavskog odreda.⁷ Treba dosta komandnog kadra za koji momentano oskudijevamo. Ostale snage Brigade nalaze se na Žumberku. Brigada se je u zadnje vrijeme brojčano povećala, ima izgleda da bi se mogla znatno povećati, jer priliv novih drugova iz

⁶ Osma divizija Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske

⁷ O formiranju Turopoljsko-posavskog NOP odreda vidi dok. br. 78, 79 i 116.

Posavine i Zagreba dosta je dobar. Uslovi za mobilizaciju vrlo su povoljni u Posavini. Dok sredimo ovaj Odred, sa ovim snagama iz Pokuplja prebacićemo se na sektor Samobor — Zagreb.

Novomobilisani borci Turopoljsko-posavskog odreda dosta su dobar i borbeni elemenat, samo im fali iskustvo koje treba da dobiju u zajedničkim akcijama sa nama...

BR. 108

**ZAPOVIJEST ŠTABA SEDAMNAESTE NOU BRIGADE OD
25 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA
NAPAD NA DRENJSKI SLATINIK I DRENJE¹**

ŠTAB
XVII UDARNE BRIGADE
NARODNOOSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O. broj: 413

Dana 25 augusta 1943 g.

ŠTABU I, II, III i IV BATALJONA XVII UDARNE BRIGADE

Na položaju

Jedinice naše divizije dobile su zadatak da prodru u neprijateljsku pozadinu i likvidiraju uporišta na istočnom dijelu Diljskog područja² koje brane domaći naoružani seljaci—bundaši,³ među kojima imade i maleni broj okupatorskih vojnika. U cilju izvršenja pretstojećeg zadatka, ishod kojega je od velike važnosti za politički rad na ovom području i s tim u vezi za samu mobilizaciju hrvatskog stanovništva, naša brigada dobila je zadatak da sa dva bataljona likvidira uporište Drenjski Slatnik i Drenje,⁴ a s jednim bataljonom da postavi zasjedu na cesti Našice — Bela Vila.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 45/1, k. 1129.

² Divizija je krenula na područje Dilja 23 kolovoza. Vidi dok. br. 97.

³ To jest: »kulturbundovci« (pripadnici Kulturbunda, organizacije njemačke nacionalne manjine).

⁴ O likvidaciji ovih uporišta vidi dok. br. 111.

U pogledu pristupanja izvršenju pomenutog zadatka Štab XVII udarne brigade

NAREĐUJE:

(Sekcija Brod 1 : 100.000)

I bataljon:

Krenuće iz svog mjesta boravišta preko Tromede putem Borovik — put prema Drenjskom Slatniku do potoka Koritnjak, odakle odvaja svoje dvije čete i zaobilazi s južne strane sela Drenjskog Slatnika, tako da sa jednom četom upada s južne strane u ugao sela kod crkve, zagospodari raskrsnicom i jednim dijelom svoje čete likvidira školu koja se nalazi u blizini crkve i čisti zapadni dio sela od crkve, drugim svojim dijelom čete čisti samu raskrsnicu i zgrade koje se nalaze putem prema Hajmu⁵ i hvata vezu sa četom koja napada Hajm, a s jednim svojim dijelom istočnim putem dok ne uhvati vezu sa četom koja napada sa sjeverne strane ovo selo.

Druga četa odvaja se od ove kolone na 500—600 metara prije ulaska ove čete u raskrsnicu i hvata južni dio sela, likvidira zgradu Hajm i čisti kuće do u pravcu raskrsnice kod crkve.

Jedna četa kod potoka Koritnjaka odvaja se od bataljona, prolazi ispod kote 136, zaobilazi selo sa sjeverne strane i ulazi u ugao sela koji je na sjeverozapadnoj strani, čisti krakove sela koji se protežu na sjever, isto i jug, kao i samu raskrsnicu, nastoji da uhvati vezu sa jedinicama od njih desno prema crkvi.

III bataljon:

Kreće sa svog polaznog položaja preko Borovika — putem prema Drenjskom Slatniku, koga napušta ispred potoka Koritnjaka i dalje vinogradima i zaobilazi selo Slatnik sjevernom stranom do kote 155 odakle putem prema Drenju do kote 142, odakle dvije čete zaobilaze selo i ulaze u sjeveroistočni dio sela gdje jedna četa zaobilazi mlin i pristupa likvidaciji objekta Minkove kuće, zauzima raskrsnicu i čisti zgrade na putu koji dolazi iz Đakovačkih Kućanaca.

Druga četa odvaja se od ove čete prije njezinog samog upada, likvidira i čisti dio sela od raskrsnice u pravcu sjevera, hvata vezu sa dijelovima čete i likvidira Minkovu kuću i koji dolaze od crkve. Treća četa dolazi od kote 142 u sjeverozapadni ugao ovoga sela, zauzima zgrade kod crkve i pristupa čišćenju zgrada desno i lijevo od crkve, hvata vezu sa jedinicama kod raskrsnice.

⁵ Odnosi se na dom Kulturbunda.

II bataljon:

Ovaj bataljon postavlja zasjedu na cesti Našice — Bela Vila, kod šume Panik ispred sela Razbojišta. Krenuće iz svog mjesta boravišta putem koji vodi u selo Ostrošinci, prolazi kroz selo i dolazi do kote 158 i dolazi u šumu Panik gdje treba da rasporedi svoje jedinice na zasjedi.

Za pomoć Štabu I bataljona dodjeljuje se zamjenik komandanta ove brigade drug Dušan Kreča. Isto taj bataljon dobiće jedan brdski top koji će vam poslužiti za likvidaciju neprijatelja koji bi se skoncentrisao u zgrade. Taj bataljon ostaviće kod sebe jedan teški minobacač sa 5—6 mina, dok će 1 teški minobacač sa ostatkom mina i sa poslugom uputiti u Štab II bataljona.

II bataljon:

Za pomoć ovom bataljonu dodjeljuje se obavještajac ove brigade drug Enci.⁶ Isto tako dodjeljuje vam se 1 teški minobacač, i 1 teški mitraljez iz III bataljona, tako da u zasjedi imadete tri teška mitraljeza, 1 protivtenkovski i 1 teški bacač.

III bataljon:

Za pomoć ovome bataljonu dodjeljuje se načelnik štaba ove brigade drug Ljubomir Vukotić. Ovaj bataljon uputiće u Štab II bataljona svoj 1 teški mitraljez.

IV bataljon:

Ovaj bataljon kreće sa svog mjesta boravišta zajedno sa Štabom brigade gdje će biti u rezervi, dok će dati jedan vod sa jednim puškomitraljezom za osiguranje brigadnog previjališta koje se nalazi u Podgorju.

Brigadno previjalište biće u selu Podgorju. Evakuacija materijala, t.j. plijena biće u selu Paučju.

Početak napada biće danas u 22,30 sati.

Znaci raspoznavanja za noć između 25/26 ov. mj.: Odziv: Šuma — Zelena.

Za dan:

Odziv: Pušku u horizontalnom položaju u desnoj ruci jednom izbaciti u stranu.

Odgovor: Mahanje kapom u lijevoj ruci u krug iznad glave.

Znaci za povlačenje dobiće se pismenim putem i dvije crvene rakete ispaljene pravo u zrak.

⁶ Herbert

Štab divizije biće u mlinu na putu Drenjski Slatnik — Borovik, blizu Borovika.

Štab brigade biće na koti 155 na putu Drenje — Paljevina.

Pravac povlačenja za sve bataljone biće dosadanje mjesto boravka, t.j. odakle polazite.

Veza između štabova bataljona održavaće se kuririma i slati izvještaj u Štab brigade svaka dva (2) sata, ali u slučaju kakove promjene može se slati i prije.

Vodiči za sve bataljone dobiće se iz Štaba Diljskog odreda, ali Štab I bataljona može da potraži vodiče i u Diljskom području,⁷ tako da ima što više vodiča.

Važne napomene: Intendant brigade, odnosno bataljona vršiće rekviziciju od onih seljaka koji su služili otvoreno neprijatelju. Svaku kuću koja bude, t.j. iz koje se bude davao otpor u tom slučaju treba uništiti.

Ovaj napad na neprijateljska uporišta Drenjski Slatnik i Drenje mora da bude silovit i izvršiti odmah prepad i juriš da bi što prije likvidirali ta uporišta. Sve zarobljenike treba sprovesti u Štab brigade.

1.) Drenjski Slatnik, stalna posada: 34 njemačka vojnika i 60—70 domaćih Švaba. Naoružani su sa 9 p.m., parabelama,⁸ 1 lakim bacačem, ostalo mauzer puške i svaki vojnik nosi po dvije bombe. Utvrđeni su sa 18 bunkera. Raspored bunkera nije poznat. Noćna posada u bunkerima jest po 4 vojnika. Osiguravaju sela sa istočne strane i to na kraju sela i sa sjeverne strane, dok su ostali bunkeri prazni. Banda koja nije u bunkerima nalazi se u Hajmu.

2.) Drenje, stalna posada jeste: 12 njemačkih vojnika i 30 domaćih Švaba. Naoružani su sa 1 teškim mitraljezom, 2 p.m., 1 parabelom, ostalo su mauzer puške. Svaki vojnik ima po 130 metaka i dvije bombe. Utvrđeni su sa 5 bunkera, a noću su svi u Minkovoj kući kraj mlina.

Bataljoni će se skoncentrisati tačno u 15,30 sati pred Štabom brigade, t.j. na Tromedi.

Štab IV bataljona dodijeliće 1 teški mitraljez Štabu II bataljona.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Ivan A. Šibl

Komandant:
Demonja J. Nikola

⁷ Riječ je o Komandi Diljskog područja.

⁸ Broj parabola (automata) u originalu izostavljen.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA GRUPE PRIMORSKO-GORANSKIH NOP
ODREDA OD 25 KOLOVOZA 1943 GOD. GLAVNOM ŠTABU
NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA I BORBAMA OD 25
SRPNJA DO 22 KOLOVOZA¹**

ŠTAB GRUPE
PRIMORSKO-GORANSKIH PARTIZANSKIH
ODREDA

29. VIII 1943²

Op. broj: 41—43
dne 25. VIII. 1943

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Operativni odsjek

Operativni izveštaj:

Djelatnost naših jedinica svela se od posljednjeg operativnog izvještaja³ najviše na akcije na pruži i napadaj na manje talijanske patrole. Tako su jedinice I odreda izvele slijedeće akcije:

Dne 25. VII	porušile su 72 m pruge između željezničke stanice Ogulin — Ogulinski Hreljin. Promet je bio obustavljen 40 sati.
Dne 26. VII	pokupile su jedinice II bataljona 4.000 m telefon.-telegrafske žice i 130 kom. čašica na cesti Josipdol — Modruš.
Dne 29. VII	imao je II bataljon manji okršaj sa Talijanima i četnicima u blizini Josipdola. Gubici neprijatelja su nepoznati.
Dne 3. VIII	uništeno je 120 m pruge kod željezničke stanice Vrbovsko — Srp. Moravice. Promet je bio obustavljen 36 sati.
Dne 3. VIII	jedna četa III bataljona otvorila je vatru na talijanski kamion kod Grižana, a koji je vozio sljedovanje iz Crikvenice za Grižane. Poginula su dva talijan. vojnika, a jedan oficir ranjen.
Dne 6. VIII	jedinice III bataljona postavile su zasjedu na cesti Zlobin — Plase i tom prilikom zarobile

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 5—1, k. 105 B.

² Datum prijema izvještaja u Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Vidi tom V, knj. 17, dok. br. 93.

- 4 talijan. vojnika i 2 žandara NDH. Zaplijenjene su 4 puške i 2 pištolja. Nakon saslušanja isti su pušteni.
- Dne 7. VIII uništeno je 72 m pruge između željezničke stanice Ogulin — Og. Hreljin. Promet je bio obustavljen 10 sati.
- Dne 10. VIII jedna četa II bataljona određena kao osiguranje u svrhu pregovora sa domobranima iz garnizona Vrbovskog bila prokazana i po četnicima iznenađena i napadnuta. Tom je prilikom u ruke palo 5 živih partizana. Četnici su zaplijenili 1 puškomitraljez »Šoša« i 9 pušaka. Jedinica je bila iznenađena i tek što se snašla od prvog iznenađenja otvorila je vatru. Na strani četnika bilo je 1 mrtav i 7 ranjenih.
- Dne 11. VIII jedinice II bataljona podmetnule minu na pruzi između stanice Ogulin — Ogulin. Hreljin. Izbačena su dva vagona i promet bio obustavljen 9 sati.
- Dne 14. VIII jedan vod III bataljona zarobio kod Zlobina 5 talijanskih vojnika i zaplijenio 6 pušaka, 360 metaka, 4 konja, 11 čebadi i ostale druge spremne. Nakon saslušanja Talijani su pušteni.
- Dne 19. VIII jedna desetina III bataljona napala manju kolonu Talijana kod Fužina. Ubijena su 2 Talijana, a 11 ih je ranjeno. Zaplijenjena 1 puška i 1 pištolj
- Jedinice II odreda izvršile su slijedeće akcije:
- Dne 8. VIII jedan vod I bataljona napao je talijansku patrolu na pruzi između stanice Skrad — Brod Moravice. Ubijena su dva talijan. vojnika. Zaplijenjene su 2 puške, 2 bombe i druge spremne.
- Dne 12. VIII postavljena je nagazna mina između stanica Delnice — Lokve. Izbačena je lokomotiva koja je jako oštećena, kao i 3 vagona koja su potpuno zdrobljena. Promet je bio obustavljen 28 sati.
- Dne 13. VIII razrušena je pruga između stanica Delnice — Kupjak.
- Dne 14. VIII postavljena je nagazna mina između stanica Skrad — Žrnovac. Naišao je teretni vlak, izbačena je i jače oštećena lokomotiva, kao i 4 vagona.
- Dne 15. VIII postavljena je mina na pruzi između stanica Meja — Hreljin. Izbačena je lokomotiva koja

je potpuno uništena, kao i četiri vagona koji su razbijeni. Poginuo je vlakovođa, ložač i dva civila.

Dne 21. VIII postavljena je mina na pruzi Plase — Zlobin. Naišle su dvije lokomotive i tri vagona. Lokomotive izbačene iz kolosjeka i djelomično uništene. Promet je bio zaustavljen 32 sata.

Dne 21. VIII jedan vod I bataljona zajedno sa jednom manjom terenskom slovenskom jedinicom postavio je zasjedu na cesti kod Banje Loke. Trebali su proći neki kamioni sa materijalom, međutim naišao je teretni kamion koji je vozio drva za okupatora. Kamion je prevrnut pod škarpu i zapaljen. Tri radnika koji su vozili taj kamion su ranjeni.

Dne 22. VIII izvršena je akcija miniranja talijanskih bunkera kraj samih Delnica koji su bili u gradnji i već skoro potpuno dogotovljeni. Bunkeri su bili masivno građeni, debljina zida metar i pol. Noću je uslijedila vrlo jaka eksplozija. Bunkeri su potpuno uništeni i zakrčili cestu Delnice — Brod na Kupi. Jedinicama II odreda predali su se u zadnje vrijeme dva talijanska vojnika sa oružjem. Tu predaju iskorišćujemo tako da se predani Talijani dopisuju sa ostalim svojim drugovima i tako na taj način prave na njih pritisak za njihovu predaju.

Isto tako u jedinice II odreda javilo se je 6 domobrana koji su služili u Kladuši, a isto tako i jedan domobran koji je bio u Lokvama. Predao se je i jedan ustaša iz Ogulina, inače rodom iz Mrkoplja. Preko veze iz Mrkoplja predao se jedinicama II odreda. U zadnje vrijeme predala su se i dvojica legionara, koji su pobjegli iz Karlovca i sada se nalaze u II odredu. Uopće u zadnje vrijeme sve su češći slučajevi takovih predaja, a isto tako očekuje se sve to veći broj ljudi koji iz te sredine preći će na našu stranu. Pazimo na to da se pri tome ne uvuku kakovi tipovi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Joso Gržetić

(M. P.)⁴

Komandant:
S. O.

* Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DILJSKOG NOP ODREDA OD 25 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKO UPORIŠTE STARI MIKANOVCI¹

ŠTAB
DILJSKOG N. O. P. ODREDA
dne 25. VIII. 1943
Broj sl.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Dana 22 ov. mj. jedinice našega odreda izvršile su akciju na neprijateljsko uporište Stari Mikanovci² (sekcija Vinkovci 1 : 100.000).

U uporištu Stari Mikanovci nalazilo se oko 30 domobrana i 12 žandara.

U kratkoj borbi od 1 sata naše jedinice uspjele su da likvidiraju uporište u potpunosti. Zarobljeno je 22 domobrana, 40 karabina, 1 šmajser, 20.000 municije.

Ubijeno je 2 žandara, 1 uhvaćen živ, ostali žandari se razbjegli.

Spaljena je željeznička stanica Stari Mikanovci na glavnoj pruzi Zagreb — Beograd i pokidane su sve telefonske veze.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Dana 21 ov. mj. jedinice našega odreda napale su transportni vlak na pruzi Zagreb — Osijek. Isti vlak je vozio nje-mačku policiju, domobrane i ustaše.

Zarobljeno je 6 domobrana, 4 željezničara, uhvaćen je 1 njemački policajac i ubijen.

Prilikom samoga napada na vlak istom vlaku je došao u pomoć 1 pancir, te nije se vlak u potpunosti likvidirao.

Naši borci kad su vidjeli da im se približava pancir otvorili su paklenu vatru po transportnom vlaku tako da je u samom vlaku ostalo mnogo mrtvih i ranjenih. Ovo je bilo na željez-ničkoj pruzi Zagreb — Osijek, na željezničkoj stanici Koška. Zarobljeno je 4 karabina.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 11/4, k. 1601.

² Vidi dok. br. 191.

Također smo u posljednjih par dana imali nekoliko manjih akcija u kojima smo zarobili nekoliko domobrana i oko 10 karabina.

Zarobljen je 1 traktor.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:
Omega³

Komandant:
Priša⁴

BR. 111

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 26 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O NAPADU NA DRENJSKI SLATNIK, DRENJE I PRI-
DVORJE¹**

ŠTAB
X DIVIZIJE
NAR. OSL. VOJ. HRVATSKE
A. br. službeno
dne 26 avgusta 1943 g.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Danas oko podne primili smo poštu koju ste nam poslali, a među kojom je i naređenje da se vratimo sa ovog sektora i, prema naređenju,² da naša Divizija dođe pod komandu Štaba II Operativne zone. To naređenje primili smo u momentu kada smo se vraćali sa izvršenih akcija na neprijateljska uporišta: Drenjski Slatnik, Drenje i Pridvorje.³

Odmah poslije toga bio je sastanak našega Štaba sa drugom Culom⁴ o daljnjim našim namjerama, gdje je zaključeno da naša Divizija izvrši još jednu akciju na ovom sektoru, pridržavajući se vašeg naređenja, i to sutra navečer na neprijatelj-

³ Stjepan Domankušić

⁴ Ivan Jergović

¹ Original. pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 7/2, k. 112 A.

² Riječ je o naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 93.

³ Vidi dok. br. 108.

⁴ Dušan Čalić-Čule.

sko uporište Krndija,⁵ iz razloga toga da se borci tom akcijom pomognu u obući i odjeći, jer u tome jako oskudijevaju. Ujedno je zaključeno da se drug Radojica,⁶ zamjenik komandanta naše Divizije, uputi prema istoku sa odabranih 100 boraca XVII Brigade u cilju mobilizacije, gdje bi ostao 9—10 dana, poslije kog vremena bi se vratio u sastav Divizije, koja će se u tom vremenu nalaziti u Požeškoj kotlini, odakle ćemo zajedno krenuti na put prema Moslavini.⁷

Akcije na gore pomenuta uporišta izvršene su tokom prošle noći, koje su uglavnom uspjele. U sva tri uporišta bili su domaći i strani bundaši, koji su uspjele pobjeći. No pored svega zaplijenjeno je 45—50 pušaka, 4 p.m., 3 šmajsera, 2 laka bacača sa 100 mina, oko 30.000 metaka i nešto ratnog materijala. Zarobljeno je 6 Njemaca, koji su dati Diljskom području⁸ na daljnje isljeđenje. Zaplijenjeno je dosta kola i konja, kao i oko 3 vagona pšenice u selu Drenju, koja je bila već u vrećama i čekala da se kroz nekoliko dana odveze za Njemačku. Iskorištili smo kamione i kola pa smo je prevezli na naš teritorij i predali Području.

U ovim akcijama broj mrtvih neprijateljskih vojnika iznosi ukupno oko 15, dok smo mi imali 3 mrtva i toliki broj lakše ranjenih.

Do sad se naš put i operacije razvijali po planu te bi smo postigli lijepe uspjehe kada se ne bi morali prebacivati na drugi sektor. U naše jedinice pristupilo je do sada oko 600 novih boraca, većinom dobrovoljaca, omladine iz Srema.

Naređenje za druga Kellera⁹ da se stavlja na raspoloženje Oblasnom N.O.O. također smo primili, ali ga ne možemo uputiti jer nam je za sad jako potreban, već ćemo ga poslati kada se vratimo na taj sektor, za koje vrijeme neka Dr Štef¹⁰ odredi jednog drugog i sposobnog referenta za našu Diviziju.

Sa gornjim akcijama postigli smo prilično veliki politički uspjeh. Hrvatsko stanovništvo je listom uz našu borbu i vrlo je rado primilo narodne borce, dok, s druge strane, njemačke manjine jako su loše.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Vlado Janić

(M.P.)¹¹

Komandant:

Vinko Antić

⁵ Vidi dok. br. 114.

⁶ Nenezić

⁷ O odlasku Divizije u Moslavinu vidi primjedbu br. 3 uz dok. br. 103.

⁸ Riječ je o Komandi Diljskog područja.

⁹ Gustav

¹⁰ Gruzica Žarković

¹¹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

P. S. Poslije gore izvršene akcije na K.¹² vraćamo se i sa nama [ćemo] povesti priličan plijen odavde, kao: konje i kola a vjerovatno i 2 kamiona. Drug Radojica će uzeti svega 70 boraca kako bi se što prije vratio.

BR. 112

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGE NOU BRIGADE OD 26 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU ŠESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE O BORBAMA NA PODRUČJU KNINA OD 21 DO 24 KOLOVOZA¹

ŠTAB
II UDARNE BRIGADE VI DIVI-
ZIJE NOV HRVATSKE
26. VIII. 43 god.

Operativni izvještaj za
borbe vođene od 21 do
24. VIII. ov. g.

ŠTABU VI DIVIZIJE N.O.V. HRVATSKE

20 augusta 1943 godine Brigada se nalazila na liniji Crna Glavica — Pakovo Brdo — Ridane — jugozapadne padine Grabovače. Zadatak je bio spriječiti neprijateljsko nadiranje i zatvoriti pravac Knin — Kijevo, Knin — Vrljika.

Neprijateljske snage: 3000 vojnika (Talijana i četnika), naoružani sa dvije haubice, četiri brdska topa i četiri teška bacača, napale su naše položaje 21 ov.mj. u 7 časova.²

Raspored naših snaga bio je sljedeći. I bataljon zaposio položaj na liniji Crna Glavica, cesta Knin — Kijevo, s. Polaća, Oštra Glavica pa sjeverno od Krčića. II bataljon od sela Markovca pa zaključno sa Pakovim Brdom. IV bataljon: s. Ridane iznad sela Markovca. III bataljon: zaključno Crnčević, jugozapadne padine Grabovače, Borkušu i Gradinu do iznad

¹² Krndiju

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod. reg. br. 20—3/I, k. 796.

² Vidi dok. br. 188, 190 i 193.

sela Riđana. Zaposjedaње ovih položaja izvršeno je noću između 20 i 21 ov. mj.

Neprijatelj je 21 ov. mj. u 7 časova krenuo od Biskupije i Knina i Kosova Polja u pravcu naših položaja, pod jakom skoncentrisanom artileriskom i minobacačkom vatrom isti uspijeva odbaciti naše snage sa Borkuše, u 7.30 časova neprijatelj izbija na istu produžujući energičnim napadom ka Vrlici. Naš III bataljon vodi sa neprijateljem energičnu borbu sve do 16 časova, toga dana neprijatelj nije uspio odbaciti naše snage sa drugih položaja, dok je snage bataljona Dalmatinske grupe³ odbacio preko Vrlike ka Koljanima, čime je bilo ugroženo naše lijevo krilo.

22 ov. mj. neprijatelj je produžio energičan napad na cijeloj liniji naše odbrane, vršeći najveći pritisak u pravcu Kozjaka sa težnjom da istim ovlada, u kom slučaju bi ovladao našim položajima. Neprijatelj potpomognut art. i minobacačkom vatrom izbija na k. 527, 449 i Oštru, odbacivši snage našeg I bataljona istočno od sela Male Polače, odakle isti uspijeva skoncentrisanom vatrom automatskih oruđa spriječiti njegovo daljnje nadiranje. Istog dana neprijatelj zaposjeda k. 526 koju je branio II bataljon. III i IV bataljon vode ogorčenu borbu sa neprijateljem ali ih isti oko 16 časova odbacuje na Kozjak, na kom položaju i ostaju.

23 ov. mj. neprijatelj žestoko napada na položaje našeg I i II bataljona velikom aktivnošću artilerije i minobacača. I bataljon toga dana zadržao je svoje položaje. U 11 časova neprijatelj tuče artileriskom i minobacačkom vatrom položaje našeg II bataljona, i pomoću iste naše snage bile su primorane skloniti se na istočne padine Pakova Brda. Neprijatelj jačine 150 četnika iskorišćuje taj momenat i izbija na Pakovo Brdo. U tom momentu naš II bataljon sa svoje dvije čete uspijeva izvršiti povratni napad, još se neprijatelj nije ni sudio istoga odbacuje, koji u paničnom bijegu pobježe prema Kninu. Tom prilikom ubijeno je nekoliko četničkih bandita i zaplijenjen jedan mali bacač. Istoga dana jedna četa našeg III bataljona zajedno sa bataljonima Dalmatinske grupe u 20 časova vrši napad na Kunicu, sjeverozapadno od Vrlike. Pritiskom ove čete neprijatelj odstupa u pravcu Drniša, gdje nailazi na snage I dalmatinske brigade, pretrpjevši gubitke u ljudstvu i materijalu. Tom prilikom zarobljeno je dva teška i jedan laki bacač, kao i veća količina ostalog oružja i spremne. U toku 24 ov. mj. neprijatelj je ostupio u pravcu Kosova i Knina i tog dana sa istim nije vođena borba.

³ Riječ je o Trećem bataljonu Splitskog NOP odreda.

Gubici neprijatelja iznose 63 mrtva, dok je broj ranjenih bio mnogo veći. Sopstveni gubici iznosili su 20 ranjenih, 3 mrtva i 1 nestao.

Zaplijenjeno jedan mali talijanski bacač i tri francuske puške.

Utrošeno je 5.237 jugoslovenskih metaka, 2.737 talijanskih metaka, 17 mina za mali jug. bacač, 25 mina za veliki minobacač i 15 ručnih bombi.

Kritički osvrt: U ovoj borbi snalaženje štabova bataljona i ostalog komandnog kadra bilo je dosta dobro. Štabovi su bili uporni i dobro manevrisali sa svojim jedinicama. Štab II bataljona je dobro ocijenio pogodno vrijeme kad je trebalo izvršiti povratni napad. Osjeća se da naši borci u ovoj akciji nisu poklanjali dovoljnu pažnju utvrđivanju.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
B.⁴ Damjanović

Komandant
Dotlić⁵

(M.P.)⁶

⁴ Branko

⁵ Dušan

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

BR. 113

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE NOU BRIGADE OD 26
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DVANAESTE DIVIZIJE
NOV I PO HRVATSKE O UNIŠTENJU POSADE I MOSTA
KOD OMANOVCA¹**

ŠTAB
XII UDARNE BRIGADE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

O. broj: 168/1943
dana 26. VIII. 1943 u 11 h.

Izvještaj o akciji na most
u Krndiji.

ŠTABU XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Položaj

Po naređenju Štaba divizije od 21. VIII. 1943 naša brigada imala je zadatak likvidirati posadu kod Krndijskog mosta na pruzi između Daruvara i Pakraca, a zatim uz pomoć diverzanata uništiti željeznički most.²

23. VIII. 1943 članovi Štaba brigade i rukovodioci iz bataljona koji je napadao izvršili su izviđanje terena oko mosta. Likvidaciji mosta prišlo se 24 o.m.j. u 2 sata ujutro. Napad je otpočeo 20 minuta kasnije od određenog vremena.

II Bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak likvidirati posadu kod željezničkog mosta sa dvije čete, dok jedna četa ovog bataljona dodijeljena je u sastav III bataljona za osiguranje prema Pakracu. Neprijatelj na mostu bio je utvrđen u bunkerima i rovovima, a okolo imao je pletenu žicu, a ispred žice svi prilazi su bili minirani. Naši borci koji su nastupali sa južne strane mosta naišli su na mine koje su eksplodirale i lakše ranile 8 boraca, te je neprijatelj bio tim upozoren da se prema njemu nastupa, te je odmah otpočela borba. Vod koji je naišao na mine duže vremena se ponovo sređivao dok je otpočeo sa na-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 25—3. k. 908.

² Vidi dok. br. 87 i 99.

padom. Jedan vod iste čete koji se nalazio na lijevom krilu oprezno je nastupao, te nije nagazio na mine i borci su djelimično uspjeli provući se ispod žičane prepreke i ubacivati bombe u rovove, ali je neprijatelj uspio sa ručnim bombama otjerati naše bombaše izvan žice.

Nakon toga upotrijebljen je teški bacač i top koji su vrlo slabo djelovali, pošto se neprijatelj ukopao duboko. Ispaljeno je 6 mina teškog bacača i 5 granata iz topa. Neprijatelja je vatra iz našeg teškog oružja malo zbunila, ali pošto su borci a i rukovodioci II bataljona bili uplašeni od mina, zbunjenost neprijatelja nije se mogla iskoristiti. Nakon 13 sati borbe ponovo je dovučen top na položaj, napravljen novi raspored automatskog oružja, te nakon ispaljenih 5 šrapnela po rovovima, banda je počela da se komeša i mi smo iskoristili taj moment, ušli u rovove i bandu protjerali. Banda je uspjela da izađe iz žice, ali su je vani naši počeli razbijati i hvatati.

U gonjenju bande ubijeno je 6 bandita i 1 je živ uhvaćen. Od istih je zaplijenjeno: 2 puškomitraljeza, 2 karabina, 1500 metaka, 2 specijalna ranca sa šaržerima, 20 šinjela i 1 poljski telefon.

Gubici ovog bataljona su: 3 mrtva i 13 ranjenih drugova, od kojih je 7 lakše ranjeno. Nakon likvidacije posade kod mosta diverzanti su digli u zrak jedan stupac ispod mosta i dva dijela mosta potpuno su survani u provaliju. Dužina mosta koji je srušen bila je nešto preko 50 metara, a potpuno je uništeno 30 metara, dok jedan dio mosta ostao je još na stupcu, ali je pomjeren od eksplozije za pola metra u stranu.

Ovaj bataljon kod likvidacije posade na mostu utrošio je: 2600 metaka, 20 ručnih bombi, 6 teških mina, 12 lakih mina. Od topa 65 mm utrošeno je 5 udarnih granata i 5 šrapnela.

IV Bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak postaviti osiguranje na pruzi i putu kod Doljana prema Daruvaru. Ovom bataljonu bila je dodijeljena jedna grupa minera koji su postavili minu na pruzi ispred zasjede. Ujutro oko 6 sati mineri su išli kontrolisati kako stoji mina i nesretnim slučajem mina je eksplodirala i odnijela u zrak komandira i njegovog zamjenika. Mineri nisu iz naše jedinice, već su od druga Bore.³ Na ovaj bataljon neprijatelj je naišao sa dva oklopna vlaka oko 9 časova. Naši su pustili vozove da stanu i vojska se iskrcala iz vozova, i to dvije satnije II bojne IV gorskog zdruga. Tada su

³ Boro Miličević, komandant Diverzantskog bataljona

naši otvorili žestoku vatru na bandu i odmah izvršili juriš. Banda je u paničnom bijegu pobjegla nazad i vozovi također.⁴ Naši su u tom okršaju ubili 7 bandita i 2 živa uhvatili. Među poginulima bio je jedan satnik. Također su pohvatani civili koji su došli popravljati prugu i željezničari koji su vozili voz. Isti su odmah iskorišteni za rušenje pruge. U toj borbi naši su zaplijenili 1 puškomitraljez, 4 karabina, 6 bombi, 1000 metaka.

Gubitaka nismo imali.

Banda je ponovo nastupala kroz selo Doljane oko 13 časa po podne sa 1 tenkom i 3 blindirana automobila i jedan dio pješadije nastupao je prugom pod zaštitom artiljerije. Naši borci su ih mirno sačekali te ponovo odbili nazad, te više neprijatelj iz Daruvara nije nastupao u tom pravcu.

U ovoj borbi ovaj bataljon je utrošio 400 metaka, 7 bombi, a oštećeno je od našeg oružja 1 puška kojoj je prebijen kundak i 1 puškomitraljez kome je pukla udarna igla.

I Bataljon

Ovaj bataljon imao je zadatak postaviti osiguranje na cesti prema Daruvaru. Neprijatelj uopšte nije nastupao u tom pravcu, te taj bataljon nije imao borbe, osim jedne čete koja je bila u tijesnoj vezi sa IV bataljonom, te kad je banda nastupala ova četa je također pomogla IV bataljonu da odbije tenkove. Ova četa je istrošila svega 100 metaka.

III Bataljon

Ovaj bataljon i četa (jedna) II bataljona imali su zadatak postaviti osiguranje prema Pakracu i to preko ceste i pruge Pakrac — Daruvar i ceste Pakrac — Španovica. Banda je nastupala prugom i na prostoru između pruge i ceste ujutro između 5.30 naši borci su ih sačekali, nekolicinu potukli a ostale protjerali nazad.⁵ Neprijatelj je ponovo počeo da nastupa u 8 h. ujutro u svim pravcima naše zasljeđe, ali su borci vješto manevrisali i neprijatelja odbijali i progonili, te je neprijatelj uvidio da ne može proći te je oko 10 h. dovukao artiljeriju u neposrednu blizinu naše zasljeđe i teške bacače. Tako je otpočela žestoka borba koja je trajala kroz cio dan do 19 h. navečer. Neprijatelj je vršio 7 napada na naše zasljeđe, te u više mahova uspio izbaciti naše sa položaja, ali su naši odmah

⁴ Vidi dok. br. 194, 195 i 197.

⁵ Vidi dok. br. 194, 195 i 197.

vršili protivnapade i potiskivali neprijatelja ponovo nazad. Na nekim mjestima odstojanje između naših boraca i bande bilo je svega oko 50 metara, a negdje i manje. Kroz cio dan neprijatelj je tukao artiljerijom iz neposredne blizine kartečom na naše položaje. Izbacili su oko 500 do 600 granata i oko 200 mina. Banda je neprestano nadirala dok nisu vidjeli da je most odletio u zrak, te kad su vidjeli da je most dignut u zrak onda je borba popustila, i artiljerija se umirila. U ovoj borbi naročito se istakla I četa III bataljona na čelu sa komandirom drugom Milutinom Vujnićem, koja je najviše pretrpjela vatre od neprijatelja, a i vješto je manevrisala te je neprijatelju zadavala i jače udarce. I ostale čete ovog bataljona osim jednoga voda su se dobro ponijele i herojski izdržale sve udarce neprijatelja, a i odmah vraćale neprijatelju udarce. Jedan vod III čete, gdje je slabiji vodnik i delegat, počeo je napuštati položaj i dao se u bjegstvo, ali su ubrzo bili vraćeni na položaj, a četa II bataljona imala je manje borbe i u tim borbama istakao se naročito komesar drug Đuro Trstenjak koji je potpuno zamijenio komandira na položaju, jer je isti napustio svoju jedinicu i položaj i povukao se u selo.

U ovoj borbi potučeno je i ranjeno oko 80 bandita. Zarobljeno je: 2 puškomitraljeza, 1 šmajser, 6 karabina, 2000 metaka i nekoliko ručnih bombi, a utrošeno je 3500 pušanih metaka.

Gubitci ovog bataljona jesu: 5 mrtvih i 10 lakše ranjenih.

Pionirska četa

Imala je zadatak prekopati cestu Pakrac — Daruvar na dva mjesta, cestu Pakrac — Španovica na jednom mjestu i put koji vodi iz Doljana za Sirač. Zatim je imala zadatak porušiti prugu kod zasjede prema Daruvaru i Pakracu i prekinuti t.t. veze. Ista četa izvršila je svoj zadatak u potpunosti. Na vrijeme su prekopane ceste, porušena pruga i prekinute t.t. veze. Po završetku toga rada ista četa otpočela je sa rastavljanjem pruge između Badljevine, Sirača i Bijele, te je još u toku dana rastavila oko 2000 metara pruge, a sasjekli su bandere na dužini od 5 klm. Pokupili su telefonsku žicu oko 10 do 15 klm.

Noću između 24 i 25 o.m.j. naš I i IV bataljon i Pionirska četa uz pomoć civila porušili su oko 2 klm željezničke pruge, a u stanici Sirač izvađena su tri srca sa skretnica i odvezeni u potok Pakru, gdje su zakonspirisani.

Rezultat akcije na Krndijski most jest slijedeći:

Zarobljena su 3 domobrana...

Zaplijenjeno je: 5 puškomitraljeza, 1 šmajser, 14 pušaka, 13 komada bombi, 5700 metaka, 1 poljski telefon, oko 15.000 metara žice za poljski telefon i ostale vojničke spremne.

Uništen je željeznički most dug 50 metara.

Zapaljena je željeznička stanica Badljevinu. Uništeno je 2000 metara željezničke pruge, 5 klm telegrafštangi. Prekopane su ceste na 4 mjesta.

Potučeno je neprijateljskih vojnika oko 90, a ranjeno isto toliko.

Naši gubitci su: 8 mrtvih i 24 ranjena druga. Izgubljenih 15 drugova. Dezertirala su 3 Moslavčana.

U ovoj borbi utrošeno je svega skupa 7.000 metaka, 30 ručnih bombi, 6 teških mina, 12 lakih mina, 10 granata za top 65 mm.

Izgubljenog oružja nema, osim ono što se nalazi kod izgubljenih drugova koji su se prebacili na Psunj.

Oštećeno oružje: 1 teški mitraljez kome je oštećen hladnjak od mine, 1 puškomitraljez kome je prebijena udarna igla i jedna puška kojoj je prebijen kundak.

U ovoj akciji štabovi I, III i IV bataljona su zadovoljili kako u samoj borbi tako i u održavanju veze sa Štabom brigade. Štab II bataljona nije zadovoljio, nisu se snašli na svojim dužnostima a i neodlučni su u donošenju odluka. Iste je također zahvatila neka panika kad su borci nagazili na mine, te su i oni počeli vjerovati da se uporište ne može likvidirati. Istima je uveliko pružana pomoć od članova Štaba brigade te je to i doprinijelo likvidaciji istog uporišta.

Kod povlačenja naših jedinica sa položaja bilo je izdano pismeno naređenje za povlačenje i upućeno je svima bataljonima. Svi su bataljoni dobili naređenje na vrijeme, dok III bataljon nije uopšte dobio naređenje za povlačenje. Kuriri koji su nosili naređenje su iz istog bataljona, krenuli su na put prema bataljonu u 18.30 h. navečer i u putu su izgubili naređenje, te su tražili naređenje i od straha pred odgovornošću nisu smjeli da odu u štab svoga bataljona tek do ujutro, te kad su došli tamo rekli su da su izgubili naređenje i da su se ostale jedinice povukle, tek tada se naš III bataljon povukao sa položaja i to 25 o. mj. u 9 sati ujutro je napustio svoj položaj ispred Pakraca. Istovremeno je stigao i zamjenik komandanta brigade drug Šubara⁶ sa patrolom da izvidi zašto se taj bataljon

⁶ Borisav Milojević-Šubara

ne povlači. Kuriri koji su nosili naređenje za povlačenje uzeti su na saslušanje i protiv istih će se postupiti prema njihovoj zaslugi.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sanjuk Ivo⁷

Komandant:
Antolović Josip

P. S. Izvještavamo vas da top 65 mm raspolaže sa 5 šrapnela i 6 granata. U akciji je ispalio svega 10 granata

BR. 114

ZAPOVIJEST ŠTABA DESETE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 27 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA KRNDIJU¹

ŠTAB
X DIVIZIJE
NAR. OSL. VOJ. HRVATSKE
O. br. 111/43
dne 27 avgusta 1943 g.

Predmet: Plan za napad na
Krndiju. —

ŠTABU XVII UDARNE BRIGADE NOVH
ŠTABU XXI BRIGADE NOV HRVATSKE
ŠTABU DILJSKOG ODREDA

Položaj

Naredno uporište koje će očistiti jedinice naše Divizije zajedno sa Diljskim odredom jest:

Krndija.² Brojno stanje jest 40 kulturbundaša uniformisanih i oko 200 naoružanih domaćih Švaba. Naoružani su sa 1 teškim mitraljezom i 6 p.m. Teški mitraljez nalazi se na crkvenom tornju, a 1 p. mitraljez na Vatrogasnom spremištu. Ostali su naoružani sa manliher puškama kratkim i dugačkim. Zapovjednik iste bande zove se Antun Cenzor, općinski bilje-

⁷ Narodni heroj. Poginuo kod Grubišnjog Polja 22 kolovoza 1944 god., kao komandant Dvanaeste NOU brigade.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 20/1, k. 1121.

² O napadu na Krndiju vidi dok. br. 123.

žnik. Utvrđeni su sa 14 bunkera koji su masivno građeni, a jedan se od njih nalazi pred općinom, dok su ostali na raskrsnicama pred općinom, t.j. na raskrsnicama u samom selu. Ostali puškomitraljezi nalaze se po tim bunkerima. Straže drže nakraj sela i u bunkerima po 4 Švabe, a patrole krstare po selu i oko sela. Znak za uzbunu jest zvonjava crkvenog zvona. Morala su banditskog. U slučaju borbe imaju zadatak da se svi bore iz kuća.

U cilju likvidacije gore pomenutog uporišta, kao glavnog čvorišta u tom dijelu sektora, ovaj štab daje slijedeće

N A R E Đ E N J E :

(Sekcija Brod — Vinkovci 1 : 100.000)

XVII brigada:

a) bataljon:³ Sa svog polaznog položaja (Tromeda) kreće [pravcem] selo Podgorje, Razbojište, desnom stranom potoka Vuke, prelazi prugu i zaobilazi mjesto Krndiju sa sjeveroistočne strane i pristupa likvidaciji ovog dijela mjesta tako da sa jednom četom ulazi u sami ugao raskrsnice, zauzima raskrsnicu i čisti zgrade u sve četiri strane raskrsnice sve dok ne uhvati vezu sa susjednim jedinicama.

Druga četa odvaja se od ove prve čete, napada zgrade koje leže na putu koji vodi prema k. 97 i čisti ih sve dok ne uhvati vezu sa četom koja ulazi u raskrsnicu i sa jedinicama Diljskoga odreda, koje čiste južni dio sela.

Treća četa napada i čisti zgrade lijevo od raskrsnice, na putu koji vodi u pravcu sjevera prema potoku Vuki, hvata vezu sa četom kod raskrsnice.

b) bataljon:⁴ Postavlja zasjedu u šumici ispred sela Poginovaca koja vodi prema Martincima.

c) bataljon:⁵ Postavlja zasjedu ispred sela Podgorača na cesti koja dolazi iz Našica, jednim svojim dijelom osiguraće put koji ide iz sela Stipanovaca prema Kršincima kod pruge u šumici, a jednim vodom obezbijediće put prema Rudolfovcu.

d) bataljon:⁶ Daće dvije čete u brigadnu rezervu, a jednu uputiće na k. 96, na put Krndija — Punitovci i obezbjeđivaće i štititi napadače sa istočne strane i hvatati eventualne bjegunce iz Krndije. Ova četa biće pod komandom Štaba XXI brigade i za sve vrijeme akcije dostavljaće njoj izvještaj.

³ Drugi

⁴ Treći

⁵ Prvi

⁶ Četvrti

XXI brigada:

a) bataljon: Dolazi preko sela Podgorja, Razbojišta, preko šume Krndije, koja se nalazi južno od sela Krndije, zaobilazi s južne strane selo Krndiju, prelazi preko puta Krndija — Putinovci lijevo od k. 96 i ulazi u sjeveroistočni ugao uporišta i pristupa likvidaciji tako, da sa jednom četom upadne u samu raskrnicu, zagospodari njom i pristupa čišćenju kuća oko raskrsnice u sve četiri strane, dok ne uhvati vezu sa jedinicama XVII brigade, koje dolaze njemu od suprotne raskrsnice, a na južnu stranu sa jedinicama Diljskog odreda, a na sjevernu i istočnu stranu dok ne uhvati vezu sa četama svog bataljona. Jedna četa čisti krak sela koji je uperen od ove raskrsnice na sjever, a druga jedna četa čisti zgrade od ove raskrsnice na istok, na putu koji vodi prema k. 96.

b) bataljon i

c) bataljon: Postavljaju zasjede i zatvaraju puteve od mjesta Gorjana koji vode u pravcu mjesta Krndije i to:

na liniji Gorjanski Pašnjak, put koji vodi Gorjani — Punitovački Josipovac, Gorjani — Krndija, Gorjani — Potnjani prema k. 123 i 125, i cestu ispred sela Potnjani koja dolazi od Bele Vile, jednu desetinu uputiće na put ispred sela Paljevina, koji vodi za Drenje.

Diljski odred:

a) bataljon: Sa svog mjesta boravka kreće preko sela Podgorje, Razbojište, Bračevci, preko Mađareve Bare, šumice Krndije do puta Gorjani — Krndija, odakle će razviti tanki streljački stroj i opasati tri izlaza koji dolaze iz sela Krndije, da ne bi banda u pravcu sela Gorjana ovamo uspjela pobjeći. Jednim svojim dijelom pristupiće likvidaciji zgrada sa istočne strane na krak sela koji se pruža od istočne raskrsnice sela Krndije na jug, dok će ostale snage ovoga bataljona, ako banda ne bude bježala iz uporišta, stezati svoj obruč prilaženjem ovih krakova, pristupiti čišćenju zgrada koje su na putevima iz Krndije prema Gorjanima, tako sve dok ne uhvate i dok se ne spoje sa jedinicama XVII i XXI brigade, koje čiste sami centar a koje će poslije zauzimanja raskrsnica svoj smjer nastupanja i čišćenja zgrada uputiti na južni kraj sela.

Ovaj bataljon za vrijeme izvršenja akcije potpada pod komandu Štaba XXI brigade, t.j. samo za vrijeme onda kad stupi u borbu, kome će i izvještaje slati. Zadatak i raspored kao i sva uputstva dobiće od svog Štaba odreda.

Odmah po primitku ovoga naređenja XXI brigada poslaće topovsko odjeljenje sa topom XVII brigadi, t.j. bataljonu koji

bude napadao uporište, koji će ga povesti sa sobom za razbijanje utvrđenih tačaka.

Za lakši pokret i manevrisanje, bataljoni koji budu išli u napad neće nositi teških mitraljeza, već samo top i jedan teški bacač.

Brigadna previjališta: Za XVII brigadu s lijeve strane potoka Vuke, kod mosta gdje firminska pruga prelazi ovaj potok. Za XXI brigadu sjeverozapadni ugao šumice Krndije.

Divizijsko previjalište: Biće u selu Bračevcima odakle će se ranjenici evakuisati preko Razbojišta, Ostrošinaca, Tromeda te za bolnicu.

Evakuacija materijala: Put Krndija — Budimci — Razbojište — Ostrošinci — Tromeda.

Početak napada u 23,30 sati.

Znaci raspoznavanja: **Trava — raste** za noć, a za dan 27/28 avgusta o.g. odziv: puška u desnoj ruci dvaput izbačena u stranu, odgovor: kapa u lijevoj ruci izbačena jednom u stranu.

Mjesto XVII brigade (štaba) biće na putu koji dolazi iz Krndije, potok Vuka, gdje presijeca prugu.

Štab XXI brigade nalaziće se na jugoistočnom uglu šumice Krndije, k. 98, na putu Gorjani — Krndija.

Štab divizije biće kod potoka Vuke, k. 97, u najbližem salašu.

Naređenje za povlačenje izdaće se pismenim putem ili preko telefonske veze, koja po mogućstvu će se postaviti između štabova brigada i Divizije.

Pravac povlačenja svih jedinica biće sadašnje mjesto boravišta.

Važne napomene: Kako se uporište nalazi na ravnici, gdje će biti teško zadržati se preko dana, stoga treba dati sve napore da se ono likvidira prije zore. Jedinice koje idu u napad kreću se sa mjesta boravišta nešto ranije, kako bi na vrijeme počeo napad.

Za dovoljan broj vodiča svim jedinicama postaraće se Štab Diljskog odreda.

Intendant Divizije sa intendantima brigada i bataljona organizovaće evakuisanje svega materijala iz uporišta u kojem se nalaze i neke radnje. Pri tome treba voditi računa da se dade osiguranje tog materijala do Paučja, kako isti ne bi se rasturio i nestao. Poslije toga intendant Divizije će sav materijal i plijen pravedno podijeliti na sve jedinice Divizije.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!"

Politkomesar:

Vlado Janić

(M. P.)⁷

Komandant:

Vinko Antić

⁷ Okrugli pečat: kao u zaglavlju

IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 27
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O NAPADU NA GORU¹

ŠTAB
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PO
HRVATSKE
Br. op. 92-1943
Dne 27. VIII. 1943

Operativni izvještaj
o akciji na Goru
dostavlja

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

1.) Naša Grupa noću 24/25. VIII. t.g. izvršila je napad na neprijateljsku posadu u Gori.² Borba je vođena između naše I brigade i neprijateljske posade u Gori. Jačina neprijatelja bila je oko 450 domobrana i žandara.³ Raspored i zadatak naših jedinica kako za napad tako i za osiguranje vidi se iz priložene Operativne zapovijesti.⁴

Za izvršenje ovog zadatka naše jedinice krenule su iz svojih baza prema Gori 24. VIII. t.g. u 20.30 časova i stigle na određene položaje sa izvjesnim zakašnjenjem.

Zamisao napada na neprijatelja u Gori bila je: sa jednim snagama u vidu klina probiti s pravca Mokrica ka kapeli Sv. Jovo i Pavao između k. 196 i k.129, a zatim produžiti sa čišćenjem neprijateljskih bunkera zalazeći im sa leđa i presijecajući ih na cesti Glina — Petrinja. Na ovaj način onemogućili smo svako povlačenje iz bunkera prema glavnom uporištu crkve i žandarmerijske kasarne. Sa jednim snagama napad je izvršen cestom Glina — Gora, gdje su naišle na neprijatelja koji je držao žand. stanicu i davao ogorčeni otpor. Napad se je odvijao tačno prema predviđenom planu, te za vrlo kratko vrijeme spoljni sistem odbrane neprijatelja bio je potpuno likvidiran. Poslije ove likvidacije neprijatelj držeći žand. kasarnu, utvr-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 34—6, k. 421 B.

² Vidi dok. br. 98 i 106.

³ Vidi dok. br. 197, 198 i 200.

⁴ Vidi dok. br. 98.

đenja oko crkve i jedno utvrđenje gdje im je bio štab davao je ogorčen otpor, te tako naši borci nisu uspjeli likvidirati ova tri uporišta.

Probijanju naših jedinica u neprijateljske položaje u mnogome doprinijelo je što je jedan domobran koji je prethodnog dana bio sa nama na sastanku izvršio sječenje žice na jednom mjestu, kao i otvaranje breše na cesti Gora — Glina, te su naši borci na ovim mjestima nesmetano ušli u neprijateljski položaj i počeli prema tačno predviđenom planu da čiste bunkere od neprijatelja. Osim toga ovaj domobran neutralisao je jedno mitraljesko gnijezdo bacivši nekoliko bombi na njega. Pored toga obavijestio je dosta domobrana da će biti napad i da ne daju otpora, što su u mnogome velikim dijelom i učinili.

Podilaženje naših jedinica prema neprijateljskim položajima bilo je dosta otežano, jer neprijatelj bio je potpuno obaviješten da će iste noći biti napad, te su oni svi bili na svojim položajima i spremni za doček. Njihovi oficiri išli su od bunkera do bunkera hrabreći, te tako čim su naši borci stigli na položaj bili su otkriveni od strane neprijatelja.

Poslije potpune likvidacije neprijatelja u bunkerima koncentrisao se je neprijatelj u žand. stanicu, oko crkve i oko štaba njihove bojne, odakle su davali ogorčen otpor. Naši borci pokušali su u više mahova sa jurišem zauzeti ova neprijateljska uporišta, ali su uvijek bili odbijeni. Prilaz je bio vrlo težak jer je ovuda, tj. neposredna blizina, brisani prostor a neprijatelj tukao je jakom vatrom. Za likvidaciju i ovih uporišta trebalo je upotrijebiti teška oruđa, tj. protivkolski top koji je momentano nalazio se na osiguranju prema Glini, te smo tako morali odustati od ove namjere i jedinice povući sa položaja. Borba je vođena oko 1 i pol sat.

Jedinice naše II brigade koje su se nalazile na osiguranju prema Petrinji i Glini nisu imale borbe jer neprijatelj iz svojih garnizona nije pokušavao da krene u pomoć napadnutoj posadi u Gori.

Po izvršenju akcije sve naše jedinice u redu su se povukle u svoje polazne baze.

Evakuacija plijena i zarobljenika izvršena je u pravom redu.

2.) U ovoj borbi zarobljeno je 135 domobrana. Zaplijenjeno je: 1 teški bacač bez postolja i nogara, 1 teški mitraljez, 2 laka bacača, 5 p. mitraljeza, 1 pištolj, 115 pušaka, 2 šmajsera. 90 ručnih bombi, 37.000 municije (metaka), 72 komada mina za teški bacač, 168 mina za mali bacač, p. mitraljeskih okvira 100 komada, tovarnih konja 15, 35 ranaca, 30 porcija, 10 ašova, 1

bicikl, 114 čebadi, 65 šinjela, 9 malih kazana, 80 kožnih fišeklija, 20 uprtača, 40 opasača, kao i ostale sitne vojničke sprema.

Pored ovoga sva sprema sa zarobljenih domobrana presvučena je i ostala u našim jedinicama.

3.) Gubitci neprijatelja u mrtvim i ranjenim jesu: 2 mrtva i nepoznat broj ranjenih neprijateljskih vojnika.

4.) U toku ove borbe na našoj strani bili su slijedeći gubitci: 8 mrtvih i 12 ranjenih drugova. Liste gubitaka prilažu se.

5.) Naknadno umrli od rana, koji su bili teško ranjeni, te na prevozu za bolnicu podlegli ranama, jesu: Vujaklija Jovo, vodnik, Cvijić Stanko, borac, Zorić Petar, borac, Pajić Nikola, borac, i Dujmić Miloš, borac. Imenovani su sahranjeni i to: Vujaklija Jovo u Obljaju, Cvijić Stanko u Grabovcu, Zorić Petar — Donja Komora, Pajić Nikola u Luščanima i Dujmić Miloš u Luščanima. Lista gubitaka za naknadno umrle dostavlja se.

6.) Drugova i starješina koji su pali smrću heroja nije bilo. Onih koje bi trebalo proglasiti narodnim herojima nije bilo. Borci koji su zaslužili pohvalu bit će pohvaljeni naredbom Štaba ove grupe.

7.) Kritički osvrt na akciju: Akcija je izvedena tačno po predviđenom planu. Greške u akciji jesu slijedeće: Referenti saniteta Štaba grupe i I brigade izgubili su se za vrijeme akcije, te svoju dužnost nisu izvršili. Ranjenike su previli poslije završene akcije. Četa za vezu I brigade otišla je u drugom pravcu tako da nije izvršila svoj zadatak. Jedna četa II brigade koja je imala zadatak da fingira napad na neprijatelja od Glinske Poljane uopšte nije došla na svoj položaj. Snalaženje boraca i starješina bilo je dobro. Veza sa I brigadom uspostavljena je tek poslije izvršene akcije, a sa II brigadom dobra. Veza između jedinica I brigade i njihovog štaba za vrijeme polaska na akciju bila je vrlo slaba, tako da je jedan bataljon otišao drugim pravcem a da o tome štab nije ništa znao.

8.) Za vrijeme akcije utrošena je slijedeća municija: 1800 pušč. i mitr. metaka za sve vrste naoružanja, 8 komada mina za mali bacač, 30 ručnih bombi i 4 granate za top 75 mm. Pokvarenog i izgubljenog oružja nije bilo. Oružje ranjenih i poginulih drugova izvučeno je iz borbe.

Dobitak municije poslije akcije iznosi: 35.200 metaka i ostala municija dobivena u akciji.

9.) Naročita napomena: U našem izvještaju⁵ od 25. VIII. t.g. izvjestili smo da je u ovoj akciji zarobljeno 2 teška mitra-

⁵ Vidi dok. br. 106

ljeza i 6 p. mitraljeza. Međutim naknadno smo konstatovali da je zaplijenjeno 1 teški mitraljez i 5 p. mitraljeza, što se ovim ispravlja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
sl. otsutan

(M. P.)⁶

Komandant:
Pet.⁷ Kleut

BR. 116

IZVJEŠTAJ ŠTABA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« OD 27 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE O PRILIVU NOVIH BORACA I BROJNOM STANJU JEDINICA¹

ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
»RADE KONČARA«
27 VIII 1943 god.

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. i P.O. HRVATSKE

U prilogu vam dostavljamo 2 operativna izvještaja² sa prilogima i politički izvještaj.

Primili smo vašu poštu³ 25 o. m. koju ste slali po direktnom kuriru.

Mi se sada nalazimo sa III Proleterskim bataljonom i 2 čete I Proleterskog bataljona i nekim djelovima IV Bataljona u Pokuplju, dok su ostale snage na Žumberku. Mi smo ovdje, kako vidite iz operativnih izvještaja, izvršili par akcija⁴ ali sada nema baš boljih mogućnosti za akcije, pošto je neprijatelj sve garnizone pojačao i utvrdio i u garnizonima su sve ustaše i Švabe.

U zadnjoj akciji na Kupčini⁵ pao nam je drug Simić,⁶ dosta iz nepažnje svoje, bio je sa jednom četom iz Odreda i sa

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁷ Petar

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—5, k. 1472.

² Vidi dok. br. 90 i 107.

³ Vidi dok. br. 78, 79 i 94.

⁴ Vidi dok. br. 90 i 107.

⁵ Vidi dok. br. 107.

⁶ Narodni heroj Milan Mraović-Simić

pištoljem išao naprijed, potukao 3 ustaše i tamo pao. Sada je došao drug Mladen⁷ sa kursa i preuzeo dužnost komandanta Odreda tur.-posavskog.⁸ Dužnost komesara Odreda za sada vrši drug Ivan Butković koji je u zadnje vrijeme bio komesar III Proleterskog bataljona.

Dužnost zamj. komesara Odreda vrši drug Joža⁹ koji je radio kod Turopolja, član K.K. V. Gorica.¹⁰ Zamj. komandanta Odreda za sada nema.

Za komandanta I Bataljona toga odreda dali smo druga Julija,¹¹ ali je pao sa konja i skršio ruku, te dok ne ozdravi ne može vršiti dužnost, a za sada još drugoga nismo postavili, pošto je još za sada jedan bataljon, pa je s njim Mladen. Dužnost komesara toga bataljona vrši drug Šnobl,¹² zamjenika za sada nema.

Ovaj odred za sada imade jedan bataljon od tri čete, dvije čete Turopoljaca i Posavaca a jedna četa (3) Siščana, koje smo formirali u jednu četvu radi toga da je popunjavamo sa novim [borcima] iz kotara Siska kojih dolazi u zadnje vrijeme dosta i moći će se od njih stvoriti bataljon. A iz Turopolja i Posavine takođe dolazi svaki dan oko 20 i uskoro će se moći formirati II bataljon od njih.

Samo za komandni kadar dosta teško a naročito politički; mi smo iz Brigade već dali nekoliko komandira, komesara, vodnika itd. Isto tako je problem i oružje, u zadnje vrijeme je jak priliv novih boraca te ih imade dosta nenaoružanih. I našu Brigadu smo ovaj puta nešto povećali iz Zagreba i Posavine a i iz Pokuplja, a imade izgleda da bi je mogli znatno povećati na ovome sektoru, na čem sada radimo.

Brigada sada broji oko 750 boraca i 100 omladinaca na licu. Turopolj.-posavski odred, tj. I bat.: oko 170 boraca.

25 o. m. dobili smo jedan protutenkovski top sa nešto granata od G.Š.¹³ i jedan teški bacač i protutenk. mitraljez; osim topa, ostalo se nalazi još u Bosiljevu, a top je došao preko Banije gdje je za sada dobra veza.

Oko 20 o. m. neprijatelj je napustio Pokupsko i Bučicu, tako da je sad veza preko Kupe sa Banijom dobra i brza.

⁷ Ivan Mladen

⁸ O formiranju Turopoljsko-posavskog NOP odreda vidi dok. br. 78 i 79

⁹ Žganec

¹⁰ Kotarski komitet Komunističke partije Hrvatske za kotar Velika Gorica

¹¹ Julije Veselko

¹² Franjo

¹³ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

Na Žumberku nema nikakvih znatnih promjena, nije bilo nikakve ofanzive od 25 proš. mjeseca, za koju smo vam javili,¹⁴ samo su Talijani i bijeli¹⁵ napravili bunkere kod Sv. Urbana i pleli žicu sve do hrvatske granice; baš pred neki dan ih je Žeželj¹⁶ sa II Proleter. bat. poprašio, priča se da su imali oko 50 mrtvih. Oni se još nalaze kod Urbana. II Bat. Žumb.-pokupskog odreda »Kljuka« nalazi se u Sv. Jani a I Bat. oko Željeznog i Tomaševića.

Mi ćemo ovdje gledati izvršiti još neku akciju zajedno sa ovim odredom, još ga malo bolje učvrstiti i srediti i onda ćemo preći na sektor Samobor — Sv. Nedelja gdje će također biti mogućnosti za mobilizaciju.

Brojno stanje i naoružanje ćemo poslati za koji dan.

Izručili smo pozdrav borcima i rukovodiocima od vas, i svi borci i rukovodioci dali su pozdraviti vas.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar

Zamj. komandanta

BR. 117

IZVJEŠTAJ ŠTABA DIVERZANTSKOG BATALJONA OD 27 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O DIVERZIJAMA OD 12 DO 24 KOLOVOZA¹

ŠTAB DIVERZ. BATALJONA²

Dne 27/VIII 1943

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. i P.O. HRVATSKE

I Z V J E Š T A J

12/VIII 1943 Zapaljena stanica Pivnica (daruvarska pruga), magazin, rezervoar za vodu.
Uništen vodocrp (pumpa za vodu) i razbijena tri srca na pruzi.³

¹⁴ Vidi dok. br. 17.

¹⁵ Odnosi se na Belu gardu.

¹⁶ Milan

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 3—6, k. 121 A.

² O formiranju ovog bataljona vidi primjedbu broj 2 uz dok. br. 77.

³ Vidi dok. br. 171.

- 13/VIII 1943 Zapaljena želj. stanica Čelić.⁴ Razbijena skret-nica i uništena tri srca na pruzi. Tu se sastaje daruvarska pruga sa virovitičkom. Iste noći zapaljena je stanica Cabuna,⁵ magazin i razbijena dva srca na pruzi. Kod iste stanice razbijen je most na željezničkoj pruzi koji je bio dugačak 10 metara.
- 15/VIII 1943 Razbijen most na daruvarskoj pruzi kod stanice Batinjani u dužini 15 metara.
- 17/VIII 1943 Dignut je u vazduh transportni voz na glavnoj pruzi kod stanice Popovače⁶ u 22 sata. Lokomo-tiva i tri vagona su uništeni, dok ih ima više oštećeno. Broj žrtava nije nam poznat. Promet je zaustavljen 24 sata.
- 22/VIII 1943 Polupana srca na daruvarskoj pruzi kod stanice Pivnica. Iste noći presječene su šinje na više mjesta kod stanica Đulaveca i Popelane.
- 23/VIII 1943 Porušen željeznički most kod stanice Popelane dužine 8 metara. Pored iste stanice, na cesti, jako je oštećen most u dužini od 9 metara.
- 24/VIII 1943 Porušen most na željezničkoj pruzi kod stanice Čelić u dužini od 11 metara.
- 24/VIII 1943 Porušen most na željezničkoj pruzi kod Pakraca (Krndija).⁷ Most je imao dvije babice a bio je dugačak 75 metara. Dvije trećine mosta je ska-šeno, dok ostala trećina je neupotrebljiva.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar

Komandant
Borivoj Milićević

⁴ Vidi dok. br. 173.

⁵ Vidi dok. br. 176.

⁶ Vidi dok. br. 182.

⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 87, 99 i 113.

UPUTSTVO ŠTABA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINI-
CAMA O POSTUPKU SA ZAROBLJENIM DOMOBRANIMA¹

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
K. br. 53/43

Dne 28 augusta 1943

POLITKOMESARIMA VI, VII i VIII DIVIZIJE
POLITKOMESARU UNSKE OPERATIVNE GRUPE

Posljednji događaji na frontovima te pad Musolinija i njegove posljedice za Jugoslaviju imali su velikog uticaja na raspoloženje domobrana. U zadnje su vrijeme sve češći slučajevi njihovih pobuna, prelaza na našu stranu, dezertiranja i izražavanja nezadovoljstva.

Kriza se u domobranstvu iz dana u dan sve više zaoštrava. Tomu doprinose i glasovi, koji kolaju po njihovim jedinicama, da će se njemačke trupe povući na sjever od Save.

Svaki pokret njemačkih trupa — pod komandu kojih oni i potpadaju — pojačava tu krizu. Zadnji događaji nam to najbolje potvrđuju. Događaji kod Kladuše, gdje se predao veliki broj domobrana našim jedinicama,² zatim bježanje iz »Tigar« divizije i predaja Muslimana domobrana u Gori,³ najbolje nam svjedoče o razmjerama koje ta kriza zauzima.

Da bismo tu krizu što više produbili treba do najvećih mogućnosti iskoristiti sve postojeće veze s domobranskim garnizonima, pojačati rad tamošnjih ljudi i forsirati njihovo prelaženje. Kod rada treba koristiti pored općih političkih momenta i činjenicu da se domobranstvo ustvari likvidira i pojedine formacije uključuju u *njemačku* vojsku s *otvorenim* zadatkom služiti samo i isključivo interesima Hitlerove Njemačke.

U vezi se s tim mijenja i postupak sa zarobljenim domobranima. Njima treba u svakom slučaju objasniti situaciju, pozvati ih da stupe u borbu i NOV, a onda ih puštati kamo oni

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 7/1—20, k. 420 A.

² Vidi dok. br. 138.

³ Vidi dok. br. 106 i 115.

žele, pa dakle i kući. Takav će nam postupak dati šire mogućnosti rastakanja domobranstva, a naročito u momentima njihovog kretanja protiv nas, bilo na Jadran, bilo na sjever.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

(M. P.)⁴

Politički komesar,
V.⁵ Holjevac

BR. 119

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG KORPUSA GLAVNOM ŠTABU
NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA NOP ODREDA SLO-
VENIJE OD 11 DO 28 KOLOVOZA 1943 GODINE¹**

AKCIJE PARTIZANSKIH ODREDA II KORPUSA N.O.V.H.

Ovaj operacijski izvještaj obuhvatiće akcije naših partizanskih odreda u razdoblju od 11 do 26 augusta 1943 godine.²

1. — Akcija na prugu Daruvar — Bastaji (sekcija Bjelovar 1 : 100.000) 9/10. VIII. 43. — Dijelovi Daruvarskog odreda srušili su naprijed navedenu prugu na dužini od 1800 m. Na toj dužini pokidana je i t.t. linija od koje je sakupljeno 1000 metara. 10/11. VIII. 43. — Dijelovi Daruvarskog odreda pokidali su 2000 m pruge i sakupili 4—5 km t.t. linije. U Brekinjskoj zaplijenjeno je 102 svinje.

2. — Akcija na Vrbasu (sekcija Požega 1 : 100.000) 10/11. VIII. 43. — Dijelovi Požeškog partizanskog odreda napali su ponovno Vrbovu, no bez uspjeha.

Plijen: 1 šmajser, 1 par odijela, 1 par cipela.

Neprijateljski gubitci: nepoznati. Zarobljen je 1 vodnik.

Naši gubitci: 2 mrtva i 1 ranjen.

3. — *Zasjeda kod Završja* (sekcija Požega 1 : 100.000) 11. VIII. 43. — Neprijatelj je krenuo iz Brestovca u jačini od 50 — 60 ljudi u pravcu Zakorenja i Gučana. Naišavši na dijelove Požeškog odreda vratio se nazad.

⁴ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁵ Većeslav

¹ Kopija originala, pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 35/2, k. 470.

² Redakcija nije mogla utvrditi kada je izvještaj poslan.

4. — *Ekonomska akcija u Novom Selu* (sekcija Pakrac 1 : 100.000) 12. VIII. 43. — Izvršili su je dijelovi Požeškog odreda.

Plijen: 15 mtc žita, motor-kotač, bicikl, 20 kg ulja, 50 kg soli i 35 novih vreća.

(Sekcija Bjelovar 1 : 100.000). Dijelovi Bilogorskog partizanskog odreda izvršili su je u St. Gradcu.

Plijen: 1 par konja, 6 svinja, 1 vol.

5. — *Akcija na štampariju* (sekcija Đurđevac 1 : 100.000) 13. VIII. 43. — Izvršili su je dijelovi Bilogorskog odreda u Virju.³ Nije se mogla izvesti zbog njene težine.⁴ Plijen: 45 pari cipela, 12 pari čizama, pisaća mašina, radio-aparat, 2 karabina, pištolj, dalekozor, 40 mtc žita.

6. — *Ekonomska akcija na Sirač* (sekcija Bjelovar 1 : 100.000) 13. VIII. 43. — Izvršili su je dijelovi Daruvarskog odreda i ujedno su rušili t.t. linije.

Plijen: 300 l vina, 200 l rakije, 1000 m t.t. linije.

7. — *Neprijateljski napad na Đakovačku Breznicu* (sekcija Brod 1 : 100.000) 13. VIII. 43. — Dvije bojne Vražje divizije krenule su iz Đakova za Paučje. U Đakovačkoj Breznici došlo je do borbe između njih i zasjede Diljskog odreda.⁵ Poslije borbe koja je trajala dva sata, neprijatelj se povukao u Đakovo.

Neprijateljski gubitci iznose 7 mrtvih i 12 ranjenih a naši 1 mrtav i 6 ranjenih.

8. — *Zasjeda kod Bastaja* (Bjelovar 1 : 100.000) 14. VIII. 43. — Dijelovi Daruvarskog partizanskog odreda nalazili su se u zasjedi između Malih i Velikih Bastaja. Patrola koja se tuda kretala svaki dan taj dan nije naišla. Zapaljena su 2 motora od vršalica i rekvirirano je iz dućana 320 kg soli, 50 kg šećera, 2 kg sumpora.

9. — *Ekonomska akcija na Novu Subocku* (sekcija Pakrac 1 : 100.000) 15. VIII. 43. — Izvršili su je dijelovi Posavskog odreda. Uhapšen je 1 ustaša.

Plijen: 3 konja, kola, krava, june.

Dijelovi tog odreda bili su u zasjedi na cesti Lipik — Gaj. Naišao je 1 kamion sa domobranima. Kamion je spaljen. Ranjeno je 5 civila, a ubijen je 1 narednik i 1 ustaša.⁶ Plijen: 1 pištolj.

³ Vidi dok. br. 14 i 44.

⁴ Riječ je o štampariji.

⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 92.

⁶ Vidi dok. br. 180.

10. — *Akcija na Gradinu* (sekcija D. Miholjac 1 : 100.000)
15. VIII. 43. — Izvršio ju je Podravski partizanski odred. Neprijatelj se je poslije kraće borbe razbježao.

Plijen: 10 pušaka.

Neprijateljski gubitci: 12 mrtvih. Naši gubitci: 2 ranjena.

11. — *Napad na Dragalić*⁷ (sekcija Pakrac 1 : 100.000)
15/16. VIII. 43. — Izvršio je Posavski partizanski odred u zajednici sa jednim bataljonom XVII Udarne brigade. Stanicu je branilo 40 domobrana kao i više ustaša sa 2 p. mitraljeza. Pruga je bila potrgana, ali su Njemci došli sa pancermom i krenuli u streljačkom stroju ka Dragaliću. Naši dijelovi su se morali povući.

Neprijateljski gubitci: nisu poznati.

Naši gubitci: 1 mrtav i 3 ranjena. Ranjen je i komandir diverzantske grupe i njegov kurir.

12. — *Akcija na Gorjane*⁸ (sekcija Vinkovci 1 : 100.000)
15/16. VIII. 43. — Uporište napao Diljski odred. U njemu je bilo 130 bundaša.⁹ Prilikom napada, polovina Njemaca se razbježala a polovina je dala otpor iz kuća, koje su zapaljene. Borba je trajala 5 sati. Ovo je bila prva akcija u kojoj je vojska bila prevezena na kamionima, odvezen plijen na njima i vojska je vraćena sa njima.

Ubijeno je oko 30 bundaša, a zarobljeno ih je 6 kao i 1 doktor.

Naši gubitci: 1 ranjen.

Plijen: 1 šmajser, 10 karabina, 400 metaka, apoteka, dućan »Bata«, roba iz 5 raznih dućana, 14 radio-aparata, 350 kg masti, 20 bicikli, 1 motocikl, 2 pisaće mašine, više konja i 1.000 kg nafte. Zapaljena je kudeljara koja je radila za Njemce i 6 vršalica.

17. VIII. 43. — Preko veze došlo je u partizane iz Čaglina 26 domobrana iz V pješачke pukovnije. Sa sobom su donijeli 1 teški mitraljez, 2 puškomitraljeza, 2 šmajsera i ostalo puške.

Dijelovi Posavskog odreda upali su u Novsku. Rekvirirano je sve iz šumarije. Plijen: 2 pisaće mašine, šapirograf, 3 puške, 120 metaka.

Akcija na Pleternicu (sekcija Požega 1 : 100.000) 17. VIII. 43. — Dok je XXI Brigada napadala Pleternicu,¹⁰ Požeški odred

⁷ Vidi dok. br. 180.

⁸ Vidi dok. br. 92.

⁹ Riječ je o »kulturbundovcima« (pripadnicima njemačke nacionalne manjine).

¹⁰ Vidi dok. br. 182 i 185.

je bio u zasjedi prema Novoj Gradiški. Neprijateljska pomoć je odbijena.

Plijen: 1 šmajser i 3 puške.

Neprijateljski gubitci: 10 što mrtvih, što ranjenih kao i 2 zarobljena.

Istodobno je srušen most između Bačindola i Cernika i prekopana je cesta Požega — Nova Gradiška. Na cesti Nova Gradiška — Petrovo Selo dočekan je 1 kamion sa Njemcima. Otvorena je vatra na isti, ali kako je naišao još veći broj kamiona sa bandom, zasjeda se je morala povući. Neprijateljski gubitci nepoznati.

15. — *Akcija na Sikirevce* (sekcija Vinkovci 1 : 100.000)

18. VIII. 43. — Akcija je izvedena po dogovoru.¹¹ Na našu stranu je prešlo: 6 oficira, 6 podoficira, 50 domobrana — Srba, dok je 30 domobrana — Hrvata na njihovu želju pušteno kući. Sa sobom su donijeli 76 pušaka, 20.000 metaka, 350 bombi, 100 čebadi, 14 pari novih cipela, 150 kg masti, 12 kanti ulja, apoteku vrijednu 2.000.000 kn. Također je došao 1 doktor i 1 apotekar.

16. — *Akcija na Bastaje* (sekcija Bjelovar 1 : 100.000) 18. VIII. 43. — Dok je XII Divizija napadala M. Bastaje,¹² Daruvarski odred bio je u zasjedi prema Daruvaru. Pomoć koja je išla odbijena je.

Plijen: 1 p. mitraljez, 1 šmajser, 14 pušaka kao i ostala sprema. Neprijatelj je imao 10 mrtvih. Zarobljeno je 15 domobrana.

17. — *Zasjeda na cesti Lipovljani* — *Novska* (sekcija Pakrac 1 : 100.000) 18/19. VIII. 43. — Dijelovi Posavskog odreda bili su u zasjedi na pomenutoj cesti. Naišla su 2 Njemca na motociklu. Isti su zarobljeni, motocikl je uništen.

Zaplijenjeno je: 1 pištolj i 1 ruska askerica.

Dijelovi Požeškog odreda izvršili su ekonomsku akciju na Marin Dvor (sekcija Požega 1 : 100.000).

Plijen: 200 mtc žita, 3 para volova, par konja, 1 krava i 12.000 kn.

18. — *Akcija na Golince* (sekcija D. Miholjac 1 : 100.000). — Izveo ju je Podravski odred. Neprijatelj se razbjegao.

Njegovi gubitci su 13 mrtvih od kojih je 1 bio zastavnik. To je bilo 20. VIII. 43.

Plijen: 1 puška i nešto sprema.

19. — *Zasjeda kod Prandanovaca*¹³ (sekcija D. Miholjac 1 : 100.000) 20. VIII. 43. — Dijelovi Diljskog odreda bili su u

¹¹ Akciju je izvršio Diljski NOP odred. Vidi dok. br. 83.

¹² Vidi dok. br. 63, 64, 66, 69 i 70.

¹³ Vidi dok. br. 92 i 185.

zasjedi na pruzi. U 18 sati naišao je vlak sa 600 gestapovaca. Poslije kraće borbe naša zasjeda se je povukla, jer je bila mnogo slabija. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i više ranjenih.

20. — *Akcija na vršalice* (sekcija Pakrac 1 : 100.000) 20. VIII. 43. — Dijelovi Posavskog odreda dovezli su na oslobođeni teritorij 4 ispravne vršalice iz Poljane. Peta vršalica je bila sabotirana, pa su je naši drugovi uništili.

21. — *Napad na vlak* (sekcija D. Miholjac 1 : 100.000) 21. VIII. 43. — Dijelovi Diljskog odreda na stanici Koška napali su vlak pun policajaca, ustaša i domobrana.¹⁴

Zarobljeno je: 4 puške, 6 domobrana, 4 željezničara, 1 njem. policajac, dok je 1 ubijen. Potpunu likvidaciju vlaka spriječio je dolazak pancera. Partizani su na to otvorili jaku vatru po vlak. Bilo je više mrtvih i ranjenih.

22. — *Akcija ekonomska u Rešetarima* (sekcija Požega 1 : 100.000) 21/22. VIII. 43. — Izveli su je dijelovi Požeškog odreda na mlin.

Plijen: 1.000 kg brašna, remenje i par konja.

23. — *Neprijateljski napad na Subocku* (sekcija Pakrac 1 : 100.000) 22. VIII. 43. — Neprijatelj je u jačini od 2 satnije zdrugovaca krenuo iz Pakraca. Daruvarski odred je prihvatio borbu koja je trajala čitav dan. Pri svom odstupanju neprijatelj je gonjen do Lipika.

Plijen: 2 puške i 3 para odijela. Neprijatelj je imao više mrtvih i ranjenih. Naši gubitci: 3 mrtva od napora, 4 dezertirala sa oružjem.

24. — *Akcija na Stare Mikanovce* (sekcija Vinkovci 1 : 100.000) 22. VIII. 43. — Posada se sastojala od 30 domobrana i 12 žandara. Poslije borbe koja je trajala 1 sat, uporište je likvidirano.¹⁵ Zarobljeno je 40 karabina, 1 šmajser i 20.000 metaka, 22 domobrana i 1 žandar. Ubijeno je 2 žandara, dok su se ostali razbježali. Spaljena je željeznička stanica St. Mikánovci (nalazi se na pruzi Zagreb — Beograd) i pokidane su sve telefonske veze.

25. — *Akcija na t.t. liniju* (sekcija Bjelovar 1 : 100.000) 25. VIII. 43. — Dijelovi Podravskog partizanskog odreda izvršili su skidanje t.t. linije i sakupili 9 km iste.

26. — *Akcija Požeškog partizanskog odreda* (sekcija Požega 1 : 100.000) 25/26. VIII. 43. — Dijelovi odreda napali su rudnik uglja Gunjevci. Zaplijenili su 31 radnika, 2 konja i sav alat.

¹⁴ Vidi dok. br. 110.

¹⁵ Vidi dok. br. 191.

Iste noći, dijelovi tog odreda napali su željezničku stanicu Zapolje na pruzi Zagreb — Beograd.¹⁶ Čuvalo ju je 8 domobrana i 4 Njemca. Kad su osjetili za partizane razbježali su se. Zapaljena je stanica, a bunker i uništeni. —

Nešto dalje zapaljeni su bunker i kod željezničkog mosta koji je te večeri bio bez posade. Isti se nije mogao uništiti jer nije bilo eksploziva.

AKCIJE PARTIZANSKIH STRAŽA

Partizanska straža iz s. Podgorje u noći između 27 i 28 o. mj. zaplijenila je u selu Drenjski Slatnik (sekcija Brod 1 : 100.000) 14 pušaka i 1.300 komada metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:

¹⁶ Vidi dok. br. 200.

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA U VEZI S FORMIRANJEM DIVERZANTSKIH ČETA I VODOVA U OPERATIVNIM JEDINICAMA¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
A. br. 145
dne 28. VIII. 1943

Organizacija diverzantskih
četa.

ŠTABU X DIVIZIJE
ŠTABU XII DIVIZIJE
ŠTABOVIMA SVIH PARTIZANSKIH ODREDA
II KORPUSA N.O.V. i P.O. HRVATSKE
ŠEFU DIVERZANTSKE SEKCIJE

Položaj

Da bi djelovanje naših operativnih jedinica bilo u potpunosti omogućeno, potrebno je da se, pored ostalog, formira u svakoj diviziji diverzantska četa, a u odredima diverzantski vodovi. U tu svrhu ovaj Štab

N A R E Đ U J E :

1. Štabovi divizija odrediće po šest hrabrih i bistrih drugova iz svake brigade s kojima će komandiri upućeni iz Diverzantskog bataljona² održavati diverzantski kurs. Vrijeme trajanja kursa odrediće komanda diverzantske čete u dogovoru sa štabovima divizija.

2. Nakon završenog kursa formira se od tih kursista diverzantska četa koja će biti u sastavu jednog bataljona neke brigade, pod njegovom komandom i staranjem u svakom pogledu osim u izdavanju naređenja za akciju, što određuje štab divizije.

3. U slučaju dužeg odjeljivanja jedne brigade iz sastava divizije dodjeljuju se šestorica diverzanata te čete toj brigadi.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 8/3, k. 881.

² O formiranju Diverzantskog bataljona Drugog korpusa vidi dok. br. 77.

4. Da bi se u diverzantskoj četi moglo raditi vojnički i politički treba štab divizije da odredi za to odgovorne drugove.

5. Dužnosti tih diverzantskih jedinica jesu: Vršenje zadataka diverzantske naravi kako im naredi štab divizije i to uvijek uz prisustvo operativnih jedinica, evakuacija diverzantskog materijala iz uporišta, uz kontrolu polit. komesara. Za vrijeme mirovanja izobrazba diverzanata do stepena njihovog rukovodioca. Osim toga vojnički i politički rad kad god se za to uhvati vremena. Inače ne mogu biti zaduživani ostalim dužnostima, kurirskom, stražarskom i tome slično. Kad se jedna grupa izobrazila, treba da se održava kurs s novom partijom, ali s tim da se po završenom kursu ti borci upute natrag u sastav jedinice ukoliko nisu potrebni za popunu diverzantskih četa. I tako se redom nastavlja s izobrazbom. Komanda diverzantske čete čuvaće spisak svih drugova koji su završili takav kurs.

6. Štabovi odreda organiziraće ovakve kurseve u svojim jedinicama [kad] im se vrate kursisti borci upućeni na diverzantski kurs koji će se održati pri Štabu Diverzantskog bataljona.

7. Cilj formiranja ovih diverzantskih jedinica u sastavu operativnih jedinica jest da bi ove mogle vršiti akcije s diverzijama i onda i tamo gdje nema dijelova samostalnog Diverzantskog bataljona II Korpusa N.O.V. i P.O. Hrvatske.

Napominjemo štabovima da paze na izbor drugova za kurs, jer dotični štab dolazi u vrlo neprijatnu situaciju kad daje diverzantu zadatak a nema povjerenja da će ga ovaj izvršiti. Kursista na diverzantskom kursu može steći znanja, ali hrabrosti ne može.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Po naređenju komandanta
načelnik štaba:
Mato Jerković

(M. P.)³

³ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA UNIŠTE KOMUNIKACIJE KOJIMA SE SLUŽI NEPRIJATELJ¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
Op. br. 32

dne 28. VIII. 1943 u 12 h.

Naređenje za rušenje
pruge.

ŠTABOVIMA SVIH PARTIZANSKIH ODREDA ŠTABA
II KORPUSA N.O.V.H.
KOMANDAMA SVIH PODRUČJA ŠTABA II KORPUSA
N.O.V.H.

Položaj

Neprijatelj se obilno koristi našim prugama za prevoz svojih trupa, tenkova, kamiona, oružja, municije, goriva, opreme i hrane. Time mu se omogućava da se brzo prebacuje gdje on hoće, da vrši koncentraciju kamo hoće, da šalje pomoć na ugrožena mjesta itd., a sve mu to produžava život.

Da bi mu to omeli i time mu nanijeli veliku štetu, ovaj Štab

N A R E Đ U J E :

1. — Posavski partizanski odred vršit će diverziju pruge na dijelu Banova Jaruga — Pakrac i Banova Jaruga — Novska (sekcija Pakrac 1 : 100.000). Početni radovi opravke »Plavog mosta« imaju se uništiti.

2. — Požeški partizanski odred vršit će diverziju pruge na dijelu Kapela-Batrina — Požega, Požega — Velika i Pleternica — Čaglin (sekcija Požega 1 : 100.000).

3. — Diljski partizanski odred vršit će diverziju pruge na dijelu Našice — Osijek, Vrpolje — Đakovo i Vrpolje — Brod (sekcija Brod, Vinkovci, Osijek 1 : 100.000).

4. — Podravski partizanski odred vršit će diverziju pruge na dijelu Suhopolje — Čačinci, Čačinci — Našice (sekcija Slatina, D. Miholjac i Brod 1 : 100.000).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 5—1/I, k. 470.

5. — Daruvarski partizanski odred vršit će diverziju pruge na dijelu Daruvar — Pakrac, Daruvar — Suhopolje (sekcija krac, Bjelovar, Slatina 1 : 100.000).

6. — Bilogorski partizanski odred vršit će diverziju pruge na dijelu Bjelovar — Grubišno Polje, Bjelovar — Đurđevac — Virovitica (sekcija Bjelovar, Đurđevac 1 : 100.000).

7. — Pruge se imaju potpuno izbaciti iz saobraćaja, tj. pragovi se moraju popaliti, nasipi prekopati, propusti i mostići porušiti, šine odvući i pobacati.

8. — Sa rušenjem pruge kidati i telefonske linije. Žicu svu pokupiti, a isto tako i izolatore i predati ih komandama područja. Paziti da se izolatori svi pokupe i da se ne razbiju. Telegrafске bandere treba prepiliti.

9. — Za rušenje pruge koristiti mjesno stanovništvo i seoske straže uz saglasnost N.O.O.-a i komandi područja.

10. — Jednovremeno sa rušenjem pruge, odredi moraju nastaviti sa prodiranjem na neoslobođeni teritorij, a ne ostati samo pri diverziji pruge.

11. — Na svim naznačenim sektorima informativni oficiri pojedinih odreda treba da popišu sve mostove koji se bez diverzanata ne mogu porušiti, sa naznakom gdje se nalaze, kolika im je dužina i od čega su (zidani, željezni, itd.), te isti spisak dostaviti u ovaj Štab.

12. — Za 10 (deset) dana, gore navedene pruge ima da budu izbačene iz saobraćaja (rok se razumije od prijema naređenja). Poslije prolaska tog roka, svi će štabovi odreda odmah podnijeti pismeni izvještaj o tomu koliko su i gdje pruge porušili, koliko telefonske linije i izolatora pokupili.²

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Načelnik Štaba:

M.³ Jerković

Šef operativnog odsjeka:

Franjo Kofler

Dostavljeno: Štabu X i XII Divizije
N.O.V.H. radi znanja. —

² O izvršenim diverzijama vidi tom V, knj. 19, Pregled akcija NOP odreda Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 30 rujna 1943 godine.

³ Mato

BR. 122

NAREĐENJE ŠTABA DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM ŠTABOVIMA DA FORMIRAJU KURSEVE ZA DESETARE I VODNIKE¹

ŠTAB II KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
A. br. 147
dne 28. VIII. 1943

Osnivanje kurseva pri štabovima
brigada i odreda.

ŠTABU X DIVIZIJE
ŠTABU XII DIVIZIJE
ŠTABOVIMA SVIH PARTIZANSKIH ODREDA
II KORPUSA N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Položaj

Da bismo što brže, što bolje i što u većem broju osposobili potreban rukovodeći kadar, ovaj štab izdaje u smislu direktiva G.Š. Hrvatske² slijedeće

N A R E Đ E N J E :

1. Pri svakom štabu brigade i odreda osnovaće se deseto-dnevni kurs na kome će se izabrani borci osposobljavati za desetare, eventualno i za vodnike.

2. Na kurs odredite iz svog bataljona po dva do četiri druga, odnosno drugarice koji imaju uslova da se razviju u dobre rukovodioce.

3. Za predavače odredite članove štaba brigade, odnosno bataljona koji imaju stručnu vojnu naobrazbu (svršeni aktivni ili rezervni oficiri ili podoficiri), drugove koji su svršili u našim školama vojne kurseve, te nadalje drugove rukovodioce koji bilo od kud poznaju materijal koji će se predavati na tim kursovima, posjedu u podesan metod predavanja, te napokon neprijateljske oficire i podoficire koji su prešli k nama kao i one koje zarobimo. Ove posljednje upotrebljavati uz kontrolu.

4. Kursistima dati istovremeno i najosnovnije iz poznavanja linije narodno-oslobodilačke borbe. Zato će štab brigade,

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 7/5, k. 881.

² Glavni štab NOV i PO Hrvatske

odnosno odreda zadužiti jednog polit. komesara po tim pitanjima.

5. Plan kao i program materijala koji se treba preći na tim kursevima vidi se iz priloga dostavljenog od G.Š. Hrvatske. U napomenama tog plana stoji pod tačkom 7 da »dril« treba svesti na minimum, što je za naše prilike osobito važno. Bitno je dakle da se ti mladi rukovodioci nauče čvrstoj i sigurnoj komandi, što je jedan od osnovnih uslova za sticanje autoriteta pred svojim vojnicima, no kursisti ne treba da na te komande i vrše radnju više nego što je potrebno da je zaista znadu pravilno izvesti.

6. Osim usmenih predavanja, treba svaki predavač da i pismeno obradi temu i da je umnoži u onoliko primjeraka koliko ima kursista, te iste primjerke razdijeliti kursistima, kako bi mogli učiti van predavanja. Nakon svršenog kursa kandidati treba da predaju u štab brigade te primjerke kako bi se isti mogli koristiti za slijedeći kurs.

7. Nakon položenog ispita upotrijebite mlade rukovodioce prema potrebama vaših jedinica, a višak i one koji imaju uslova za daljnje razvijanje uputite na vodnički (delegatni) odnosno komandirski kurs koji ćete osnovati pri štabovima divizija prema planu koji ćemo vam dostaviti.

8. Kurs organizirajte odmah tako da bi kursisti do konca mjeseca septembra mogli završiti desatarski i vodnički kurs te stići na komandantski kurs pri ovom štabu sa III-ćom klasom.

9. Kursisti za vrijeme kursa ne mogu se upotrebljavati ni za kakove dužnosti i kreću se uz štab brigade. Na oslobođenom teritoriju mogu radi većeg korišćenja vremena ostati na jednom mjestu sa predavačima duže vremena, ne moraju dakle pratiti brigadu pri svakom njenom pokretu. No to će zavisiti o konkretnim prilikama.

10. Čim osnujete kurs izvijestite nas. Isto tako izvijestite nas po završenom ispitu.

Na ovakav način mi ćemo uspjeti da osposobimo sve naše dobre i odane borce za rukovodioce i spremni ćemo dočekati krupne i lijepe zadaće koje nam pretstoje u najskorijoj budućnosti.

Prilog: plan i program.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Polit. komesar:

(M. P.)³

Načelnik Štaba

M.⁴ Jerković

³ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁴ Mato

**IZVJEŠTAJ ŠTABA DESETE DIVIZIJE OD 28 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O NAPADU NA KRNDIJU¹**

ŠTAB
X DIVIZIJE
NAR. OSL. VOJ. HRVATSKE
A. br. službeno
dne 28 avgusta 1943 g.

ŠTABU II KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

Položaj

Dana 27 ov. mj. navečer jedinice naše Divizije u zajednici sa jednim bataljonom Diljskog odreda izvršile su akciju na neprijateljsko uporište Krndiju.² I ova se akcija završila kao i prošla tako, da je neprijatelju uspjelo raštrkati se po kukuruzima, iako smo u napad i obruč predvidjeli tri bataljona, među kojima je bio jedan odredski bataljon, da bi mogli sve pohvatati.

Uporište je osvojeno prije zore, ali kako je bila ravnica, a na zasjede je neprijatelj naišao još u toku noći, morali smo se povući, tako da nismo mogli duže ostati. Ako se tome još doda ravnica, dalek put kojega su jedinice trebale prevaliti.

Neprijateljski gubici iznose preko 40 vojnika i oficira, koliko se zna, dok je na zasjedi prema Đakovu gdje su nastupali tenkovi od 15 tona pobijen priličan broj.³ Mi smo imali 7 mrtvih i 10 ranjenih drugova. Zarobljena su 4 domaće Švabe.

U toj akciji i na toj zasjedi, [od neprijatelja] koji je išao iz Našica i Đakova, zaplijenjeno je 26 pušaka, 3 šmajsera, 5 pištolja i oko 15.000 metaka. Osim toga zaplijenjeno je dosta kola i konja kao i ostale stoke, kao i nešto ratnog ostalog materijala.

Interesantno je napomenuti da su žene onih seljaka (Švaba) iz sela Slatnika,⁴ koje smo napali prvi dan,⁵ a koji su bili pobjegli u kukuruze, donijele 19 pušaka i rekle: »da

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/2, k. 1121.

² Vidi dok. br. 114.

³ Vidi dok. br. 194, 195 i 197.

⁴ Drenjski Slatinik

⁵ Napad na ovo uporište izvršen je 25/26 kolovoza. Vidi dok. br. 108 i 111.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Polio

Uprište je svedeo: prije rata, ali kako je bila ravna, a na svede je neprijatelj naobio je u toku rata, razlika je ne poredi tako, da misle negli duže stati, ike se tamo je dođa ravnicu, dalek put kojega su jedinice trebale prevesti.

Neprijateljski gubici iznose preko 4 vojnika i oficira, velike su štete, dok je na ranjeli pruža lakšu brigu na sanitarni transport od 15 tona pešijane je prilaziti broj, Mi smo imali 7 ranjelih i 1 ranjenik drugoga, zarobljena su 4 domaća stoka vrata.

U toj sklopi i na savjetnici koje su imale u Vasilcu i Tazkova, zaplijenjeno je 26 pušaka, 3 kumalica, 5 pištolja i oko 15.000 streljaka. Osim toga zaplijenjeno je dosta kasa i kumje tac i ostale stvari. Uze i nešto rebarar stolaru materijala. Sadržano

[illegible]

Polifluorur:

Topic:

Uladu Maria

R.

su oni najsretniji što neće nositi više puške«. U selo Pridvorje koje je također likvidirano⁶ otišla je jedna patrola, jer da i tamo navodno hoće da predaju puške.

Sutra ujutro uputićemo jedan bataljon preko bila Krndije i Papuka da otprati rogatu stoku i svinje, a ostale jedinice će sutra poslije podne krenuti cestom prema Požeškoj kotlini.⁷

SMRT FASIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Vlado Janić

(M.P.)⁸

Komandant:

Vinko Antić

BR. 124

PISMO ŠTABA DRUGE OPERATIVNE ZONE OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O TOKU MOBILIZACIJE U MOSLAVINI I NA KALNIKU I O FORMIRANJU BRIGADE¹

ŠTAB II OPERATIVNE ZONE

N.O.V. i P.O. HRVATSKE

A. broj: 495/43

28. VIII. 1943

ŠTABU II KORPUSA NAR. OSLOB. VOJSKE HRVATSKE

Radio-stanicu XII Divizije, koja je ostala ovdje,² zadržali smo kod nas i nastojimo da je popravimo. Vjerojatno da ćemo u tome uspjeti ako dobijemo potrebne lampe iz Zagreba. U slučaju da stanicu ne možemo popraviti mi ćemo vam javiti da pošaljete po nju.

Kod nas nema никакvih promjena. Mobilizacija teče na veliko, tako da imamo u Moslavačkom i Kalničkom odredu oko

⁶ Vidi dok. br. 108 i 111.

⁷ Po dolasku u Požešku kotlinu, Divizija je po naređenju Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske upućena u Moslavinu i stavljena pod komandu Druge operativne zone. Vidi dok. br. 93 i 103.

⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 40/4, k. 1472.

² Riječ je o Kalniku, gdje je Divizija dejstvovala od 5 do 23 srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 4.

500 nenaoružanih boraca. Ukoliko vi imate nepotrebnog oružja, molimo vas da nam stavite na raspolaganje. Oko 1. IX. ov. g. formirat ćemo našu novu brigadu,³ koja će djelovati u Zagorju i Moslavini.

Vojnička situacija u Zagorju izmijenila se utoliko što su u sva sreska mjesta došli Nijemci. U cijelom Zagorju ima ih oko 4—5.000. Ovih dana primjećena je jača koncentracija njemačkih trupa sa nešto tenkova na liniji Koprivnica — Đurđevac — Novi Grad — Kloštar. Po najnovijim podacima te se trupe sada prebacuju za Mađarsku.

Preko našega štaba došla je pošta za vas iz GŠH,⁴ pa vam je upućujemo.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. otsutan

(M.P.)⁵

V. d. komandanta:
Vlado Matetić

BR. 125

IZVJEŠTAJ ŠTABA ŠESTE DIVIZIJE OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT- SKE O STANJU U DIVIZIJI I O RAZMJESTAJU JEDINICA¹

ŠTAB VI DIVIZIJE NOV
— HRVATSKE —
A. broj 550-43
28 avgusta 1943

31. 8. 43²

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Opći vojnički izvještaj

1. Opća vojnička situacija.

Kako Divizija ne djeluje kao cjelina, na jednom sektoru, nego je rasparčana po brigadama, to je vojnička situacija na sektoru svake brigade različita.

³ O formiranju ove brigade vidi primjedbu br. 7 uz dok. br. 45.

⁴ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

⁵ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44/1—5, k. 419.

² Datum prijema izvještaja u Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

III Brigada sa Štabom divizije i bataljonom sa Drenovače³ drži položaje prema K. Vakufu i Bihaću sa zadatkom da spriječi nadiranje neprijatelja u pravcu juga. Brigada postavlja zasjede neprijatelju na komunikacijama Vrtoče — Vakuf i Bihać — Vrtoče i imala je priličnog uspjeha.⁴ Neprijatelj je nakon tih akcija bolje osigurao cestu tako da je teže izvoditi akcije na njoj. Na sektoru Bihać — Petrovac koncentrirana je jedna njemačka divizija.⁵ Prije nekoliko dana u Bihać je stigla 373 legionarska divizija sastavljena od domobrana sa njemačkim komandnim kadrom. Moral u toj diviziji je vrlo loš. Držimo veze sa oficirima u diviziji. Neprijatelj na ovom sektoru nije vršio nikakve ofanzivne radnje, uglavnom je sa manjim snagama (jednom četom) vršio nasilno izviđanje naših položaja i tukao naše položaje artilerijom. Tukli smo neprijatelja u Kulen Vakufu artilerijom i bacačima i izazvali kod njega priličnu pomet.⁶ Po najnovijim vijestima koje još nijesu provjerene, Nijemci se sa ovog sektora povlače, a zamjenjuju ih legionarske jedinice. Ukoliko neprijatelj misli prodirati u pravcu juga,⁷ o čemu govore svi izvještaji koje smo prikupili, za to mu ne bi bile dovoljne ove snage s kojima raspolaze.

II naša Brigada nalazi se između Drniša i Vrlike. Poslije razbijanja četničkih bandi u Dinari, oslobođanja Kijeva i Vrlike, te sloma četničko-talijanske ofanzive situacija na tom sektoru se znatno popravlja.⁸ Moral neprijateljskih vojnika i stanovništva njima naklonjenog je u mnogome opao. Brigada je u stalnim akcijama, imala je i gubitaka, ishrana joj je vrlo slaba, te bi Brigadi bio nužan odmor.

I Brigada držala je položaje prema Gospiću. Neprijatelj je izvršio ofanzivu, uspio da iznenadi naše snage, zadao im prilične gubitke i zauzeo L. Osik i Perušić.⁹ Neprijatelj je na tom sektoru ofanzivan, ali koncentracijom naših većih snaga i našim operacijama situacija će se i na tom sektoru popraviti.

Hrvatski bataljon »Matija Gubec« napadao je skupine bijele garde po šumama i imao je u tome izvjesnog uspjeha.¹⁰

³ Odnosi se na Treći bataljon Ličkog NOP odreda.

⁴ Vidi dok. br. 30 i 73.

⁵ Odnosi se na 114 lovačku diviziju.

⁶ Vidi dok. br. 73.

⁷ Odnosi se na prodor neprijateljskih snaga prema Dalmaciji, koji je počeo 28 kolovoza 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa od 9 rujna 1943 i izvještaj Štaba Kninskog sektora Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

⁸ Opširnije o tome vidi dok. br. 42, 58, 112.

⁹ Vidi dok. br. 74.

¹⁰ Vidi dok. br. 105.

U hrvatskim selima počela se situacija popravljati. Bataljon je brojčano pojačan i stalno se povećava.

2. Organizaciono stanje.

Jedinice su uglavnom organizaciono sređene. Međutim ima još veliki broj nedostataka. Nedostaci se sastoje u tome što još nijesu najbolje oformljene desetine i vodovi, što se ne zna točno koji vojnik pripada kojoj desetini i gdje mu je mjesto itd. Izdata su naređenja u cilju da se to sredi.

Divizija ima tri brigade sastavljene od četiri bataljona. Bataljoni imaju po tri pješadijske i jednu mitraljesku četvu. U brigadi postoji četa za vezu i pionirski vod, formiraju se i brigadni sanitetski vodovi, od kojih će se docnije formirati sanitetska četa. Sem toga Divizija ima jedan hrvatski bataljon,¹¹ a privremeno je pod njenom komandom jedan bataljon L. P. Odreda na Drenovači. Pri Diviziji postoji vod za vezu, prateća četa, koja je podijeljena na dva voda (protutenkovski i bacački), svaki vod po tri odjeljenja (jedno oruđe), inžinjerska četa podijeljena na tri voda: pionirski, pontonirski i minerski. Divizija ima svoju pokretnu divizijsku bolnicu.

Pri Diviziji ćemo formirati još velosipedske vod koji će doći u sastav čete za vezu Divizije. Ukoliko dobijemo još jedno protutenkovsko oruđe mislimo prateću četvu pretvoriti u prateći bataljon, koji bi bio sastavljen od dvije čete (protutenkovske i čete pratećih oruđa—bacačke).

3. Ocjena štabova.

a) Štabovi brigada:

Štab I Brigade ne zadovoljava u potpunosti. Uglavnom mu manjka organizatorski smisao. Štab nema pravilnog plana rada, ne uzdiže pravilno komandni kadar, ne izvodi planske operacije itd. Štab je bio dugo izvan kontrole Štaba divizije, te mu nijesmo mogli ukazivati dovoljno pomoći.

Štab II Brigade je dobar i zadovoljava. U akcijama se pokazao samostalan i odlučan. Ima inicijative.

Štab III Brigade je dobar. Dolaskom novog komandanta¹² situacija se u Brigadi potpuno promijenila. Štab je poletan, ukazuje dovoljno pomoći štabovima bataljona, stvara sam plan za rad sa komandnim kadrom i borcima, stalno obilazi jedinice itd.

b) Štabovi bataljona:

Uglavnom su potpuni i zadovoljavaju. Štab hrvatskog bataljona je dobar. Štabovi bataljona u III Brigadi su bolji

¹¹ Riječ je o bataljonu »Matija Gubec«.

¹² Milan Šijan

nego u ostalim brigadama. U II Brigadi osjećao se nedostatak u komandnom kadru bataljona usljed gubitaka u akcijama. Ukazali smo im pomoć, tako da sada štabovi bataljona II Brigade zadovoljavaju. Štabovi bataljona I Brigade nijesu se snašli u posljednjim operacijama oko Perušića. I u tom pogledu pomoći ćemo I Brigadi slanjem kadra iz III Brigade.

c) Niži komandni kadar:

U svim brigadama je podjednak. Komandiri četa razlikuju se znanjem i autoritetom od nižih starješina. Desetari su u svim brigadama najslabije starješine i ne razlikuju se mnogo od boraca. Organizacijom kurseva pri štabovima brigada i Divizije, te pravilnijim radom i obukom sa nižim komandnim kadrom mislimo da ćemo i to pitanje riješiti.

4. Pregled vojničke obuke.

a) Viši komandni kadar:

Štabovi brigada i bataljona dobijaju od Štaba divizije da obrađuju pismene zadatke: opis borbe, kako se radi na vojnom usavršavanju u jedinici, iz pojedinih grana vojne nauke itd. Iz obrađene teme vide se nedostaci, te im se na njih ukazuje. Sem toga pri Štabu divizije drže se povremeno referati iz pojedinih grana vojne nauke na kojima prisustvuju komandanti i komesari brigada i bataljona. Do sada su održana takva dva časa (napad na utvrđeno mjesto, i o iznenađenju). Rezultati takvog rada su dobri, drugovi se interesuju za pojedina vojnička pitanja, pišu, čitaju itd. U budućem radu davaćemo komandantima brigada i bataljona pismene i usmene taktičke zadatke. Oskudica je u tome što nemamo vojne literature.

b) Niži komandni kadar:

Niži komandni kadar izgrađuje se uglavnom na kursovima i u jedinicama. Organizovani su kursevi pri Štabu divizije koji traju mjesec dana, a koje stalno obilaze članovi Štaba divizije. Ti kursevi daju vrlo dobre rezultate. Pri štabovima brigada drže se kursevi za desetare. Nedostatak kod ovih kurseva bio je u tome što se na njima prevaljivao preobilan materijal za vrlo kratko vrijeme tako da ga kursisti nijesu mogli savladati. Nedostaci druge vrste bili su ti što se kursovima nije dovoljno pomagalo od strane štabova brigada, te kurs nije bio na svojoj visini. U II Brigadi u posljednje vrijeme kurs nije radio zbog bolesti nastavnika i neprekidnih akcija. Kurs je u Brigadi ponovno počeo. Sem rada na kursovima komandni kadar dobiva od štabova bataljona, brigada i Divizije praktične zadatke na terenu, iz borbene obuke, ratne službe, fortifikacije itd. Komandiri četa dobivaju i pismene zadatke. Pored ovoga na kon-

ferencijama ukazuje se na sve greške i nedostatke komandnog kadra u cilju njihovog teoretskog uzdizanja.

Usljed oskudice u vojnoj literaturi Štab divizije će izdavati manje priručnike za starješine.

c) Obuka boraca:

Obuka se uglavnom izvodila nesistematski, bez plana. Rađene su stalno iste stvari (pješ. egzercir, gimnastika) a nije se radilo ono što je borcima najpotrebnije i u čemu najviše griješe. Štab divizije je izdao plan desetodnevnog rada u cilju svladavanja najpotrebnijih stvari. Postignut je izvjestan napredak, ali ni izdaleka nije urađeno sve što bi trebalo. Štabovi bataljona nemaju u tom smislu inicijative. Štab III Brigade stvorio je dobar plan za rad istovremeno sa komandnim kadrom i sa borcima koji se sastoji u tome da se najprije pređu sve stvari recimo iz napada (kretanje, podilaženje, prebacivanje u streljačkom stroju, nišanje itd.), da se u tome obuči čitav komandni kadar i borci i to da se radi praktično po cijelom bataljonu i odmah ukazuje na greške. Rezultati su se do sada pokazali dosta dobri.

d) Specijalne jedinice:

Oficir za vezu Divizije¹³ održava kurs za održaće veze. Isto tako i referent saniteta pri Diviziji¹⁴ drži kurs za bolničare.

Inače inžinjerska četa Divizije, prateća četa Divizije, pionirski vodovi po brigadama, čete za vezu i baterije vrše stalnu obuku u cilju specijaliziranja u svom poslu. Dosta lijepe rezultate pokazala je inžinjerska četa koja je kadra praviti manje mostove, što je praktično isprobano. Oskudica u alatu je glavna prepreka da se četa ne može dalje razvijati.

5. Stanje u jedinicama.

Borbenost svih jedinica ove Divizije je dobra. I Brigada i hrvatski bataljon nešto zaostaju iza ostalih. Disciplina u jedinicama se svakim danom popravlja. Novomobilisani borci iz četničkih i ustaških krajeva su glavna smetnja podizanju discipline i borbenosti. Ima slučajeva samoranjavanja i dezertstva, želja za kućama koja potiče od tih novomobilisanih. Inače borci se interesiraju za događaje i željni su borbe.

6. Ishrana.

Ishrana jedinica je slaba i to ne samo kod II Brigade nego i kod III, a naročito I-ve. O tome smo obavijestili Intendanturu GŠH¹⁵ i Štab korpusa. Mišljenja smo da bi ishranu boraca trebalo popraviti, o čemu smo već podnijeli predlog.

¹³ Redakcija nije mogla utvrditi kako se on zvao.

¹⁴ Alfred Štajner

7. Planovi za operacije.

Na sektoru Bihać — Vrtoče bilo je lijepih mogućnosti za operacije. Sa većim snagama (jednom divizijom) mogli smo napasti artiljeriju u Prkosima, a potom odsjeći neprijatelja u K. Vakufu. Još uspješniju operaciju mogli smo izvesti protiv legionarske pukovnije u Pritoci da smo imali većih snaga. Međutim sada se situacija izmijenila. Neprijateljske jače snage došle su na sektor Vrtoče — K. Vakuf i izgledi su za ofanzivu. Legionarska pukovnja povući će se poslije 1-vog u pravcu Siska. Najnovija situacija na sektoru Bihać — Petrovac nije nam jasna, ali bi se dale izvoditi operacije sa jačim snagama.

U Dalmaciji isto tako ima lijepih mogućnosti za operacije. Uspjesi naše II Brigade to najočitije dokazuju. Operacije u Dalmaciji imaju tu prednost što se ubrzava masovna mobilizacija.

Isto tako i operacije oko Gospića imaju dobrih izgleda na uspjeh, ali samo sa jačim snagama.

Sa II Bosanskim korpusom razgovarali smo o tome da oni prebace izvjesne snage na sektor Petrovca i da izvodimo zajedničke operacije. Očekujemo dolazak nekih bosanskih snaga.¹⁶

8. Naročite napomene.

II naša Brigada je prezamorena i brojčano je oslabila. Mislimo da bi joj trebalo dati nešto odmora, a kad bi bilo mogućnosti da je zamijenimo s drugim snagama ili sa snagama naše Divizije.

Ishranu boraca treba popraviti, o čemu smo poslali svoj predlog.

Pitanje samoranjavanja i dezerterstva bi se moralo nekako riješiti. Mi smo poslali svoj predlog.

Isto tako smo mišljenja da treba Diviziju koncentrirati, jedno zato da bi Divizija djelovala kao divizija, a drugo važnije, da bi našim jedinicama mogli pomagati i kontrolisati ih, jer se u jedinici koja je daleko od kontrole Divizije rad ne odvija kako bi trebalo kako vojnički tako ni politički i jedinica izostaje iza drugih (slučaj I brigade).

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Za politkomesara,
Z. Dimitrijević¹⁷

(M. P.)¹⁸

Komandant,
Đ.¹⁹ **Jovanić**

¹⁶ Glavni štab NOV i PO Hrvatske

¹⁶ Dolazak ovih snaga tada nije uslijedio.

¹⁷ Živan Dimitrijević-Gija

¹⁸ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹⁹ Đoko

**IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 28
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O IZVRŠENIM AKCIJAMA, POVRATKU
SEDME DIVIZIJE I STANJU NA BANIJ¹**

ŠTAB
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I PO
HRVATSKE
Br. 95/43

Dne 28 augusta 1943

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

Opći vojni izvještaj
dostavlja

I) Opća vojna situacija.

U toku mjeseca augusta na Baniji nije bilo većih vojnih operacija sa naše niti sa neprijateljske strane. Naša Grupa izvršila je uspješne napade na neprijateljske posade u Hraštovici² i u Gori³ te na stražaru broj 15 kod Gline,⁴ pri čemu je zarobljeno ukupno oko 300 neprijateljskih vojnika. Neprijatelj je pravio manje ispade na oslobođeni teritorij u cilju pljačke u Dvorskom i Kostajničkom kotaru.⁵ Neprijateljski avioni bacili su bombe na nekoliko sela. U selu Meminska (Trokut) ubijeno je i ranjeno iz aviona desetak civilnih lica.

Dolaskom VII divizije⁶ pitanje mobilizacije novih boraca postalo je još važnije nego do sada. Naš štab će preuzeti neke mjere za mobilizaciju bez obzira na Komandu područja, koja će isto tako produžiti rad na daljnjoj mobilizaciji.

Poslije napuštanja Topuskog, Maje i Bučice u redovima domobrana bila je primjećena prilična uznemirenost i strah.⁷

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 2—4, k. 421 B.

² Vidi dok. br. 61 i 65.

³ Vidi dok. br. 98, 106 i 115.

⁴ Vidi dok. br. 71 i 80.

⁵ Vidi dok. br. 52.

⁶ O povratku Sedme divizije na Baniju vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 102.

⁷ Neprijatelj je napustio ova uporišta poslije napada jedinica Osme divizije na Topusko. Vidi dok. br. 139.

Ovo je zapaženo naročito kod muslimana. Oficiri pokušavaju to raspoloženje popraviti pričanjem o tome da će Nijemci doći i ojačati garnizone.

Po najnovijim podacima Nijemci vrše dosta znatne koncentracije u okolnim garnizonima. Uspostavljeni su i pojačani garnizoni duž pruge Kostajnica — Bos. Novi — Bihać. U Sisak i Petrinju stiglo je oko 6.000 Nijemaca.⁸ U Kostajnicu bi imala doći jedna SS divizija, dok ih je dosad došlo oko 300.

II) Organizaciono stanje.

U organizacionom pogledu nijesmo vršili promjena.

Od boraca koji su sada na obuci u bataljonu za obuku namjeravamo formirati četvrte bataljone u brigadama. To ćemo izvesti u toku idućih deset dana.

III) Ocjena štabova.

Štab I brigade nije još postavljen naredbom te vam u prilogu šaljemo prijedlog za imenovanje. Ovaj štab ispunjava uglavnom svoje zadatke i u svakom pogledu zadovoljava.

Štab II brigade bit će također dobar. Za sada je primjećeno da je taj štab prilično nekritičan u pogledu ocjene svojih jedinica i svojih nižih štabova.

Štabovi bataljona u obje brigade dosta su dobri. Trebaćemo ipak izmijeniti i ojačati neke štabove bataljona, radi čega nam je obećana pomoć od strane Štaba VII divizije.

Komanda baterije je vrlo dobra.

Referent saniteta naše Grupe nije još uvijek uspio da se dovoljno snađe i da sanitetsku službu organizira i kontroliše. On bi daleko bolje mogao koristiti u nekoj bolnici kad bi mi imali drugog referenta.

IV) Pregled vojničke obuke.

Da bi se zaista planski i sistematski izvela obuka sa velikim brojem onih koji nisu uopće prošli vojničku obuku, formirali smo bataljon za obuku. U tom bataljonu ima 200 partizana. Određeno je stručno osoblje za izvođenje obuke. U prilogu vam šaljemo raspored rada za prvih 10 dana. Od ovog bataljona po završenoj obuci formirat ćemo četvrte bataljone po brigadama.

Pri štabovima brigada održavaju se kursevi za desetare i vodnike. Slušaoci sa ovih kurseva za vrijeme akcije odlaze u svoje jedinice.

Pri Štabu grupe održava se kurs za polit. delegate.

⁸ Iz sastava Trećeg SS pancerkorpusa

Na pontonirski kurs uputili smo 27 drugova, kod vašeg štaba.

Po pješadiskim, mitraljeskim i četama za vezu, kao i u bateriji održavaju se, za vrijeme kad jedinice nisu u pokretu i akciji, vojnički i politički časovi, kao i do sada.

V) Vojna i politička situacija u Grupi.

Poslije uspješnih akcija u toku prošlog mjeseca borbenost je kod svih boraca iz naše Grupe porasla. I brigada osjetno je bolja od Druge. Za 1. i 3. bataljon I brigade i 2. bataljon II brigade može se slobodno reći da su prodorni i sposobni da udare i na dobro utvrđenog neprijatelja. Do sada nismo imali mnogo prilika da oprobamo upornost naših bataljona u odbrani, ali možemo pretpostaviti da smo u tom pogledu ipak dosta slabi, jer u tom nemamo prakse, pa niti će starješine niti borci u prvim defanzivnim bojevima znati dovoljno da se snađu. Nastojat ćemo da vježbom postignemo nešto u tome pogledu.

Disciplina kod svih naših jedinica dobra je.

Brojno stanje naše Grupe osjetno je smanjeno izdvajanjem boraca koji su bili u VII diviziji, zatim izdvajanjem Hrvata u »Hrvatski bataljon« koji se formira kod Odreda,⁹ izdvajanjem muslimana za Komandu mjesta Vranograč, privremenim odvajanjem jednog broja boraca koji idu na kurseve itd. Pored toga dali smo VII diviziji 6 mitraljeza, 2 p. mitraljeza i 100 pušaka.

Po formiranju četvrtih bataljona, bit će naši bataljoni brojno slabiji ali se ipak nadamo da ćemo ih mobilizacijom, intenzivnom vojničkom obukom, te čuvanjem boraca uskoro uspjeti da povećamo i pojačamo.

VI) Sadanji raspored jedinica.

I brigada i Štab grupe nalaze se u selu Grabovac i okolini.

II brigada drži položaje između Topuskog i Gline i sektor Vranograč — Pećigrad. Baterija je u M. Gradcu.

Sa I brigadom izvršit ćemo neku akciju na pruzi i u Trokutu pa potom i sa njom krenuti u Brezovo Polje i Brubno.

VII) Način i kvalitet ishrane.

⁹ Hrvatski banijski bataljon formiran je naredbom Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 18 kolovoza 1943 god., od boraca Hrvata iz sastava Unske operativne grupe i Banijskog NOP odreda. Zadatak je ovog bataljona bio: krstarenje, izvođenje akcija i mobilizacija po hrvatskim predjelima Banije. (Dokumenat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21—1, k. 104 A.)

Ishrana se vrši po selima, kod seljaka po kućama, te je različita već prema tome u kome se selu koja jedinica nalazi, ali je uglavnom bezmesna. Inače je većinom dobra.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR:

Ranko Mitić

KOMANDANT:

Pet.¹⁰ Kleut

(M. P.)¹¹

ŠTAB I KORPUSA¹²
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
— HRVATSKE —
O. broj 138/43
31. 8. 1943

BR. 127

**IZVJEŠTAJ ŠTABA SJEVERNODALMATINSKOG NOP
ODREDA OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. OPERATIVNOM
ŠTABU ZA DALMACIJU O BORBI KOD KISTANJA¹**

ŠTAB
SJEV. DALM. PART. ODREDA
Br. 6
28-VIII-1943

Op. II 28-VIII-43

Operativni izvještaj

OPERATIVNOM ŠTABU ZA DALMACIJU

Informativna služba dala je podatke da okupatorske snage u jačini od 100 vojnika postavljaju zasjedu na putu Đevrske — Kistanje istočno od kote Zečevo (325), u svrhu osiguranja transporta.

I bataljon ovoga odreda dobio je zadatak da u toku noći 27 na 28 ov. mj. postavi zasjedu pored puta Đevrske — Ki-

¹⁰ Petar

¹¹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

¹² Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 17/19, k. 1603 A.

stanje kod gostione Berić, te da napadne neprijateljske snage koje vrše posjedanje Zečeva u vremenu dok neprijatelj bude na putu od Đevrsaka do Zečeva.

Do 10 sati 28 ovoga mjeseca neprijateljske snage nisu izišle u cilju postavljanja gore navedene zasjede.

Do istog vremena kontrolišući seljake koji su išli na pazar u Kistanje, naišli smo na 2 seljaka koji su optuženi da su okupatorski informatori, te smo ih zadržali. Također zadržat je i 1 seljak iz zaseoka Čakić za kojeg se je mislilo da je našu zasjedu otkrio Talijanima u Đevrskama, jer je obilaznim putem u zoru pošao u Đevrske.

Radi prednjeg Štab odreda donio je zaključak da je zasjeda koju je postavio naš I bataljon kompromitovana, radi čega nije ni izišla gore navedena neprijateljska snaga, radi posjedanja Zečeva. Zbog toga naređeno je da I bataljon prekinе držati zasjedu i da otstupi u pravcu Dobropoljaca.

Nakon povlačenja jedinica I bataljona iz zasjede i njihovog dolaska u zaselak Čakić, od Đevrsaka u pravcu Kistanja uputio se je 1 civilni kamion. Jedna desetina I bataljona izvršila juriš na kamion i nakon kraćeg pripucavanja prisilila šoferu da isti zaustavi i doveze u zaselak Čakić.

Dolaskom ovoga kamiona Štab odreda donio je zaključak da naša zasjeda nije kompromitovana i riješio da produži sa zasjedom, a zaplijenjeni kamion sa jednom desetinom da prebaci u selo Dobropoljci.

Dok je vršeno planiranje, od pravca Đevrsaka primjećena je autokolona od nekoliko kamiona te je donesen zaključak da se jurišem napadne dolazeća autokolona. Borci I bataljona smjelim napadom zadržali su kolonu od 12 kamiona, nakon kraće borbe potisli neprijatelja i prisilili da napusti kamione. Neprijateljska snaga u svim kamionima bila je nešto preko 100 boraca.² Ovim neprijateljskim snagama koje su vršile povlačenje u pravcu Đevrsaka stiglo je pojačanje, a pored toga naše snage bile su napadnute u desni bok od đevrsačke bande.³ Pod ovako stvorenom situacijom snage I bataljona bile su prisiljene na otstupanje i otstupile su preko Kolašina, Modrihog Sela za Parčiće.

U ovoj borbi neprijatelj je imao 20 do 25 mrtvih. Broj ranjenih nije poznat. Pored toga zarobljeno je 6 neprijateljskih vojnika. Na našoj strani poginuo je partizan II čete I ba-

² Kolona je bila jačine dvije čete iz sastava talijanskog 291 pješa-diskog puka. Vidi dok. br. 209.

³ Riječ je o četnicima.

0.5 SE = 0.25

1. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
2. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
3. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
4. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
5. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
6. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
7. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
8. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
9. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u
10. - Upravo, kao što sam rekao, postoji jedna mogućnost da se u

[illegible]

Naći predajnog i ob država da je u Beogradu da je nasleđe
koju je postavio na I. Hotelijer kompromitovano, radi toga nije ni trila
gura navedene neprijateljstva smaga, radi postojanja Dobara. Naša toga sre-
đene je da I. Hotelijer prikloni državi nasleđu i da ostani u pravu Dobro-
voljaca.

Način ponašanja je imao i Botaljona iz koga se u njihovog
 sudac u nekoj kalid od Bjevrake u prvom slučaju uputio na je i
 civilni kamion, je na 2 sedma i Botaljona (Batalija) Juris, na kamion i nakon
 kradnje pripisivanja pristupa Sefera da isti u materij i davati u nekoj
 Caris.

Ukazivanjem ovog zabilješka taj Ojeda činio je krivičnim za zločin
 kaznjivo miješanje komunističke i riječke vojske na području na kojem su nastojali
 voditi se s jedinom desetinom koja prebiva u selu Dobrovoljstvo.

[illegible]

U veći brojke austrijatelji je imao da do 25 mrtvih, broj ranjenih je poznat, parid toga smisljano je 6 austrijatelja u veći su, na budoj straži, jednako je poznato, 11. i 12. i 13. i 14. i 15. i 16. i 17. i 18. i 19. i 20. i 21. i 22. i 23. i 24. i 25. i 26. i 27. i 28. i 29. i 30. i 31. i 32. i 33. i 34. i 35. i 36. i 37. i 38. i 39. i 40. i 41. i 42. i 43. i 44. i 45. i 46. i 47. i 48. i 49. i 50. i 51. i 52. i 53. i 54. i 55. i 56. i 57. i 58. i 59. i 60. i 61. i 62. i 63. i 64. i 65. i 66. i 67. i 68. i 69. i 70. i 71. i 72. i 73. i 74. i 75. i 76. i 77. i 78. i 79. i 80. i 81. i 82. i 83. i 84. i 85. i 86. i 87. i 88. i 89. i 90. i 91. i 92. i 93. i 94. i 95. i 96. i 97. i 98. i 99. i 100. i 101. i 102. i 103. i 104. i 105. i 106. i 107. i 108. i 109. i 110. i 111. i 112. i 113. i 114. i 115. i 116. i 117. i 118. i 119. i 120. i 121. i 122. i 123. i 124. i 125. i 126. i 127. i 128. i 129. i 130. i 131. i 132. i 133. i 134. i 135. i 136. i 137. i 138. i 139. i 140. i 141. i 142. i 143. i 144. i 145. i 146. i 147. i 148. i 149. i 150. i 151. i 152. i 153. i 154. i 155. i 156. i 157. i 158. i 159. i 160. i 161. i 162. i 163. i 164. i 165. i 166. i 167. i 168. i 169. i 170. i 171. i 172. i 173. i 174. i 175. i 176. i 177. i 178. i 179. i 180. i 181. i 182. i 183. i 184. i 185. i 186. i 187. i 188. i 189. i 190. i 191. i 192. i 193. i 194. i 195. i 196. i 197. i 198. i 199. i 200. i 201. i 202. i 203. i 204. i 205. i 206. i 207. i 208. i 209. i 210. i 211. i 212. i 213. i 214. i 215. i 216. i 217. i 218. i 219. i 220. i 221. i 222. i 223. i 224. i 225. i 226. i 227. i 228. i 229. i 230. i 231. i 232. i 233. i 234. i 235. i 236. i 237. i 238. i 239. i 240. i 241. i 242. i 243. i 244. i 245. i 246. i 247. i 248. i 249. i 250. i 251. i 252. i 253. i 254. i 255. i 256. i 257. i 258. i 259. i 260. i 261. i 262. i 263. i 264. i 265. i 266. i 267. i 268. i 269. i 270. i 271. i 272. i 273. i 274. i 275. i 276. i 277. i 278. i 279. i 280. i 281. i 282. i 283. i 284. i 285. i 286. i 287. i 288. i 289. i 290. i 291. i 292. i 293. i 294. i 295. i 296. i 297. i 298. i 299. i 300. i 301. i 302. i 303. i 304. i 305. i 306. i 307. i 308. i 309. i 310. i 311. i 312. i 313. i 314. i 315. i 316. i 317. i 318. i 319. i 320. i 321. i 322. i 323. i 324. i 325. i 326. i 327. i 328. i 329. i 330. i 331. i 332. i 333. i 334. i 335. i 336. i 337. i 338. i 339. i 340. i 341. i 342. i 343. i 344. i 345. i 346. i 347. i 348. i 349. i 350. i 351. i 352. i 353. i 354. i 355. i 356. i 357. i 358. i 359. i 360. i 361. i 362. i 363. i 364. i 365. i 366. i 367. i 368. i 369. i 370. i 371. i 372. i 373. i 374. i 375. i 376. i 377. i 378. i 379. i 380. i 381. i 382. i 383. i 384. i 385. i 386. i 387. i 388. i 389. i 390. i 391. i 392. i 393. i 394. i 395. i 396. i 397. i 398. i 399. i 400. i 401. i 402. i 403. i 404. i 405. i 406. i 407. i 408. i 409. i 410. i 411. i 412. i 413. i 414. i 415. i 416. i 417. i 418. i 419. i 420. i 421. i 422. i 423. i 424. i 425. i 426. i 427. i 428. i 429. i 430. i 431. i 432. i 433. i 434. i 435. i 436. i 437. i 438. i 439. i 440. i 441. i 442. i 443. i 444. i 445. i 446. i 447. i 448. i 449. i 450. i 451. i 452. i 453. i 454. i 455. i 456. i 457. i 458. i 459. i 460. i 461. i 462. i 463. i 464. i 465. i 466. i 467. i 468. i 469. i 470. i 471. i 472. i 473. i 474. i 475. i 476. i 477. i 478. i 479. i 480. i 481. i 482. i 483. i 484. i 485. i 486. i 487. i 488. i 489. i 490. i 491. i 492. i 493. i 494. i 495. i 496. i 497. i 498. i 499. i 500. i 501. i 502. i 503. i 504. i 505. i 506. i 507. i 508. i 509. i 510. i 511. i 512. i 513. i 514. i 515. i 516. i 517. i 518. i 519. i 520. i 521. i 522. i 523. i 524. i 525. i 526. i 527. i 528. i 529. i 530. i 531. i 532. i 533. i 534. i 535. i 536. i 537. i 538. i 539. i 540. i 541. i 542. i 543. i 544. i 545. i 546. i 547. i 548. i 549. i 550. i 551. i 552. i 553. i 554. i 555. i 556. i 557. i 558. i 559. i 560. i 561. i 562. i 563. i 564. i 565. i 566. i 567. i 568. i 569. i 570. i 571. i 572. i 573. i 574. i 575. i 576. i 577. i 578. i 579. i 580. i 581. i 582. i 583. i 584. i 585. i 586. i 587. i 588. i 589. i 590. i 591. i 592. i 593. i 594. i 595. i 596. i 597. i 598. i 599. i 600. i 601. i 602. i 603. i 604. i 605. i 606. i 607. i 608. i 609. i 610. i 611. i 612. i 613. i 614. i 615. i 616. i 617. i 618. i 619. i 620. i 621. i 622. i 623. i 624. i 625. i 626. i 627. i 628. i 629. i 630. i 631. i 632. i 633. i 634. i 635. i 636. i 637. i 638. i 639. i 640. i 641. i 642. i 643. i 644. i 645. i 646. i 647. i 648. i 649. i 650. i 651. i 652. i 653. i 654. i 655. i 656. i 657. i 658. i 659. i 660. i 661. i 662. i 663. i 664. i 665. i 666. i 667. i 668. i 669. i 670. i 671. i 672. i 673. i 674. i 675. i 676. i 677. i 678. i 679. i 680. i 681. i 682. i 683. i 684. i 685. i 686. i 687. i 688. i 689. i 690. i 691. i 692. i 693. i 694. i 695. i 696. i 697. i

taljona drug Palasović Dmitar, a ranjena su dva druga, među kojima i komandant I bataljona drug Maoduš Dušan, koji je teže ranjen.⁴

Od ratnog materijala zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez »Fiat«, dva talijanska puškomitraljeza i 10 pušaka. Puščane i puškomitraljeske municije zaplijenjeno je 1250 metaka, a za mitraljez »Fiat« 450 metaka. Pored toga je zaplijenjeno: 24 bombe, 10 ranaca, 5 opasača i fišeklija, 5 čutura, 5 porcija i druge ratne spreme. Zapaljen je jedan kamion.

Na našoj strani nije izgubljeno ništa od oružja i materijala.

U ovoj akciji naročito su se istakli: komesar Odreda drug Milan Munižaba, koji je odmah iskoristio zaplijenjeni neprijateljski mitraljez »Fiat« i uperio ga protiv Talijana i na taj način omogućio pravilno otstupanje našim snagama, ubio je 4 fašista i spalio 1 kamion. Ličnom hrabrošću istakli su se komandant I bataljona drug Dušan Maoduš, desetar II čete I bataljona drug Dobrota Božo i puškomitraljezac-nišandžija I čete I bataljona drug Čalić Nikola (Poljak).

Nedostaci u ovoj akciji su slijedeći: niže komandno rukovodstvo nije ostvarilo komandu na svojim jedinicama. Komandant I bataljona drug Maoduš Dušan pretvorio se je u običnog borca, nije koristio zaklone, radi čega je i ranjen.

Zadržatu kolonu kamiona nismo uspjeli spaliti iz razloga što nismo raspolagali sa zapaljivim sredstvima, a pored toga ovo nam je onemogućila đevrsačka banda koja nas je napala u desni bok.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

POLITKOMESAR
Milan Munižaba

KOMANDANT
Ante Š. Gvardiol

(M. P.)⁵

⁴ On je 30 kolovoza umro od zadobivenih rana.

⁵ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

NAREĐENJE ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 29 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA RASPORED I DEJSTVO¹

DIREKTIVA BR. 1

Štaba Kninskog sektora od 29. VIII. 1943 g.

Sekcije: Bihać — Knin

Podaci o neprijatelju:

Prema podacima dobivenim od Štaba VI Divizije neprijatelj je otpočeo sa nadiranjem pravcem Bihać — D. Lapac.² Jačina neprijatelja nije nam poznata, ali se pretpostavlja da na liniji Bihać — Vrtoče može biti oko tri nepotpune divizije Njemaca.³ Borbenost i moral kod neprijatelja nije na naročitoj visini s razloga što je veći postotak manjina, to jest Čeha, Poljaka, Francuza itd. a samo manji postotak Njemaca. Vjerojatni pravci neprijateljskog nadiranja jesu uglavnom operacijski pravac Bihać — Dalmacija koji će najvjerojatnije ići komunikacijom Bihać — D. Lapac — Srb — Knin. Osim toga postoji vjerojatnoća da se uzmu i oba bočna puta, to jest Lapac — Gračac i Petrovac — Drvar — Knin.

Zadatak naših snaga:

U vezi gornjega naše snage sastava: I Brigada Kninskog sektora,⁴ Grupa sjev. dalm. bataljona,⁵ II Lička brigada dobile su zadatak da u slučaju neprijateljskog prodora zatvore pravac La-

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 43—1, k. 104 A.

² Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, direktivu Štaba Šeste divizije podređenim jedinicama od 3 rujna 1943 godine.

³ Vidi dok. br. 102.

⁴ O formiranju ove brigade vidi dok. br. 72.

⁵ O sastavu Grupe sjevernodalmatinskih bataljona vidi tom V, knj. 17, dok. br. 98.

pac — Knin na liniji Srbskog Klanca.
Za izvršenje ovoga:

n a r e đ u j e m o :

- 1) **I Brigada** uputiće odmah dva bataljona i to I i II bataljon u Nad Vrelom, istočno od Otrića. Dva bataljona ostaće na liniji Pađene — Golubić — Pleševica, sa zadatkom dejstva u pravcu juga i odbrane slobodne teritorije u slučaju eventualnog nadiranja neprijatelja tim pravcem. I i II bataljon povezaće se odmah po dolasku na određeno mjesto sa ovim Štabom koji će se nalaziti na Otriću i dalje će dejstvovati prema konkretnoj situaciji i datim naređenjima.
- 2) Štab Sjevernodalm. grupe bataljona krenuće odmah sa oba bataljona,⁶ koja se nalaze u Zrmanji i Palanki, pravac Otrić i smjestiti se na liniji Sučevići — Lukići, to jest sjev. zapadno od Otrića. Po dolasku na određeno mjesto odmah se povezati sa Štabom sektora radi daljnjih naređenja. Bataljonu koji se nalazi u Krupi staviti u zadatak da jednu četu prebaci u Kučević, a ostale dvije da ostanu u Krupi. Zadatak je ovog bataljona: dejstvo u pravcu juga prema demarkacionoj liniji i odbrana slobodne teritorije u slučaju eventualnog neprijateljskog nadiranja u tom pravcu. Bataljonu koji se nalazi na teritoriji Bukovice staviti u zadatak da se poveže sa S.D.P. Odredom⁷ i zajedno sa njime dejstvuje na čitavoj teritoriji Sjeverne Dalmacije prema konkretnim prilikama.
- 3) **II U. Brigada VI Divizije** prema već izdatom naređenju krenuće sa svim

⁶ Riječ je o Prvom i Četvrtom bataljonu. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Kninskog sektora Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

⁷ Sjevernodalmatinski NOP odred

svojim snagama u Plavno, nakon čega će se odmah staviti u vezu sa Štabom ovog sektora, radi dobijanja daljnjih naređenja.⁸

- 4) Štab Kninskog part. odreda sa Mokropoljskim vodom dejstvovaće na liniji Prevjes, povezujući se lijevo i desno sa našim snagama. Ostala dva voda povezaće se sa bataljonom S.D. Grupe i sa njim zajedno dejstvovati. Štab odreda stajaće u stalnoj vezi sa Štabom sektora radi primanja daljnjih uputa i naređenja.
- 5) Sjev. dalm. part. odred sa svim snagama ostaće na sektoru na kome je i do sada djelovao, s tim da se što čvršće poveže sa bataljonom S. D. Grupe koji se nalazi na sektoru Vodice. I Odredu i pomenutom bataljonu stavlja se u zadatak da na određenom prostoru budu što aktivniji.
- 6) Prateći bataljon ovoga sektora stavlja se privremeno pod komandu Štaba I Brigade Kninskog sektora, s tim da odmah krene u sastav udarnih bataljona koji će doći u Nad Vrelom te da se smjesti u blizini njih i poveže sa njima, a istodobno i sa ovim Štabom. Do daljnjega sva naređenja primaće od Štaba I Brigade.

Predpostavke:

Brzina nadiranja neprijatelja ne može se pretpostaviti. Isto tako ne može se tačno utvrditi pravac neprijateljskog nadiranja, njegova taktika i jačina.⁹ U vezi sa ovim teško je pretpostaviti da li će II Brigada VI Divizije stignuti blagovremeno na određenu liniju sposobna za borbu. U vezi svega toga sve naše taktičke radnje odvijaće se prema

⁸ Vidi dok. br. 144.

⁹ O tome vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa od 9 rujna 1943 i izvještaj Štaba Kninskog sektora Glavnog štabu NOV i PO Hrvatske od 20 rujna 1943 godine.

zahtjevu konkretne situacije držeći se uglavnom sljedećeg:

- a) Ukoliko neprijatelj uspije da prodre prije nego li stigne II Brigada sposobna da zauzme položaj, onda će dva bataljona I Brigade i dva bataljona Grupe formirati odbranu Srbskog Klanca na taj način što će bataljoni I Brigade uglavnom zaposjesti položaje istočno od puta Srb — Otrić, to jest od vrha Klanca preko Kurozeba (kota 930) zalamajući desno krilo preko Zelenih Tavana sa pravcem dejstva prema cesti. Ova dva bataljona osiguraće svoju pozadinu od pravca Ljubine Poljane i Miškovića Vrh od eventualnog napada četnika sa te strane. Dva sjevernodalmatinska bataljona u tom slučaju zaposjeli bi zapadnu stranu Klanca, to jest od vrha Klanca prema Koširu Vrh (kota 885). I ovi bataljoni također će osigurati svoju pozadinu i kontrolisati put, to jest pješačke staze prema Šijanovu Kraju i Dabašnici.
- b) Ukoliko bi stigla II Brigada, onda bi ona zajedno sa dva bataljona S.D. Grupe obrazovala odbranu Klanca, dok bi dva bataljona I Brigade ostali u rezervi Štaba sektora.
- c) U slučaju da neprijateljske snage uspiju prodrijeti preko Srbskog Klanca i da su toliko jake da im se više ne isplati postavljati frontalno, sve naše snage težiće da se postave na desni neprijateljski bok na liniji od Crnog Vrh (kota 1227) preko Vrpolja — Gole Mile i dalje zapadno od Zrmanje prema potrebi. Ovo će biti u tom slučaju ako neprijatelj ne bude nadirao pravcem Mazin — Bruvno — Gračac. Ukoliko bi neprijatelj nadirao i tim pravcem, naše snage postaviće se u obliku širokog polukruga od Srbskog Klanca prema Bruvnu sa jačim krilima izbje-

**Način organizacije
odbrane i postavljanje zasjeda:**

gavajući neprijateljsko opkoljavanje u pravcu pruge i prebacujući se ili na zapadnu ili na istočnu stranu neprijateljskog operacijskog pravca već prema konkretnoj situaciji. Ukoliko bi neprijatelj nadirao i pravcem Drvar — Grahovo — Knin, onda je zgodnije izvlačenje u pravcu zapada.

Odbrana se ima organizovati u obliku potkovice sa što manjim snagama frontalno, a većim bočno. Svaka jedinica na svom sektoru ima stvoriti najpodesniji plan vatre polažući naročitu pažnju automatskom oružju i protukolnim puškama, koje smjestiti na najpodesnije mjesto odakle mogu najlakše dejstvovati. Naročitu pažnju posvetiti što boljem utvrđivanju. Lijevo i desno krilo što više protegnuti u pravcu Urljaja (kote 910) i Tuvnja (kote 736), s tim da se u momentu ako se uspije neprijatelj ukliještiti dade što jača vatra baš na krilima. Štabovi će postaviti što isturenije osmatračnice u pravcu neprijatelja sa zadatkom da budno prate neprijateljske pokrete, način njegova kretanja, jačinu i eventualnu taktiku koju neprijatelj misli upotrijebiti pri prodoru, te da prema tome i podese svoju odbranu, to jest učine neke ispravke. Pozadinu svojih snaga treba osigurati radi eventualnog uznemiravanja od strane četnika. Isto tako sve međuprostore treba dobro kontrolisati sa patrolama, izvidnicama itd. i sve zajedno dobro povezati. Zasjede ne postavljati u vidu streljačkog stroja, nego u vidu udarnih grupa koje su u stanju vršiti protujuriše i dati jači otpor. Treba imati u vidu prodornost neprijateljskih snaga i njihovu taktiku manevrovanja, koje se znadu sa manjim grupicama i kolonicama probijati na više strana tražeći slabu stranu.

Naročito paziti da neprijatelj ne bi pokušao primjeniti taktiku opkoljavanja, pa u svrhu toga treba izašiljati patrole daleko prema neprijatelju i lijevo i desno od zasjeda dobro se osigurati. Na neprijatelja ne pucati iz daleka nego ga pustiti na blisko odstojanje i organizovanom vatrom razbiti nastojeći svaku njegovu zabunu iskoristiti. Poslužiti se neposrednim protunapadima. Jedinice dobro držati u rukama radi jačeg manevrovanja. Naročitu pažnju posvetiti procjeni situacije i tek onda donositi brze odluke.

Veza: Štabovi brigada i Grupe povezaće se sa Štabom ovoga sektora pomoću kurira i releja. Također se povezati sa susjednim snagama.

Mjesto štabova: Štab sektora nalaziće se prvo vrijeme u Otriću, a onda će se prema potrebi kretati: Sučevići, V. Popina itd. Štabovi brigada smjestiće svoj komandni punkt na najpodesnije mjesto, o čemu će nas izvijestiti.

Sanitet: Referent saniteta za Sektor¹⁰ smjestiće ambulantu u slučaju borbe u Vrpolje ili u Labusovu Dragu. Teže ranjenike odmah slati dalje.

Ishrana: Ishranu organizirati preko intendanture Sektora. Ukoliko bude onemogućena redovita ishrana organizirati je iz najbližih sela.

Znaci raspoznavanja: Za 29/30. VIII: Puška — Pobjeda, 30/31. VIII: Kundak — Knin, 31. VIII/1. IX Zatvarač — Zadar. Ugovoreni znaci: 3—9, za dan: Partizanka¹¹ na pušku i tri kratka podizanja u vis, odgovor: isto sa dva podizanja u vis.

Napomena: Sva potrebna naređenja izdavaće se u toku akcije prema potrebi, a u slučaju da se iz bilo kojih razloga izgubi

¹⁰ Vlado Jerneć

¹¹ Riječ je o kapi.

veza sa Štabom držati se navedenih uputa. Izvještaje slati za vrijeme borbe svakog parnog sata a u slučaju potrebe i češće. Izvještaji moraju biti potpuni. Ukoliko ne bude borbe, izvještaje slati tri puta dnevno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Petar Babić s.r.

Komandant
M.¹² Kuprešanin s.r.

Dostavljeno
na znanje:
Štabu IV Operativne zone
na postupak:
Štabu I Brigade Kninskog sektora
Štabu Grupe bataljona S.D.
Štabu II Ličke brigade
Štabu Kninskog odreda
Štabu Sjev. dalm. part. odreda i
Štabu Pratećeg bataljona.

Da je prepis vjeran svome originalu tvrdi i ovjerava:

Načelnik Štaba
Popović¹³

(M.P.)¹⁴

¹² Milan

¹³ Tomica

¹⁴ Okrugli pečat: Štab Kninskog sektora.

**ZAPOVIJEST OPERATIVNOG ŠTABA TRINAESTE PROLE-
TERSKE NOU BRIGADE I TUROPOLJSKO-POSAVSKOG
NOP ODREDA OD 29 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM
JEDINICAMA DA POSTAVE ZASJEDU KOD KRAVAR-
SKOG¹**

OPERATIVNI ŠTAB
XIII PROLETERSKE BRIGADE
I TUROPOLJSKO-POSAVSKOG ODREDA
29. VIII. 1943 godine
u Pokuplju

Z A P O V I J E S T

(Sekcija Zagreb 1 : 100.000)

Prema dobivenim podacima neprijatelj se nalazi: Kravarsko: 150 domobrana i ustaša gorskog zdruga, naoružani: 2 teška bacača, 4 teška mitraljeza, 10 p.mitraljeza i ostalo puške. Pisarovina: 2 satnije ustaša. Gradac: 2 satnije ustaša koji se povukli iz Lasinje. Turopolje stanica: 60 Njemaca. Velika Gorica: 200 ustaša, 15 gestapovaca, 12 žandara. Lekenik: 180 ustaša gorskog zdruga.

Neprijatelj iz Kravarskog, 40—50 ustaša i domobrana, ide svaki drugi dan sa četvora kola po sljedovanje za Turopolje cestom Kravarsko — Velika Gorica i kod Podvornice skreće prema Buševcu.

Da bi se neprijatelju onemogućilo redovito dovlačenje sljedovanja i sigurno kretanje tom cestom, naše snage u toku noći između 29/30 ov. mj. postaviće mu zasjedu.²

Za izvršenje ovoga zadatka

naređujemo:

1. III Proleterski bataljon sa jednom četom postaviće zasjedu na cesti kod Podvornice, to jest na križanju cesta Podvornica — Velika Gorica kod kote 198. Zasjedu postaviti sjeverozapadno, to jest sa lijeve strane ceste i propustiti neprijateljsku patrolu, otvoriti vatru na glavninu, to jest kola, ako se voze u kolima.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1—3, k. 725.

² Vidi dok. br. 214 i tom V, knj. 19, izvještaj Glavnog stožera domobranstva od 2 rujna 1943 godine.

Jednu četvu imati u rezervi kod Grđana koja će slati patrole prema Ključić Brdu i tajne patrole prema Kravarskom da neprijatelj ne bi mogao doći ovoj četi što je u zasjedi iza leđa. Jednu četvu držati u selu Kozjači sa osiguranjem prema Šiljakovini i također patrole prema Kravarskom. Ta četa kao i ona kod Grđana neka budu u čvrstoj vezi sa političkim radnicima iz Kozjače i Žitkovčice, te ukoliko bi neprijatelj iz Kravarskog pošao van prema zasjedi, imadu zadatak da se spuste što bliže Kravarskom i otvore jaku vatru i po mogućnosti prodru unutra. Četa koja bude u zasjedi neka ostane sve dok nešto ne naiđe i u slučaju da ništa ne naiđe sutra do 18 sati neka se povuče. Ako naiđe neprijatelj, brzo ga likvidirati i pokupiti plijen i odmah se povlačiti u pravcu Dubranca, ostale dvije čete neka se povežu i ispituju kasnije situaciju Kravarskog i nakon toga neka se i one povlače u pravcu Dubranca.

III Proleterski bataljon neka krene na izvršenje zadatka 29. VIII u 23 sata tako da stigne na mjesto u 3 sata noću, jer neprijatelj prolazi rano, od 5—6 sati, nekada i kasnije. Za vođice neka uzme što veći broj političkih radnika, odnosno vezara.

2. I Proleterski bataljon uputiće jednu četvu u selo Petravec tako da ista stigne sutra ujutro u 7 sati na mjesto, koja će imati zadatak da osigurava od Lukinić Brda, to jest upućivati patrole prema Lukinić Brdu i Cerovskom Vrh. Sa drugom četom ostati u Mikši, sa osiguranjem Jamnica — Pisarovina.

3. Turopoljsko-posavski odred uputiće sutra ujutro jednu četvu do sela Markuševca, koja će izbaciti patrole prema Lukovcu, Maloj Mlaki i Obrežu. Četa neka krene sutra u 5 sati.

4. Dijelovi IV Bataljona ostaju na svojim starim položajima i patrolama se povezivati sa četom I Proleterskog bataljona u Petravcu. Dijelovi Odreda također ostaju na starom položaju, sa patrolama prema Trputcima — Dragonošcu i Kraljevcu.

6. Čitav dan jedinice neka budu između sebe povezane i sa Operativnim štabom.

7. I Proleterski bataljon od čete koja ide u Petravec poslaće jednu desetinu koja će sutra biti kod kamiona i sutra naveče iste pratiti do Kupe. Desetina neka se javi u Operativnom štabu.

8. Operativni štab nalaziće se u Vukomeriću.

9. U slučaju jačeg neprijateljskog pritiska na jedinice koje budu na osiguranju, uz borbu će se povlačiti u pravcu Vukomerića.

10. Ukoliko bi jače neprijateljske snage kretale iz kog drugog pravca, biće bačene tri zelene rakete iz Vukomerića,

što će biti znak da se sve jedinice u tom pravcu odmah povlače, gdje će dobiti nova naređenja.

11. Znakovi raspoznavanja ostaju isti koje ste već dobili.

12. Jedinice neka šalju redovite i izvanredne izvještaje na vrijeme predpostavljenim štabovima.

13. Neka se posveti pažnja osiguranju da ne bi neprijatelj mogao iznenaditi.

14. I Proleterski bataljon dobiće naređenje za povlačenje čete iz Petravca.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Božo Spaček

Zamj. komandanta:
Dušan Pekić

BR. 130

**DIREKTIVA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
30 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA ZA
RASPORED I DEJSTVO RADI SPREČAVANJA NEPRIJA-
TELJSKOG PRODORA NA PRAVCU BIHAĆ — GORNJI
LAPAC — KNIN¹**

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. br. 165/43
Dne 30-VIII-1943

Direktiva za operacije.

ŠTABU²

1) neprijateljske snage³ koncentrirane na prostoru Drežnik Grad — Bihać — Vrtoče — Kulen Vakuf podijeljene su u tri grupe i to:

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 38—1, k. 104 A.

² Direktiva je dostavljena: Štabu Prvog korpusa, Šestoj, Osmoj i Trinaestoj diviziji.

³ Odnosi se na 114 lovačku diviziju. Vidi tom V, knj. 19, primjedba br. 2 uz dok. br. 8.

Glavna grupa oko Bihaća, a dvije pomoćne na prostoru Ličko Petrovo Selo — Drežnik Grad i Vrtoče — Kulen Vakuf.

Neprijateljske grupe od Bihaća i Kulen Vakufa već su otpočele ofanzivne operacije u pravcu Lapca. Vode se žestoke borbe.⁴

Na osnovu prikupljenih podataka i iskaza zarobljenika vjerovatna operativna ideja neprijatelja: *preko Like* izbiti na Jadran, glavnim nastupnim pravcem: Bihać — Lapac — Knin — Šibenik (Split — Zadar). Pored ovog glavnog, osnovnog nastupnog pravca vjerovatno je da će neprijatelj koristiti za pokret kroz Liku i pravce Ličko Petrovo Selo — Prijeboj — Korenica — Udbina — Lovinac — Sv. Rok — Obrovac i cestu Lapac — Gračac.

Ne isključuje se mogućnost da u slučaju eventualnog neprijateljskog prodora u Krbavsko Polje, da se isti pokuša spojiti sa garnizonom Gospić. Neprijateljska glavna baza je Bihać, a njegova osnovna komunikacijska linija za snabdijevanje svim životnim i borbenim potrebama je pruga Bihać — Novi — Sisak.

2) Naša operativna ideja:

Aktivnom odbranom izraženom:

a) u vidu prepada i zasjeda manjim jedinicama zadržavati neprijatelja na pravcima njegovog nadiranja i nanositi mu udarce,

b) a glavnim našim snagama postavljenim u udarne manevarske grupe u vidu brzih i iznenadnih kontramanevara ofanzivno djelovati na bokove i pozadinu neprijatelja i to kako na glavni pravac njegovog nadiranja: Bihać — Lapac — Knin, tako i na njegovu glavnu komunikaciju za snabdijevanje: Bihać — Novi — Kostajnica — Sisak. Naše slabije snage bit će postavljene prema Gospiću, Senju, Ogulinu i Karlovcu za zatvaranje tih pravaca radi obezbjeđenja i sigurnosti ovih operacija.

3) Prema prednjem direktiva za vaš rad je slijedeća:

a) *VI Divizija*: Postavit će III Brigadu u rejonu Lapca za zatvaranje pravaca koji od Bihaća i Kulen Vakufa vode k Lapcu. U slučaju eventualnog neprijateljskog prodora u Lapačku dolinu, ova Brigada će se postaviti na pravcu Donji Lapac — Udbina glavnom snagom, a na pravcu G. Lapac — Gračac pomoćnom snagom, zatvarajući pravce k Udbini i Gračacu.

b) *II Lička brigada* postaviti će se u zasjedi na Srbskom Klancu sa zadatkom da zatvori pravac Srb — Sučevići — Knin.

⁴ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Staba Šeste divizije Stabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

Kninska brigada⁵ postaviti će se kod Sučevića, a kao rezervna grupa — bilo prema Srbskom Klancu, bilo prema Gračacu štiteći lijevi bok i pozadinu II Ličkoj brigadi na Klancu kod Gračaca.

U slučaju neprijateljskog prodora do Sučevića, bilo od pravca Srba ili Gračaca, organizirati sa ovim brigadama otpor kod Sučevića, zatim kod Otrića i Sv. Trojice — u vidu zasjeda, gdje postoje vrlo dobri položaji. Zatim, pošto imenovane brigade izvrše postavljene zadatke na označenim položajima, II Ličku i Kninsku brigadu zabaciti u pozadinu neprijatelja i to: Kninsku na cestu Gračac — Sučevići i Gračac — D. Lapac, a II Ličku na cestu G. Lapac — Srbski Klanac gdje će neprekidnim prepadima i zasjedama nanositi udarce neprijateljskom saobraćaju na pomenutim cestama i onemogućiti mu komuniciranje.

II Lička i Kninska brigada stavljaju se pod neposrednu komandu Štaba VI Divizije.

c) *VIII Divizija*: Postavit će I Brigada na položaj: Poljanak — Prijeboj sa zadatkom da zatvori pravce Drežnik Grad — Poljanak i Ličko Petrovo Selo — Prijeboj. U slučaju eventualnog neprijateljskog prodora na liniju Poljanak — Plitvice — Prijeboj, ova brigada zatvarat će glavnim snagama pravac Plitvički Ljeskovac — Babin Potok, a pomoćnim pravac Prijeboj — Korenica i Poljanak — Saborski.

III Brigadu — kao manevarsku udarnu grupu — postaviti će u očekujućem položaju oko Bjelog Polja, Frkašića, sa vjerovatnom namjerom kontramanevra u bok neprijatelju na pravcu Bjelo Polje — Kamensko — Kruge.

Ovu III Brigadu ne angažirati bez znanja i saglasnosti ovoga Štaba.

d) *XIII Divizija*: Štab ove divizije za operacije na pravcu Perušić — Gospić ima pod svojom neposrednom komandom pored svoje I Brigade i I Brigadu VI i II Brigadu VIII Divizije kao i bataljon »Matija Gubec«. Čim se završi ova operacija prema Gospiću, Štab XIII Divizije postupiti će po slijedećem:

II Brigadu VIII Divizije ostaviti će prema Gospiću za zatvaranje pravaca Gospić — Otočac i Gospić — Široka Kula — Bunić. Također ova Brigada kontrolirat će i pravac Gospić — Medak — Lovinac. Raspored ove Brigade — grupni: držati položaje što pogodnije za odbranu. Dakle, ova Brigada ima zadatak da spriječi ispad neprijatelja iz Gospića i da na taj način štiti leđa našim glavnim manevarskim snagama koje su nami-

⁵ Odnosi se na Prvu NO brigadu Kninskog sektora. O njenom formiranju vidi dok. br. 128.

jenjene za djelovanje na neprijateljskom glavnom pravcu na-
diranja: Bihać — Lapac — Knin.

I Brigadu XIII i I Brigadu VI Divizije odmah rokirati
na prostor Jošane — Udbina, gdje će kao manevarska udarna
grupa biti upotrijebljene prema razvoju situacije, vjerovatno
na pravcu Udbina — Lapac. Ove dvije brigade ne angažirati
bez znanja i saglasnosti našeg Štaba.

II Brigada XIII Divizije zatvorit će pravce od Senja ka
Krivom Putu i Žutoj Lokvi.

Grupa primorsko-goranskih odreda preduzet će odmah
prepade na neprijateljske posade na sektoru Mrkopalj — Ravna
Gora — Vrbovsko — Gomirje i zatvarati pravce k Jasenku i
Drežnici.

e) Unska operativna grupa ima zadatak da odmah pre-
duzme rušenje pruge Novi — Kostajnica i izvođenje prepada
i zasjeda prekidajući, sprečavajući neprijateljski saobraćaj.

f) Banijski odred ima zadatak da preduzme rušenje pruge
Kostajnica — Sisak sa izvođenjem prepada i zasjeda na ne-
prijateljske transporte na tom dijelu pruge.

Štab Unske operativne grupe kao i Štab Banijskog odreda
treba da ispolje maksimum ofanzivnosti i zalaganja da se na
pomenutim prugama što prije prekine neprijateljski saobraćaj
i da mu se nanese udarci.

g) VII Divizija, koja se sada nalazi u Podgrmeču, ima od-
mah da preduzme rušenje pruge Krupa — Novi, kao i prepade
i zasjede na neprijateljske transporte koji se kreću ovim
pravcem.

h) Štab I Korpusa odmah će dostaviti prednje zadatke
Štabu VII Divizije, Unskoj operativnoj grupi i Banijskom odre-
du. Također Štab I Korpusa dat će zadatke Karlovačkom, Kor-
dunaškom i Plašćanskom odredu u duhu prednje direktive.

Ovi odredi stavljaju se pod neposrednu komandu Štaba
I Korpusa. Ovo saopćiti štabovima pomenutih odreda.

Ove odrede orijentirati prema Josipdolu, Karlovcu, odno-
sno na pruzi Karlovac — Ogulin, sa čisto ofanzivnim zadacima.

4) Naša taktika u ovim operacijama:

a) U ovim operacijama u punom smislu primijeniti našu
partizansku taktiku, tj. dejstvovati prepadima i zasjedama. Ovo
važi kako za manje tako i za veće jedinice. Ove prepade i za-
sjede izvoditi po cijeloj dubini neprijateljske nastupne kolone
— jednovremeno na više tačaka njegovog rasporeda.

b) Dnevne frontalne borbe sa nadmoćnijim neprijateljima,
u kojima možete imati velike gubitke, trebate načelno vješt

manevrisanjem izbjegavati, pripremajući neprijatelju iznenadan udarac.

c) Vodite aktivnu odbranu — koja treba da se ogleda u brzom — iznenadnom manevrisanju vaših jedinica. Ne vezati jedinice za neke položaje i čuke, već slobodno sa njima manevrovati u duhu postavljenog zadatka, te da se neprijatelju nanesu što veći gubici.

Prema neprijatelju, sa fronta, uvijek držati male snage za zadržavanje, dok glavne snage treba da su uvijek prema njegovim bokovima i pozadini.

d) Sve manevre i kontra-manevre izvoditi u vidu prepada ili zasjeda. Noć u punoj mjeri koristiti za sve vrste akcija na neprijatelja, koji se kreće po nepoznatom zemljištu, kada možete uvijek postići iznenađenje i izbjeci njegovoj artiljeriji, avijaciji i tenkovima. Na svaki neprijateljski udarac odgovoriti kontra-udarcem.

e) Ispoljiti najveću ofanzivnost, drskost i nasrtljivost prema neprijatelju. Projektirane akcije izvoditi brzo, iznenadno, silno i neodoljivo ne dajući neprijatelju da se osvijesti i pribere.

f) Starješine moraju biti neprekidno u situaciji, budno pratiti razvoj događaja, jedinice čvrsto držati u rukama, neprekidno upravljajući i rukovodeći borbom.

5) **Veze:** Organizaciji veza posvetiti naročitu pažnju. Obezbijediti rezervna sredstva za vezu. Ne oslanjati se mnogo na telefonske linije, koje mogu biti prekinute. Za vezu sa nama radio-stanice stavite u dejstvo.

Vezu obezbijediti i kuririma — motorciklistima, biciklistima i konjanicima.

6) **Rušenja:**

Odmah preduzeti rušenja cesta i to: VIII Divizija ceste: Drežnik Grad — Poljanak i Ličko Petrovo Selo — Prijeboj.

VI Divizija: Bihać — D. Lapac — Srb — Sučevići i cestu G. Lapac — Gračac.

7) **Sanitetska služba:**

Sve teže ranjenike i bolesnike evakuirati u pravcu Otočca.

Divizijske kirurške ekipe postaviti na pravcu djelovanja svojih glavnih snaga.

8) **Zaštita od ugleda i djelovanja neprijateljske avijacije:**

Pokrete jedinica vršiti samo noću. Ako situacija nalaže da se vrše dnevni pokreti, onda ove vršiti po mogućnosti pokrivenim terenom ili u manjim ešelonima s uvećanim odstojanjima, maskirajući granjem komore i ostalo. Jedinice ne smje-

štatí po selima jer će biti izložene bombardiranju. Najbolje je jedinice razmjestiti do momenta angažiranja u šume. Danju ne ložiti vatre, jer će po vatrama neprijateljska avijacija otkriti vaše mjesto i bombardirati ga. Za kuhanje najbolje je ložiti vatre u kolibama ili u obližnjim seoskim kućama.

9) Ishrana i snabdijevanje:

Ishrani i snabdijevanju posvetiti osobitu pažnju. Obezbijediti ishranu kako sa terena iz mjesnih sredstava, tako iz pokretnih magazina. U sporazumu sa Glavnom intendanturom jedinice koje operiraju na sektoru Poljanak — Prijeboj — Korenica — Lapac regulirat će dotur hrane i evakuaciju nepotrebnog.

Plijen i zarobljenike upućivati na Otočac.

Prijem direktive potvrditi pismeno.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politički komesar:	Načelnik Štaba:	Komandant:
V.⁶ Bakarić	pukovnik Terzić⁷	

Dostavljeno:

Štabu I i II Korpusa NOVH

Štabu II i IV Operativne zone

Štabu XIII Divizije NOVH

Štabu Grupe prim.-gor. part. odreda

Štabu Kordunaškog, Banijskog, Karlovačkog i Plašćanskog part. odreda

⁶ Vladimir

⁷ Velimir

BR. 131

**NAREDBA GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
30 KOLOVOZA 1943 GOD. O POHVALI TREĆE NOU BRI-
GADE ŠESTE DIVIZIJE ZA USPJEHE POSTIGNUTE U BOR-
BAMA KOD GORIJEVACA¹**

Prepis

N A R E D B A br. 23

Glavnog štaba Narodno-oslobodilačke vojske i partizanskih
odreda Hrvatske od 30. VIII. 1943 god.

Pohvala jedinica VI divizije NOV Hrvatske.

Jedinice III Brigade VI Divizije NOVH izvršile su posljednjih dana vrlo uspjele akcije na njemačke kolone. Tako 25. VIII. o. g. ove jedinice dočekale su u zasjedi kod sela Gorijevaca na cesti Bihać — Vrtoče jednu njemačku kolonu.² Poslije kraće borbe neprijatelj je bio razbijen.

Zarobljeno je: 2 šmajsera, 15 pušaka, 1 pištolj i 15 bicikla.

Na dan 28. VIII. t. g. iste ove jedinice dočekale su jednu jaču njemač. kolonu kod sela Gorijevaca na cesti Bihać — Vrtoče.³ Tom prilikom ubijeno je 90 njemačkih vojnika a zarobljeno 16.

Plijen: 1 protivtenkovski top, 1 teški bacač, 2 teška mitraljeza, 6 lakih mitraljeza, 2 puškomitraljeza, 10 šmajsera, 10 telefona, 12 km telefonskog kabla, 2 kamiona i 1 motorcicl. Uništeno je 4 kamiona i motorcicl.

U toku ove akcije naše jedinice nisu imale gubitaka.

Za pokazanu vještinu, izvanrednu hrabrost i požrtvovanje, za primjerno držanje starješina i boraca.

POHVALJUJEMO

jedinice III Brigade VI Divizije NOVH i stavljamo ih za primjer ostalim našim jedinicama.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Vladimir Bakarić v.r.

Komandant:
Ivo Rukavina v.r.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 18—7, k. 800.

² i ³ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

**IZVJEŠTAJ ŠEFA OPERATIVNOG OTSJEKA GLAVNOG
ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD 30 KOLOVOZA 1943
GOD. GLAVNOM ŠTABU O POVRATKU SEDME DIVIZIJE
NA BANIJU I O STANJU U NJOJ¹**

ŠEF OPERATIVNOG OTSJEKA G.Š.H.
30/VIII. 43.
8 h

GLAVNOM ŠTABU N.O.V. I P.O. HRVATSKE

Na putu sam se sastao sa Vladom Četkovićem. On namjerava sa dvije brigade napasti Oštarije² sa kojima postoji neka veza koja nije naročita. Radi se o dva podoficira koji obećavaju pomoći razoružati pojedinačno prve bunkere. Dalje Štab korpusa³ namjerava poslije Oštarija izvršiti akciju na Jakilovu tvornicu⁴ ukoliko situacija bude dozvoljavala rokiranje snaga. Akcija na Oštarije izvesti će se čim stigne III brigada koju sam sreo u Kladuši.

Od Štaba korpusa nije nitko sa mnom krenuo na Baniju jer VII div. nije još došla,⁵ a u Štabu je bio samo Gošnjak.⁶ Ja sam se sastao sa Mitićem⁷ i načelnikom VII div. Mićunom⁸ i obrazložio namjere za popunu VII divizije. Izgledi za mobilizaciju radi popune nisu najbolji. Kvaliteta ljudstva iz Trokuta⁹ kao i njihovo raspoloženje dozvoljava im uglavnom popunjavanje Odreda, tako da će izvjestan dio tog ljudstva morati prolaziti kroz Odred a iz Odreda će se postepeno popunjavati VII divizija i nakon uzimanja predviđenih 300 boraca. U Unskoj

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 13—1, k. 105 B.

² Napad na neprijateljsku posadu u Oštarijama izvršen je 27 rujna 1943 god. Vidi tom V, knj. 19, zapovijest Štaba Osme divizije podređenim jedinicama od 25 rujna 1943 godine.

³ Odnosi se na Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

⁴ Napad na ovu tvornicu obuće, na periferiji Karlovca, nije tada izvršen.

⁵ O povratku Sedme divizije na Baniju vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 102.

⁶ Ivan Gošnjak

⁷ Ranko Mitić

⁸ Milan Pavlović-Mićun

⁹ Riječ je o području između komunikacija: Sunja — Kostajnica — Dubica.

grupi¹⁰ ima oko 260 boraca iz VII divizije, od čega oko 50 komandnog kadra. Divizija pak ima dosta komandnog kadra, tako da će ustupiti Grupi zamjenika politkoma brigade, nekog komandanta bataljona i ostale. Bez obzira na izgleda za mobilizaciju, mislim da iz političkih razloga treba sada zadržati i Diviziju i Grupu. VII divizija ima oko 700 boraca i oko 100 ostalog osoblja, bolesnih, ranjenih itd., formiranih u dvije brigade.¹¹ Štab divizije sastoji se od potpukovnika Jakšića,¹² komesara Kladarina,¹³ načelnika majora Milana Pavlovića, obavještajnog Slavka Janekovića, liječnika Kralja¹⁴ i intendanta.¹⁵ Pri štabu drže kurseve majori Savić¹⁶ i Bjelac.¹⁷ Štab VII brigade sastoji se od komandanta Vojvodića¹⁸ (Crnogorac iz I dalm. brigade),¹⁹ komesara Krunića,²⁰ zamjenika komandanta majora Vojka Hoštetera,²¹ zamjenika komesara Lalovića²² (Crnogorca), a Štab VIII brigade od majora Čane Bjelajca,²³ komesara Burića²⁴ (Crnogorca), zamjenika komandanta kapetana Grmuše Rade, zamj. komesara Marojevića²⁵ (Crnogorac), načelnika štaba majora Kole Kojića.²⁶ Teškog oružja nema u VII div. Jedino imaju dvije protukolske puške 13 m/m. Mislim da treba imati u vidu Diviziju za teške bacače i topove. Također držim da će se Divizija moći popunjavati, ukoliko postoji mogućnost, i ljudstvom sa drugih terena, kao na pr. Primorcima.

VII div. treba radiotelegrafistu za izvjesno kraće vrijeme, dok se njihov malo bolje izvježba. Ujedno bi dotični trebao da se nešto razumije u radiotehniku, da popravi mali kvar na stanici. Ja sam predložio da pošalju odmah stanicu i radiotelegrafistu do naše radione da se kvar popravi i stanica isproba, te da se vide kvalitete njihovog telegrafiste. Stanica je veća,

¹⁰ Unska operativna grupa

¹¹ Odnosi se na Sedmu i Osmu NOU brigadu.

¹² Pavle Jakšić

¹³ Đuro Kladarin

¹⁴ Ivo Kralj

¹⁵ Mile Kotoran

¹⁶ Nikola Savić

¹⁷ Josip Kuštrin

¹⁸ Zeko Vojvodić

¹⁹ Prva dalmatinska NOU brigada

²⁰ Uroš Krunić

²¹ Vojko Hošteter. Poginuo u proljeće 1944 god. u borbi protiv Čerkeza, kao operativni oficir Desetog korpusa.

²² Pero Lalović

²³ Stanko Bjelajac

²⁴ Mirko Burić

²⁵ Maroje Marojević

²⁶ Nikola Kajić

engleska, kao naša. Divizija će održavati radiovezu sa Korpusom i oni će međusobno sporazumjeti se za šifru i rad.

Nadalje treba im komesarskog materijala te propagandnog i kulturno-prosvjetnog.

Divizija je slabo obučena i bosa. Mislim da bi dobro djelovalo da se od prve pošiljke pošalje njima barem malo, radi utiska boraca i naroda.

Narod na Baniji će dobro primiti Diviziju. Već su mislili da je Divizija u Žirovcu pa su joj nosili već i hranu. Narod znade da su gubici bili osjetni, bilo je i plaća, ali se govori: »glavno da dođe Divizija, jer je neprijatelj govorio da je sva uništena«. Divizija će dobiti i 100 boraca iz partizanskih straža iz Glinskog i Dvorskog kotara.

Situacija je u Glini nejasna. Onih 30 kamiona (za koje sam vam javio) sa vojskom u njem. uniformama izgleda da su dovezli ne Nijemce već legionare, koji tovare materijal iz magacina za evakuaciju. To još nije potvrđeno, pa postoji i mogućnost da su oni došli da održe i pojačaju domobrane u Glini koji su demoralisani i čim dođe do borbe rastepu se na sve strane. Takav je slučaj bio prekjucher i sa jednom satnijom koja je osiguravala autobus na cesti Glina — Petrinja.²⁷ Naši su zaustavili autobus (Bednjančev) i odvezli ga preko Trtnika u Klasnić gdje je demontiran. Autobus je na benzin. Satnija iz pratnje se je kod prvih metaka raspršila i naši su uhvatili nešto malo domobrana i zapovjednika satnije poručnika Sabelića (koji izgleda priličan bandit). Manja je vjerovatnost verzija da će biti ofenziva na Baniju, barem za sada. Postoje vijesti da Nijemci iz Banjaluke, Sanskog Mosta itd. odlaze za Bihać. Moji su dojmovi da se Nijemci koncentrišu, ne radi neke jače ofenzive, nego radi pokreta i prolaza. — Ja odlazim do Perice,²⁸ gdje sam pozvao i Štab odreda.²⁹ Štab grupe je u Drenovcu a Štab odreda u M. Gradcu. — Put za Slavoniju je slobodan.

S. F. — S. N.

Šef Oper. odsjeka
Orešćanin Bogdan

²⁷ Vidi dok. br. 143.

²⁸ Odnosi se na Petra Kleuta.

²⁹ Riječ je o Štabu Banijskog NOP odreda.

**NAREĐENJE GLAVNOG ŠTABA NOV I PO HRVATSKE OD
30 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU TRINAESTE DIVIZIJE
DA OBUSTAVI OFANZIVNE OPERACIJE NA SEKTORU
PERUŠIĆ — PAZARIŠTE¹**

GLAVNI ŠTAB
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
I PARTIZANSKIH ODREDA
HRVATSKE
Op. br. 171/43
30. VIII. 1943

ŠTABU XIII DIVIZIJE NOV HRVATSKE

Obzirom na razvoj situacije na vašem sektoru, odmah postupite po slijedećem:

1) Obustavite ofanzivne operacije na sektoru Perušić — Pazarište.²

Jedinice postavite u slijedećem rasporedu:

— I Ličku brigadu povucite na odmor kod sela D. Kosinj, gdje će ostati pod vašom komandom do daljnjeg našega naređenja. Ova brigada poslije kraćeg odmora biće upotrijebljena, vjerovatno, na nekom drugom pravcu.³

— II Brigadu VIII Divizije (kordunašku) zadržati na položajima prema Perušiću sa zadatkom da zatvara pravac Perušić — Janjče — Sinac — Otočac. Ova brigada treba da drži prema Perušiću one iste položaje koje je ranije držala I Lička brigada.

— I Brigada XIII Divizije da se postavi na pogodnim položajima za zatvaranje pravca Pazarište — Kosinj. Ova brigada treba da obezbijedi sebi što bolje dominantne položaje. Po mogućstvu da drži položaj Vaganac — Kaluđerovac, obezbjeđujući se od D. Pazarišta.

Obje ove brigade (II Brigada VIII Div. i I Brigada XIII Div.) treba da ispolje što veću aktivnost sa označenih položaja

¹ Kopija originala. pisana na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 41—1, k. 104 A.

² O ovim operacijama vidi dok. br. 101.

³ Početkom rujna Brigada je vraćena pod komandu Štaba Šeste divizije, od koga je dobila zadatak da sprečava pokrete neprijatelja na komunikacijama: Gospić — Gračac, Gospić — Podlapača i Gospić — Ploča. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, direktivu Štaba Šeste divizije podređenim jedinicama od 3 rujna 1943 godine.

u pravcu Perušića i Ličkog Osika, odnosno G. i D. Pazarišta. Ovo se naročito odnosi na I Brigadu XIII Divizije. Ovu aktivnost ispoljiti naročito noću u vidu prepada manjim jedinicama.

— Bataljon »Matija Gubec« da se prikupi i postavi u selo G. Sinac (Vrelo) gdje će se odmarati, i po potrebi poslužiti kao rezerva II Brigadi VIII Divizije koja je prema Perušiću. Ovaj bataljon da bude pod neposrednom komandom Štaba II Brigade VIII Divizije.

2) Štab vaše divizije da bude u selu Kršu.

3) Na predviđenim položajima neophodno je potrebno da jedinice koje su u prvom borbenom redu, odnosno na predstražnim položajima, izrade zaklone za automatska oruđa kao i za grupe strijelaca.

Službi izviđanja i obezbjeđenja posvetiti punu pažnju, naročito sada kada će neprijatelj biti agresivniji.

4) Odmah se snabdite sa potrebnom količinom municije iz Štaba I Korpusa. Već sada pošaljite trebovanje preko nas, a mi ćemo izdati naređenje Štabu I Korpusa za izdatak.

5) Odmah nam pošaljite detaljan izvještaj o toku operacija,⁴ u kome iznijeti detaljno sve podatke o razvoju borbe kod pojedinih brigada kao i o našim i neprijateljskim gubicima i svemu ostalom.

Neprekidno nas o svemu obavještavajte.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Komandant:

⁴ O borbama na području Perušić — Pazarište vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade Štabu Osme divizije od 3 rujna 1943 godine.

BR. 134

**ZAPOVIJEST ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 30 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM
JEDINICAMA ZA NAPAD NA BUKOVICU¹**

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Br. 190

Dan: 30. 8. 1943 u 23.30

Naređenje za likvidaciju
neprijateljskog uporišta
Bukovica — dostavlja

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE
ŠTABU XVIII BRIGADE

Prema prikupljenim informativnim podacima nalazi se u selu Bukovici oko 100 ustaša, koji čuvaju vršace strojeve. Naoružani su sa 2 laka minobacača, 1 teškim i oko 6—7 puško-mitraljeza, a ostalo karabini. Preko noći svi se vršaci strojevi dovlače na jedno mjesto između ustaškog tabora i vatrogasnog doma oko kojih su izrađeni rovovi, koje preko noći zaposjeda banda u cilju zaštite vršaćih strojeva.

U cilju likvidacije tog uporišta naređuje se slijedeće:

ZAPOVIJEST

(sekcija Slatina i D. Miholjac 1 : 100.000)

1.) *XVIII brigada* ima sa jednim bataljonom pojačanim sa puškomitraljezima iz ostala dva bataljona, topom »Pito« i brdskim topom da likvidira neprijateljsku posadu u samom uporištu.²

Sa ostala dva bataljona ima oko uporišta da napravi obruč u cilju hvatanja neprijatelja ukoliko bi isti pokušavao da bježi. Sa jednom četom iz ta dva bataljona izvršiti zatvaranje pravca Čadavica — Bukovica.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 4—1, k. 908.

² Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Dvanaeste divizije Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 rujna 1943 godine.

2.) *XII udarna brigada* sa dva bataljona i sa protivtenkovskom puškom postavlja zasjedu prema Čačincima i to u visini rijeke Voćinske i kod Hebllove pustare.

Sa ostala dva bataljona postavlja zasjedu prema Slatini³ i to u visini sela Kozica (šuma koja se nalazi zapadno od sela). Ovim bataljonima dodjeljuje se protivtenkovski top, koji u toku sutrašnjeg dana uzeti od Omladinske brigade.

3.) *Omladinska brigada* jednim bataljonom zatvara pravac Podr. Slatina — Čeralije postavljajući zasjedu u visini kote 134 i 253. Sa drugim bataljonom kontroliše pravce Đulavec — Pivnica i Đulavec — Krivaja. U slučaju nailaska neprijatelja ovaj bataljon prima borbu, ali borba nije otsudna, već samo borba za dobitak u vremenu, te se bataljon pod borbom povlači u pravcu Voćina i ukoliko bi neprijatelj krenuo prema Čeralijama ponovo ga napada s leđa. Treći bataljon ove brigade ostaje u divizijskoj rezervi i ima da sačeka ovaj štab u selu Čeralije, gdje će dobiti dalju maršrutu.

4.) *Početak napada*: 1. IX. 1943 u 3.30 sati ujutro. Jedinice u zasjedi moraju biti najdocnije do 3 sata istog dana na svojim položajima.

5.) Znaci raspoznavanja za noć 31. VIII/1. IX. 1943 biće: **Boris — Crko**, za dan važe opšti znaci.

6.) *Veza*: Izvještaj slati svaka 2 sata, a u hitnim slučajevima i češće. Brigade neka se sa svojim bataljonima povežu telefonom ukoliko raspolažu sa telefonskim materijalom. Štab XVIII brigade povezaće se sa ovim štabom preko telefona.

7.) Evakuacija ranjenika pravcem Čeralije — G. Meljani — Bolnica br. 5.

8.) *Povlačenje*: Po pismenom naređenju ili po ugovorenim znacima — raketama, koje će izbaciti ovaj štab i koje imaju da ponove štabovi brigada. Ti znaci jesu: bijela raketa izbačena u pravcu Čačinaca i crvena raketa izbačena u pravcu Slatine.

Povlačenje izvršiti u stare baze, t.j. u polazne baze za akciju. Koristiti prikrivene puteve i prolaze zbog opasnosti od avijacije.

Napomena: Vršaće strojeve ukoliko se ne bi mogli izvući zapaliti. Može se vršiti paljenje samo onih zgrada iz kojih će se davati otpor i koje se drukčije neće moći likvidirati. XVIII brigada mora na vrijeme da uzme iz Oml. brigade top »Pito«, a iz XII udar. brigade brdski top.

Likvidaciji uporišta pristupiti energično kako bi se postiglo potrebno iznenađenje i uspjelo bandu likvidirati u prvom nalletu, ne dozvoljavajući joj da organizira otpor iz kuća.

³ Podravska Slatina

Štabu XVIII brigade prilaže se skica uporišta, s tim da izradi detaljan plan za napad i sutra do 9 sati dostavi ovome štabu na uvid jedan primjerak zapovijesti radi eventualne ispravke.

Ukoliko bude ostalog plijena sem oružja za evakuaciju, isti evakuisati u Papučko-krndijsko područje.

Mjesto štabova za ovu akciju biće:

Štab divizije kod kote 226 (jugozapadno od sela Bukovice).

Štab XVIII brigade u prvo vrijeme kod kote 215 (Jelinac), a kasnije može se pomjerati prema razvoju akcije.

Štab XII udarne brigade u istočnom dijelu sela Mikleuša.

Štab Omladinske brigade na putu Katinac — Čeralije u visini kote 228, tj. u posljednjim kućama koje se nalaze na tom putu idući od Slatine ka Čeralijama.

Prijem naređenja potvrditi i sve pripreme za akciju izvršiti u što većoj konspiraciji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Marijan⁴

Načelnik štaba:
Inkret⁵

BR. 135

PREGLED AKCIJA I OPERACIJA PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE OD 1 DO 31 KOLOVOZA 1943 GODINE¹

P R E G L E D

akcija i operacija I korpusa Narodno-oslobodilačke vojske Hrv.
od 1 do 31-VIII-1943 god.

VI DIVIZIJA

4-VIII-1943

I brigada u toku toga dana vodila je borbu sa 8—900 ustaša ojačanih sa 2 topa i 4 minobacača kod Kaluđerovca — Malog Polja — Budackog mosta i sela Budaka.² U toku borbe

⁴ Cvetković

⁵ Franc

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 30—6, k. 801.

² Vidi dok. br. 84 i 152.

neprijatelj je tri puta prelazio rijeku Liku i bio odbacivan natrag.

Gubici neprijatelja: 25 ubijenih i 40 ranjenih. Među mrtvima nalazio se i nadporučnik.

Naši gubici: 5 mrtvih i 8 ranjenih. Oštećen je 1 puškomitraljez i 2 puške.

U borbi se naročito istakla drugarica Danica Plećaš koja je u najvećoj vatri iznijela puškomitraljez od poginulog druga. Za ovo hrabro držanje biće pohvaljena divizijskom naredbom.

Utrošeno je 1.000 puščanih i mitraljeskih metaka i 20 bombi.

6-VIII-1943

III bataljon L.O.,³ koji se nalazio pod komandom Štaba VI divizije, nakon dvosatne borbe odbio je napad 3—400 Njemaca koji su uz pomoć artiljerijske vatre krenuli prema Drenovači.⁴

Gubici neprijatelja nepoznati.

Naši gubici: 1 drug ranjen.

Utrošeno 894 puščanih i mitraljeskih metaka.

10-VIII-1943

Neprijatelj je gađao jakom artiljerijskom vatrom od Kulen Vakufa položaje III brigade i vršio nasilno izviđanje u istom pravcu.

Naši gubici: 5 ranjenih drugova.

Istog dana 1.200 Talijana i četnika napali su položaje II bataljona II brigade iznad sela Markovca.⁵ U napadu neprijatelj je upotrebljavao 2 haubice, 4 brdska topa, 1 pješadijski top i 6 teških bacača. Nakon žestoke 6-satne borbe bataljon je održao svoje položaje i natjerao neprijatelja u bjegstvo prema Kosovu Polju.

Zaplijenjena je 1 puška, 8 bombi i 220 metaka.

Gubici neprijatelja nijesu poznati ali je bilo mrtvih i ranjenih.

Gubitaka na našoj strani nije bilo. Pokvaren je 1 minobacač.

Utrošeno je 2.350 puščanih i mitraljeskih metaka.

³ Ličkog NOP odreda

⁴ Vidi dok. br. 22.

⁵ Vidi dok. br. 73.

13-VIII-1943

Jače četničke snage napale su dijelove II bataljona II brigade kod Borkuše iznad Ridana.⁶ Četnici su uspjeli iznenaditi naše jedinice i prisiliti ih na povlačenje.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Naši gubici: 3 mrtva i 3 ranjena druga. 1 ranjeni drug i drugarica živi su pali neprijatelju u ruke.

Izgubljeno je: 1 puškomitraljez, 8 pušaka, 250 metaka, 1 pištolj, 4 opasača i 4 fišeklije.

Neprijatelj je uspio postići iznenađenje zato što se jedan naš vod nije dobro osigurao, a četnici su preko svoje špijunaže doznali za naše male snage.

11/12-VIII-1943

Dva voda Drenovačkog bataljona⁷ postavila su zasjedu na cesti između Malog Skočaja i Međudražja. Naišla je neprijateljska kuhinja na koju je otvorena vatra.

Gubici neprijatelja: 6 ubijenih Njemaca i 5 konja.

Iste noći jedna patrola ovoga bataljona postavila je zasjedu na Bukovcu (k. 529) više Skočaja. Ujutro naišla je neprijateljska kolona na koju je otvorena vatra.

Gubici neprijatelja: 15 mrtvih i ranjenih.

Idućeg dana jedna četa III brigade sačekala je neprijatelja na k. 365 (Gorica) i otvorila na njega vatru.

Gubici neprijatelja nepoznati.

Na našoj strani nije bilo gubitaka.

14-VIII-1943

Neprijatelj je od Kulen Vakufa artiljerijom pucao na položaje III brigade, a sa 50 do 60 vojnika krenuo u izviđanje.⁸ Predstraže I bataljona III brigade odbile su neprijatelja nakon kraće borbe.

Zaplijenjena je jedna puška i 1 bomba.

Gubici neprijatelja: 3 ubijena i nekoliko ranjenih.

Istog dana oko 20.30 sati naša 2 brdska topa i 2 teška bacača tukli su neprijatelja na Kulini i u Vakufu. Pogodci su bili dobri ali gubici nisu poznati.

⁶ Vidi dok. br. 73.

⁷ Riječ je o Trećem bataljonu Ličkog NOP odreda. Vidi dok. br. 73.

⁸ Vidi dok. br. 73.

15 i 16-VIII-
1943

III bataljon III brigade postavio je zasedu na cesti Kulen Vakuf — Vrtoče, na okuki sjeverno od Boškovića Grede. Naišla je neprijateljska komora od 35—40 kola u pratnji 100 vojnika. Neprijatelj je pušten na neposrednu blizinu, na njega otvorena žestoka vatra i poslije toga izvršen juriš. Neprijatelj je u panici pobjegao u pravcu Kulen Vakufa ostavivši komoru.⁹

Zaplijenjeno je 6 pušaka, 29 konja, 930 metaka, 11 sedala i ostale spremne.

Gubici neprijatelja: 25 ubijenih vojnika i 45 ubijenih konja.

Naši gubici: 7 ranjenih drugova.

10 do 16-VIII-
1943

I lički hrvatski bataljon »Matija Gubec« vršio je čišćenje terena između Prozora, Čovića, Švice, Lipovlja, Kutereva, Krasna i Lipovog Polja od ustaških i četničkih bandita.¹⁰

Zarobljeno je 6 ustaša, 16 četnika, 1 domobran, 1 civil i 1 ženska koji su bili neprijateljski kuriri i nosili im hranu.

Zaplijenjeno je 17 pušaka, 14 bombi, 1.490 metaka i nešto ostale spremne.

18-VIII-1943

Gubitak ni na jednoj strani nije bilo.

Jače ustaške snage napale su položaje I brigade i to sa jednom satnijom od Klanca prema Kruščici i Kaluđerovcu. Nasuprot ovih snaga bio je jedan bataljon I brigade. Drugim pravcem: od Malog i Velikog Žitnika prema Risovcu i Vučjaku napadala je jedna bojna sa artiljerijom i jednim teškim bacačem. Nasuprot ovih snaga nalazio se jedan bataljon I brigade. Treći pravac neprijateljskog nadiranja bio je Budak — Lički Osik. Ovim pravcem napadala je jedna ustaška bojna sa 2 brdska topa, 2 haubice i 2 teška minobacača. Prema ovoj koloni bio je III bataljon I brigade. Neprijatelj je iznenadio neke naše snage, odbacio ih sa svojih položaja i zaplijenio nešto konja. Kolona koja je napredovala prema Kruščici i Kaluđerovcu nakon oštne borbe bila je odbijena. Po odbacivanju naših snaga na drugim pravcima neprijatelj je produžio nastupanje prema Perušiću koga je idu-

⁹ Vidi dok. br. 73.

¹⁰ Vidi dok. br. 105.

ćeg dana zauzeo.¹¹ Također sa Vučijaka naše snage prisiljene su na povlačenje. Borba je bila vrlo žestoka, neprijateljske snage na važnijim mjestima nadmoćnije, što je prouzrokovalo povlačenje naših snaga.

U toku 20, 21 i 22-VIII vodile su borbe sa neprijateljem na Konjskom Brdu, Ravnom Vrh, Velikom Čardaku koje je položaje neprijatelj uspijevaao da zauzme a sa nekih je bio odbacivan. Sa nekih položaja neprijatelj se sam povlačio predveče.

Zarobljen 1 ustaša i 5 civila.

Zaplijenjeno 200 metaka, 3 kola sa žitom, 5 konja, 30 goveda i 80 ovaca.

Gubici neprijatelja: 80 ubijenih i veći broj ranjenih ustaša.

Naši gubici: 9 mrtvih i 42 ranjena druga. Naknadno su umrla 2 druga.

Izgubljeno je: 4 puškomitraljeza, 17 pušaka, 30 mina od malog bacača, 360 metaka, 2 kola, 12 konja, 6 kazana, 1 pisaća mašina i nešto ostale spreme.

Utrošeno je 6.213 pušcanih metaka, 7 mina za mali bacač i 13 bombi.

Kritički osvrt: U ovim akcijama bilo je više grešaka i propusta, a same operacije nijesu izvođene po planu. Glavne greške su sljedeće: 1) Slaba i nedovoljna budnost jedinica na položajima, uslijed čega je neprijatelj postigao iznenađenje. 2) Štab brigade nije izdao direktive svojim jedinicama za odbranu. Nisu određeni pravci za povlačenje u slučaju napada nadmoćnijeg neprijatelja, nije izvršena procjena položaja po važnosti niti su važniji položaji upornije branjeni, tako da je neprijatelj zauzimaao dominantne tačke i sprečavao manevar naših snaga. 3) Između Ličkog Osika i Mušaluka, tj. Malog Sela ostao je širok prazan prostor nekontrolisan, što je neprijatelj iskoristio i bez borbe zauzeo kote između Ličkog Osika i Perušića. 4) Za vrijeme borbe vršeni su protivnapadi i povratni napadi sa malim snagama bez pravilne procjene situacije. 5) Rezerva nije efikasno upotrijebljena zbog nepoznavanja situ-

¹¹ Vidi dok. br. 74.

acije. 6) Veza kroz čitavo vrijeme borbe bila je vrlo slaba i poremećna. 7) Rukovodioci nisu imali samoinicijative i samostalnosti. Između bataljona nije bilo uzajamne pomoći, tako da je jedan snosio najveći teret borbe a drugi bio pasivan posmatrač.

19-VIII-1943

Jedan vod III brigade sukobio se sa 200 njemačkih vojnika kod Buševića. U okršaju neprijatelju su nanijeti gubici, a naši borci povukli su se bez gubitaka.

Istog dana jedan bataljon III brigade nanio je gubitke Njemcima na cesti Kulen Vakuf — Prkosi. Oštećen je 1 luksuzni auto i 1 motorcicl kod neprijatelja.¹²

21 do 24-VIII-1943

II brigada nalazila se na Kninskom sektoru i u zajednici sa tamošnjim snagama vodila borbu sa četnicima i Talijanima.¹³

Kroz cijelo ovo vrijeme četnici i Talijani, njih preko 3.000, vršili su napade uz pomoć artiljerije i minobacača na liniji Crna Glavica — cesta Knin — Kijevo — selo Polača — Oštra Glavica — Krčić — Markovac — Pakovo Brdo — Ridane — Borkuša — Gradina. Neprijatelju je uspjelo da u prvom danu borbe potisne naše snage sa Borkuše. U drugom danu borbe neprijatelj potiskuje naše snage sa k. 527, 449 i Oštre, a odmah iza toga i Kozjaka. U trećem danu borbe neprijatelj uspijeva zauzeti Pakovo Brdo. Naše snage ovoga dana prikupile su se i izvršile protunapade na cijelom sektoru te odbacile neprijatelja na polazne položaje.

Zarobljenika nije bilo.

Zaplijenjeno: 1 mali bacač i 3 puške.

Gubici neprijatelja: 63 ubijena i veći broj ranjenih.

Naši gubici: 3 mrtva, 20 ranjenih, 1 nestao.

Utrošeno 17 mina za mali bacač, 25 mina za teški bacač, 7.974 puščanih i mitraljeskih metaka i 15 bombi.

23-VIII-1943

Jedna njemačka patrola zašla je iznenada za leđa jednom vodu III brigade.

¹² Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

¹³ Vidi dok. br. 112.

25-VIII-1943

Jedan naš desetar je poginuo a 1 borac ranjen. Izgubljen je 1 karabin.

Četa »Alan«¹⁴ uhvatila je u selu Cesarinu jednog narednika bivšeg ustašu, koljača, i još nekoliko ustaških saradnika.

26-VIII-1943

II bataljon III brigade postavio je zasjedu kod Gorijevaca. Naišla je neprijateljska prethodnica u jačini od 28 biciklista — legionara iz kojih je kretala jedna legionarska pukovnija.¹⁵ Na prethodnicu je izvršen juriš.

Zarobljeno je 10 legionara i jedan nadporučnik.

Zaplijenjeno je 10 pušaka, 2 šmajsera, 1 pištolj, 600 metaka, 18 bicikla i ostale spremne.

Gubici neprijatelja: 1 ubijen i 3 ranjena.

28-VIII-1943

I i II bataljon III brigade postavili su zasjedu na cesti Vrtoče — Bihać kod sela Gorijevaca. Naišla je jedna njemačka autokolona sa 4 kamiona, 1 blindiranim autobusom i 1 motorciklom. Neprijatelj je upušten u zasjedu, na njega otvorena jaka vatra i nakon 30 minuta borbe slomljen je svaki otpor jurišem naših jedinica. Blindirani automobil uspio je pobjeći, dok su ostale neprijateljske snage dijelom pobijene a dijelom zarobljene.¹⁶ Ratni plijen je sav izvučen.

Odmah poslije toga naišlo je 150 njemačkih vojnika radi intervencije, sa tenkovima i kamionima i prikupljali mrtve. Naše snage za cijelo ovo vrijeme ostale su u tajnosti i kada se neprijatelj počeo povlačiti prema Ripču napadnut je sa leđa i bokova sa svim snagama I i II bataljon III brigade. Snažnim jurišem naših jedinica slomljena je žestoka odbrana neprijatelja, kojemu je djelimično uspjelo pobjeći u Ripač.

Zarobljeno je 16 njemačkih vojnika.

Zaplijenjeno: 2 kamiona, 1 motorkotač sa prikolicom, 1 protukolski top, 1 teški bacač, 6 lakih mitraljeza, 1 puškomitraljez, 10 šmajsera, 11 pištolja, 50 pušaka, 3 dvogleda, 27 bicikla,

¹⁴ Četa je dejstvovala samostalno na području Sveti Juraj — Karlobag. Njeno brojno stanje bilo je 25 ljudi.

¹⁵ i ¹⁶ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

2 radiostanice, 1 električna centrala sa 1.000 svijeća, 1 džepna radiostanica, 13 telefona, 1 telefonska centrala, 27 km telefonskog kabla, 50 pari cipela i čizama, 5.000 puščanih i mitraljeskih metaka i dosta ostale ratne spremne.

Gubici neprijatelja: 90 ubijenih koji su ostali na licu mjesta i nepoznat broj ranjenih. Naši gubici: 2 mrtva i 2 ranjena druga.

U borbi su se naročito istakli Kuprešanin Dušan, Momčilović Nikola, Njegomir Nikola, Rađenović Branko, Dukić Gojko, Bajić Mane, Sovilj Dušan, Obradović Stevo. Kao cjelina istakli su se 3. vod I čete i 1. vod II čete II bataljona III brigade na čelu sa svojim vodnicima i delegatima.

Utrošeno je 3.000 puščanih i mitraljeskih metaka.

Istog dana III i IV bataljon III brigade odbili su napad jačih njemačkih snaga koje su napadale na liniji k. 556 — Ljutica — k. 552 — k. 524 — k. 808 — Radakuša — k. 691 — Matijevica — Runjevica — Krivodol.

29-VIII-1943

III i IV bataljon III brigade držali su položaje prema Kulen Vakufu na liniji k. 556 — Ljutica i ostale položaje koje su držali pretihodnog dana. Samostalni bataljon¹⁷ držao je položaj na Drenovači. Toga dana jake neprijateljske snage sa artiljerijom i minobacačima napale su položaje ova dva bataljona sa jakim pritiskom na krila. Za kratko vrijeme neprijatelj je zauzeo Kalate, a bataljon koji je bio nasuprot neprijatelja povukao se na prihvatne položaje Runjevica — Visočica. IV bataljon III brigade u borbi prsa u prsa sa neprijateljem naneo je neprijatelju velike gubitke, ali se morao povući pred nadmoćnijim neprijateljskim snagama na prihvatne položaje Bakrač i k. 691, gdje se održao u toku cijelog dana i spriječio neprijatelju nadiranje prema cesti između Lap. Korita i Mamca. Toga dana neprijatelj je ušao i u Boričevac.¹⁸

¹⁷ Odnosi se na Treći bataljon Ličkog NOP odreda.

¹⁸ Opširnije o tome vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

Druge neprijateljske snage u jačini od 1.500 vojnika sa dva teška tenka i jednom baterijom poljskih topova napale su Drenovaču pravcem od Skočaja prema Šiškama i od Ripča preko Račića u pravcu želj. mosta na Uni. Koristeći maglu neprijatelj je došao u blisko otstojanje do naših položaja, natkrilio naše snage, koje su se brzo povukle na Željeznu Glavu iznad Kruga prema Kalinovači. Neprijatelj je produžio napredovanje prema Nebljusima i Donjem Lapcu.

29-VIII-1943
i 30-VIII-1943

Neprijatelj je iz Boričevca ušao u D. Lapac.

Iste noći I bataljon III brigade prebacio se je u Oraovac i zauzeo položaje na Ajdukovića Brdu iznad Oraovca. II bataljon III brigade prebacio se u pravcu Kamenskog sa zadatkom da zatvori pravac prema Kuku.

30-VIII-1943

Neprijatelj je krenuo iz Lapca prema Oraovcu. I bataljon III brigade koji je držao Ajdukovića Brdo pustio je neprijatelja na blisko otstojanje i obasuo jakom vatrom iz svega naoružanja, našto se neprijatelj počeo povlačiti, ali mu je pristiglo pojačanje i uz pomoć teškog oružja odbacio je naš bataljon sa Ajdukovića Brda i iste večeri neprijatelj je zauzeo Kuk. Borbe su se produžile i sljedećih dana i idućeg mjeseca.

Rezultati borbi od 29. VIII pa nadalje prikazaće se u idućem mjesečnom pregledu, pošto su borbe nastavljene i povezane jedne sa drugim.¹⁹

VIII DIVIZIJA

10-VIII-1943

Dijelovi I brigade postavili su zasjedu kod k. 385 na cesti između Drežnika i Vaganca. Našao je 1 neprijateljski kamion sa 3 vojnika, koji su likvidirani, a kamion uništen.²⁰ Istoga dana jedinice I brigade čistile su teren na sektoru Drežnika, u selu Bugaru, od dezterera i raznih pljačkaša.

¹⁹ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 22 rujna 1943 godine.

²⁰ Vidi dok. br. 40.

Zarobljena su 2 Njemca, 10 pljačkaša i 3 ženske špijunke. Zaplijenjeno je 7 pušaka, 1 šmajser sa 120 metaka, 6 pištolja, 3 džepna sata, 55 m. platna, 42 plahte, 65.782 kune, 2.192 dinara, 4 konja, 160 metaka za pištolje, 1 sedlo, 5 pari cipela, 2 odijela i ostale spremne.

11-VIII-1943

III brigada držala je položaje oko Kladuše. Kako su se imali podaci da neprijatelj ima namjeru napustiti Kladušu, Brigada je raspoređena dijelom prema Kladuši kod s. Nepeke, a dijelom duž ceste Kladuša — Cazin — Džaferovića Brdo — k. 229 — s. Miljković — s. Polje — s. Trn. Zadatak naših snaga je bio da pri izlasku neprijatelja iz Kladuše vrše pritisak na čelo i zaštitnicu i uđu u Kladušu, a ostale snage da tuku neprijatelja bočno i sa leđa, presijeku kolonu, unište i zarobe što veći dio neprijateljskih vojnika i zahvate ratnog plijena.

Oko 15.15 sati počeo je izlazak neprijatelja iz Kladuše.²¹ Naše snage odmah su otpočele sa napadom, brzo likvidirale neprijateljska bočna osiguranja, zauzele Gradinu i produžile uništavanje i zarobljavanje neprijateljskih vojnika, koji su u panici počeli da se povlače prema Maloj Kladuši. Bočna osiguranja neprijatelja ipak su stvorila donekle vremena da se glavnina neprijateljskih snaga i komora izvuče. Naše snage zahvatile su začelje komore i zarobile većinu neprijateljskih osiguranja. Otpor neprijatelja bio je slab i neorganizovan.

Zarobljeno je 276 domobrana, 3 doktora i 4 oficira.

Zaplijenjeno: 2 teška minobacača bez nišanskih sprava i dvonožaca, 4 laka bacača sa 19 mina, 3 teška mitraljeza, 21 puškomitraljez, 185 karabina, 25.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 85 mina za teške bacače, 97 ručnih bombi, 19 konja, 72 ćebeta, 120 ranaca, 170 torbica za kruh, 2 topovske kare, 1 bicikl, 4 kola, 280 vojničkih odijela, 7 šmajsera sa municijom i ostale ratne spremne.

²¹ Vidi dok. br. 138.

Gubici neprijatelja: 16 ubijenih domobrana. Među njima jedan oficir. Ranjeno 2 oficira i 8 domobrana.

Naši gubici: 1 mrtav i 1 lakše ranjen drug.

Utrošeno 7.140 puščanih i mitraljeskih metaka i 2 mine za teški bacač.

13/14-VIII-
1943

IV bataljon I brigade postavio je zasjedu na Korani kod Gavranić mosta u blizini Drežnika. Naišlo je 60 njemačkih vojnika sa konjima. Naše snage sačekale su neprijatelja na bliskom otstojanju i skoro sve potukle.²² Uslijed nailaska neprijateljskih tenkova nije se moglo doći do plijena.

Gubici neprijatelja: 55 ubijenih Njemaca i 60 konja.

Naši gubici: 3 mrtva i 6 ranjenih.

15/16-VIII-
1943

III bataljon III brigade izvršio je napad na neprijateljsko uporište Topusko i Topusko-kolodvor, gdje se je nalazilo 150 ustaša, žandara i domobrana. Nakon kratke borbe naše snage zauzele su obadva uporišta, a neprijatelj se povukao prema Glini.²³

Zarobljenika nije bilo.

Zaplijenjeno je i pronađeno 30 karabina, 45.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 1 poljski telefon, 8 pisaćih mašina, 115 čebadi, 55 šinjela, 36 bluza, 26 pari cipela, 15 ručnih bombi, 10.000 litara nafte, 3 bureta benzina, 80.000 kuna, lječilišni uređaj sa smještajem u Topuskom, nešto žita i dosta razne spremne i živežnih namirnica.

Gubici neprijatelja: 6 ranjenih, koje je izvukao.

Naši gubici: 1 mrtav drug.

Utrošeno 16 mina za teški bacač i 3.500 puščanih i mitraljeskih metaka.

10 do 20-VIII-
1943

I i II brigada čistile su od četnika teren Lička Jesenica, Babin Potok, Saborski, Rastovača i Doljani, Dabar, Glibodol.²⁴

Zarobljeno i predalo se 69 četnika.

²² Vidi dok. br. 62.

²³ Vidi dok. br. 139.

²⁴ Vidi dok. br. 95 i 137.

Zaplijenjeno: 1 puškomitraljez, 57 pušaka, 1.860 metaka, 12 bombi i nešto ostale spreme.

20-VIII-1943

Jedan bataljon III brigade sukobio se u blizini Pećigrada sa jednim njemačkim izviđačkim odjeljenjem jačine oko 40 vojnika. Nakon kratke borbe neprijatelj je dijelom uništen, a dijelom pobjegao prema Cazinu.²⁵

21-VIII-1943

III bataljon II brigade minirao je prugu između Tounja i Košara. Neprijateljska patrola otkrila je mine, naišao blindirani vlak i Bataljon se je povukao.

Ubijeno je nekoliko neprijateljskih vojnika.

Naši gubici: 1 ranjen i 2 borca zarobljena po neprijatelju.

Istog dana odbijen je napad neprijatelja od Cazina od strane jednog bataljona III brigade u blizini Pećigrada.

22-VIII-1943

Jedan bataljon I brigade napao je neprijateljsku posadu u Vrsti kod Bihaća, jačine 35 žandara. Žandari su osjetili napad i većim dijelom se razbježali.²⁶

Zarobljeno je 6 žandara a 3 su ubijena.

23 i 24-VIII-1943

Dva bataljona II brigade čistili su šumu od četnika na prostoru k. 602 i 897 (Jurjeva Kosa) — Mali Grič (k. 690) — Brakusova Draga — k. 833, oko Tršca, Čatrnje i obronka M. Lisca (k. 1029). Kod pretresanja terena nije nađen ni jedan četnik, ali je istog dana došlo 20 četnika i sami se predali.

25-VIII-1943

Dva bataljona III brigade izvršili su fingiran napad na Glinu i napad na Gređanski most. Napad na Gređanski most nije uspio.

Naši gubici: 2 druga lakše ranjena.

29-VIII-1943

II brigada prebačena je na sektor Janjče — Perušić i zauzela položaje na liniji Vrše-ljak — Runjevica — V. Čardak — Ravni Vrh sa zadatkom da vrši pritisak na ustaše na k. 772 (Grabovača); na selo Kvarte, Konjsko Brdo, Marinu Glavu i selo Budak i Budački

²⁵ i ²⁶ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Prvog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske od 23 rujna 1943 godine.

most.²⁷ Bataljon koji je vršio pritisak na k. 772 bio je natkriljen od neprijatelja i odbačen natrag, a povratnim napadom bataljon je ovladao kotom 777, 674 i 678. Bataljon koji je napadao prema Kvartama i Konjskom Brdu zauzeo je selo i pročistio ga od neprijatelja. Napad na selo Budak i Budački most, iako je bio energičan, uslijed nadmoćnosti neprijatelja i žestokog otpora nije uspio. Napad na Marinu Glavu bio je dosta labav i također nije uspio.

Gubici neprijatelja: 50 izbačenih iz stroja. Naši gubici: 5 mrtvih i 14 ranjenih.

Rezultat borbi od 20 do 29-VIII-1943 je sljedeći:

Zarobljeno: 20 četnika, 6 žandara i 9 ustaša i Njemaca.

Zaplijenjeno: 34 puške, 4.520 metaka, 107 bombi, 7 bicikla, 12 čebadi, 5 pari odijela i obuće, 12 šinjela i nešto ostale spremne.

Gubici neprijatelja: 31 ubijen i 42 ranjena ustaša, Njemaca i žandara.

Naši gubici: 6 mrtvih, 16 ranjenih i 2 zarobljena.

Utrošeno 7.430 puščanih i mitraljeskih metaka, 6 protukolskih granata i 3 mine od teškog bacača.

UNSKA OPERATIVNA GRUPA

5-VIII-1943

II brigada postavila je zasjedu kod Kamenskog Mosta i prema Vranovini između Topuskog i Kladuše. Naišle su dvije satnije domobrana sa isturenim prednjim odjeljenjima na koje je otvorena vatra i pošto su prednja odjeljena bila raspršena otpočela je borba sa glavninom koja je nakon duže borbe otstupila prema Topuskom.²⁸

Zarobljeno je 17 domobrana.

Zaplijenjeno: 1 puškomitraljez, 16 karabina, 5 bombi, 1.200 metaka, 2 poljska telefona, 9 km kabla i 1 kola razne konjske opreme.

²⁷ Opširnije o dejstvu Druge NOU brigade Osme divizije na području Janjče — Perušić vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade Štabu Osme divizije od 3 rujna 1943 godine.

²⁸ Opširnije o tome vidi dok. br. 15.

Gubici neprijatelja nijesu poznati ali je bilo mrtvih i ranjenih.

Naši gubici: 2 lakše ranjena druga.

Utrošeno 3.000 puščanih i mitraljeskih metaka.

11-VIII-1943

Jedinice Unske operativne grupe odbile su napad jedne ustaške bojne²⁹ koja je krenula iz Kostajnice na oslobođenu teritoriju u cilju pljačke.

Zaplijenjeno je 13 pari odijela.

Gubici neprijatelja: 14 mrtvih koji su ostali na bojnem polju i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 1 borac lakše ranjen i 1 delegat zarobljen po neprijatelju.

U borbi se naročito istakao II bataljon II brigade čiji su borci smjelo jurišali na neprijatelja.

Utrošeno je 2.000 puščanih i mitraljeskih metaka.

15/16-VIII-1943

Dvije brigade Unske operativne grupe u zajednici sa dva bataljona P.O. Banije izvršile su napad na neprijateljsko uporište u Hrastovici gdje je bilo oko 200 domobrana.³⁰ Sam napad vršila su tri bataljona uz pomoć baterije 75 m/m, dok su ostale snage vršile osiguranje od Gline i Petrinje. U prvom naletu naše jedinice likvidirale su spoljna uporišta, zauzele željezničku stanicu i produžile napredovanje u sam centar prema crkvi gdje se je neprijatelj jedino malo ozbiljnije branio. Za kratko vrijeme neprijateljska posada bila je dijelom zarobljena a manji dio se razbježao i posakrivao. 500 Njemaca krenulo je iz Petrinje u pomoć napadnutim. Naša osiguranja sačekala su Njemce, nanijela im velike gubitke i zadržala ih jedno vrijeme, dok glavni dio plijena nije bio evakuisan, a zatim su se povukli.

Zarobljeno je 120 domobrana i 3 željezničara.

Zaplijenjeno: 4 teška mitraljeza, 3 puško-mitraljeza, 116 karabina, 2 šmajsera, 4 pištolja, 30.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 148 pari

²⁹ Vidi dok. br. 52.

³⁰ Vidi dok. br. 61 i 65.

cipela, 54 šinjela, 40 pari veša, 134 bluze, 83 čebeta, 15 hlača, 5 mina za mali bacač, 3 telefona, 9 konja, 3 kola i ostalog ratnog materijala.

Gubici neprijatelja: 6 mrtvih i nekoliko ranjenih domobrana u Hrastovici i 100 mrtvih i ranjenih Njemaca na osiguranjima.

Naši gubici: 3 mrtva i 2 ranjena druga.

Utrošeno 8 granata za top 75 m/m, 2 granate od protukolskog topa i 7.400 puščanih i mitraljeskih metaka.

Za vrijeme evakuacije plijena bilo je velike gužve i vike te nagomilavanje boraca i civila, tako da je evakuacija neuredno izvršena. Bataljoni koji su bili na osiguranju prema Petrinji povukli su se prije nego su dobili naređenje. Veza sa nekim jedinicama uspostavljena je tek po likvidaciji posade.

18/19-VIII-
1943

Dijelovi Unske operativne grupe pripremili su napad na neprijatelja u Prekopi kod Gline. Neprijatelj je prije napada pobjegao.³¹

Drugi dijelovi Unske operativne grupe, koji su bili na osiguranju prema Glini, napali su neprijateljsku posadu u Crnom Lugu (vah-tarnica broj 15 u blizini Gline). Za 15 minuta borbe posada je bila likvidirana.³²

Zarobljeno je 14 domobrana.

Zaplijenjeno: 1 puškomitraljez, 13 karabina, 1 pištolj, 10 bombi, 1 brdski kazan, 1 poljski telefon, odijelo i obuća od zarobljenih domobrana i nešto ostale ratne spremne.

Gubici neprijatelja: 1 mrtav.

Naši gubici: 2 lakše ranjena.

Utrošeno 200 puščanih metaka.

19-VIII-1943

Jedinice Unske operativne grupe odbile su napad dvije satnije domobrana³³ koji su krenuli iz Gline prema Majskim Poljanama.

Zarobljena su 2 domobrana.

Zaplijenjeno: 5 karabina, 2 bombe, 12 okvira za puškomitraljez sa municijom, 2 municijske kutije za teški mitraljez, 800 metaka.

Gubici neprijatelja: 5 ubijenih i nepoznat broj ranjenih.

³¹ Vidi dok. br. 71 i 80.

³² Vidi dok. br. 80.

³³ Vidi dok. br. 80.

24/25-VIII-
1943

Naši gubici: 4 ranjena druga.

Utrošeno 1.700 metaka.

I brigada izvršila je napad na neprijateljsko uporište u s. Gora kod Petrinje, gdje se nalazilo oko 400 domobrana i nešto žandara.³⁴ II brigada vršila je osiguranje.

U prvom naletu zauzet je spoljni sistem neprijateljske odbrane. Većina domobrana koji su se tamo nalazili bili su zarobljeni i djelomično se razbjegli. Žandari su se prikupili u žandarmerijskoj stanici i crkvi odakle su davali žestok otpor. Nekoliko juriša naših jedinica na njih nije uspjelo. Nakon borbe od sat i po prikupljeni su zarobljeni domobrani i ratni plijen i naše jedinice su se povukle. Na osiguranjima borbe nije bilo.

Zarobljeno 135 domobrana.

Zaplijenjeno: 1 teški mitraljez, 2 laka bacača mina, 5 puškomitraljeza, 1 teški bacač bez podloge i dvonošca sa 72 mine, 115 pušaka, 2 šmajsera, 1 pištolj, 90 ručnih bombi, 37.000 puščanih i mitraljeskih metaka, 168 mina za mali bacač, 1 bicikl, 114 čebadi, 15 tovarnih konja, 65 šinjela, 9 malih kazana, 100 komada puškomitraljeskih okvira za municiju, 35 ranaca i odijelo i obuća sa zarobljenih domobrana.

Gubici neprijatelja: 2 mrtva i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 8 mrtvih i 12 ranjenih drugova. Naknadno umrlo od rana 5 drugova.

Utrošeno 8 mina za mali bacač, 30 ručnih bombi, 4 granate od topa 75 mm i 1.800 puščanih i mitraljeskih metaka.

Referent saniteta Grupe i I brigade nisu došli na svoje predviđeno mjesto, tako da su ranjeni drugovi previjeni tek poslije borbe, što je vjerojatno imalo za posledicu umiranje 5 ranjenih drugova. Veza je bila vrlo slaba i Štab I brigade nije znao gdje mu se nalazi koja jedinica.

27-VIII-1943

II brigada postavila je zasedu na cesti između Jukinca i Prekope. Naišla je jedna neprijateljska satnija domobrana u pratnji jeđ-

³⁴ Vidi dok. br. 98, 106 i 116.

nog putničkog autobusa. Nakon kratke borbe neprijatelj se u panici razbježio prema Glini.³⁵ Pomoć od jedne satnije domobrana sa 2 tenka koja je krenula iz Gline stigla je kasno i naše snage do toga vremena pokupile su plijen i povukle se.

Zarobljeno 9 domobrana i 1 poručnik.

Zaplijenjeno: 1 puškomitraljez, 5 karabina, 1 ranac za puškomitraljez sa 17 okvira, 520 puščanih i mitraljeskih metaka, 1 putnički autobus i nešto ostale spremne.

Gubici neprijatelja: 5 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Na našoj strani gubitaka nije bilo.

Naročito se je istakla 1 četa II brigade na čelu sa svojim komandirom, koja se hrabro držala prilikom gonjenja neprijatelja.

Utrošeno je 900 puščanih i mitraljeskih metaka.

31-VIII-1943

Jedinice II brigade nakon 5-satne borbe odbile su napad tri neprijateljske satnije, koje su iz Gline krenule prema Viduševcu, Šatornji i Topuskom. Neprijatelj je u svom sastavu imao artiljeriju, 2 tenka i bacače mina.

Zarobljenika i plijena nije bilo.

Gubitaka kod neprijatelja bilo je u mrtvim i ranjenim ali broj nije poznat.

Naši gubici: 1 drug lakše ranjen.

Utrošeno 1.193 puščanih i mitraljeskih metaka.

Rekapitulacija:

VI DIVIZIJA:

Zarobljeno: 8 ustaša, 16 Njemaca, 10 legionara, 16 četnika, 1 domobran i 7 civila.

Zaplijenjeno: 1 protukolski top, 1 teški bacač, 6 lakih mitraljeza, 1 puškomitraljez, 12 šmajsera, 1 mali bacač, 88 pušaka, 23 bombe, 12 pištolja, 3 dvogleda, 2 radiostanice, 1 džepna radiostanica, 13 telefona, 1 telefonska centrala, 27 km kabela, 50 pari cipela i čizama, 2 kamiona, 1 motorcikl sa prikolicom, 45 bicikla, 8.440 puščanih i mitraljeskih metaka, 34 konja, 11 sedala, 3 kola, 30 goveda, 80 ovaca itd.

³⁵ Vidi dok. br. 143.

Gubici neprijatelja: 308 ubijenih i 43 ranjena ustaša, četnika, domobrana, legionara i Njemaca, za koje se znade. Broj ranjenih je svakako veći od broja mrtvih. Među ubijenim nalaze se 2 nadporučnika. Oštećen je 1 luksuzni auto i 1 motorbicikl.

Naši gubici: 23 mrtva, 89 ranjenih, 2 zarobljena i 1 nestao.

Oštećen nam je 1 puškomitraljez, 2 puške i 1 minobačac.

Izgubljeno: 5 puškomitraljeza, 26 pušaka, 1 pištolj, 610 metaka, 30 mina za mali bacač, 2 kola, 12 konja, 6 kazana i 1 pisača mašina.

VIII DIVIZIJA:

Zarobljeno: 89 četnika, 6 žandara, 276 domobrana, 4 oficira, 3 doktora, 11 Njemaca, 10 pljačkaša (dezertera) i 3 ženske špijunke.

Zaplijenjeno: 2 teška bacača sa 85 mina, 4 laka bacača sa 49 mina, 3 teška mitraljeza, 22 puškomitraljeza, 313 pušaka, 8 šmajsera sa 120 metaka, 6 pištolja sa 160 metaka, 8 bicikla, 76.380 metaka, 231 ručna bomba, 199 čebadi, 1 telefon, 4 kola, 2 topovske kare, 287 odijela, 36 pari cipela, 1 sedlo, 23 konja, 120 ranaca, 170 torbica za kruh, 8 pisaćih mašina, 67 šinjela, 36 bluza, 10.000 litara nafte, 3 bureta benzina, 55 m. platna, 145.572 kune, 2.192 dinara i ostale spremne.

Gubici neprijatelja: 152 ubijena i 58 ranjenih — za koje se znade — Njemaca, ustaša, domobrana, žandara i četnika. Broj ranjenih je vjerojatno veći od broja ubijenih.

Naši gubici: 16 mrtvih, 37 ranjenih i 2 zarobljena.

UNSKA OPERATIVNA GRUPA:

Zarobljeno 298 domobrana i 3 željezničara.

Zaplijenjeno: 1 teški bacač bez podloge i dvonošca sa 72 mine, 2 laka bacača sa 173 mine, 5 teških mitraljeza, 11 puškomitraljeza, 270 pušaka, 4 šmajsera, 6 pištolja, 69.521 puščani i mitraljeski metak, 107 ručnih bombi, 6 telefona, 9 km kabla, 4 kola, 13 odijela, 148 pari cipela, 119 šinjela, 40 pari veša, 134 bluze, 197 čebadi, 15 hlača, 24 konja, 10 vojničkih kazana, 129 okvira za puškomitraljeze, 2 municijske kutije za mitraljeze, 1 bicikl, 35 ranaca, 1 putnički autobus i ostalo.

Gubici neprijatelja: 133 ubijenih domobrana i Njemaca i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 16 mrtvih, 20 ranjenih i 1 zarobljen.

Ukupno: Zarobljeno: 597 domobrana, 105 četnika, 6 žandara, 27 Njemaca, 8 ustaša, 10 legionara, 3 doktora, 4 oficira, 3 željezničara, 3 ženske špijunke, 7 civila i 10 pljačkaša (dezertera).

Zaplijenjeno: 1 protukolski top, 4 teška bacača sa 157 mina, 7 lakih bacača sa 121 minom, 8 teških mitraljeza, 6 lakih mitraljeza, 34 puškomitraljeza, 671 puška, 24 šmajsera sa 120 metaka, 154.341 puščani i mitraljeski metak, 24 pištolja sa 160 metaka, 361 bomba, 389 čebadi, 2 radiostanice, 1 džepna radiostanica, 1 putnički autobus, 2 kamiona, 1 motor-kotač sa prikolicom, 3 dvogleda, 30 goveda, 80 ovaca, 54 bicikla, 2 topovske kare, 8 pisaćih mašina, 10.000 l. nafte, 3 bureta benzina, 145.572 kune, 2.192 dinara, 55 m. platna, 20 telefona, 1 telefonska centrala, 36 km kabela, 12 sedala, 11 kola, 81 konj, 10 kazana, 234 para cipela, 300 odijela, 155 ranaca, 170 torbica za hljeb, 170 vojničkih bluza, 186 šinjela, 40 pari veša, 129 okvira za puškomitraljeze.

Gubici neprijatelja: 593 ubijenih ustaša, četnika, domobrana, Njemaca i žandara i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici: 55 mrtvih, 144 ranjena, 5 zarobljenih i 1 nestao.

Izgubljeno: 5 puškomitraljeza, 26 pušaka, 1 pištolj, 610 metaka, 30 mina za mali bacač, 2 kola, 12 konja, 6 kazana, 1 pisaća mašina.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
V.³⁶ Holjevac, v.r.

Komandant
pukovnik
Ivo Rukavina, v.r.

(M. P.)³⁷

³⁶ Većeslav

³⁷ Okrugli pečat: Štab Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DRUGOG KORPUSA GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE O AKCIJAMA I BORBAMA U SLAVONIJI U TOKU KOLOVOZA 1943 GODINE¹

GLAVNOM ŠTABU NOV I PO HRVATSKE

Položaj

Ovaj operativni izvještaj obuhvatit će period od 5 augusta.² Po povratku sa Banije³ mi smo vam preko radio-depeša uglavnom prikazali stanje koje smo zatekli, a sve do današnjega dana slali smo izvještaje o izvršenim akcijama na sektoru našega Korpusa.

Primili smo vaše naređenje u kome nam javljate da moramo svakih 10 dana slati pismeni izvještaj iako tekuće događaje javljamo preko radio-stanice. U budućuće mi ćemo otkloniti svaku aljkavost, bit ćemo uredni u slanju naših izvještaja i blagovremeno ćemo izvršavati svako naređenje.

1.) Opća vojnička situacija na sektoru II Korpusa

U našem posljednjem izvještaju O. br. 7—43 podvukli smo vam činjenicu, da je saobraćaj na glavnoj pruzi Beograd — Zagreb — Osijek smanjio se na 50% od onoga koji je postojao u aprilu o.g. U međuvremenu od posljednjeg izvještaja pa do danas stanje saobraćaja na gore rečenim prugama, kao i na svim ostalim, stalno se pogoršava za okupatora. Ovo se ima pripisati pojačanim diverzijama na našem sektoru⁴ i na sektoru Srijema i Turopolja. Što se tiče pruge Osijek — Zagreb, na njoj nema direktnog transporta, nego se tovari između Čačinaca i Slatine (sekcija D. Miholjac, Slatina 1 : 100.000) moraju pretovarivati.

Pruga Suhopolje — Banova Jaruga potpuno je izbačena iz saobraćaja.⁵ Od Suhopolja do Velikih Bastaja srušeno je 10,5 km pruge i 3 mostića, a šliperi su popaljeni. Na istoj pruzi između Pakraca i Daruvara srušen je vijadukt »Krndija«

¹ Dokumentat (nepotpun), pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 27—2, k. 470.

² Redakcija nije mogla utvrditi kada je izvještaj napisan.

³ Štab Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske pošao je iz Slavonije na Baniju, zajedno sa Sedamnaestom NO brigadom, 12 srpnja, a vratio se početkom kolovoza. Vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 17, dok br. 48, 64 i 65.

⁴ Vidi dok. br. 77, 88, 99, 113, 117, 119, 121, 140 i 141.

⁵ Vidi dok. br. 87, 99, 113 i 140.

dug 50 met. Ova pruga služila je za transport njemačke vojske iz Mađarske za Bosnu i Jadran. Pruga Našice — Pleternica također je izbačena iz saobraćaja.

Neprijatelj je napustio uporišta Kutjevo, Vetovo, Kaptol, Brestovac i Toranj. Sada je Požeška kotlina čista, izuzev Požege, Trenkova i Čaglina na istočnom dijelu.

Neprijatelj vrši reorganizaciju svojih jedinica tako, da se sve domobranske jedinice pretvore u lovačke zdrugove. U lovačkim zdruhovima oficirski i podoficirski kadar bio bi njemački, a svaki zdrug bio bi potpuno osamostaljena operativna jedinica i imao bi pokretne podoficirske škole. Također neprijatelj namjerava formirati samostalne operativne jedinice — brigade sa istim organizacionim ustrojem.

Razlog za formiranje ovakvih jedinica jeste taj, da bi se najbolje pariralo operativnoj djelatnosti Narodno-oslobodilačke vojske i partizana. Neprijatelj teži da stvori iz tih jedinica neku vrstu »gonećih odreda«. Kod časnika, dočasnika i domobrana osjeća se veliki otpor prema ovome.

Oko 15. ov. mj. četnički major Janjić, rodom iz Caga u Slavoniji, prešao je po odobrenju Njemaca sa 30 četnika u Slavoniju i došao u selo Čovac (Sekcija Pakrac 1:100.000). Brzom našom vojničkom intervencijom, praćenom političkim radom, »Slavonsko-sremski« četnički odred majora Janjića većim dijelom (njih 20) je uništen, dok je ostatak pobjegao nazad u Bosnu.⁶ Narod sa ogorčenjem je primio četnike koji su išli zajedno sa Njemcima i ustašama.

Zahvaljujući djelovanju naših partizanskih odreda slobodni teritorij je u znatnoj mjeri postao sigurniji, a poluoslobodeni krajevi Podravine, Posavine i Daruvarskog sreza sada su potpuno pod našom kontrolom. Dejstvom odreda⁷ proširuje se uticaj NOB na sve djelove sektora našeg Korpusa. Obuhvaćena je ravna Slavonija (istočno od Dilja i Krndije), Podravina, i prostor između Daruvara i Garešnice, te Posavina.

Formiran je Protivčetnički bataljon jačine 100 boraca, sa 10 puškomitraljeza i 2 laka bacača.⁸ Bataljon je upućen u Posavinu. Glavni mu je zadatak da izvrši mobilizaciju Srba u Posavini i da spriječi svaku vojničku aktivnost četnika, ukoliko bi se ponovno pojavili. Po izvršenoj mobilizaciji Posavine,

⁶ Opširnije o tome vidi Historijat Dvadeset osme divizije (slavonske) u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3—2, k. 1125.

⁷ U Slavoniji su tada dejstvovali sljedeći NOP odredi: Posavski, Podravski, Daruvarski, Požeški i Diljski. O aktivnosti tih odreda u kolovozi 1943 god. vidi dok. br. 119.

⁸ Opširnije o formiranju ovog bataljona vidi dok. br. 85.

bataljon će se kao takav priključiti jednoj brigadi⁹ ili će isti biti proširen u brigadu.

Zahvaljujući pravilnom djelovanju Diljskog i Podravskog odreda (naročito Diljskog) istočna Slavonija postala je jedan od važnih centara naše NOB. Mogućnosti operativnih djelovanja i izgledi na uspjeh su vrlo veliki, jer se na tom dijelu nalazi domobranska vojska. Jedina prepreka koja se od vremena na vrijeme pojavljuje jesu stalni transporti njemačke vojske, a koji se povremeno zadržavaju na tim sektorima radi odmora.

Zapadna Slavonija, sa osom na pruži Banova Jaruga — Suhopolje, zaposjednuta je sa jedinicama 1. Gorske divizije i na tom sektoru daleko je teže postići uspjehe. Borci 1. Gorske divizije veoma su odvažni i svakom prilikom u borbama sa njima imali smo priličan broj izbačenih iz stroja. Zdrugovci se bore do kraja iako znaju da ni jedno uporište koje smo napadali, a koje su oni branili, nije ostalo nelikvidirano. Ovo je usljed naših grešaka pri odnosu prema zarobljenicima, i našim političkim radom to ćemo stanje popraviti.

2.) Rad naših jedinica u općim crtama

Jedinice dviju divizija poslije neprijateljske ofanzive¹⁰ sređivale su svoje unutarnje stanje, čuvale žetvu, rušile željezničke pruge i napadale manja uporišta. Jedinice odreda vršile su isti zadatak, s tim što su prodirale u neprijateljsku pozadinu, na neoslobođenu teritoriju i tamo djelovale.

Od svih odreda naročito ističemo Diljski odred, koji je prvi na rang-listi i najviše zadovoljio. U znak priznanja Diljskom odredu smo poklonili 1 njemački laki mitraljez. Usljed slabe pomoći koju smo ukazali Bilogorskom odredu, on je za sada najslabiji.

3.) Pokreti i manevri neprijatelja

Poslije ofanzive neprijatelj je uglavnom mirovao. Izvršio je sljedeću dislokaciju snaga: 3. Lovački zdrug sastavljen od 8. i 5. Domobranske pukovnije, čiji je štab imao sjedište u Slavon. Požegi, prešao je u Brčko. Zdrug se prebacio 14. ov. mj., a snaga mu je 5.500 vojnika. Zajedno sa 3. Lovačkim zdrugom prebacio se i 7. Topnički sklop sastavljen od 2 baterije, 6. Lovačka pukovnija, sa sjedištem štaba u Đakovu, prebacila se 18. ov. mj. u Tuzlu. Pukovnija broji oko 3.000 vojnika.

⁹ Bataljon je 26 listopada 1943 god. ušao u sastav novoformirane Čehoslovačke NO brigade.

¹⁰ Riječ je o ofanzivi koju je neprijatelj preduzeo u Slavoniji srpnja 1943 god. Vidi dok. br. 39 i tom V, knj. 17, dok. br. 21, 24, 30, 48 i 64.

27. ov. mj. jedinice Hofmanove vojske¹¹ krenule su iz Vel. Pisanice, Virovitice, Suhopolja, Grubišnog Polja i Đulaveca na naš oslobođeni teritorij na Bilo Gori.¹² Sa tim njemačkim jedinicama išli su i odredi gestapovske policije s ciljem da se pljačkaju sela. Jedinice XII Divizije vodile su borbu sa okupatorskom bandom cio dan i bile su primorane da se prebace sa istočne strane pruge Đulavec — Suhopolje.

U posljednje vrijeme primjećuje se velika pasivnost neprijateljske vojske. Sve su rjeđi upadi na oslobođeni teritorij, dok je i djelatnost avijacije svedena na malu mjeru.

4.) Rad naših jedinica

Potrebno je ovdje napomenuti intenzivan vojnički život koji se sprovodi u svim jedinicama. U obje divizije,¹³ pored kurseva pri štabovima, vrši se neprekidno obuka iz ratne službe, borbene obuke, nastave i teorije gađanja. Naročito u zadnje vrijeme rad u ovom pogledu sistematizovan je. Novomobilisani nalaze se u regrutnim četama¹⁴ pri brigadama i sa njima se vrši redovita vojnička obuka.

5.) Disciplina i moral naših jedinica

Što se tiče discipline i morala naših boraca i rukovodilaca, oni u osnovi zadovoljavaju. U posljednje vrijeme kod rukovodilaca bio se pojavio osjećaj neodgovornosti i birokracije, koje smo energično otklonili. Također se kod pojedinih rukovodilaca pojavilo uzimanje raznih privilegija za sebe.

U borbama koje su naše jedinice imale (Mali Bastaji, most na Krndiji, Bilo Gora), borci i rukovodioci pokazuju vanrednu hrabrost i izdržljivost, dok za vrijeme odmora kod mnogih drugova pojavljuje se čežnja za ženom. To je problem kojim ćemo se morati pozabaviti, iako smo potpuno sigurni da su slučajevi prostitucije neznatni. Od zadnjeg izvještaja pa do danas strojna disciplina u mnogome se učvrstila.

6.) Stanje unutar Korpusa

Od našeg zadnjeg izvještaja desile su se sljedeće promjene:

Formiran je I Mađarski bataljon NOV Hrvatske »Petefi Šandor«.¹⁵ Formiran je I Njemački bataljon »Ernest Telman«.¹⁶

¹¹ Vidi dok. br. 202.

¹² Vidi dok. br. 140.

¹³ Riječ je o Desetoj i Dvanaestoj diviziji.

¹⁴ O formiranju ovih četa vidi dok. br. 5.

¹⁵ O formiranju ovog bataljona vidi dok. br. 20, 55 i 57.

¹⁶ Vjerovatno omaška. Formirana je četa »Ernest Telman«. Vidi dok. br. 56.

Brigade su popunjene novim borcima i brojno stanje brigada je poraslo, izuzev XII Brigade.

Formirane su čete za vezu u brigadama i vodovi za vezu u divizijama.¹⁷

Postavljen je referent za vezu Štaba korpusa.¹⁸

Stvoreni su uslovi za brzo formiranje Brodske¹⁹ i Čehoslovačke brigade »Jan Žiška«.²⁰

7.) Služba veze

Od posljednjeg izvještaja služba veze se znatno popravila. XII Divizija raspolaže sa 11 telefona, 2 centrale i 20 km kablova. X Divizija raspolaže sa 14 telefona, 1 centralom i 23 km kablova. Telefoni su raspodijeljeni po brigadama i već su se u posljednjim akcijama štabovi brigada njima služili. XII Diviziji dodijeljena je 1 radio-stanica, dok za drugu diviziju²¹ i brigade bit će date također radio-stanice pošto se prethodno poprave.

Teritorijalna služba veze se silno poboljšala. Sada iz Štaba korpusa, sa Papuka, možemo održavati direktnu vezu sa Drenovcem, Ljutoćem, Zajlama, Psunjskim područjem, Kamenškom i Požeškim područjem.

Uz pomoć vašeg šefa sekcije za vezu riješili smo pitanje službe veze prema mogućnostima koje postoje i stvoreni su uslovi za višestruko održavanje veze sa svim podređenim jedinicama.

Već sada sa ovim stanjem službe veze ušteden je veliki broj kurira i uspjesi koje su postigli daju nam potstreka da još energičnije radimo na ovom polju.

8.) Rad štabova

Štabovi naših divizija, brigada kao i štabovi odreda zadovoljavaju na svojim dužnostima. Međutim, kada je riječ o našim štabovima, moramo napomenuti da se nalazimo u ovom stadiju:

¹⁷ Opširnije o formiranju ovih jedinica vidi dok. br. 51.

¹⁸ Ante Antičević

¹⁹ Naredbom Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 29 listopada 1943 god. formirana je Brodska NO brigada od Diljskog NOP odreda i tri čete Dvanaeste NOU brigade. Sastav Brigade bio je: tri bataljona, prateća i bolnička četa. Komandant je bio Ivan Jergović a politički komesar Stjepan Domankušić. Vidi tom V, knj. 19, naredbu Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 29 rujna 1943 godine.

²⁰ Čehoslovačka NO brigada »Jan Žiška« formirana je na Bučju 26 listopada 1943 god. od Čehoslovačkog bataljona, jednog dijela Daruvarskog NOP odreda i Protivčetničkog bataljona. Komandant je bio Milan Joka a politički komesar Josip Vojaček. Vidi Historijat Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/6, k. 881.

²¹ Riječ je o Desetoj diviziji.

a) Širina naših vojnih jedinica počinje da biva prevelika za vojničke sposobnosti i znanje naših rukovodilaca. Ovo se još ne pojavljuje u opasnoj formi, ali svaka nebudnost u ovom pogledu osvetila bi se. Iz ovog proizlazi da će trebati posvetiti najveću pažnju vojničkoj izobrazbi naših rukovodilaca. Zbog toga oduševljeni pozdravljamo vašu pomoć postavljajući faktičkih zadataka.

b) Naši štabovi ne učvršćuju stečeno iskustvo, tako da se dešavaju opetovane greške.

c) Štabovi brigada nisu naučili niti izučili mnogobrojna uputstva i direktive koje je izdao Štab korpusa, što u pojedinim situacijama izaziva nedoraslost štabova. Iz ovoga proizlazi da će pitanje kontrole morati biti još oštrije postavljeno.

d) Nalazimo se u takovom momentu kada će Štab korpusa za opetovane greške pojedinih rukovodilaca preduzimati i disciplinske mjere, što ni u kom slučaju ne isključuje pomoć u savjetima i uputama.

e) Tijesna i sigurna veza koja je ostvarena između Štaba korpusa i našeg Glavnog štaba omogućit će u buduću vama da nas mnogo više kontrolirate i da nam pružite mnogo veću pomoć, što nas naročito raduje.

f) Osnovni nedostatak Štaba korpusa je taj što nije dovoljno zahtijevao odgovornosti od svojih potčinjenih štabova. Na ovaj način Štab korpusa nije blagovremeno intervenisao po raznim pitanjima i problemima iako su oni na vrijeme bili uočeni. Nije se dovoljno nastojalo da se energično otklone nedostaci iz potčinjenih štabova.

Smještaj Štaba korpusa omogućuje pravilan rad i daje mogućnost da zaključci i riješenja Štaba, što se tiče operativne djelatnosti, ostanu u tajnosti.

U Štabu korpusa još nije dovoljno ostvareno jedinstvo individualne odgovornosti po sektorima i kolektivnog rada.

Izvršena je popuna Štaba XVIII Brigade, dok je politički komesar XII Brigade²² i zamjenik komandanta XVII Brigade²³ postavljen za politkomesara, odnosno komandanta Protivčetničkog bataljona. Štabovi XVII i XII Brigade također su popunjeni.

9.) Raspored jedinica i njihovo stanje

XII Divizija nalazi se na prostoru Suhopolje — Voćin — Drenovac, Slatina — Suhopolje. Što se tiče odjeće i obuće, oni su se znatno popravili od zadnjeg izvještaja. XII Brigada ima oko 50 bosih, a i Omladinska i XVIII imaju oko 150 bosih.

²² Ćedo Grbić

²³ Milan Joka

X Divizija nalazi se u istočnoj Slavoniji, na Dilju.²⁴ Kod nje ima oko 200 bosih drugova i drugarica. Zdravstveno stanje je zadovoljavajuće kao i ishrana.

U mnogome se povećao interes za vojničko usavršavanje, tako da možemo reći da je zahvaljujući stalnoj vojničkoj obuci ratna vještina naših boraca popela se za jedan stepen više.

Raspolažemo sa izvjesnom količinom kože, tako da ćemo moći obuti sve drugove u divizijama.

10.) Daljnje operativne namjere

X Divizija prema naređenju Glavnog štaba otići će na sektor II Operativne zone.²⁵ Ova će biti pod komandom Štaba II O.Z. do naređenja Glavnog štaba. Na svome putu pomoći će XII Diviziji da izvrši akciju na jedno uporište na pruzi Virovitica — Banova Jaruga. Momentano se vraća iz istočne Slavonije.

XII Divizija ostat će u zapadnoj Slavoniji na sektoru Virovitica — Banova Jaruga sa ciljem da uništi prugu i očisti uporišta na istoj. Ovo čišćenje je potrebno radi toga, da bi se spojio slobodni teritorij II Korpusa i teritorij II O.Z.²⁶

U međuvremenu od napada na pojedina uporišta na gore rečenoj pruzi, koja su tvrda, XII Divizija prebacivat će svoju operativnu djelatnost i na druge sektore Korpusa, a naročito u istočnu Slavoniju. Prugu Osijek — Zagreb također mislimo potpuno uništiti.

Odredi imaju zadatak da ruše željezničke pruge i one-mogućavaju saobraćaj na svojim sektorima i da prodiru što dublje u neprijateljski teritorij. Svaki odred je dobio konkretne zadatke.

Diverzanti će za to vrijeme uništavati vlakove. Spremljene su dvije grupe za Mađarsku. One bi već pošle, ali je oskudica u materijalu, pa će pričekati izvjesno vrijeme dok ne sakupimo eksploziva...

²⁴ O dejstvima ove divizije na Dilju krajem kolovoza vidi dok. br. 108, 111, 114 i 123.

²⁵ Po naređenju Štaba Drugog korpusa, Deseta divizija je 30 kolovoza vraćena sa Dilja u Požešku kotlinu i tu, radi odmora, zadržana do 6 rujna, kada je upućena u Moslavinu. Vidi dok. br. 103 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Desete divizije Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 19 rujna 1943 godine.

²⁶ Druge operativne zone

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 31 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O REZULTATIMA BORBE PROTIV ČETNIKA NA
PODRUČJU LIČKE JESENICE I DABRA¹**

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Op. br. 44/1943

Dne 31-VIII-1943 g.

Dostavlja opera-
tivni izvještaj

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

10. VIII. 1943 g. brigade su se nalazile u sljedećim bazama — sektorima:

I Udarne brigada: I bataljon sa pridatim teškim bacačem na sektoru Prijeboj — Ličko Petrovo Selo, sa zadatkom: kontrolisanje ceste Ličko Petrovo Selo — Baljevac, Ličko Petrovo Selo — Izačić i zatvaranje puta Rešetar — Arapov dol; odbranbeni položaj: k. 772 — Cesarov Kamen (sjeverno od Klokočevice); II bataljon smješten je u Ličku Jesenicu sa zadatkom da istu blokira, kao i sva okolna sela i zaselke, te da spriječi nošenje hrane četničkim bandama. Pored ovoga da krstari patrolama u pravcu Javornika, Saborskog i Blata u cilju pronalaska četnika i da postavi zasjede kod izvora na svome sektoru, te da spriječi četnicima uzimanje vode, a u slučaju da otkrije iste, preduzme akciju sa cijelim bataljonom i pohvata ih; III bataljon kontroliše desnu obalu Korane na Rastovači i cestu Vaganac — Drežnik, te ispituje postavljanje zasjede na ovoj cesti; IV bataljon kontroliše sektor na Lisini (k. 789 i k. 760) prema Selištu. Ovaj bataljon upućuje pojedina odjeljenja na sektor Rakovice — Grabovca — Lipovače — Kršlje i Bugara, radi ispitivanja mogućnosti postavljanja zasjede neprijatelju oko Rujnice i Bugara, kao i hvatanja ostataka »crne desetine«.²

Svi bataljoni su dobili zadatak da neprekidno izviđaju neprijatelja i da preduzimaju inicijativno potrebne mjere prema situaciji.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—5, k. 419.

² Riječ je o grupi pljačkaša. Vidi dok. br. 40.

Štab brigade nalazio se na Poljanku.

II Udarne brigada: Štab brigade, četa za vezu, inženjerska četa i I bataljon u selu i zaselcima Dabra, II bataljon — s. Doljani, IV bataljon — Glibodol, dok je III bataljon bio van sastava brigade na sektoru Zbjeg. Zadatak ove brigade: da kontroliše sektor Doljani—Dabar—Glibodol pa do željezničke pruge Javornik — Jesenica tako, da se upućuju prema potrebi daljne i bliske jače patrolе u cilju izviđanja i utvrđivanja mjesta u kojima se zadržavaju četničke bande i iz kojih se snabdijevaju hranom i vodom, a dok patrolе kao i ostali ob.³ organi ovo utvrde, preduzeti potrebne mjere da se ovakove skupine unište jačim snagama. Na svome sektoru sva sela i zaselke blokirati i ne dozvoliti da se neprijatelj koristi hranom i vodom, a također postaviti zasjede na svima mjestima svoga sektora gdje se nalaze izvori.

Pored navedenih sredstava organizirat i propagandistički rad u selima radi neutralisanja štetnog rada četničkih bandi.

U duhu gornjih zadataka i direktiva brigade su pristupile izvršenju svoga zadatka i rezultat postigle sljedeći:

I Udarne brigada: 10. VIII. 1943 g. uhvatila je 4 četnika kod Ličke Jesenice.

12. VIII. 1943 g. uhvatila je 3 četnika kod Ličke Jesenice.

14. VIII. " " 4 četnika u Končarovu Kraju.

16. VIII. " uhvatila 4 četnika u Babinu Potoku.

18. VIII. " " 2 četnika u Ličkoj Jesenici.

Svega od 10. VIII. do 20. VIII. 1943 — 13 četnika, 12 pušaka i nešto municije.⁴

Pored ovoga ova brigada postavila je 10. VIII. 1943 g. zasjedu na cesti između Vaganca i Drežnika kod k. 385, gdje je sačekala jedan neprijateljski — njemački kamion sa posadom od 3 vojnika, te posadu potukla.⁵

Istog dana u s. Bugaru uhvaćena je »crna desetina« (10 pljačkaških bandita) i 3 ženske koje su im bile odane i vršile špijunažu u njihovu korist.

13/14. VIII. 1943 postavljena je zasjeda neprijatelju na Korani kod Gavranića mosta, odakle se isti snabdijevao vodom. Ovu zasjedu sačinjavao je IV bataljon. Ova zasjeda sačekala je neprijatelja, koji je došao na konjopoj sa oko 60 vojnika i tolikim brojem konja i blizu sve potukla.⁶

³ Obavještajni

⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 40.

⁵ Vidi dok. br. 40.

⁶ Vidi dok. br. 62.

II Udarne brigada: 10.VIII.1943 g. pa do 20.VIII.1943 g. radeći u duhu rečene naše direktive zarobila je, i predalo joj se, 56 četnika.⁷

III Udarne brigada radila je na sektoru Korduna i za njen rad — akcije dostavljaju se posebni operativni izvještaji.⁸

Ratni plijen: *Kod I Udarne brigade:* 19 pušaka »mauzer«, 6 pištolja, 3 sata džepna, 55 metara platna, 42 plahte, 6 biljaca, 3 šarenice (pokrivača), 65.572 kune, 2192 dinara, 2 magarca, 2 Njemca zarobljena, 4 konja, 1 šmajser sa 120 metaka za isti, 160 metaka za pištolje, 1 sedlo, 5 pari cipela, 2 odijela i dosta druge raznovrsne spreme.

Kod II Brigade: Zarobljeno — predalo se 56 četnika. Zaplijenjeno: 1 puškomitraljez Z.B.M. 1937,⁹ 45 pušaka, 1860 metaka, 12 talijanskih bombi i nešto razne druge odjevne i obućne spreme.

Gubitci neprijatelja: 55 mrtvih — Njemaca i nepoznat broj ranjenih i 60 konja uništenih (mrtvih i ranjenih).

Sopstveni gubitci: Vidi listu gubitaka.

Utrošak municije: Za sva oruđa pješadijska 2165 metaka; 10 talijanskih bombi i 15 defanzivnih, i 8 mina za teški bacač.

Imena onih koji su se naročito istakli i imena onih koje treba proglasiti narodnim herojima: Nema.

Kritički osvrt: Pri svim ovim manjim akcijama zauzimanje je bilo kod starješina i boraca odlučno, sa dosta korisne inicijative i požrtvovanja.

Uspjehu za hvatanje četnika doprinio je naš zadnji stav prema istima, tj. puštanje uhvaćenih i predatih svojim kućama. Potpuna

⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 95.

⁸ Vidi dok. br. 138.

⁹ Zbrojovka, model 1937

likvidacija četnika koji se drznu preći na naš teritorij otežana je time što se kreću u manjim grupicama; velika pošumljenost sektora na koji se prebacuju; često mijenjanje mjesta i izvjesna — mjestimična naklonjenost od strane stanovništva ovim bandama.

Napomena:

Natjecanje brigada za međusobno prvenstvo imalo je vidna uticaja pri zadnjim akcijama, kod kojih se primjetilo dosta inicijative i zalaganja u cilju da se postignu što veći rezultati, te ćemo sa ovim natjecanjem i dalje produžiti.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.¹⁰ Šumorja

Komandant:
S. O

(M. P.)¹¹

Prilog: Lista gubitaka.

¹⁰ Miloš

¹¹ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 31 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O NAPADU NA NEPRIJATELJSKU KOLONU NA
CESTI VELIKA KLADUŠA—CAZIN¹**

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Op. br. 44/1943

Dne 31-VIII-1943 g.

Operativni izvještaj
dostavlja za akciju
Kladuše

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

**Kratak opis
borbe:**

Ovu akciju izvela je naša III Udarne brigada ovako: 11.VIII. t. g. pošto je neprijatelj napustio Cetingrad,² brigada je zauzela sljedeći raspored: II bataljon ojačan sa teškim bacačem posjeo je položaj i to: 1 vod, s teškim bacačem i 2 mitraljeza, posjeo je položaj s. Nepeke sa zadatkom da čim primjeti da neprijatelj napusti Gradinu i bezimenu kotu koja se proteže od Gradine prema jugu, odmah iste zauzme i otvori vatru iz pješadijskih oruđa i bacača, i na taj način da neprijatelja prisiljava na brže izvlačenje iz mjesta; dvije čete ovoga bataljona zaposjele su položaj u s. Trnu (duž ceste Kladuša—Cazin) sa zadatkom da kada neprijatelj krene iz Kladuše prema Cazinu, da ga udare bočno, a u slučaju da krene cestom prema Vranograču kao što se to vjerovalo, onda da pređu cestu Kladuša—Cazin i da posjednu položaj Dizdarević Brdo i da udare neprijatelja bočno. III bataljon dobio je zadatak da posjedne položaj Džaferović Brdo i k. 229 sa zadatkom da kada neprijatelj iziđe iz V. Kladuše i ako krene cestom prema Vranograču, da istoga upusti u zasjedu i da ga na-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 49/1—6, k. 419.

² Cetingrad su napustili dijelovi Trećeg gorskog zdruga. Vidi dok. br. 178.

padne, a u slučaju da neprijatelj krene cestom prema Cazinu, da se prebaci preko ceste i zauzme položaje s. Polje i Grahović sa zadatkom: kada neprijateljsko čelo dođe do selskog puta koji vodi od ceste Kladuša—Cazin u s. Polje, da otvori jaku vatru na neprijatelja. IV bataljon posjeo je položaj desno od Miljković Sela pa u lijevo u šumicu sjeverno od V. Kladuše sa zadatkom da čim primjeti da se neprijatelj izvlači iz Kladuše, da vrši pritisak na istoga i nastoji čim prije upasti u grad, uhvatiti vezu desno i lijevo sa susjednim bataljonima i potom u zajednici sa njima tući neprijatelja.

U 15.15 časova jedna grupa neprijateljskih vojnika — oko 60 — došla je iz Kladuše i zaposjela s. Polje sa zadatkom da osiguraju izvlačenje njihovih snaga iz Kladuše. Odmah za njima su počela kretati kola, kojih je bilo oko 80; kad su došli do džamije koja se nalazi na cesti ispod s. Polja, stala je ova kolona kola, u to vrijeme došlo je iz Cazina 8 kamiona praznih i otišli u Kladušu. U 16.30 časova kamioni natovareni sa robom krenuli su iz mjesta cestom prolazeći kolonu kola. Kada su došli na čelo kolone kola — stali su. U 17 časova neprijateljska pješadija krenula je iz mjesta cestom ostavljajući iza sebe zaštitnice u mjestu i na Gradini; kad je čelo pješadije došlo do mosta na cesti Kladuša—Cazin, na r. Kladušnici, jedna četa IV bataljona koja se je nalazila u Miljković Selu energičnim napadom uspjela je ući u mjesto i iz istoga protjerati neprijateljsku zaštitnicu; u isto vrijeme vod II bataljona koji se je nalazio u s. Nepekama stjerao je neprijatelja sa Gradine prema naprijed navedenom mostu. Pošto je bila neprijateljska zaštitnica razbijena, neprijatelj je počeo da bježi preko mosta cestom za Cazin, no čim se njegovo čelo odmaklo od mosta za 200 metara, jedinice II bataljona koje su se nalazile pored ceste u s. Trnu otvorile su vatru na neprijatelja koji je bježao, a u isto vrijeme stigla je i jedna četa III bataljona na položaj — na istočnu ivicu šume kod s. Polja (k.150) i udarila na neprijatelja u njegov lijevi

bok; pošto zbog veće daljine ostale čete III bataljona nisu mogle stići kad i ova — na položaj u s. Polje, a pošto je neprijatelj bio jako ugrožen sa desnoga boka od strane II bataljona, neprijatelj se je bacio lijevo od ceste prema s. Polje gdje je imao osiguranje. Kad je sredina neprijateljske kolone bila već prolazila s. Polje, ostatak jedinica III bataljona primio je borbu sa neprijateljskom lijevom pobočnicom koja se je nalazila u s. Polje. Ove jedinice III bataljona uspjele su da zbace neprijateljsko osiguranje, ali je već u to vrijeme neprijateljska kolona izmicala iz s. Polje i brdima se spuštala u M. Kladušu. Jedna četa II bataljona stalno se je rokirala u desno prema M. Kladuši, ali pošto je ovu četvu rastavljala rijeka bez mostova i veliki brisani prostor, to nije bila u stanju da neprijatelju spriječi bjegstvo. Dvije čete III bataljona koje su izbile u s. Polje odmah su se spustile prema cesti i nastavile sa gonjenjem neprijatelja koji je u paničnom bijegu bježao prema Cazinu. Neprijatelj od V. Kladuše pa do M. Kladuše dao je otpor sa pješadijskom, minobacačkom i topovskom vatrom koja nije bila organizovana, već je neprijatelj tukao najviše iz straha.

Pošto je napadnuta neprijateljska pješadija, kolona kola odmah je počela da juri najvećom brzinom cestom prema Cazinu, a uslijed naših malih snaga, a neprijateljske velike kolone, nije se moglo udariti po komori — cijeloj, već je udareno na začelje komore.

Naše snage gonile su neprijatelja do M. Kladuše, uz put su bili zarobljavani neprijateljski vojnici sa ratnom spremom, kod M. Kladuše izgubili smo kontakt sa neprijateljem te je prestalo svako njegovo gonjenje, a zatim su upućena manja odjeljenja koja su se povratila sa drugog kilometra, tj. od k. 161. Nakon ovoga izdato je bataljonima naređenje da se povuku i to: II bat. u s. Polje, III u V. Kladušu, a IV u Cetinograd radi odmora.

Ratni plijen:

U ovoj operaciji zaplijenjen je sljedeći materijal: 2 teška bacača bez nišanskih sprava i dvonošca, 85 mina za t.bacač, 3 mitraljeza,

4 laka bacača, 19 mina za laki bacač, 21 p. mitraljez »Brno«, 185 karabina »Mauzer«, 25.000 metaka »Mauzer«, 97 ručnih bombi, 19 konja (i dva mrtva), vojničkih čebadi 72, 120 ranaca, 170 torbica za kruh, 1 bicikl, 2 topovske kare, 4-vera konjska kola, 280 vojničkih odijela, 7 šmajsera i municije za iste, kao i ostale ratne spremne.

Gubitci neprijatelja:

Mrtvih 1 oficir i 15 domobrana i ranjenih 8 domobrana i 2 oficira. Ovo su ranjeni samo oni koji su zarobljeni, dočim je neprijatelj imao oko 50 ranjenih, što se vidjelo po tragovima krvi kojih je bilo dosta.

Zarobljeno je 276 domobrana, 3 doktora i 4 oficira.

Sopstveni gubitci:

Mrtav 1 drug i 1 lakše ranjen.

Imena onih koji su se naročito istakli:

Nema.

Imena onih koje treba proglasiti narodnim herojima:

Nema.

Utrošak municije:

Za pješadijska oruđa: 7.140 metaka i 2 mine za bacač.

Kritički osvrt na operaciju:

Ova operacija je uglavnom uspjela. Uspjeh bio bolji, da je bila razvijenija informativna i ob.³ služba, tj. da se blagovremeno saznalo za povlačenje neprijatelja i pravce povlačenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

M.⁴ Šumonja

(M. P.)⁵

Komandant:

S. O.

ŠTAB I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
— HRVATSKE —

O. broj 139/43

2 septembar 1943⁶

³ Obavještajna

⁴ Miloš

⁵ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

⁶ Četvrtasti pečat Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske.

Bila u stanju, da neprijatelju sprijechi bijegstvo. Dvije čete III. bataljona koje su izbile u s. Polje odmah su se spuštale prema cesti i nastavile sa gonjenjem neprijatelja koji je u paničnom bijegu bijedao prema Casinu. Neprijatelj od V. Kladuše na do M. Kladuše, da je otpor sa petadizskom, minobacačkom i topovskom vatrom koja nije bila organizovana, već je neprijatelj tukao majvise iz straha.

Posle je napadnuta neprijateljska of. kadila, kolona kola odmah je počela da juri na većom brzomom dascim prema Casinu, a usled naših malih snaga, a neprijateljske velike kolone nije se moglo ubriniti po vama - cijelaj, već je odareno sa našim konama.

Naše snage gonile su neprijatelja do V. Kladuše, na put su bile razbijene neprijateljski vojnici su ratnom apresom, kod V. Kladuše izgubili smo kontakt sa neprijateljem te je prestatlo sveka njegovo gonjenje, a zatim su uopćena manja odala. Našim su se povratilo na drugom kilometru t.j. od V. Kladuše. Nakon ovoga izdato je bataljonima naredjenje da se povuku i sa II bat. u s. Polje, III. u V. Kladušu, a IV. u Cetingrad radi odmoru.

RATNI PLEJNU: U ovoj operaciji korišten je sledeći materijal: 2 teška bacača bez nišanskih sprava i dvonofosa, 35 mina sa talasac, 2 mitraljeza, 4 laka bacača, 18 mina sa laki bacač, 21 mitraljeza "Brno", 124 karabina "Mauser", 25.000 metaka mauser, 67 ručnih bombi, 10 kupača i dva mitraljeza "Vojničkih odredi 72, 120 namaca, 170 topova sa krah, 1 električ topovska kare, 4 vera konjska kola, 200 vojničkih odijela, 100 kupača i namika je sa date kao i ostale ratne stvari.

OSOBITI RIJEŠENJA: Uvratih 1 oficir i 10 podofora i ranjenih 3 podofora i 2 oficira. Ovo su ranjeni samo oni koji su zarobljeni, dočim je neprijateljski ranjenih 20 ranjenih, to se vidilo po tragovima krvi kojih je bilo dosta.

Artiljerija je 200 granatara, 3 baterija i 4 oficira.

POSREDAVAJUĆI RIJEŠENJA: Uvratih 1 drag i 1. laka batalion.

OSTALA ONI ONI SU SE VARIO: 2000 METAKA.

OSTALA ONI ONI SU SE VARIO: 2000 METAKA.

OSTALA ONI ONI SU SE VARIO: 2000 METAKA.

KRUPNIČKI OSOBITI RIJEŠENJA: Ovo operacija je u glavnom uspjela. Ispost bi bio bolji, da je bila razvijena informacija i osiguranje, tj. da se neprijateljske snage ne povlače na neprijatelja i pravom se ciljanje.

Sert. 1944. 10. 10. 1944.

1944. 10. 10. 1944.

1944. 10. 10. 1944.

ŠTAB I KORPUSA

Narodno-oslobodilačke Vojske

1944. 10. 10. 1944.

1944. 10. 10. 1944.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA OSME DIVIZIJE OD 31 KOLOVOZA
1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I PO HRVAT-
SKE O NAPADU NA TOPUSKO¹**

ŠTAB VIII DIVIZIJE I KORPUSA
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE

HRVATSKE

Op. br. 44/1943

Dne 31-VIII-1943

Operativni izvještaj
za Topusko i Topu-
sko-kolodvor dostavlja

ŠTABU I KORPUSA N.O.V. HRVATSKE

**Kratak opis
borbe:**

Po padu Slunja, Kladuše i Cetingrada,² a i zbog malih snaga koje su se nalazile u Topuskom,³ smatrali smo da će neprijatelj iz istoga da pobjegne, te je izdano 3. bataljonu III brigade naređenje da noću 15/16 izvrši napad na Topusko sa ciljem da po mogućnosti isto zauzme. Raspored snaga za napad bio je ovakav: Jedna četa dobila je zadatak da se još za dana 15-og prebaci na desnu obalu r. Gline i da se smjesti u M. Vranovinu. U sumrak da sa četom krene prema Hrvatskom Selu, te jedan vod da ostavi u Hrvatskom Selu sa zadatakom: kada otpočne borba u Topuskom, da se iz Hrvatskog Sela približi što bliže mjestu Topuskome i na isto vrši bočni pritisak, a sa drugim vodom da posjedne desnu stranu ceste Topusko—Glina ispod Hrvatskog Sela sa zadatakom da u slučaju bjegstva neprijatelja iz Topuskoga udari bočno na njega; jedna četa dobila je zadatak da napadne neprijatelja na groblju iza Nikolina Brda, sa pravca od s. Gređana, a jedna četa dobila je zadatak da jednu

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 50/1—6, k. 419.

² Vidi dok. br. 138.

³ U Topuskom se tada nalazila Treća satnija Jedanaeste ustaške bojne. Vidi dok. br. 178.

desetinu uputi prema Topusko-kolodvoru sa zadatkom da kada čuju borbu u mjestu, da vrše fingirani napad na kolodvor, a ostatak čete sa dva mitraljeza i jednim bacačem da napadne neprijatelja sa pravca od s. Ponikvara. U pola noći otpočela je borba, najprije počeo je samo mjesto da tuče teški bacač, a zatim četa koja je napadala od s. Ponikvara spustila se preko groblja i upala u pola grada bez borbe. Pred Nikolinim Brdom četa je dobila vatru od strane neprijatelja koji se je bio koncentrisao oko Nikolina Brda i groblja na cesti Topusko—Glina. Četa koja je napadala sa pravca od s. Gređana bila je zaustavljena od strane neprijatelja pred grobljem na 300 metara i uslijed jakih neprijateljskih utvrđenja nije mogla protjerati neprijatelja sa ovoga položaja, te je ova četa koja je nadirala gradom prema groblju sa svojim desnim krilom zaobišla neprijatelju bok i isti ugrozila i samim tim prisilila istoga da se povuče iz mjesta prema ovima koji su se nalazili u groblju. Odmah zatim ova četa, pošto je pročistila cijeli grad i Nikolino Brdo, krenula je za neprijateljem, koji videći da se nalazi skoro opkoljen izvukao se između četa, koje zbog preširokog terena nisu bile u stanju spriječiti neprijatelju bjegstvo.

Po padu mjesta Topuskog, četa koja se nalazila oko Hrvatskog Sela bačena je na položaj u s. Miljeviće prema Glini sa zadatkom da spriječi dolazak neprijatelja u mjesto, jedna četa ostala je u mjestu da izvlači plijen i da u istom pravi red, a jedna četa sa dva mitraljeza posjela je položaj i to: jedan vod poslan je da blokira Topusko-kolodvor, a jedan vod sa mitraljezima posjeo je položaj u s. Gređanima sa zadatkom da uhvati vezu sa četom koja se nalazi u s. Miljevićima i da na svome pravcu spriječi dolazak neprijatelja u mjesto Topusko. Oko 9 časova dana 16.o.mj. neprijatelj⁴ u nepoznatoj jačini sa dva tenka došao je ce-

* Druga satnija Prve bojne Pete gorske pukovnije. Vidi dok. br. 178.

stom od Gline prema Topusko-kolodvoru, prisilili naše slabije dijelove oko Kolodvora na povlačenje i potom oslobodili posadu od blokade, te su se zajedno povukli prema Glini oko 12 časova.

Zbog umora boraca i raštrkanosti jedinica, kao i njihove malobrojnosti, nismo mogli odbiti neprijateljsko pojačanje koje je došlo iz Gline da oslobodi posadu na Kolodvoru.

Ratni plijen:

U mjestu Topuskom zaplijenjeno je: 45.000 »Mauzer« metaka, 30 »Mauzer« karabina, 1 poljski telefon, 8 pisaćih mašina, 115 čebadi, 55 šinjela, 36 bluza, 26 pari cipela, 15 bombi, 10.000 litara nafte, 3 bureta benzina, 80.000 kuna, kao i ostalog raznog materijala i hrane.

Gubitci neprijatelja:

Prema dobivenim podacima od civila neprijatelj je imao 6 ranjenih.

Sopstveni gubitci:

U ovoj operaciji imali smo 1 mrtvog druga, dok ranjenih nije bilo.

Utrošak municije:

Utrošeno je: 16 mina za bacač i 3.500 metaka za pješadijska oruđa.

Kritički osvrt na operaciju:

Operacija je uspjela vrlo dobro s obzirom da je neprijatelj bio jači i dobro utvrđen, ali da je bila četa koja je napadala od Gređana budnija mogli bi se neprijatelju zadati još teži udarci.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
M.⁵ Šumonja

Komandant:
S. O.

(M. P.)⁶

⁵ Miloš

⁶ Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

IZVJEŠTAJ ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGOG KORPUSA NOV I PO HRVATSKE O RUŠENJU KOMUNIKACIJA PAKRAC—SUHOPOLJE I VIROVITICA—ČAČINCI¹

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE
O.br. 192/43
Dan 31. VIII. 1943

Predmet: Vojni izvještaj o djelatnosti
jedinica od 20—31.VIII.1943
godine — dostavlja

ŠTABU II KORPUSA NOV I POH

U vremenu od 20 do 31.VIII.1943 godine jedinice ove divizije nalazile su se na sektoru Bilo Gore, na sektoru Pakrac—Darugar i na sektoru Lisičine — Čeralije. U tom periodu uglavnom vršena je diverzija pruge Pakrac—Suhopolje² i Virovitica — Čačinci,³ kao i rušenje željezničkih mostova i mostova na cestama. Pored ovih diverzija XVIII i Omladinska brigada »Jože Vlahovića« imale su 25.VIII.1943 godine sukob sa jačim neprijateljskim snagama⁴ na Bilo Gori, koji je sa više strana napadao na naš oslobođeni teritorij u cilju pljačke žita i ostalog. U toku toga dana neprijatelj je na izvjesnim sektorima bio razbijen i protjeran, dok na jednom dijelu se uspio zadržati, ali mu je napredovanje u toku dana bilo onemogućeno. U toku noći 25/26.VIII.1943 naše jedinice prebacile su se u baze na sjeverne obronke Papuka.

Obzirom da je pruga Pakrac—Suhopolje potpuno izbačena iz saobraćaja, kao i za duže vremena onesposobljena pruga Virovitica—Čačinci, primijetilo se izvjesno pregrupisanje neprijateljskih snaga u okolnim uporištima, s namjerom da osiguraju opravku pruge, koji posao još ni do danas nisu preduzele. Sada je stanje u okolnim neprijateljskim upo-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 26—3, k. 908.

² Vidi dok. br. 87, 99 i 113.

³ Vidi dok. br. 141 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Dvanaeste divizije Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 rujna 1943 godine.

⁴ Vidi dok. br. 195.

rištima normalno i izvjesna pojačanja koja su stigla u Đulavec i Suhopolje vratila su se natrag u svoje uporište Virovitica i druga.

I. RAD ŠTABOVA I PODREĐENIH JEDINICA

Štabovi brigada kao i štabovi bataljona poslije održanih sastanaka sa istima pokazali su napredak u svome radu. To se naročito vidjelo u posljednjim akcijama kod Štaba XII udarne brigade i štabova bataljona te brigade, koji su svaki postavljani zadatak izvršili do kraja. Isto tako Štab Omladinske brigade »Jože Vlahovića« kao i štabovi bataljona te brigade zadovoljavaju, ali im treba još više ukazati konkretne pomoći.

Obzirom da komandant I bataljona⁵ te brigade neće za duže vremena biti sposoban za vršenje dužnosti, a zamjenik komandanta II bataljona te brigade ne zadovoljava, odlučili smo da postavimo za komandanta I bataljona druga Begović Stevu, dosadašnjeg informativnog oficira ovog štaba, a za zamjenika komandanta II bataljona druga Peru Kovačevića, dosadašnjeg komandira čete, i na taj način popuniće se i srediti potpuno štabovi bataljona te brigade.

Kod Štaba XVIII brigade i štabova bataljona te brigade isto tako uočava se da su počeli više raditi, ali tim štabovima još uvijek treba najveću pažnju i kontrolu posvetiti. U posljednjim diverzijama koje su vršene na pruzi vidjelo se kod samog Štaba brigade da nije sa svoje strane poduzeo da se dobiveno naređenje izvrši u potpunosti. Naime, od strane ovog štaba izdato je naređenje za diverziju pruge i blagovremeno poslato Štabu brigade.⁶ Početak diverzije trebao je da bude u 21 čas, a jedinice te brigade počele su rušiti prugu u 1 sat poslije pola noći, t.j. sa zakašnjenjem od 4 sata, što ovaj slučaj Štab brigade nije ničim opravdao. Pored ovoga nije preduzeo nikakove mjere za sakupljanje alata za rušenje pruge, kao niti da je mobilisao narod iz okolnih sela za taj posao. Za ove greške Štab brigade još u toku iste noći uzet je na odgovornost i strogo ukoren. Od toga vremena članovi štaba te brigade kao i štabovi bataljona postali su mnogo vredniji i mnogo aktivniji u radu, i vjerujemo da će se još više popraviti.

Rad Štaba divizije do sada uglavnom zadovoljava. No još sa svoje strane treba više pomoći ukazati svojim nižim štabovima po vojnom pitanju. U tom smislu poduzete su potrebne mjere. Isto tako pojačava se kontrola nad radom podređenih štabova.

⁵ Milan Tojagić

⁶ Vidi dok. br. 87.

II. DISCIPLINA I MORAL JEDINICA

Moral i disciplina kod naših jedinica je na visini. Isto tako i borbenost, što se u posljednjim akcijama ispoljilo.

Slučajeva samovolje i pljačke nije bilo. Desio se jedan slučaj neposlušnosti kod komandira II čete III bataljona XVIII brigade, koji nije htio da izvrši naređenje koje mu je usmeno izdao politički komesar njegovog bataljona, već je tražio da mu to pismeno naredi. Za taj slučaj komandir je razoružan i smijenjen sa svoje dužnosti, i nakon izvršene istrage za ovaj slučaj biće kažnjen.

III. STANJE UNUTAR JEDINICA

U proteklom periodu naše jedinice vodile su borbu na otvorenom terenu na sektoru Bilo Gore, na željezničkom mostu, na pruži Pakrac—Darugar i na pruži Virovitica—Čačinci. U tim borbama izbačeno je iz stroja i to: mrtvih 13, ranjenih 38, izgubljenih 8 drugova za vrijeme borbe na Krndijskom mostu⁷ i na zasjedama, od kog broja se već polovina vratila u svoje jedinice, i dezertiralo 7 drugova. Novopridošlih oko 400 drugova i jedan manji broj drugarica.

Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez »Maksim«, 5 puškomi-traljeza, 2 šmajsera, 37 karabina, 13 ručnih bombi, 8.000 pušćanih metaka, 1 poljski telefon, 16 km kabla i ostale ratne spreme.

Oštećen je: 1 teški mitraljez, 1 p.mitraljez, 1 karabin, kod XII udarne brigade u borbi na Krndijskom mostu.

IV. SLUŽBA VEZE U JEDINICAMA

Služba veze u jedinicama popravljja se. Čete za vezu formirane su⁸ i raspolažu nedovoljnim količinama telefonskog materijala, ali se nastoji istoga nabaviti. Štab XII udarne brigade i Štab XVIII brigade sa kablom kojim raspolažu već se povezuju sa pojedinim svojim bataljonima i održavaju vezu preko telefona.

Sa četama za vezu izvodi se svakodnevno obuka i one će biti za kratko vrijeme osposobljene za izvršavanje zadataka koji su postavljeni pred njih. Nakon što se ove čete snabdiju sa dovoljnim količinama kabla i telefona, veza će mnogo bolje funkcionisati. Za sada još uvijek glavno sredstvo za vezu su kuriri.

⁷ Vidi dok. br. 99 i 113.

⁸ Vidi dok. br. 51.

V. IZVEDENE AKCIJE

XII udarna brigada

24.VIII.1943 godine likvidirala je posadu na željezničkom mostu na pruzi Pakrac — Daruvar, koji most je bio ograđen bodljivom žicom, sa izgrađenim jakim bunkerima oko istog i postavljene nagazne mine ispred žica. Likvidaciju mosta izvršio je II bataljon te brigade nakon 14-satne ogorčene odbrane neprijatelja. Nakon što je posada likvidirana, most je miniran i dignut u vazduh.

Ostala tri bataljona te brigade postavili su zasjedu prema neprijateljskim uporištima Pakrac i Daruvar, iz kojih uporišta je neprijatelj tvrdoglavo nastojao priteći u pomoć napadnutoj posadi na Krndijskom mostu, ali svaki njegov pokušaj, upornom borbom i držanjem naših boraca, bio je odbijen uz teške gubitke po neprijatelja. U ovoj borbi naročito treba istaći III bataljon XII udarne brigade i jednu četu II bataljona, koji su bili na osiguranju prema Pakracu, na čije položaje je neprijatelj uzastopno vršio 7 napada potpomognut sa 2 oklopna voza, 1 tenkom i 2 blindirana automobila. Vješt看 rukovodstvom i neustrašivim držanjem boraca, ove jedinice vršile su uzastopne protunapade na neprijatelja i ponovo ga potiskivale na njegove položaje. I usprkos jake artiljerijske i minobacačke vatre, borci i rukovodioci ovih jedinica časno i do kraja zadatak koji je pred njih postavljen izvršili su.

Isto tako na zasjedu koja je bila postavljena prema Daruvaru neprijatelj je sa oklopnim vozom i pješadijom nastupao prema napadnutoj posadi na mostu, ali naši borci pustili su neprijatelja na neposrednu blizinu, otvorili žestoku vatru i izvršili juriš na neprijatelja, koji je u paničnom bijegu vratio se nazad u svoje uporište.

Rezultat akcije na Krndijski most i borbi na zasjedama je slijedeći:

Zarobljena 3 domobrana, zaplijenjeno: 5 puškomitraljeza, 1 šmajser, 14 karabina, 13 kom. ručnih bombi, 5.700 metaka, 1 poljski telefon, 15 km kabla i ostale vojničke spremne.

Uništen željeznički most dug 56 metara, željezne konstrukcije, i na taj način pruga onesposobljena za duže vremena.

Zapaljena željeznička stanica Bađljevin. Uništeno je 2 km željezničke pruge, 5 km telefonskih štangi i prekopana cesta na 4 mjesta.

Neprijateljski gubici iznose: 90 mrtvih i toliki broj ranjenih.

Naši gubici u ovim borbama: 8 mrtvih i 24 ranjena druga, od kojih oko polovina lakše ranjeni. Izgubljenih 8 drugova.

U ovoj borbi utrošeno je: 7.000 metaka, 30 ručnih bombi, 6 teških mina, 10 lakih i 6 granata za top 65 m/m. Izgubljenog oružja nema. Oštećen 1 teški mitraljez, 1 puškomitraljez i 1 puška.

Noću 29/30. VIII. 1943 godine jedinice ove brigade dobile su zadatak: diverzija pruge Slatina — Čačinci i rušenje željezničkih mostova na rijeci Vojlovici i Voćinki, na kojim mostovima je bila neprijateljska posada jačine oko 20 vojnika.

Zadatak postavljen pred ove jedinice izvršen je do kraja. U ovoj akciji zarobljeno je 17 domobrana. Zaplijenjeno je: 17 karabina, 1000 metaka, 1 km kabla.

Uništeno je: 1 željeznički most na rijeci Vojlovici dužine 50 metara i 1 željeznički most na rijeci Voćinki dužine oko 40 metara, porušeno 1 km željezničke pruge, porezano 200 bandera, uništene 4 skretnice i zapaljeno: 1 veliki željeznički magacin, 50 fati drva i 2 prazna vagona. Istovremeno srušena su i spaljena 2 mosta na cesti Virovitica — Slatina.

U ovoj akciji utrošeno je: 550 metaka i 7 ručnih bombi. Naši gubici: 1 lakše ranjen.

Omladinska brigada »Jože Vlahovića«

Noću 21/22. VIII. 1943 godine vršena je diverzija pruge Daruvar — Đulavec i potpuno uništeno oko 3 km pruge i t.t. veza.

Noću 22/23. VIII. 1943 godine produžena diverzija pruge i potpuno uništeno 5 km željezničke pruge i t.t. veza.

Ukupno potpuno srušeno 8 km željezničke pruge i t.t. veza. Borbe sa neprijateljem za vrijeme ove diverzije nije bilo.

25. VIII. 1943 godine neprijatelj je napao na položaje jedinica ove brigade sa pravca Grubišnjog Polja jednom kolonom, Ivanovog Sela — Rašenica drugom, iz pravca Virovitice trećom kolonom. U toku borbe koja se vodila preko cijelog dana, neprijatelj koji je nastupao sa pravca Grubišnjog Polja i Ivanovog Sela — Rašenica bio je dočekan i natjeran u bjegstvo u svoje baze, dok treća kolona, koja je nastupala od pravca Virovitice, zadržala se u selu Lončarici, na koga je vršen napad, ali nije uspio, obzirom da je raspolagao sa teškim oruđima i da je prilaz po danu na njegov položaj bio veoma otežan. Uglavnom njegovo daljnje nadiranje bilo je spriječeno.

Poslije ove borbe jedinice ove brigade, a po naređenju ovoga štaba, u toku noći 25/26. VIII. 1943 prebacile su se na sektor Borki — Vrani Kamen.

U toj borbi neprijatelj je imao oko 20 mrtvih i nepoznat broj ranjenih.

Naši gubici iznose: 5 mrtvih i 13 ranjenih drugova, oružja nije dobiveno, a niti je izgubljeno.

XVIII brigada

Noću 21/22. VIII. 1943 godine jedinice ove brigade vršile su diverziju pruge Đulavec — Suhopolje i potpuno uništile 4 km željezničke pruge i t.t. veza.

22/23. VIII. 1943 godine produžena je diverzija pruge na istom prostoru i porušeno 3 km željezničke pruge. Ukupno porušeno 7 km željezničke pruge i t.t. veza.

25. VIII. 1943 godine jedinice ove brigade vodile su preko cijelog dana borbu sa neprijateljem koji je nastupao na položaje te brigade sa pravca Bastaji — Miletinac i sa pravca Đulaveca.

Neprijateljska kolona u jačini od 3 satnije ustaša, koji su nastupali sa pravca Bastaji — Miletinac na položaje III bataljona ove brigade, bila je puštena u neposrednu blizinu i ovaj bataljon sasuo je žestoku vatru na neprijatelja i izvršio protivnapad. Neprijatelj je natjeran u panično bjegstvo u njegove polazne baze. U toj borbi zarobljen je 1 ustaški natporučnik i 5 ustaša. Ubijeno je 15 neprijateljskih vojnika.

Zaplijenjeno je: 1 teški mitraljez »Maksim« sa 1.500 metaka, 1 šmajser i 6 karabina.

Naši gubici: 1 drug teže ranjen.

Nakon ove borbe, a po naređenju ovoga štaba, brigada se prebacila na sektor Lisičine — Voćin na kome se sektoru i sada nalazi.

Noću 29/30. VIII. 1943 godine jedinice ove brigade vršile su diverziju pruge Suhopolje — Podr. Slatina i potpuno uništile 5 km te pruge. Zapaljena su 4 želj. vagona, 1 željeznički magacin na stanici Sladojevci. Porušeno i popaljeno telefonskih štangi u dužini od 6 km.

Prilikom ove diverzije borbe sa neprijateljem nije bilo.

U proteklom desetodnevnom periodu, rušenjem željezničkih mostova i željezničke pruge za duže vremena izbačena je potpuno iz saobraćaja želj. pruga Pakrac — Suhopolje i Suhopolje — Čačinci, koje su pruge od velike važnosti za neprijatelja.

U svemu uništena su 3 željeznička mosta, svaki prosječno dužine po 50 metara, i preko 25 km željezničke pruge i t.t. veza.

Uništeno: željeznička stanica Badlješina i Sladojevci. Zapaljeno: 4 vagona, 1 željeznički magacin, 50 fati drva, 4 željezničke skretnice i oko 400 novih šlipera pripremljenih za opravku pruge.

U ovim borbama ubijeno je 125 neprijateljskih vojnika i toliki je broj ranjenih.

VI. STEČENA ISKUSTVA

U dosadašnjim akcijama na neprijateljska uporišta još nijednom nije se naišlo na postavljene nagazne mine, te u akciji na Krndijski most na to nije se obraćala dovoljna pažnja, te je jedan vod koji je napadao naišao na postavljene nagazne mine i na taj način imao je priličan broj izbačenih drugova iz stroja. U budućе trebaće se ovom načinu neprijateljske odbrane pažljivije prilaziti i prethodno otkloniti opasnost od mina.

I u ovim akcijama, odnosno na zasjedama koje su vodile borbu pokazalo se kao neophodno da se borci ukopavaju i na taj način u mnogome se smanjuje broj naših gubitaka. Kao primjer navodimo zasjedu koja je bila postavljena prema Pakracu za vrijeme akcije na Krndijski most, na koju zasjedu je izbačeno preko 600 topovskih granata, gdje je neprijatelj nekoliko puta uzastopno vršio juriš, ali pored svega toga ovaj bataljon imao je takoreći vrlo mali broj gubitaka.

U ovim akcijama i borbama pokazalo se koliko se koristi ima od telefonske veze. Zbog toga najveća se pažnja posvetila četama za vezu, da se što prije osposobe i snabdiju sa dovoljnim količinama telefonskog materijala.

VII. RASPORED JEDINICA I NJIHOVO STANJE

Jedinice ove divizije nalaze se na sektoru Lisičine — Čeralije, a večeras polaze u akciju na neprijateljsko uporište Bukovica.

Zdravstveno stanje boraca i ishrana je dobra. Stanje odjeće i obuće nije najbolje. Bilo bi potrebno oko 300—400 par cipela i odijela kako bi se podmirile najnužnije potrebe.

VIII. DALJNJE OPERATIVNE NAMJERE

Ima se u vidu, nakon likvidacije uporišta koja se izvodi noćas, da se likvidira još jedno neprijateljsko uporište, sa čime je upoznat Štab korpusa. Daljnja djelatnost ove divizije biće prema zadatcima koje pred nas bude postavio Štab korpusa.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Komandant:
M.^o Stanivuković

^o Milan

**NAREĐENJE ŠTABA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO
HRVATSKE OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM
JEDINICAMA DA PORUŠE ŽELJEZNIČKU PRUGU POD-
RAVSKA SLATINA — MIKLEUŠ¹**

ŠTAB XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Br. 190/43
Dan 31/VIII. 1943

ŠTABU XII UDARNE BRIGADE
ŠTABU OMLADINSKE BRIGADE
ŠTABU XVIII BRIGADE

U vezi sa bjegstvom neprijatelja iz Bukovice, naređenje koje je izdano za likvidaciju ovoga uporišta stavlja se van snage.

U vezi s tim dodjeljuju se novi zadaci jedinicama ove divizije i to:

XII Udarnoj brigadi:

Sa svojim bataljonima spustiće se na željezničku prugu Podrav. Slatina — Mikleuš i u toku ove noći rušiti istu do 3 sata ujutru.² Nastojati da se što više ove pruge onespособi, šliperi popale, i sve t.t. veze pokidaju. Telefonsku žicu sakupiti i predati najbližoj komandi mjesta ili Području. Željezničku stanicu Bukovica uništiti i spaliti sve vagone ukoliko bi se za-tekli na stanici. Skretnice i sve uređaje temeljito uništiti.

Nakon izvršenja ovog zadatka povratiti se u svoje stare baze.

Omladinskoj brigadi »Jože Vlahovića«:

Ima se vratiti u svoje polazne baze. U toku sutrašnjeg dana postaviti zasjedu na cesti Pivnica — Suhopolje sa jednim

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 20/1, k. 892.

² Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Dvanaeste divizije Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 rujna 1943 godine.

dijelom svojih snaga radi sačekivanja eventualnog pokreta neprijateljskih kamiona ili neprijateljske pješadije. Sa ostalim snagama, odnosno sa patrolama vršiti kontrolu i nadzor nad neprijateljskim uporištem Đulavec.

XVIII Brigadi:

Vraća se u svoje polazne baze.

Daljnji rad brigada regulisaće se i dostaviće se zadaci naknadno.

Po smještaju jedinica na određena mjesta štabovi brigada podnijeće izvještaj ovoj diviziji.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:

Marijan³

Komandant:

Mil.⁴ Stanivuković

³ Cvetković

⁴ Milan

BR. 142

PREGLED BROJNOG STANJA I NAORUŽANJA DVANAESTE DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE OD 31 KOLOVOZA 1943 GODINE¹

STAB XII DIVIZIJE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE
HRVATSKE

Br. _____
Dan 31/8. 1943

P R E G L E D :
brojno stanje i naoružanje

Jedinica	Brojno stanje						Naoružanje															
	Po spisku		U rashodu		Na licu		Pušaka				Teških mitraljeza		Puško-mitraljeza									
	muških	ženskih	muških	ženskih	muških	ženskih	Mašin. Šmajsera	Mauzera 7.9 mm	Maniljer	Talijan.	Francus.	Razne vojničke	Civilnih	Svareloze	Njemač.	Maksim Flat	Breda	Laki mitralj.	Z. B. Brno	Francuskih	Njemačkih	Soša
Štab divizije	14	1			14	1	5	9														
XII udarna brigada	1294	136	317	23	977	113	21	840	19					8	1			1	61		5	
XVIII brigada	787	100	90	20	697	80	8	484	53					4		1		1	23			1
Omladinska brigada	1011	133	245	45	761	88	14	550	25					5				1	31			
Ukupno	3106	370	652	88	2454	282	48	1883	97					17	1	1		3	115		5	1

¹ Kopija originala u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/4, k. 881.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA UNSKE OPERATIVNE GRUPE OD 31
KOLOVOZA 1943 GOD. ŠTABU PRVOG KORPUSA NOV I
PO HRVATSKE O NAPADU NA NEPRIJATELJA NA CE-
STI JUKINAC — PREKOPA¹**

ŠTAB
UNSKE OPERATIVNE GRUPE
NARODNO-OSLOBODILAČKE VOJSKE I P.O.
HRVATSKE
Br. op. 101/43
Dne 31 augusta 1943

Operativni izvještaj
dostavlja

ŠTABU I KORPUSA NOV HRVATSKE

1) Naša II brigada, vršeći kontrolu neprijateljskih pokreta iz Gline prema Gori, dana 27. VIII. t. g. postavila je neprijatelju zasjedu na cesti između Jukinca i Prekope. Neprijatelj je fakat toga dana i pošao tim pravcem u jačini od jedne satnije.² Pred tom satnijom išao je i putnički autobus, koji je odmah po nailasku do zasjede bio zarobljen. Vidjevši to, neprijateljski vojnici, kad je na njih otvorena vatra od naše strane, razbježali su se u strahu prema Glini. Neprijatelj je, nakon 20 minuta što su naše snage gonile neprijateljske vojnike, pošao u pomoć napadnutoj satniji sa dva tenka i jednom satnijom vojske, našto se je naša zasjeda povukla. Neprijatelju su tom prilikom naneseni veći gubici.

2) Od plijena zadobiven je jedan putnički autobus sa spremom. Zarobljeno je 9 domobrana, jedan poručnik koji je bio zapovjednik te satnije koja je naišla na zasjedu. Zaplijenjen je jedan p. mitraljez »Brno«, 5 karabina Mauzer, jedan specijalni ranac sa 17 okvira za p. mitraljez, 520 metaka i ostalih stvari od putnika koji su se razbježali iz autobusa.

3) Gubitci neprijatelja jesu: 5 mrtvih, koji su ostali na mjestu borbe, dok je imao vjerojatno još mrtvih i veći broj ranjenih, jer su se neprijateljski vojnici razbježali prema rijeci Glini gdje su se nekoji i podavili.

4) Gubitaka na našoj strani nema.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 36—6, k. 421 B.

² Vidi dok. br. 203.

5) Naknadno umrlih nema.

6) Imena onih koji su pali smrću heroja nema. Pohvalu zaslužila je 1. četa sa komandirom koja se je hrabro održala prigodom gonjenja neprijatelja, što će se učiniti naredbom Štaba ove grupe.

7) Kritički osvrt na akciju: Akcija bi bila mnogo uspješnija da je izvedena po planu, tj. da je određeni dio snaga bio prebačen s onu stranu ceste do vode Gline, kuda je neprijatelj i pobjegao, gdje bi bio pohvatan.

8) Utrošak municije: Utrošeno je u toku ove borbe 900 metaka, dok je dobiveno 250 metaka, pri čemu je manjak municije poslije izvršene akcije 380 metaka.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Sl. osutan

Komandant:
Pet.³ Kleut

(M.P.)⁴

* Petar

* Okrugli pečat: kao u zaglavlju.

NAREĐENJE ŠTABA KNINSKOG SEKTORA OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. PODREĐENIM JEDINICAMA DA SPRIJEČE NEPRIJATELJSKI PRODOR SA PRAVCA BRUVNO — GRAČAC¹

DIREKTIVA BR. 2

Štaba Kninskog sektora od 31. VIII. 1943 g.

(Sekcija: Bihać — Knin)

Prema dobivenim, ali neprovjerenim podacima neprijatelj se probio preko Suleševice i Mazina u pravcu Bruvna i Gračaca. Borba se vodi na liniji Kuk Lapački — Udbina.² Na liniji Lapac — Dobro Selo neprijatelj još ne nadire.

U vezi sa ovakvom situacijom

n a r e đ u j e m o :

1) I Brigada sa I i II Udarnim bataljonom zadržaće se na liniji Srbskog Klanca sa frontom jednim dijelom prema Srbu, a drugim dijelom prema Maslovari, to jest Crnom Vrh (kota 1227), Maglaju (kota 1207) gdje će se povezati sa snagama Grupe bataljona³ kod Zvijezde, sjevero-istočno od Lisca (kota 1336). III i IV Bataljon da se grupišu na liniji Bender — Golubić, s tim da budu što više grupisani i spremni za pokret. U slučaju neprijateljskog prodora od Gračaca ili Srbskog Klanca prema Maloj Popini, povući će se na liniju Visibaba (kota 1271), Bobija (kota 1044) i Crne Potoke naslanjajući lijevo krilo na kotu 624 tako da može kontrolisati prolaz kroz Tiškovac.

2) Grupa Sjevernodalm. bataljona sa oba bataljona koja se nalaze na Srbskom Klancu⁴ izići će brzim maršem na liniju Lisac (kota 1336), Bobija (kota 1044) i Tremzina (kota 1175), sa pravcem dejstva prema liniji Gračac — Bruvno i odbranom istog pravca. Ovaj pokret izvršiće tako da će sa bataljonom koji se nalazi u rezervi u Podljutu najprečim putem preko Škondrića, Vagana, Brezovca i Malovana izići na liniju Trem-

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 44—1, k. 104 A.

² Borbe na pravcu Kuk — Udbina vodile su jedinice Šeste divizije. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Šeste divizije Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 9 rujna 1943 godine.

³ Odnosi se na Grupnu sjevernodalmatinskih bataljona. O njenom sastavu vidi tom V, knj. 17, dok. br. 98.

⁴ To jest sa Prvim i Četvrtim bataljonom.

zina — Jelovi Vrh i Bobija, to jest kote 1175, 999 i 1044, a sa bataljonom koji se nalazi na Srbskom Klanacu na Pusto Polje, Lisac (kota 1336), kotu 1144 i 1042 i povezati se na Bobiji (kota 1044). Također osigurati desno krilo prema Bukovom Vrh (kota 1401) dok I Brigada ne zauzme položaj i ne poveže se sa njima. Sa ove linije odmah uputiti jače patrole u pravcu Bruvna i u pravcu Gračaca i nastojati temeljito ispitati situaciju na toj liniji i o tome nas hitno obavijestiti. Odmah uhvatiti vezu sa bataljonom koji se nalazi u Krupi i izvući ga na liniju D.[uboki] Dol — Turovac. U slučaju eventualnog pokušaja prodora neprijatelja od pravca Gračaca na postavljenoj liniji M. Popina — Poštak, to jest preko Debelog Brda — Viojla — Nad Vrelo, skrenuti pažnju borcima da paze na neprijateljski manevr. Skrenuti borcima pažnju da ne bi se povlačili u pravcu Bukovice ili dezertirali u tome pravcu, pošto će tamo situacija vjerojatno biti mnogo teža.

3) II Brigada krenuće usiljenim maršem da čim prije izbije na liniju Nad Vrelo — Rastičevo — Otrić. Ukoliko bi u svom maršu došla u situaciju susretne borbe sa neprijateljem, prihvatiti borbu, povezivaće se sa ostalim snagama radi zajedničke akcije.⁵

U slučaju neprijateljskog nadiranja sa više strana, koncentracija naših snaga izvršiće se na prostoru Jelovih Tavana — Rastičeva južno od Plavna i Tiškovca, gdje će se daljnje riješenje donijeti prema konkretnoj situaciji. Zato trebaju sve snage da teže da ih neprijatelj ne odbaci na koju drugu stranu. Naročito paziti da su jedinice što prikupljenije. Skrenuti komandnom kadru pažnju da jedinice drže što bolje u rukama kako bi mogli vršiti što brže pokrete.

Sektorska ambulanta smjestiće se u kuće pod Debelim Brdom ispod Srbskog Klanca.

Štab sektora nalaziće se do daljnjega u Sučevićima, a po potrebi premjestiće se u Lukiće zapadno ispod kote 876 (Lukića Draga).

Snage odreda ostaće na svojim sektorima i vršiće manevre.

Grupa bataljona naročito će skrenuti pažnju pravcima Bruvno — Plećaši — Pusto Polje i Bruvno — Gubavčevo Polje kuda je najvjerovatnije da će neprijatelj izvršiti manevr da izmanevriše Srbski Klanac.

⁵ Druga NOU brigada prebačena je početkom rujna 1943 god. iz sjeverne Dalmacije u Liku sa zadatkom: spriječiti prodor neprijateljskih snaga na pravcu Gornji Lapac — Gračac. U toku ovih operacija ona je djelovala pod komandom Šeste divizije. Vidi tom V, knj. 19, direktiva Štaba Šeste divizije podređenim jedinicama od 3 rujna 1943 godine.

Znakovi raspoznavanja za 1/2. IX: **Granata — Gračac**, 2/3. IX: **Karabin — Karlovac**, 3/4. IX: **Zatvarač — Zrmanja**. Ugovoreni znaci: 2—8. Ugovoreni znaci za dan ostaju isti iz prve direktive.⁶

Odmah po primitku ove direktive sve jedinice izvršiće pokret najbržim maršem na određeno mjesto, o čemu će izvijestiti ovaj Štab.

I Brigada i Grupa bataljona povezaće se sa snagama III Brigade⁷ koje se nalaze oko Dobrog Sela, a eventualno i na kotama iznad Mazina i Bruvna sa istočne strane.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar
Petar Babić s. r.

Komandant
M.⁸ Kuprešanin s. r.

Dostavljeno:

na znanje:

Štabu IV Operativne zone

na postupak:

Štabu I Kninske brigade Kninskog sektora

Štabu Grupe s. d. bataljona

Štabu II N.O.U. Brigade

Štabu Kninskog part. odreda

Štabu Sjever. dalm. part. Odreda

Da je prepis vjeran svome originalu, tvrdi i ovjerava:

NAČELNIK STABA
Popović⁹

(M.P.)¹⁰

⁶ Vidi dok. br. 128.

⁷ Riječ je o Trećoj NOU brigadi Šeste divizije.

⁸ Milan

⁹ Tomica

¹⁰ Okrugli pečat: Štab Kninskog sektora.

**IZVJEŠTAJ ŠTABA KALNIČKOG NOP ODREDA OD 31 KO-
LOVOZA 1943 GOD. ŠTABU DRUGE OPERATIVNE ZONE
O IZVRŠENIM AKCIJAMA I O STANJU U ODREDU¹**

ŠTAB KALNIČKOG NARODNO-
OSLOBODILAČKOG PARTIZANSKOG ODREDA
HRVATSKE

Oper. br. 40/1943
31. VIII. 1943

ŠTABU II OPERATIVNE ZONE N.O.V. I P.O. HRVATSKE

I. Stanje neprijatelja na sektoru Kalničkog partizanskog odreda:

Neprijatelj nije već preko mjesec dana poduzeo na sektor nikakove akcije. Uopće se ne opaža nikakova neprijateljska koncentracija. Brojno stanje posada Križevci, Koprivnica, Varaždin, Ludbreg, Novi Marof, Varaž. Topolice stalno se mijenja. U mjestu Torčecu (Podravina) nalazi se oko 180 njemačkih vojnika koji su motorizirani. Prema izvještajima koje dobivamo, ta neprijateljska posada ne izlazi uopće iz sela, ne vrši nikakovih akcija, pa čak ni ekonomske.

Na željezničkoj pruzi Križevci — Koprivnica nalaze se posade na željezničkoj stanici Lepavina (50 konjanika) i u Carevdaru (60 konjanika) koje su dobro naoružane i utvrđene. Oklopni vlak stalno kontrolira željezničku prugu Križevci — Koprivnica, a češće i željezničku prugu Koprivnica — Ludbreg.

Brojno stanje posada u Hrvatskom Zagorju nije nam poznato, jer do danas nismo primili informativni izvještaj Udarnog bataljona koji se sada nalazi na patroliranju po Zagorju. Veze sa neprijateljskim garnizonima postoje i nastoji se da se što bolje učvrste. Uslijed vanjske političke situacije, moral kod neprijateljskih vojnika je pao. Narod se veoma malo odaziva u Pavelićevu vojsku. Sve češće traže vezu s narodnom vojskom, bilo sami vojnici ili oficiri ili podoficiri.

II. Akcije:

15. VIII. 1943 Udarni bataljon uništio je jedan državni auto i uzeo 50.000 kuna državnog novca u Zajezdi. Istog dana, kad su stigli u Završje i zauzeli položaje, zapucalo je oko 20—30

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 2—5, k. 1472.

gestapovaca i ustaša. Kad su naše snage izvršile manevar opkoljavanja, neprijatelj se razbježio.

17. VIII. 1943 jedna četa II bataljona izvršila je akciju na željezničku stanicu Ludbreg. Uspjeh akcije nije bio, pošto se domobrani nisu htjeli predati na ugovoreni znak.

Jedna četa I bataljona bila je u zasjedi na oklopni vlak na pruzi Koprivnica — Ludbreg. Mineri uništili su samo jedan oklopni vagon, dok su ostala dva bila neoštećena. Neprijatelj je imao 4 mrtva.

18. VIII. 1943 Udarni bataljon izvršio je akciju na Lupinjak, gdje se nalazila jedna satnija domobranske radne bojne. Zarobljeno je 55 vojnika i 2 oficira. Plijen: 45 pušaka manliher, 4.000 komada municije, 100 šinjela, 25 čebadi, mnogo odijela i cipela, 23.000 kuna i ostalih raznih stvari. Na putu u Đurmanec zapaljeni su spisi u općini. Zaplijenjena su dva telefona.

19. VIII. 1943 borba ustaša sa Udarnim bataljonom na kosi iza D. Jesenja. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Neprijatelj je imao 22 nestala.

21. VIII. 1943 zasjeda II bataljona na vlak na željezničkoj pruzi Zagreb — Novi Marof. Zasjeda nije uspjela jer je bila izdana i napadnuta od strane Njemaca. Njemcima je uspjelo da naprave обруč oko naše zasjede i otvorili vatru koja je trajala oko pola sata. Bataljon se povukao i tom prilikom nestala mu 4 druga.

24. VIII. 1943 zasjeda II bataljona na pruzi Koprivnica — Križevci na neprijateljsku patrolu koja je trebala poći iz Lepavine. Zasjeda nije uspjela jer je pred patrolom išao oklopni vlak.

26/27. VIII. 1943 u noći napad na žandarmerijsku stanicu Sokolovac. Nakon podulje borbe i nakon što je minirana zgrada, stanica je likvidirana. Zarobljeno je 20 žandara. Plijen: 20 karabina, 2.500 komada municije, nešto bombi i ostale ratne spreme. Na našoj strani je jedan drug teže ranjen. Taj napad je izvršio I bataljon. Iste noći razoružan je bunker na pruzi Ludbreg — Koprivnica. Zarobljeno je 11 domobrana.² Plijen: 11 karabina, 1.000 komada municije, nešto bombi i ostale spreme.

27. VIII. 1943 akcija II bataljona na željezničku stanicu Mučna.³ Zarobljeno je 6 domobrana. Plijen 6 karabina. Na više je mjesta razorena željeznička pruga.

² Vidi dok. br. 203.

³ Mučna Reka

III. Opća situacija u odredu:

Nakon provedene reorganizacije⁴ znatno se popravilo stanje u cijelom odredu. Štabovi bataljona marljivo rade na vojničkom i političkom podizanju svojih boraca kao i nižeg komandnog kadra. Usljed toga znatno je porastao moral u samim jedinicama, a isto tako je popravila se i sama disciplina. Borbenost u bataljonima zadovoljava.

P.O.C.,⁵ intendantski odsjek, vojno-sudski odsjek razvijaju se i rade, no još uvijek ne kako treba. Nastojat ćemo da se što prije ti odsjeci dobro organiziraju i učvrste, da se ne bi događale razne nepravilnosti. Od udarnih grupa (Poganac, Radeljevo, Ribnjak, Segovina, Rasinica) sastavljen je jedan vod koji je dodijeljen intendantskom odsjeku na upotrebu.

Informativna služba u bataljonima je organizirana. Sanitet u bataljonima zadovoljava.

Usljed priliva ljudstva povećalo se brojno stanje naših bataljona. Tako je I bataljon povećao svoje brojno stanje na preko 200. II bataljon imade danas danas preko 170 boraca. U tom bataljonu formirat ćemo u najkraćem vremenu III četu. Štab I bataljona, a isto tako i komande četa zadovoljavaju. Sam Štab II bataljona od posljednjeg izvještaja popravio se. Komande četa tog bataljona zadovoljavaju. Mnogo se je popravio i sam komandir Pozaić.⁶

Pregled Udarnog bataljona nemamo, jer nijesu poslali izvještaj.

Obrazovna četa stalno se povećava usljed novodolazećeg ljudstva. Između nastavnika obrazovne čete i same komande čete dolazi u posljednje vrijeme do nezgodnih pojava. Po svemu izgleda da će se to morati pročititi i u tu svrhu već je održan sastanak koji nije dao konkretnih rezultata. Nastavnik te obrazovne čete u posljednje vrijeme počeo je mnogo piti i tako stalno dolazi do nekih svađa i prepiraka.

Vod za vezu uglavnom je završio nastavu. Sada se radi na učvršćenju postignutog znanja na praktičnom radu.

Pred kratko vrijeme formiran je minerski vod, gdje stariji drugovi uče mlađe drugove kako treba raditi sa minama.

IV. Perspektive:

I nadalje radit će se na samom učvršćivanju jedinica. Pojačat ćemo diverzantske akcije na željezničkim prugama. Sa

⁴ O izvršenoj reorganizaciji vidi dok. br. 54.

⁵ Pokrajinski obavještajni centar

⁶ Vlado

samim jedinicama napadat ćemo mekša neprijateljska uporišta.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkomesar:
Horvat Josip

Komandant:
Štrok⁷

BR. 146

**NAREDBA O FORMIRANJU ŠIBENSKO-TROGIRSKOG NOP
ODREDA OD 31 KOLOVOZA 1943 GODINE¹**

N A R E D B A B R. 1

komandanta Šibensko-trogirskog odreda za 31-VIII-1943

Naredbom Štaba IV Operativne zone² formiran je Šibensko-trogirski odred.³ Na osnovu ukazane potrebe Štab Šibensko-trogirskog odreda, u pogledu formiranja jedinica pomenutog odreda i komandnog ljudstva istih, donio je sljedeću odluku:

1. — Odred šibensko-trogirski sastojao se od 3 bataljona (1, 2 i 3) i odjeljenja teškog mitraljeza.
2. — Štab odreda sastoji se od
 - a) komandanta Odreda Ljubić Branka, dosadanjeg komandanta Splitskog P.O.,
 - b) zam. komandanta Živković Drage, dosadanjeg komandanta Šibenskog bataljona,
 - c) politkomes. Odreda Peran Srećka, dosadanjeg politkomes. Šibenskog bataljona.
 - d) Za intendanta Odreda imenuje se drug Periša Dunko.
3. — Za komandanta 1 bataljona Š.T. Odreda imenuje se drug Srzić Nikola, dosadanji zamjenik komandanta Biokovskog odreda.

⁷ Izidor

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—6, k. 1617.

² O ponovnom formiranju Štaba Četvrte operativne zone vidi primjedbu br. 2 uz dok. br. 21.

³ Odred je formiran 29 kolovoza 1943 god. Dokumentat u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 21/16, k. 1617.

Za zam. komandanta imenuje se drug Bosna Mile.

Za politkomes. drug Fulgozi Boris.

4. — Za komandanta 2 bataljona imenuje se drug Skračić Milan, a za politkomes. drug Kovačević Mile.

Za zam. komandanta 3 bataljona imenuje se drug Ševo Ćiro. Ostali kadar će se naknadno popuniti.

Komandni kadar četa biće sljedeći:

Za komandira 1 čete 1 bataljona imenuje se drug Bazda Mate, a za politkomes. iste čete drug Nižić Toma.

Za komandira 2 čete istog bataljona imenuje se drug Rak Dume, a za politkomes. drug Rogulj Špiro. Zamjenik komandira biće drug Grgas Veselin.

Za komandira 3 čete istog batalj. imenuje se drug Daso, a za politkomes. drugarica Grgurević Marija.

Za vodnika 1 čete 1 bat. imenuje se drug Braica Mate.

Za vodnog delegata 2 čete imenuje se drug Zaninović Frane, a za vodnika iste čete drug Barišić Jure.

Za vodnog delegata 3 čete drug Kostović Ivan, a vodnika drug Kokić Adam.

Za komandira 1 čete 2 batalj. drug Vukman Jozo, a zamjenika Novak Jerko.

Za komandira 2 čete 2 batalj. drug Ševo Špiro, a za politkomes. drug Kovačević Zvonko. Zamjenik komandira biće drug Bilić Ante.

Za komandira 3 čete 2 batalj. drug Milat Ante.

Za vodnog delegata 1 čete drug Vulin Slavko, a za vodnika drug Vukman Ante.

Za vodnog delegata 2 čete imenuje se drug Vitezica Mijo, a za vodnika drug Dragan Jakov.

Za vodnog delegata 3 čete drug Papić Ivan, a za vodnika drug Hrabar Jozo.

5. — Za komandira 1 čete 3 bataljona imenuje se drug Jelić Stipe, a za vodnog delegata drug Županović Ignacije.

6. — Za vođu mitraljeskog odjeljenja imenuje se drug Beka. Isti će se javiti u Štabu odreda za prijem potrebnih naređenja.

Po pročitanoj naredbi imenovani drugovi odmah će primiti novoodređenu dužnost i poraditi svom voljom na usavršavanju svojih jedinica.

SMRT FASIZMU — SLOBODA NARODU!

Politkom
Peran Srećko

Komandant
Ljubić

Dostavljeno: Komandantu 1, 2 i 3 bataljona.

II

USTAŠKO-DOMOBRANSKI
I TALIJANSKI DOKUMENTI

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. O AKCIJAMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA ŽELJEZNIČKE OBJEKTE I DEJSTVU TALIJANSKIH I USTAŠKO-DOMOBRA NSKIH JEDINICA NA BIOKOVU¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 214

(po podacima primljenim 2. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: Noću 31. VII./1. VIII. partizani su izvršili manji vatreni prepad na stražu u s. Sopnica (1.5 km j. od Sesveta). Gubitaka nije bilo.

Noću 1/2. VIII. oko 15 partizana napalo je domobransku stražu kod opskrbnog skladišta između Sv. Klare (6 km j. od Zagreba) i Remetinca (5 km j.j.z. od Zagreba). 7 domobrana je odvedeno, od kojih su se 4 vratili, a 3 su otišli sa partizanima.

1. VIII. ujutro na rubu s. Čiče (3 km j. izt. od Vel. Gorice) pucano je na 1 teretni samovoz, a poslije podne na njemačke razviđačke zrakoplove, koji su uzvratili vatrom. Konačno jedan udarni odjel njemačkih zrakoplovaca, na kojeg je također pucano, istjerao je iz mjesta skupinu od oko 20 partizana.

Podr. Zagorja: Noću 31. VII./1. VIII. u s. Jalžabet (12 km j. izt. od Varaždina) partizani su uništili uređaj na pošti² i opljačkali bogatije ljude, te se potom povukli u Kalnik.

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 2/1—34, k. 27.

² Na tom području se nalazio Kalnički NOP odred. Redakcija ne raspolaže izvještajima o napadu na ovo uporište. Vidi dok. br. 54.

Podr. Križevaca: 1. VIII. između Donjare i Lepavine (11 i 13 km s. izt. od Križevaca) naišao je teretni vlak na minu.³ 6 vagona je izkliznulo. Žrtava nije bilo. Pruga je jače oštećena.

Podr. Ivanić Grad — Kutina:

1. VIII. na želj. mostu 8 km s. z. od želj. postaje Gračenica (8 km s. z. od Kutine) naišao je njemački transportni vlak na minu.⁴ 2 zaštitna vagona su izbačena iz tračnica. Žrtava nema. Promet je uspostavljen.

Noću 1/2. VIII. jača partizanska skupina napala je Križ⁵ (11 km j. izt. od Ivanić Grada) i nakon kraće borbe upala u selo gdje je zapalila školu i spise u občinskom sudu. Požar u školi je ugušen. Pred zoru partizani su se povukli. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Podr. Bilo Gore: 1. VIII. prigodom razviđanja u smjeru Zrinska (12 km s. od Grubišnog Polja) naišlo se na partizanske dielove⁶ koji su pod oružanom zaštitom obavljali žetvu. Vlastiti gubici: 2 mrtva i 2 ranjena, a neprijateljski: 6 mrtvih (partizani pripadaju navodno XVI partizanskoj brigadi).

Podr. Broda: Noću 31. VII./1. VIII. kod s. Sapci (15 km izt. s. izt. od Broda) naišao je teretni vlak na minu.⁷ 1 zaštitni vagon je izkliznuo, stroj je oštećen, a 1 vagon po partizanima zapaljen. 4 željezničara su svučeni i pušteni.

U s. Staro Topolje (18 km s. izt. od Broda) partizani su zapalili 2 vršalice.

Podr. Srijema: Noću 29/30. VII. zapadno od Srem. Mitrovice naišao je teretni vlak na minu. 5 vagona je izkliznulo.

³ Miniranje izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54.

⁴ Minu postavili diverzanti Diverzantskog bataljona Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 77.

⁵ Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35 i 148.

⁶ Šesnaeste omladinske NO brigade »Jože Vlahović«. Vidi dok. br. 3.

⁷ U dokumentu br. 77 stoji da je voz dignut u vazduh kod s. Garčina.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gor. Kotara: 30. VII. kod želj. postaje Fužine (12 km j. z. od Delnica) partizani su minom oštetili želj. prugu.⁸ 3 talijanska časnika su poginula, a 6 vojnika je ranjeno. Pruga je popravljena.

Podr. Slunja: 30. VII., nakon savladanog slabijeg neprijateljskog otpora, njemačke i naše čete zauzele su Slunj. Neprijatelj⁹ se povukao prema zapadu. Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 16 ranjenih, dok neprijateljski nisu poznati.

Podr. Gline: 31. VII. kod Dabića Vinograda (6 km iz-
točno od Gline) partizani su napali našu raz-
viđačku sat. 1 domobran je ranjen.

Prema izkazu pučanstva, u okolici s. Maj-
ski Trtnik (7 km j. izt. od Gline) nalazi se jedna
partizanska bojna, a kod s. Luščani (9 km izt.
od Gline) navodno 1 brigada.¹⁰

Podr. Petrinja — Sunja:

Kostajnica

1. VIII. prigođom čišćenja područja: Ma-
đari — Bijelnik — Jošavica (11, 13 i 14 km j.
ist. od Petrinje) nije se naišlo na partizane. Ne-
prijatelj¹¹ (navodno oko 1500 ljudi? sa 4 topa?)
povukao se pravodobno u smjeru Kostajnice.

30. VII. 9 km s. od Kostajnice partizani su
napali ustašku stražu. 2 ustaše su poginuli, a
2 su ranjena.

1. VIII. jača partizanska skupina¹² nala-
zila se navodno u šumi 4 km j. od Sunje.

Podr. Makarske: U nastavku podhvata na području Bio-
kova,¹³ talijanske čete koje nastupaju sa sje-
vera prema jugu dostigle su 30. VII. sjevero-

⁸ Vjerovatno dijelovi Trećeg bataljona Štaba Grupe primorsko-
goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

⁹ Odnosi se na snage Osme divizije (Prvu i Drugu NOU brigadu).
Vidi dok. br. 13.

¹⁰ Odnosi se na dijelove Unske operativne grupe. Vidi dok. br. 15,
37 i tom V, knj. 17, dok. br. 76.

¹¹ Dijelovi Unske operativne grupe. Vidi dok. br. 15, 37 i tom V,
knj. 17, dok. br. 76 i 77.

¹² Riječ je vjerovatno o Sedamnaestoj NOU brigadi. Vidi dok. br.
3, 29, 39, i tom V, knj. 17, dok. br. 59 i 65.

¹³ O ovoj akciji vidi dok. br. 150 i tom V, knj. 17, dok. br. 26, 77,
128, 158, 188, 190 i 191.

istočne padine Mosor pl., a .dielovi koji
napadaju sa juga stigli su na područje oko Sitna
(12 km izt. od Splita).

Glavar glavnog stožera
general, (Prpić)
Prpić v. r.
(M.P.)¹⁴

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

BR. 148

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE
OD 2 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU MOSLAVAČKOG
NOP ODREDA NA S. KRIŽ¹**

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: DARUVARA	DAN: 2.8.43.	SAT I MINUT: 0700	BROJ: 6
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 2.8.43.	SAT I MINUT: 0719	BROJ: 60

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL

SPOJ: . — . —

Oko 0200 sati napadaj jačih partizanskih snaga na
Križ²

Prva navala odbijena.

¹⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/18, k. 27.

² Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35 i 147.

U 0230 sati napadaj ponovljen, a kako je strojnica na najvažnijem smjeru zatajila, partizani u jačini preko 100 uspjeli su upasti u selo.

Posada se povukla u Hrvatski dom i oružničku postaju.

Partizani zapalili u školi jedan razred i bezvrijedne spise u općinskom sudu.

Vatra u školi ugušena.

U 0400 sati borba je prestala, te se partizani povukli.

Vlastitih gubitaka nema — neprijateljski nepoznati.

U **Križu** oružnička postaja i djelovi 3. sati VI. bojne I. g. z.

Ostatak ove sati u **Novoselcu**.

U drugim posadama tokom noći ništa novo.

Op. broj 2294 tajno.

GORDIV³

P 2/VIII D⁴

³ Gorska divizija

⁴ Parafi generala Prpića, zapovjednika Glavnog stožera domobranstva, i generala Dragojlova, načelnika operativnog odjeljenja istog stožera. Ovi parafi nalaze se i na ostalim ustaško-domobranskim dokumentima objavljenim u ovoj knjizi. Redakcija ih više neće objašnjavati.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE
OD 3 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU MOSLAVAČKOG
NOP ODREDA NA POPOVAČU¹**

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: DARUVARA	DAN: 3.8.43.	SAT I MINUT: 0745	BROJ: 13
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 3.8.43.	SAT I MINUT: 1130	BROJ: 186

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL

SPOJ: . — . —

Od 0130 sati jednovremeni part. napadaj na Ludnicu,² mjesto i kolodvor **Popovača**.³

Prva sat VI/I lov. zdr. odbila napada je na **Ludnicu** i mjesto.⁴

Na kolodvoru razbjeglo se osiguranje želj. straž. sati poslije kraće borbe.

Oko 0300 sati uspjelo je 1. sati IV/I 1. z. u drugom naletu povratiti kolodvor i otjerati neprijatelja.

Na kolodvoru svi bb uređaji uništeni.

Od osiguranja želj. straž. sati dva častnika, jedan satnik i jedan nadporučnik te dva domobrana zarobljeni, ostali 28 domobr. prikupljaju se.

Iz jednoga skladišta part. odnijeli 90 starih francuskih pušaka bez streljiva, jednu strojnicu i jednu strojopušku.

Izpod vodocrpa na kolodvoru postavljena mina, koja se nije razprsnula.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—6, k. 27.

² Riječ je o zavodu za umobolne kod Popovače.

³ Napad na ovo uporište izvršio Prvi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35, 45 i 78.

⁴ Iz dokumenta br. 35 vidi se da se neprijatelj predao poslije nekoliko ispaljenih metaka od strane boraca Prvog bataljona. Vidi dok. br. 35.

Traženo povjerenstvo za demontiranje.

Istraga od I g. z. naređena.

U ostalim posadama noću ništa novo.

Naknadno objavljeno da su noću 1. na 2. ovog mj. prebjegli partizanima razv. Defić Mile i dom. Do-
lović Sulejman, Fuček Franjo, svi iz VI/I g. z.

Razlog nepoznat.

Op. broj 2224 taj.

GORDIV

P. 31/VIII D.

BR. 150

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 3 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA ŽELJEZNIČKE OBJEKTE SJEVERNO OD SAVE I KUPE, O DISLOKACIJI BRIGADA NOV I PO HRVATSKE U BILO GORI I O NASTAVKU NEPRIJATELJSKE OFANZIVE NA BOKOVU¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 215

(po podacima primljenim 3. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Lekenika: Noću 2/3. VIII. između želj. postaje Turapolje i Lekenik (na pruzi Zagreb — Sisak) partizani su minom oštetili želj. prugu.² Promet je prekinut. Bližih podataka još nema.

Podr. Popovače: 2. VIII. u s. Voloder (6 km j. izt. od Popovače) 2 naoružana partizana³ zarobili su 1 samovoz Zembra sa upravljačem i 3 radnika.

Podr. Križevci — Koprivnica:

Noću 2/3. VIII. između želj. postaje Lepavina i Sokolovac (na pruzi Križevci — Koprivnica) 5 partizana su minirali izkliznuli

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 2/1, k. 27.

² Miniranje pruge i napad na Lekenik izvršio Drugi bataljon Tri-naeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 33, 45 i 91.

³ Iz sastava Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35.

stroj⁴ (Dnevno izvješće br. 214) i zapalili 2 vagona.

Podr. Banove Jaruge:

2. VIII. pred našim razvidnicama koje su upućene iz Banove Jaruge u smjeru s. Kraljeva Velika (7 km j. j. z. od Banove Jaruge) partizanske predstraže povukle su se u južnom smjeru. Prema izkazu pučanstva u šumama južno od s. Kraljeva Velika nalaze se jače partizanske skupine⁵ koje su vjerojatno sa juga kod s. Strmen (18 km j. z. od Banove Jaruge) prešle r. Savu.

Podr. Bilo Gore: Na području: Zrinska — Cremušina — Vel. Barna (13—5 km s. od Grubišnjog Polja) nalaze se dijelovi XII.,⁶ XVI.⁷ i XVIII.⁸ part. brigade. — Prema izvješću II. zbornog područja iz Broda XVIII. part. brigada se nalazi u s. Duzluk (9.5 km j. od Čačinci).

Podr. Našica: Noću 1/2. VIII. između želj. postaje Zdenci i Feričanci (na pruži Podr. Slatina — Našice) naišao je pomoćni oklopni vlak na porušenu prugu⁹ i izkliznuo. Za sudbinu želj. osoblja i posade od 10 ustaša se ne zna.

2. VIII. između želj. postaje Zdenci i Čačinci (na pruži Podr. Slatina — Našice) iskliznuo je oklopni vlak. Bližih podataka nema.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Makarske: U nastavku podhvata na području Biokova¹⁰ jedna talijanska kolona bila je 30. VII.

⁴ Miniranje pruge izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54.

⁵ Odnosi se na Sedamnaestu NOU brigadu, koja se vraćala sa Banije. Vidi dok. br. 3, 29, 39, 146 i tom V, knj. 17, dok. br. 59 i 65.

⁶ Dvanaesta NOU brigada nalazila se oko sela: Zrinska, M. Grđevac, V. i M. Barna i Topolovica. Vidi dok. br. 44.

⁷ Šesnaesta omladinska NO brigada »Joža Vlahović« nalazila se oko sela: M. Dapčevica, Cepidlake i Miletinac. Vidi dok. br. 44.

⁸ Osamnaesta NO brigada nalazila se u Slavoniji na sektoru Voćin — Drenovac. Vidi dok. br. 44.

⁹ Prugu vjerovatno porušili dijelovi Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 44.

¹⁰ O ovoj akciji vidi dok. br. 146 i tom V, knj. 17, dok. br. 28, 77, 128, 132, 152, 172, 182, 190 i 191.

u pokretu prema s. Žrnovnica (9 km izt. od Splita), a druga kolona prema s. Jesenica (7 km s. z. od Omiša). 2 partizanska zapovjednička sjedišta su uništena.

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M.P.)¹¹

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

¹¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 3 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA TRINAESTE PROLETERSKE NOU BRIGADE »RADE KONČAR« NA LEKENIK I AKCIJAMA ŽUMBERAČKO-POKUPSKOG I KALNIČKOG NOP ODREDA¹

ZAPOVJEDNIŠTVO I. ZBORNOG PODRUČJA

Op. br. 2582/tajno

U Sisku, dne 3. kolovoza 1943

»Veoma žurno«²

Tajno!³

Predmet: Dnevno izvješće

ISP. za 3. VIII. do 18 sati.

1. — GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Operativni odjel)
2. — GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA
(Izvještajni odjel)

Savezno zapovjedi Glstožera Op. br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942. dostavlja se sljedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

1. A. — KRATKA OCIENA SITUACIJE:
Bez osobitih promjena.

1. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI
O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba:

1. — Noću 2/3. VIII. o. g. partizani su uništili 5 drvenih mostova na cesti kod s. Orle (9 km. s. i. od Turopolja). —

2. — 2. VIII. o. g. prilikom razviđanja jednog oružničkog voda (40 ljudi) između s. Dugo Selo i Sesvete (20—10 i. od Zagreba) napali su ovaj vod partizani nepoznate jačine. Gubitci: 3 oružnika ranjena.

3. — Prema izvještaju zapovjednika odsjeka Lekenik: 1 partizanska skupina⁴ jačine 500 ljudi primjećena je u prostoru: s. Grumić — Panišić — k. 185 (6 j. i. od Kravarskog). Ista skupina 3. VIII. o. g. po podne primjećena je u šumi Tu-

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—17, k. 27.

² i ³ Otisnuto pečatom.

⁴ Odnosi se na Drugi bataljon Trinaeste proleTERSKE NOU brigade »Rade Končar« i Drugi bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda. Vidi dok. br. 8, 28, 33, 45, 91 i 150.

ropoljski Lug (6 km. j. i. od Turopolja). Zatraženo je razviđanje krilašem od Gruppe West.

4. — Noću 2/3. VIII. o. g. napali su partizani nepoznate jačine posadu u Lekeniku⁵ (14. sat 2. p.p.). Borba je trajala od 23.30 do 01.00 sat. Partizani su bili oboružani sa jednim bacačem, strojnicama i strojosamokresima. Na želj. postaji u Lekeniku partizani su zapalili 21 teretni vagon. Gubitci: 3 dočastnika i 40 domobrana nestali, vjerojatno zarobljeni, 1 domobran ranjen. 1 partizan mrtav. Izgubljeni su 1 strojica i 2 strojopuške.

Podhvatno područje Sisak:

1. — 1. VIII. o. g. u 18.00 sati jedna partizanska skupina jačine 20 ljudi održala je skupštinu u s. Hrastelnica (5.5 km. s. i. od Siska).

2. — 1. VIII. o. g. u 20.00 sati oduzela je pismaru iz obćine u s. Setuš (8 km. s. od Siska). —

3. — 2. VIII. u 23.30 sati zapalili su partizani, nepoznate jačine, stambenu zgradu i 1 teretni vagon na želj. postoji Greda⁶ (8 km. s. z. od Siska).

Podhvatno područje Bjelovar:

U noći 2/3. VIII. o. g. partizani su minirali želj. prugu⁷ između s. Lepavina i Topolovac (13 i 15 s. i. od Križevaca).

Od vlaka koji je 1. VIII. o. g. miniran⁸ i koji je još ležao na želj. pruzi partizani su minirali stroj i 2 vagona zapalili.

Operativno područje 5. Gorske pukovnije:

Nisu primljene viesti, jer je linija između Zagreba — Siska — Petrinje prekinuta.

1. C. — VLASTITE NAMJERE:

2. — POKRETANJE I PREMJEŠTAJI VLASTITIH ČETA:

— 1. sat koturaške bojne iz Koprivnice u V. Goricu kao posada,

— 1. jurišna bojna: stožer, 1. i 2. sat u Kravarsko, 3. sat u Žažinu,

⁵ Napad je izvršio Drugi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 28, 33, 45, 91 i 150.

⁶ Ovu akciju izveo Drugi bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda. Vidi dok. br. 28, 33 i 91.

⁷ Prugu minirali dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54 i 215.

⁸ O tome vidi dok. br. 54 i 146.

— 1. sat III. bojne 5. gorske pukovnije iz Kravarskog u Turopolje,
— 2. sat koturaške bojne u Pitomaču,
— 3. i 4. sat koturaške bojne u Ludbreg.
— Legionarska sat je razpuštena i 16 domobrana sa zapovjednikom sati ušli su u sastav I. udarne sati I. pozadinskog skupa I. konjaničkog sklopa na želj. postaji u Carevdaru.

3. — NIJE BILO.*

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

PO OVLAŠĆENJU ZAPOVJEDNIKA
GLAVAR STOŽER
potpukovnik (Janković)
Janković

P. 3/VIII D.

BR. 152

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 4 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA LEKENIK, GREДУ, POPOVAČU, LIPOVLJANE I BILAJSKI MOST¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 216

(po podacima primljenim 4. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Dugog Sela: 2. VIII. između Dugog Sela i Sesveta (20 i 10 km izt. od Zagreba) partizanska skupina² nepoznate jačine napucala je oružnički vod jačine 40 ljudi. 3 oružnika su ranjena.

Podr. Turopolje —

Lekenik — Sisak: Noću 2/3. VIII. na cesti kod s. Orle (8 km s. izt. od Turopolja) partizani su uništili 5 drvenih mostova.

* U originalu tekst je na više mjesta podvučen crvenom olovkom.

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 3/1, k. 27.

² Na ovom području nalazila se Posavska četa. Vidi dok. br. 45.

Prema izvješću zapovjednika Lekeničkog odsjeka partizanska skupina³ jačine navodno oko 500 ljudi zapažena je na području: s. Grumić — Panišić — D. Hruševac (6 km j. izt. od Kravarskog, a 12 km j. z. od Lekenika). — 3. VIII. zapažena je ova skupina u šumi Turopoljski Lug (6 km j. izt. od Turopolja).

Noću 2/3. VIII. partizanska skupina nepoznate jačine napala je posadu u Lekeniku⁴ (14. sat 2. p. p.) i nakon 1 1/2 satne borbe istu savladala. 3 dočastnika i 40 domobrana su nestali (vjerojatno zarobljeni), a 1 domobran ranjen. Izgubljena je 1 strojnica i 2 strojopuške. Na želj. postaji Lekenik partizani su zapalili 21 teretni vagon.

1. VIII. u s. Hrastelnica (4 km s. izt. od Siska) partizani su održali skupštinu.

Istog dana iz s. Setuš (7 km s. od Siska) partizani⁵ su odnели obćinske spise.

2. VIII. na želj. postaji Greda (7 km s. z. od Siska) partizani su zapalili stambenu zgradu i 1 teretni vagon.⁶

Podr. Popovače: Noću 2/3. VIII. partizani su napali ludnicu, mjesto i želj. postaju Popovača⁷ (16 km s. z. od Kutine). Napadaj na ludnicu i mjesto je odbijen, dok je posada na želj. postaji nakon kraće borbe razpršena,⁸ a želj. postaja po partizanima zauzeta. Od želj. stražarske sati, koja je osiguravala želj. postaju, 2 častnika i 2 domobrana su zarobljena, a ostatak (28 domobrana) se prikuplja. Na želj. postaji je uništen b. b. uređaj, a iz jednog skladišta su partizani od-

³ Odnosi se na Drugi bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda i Drugi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 8, 28, 45, 91, 150 i 151.

⁴ Napad na ovo uporište izvršio Drugi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 8, 28, 33, 45, 91, 150 i 151.

⁵ Vjerojatno dijelovi Drugog bataljona Žumberačko-pokupskog NOP odreda. Vidi dok. br. 8, 28, 45 i 91.

⁶ Napad na ovo uporište izvršio Drugi bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda. Vidi dok. br. 8, 28, 33, 45, 91 i 151.

⁷ Napad na ovo uporište izvršio Prvi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35, 45, 78 i 149.

⁸ Netačno. Posada se poslije nekoliko ispaljenih metaka predala. Vidi dok. br. 35.

neli 90 starih francuskih pušaka bez streljiva, 1 strojnicu i 1 strojopušku. Oko 3 sata uspelo je jednoj domobranskoj sati povratiti želj. postaju i protjerati partizane. Iztraga je u toku.

Podr. Bjelovara: Prigodom pretrage s. Ivančani, Vukšinar, Kabal i Markovac (17, 20, 15 i 13 km j. z. od Bjelovara) uhićeno je 19 sumnjivih osoba, a 5 bjegunaca je streljano.

Podr. Daruvara: 3. VIII. naše razvidnice su imale manje okršaje sa partizanima kod Babine Gore (20 km s. izt. od Daruvara), u Vel. Barni (4 km s. z. od Grubišnjog Polja) i kod Podbor Vrbovca (2.5 km izt. od Daruvara). 1 partizan je ubijen, 1 domobran ranjen, a 1 sumnjiva osoba uhićena.

Prema izvješću posade iz Grubišnjog Polja na području: Topolovica — Vel. Barn. Vinogradi — M. Jasenovača (9—4 km s. od Grubišnjog Polja) nalaze se jače partizanske snage.⁹

Podr. Novska — Nova Gradiška: Noću 3/4. VIII. 5 km južno od Banove Jaruge eksplodirala je mina, a potom su partizani napali Lipovljane.¹⁰ Njemački oklopni vlak upućen u Lipovljane rastjerao je napadače.

3. VIII. kod s. Krapje (17 km j. od Banove Jaruge) prebacila se skupina od navodno oko 600 partizana¹¹ preko r. Save na sjever.

Noću 3/4. VIII. partizani su napali Novsku.¹² Njemačke čete vodile su borbu sjeverno od mjesta. Napadaj je odbijen.

2. VIII. kod s. Širinci (11 km s. z. od Nove Gradiške) skupina od oko 300 dobro naoružanih partizana¹³ napala je njemačku razvidnicu. Razvidnica se povukla na jug. Vlastiti gubitci: 2 ranjena, dok su neprijateljski gubitci vjerovatno osjetni.

⁹ Na ovom području se nalazila Dvanaesta NOU i Sesnaesta omladinska NO brigada »Joža Vlahović«. Vidi dok. br. 3, 44 i 150.

¹⁰ Napad na ovo uporište vjerovatno izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35 i 45.

¹¹ Riječ je o Sedamnaestoj NOU brigadi, koja se vraćala sa Banije. Vidi dok. br. 3, 29, 39, 147 i tom V, knj. 17, dok. br. 59 i 65.

¹² Ovo uporište vjerovatno napali dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35.

¹³ Vjerovatno dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35, 45 i 78.

Podr. Požege: Prema izvješću povjerenika, jača parti-
zanska skupina¹⁴ na području: Zakorenje —
Gučani — Bolomače (10—12 km z. od Sl. Po-
žege) pod oružanom zaštitom obavlja žetvu.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 2/3. VIII. između želj. postaje Ma-
hično i Ozalj (na pruzi Karlovac — Metlika)
naišao je teretni vlak na minu i potom od par-
tizana¹⁵ napadnut. 1 vagon je izgorio, a vlako-
vođa odveden. Manji kvar na pruzi je po-
pravljen.

Podr. Ogulina: 1. VIII. kod Oštarija (6 km j. izt. od Ogu-
lina) odbijen je part. napadaj¹⁶ na dielove za
zaštitu želj. pruge.

Podr. Senja: 1. VIII. na području Krivi Put (6 km s.
izt. od Senja) odbijen je part. napadaj na tali-
janske postave.

Podr. Gospića: 2. VIII. odbijen je bez vlastitih gubitaka
part. prepad¹⁷ na Bilajski most (5 km j. izt. od
Gospića) koji je u izgradnji.

Podr. Slunja: Na području 10 km s. od Cetingrada (12
km s. izt. od Slunja) zapažena je part. skupina
srednje jačine.

Podr. Topuskog: 3. VIII. kod lečilišta u Topuskom srušio se
naš zrakoplov. Pilot je teško ranjen.

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M.P.)¹⁸

ZA TOČNOST:

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

¹⁴ Odnosi se na Dvadeset prvu NO brigadu. Vidi dok. br. 35.

¹⁵ Na ovom području nalazio se Drugi bataljon Trinaeste prole-
terske NOU brigade »Rade Končar«, koji je vjerovatno izvršio ovu ak-
ciju. Vidi dok. br. 17 i 18.

¹⁶ Napad vjerovatno izvršili dijelovi Drugog bataljona Štaba Grupe
primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

¹⁷ Prepad vjerovatno izvršili dijelovi Prve NOU brigade Šeste di-
vizije. Vidi dok. br. 84 i 135.

¹⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer do-
mobraštva. Operativni odjel.

BR. 153

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJ-
SKOG KORPUSA OD 4 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU
DIJELOVA GRUPE PRIMORSKO-GORANSKIH NOP OD-
REDA NA TALIJANSKU AUTOKOLONU KOD BADANJ-
SKOG MOSTA¹**

Telegram

V.P. 10, 4 kolovoza 43

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 13096
Stiglo 5 kolovoza 1943

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE
i, radi znanja,
KOMANDAMA XI I XVIII
ARMIJ. KORPUSA

Br. 8828/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 4. VIII. 1943

AKTIVNOST USTANIKA:

Iz vjerodostojnog izvora doznaje se da je u zonu Brinje stigla 13 partizanska brigada.²

U zoni Vinodol pojačana je aktivnost ustanika, u kojoj sudjeluju ljudi iz mjesta.

DIVIZIJA »RE«:

Sektor Vratnik — Žuta Lokva — Krivi Put: normalna izviđačka aktivnost.

Sektor Gospić: hrvatska autokolona Karlobag — Gospić gađana je kod Brušana (XT-TI) rafalima iz automatskog oružja, bez posljedica.

DIVIZIJA »MACERATA«:

Jučer 3 o.m. odredi iz Ravne Gore i iz Mrkoplja izvršili su kontrolisanje zona koje se graniče sa garnizonima. Nema nikakva traga ustanicima.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Podatak netačan. Ova brigada se nalazila na području Žumberka i Pokuplja. Vidi dok. br. 17, 33 i 36.

Poslije podne 3 o.m. vatra, u cilju uznemiravanja, iz automat. oružja protiv uporišta Lučki Vrh (VQ-BD), bez posljedica.

Pratnja šumara bila je gađana rafalima iz automat. oružja kod odbranbenog pojasa Delnica.³ Protudejstvo odreda natjeralo je u bjegstvo ustanike. Nema gubitaka.

Noću uoči 4 o.m. vatra u cilju uznemiravanja, bez posljedica, protiv garnizona Lič — Fužine — Lokve.

Danas 4 o.m. zorom između Lokava (VO-AX) i Vrata (VM-AV) pri prolazu patrole za zaštitu željeznice eksplodirala je mina i ubila dva vojnika i oštetila prugu, koja je odmah opravljena.

Jutros 4 o.m. kod pojasa Delnica, gdje su u toku radovi oko sječe šume, eksplodirala je potezna mina i ranila četiri vojnika.

Danas 4 o.m. poslije podne, otprilike na 2-om km zapadno od Delnica, grupa ustanika vršila je gađanje u cilju uznemiravanja protiv pratnje šumara i zapalila je drva u blizini. Reakcija odreda natjerala je u bjegstvo ustanike. Naređeno je da se izoluje požar i da se raščisti okolna zona. Rezultat je negativan.

XIV OBALSKA BRIGADA:

Sinoć 3 o.m. neprijatelj je ispalio na naselje Novi dvije mine iz minobacača, koje su pale u more u blizini Lišnja (VQ-AI).

U vezi s telegr. 8807 od 3 o.m., formacijski odred na parob. »Jadera« prenoćio je u Pagu i jutros 4 o.m. nastavio pretraživanje obale i izvršio patroliranje u mjestu Gager (VQ-FR).

Danas poslije podne vršeno je pretraživanje na ostrvu Skerda (VU-FG). Nema što da se javi. Zadatak se nastavlja.

Jutros u 11 časova, autokolona sa kupljenim živim namirnicama, sastavljena od 5 kamiona, od kojih dva za zaštitu, vraćajući se iz Crikvenice u Hreljin, kad je stigla do 2-og km sjeverno od Badanjskog mosta, bila je napadnuta od formacije ustanika⁴ i stanovnika iz mjesta, koji se cijene na više od 100 ljudi naoružanih automat. oružjem. Zaštita je odmah reagovala sišavši iz kamiona. Gro partizana suprotstavio se zaštiti a manji dio približivši se automobilima zapalio ih je. Pojačanja koja su stigla sa Badanjskog mosta i iz posade

³ Ovo gađanje vjerovatno izvršili dijelovi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

⁴ Od dijelova Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

Tribanj, i, nakon toga, odred karabinjera iz Crikvenice, na kamionima, i jedan počan eskadron iz Kraljevice, pješke, rastjerali su ustanike, koji su i dalje davali otpor u raznim pravcima.

Artiljerija iz Selca otvorila je vatru na partizane i na zaselak Kamenjak gdje se je ugnijezdio dio partizana. Naši gubici: 6 mrtvih, 8 ranjenih, među kojima oficir, komandant zaštitne pratnje.

Još nije provjereno koliko je nestalih. Uništena su 4 kamiona.

Neprijateljski gubici: provjereno 6 mrtvih. Zaplijenjena je u naselju Kamenjak crvena zastava. Kuća je porušena. Naknadno će se javiti dalje vijesti.

OSTALI SEKTORI:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

AKTIVNOST AVIJACIJE:

Jučer 3 o.m. izvršeno je izviđanje padina Vinodol — Planina (VM-AP) — Šestilac (VQ-AL), željezničke pruge i zone s jedne i druge strane dionice Plase — Generalski Stol, zone Ogulin — Kamenica — Plaški — Kunić Selo — Josipdol, pravca Ogulin — Drežnica — Brinje i zone pred našim položajima Žuta Lokva — Krivi Put. Nema što da se javi.

Sektor Gospić: Obasipani su malim bombama ljudi u sumnjivom pokretu i zapaljeno je nekoliko kuća naselja Sv. Marko (IH-FT). Mitraljiran je Vukšić (LI-FP), gdje je zapažen pokret kola.

GENERAL SCUERO

Prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operativ. odjelj.
- 1 Inform. „
- 1 Kom. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

Da consegnarsi a mano

COMANDO DELLA 2^a ARMATA

ATT

Ufficio Operazioni

Z.N. 10 4 agosto 1943

N. di proc. 12887

SEGRETO

Risposta al

Carta numero

OCCUPAZIONE Catture militari italiane.

AL COMISSARIATO GEN. MILIT. CREATO
- presso C. de 2^a Armata -

SEGRETO

o, per conoscenza

AL COMANDO DEL V CORPO D'ARMATA
(rifer. nos. E. 5641/Op. del 30/7/43)

F. M. 418

ALLA R. MISSIONE MILITARE ITALIANA IN CROAZIA

SEGRETO

Si viene segnalato che la 1^a sp. del XVII bat. ustasica "Pre-
prome", già dislocata a Krivi Put alle dipendenze del V C.A., do-
vunque la sua permanenza in tale zona ha tenuto un comportamento ap-
pesso, e comunque deplorabilmente passivo, nei riguardi dei parti-
giani operanti in quel settore.

QSB ha permesso ai partigiani stessi di recarsi più volte im-
punitamente nel paese di Krivi Put ed ha motivo di ritenere che la re-
cente cattura di alcuni nostri soldati sia strettamente connessa con
l'atteggiamento tenuto dagli ustasici.

Alle scopo di eliminare, per quanto possibile, un tale stato di
cose, sono stati adottati da parte del V C.A. i provvedimenti del co-
co, fra cui il trasferimento della sp. in altra zona.

Ho ritenuto comunque opportuno informare codesto Commissariato
Generale del comportamento del tutto negativo e della mancanza assa-
luna di spirito combattivo dimostrata dal suddetto reparto - a ciò
anche malgrado le mie visite e le elargizioni assistenziali ancora
volontariamente da me personalmente fatte a militari del reparto stesso
- per i provvedimenti di propria competenza, che è necessario siano
adottati ed eseguiti. Essi integreranno quelli adottati dal V C.A. e
serviranno ad eliminare in futuro il ripetersi di fatti del genere.

Gradirei conoscere tali misure e la loro pratica attuazione.

IL GENERALE

Comandante Designato d'Armata

-Mario Robotti-

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKE DRUGE ARMIJE OD
4 KOLOVOZA 1943 GOD. O ZAROBLJAVANJU TALIJAN-
SKIH VOJNIKA I O PASIVNOM DRŽANJU PRVE ČETE
SEDAMNAESTOG USTAŠKOG BATALJONA¹**

rzeb.

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje
Br. prot. 12807 Povjerljivo

*Predati na ruke.
U akta*

Odgovor na _____

Prilozi: _____

V.P. 10, 4 kolovoza 1943

Predmet: Zarobljavanje talijan. vojnika

HRVATSKOM OPĆEM VOJNOM POVJERENIKU

pri Komandi II armije

u mjestu

i, radi znanja,

KOMANDI V ARMIJ. KORPUSA

(u vezi s fonogramom 8641 (op. od 30. VII. 43)

V.P. 41

KR. TALIJ. VOJNOJ MISIJI U HRVATSKOJ

Zagreb

Osigurano za L. 100.

Javljeno mi je da je I četa XVII ustaškog bataljona »Pripremne«, koja se prije nalazila u Krivom Putu pod komandom V armij. korpusa, za svog boravka u toj zoni imala sumnjivo i, svakako za osudu, pasivno držanje prema partizanima koji operišu na onom sektoru.²

To je omogućilo partizanima da nekažnjeno u više navrata dođu u mjesto Krivi Put, te imam razloga da smatram da je i posljednje zarobljavanje nekoliko naših vojnika usko povezano sa držanjem ustaša.

U cilju da se takovo stanje stvari, ukoliko je moguće, otkloni, V armij. korpus preduzeo je u tom slučaju mjere, među kojima i premještanje te čete u drugu zonu.

Smatrao sam svakako shodnim da obavijestim to Opće povjereništvo o potpuno negativnom držanju i potpunom po-

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Na tom sektoru djelovali su dijelovi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

manjkanju borbenog duha pomenute jedinice — i to pored mojih posjeta i darivanja koje sam nedavno lično izvršio vojnicima te jedinice — da bi Povjereništvo u svojoj nadležnosti preduzelo mjere, koje treba da su radikalne i primjerne. Ono će upotpuniti mjere preduzete od V armij. korpusa i poslužiće tome da se u budućnosti ne ponove slični događaji.

Biću Vam zahvalan ako me obavijestite o tim mjerama i o njihovom izvršenju.

General
određen za komandanta
Armije
Mario Robotti

6 kolovoza 1943

BR. 155

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 5 KOLOVOZA 1943 GOD. O PO- VRATKU SEDAMNAESTE NOU BRIGADE SA BANIJE U SLAVONIJU I NAPADIMA JEDINICA NOV I PO HRVAT- SKE NA BOŽJAKOVINU I NOVSKU¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 217

(po podatcima primljenim 5. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: Noću 3/4. VIII. partizani su napali želj. stražu kod transformatora u Božjakovini² (5 km s. izt. od Dugog Sela) i zarobili 21 domobrana. Transformator je neoštećen. Na želj. postaji polupali su brzoglas i prekinuli b.b. spoj. Istraga je u toku.

Podr. Sisak — Novska:

Prema izvješću zapovjedništva podhvatanog područja Sisak, u toku 2. i 3. VIII. kod s. Ivanjski Bok (15 km izt. od Sunje) prelazili su partizani³ (navodno 2 brigade?) r. Savu i uputili

¹ Dokučenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 4/1, k. 27.

² Napad izvršio Drugi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 35, 45 i 78.

³ Odnosi se na Sedamnaestu NOU brigadu, koja se vraćala sa Banije. Vidi dok. br. 3, 29, 147, 150, 152 i tom V, knj. 17, dok. br. 59 i 65.

se na sjever. — Ovo je u spoju sa već javljenim prelazom partizanskih skupina preko r. Save sa juga na sjever kod s. Strmen i Krapje (12 km izt. i 24 km izt. j. izt. od Sunje) (Dnevno izvješće broj 215 i 216).

Kod napadaja noću 3/4. VIII. na Novsku⁴ partizani iz smjera Stare Subocke (6 km z. od Novske) bili su upali poslije pola noći u mjesto i opljačkali 3 dućana. Nakon 1 sata napadač je izbačen. 2 njemačka vojnika su poginula, a 2 su ranjena.

Noću 1/2. VIII. u s. Palanjek (5 km s. izt. od Siska) skupina od oko 60 partizana pljačkala je seljacima pšenicu.

Podr. Bilo Gore: Razviđanjem 4. VIII. je utvrđeno, da su partizani ponovno zaposjeli s. Zrinska⁵ (11 km s. od Grubišnog Polja).

Podr. Daruvara: Noću 3/4. VIII. u s. Tomašica (5 km s. izt. od Garešnice) naša zaseda je uhvatila 2 partizana i 1 vojnog bjegunca. Plien 2 samokresa.

Podr. Okučana: 4. VIII. prigodom čišćenja područja: Bodegraji — Lađevac (2 i 5 km s. z. od Okučana) uhićeno je 110 sumnjivih osoba, od kojih je 48 predato redarstvu.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Like: 3. VIII. između s. Brušane i Baške Oštarije (10 i 16 km z. j. z. od Gospića) odbijen je bez vlastitih gubitaka prepad⁶ jedne manje partizanske skupine na našu samovoznu kolonu.

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)

Dragojlov (M. P.)⁷

⁴ Vidi dok. br. 35 i 152.

⁵ Vidi dok. br. 3, 10 i 44.

⁶ Vjerovatno izvršili dijelovi Prve NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 84 i 135.

⁷ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 5 KOLOVOZA 1943 GOD. O NEPRIJATELJSKOJ AKCIJI »GRÜN« NA PROSTORIJI R. SAVA I R. KUPA — POKUPSKO — KRAVARSKO — TUROPOLJE — D. KUĆE¹

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA

Glavnostožerni odjel

Op. br. 2611/taj.

U Zagrebu, dne 5-VIII-1943

»VEOMA ŽURNO«

TAJNO!

Predmet: Dnevno izvješće za
5. VIII. 1943. do 18 sati.

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)
GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Izvještajni odjel)

Savezno zapovjedi Op. br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942., dostavlja se sljedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

1. — A — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Bez osobitih promjena.

1. — B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI
O NEPRIJATELJU:

Operativno područje grada Zagreba:

Danas 5. VIII. izvodi se podhvat »Grin II«² na prostorijski r. Sava — r. Kupa — Pokupsko — cesta Kravarsko — Turo-polje — D. Kuće. Ovaj poduhvat je naložen od strane Grappe West, i izvode ga njemačke snage, a od naših snaga učestvuju: II. bojna 2. p.p., 1. sat koturaške bojne i 1. sat I. domobranske jurišne bojne koje obrazuju zaprečnu skupinu na crti Kravarsko — Buševac — Turo-polje — D. Kuće.

Na crti Kravarsko — G. Hruševac zaprečnu skupinu obrazuju 2 sati XXX. ustaške bojne iz Pisarovine.

II. bojna 5. gorske pukovnije, ciela, iz Pokupskog djeluje pravcem Pokupsko — Hotnja — G. Hruševac — Cerje.

Prema izvještaju Grappe West neprijatelj se danas probio prema s. Dubranec.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—23, k. 27.

² O ovoj akciji vidi dok. br. 8, 18, 28, 33, 41, 95, 161, 163 i 166.

Od strane Grupe West naložena je odmah upotreba jedne motorizirane njemačke postrojbe radi progona ove komunističke skupine.

2.) 3. VIII. jedna partizanska skupina jačine 150 ljudi primjećena je u prostoru Duga Rijeka — Ribnjak³ (7 j. 9 j. od Ludbrega).

Partizani su razorili na nekoliko mjesta cestu⁴ između Čukovec i Segovina.

3.) 2. VIII. bila je jedna skupina od 150 partizana u s. Crnoglavac (3½ km. j. od Ludbrega), od kuda su odveli 6 mladića, rođenih 1925 godine, svi gimnazijalci.

4.) Manje partizanske skupine pokreću se dnevno kroz sela u okolini Ludbreg — Novi Marof. U s. Drenovec (5 j. i. od Varaž. Toplica) ubili su partizani trojicu naših doušnika, a u s. Leskovec (7 km. i. od Varaž. Toplica) dvojicu doušnika. Partizani su najprije ove ljude osudili, onda osude umnožili i podijelili ih stanovnicima, tako, da sada seljaci od straha ne daju nikakove obavijesti o partizanskim pokretima.

Podhvatno područje Sisak:

Bez događaja.

Operativno područje 5. gorske pukovnije:

5. VIII. razviđanje dielova 5. gorske pukovnije, bez događaja.

1-C-2 i 3 nije bilo.

Po ovlaštenju zapovjednika
Glavar stožera ppuk. (Janković)

Šteger

P 6/VIII D

³ Na ovom prostoru djelovao je Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 54.

⁴ Cestu razorili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

IZVJEŠTAJ O DOGAĐAJIMA NA PRUGAMA OD 5 KOLO-
VOZA 1943 GODINE¹

DOGAĐAJI NA PRUGAMA²

Prema izvješćima primljenim do 5. VIII. do 18 sati.

1. — Pruga **Zagreb — Zemun**: 5. VIII. u 0030 sati između Nove Kapele i Broda napadnuto je stajalište Lužani — Malino.³ Oštećen brzoglas i odvedeno 16 domobrana Želj. straž. bojne.
2. — Pruga **Varaždin — Osijek**: 5. VIII. u 0010 sati između Virovitice i Suhopolja u km 140. 2/3 izkliznula štitna kola i 1 kola oklopnog vlaka sa dvije osovine, a koji je išao u pomoć napadnutoj postaji Suhopolje. Pruga prekinuta⁴ u daljini jednog sastava, šteta 3.000 Kn, na kolima 400 Kn. Pruga prohodna u 1000 sati.—

P 5/VIII D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—38, k. 27.

² Ovaj izvještaj vjerovatno dostavilo Zapovjedništvo prometnih zdrugova ustaške vojnice.

³ Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Diljskog NOP odreda. Vidi dok. br. 26 i 161.

⁴ Prugu porušio Drugi bataljon Omladinske brigade »Joža Vlahović«. Vidi dok. br. 10, 14 i 161.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA TREĆEG GORSKOG ZDRUGA OD 5 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA UNSKE OPERATIVNE GRUPE NA DIJELOVE SEDME GORSKE PUKOVNIJE KOD STAROG SELA¹

3. GORSKI ZDRUG.

I Z V J E Š Ć E BR. 21

O događajima u toku 5. VIII. 1943.

a. Nema.

JUTARNJE.

b. Noć protekla u miru.

c. h. Nema.

VEČERNJE.

a. 11. sat 7. gorske pukovnije koja je osiguravala postavljanje brzoglasnog spoja Topusko — Velika Kladuša, napadnuta² je kod Starog Sela i obkoljena sa svih strana. Odmah je upućena jedna bojna 7. gorske pukovnije iz Topuskog i 2 tenka iz Gline u pomoć te je sat oslobođena i neprijatelj raspršen. Jačina neprijatelja koji je napadao kod Starog Sela bila je 300—400 ljudi. Gubitaka na našoj strani bilo je: 2 mrtva, 6 ranjenih, 20 nestalo, jedna strojopuška, 1 kola sa zapregom i pribor za postavljanje brzoglasnog voda. Kod neprijatelja 1 mrtav pronađen, ostalo neutvrđeno.

b. 3. gorska pukovnja: izgradnja postava.

7. gorska pukovnja: kao što je javljeno pod a.

c. d. Nepromjenjeno.

e. 3. i 7. gorska pukovnja još i osiguranje K. 244 i 221, 3—4 km. južno od Topuskog.

f. 2 domobrana mrtva, 6 ranjenih, 20 nestalih, 1 strojopuška, 1 kola sa zapregom i sprave za postavljanje brzoglasnog voda.

g. 1 mrtav.

h. nema.

k. 530.

Za točnost:

Glavar stožera

(M. P.)³

podpukovnik (Brusić)

Brusić**P 8/VIII D**

¹ Dokumentat, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 8/1—4, k. 27.

² Napad izvršio Drugi bataljon Druge NO brigade Unske operativne grupe. Vidi dok. br. 15, 37, 135 i 163.

³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Zapovjedništvo Trećeg gorskog zdruza.

BR. 159

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 5 KOLOVOZA 1943 GOD. O
POČETKU TALIJANSKO-ČETNIČKE AKCIJE U ZONI ŠI-
BENIK — KNIN¹**

Telegram

V. P. 10, 5. VIII. 43 u 23.50 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE

Operativ. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDI V i VI ARMIJ.

KORPUSA

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
Br. 13154 Stiglo 6 kolovoza 1943

Br. 10620/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 5 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Nema što da se javi.

Sektor »Bergamo« i »Zara«:

Normalna aktivnost izviđanja i zasjeda.

U cilju uklanjanja partizanskih formacija iz zone istočno od Knina i Vrlike,² danas 5 o. m. četničke snage uz pomoć bataljona 11-og puka bersaljera započele su akciju³ prema Polači (Šibenik TL-DE) i Mirkoviću (Knin TL-DL). Zauzete su kote 543 (TI-DH) i 564 (TL-DH) i ustanici su prisiljeni da se povuku uz gubitke.

Vedro, more mirno.

General SPIGO 18000508

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operativ. odjelj.

1 Informat. odjelj.

1 Kom. k. karab.

1 Odjeljenju za telekomunikacije

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Na ovom području nalazila se Druga NOU brigada Šeste divizije sa dijelovima Ličkog NOP odreda i Desetom krajiškom NOU brigadom. Vidi dok. br. 40 i 58.

³ O ovoj akciji vidi dok. br. 58.

BR. 160

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVE GORSKE DIVIZIJE
OD 6 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA MO-
SLAVAČKOG NOP ODREDA NA POPOVAČU I LUDINU¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: DARUVARA	DAN: 6.8.43.	SAT I MINUT: 0900	BROJ: 39
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 6.8.43.	SAT I MINUT: 1325	BROJ: 496

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL

SPOJ: . — . —

Tokom noći 3 napadaja na **Popovaču**² u 0030 do 0230 i od 0300 do 0400 sati i posljednji napadaj najžešći.

Pravac dolazka neprijatelja pored pruge i iz smjera s. **Voloder**.

Svi napadaji odbijeni bez gubitaka.

Oko 0230 pripucavanje na postave posade **Ludina**,³ bez gubitaka. Inače tokom noći ništa novo.

Ukupni jučerašnji gubitci — vlastiti: 2 ranjena, 1 puška nepr. pogotkom onesposobljena — neprijateljski: 29 mrtvih, 30 ranjenih, 1 zarobljen, 1 dragovoljni prelaznik.

Plien: 2 puške, 1 prič. ciev strojnice, nešto streljiva, delovi opreme, torbice za kruh, rančeva za strojničko strijeljivo.

GORDIV
P 6/VIII D

Op. broj 2261

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistorijskog instituta pod reg. br. 6/1—10, k. 27.

² i ³ O napadu na ova uporišta vidi dok. br. 163.

IZVJESTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 6 KOLOVOZA 1943 GOD. O NEPRIJATELJSKOJ AKCIJI »GRUŃ II«, O DISLOKACIJI BRIGADA NOV I PO HRVATSKE U BILO GORI I O GUBICIMA U BORBI KOD MOSTA PREKO R. GLOBORNICE¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 218

(po podatcima primljenim 6. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Obće:

Posljednjih 8 dana zapažena je pojačana partizanska djelatnost ne samo protiv glavne želj. pruge: Zagreb — Zemun, nego i protiv pruge: Brod — Sarajevo — Mostar, Bos. Novi — Bihać i Doboj — Tuzla. — Glavne snage partizana, koje se prema raznim viestima i znacima prikupljaju u glavnom u planinama zapadno od r. Bosne, još nisu stupile u akciju.

Podr. Kalnika:

Manje part. skupine² krstare svakodnevno u okolici Ludbrega i Novog Marofa, gdje su ubili 5 naših doušnika.

2. VIII. na području: Duga Rijeka — Ribnjak (7 i 9 km j. od Ludbrega) zapažena je skupina od oko 150 partizana.³ — Između s. Čukovec (4 km izt. j. izt. od Ludbrega) i Segovine (5 km j. izt. od Ludbrega) partizani su na nekoliko mjesta porušili cestu.

Podr. Lekenika:

5. VIII. njemačke i naše čete odpočele su čišćenje područja r. Sava — r. Kupa — Pokupsko (15 km j. izt. od Pisarovine) — cesta Kravarsko (12 km z. od Lekenika) — Turopolje — D. Kuće⁴ (7 km j. izt. od Vel. Gorice). — Tog dana na području do crte: Drnek (12 km s. od Lekenika) — Kravarsko — Pokupsko nije se naišlo na neprijatelja jer se isti pravodobno

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 27.

² Odnosi se na dijelove Kalničkog NOP odreda.

³ Dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54 i 156.

⁴ Ova akcija je preduzeta protiv Drugog bataljona Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Drugog bataljona Žumberačkopokupskog NOP odreda, koji su operisali na ovom području. Vidi dok. br. 8, 18, 28, 33, 45, 91 i 156.

povukao u zapadnom smjeru prema s. Dubranec (19 km z. s. z. od Lekenika). Razviđanjem je utvrđeno da se neprijatelj nalazi na području: Dubranec — Guštelnica (1 km j. izt. od Dubranca). Neprijateljski gubitci 5. VIII: 6 mrtvih i oko 20 ranjenih, dok vlastitih gubitaka nije bilo.

Podr. Kutine: Na području: Brunkovac — Kletišće (1—4 km s. s. z. od Kutine) zapaženo je prikupljanje partizana.

Podr. Novske: Noću 4/5. VIII. partizani su ponovno napali Novsku. Bližih podataka još nema.

Podr. Daruvara: Noću 4/5. VIII. partizani su izvršili kratak vatreni prepad na posadu s. Končanica (6 km s. z. od Daruvara). Gubitaka nije bilo.

Noću 4/5. VIII. južno od želj. postaje Bijela (7 km j. izt. od Daruvara) partizanska skupina jačine oko 1 bojne porušila je želj. prugu u dužini od 150 metara. Iz Daruvara upućeno pojačanje protjeralo je poslije podne napadače. Vlastiti gubitci: 1 domobran ranjen, a partizanski: 3 mrtva i 1 zarobljen. Plien: 24 puške. Popravka pruge je u toku.

Noću 4/5. VIII. istočno od Garešnice, partizani su djelimično zapalili mostove preko r. Ilove i potoka Toplica. 5. VIII. prigodom razviđanja sjeverno od Đulaveca (18 km s. izt. od Daruvara) poginulo je 6 partizana.

Istog dana kod s. Čaglić (5 km j. izt. od Lipika) došlo je do manjeg okršaja sa partizanima. 1 domobran je ranjen.

Prema izvješću 1. gor. div., XII. part. brigada⁵ se nalazi na području: s. Gakovo — Vel. Peratovica (11—8 km s. izt. od Grubišnog Polja), XVI. part. brigada⁶ u s. Zrinska i Cremušina (12 i 11 km s. od Grubišnog Polja), a XVIII. part. brigada vjerojatno u jugoistočnom dielu Bilo Gore⁷ (s. Jasenaš i Đakovac — 10 i 14 km j. od Virovitice).

Podr. Virovitice: 5. VIII. kod Suhopolja (8 km j. izt. od Virovitice) izkliznuo je pomoćni oklopni vlak.

⁵ Dvanaesta NOU brigada. Vidi dok. br. 14, 44 i 47.

⁶ Šesnaesta omladinska NO brigada »Joža Vlahović«. Vidi dok. br. 10 i 14.

⁷ Samo Treći bataljon Osamnaeste NO brigade se nalazio na Bilo Gori. Vidi dok. br. 10 i 14.

Naše čete iz Virovitice protjerale su skupinu od oko 400 partizana,⁸ koja je obsjedala izkliznuli vlak, u brda južno od s. Borovo (3 km j. z. od Suhopolja). Partizani su imali osjetne gubitke.⁹

Podr. Broda:

Noću 4/5. VIII. na želj. postaji Lužani — Malino (24 km z. od Broda) partizani su oštetili brzoglas i odveli 16 domobrana želj. osiguranja.¹⁰

Podr. Podravine:

Noću 4/5. VIII. u s. Podr. Moslavina (24 km s. izt. od Podr. Slatine) part. su spalili obćinsku pismohranu.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina:

Naknadno se saznalo da su partizani noću 30/31. VII. prigodom napadaja na most preko potoka Globornica¹¹ (12 km s. izt. od Ogulina) imali 150 mrtvih) Dnevno izvješće br. 212 i 213).

Podr. Gospića:

4. VIII. prigodom nasilnog razviđanja,¹² jedna naša bojna zauzela je Lički Osik (7 km s. s. izt. od Gospića). Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 2 ranjena, a neprijateljski: 7 mrtvih (među njima 1 zapovjednik čete). Plien: 4 puške.

Prema dobijenim podacima stožer partizanskog zapovjedništva za Liku preselio se u s. Kozjan (23 km s. izt. od Gospića), a stožer 6. part. divizije u s. Srdari (15 km s. izt. od Gospića).

Zrakoplovstvo:

5. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadace i obskrbu posade Gospić tvorivom.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹³

⁸ Odnosi se na Drugi bataljon Omladinske brigade i Treći bataljon Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 10, 14 i 157.

⁹ O gubicima vidi dok. br. 14.

¹⁰ Napad izvršili dijelovi Diljskog NOP odreda. Vidi dok. br. 26, 34 i 157.

¹¹ O napadu na ovo uporište, kao i o gubicima, vidi tom V, knj. 17, dok. br. 78, 79, 87 i 100.

¹² O ovoj akciji vidi dok. br. 84 i 135.

¹³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

BR. 162

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 7 KOLOVOZA 1943 GOD. O
PRITISKU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA VRLIKU
I O AKCIJI ISTOČNO OD KNINA¹**

18 I

8

Predmet wt.

Primljeni telegram

V. P. 10, 7 kolovoza 1943 u 1.15 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE

Operativ. odjelj.

i, radi znajna,

KOMANDI V i VI ARMIJ.

KORPUSA

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
Br. 13214 Stiglo 7 kolovoza 1943

Br. 10666/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 6 KOLOVOZA 1943

AKTIVNOST USTANIKA:

Noću uoči 6 o. m. između Sv. Kaja (Split UK-BQ) i Kambelovca (TP-BQ) partizani su spalili stražarnicu br. 144, u kojoj nije bila straža, i lako oštetili željez. prugu, koja je odmah uspostavljena.

Sektor »Bergamo«: Navečer 4 o. m. uslijed jakog pritiska jakih partizanskih formacija,² naoružanih sa nekoliko topova i minobacača, hrvatska posada iz Vrlike (Split TP-CU) povukla se na Ribarić (VO-CO) i nakon toga, poslije podne 5 o. m., na Hrvace (US-CK).

Preduzimanje mjera je u toku.

Noću uoči 6 o. m. puščana vatra u cilju uznemiravanja protiv posada Risko (VK-BS), Dugo Polje (US-BS) i Gomilica (TR-BQ). Iste noći prilikom izviđanja u zoni Ninčević, Rupotine (UK-BQ), Osolje i Blaca (UK-BS) ubijena su dva partizana, zaplijenjena je jedna puška, nekoliko šaržera i spaljena su tri skloništa ustanika.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Druga NOU brigada Šeste divizije sa Prvim bataljonom Ličkog NOP odreda i Prvim bataljonom Desete krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 40, 58 i 159.

Ujutro 6 o. m. mješovita jedinica u zasjedi na koti 430 (Prosek) (US-BU) sukobila se sa partizanima prisilivši ih da se povuku. Naši gubici: jedan mrtav; hrvatski: jedan mrtav; partizanski: jedan mrtav ostavljen na terenu.

Sektor »Zara«:

Noću uoči 5 o. m. jedna četa 292-og pješ. puka prilikom izviđanja zone Rastević (Novigrad NK-HDL) sukobila se, bez gubitaka, sa grupicama partizana, koji su izbjegli borbu iskoristivši pomrčinu.

Jučer 5 o.m. bataljon bersaljera »Zara« prilikom čišćenja zone od Pakoštane — Žirje (NH-CU) do Sukošana (Zadar XV-DL) uhapsio je 750 ljudi sposobnih za oružje.

Nastavlja se akcija istočno od Knina.³ Dvije kolone zauzele su Kozjak (Šibenik TL-CZ) i Polaču (TL-DE), jedna druga kolona napreduje iz Veljuna (Knin SP-DN) na Bosnićev (TL-DL), četvrta kolona, koja se povukla iz Vrlike, nalazi se jugoistočno od Štikova (Šibenik TL-CU).

Provjereni partizanski gubici: 20 mrtvih.

Vazдушna aktivnost: Jučer 5 o.m. vršeno je borbeno izviđanje zone sjeverno od Vrlike i zone Kozjak, gdje je uočeno stotinjak ustanika, čije je protivdejstvo iz automatskog oružja pogodilo avion, ranivši osmatrača.

Jučer 5 o.m. u Splitu je pušteno na slobodu 8 političkih uhapšenika. — Vedro, more mirno.—

General Spigo 18000608

8 prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operativ. odjelj.
- 1 Informat. odjelj.
- 1 Kom. kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

³ O ovoj akciji vidi dok. br. 58 i 159.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 7 KOLOVOZA 1943 GOD. O AKCIJI »GRUN II« I O NAPADIMA JEDINICA NOV I PO HRVAT-SKE NA VIRJE, POPOVAČU, LUDINU I KOD STAROG SELA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 219

(po podatcima primljenim 7. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ludbrega: Noću 4/5. VIII. kod Rasinje (9 km j. izt. od Ludbrega) partizani² su na 6 mjesta minimali želj. prugu, a stražu želj. osiguranja kod mosta preko potoka Gliboki (10 km j. izt. od Ludbrega) jačine 10 domobrana razoružali. — 6. VIII. 2 km j. izt. od s. Čukovec (3.5 km j. izt. od Ludbrega) naišao je vlak na minu.³ Stroj i 8 vagona je izkliznulo. — Promet je prekinut.

Podr. Samobora: Noću 6/7. VIII. u s. Brezje (6 km izt. j. izt. od Samobora — kod Sv. Nedelje) partizani su zapalili 2 škole. Bližih podataka nema, jer je b.b. spoj prekinut.

Podr. Lekenika: 6. VIII. u nastavku podhvata⁴ protiv partizanskih skupina⁵ na području između r. Save i Kupe, njemačke i naše čete u obuhvatnom napadaju sa područja: s. Markuševac — Šiljakovina (11 i 9 km j. z. od Vel. Gorice) — Kravarsko (2 km z. od Lekenika) — Lukinić Brdo (7 km j. izt. od Pisarovine) — Pisarovina, slo-mile su jak neprijateljski otpor i nabacile partizane na područje: s. Dubranec — Bukovčak (8 i 9 km s. izt. od Pisarovine) — k. 218 (2 km j. od s. Markuševac). Selo Dubranec je 6. VIII. u večer zauzeto od njemačkih četa, dok neprija-

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 6/1, k. 27.

² Dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54.

³ Minu postavili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54.

⁴ O ovoj akciji vidi dok. br. 8, 18, 28, 33, 41, 95, 156 i 161.

⁵ Odnosi se na Drugi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Drugi bataljon Žumberačko-pokupskog NOP odreda. Vidi dok. br. 33, 36 i 91.

teij sa k. 218 još pruža jak odpor. Podatci o gubitcima još nedostaju. Podhvrat se danas nastavlja.

Podr. Koprivnice: Noću 5/6. VIII. na želj. postaji Virje⁶ (16 km j. izt. od Koprivnice) partizani su uništili b.b. uređaj, opljačkali blagajnu, zapalili 1 vagon i zarobili 2 domobrana.

Podr. Bjelovara: Noću 5/6. VIII. u s. Farkaševac (5 km z. od Bjelovara) partizanska skupina nepoznate jačine zapalila je občinu i pljačkala pučanstvo.

Podr. Siska: Noću 5/6. VIII. odbijen je manji part. prepad na ustašku posadu državnog dobra Topolovac (6 km j. izt. od Siska). 1 ustaša je ranjen.

Podr. Kutine: Noću 5/6. VIII. partizani su izvršili 3 vatrene prepada na Popovaču⁷ (15 km s. z. od Kutine). Gubitaka nije bilo.

Iste noći partizani su pripucali na naše postave kod s. Ludina⁸ (6 km s. z. od Popovače). Gubitaka nije bilo.

6. VIII. 8 km s. z. od Kutine naišao je njemački teretni vlak na minu.⁹ Ložač je poginuo, a stroj i 8 vagona je izkliznulo. Popravak manje oštećene pruge je u toku.

Noću 6/7. VIII. partizani su prekinuli b.b. spoj između Pakraca i Kutine.¹⁰

Podr. Daruvara: 6. VIII. popravljena je želj. pruga kod s. Bijela (7 km j. izt. od Daruvara) i uzpostavljen promet.

Ukupni gubitci kod s. Bijela¹¹ 5. VIII. iznose: vlastiti 2 ranjena, a neprijateljski: 29 mrtvih, 30 ranjenih i jedan zarobljen. Plien: 2 puške, 1 strojnička ciev, nešto streljiva i opreme.

⁶ Napad na ovo uporište izvršila jedna četa Dvanaeste NOU brigade sa Bilogorskim odredom. Po dok. br. 44. ovaj napad je izvršen 4 kolovoza 1943 god. na štampariju. Vidi dok. br. 14, 44 i 47.

⁷ i ⁸ Vatrene prepade na ova uporišta vjerovatno izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 160

⁹ Minu postavili diverzanti Diverzantskog bataljona Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 77.

¹⁰ Miniranje i prekid b.b. spoja vjerovatno izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda.

¹¹ Redakcija nema dokumenata o borbi gubicima kod ovog uporišta. Vjerovatno je borbu vodio Daruvarski NOP odred.

Prema izkazu zarobljenika na području s. Borki (12 km izt. j. izt. od Daruvara) nalazi se Daruvarski partizanski odred, koji se sastoji iz 2 bojne u ukupnoj jačini od 400 ljudi. Odred je naoružan sa 8 strojopušaka.

Prema izkazu prebjeglih, XII. partizanska brigada ima 1000 ljudi, a XVI. brigada oko 800 ljudi. — U posljednjim borbama na Ivanšćici morala je XVI. part. brigada uništiti 2 poljske haubice, koje je dovezla iz Slavonije.

* * *

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Pod. Gor. Kotara: 4. VIII. kod želj. postaje Lokve (5 km j. z. od Delnica) partizani su minom oštetili želj. prugu.¹² 2 domobrana su poginula. Pruga je popravljena.

Podr. Gline: 5. VIII. kod Starog Sela (16 km j. z. od Gline) partizani¹⁸ su napali jednu domobransku sat. Pomoću upućenog pojačanja partizani su odbijeni. Vlastiti gubitci: 2 mrtva, 6 ranjenih i 20 nestalih.

* * *

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvratnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹⁴

¹² Prugu vjerovatno minirali dijelovi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

¹³ Dijelovi Druge NO brigade Unske operativne grupe. Vidi dok. br. 15, 37, 135 i 158.

¹⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

IZVJESTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 7 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA BROD MORAVICE

Telegram

V. P. 10, 7 kolovoza 1943 u 23.40 č.

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE

i, radi znanja,
KOMANDAMA XI I XVIII
ARMIJ. KORPUSA

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 13271
Stiglo 8 kolovoza 1943

Br. 8921/op.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 7 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika:

Nikakve posebne važne vijesti.

Divizija »Re«:

Danas 7 o. m. odred na kamionima, kao zaštita inženjerima iz Senja, savladavši prekid na putu kod km 31 (ZI-GM) stigao je u Jablanac. Vratio se u Senj nakon što je uspostavio telefonsku vezu. Nema što da se javi.

Divizija »Macerata«:

Jučer 6 o. m. ujutru jake grupe partizana naoružanih automat. oružjem izvršile su napad na posadu B. Moravice.² Brza reakcija naših trupa slomila je pokušaj. Mi nismo imali gubitaka. Među civilnim stanovništvom 2 ranjena. Javlja se iz vjerodostojnog izvora da su ustanici imali 5 mrtvih i 3 ranjena.

Iste večeri 6 o. m. naša artiljerija otvorila je vatru iz V. i M. Drage (ZR-BL) na partizane za koje je provjereno da se prikupljaju.

Jučer 6 o. m. laka autokolona kontrolisala je ovaj pravac: Delnice — Lokve — Homer (VM-AX) — Srednji Jarak (VM-BD) — Homer — Lokve — Vrata — Fužine — Benkovac — Brdo (VK-AV) — Zlobin — Plase — Delnice a da nije zapazila ništa neobično.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Vatreni napad na ovo uporište vjerovatno izvršili dijelovi Prvog odreda Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

Jučer 6 o. m. podoficir i artiljerac divizionara, koji su bili službeno upućeni iz Plasa u Zlobin nisu se povratili u odred. Pretpostavlja se da su ih zarobili ustanici.³ U toku su istraživanja.

Jutros 7 o. m. nađena je i uklonjena mina kod km 608 (VM-AV) između stanica Fužine i Vrata.

Danas 7 o. m. vratila se u Gomirje veća patrola M. V. A. C. sa zasjede u zoni Mrežnice (KI-AT). Sukobila se 5 o. m. sa premoćnim ustaničkim snagama kod Zatezala (KI-AT). Četnički gubici: 4 nestala sa jednim puškomitraljezom. Neprijateljski gubici nisu provjereni.

XIV obalska brigada:

U Karlobagu ništa novo.

Ostali sektori:

Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

Aktivnost avijacije:

Jučer 6 o. m. vršeno je izviđanje željez. pruge i zone s jedne i s druge strane dionice Plase — Generalski Stol; zone Ogulin, Tounj, G. i D. Dubrave; zone Senj, Brinje, Brlog, Otočac, grebena Vinodol, Planina, Šestilac. Obasipane su malim bombama padine jugozapadno od kote 653 (ZN-GS), gdje je uočena prisutnost partizana, i Kompolje (XI-XN-GS). Bombardovani su i mitraljirani: Zatezale, Mošune (ZI-AD), stanica Lešće (IH-GK), kuće u okolini pilane Krasno (ZT-GM), sjedište partizanske komande u Kozjanu (NH-NK-EV), tvornica koža Vlajisavljević (OI 19 FV 2) i Srdari (NH-FR).

GENERAL SCUERO 20200708

8 prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operat. odjelj.
- 1 Informat. odjelj.
- 1 Kom. kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

³ Ovo zarobljavanje izvršile jedinice Trećeg bataljona Prvog odreda Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

BR. 165

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 8 KOLOVOZA 1943 GOD. O
KONCENTRACIJI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U
ZONI GOLUBIČA I O TALIJANSKO-ČETNIČKOJ AKCIJI
NA VRLIKU¹

18 I

8

Telegram

V. P. 10, 8 kolovoza 43 u 1.30 č.

OD XVIII ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE —
Operativ. odjelj.

i, radi znanja,
V i VI ARMIJ. KORPUSU

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 13274
Stiglo 8 kolovoza 1943

Br. 10739/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 7 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Ništa novo.

8 prep.

Sektor »Bergamo«: U jutro 6 o. m. mješovito odjeljenje posade Dicmo (Split US-BU), upućeno za ojačanje u Z. Bisko (VK-BS), čija je posada bila napadnuta noću uoči 6 o. m., sukobilo se u zoni Krušvar (VH-BU) sa jakim grupama naoružanih partizana. Naši gubici: ranjen je poručnik Biagioni Biagino; hrvatski gubitci: jedan mrtav i dva ranjena; partizanski: 11 mrtvih i dva zarobljena.

Jučer 6 o. m. odjeljenje na kamionu garnizona Supetar (Omiš UO-DB), upućeno u Nerežišće (UQ-AX), bilo je napadnuto kod prekida puta od ustaničkih grupica, koje su rastjerane brzim protivdejstvom. Mi nismo imali gubitaka.

Noću uoči 7 o. m. napad partizana na stanicu kr. karab. u Okrug Veliki (o. Vis SR-BL) bio je odbijen bez gubitaka. U toku je akcija represalija na ostrvu Braču povodom događaja o kom je izviješteno teleg. 10730 od 6 o. m.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Sektor »Zara«: Dana 5 o. m., prilikom izviđanja zone Tribunj (Žirje PL-CK), jedinica II bataljona grenadira natjerala je u bjekstvo ustanike, zaplijenivši nekoliko ručnih bombi. Noću uoči 6 o. m. vatra u cilju uznemiravanja, bez posljedica, na karsnu kr. karab. u Sukošanu (Zadar XV-DL).

Jučer 6 o. m. antikomunistička grupa prilikom pretraživanja zone Islam Latinski (Novigrad NH-DT) i Gradina (MK-DT) zarobila je tri naoružana lica, koja su strijeljana, i uhapsila je četiri sumnjiva.

Noću uoči 7 o. m. artiljeriska vatra na koncentraciju partizana u zoni Golubića² (Knin SP-DN).

Iste noći bataljon bersaljera, sadejstvujući u akciji istočno od Knina, odbio je napad ustaničkih snaga. Jutros 7 o. m. bataljon 11-og p. bersaljera, bataljon 89-e legije cr. košulja i formacije M.V.A.C. nastavili su konvergentnu akciju na Vrliku³ (Split TP-CU).

Vazдушna aktivnost: Vršena su borbena izviđanja, tučenja malim bombama ili mitraljiranjem, sa dobrim uspjehom, u zoni između Vrlike i Sinja (Split VH-CF), u zoni Jagodnja (Novigrad NH-NK-DK), gdje su uočene grupice ustanika od kojih je dolazila protivavionska akcija, u zoni Bol (Omiš VH-AR); vršeno je bombardovanje iz pikanja i mitraljiranje Praznice (VH-AV), bombardovani su Lovreć (Makarska ZT-BL), Ribičići, Provo i Draga (Livno ZL-ZN-BN) i data je pomoć jedinicama prilikom akcije na Vrliku. Bombardovani su Jurić i kota 539 (Split TP-DE) gdje su uočeni položaji, a avioni su napadnuti protivavionskom vatrom. Ukupno je izvršeno 5 izviđanja i 10 tučenja malim bombama, bombardovanja ili mitraljiranja.

Vedro, more mirno.

General SPIGO 18000708

² O ovoj koncentraciji vidi dok. br. 58, 159 i 162.

³ O ovoj akciji vidi dok. br. 58.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 8 KOLOVOZA 1943 GOD. O AKCIJI »GRUN II« I O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA VARAŽDINSKE TOPLICE, DARUVAR I SISAK¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 220

(po podacima prmljenim 8. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Žumberka: Prema izvješću Glavnog zapovjedništva oružništva noću 4/5. VIII. došlo je u s. Krašić (11 km z. j. z. od Jastrebarskog) oko 500 partizana XIII. proleterske brigade.

7. VIII. došla je u s. Beter i Purgarija (8 i 9 km s. izt. od Jastrebarskog)-skupina od oko 160 partizana.

Noću 7/8. VIII. u s. Galgovo (10 km s. izt. od Jastrebarskog) partizani su zapalili občinsku zgradu.

Podr. Zagorja: Noću 6/7. VIII. jedna veća partizanska skupina² upala je u Varaždinske Toplice, odvela liječnika i opljačkala nekoliko građana. — U Varaždinskim Toplicama uzpostavljena je 7. VIII. iznova posada.

Podr. Ludbrega: 7. VIII. popravljena je želj. pruga: Koprivnica — Ludbreg.

Podr. Vel. Gorica —

Turopolje — Lekenik:

U nastavku podhvata³ protiv partizana na području između r. Save i Kupe njemačke čete su napale partizane (prema izkazu pučanstva XX. part. brigada)⁴ na području: s. Dubranec — Bukovčak (8 i 9 km s. izt. od Pisarovine) — k. 218 (2 km j. od s. Markuševac) i razbili ih na male grupice kojima je na pokrivenom zemljištu uspjelo umaći u nepoznatom smjeru (vjero-

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 7/1, k. 27.

² Odnosi se na Kalnički NOP odred.

³ O ovoj akciji vidi dok. br. 33, 36, 95, 156, 161 i 163.

⁴ Brigada sa ovakvom numeracijom nije tada postojala. Vjerovatno se misli na Trinaestu proletersku NOU brigadu »Rade Končar«.

jatno sjeverozapadnom). Partizanski gubitci⁵ 7. VIII. iznose oko 120 mrtvih i mnogo ranjenih.

Noću 6/7. VIII. odbijen je bez vlastitih gubitaka manji part. prepad na pilanu u Turopolju (8 km s. z. od Lekenika).

Noću 7/8. VIII. kod želj. postaje Odra (5 km z. s. z. od Vel. Gorice) naišao je želj. stroj sa 2 zaštitna vagona na minu.⁶ 2 zaštitna vagona i želj. pruga su oštećeni. Popravak je u toku.

Podr. Čazme: 7. VIII. u s. Miklouš (6 km izt. j. izt. od Čazme) partizani⁷ su napali oruž. obhodnju. Jedan oružnički narednik i 1 oružnik su zarobljeni, dok su se ostali (16 oružnika) pod bor-bom povukli.

Podr. Bilo Gore: 7. VIII. 1 km zapadno od s. Zrinska (12 km s. od Grubišnog Polja) protjerana je manja partizanska skupina. — Na našu razviđačku sat upućenu iz jugozapadnog smjera prema južnom dielu s. Zrinska, neprijatelj je otvorio jaku vatru iz 1 topa i više strojica. Sat se povukla. Neprijateljski gubici: 1 mrtav i 5 ranjenih, a vlastiti: 1 ranjen. — Prema izkazu pučanstva radi se o: XII., XVI. i XVIII. partizanskoj brigadi koje su dobro naoružane, ali oskudijevaju u streljivu.

7. VIII. prigodom čišćenja okolice s. G. Zdelice (15 km s. s. izt. od Bjelovara) zarobljeno je nekoliko partizana.

Podr. Daruvara: Noću 6/7. VIII. kod s. Podbor. Batinjani (5 km s. izt. od Daruvara) partizani⁸ su porušili želj. prugu u dužini od 200 metara. Pruga je popravljena.

7. VIII. u blizini želj. postaje Kukunjevac (8 km z. od Pakraca) naišla je obhodnja želj. stražarske sati jačine 22 momka na neprijateljsku zasjedu. Poslije jače borbe 1 domobran je poginuo, 15 je zarobljeno, a 6 se vratilo.

Noću 7/8. VIII. odbijeni su bez vlastitih gubitaka mali part. prepadi na izt. postave Da-

⁵ O gubicima vidi dok. br. 33, 36 i 91.

⁶ Miniranje izvršila Treća četa Drugog diverzantskog bataljona Hrvatske. Vidi dok. br. 100.

⁷ Dijelovi Moslavačkog NOP odreda

⁸ Vjerovatno Daruvarski NOP odred.

ruvara.⁹ — Iste noći između želj. postaje Sirač (7 km j. od Daruvara) i Pakraca part. su porušili 250 metara želj. pruge i prekinuli b.b. spojeve.¹⁰

Podr. Okučana: Na području: s. Klenik — Gređani (5 km z. i 5 km j. j. z. od Okučana) nalazi se skupina od oko 300 četnika koja XVII. partizanskoj brigadi sa područja: s. Bobare — Milisavci (10 km s. i 8 km s. z. od Okučana) namjerava spriječiti prelaz na jug. — Četnici su došli sa područja Bos. Svinjara (19 km j. izt. od Nove Gradiške) gdje su vodili borbu sa partizanima.

Podr. Požege: Razviđanjem je utvrđeno, da se XXI. part. brigada (oko 500 boraca sa dosta teškog oružja) nalazi na području: G. Vrhovci — Poljakovci (18 i 16 km s. z. od Požege).

5. VIII. naše čete su spriječile partizane u odvlačenju pšenice iz okolice s. Brestovac u Ivandol (7 i 14 km z. od Požege).

Podr. Našica: Noću 6/7. VIII. krstarila je part. skupina jačine oko 200 ljudi na području: s. Crnac — Gutmanovci (18—25 km s. z. od Našica).

Prema provjerenoj viesti pouzdanika, jače partizanske snage (navodno oko 2000) nalaze se na području: Paučje — Levanjska Varoš (15 km j. i 21 km j. j. izt. od Našica). — Na ovo područje se je navodno vratila XII (?) part. brig.¹¹ koja je svojedobno bila u Zagorju.

Podr. Zagorja: Prema izvješću kotarskog predstojnika iz Klanjca noću 7/8. VIII. skupina od oko 300 partizana zapalila je vojno-državno sijeno i obćinske spise u Vel. Trgovištu (5 km j. z. od Zaboka). Od straže jačine 10 domobrana i 4 oružnika, 7 domobrana i 1 oružnik su zarobljeni.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Petrinja — Sisak: 5. VIII. između s. Mošćenica i Češkog Sela (6 i 3 km izt. od Petrinje) partizani su napali putnički samovoz. Oko 40 putnika se razbjegalo, a 1 domobran i 2 žene su nestale.

⁹ i ¹⁰ Ove akcije vjerovatno izveo Daruvarski NOP odred.

¹¹ Dvanaesta NOU brigada je tada bila na Bilo Gori. Vidi dok. br. 14, 44 i 47.

Noću 6/7. VIII. manja partizanska skupina izvršila je vatreni prepad na jugoistočni dio odbrane Siska. Gubitaka nije bilo.

Podr. Sunje: 7. VIII. između želj. postaje Šaš i Živaja (na pruzi Sunja — Novska) naišao je osobni vlak na minu. Vlak je neoštećen prošao.

* * *

ZA TOČNOST:

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹²

BR. 167

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRA NSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA OD 9 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA BROD MORAVICE¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: SUŠAKA	DAN: 9.8.43.	SAT I MINUT: 1115	BROJ: 32
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 9.8.43.	SAT I MINUT: 1205	BROJ: 732

S A D R Ź A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: *naš 5061 tajno*

Novosti za 7. o. m.

Nadzor duž primorskog pojasa i obhodnje u raznim zonama.

¹² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1—14, k. 27.

Odbijen pokušani napad na našu posadu **B. Moravice**.²
5 partizana ubijeno i 3 ranjeno — sa naše strane ni jedan gubitak.

5. o. m. na večer poduzet podhvat partizana na našu posadu **Bol**, otok **Brač**.

Jedan dočastnik i 2 vojnika nestali.

1 partizan ubijen i više ranjeno.

Naše protumjere su u toku.

U sukobu kod mjesta **Krušvar** 11 km. južno od **Sinja** od talijansko-hrvatskog odreda partizanima nanijeti gubitci 11 mrtvih prebrojano, 2 zarobljeno i drugi gubitci neutvrđeni. Sa naše strane 1 vojnik hrvatski mrtav, jedan častnik talijanski i 2 vojnika hrvatska ranjeni.

Postrojbe milicije četnika u operacijama jugoistočno od **Knina** nastavljaju sa koncentriranim napadom na **Vrliku**.³

U ostalim zonama aktivnosti lokalnog značaja.

3 partizana ubijeno i 4 zarobljeno.

Izviđanja, razpršavanja i napad strojničkom vatrom od strane zrakoplovstva na zone **Vrlika** — **Knin**, sjeveroistočno od **Biograda** i na otoku **Braču**.

HRVOPO
P 9/VIII D

Broj 5062 tajno

² Napad fingirali dijelovi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109 i 164.

³ Vidi dok. br. 40, 58, 159, 162 i 165.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 11 KOLOVOZA 1943 GOD. O AKCIJI NA VRLIKU I O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA ŽELJEZNIČKE OBJEKTE NA PRUGAMA ZAGREB — KOPRIVNICA I ZAGREB — BEOGRAD¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 223

(po podatcima primljenim 11. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Žumberka: 10. VIII. kod s. Kupeč Dol (12 km j. z. od Samobora) protjerana je part. skupina. 4 partizana su poginula. U Sv. Jani (13 km j. z. od Samobora) nalazi se navodno partizanska bolnica sa 200 ranjenika (Zapoviedena je provjera).

Podr. Pisarovine: 10. VIII. prigodom razviđanja područja: Pokupsko — Lijevi Štefanki — Augušanovac (15,9 i 13 km j. izt. od Pisarovine) part. su sa desne obale r. Kupe otvorili vatru na našu razviđačku sat. Sat se bez gubitaka povukla u Pokupsko.

Podr. Vel. Gorice: 10. VIII. prošla je kroz s. Lukavec (7 km z. od Vel. Gorice) skupina od navodno oko 150 partizana.² U selu su ubili 3 seljaka i pljačkali (izvještaj oružništva).

Podr. Koprivnice: 10. VIII. kod želj. postaje Sokolovac (9 km j. z. od Koprivnice) naišao je osobni vlak na minu.³ 3 vagona su izkliznula. 2 željezničara i 1 ustaša su poginuli, 2 željezničara ranjeni, a 1 naš nadporučnik, 5 njemačkih dočasnika i 1 domobran zarobljeni. 1 partizan je zarobljen.

Podr. Bilo Gore: Noću 9/10. VIII. u s. Bulinac (13 km j. izt. od Bjelovara) partizani su zarobili dielove III. bojne 2. p.p. Bližih podataka još nema.

Noću 9/10. VIII. partizani su opljačkali s. Suhop. Ovčara (5 km j. izt. od Virovitice).

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 10/1—1, k. 27.

² Vjerovatno dijelovi Moslavačkog NOP odreda.

³ Miniranje izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 54.

Podr. Daruvara: Noću 9/10. VIII. južno od Badljevine (7 km s. od Pakraca) part. su oštetili želj. prugu u dužini od 40 metara. Kvar je popravljen.

10. VIII. kod Kravljaka (20 km s. izt. od Daruvara) naišao je pomoćni oklopni vlak na minu.⁴ Štete nije bilo. 10. VIII. kod s. Klisa (22 km s. izt. od Daruvara) rastjerana je partizanska zaseda jačine oko 40 ljudi.

10. VIII. prigodom razviđanja područja sjeverozapadno od Garešnice naišlo se na slab part. odpor. — Između šume Rastovac i visa Čukovac (4—5 km s. z. od Garešnice) otkrivena je skupina od oko 100 partizana.⁵ — U s. Dišnik (4 km s. z. od Grubišnog Polja) bila je skupina od oko 400 partizana,⁶ a u s. Bršljanica (7 km z. od Grubišnog Polja) nalazi se navodno skupina oko 1000 partizana.⁷

Podr. Nove Gradiške:

9. VIII. na stajalištu Vrbova (15 km izt. j. izt. od Nove Gradiške) naišla je dresina na minu. 1 njemački i 1 domobranski satnik te 1 dočastnik i 2 njemačka vojnika su poginuli.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 8. VIII. između želj. postaje Ogulin i Oštarije (6 km j. izt. od Ogulina) part. su oštetili želj. prugu.⁸ Kvar je iztog dana popravljen.

Podr. Knin—Sinj: 8. VIII. naša milicija i četnici — talijanski suborci u nastupanju prema Vrliki (20 km j. izt. od Knina) naišli su na jak part. odpor.⁹ Neprijatelj je pretrpio osjetne gubitke, dok vlastiti gubitci iznose: 7 mrtvih (među njima 2 častnika) i 26 ranjenih (među njima 4 častnika).

8. VIII. zbog jakog part. pritiska, naša posada iz Bisko (14 km j. j. izt. od Sinja) povukla se u Dicmo (9 km j. j. z. od Sinja). 19 partizana je poginulo.

⁴ Minu postavili diverzanti Diverzantskog bataljona Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 77.

⁶ Odnosi se na dijelove Moslavačkog NOP odreda.

⁸ i ⁷ Vjerovatno se odnosi na dijelove Dvanaeste NOU brigade Vidi dok. br. 47 i 75.

⁹ Prugu oštetili dijelovi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

⁹ Otpor pružili dijelovi Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 25, 30, 41, 58, 159, 162, 165 i 167.

Podr. Gline: Noću 9/10. VIII. odbijen je manji part. napadaj na posadu s. Gora (12 km s. izt. od Gline).

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹⁰

BR. 169

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 11 KOLOVOZA 1943 GOD. O
KONCENTRACIJI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U ZONI
ŠIBENIK — SPLIT — KNIN I O NAPADU LIČKOG NOP
ODREDA NA VRPOLJE¹

Telegram

V. P. 10, 11 VIII 1943 u 2.30 č.

OD KOMANDE XVIII ARMII. KORPUSA

KOMANDI II ARMIIJE
Operativ. odjelj.

i, radi znanja,
KOMANDI V i VI ARMIIJ.
KORPUSA

KOMANDA II ARMIIJE Operativno odjeljenje
Br. 13446
Stiglo 11 kolovoza 1943

Br. 10890/op.

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operativ. odjelj.

1 Infor. odjelj.

1 Kom. karab.

1 Odjeljenju za

telekomunikacije

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 10 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Primjećena je jaka masa ustanika u zoni Orlić (Šibenik SR-DE), Markovac i Kosovica² (SR-CZ), izgleda

¹⁰ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² U ovoj zoni nalazio se Drugi bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije sa dijelovima Desete krajiške NOU brigade. Vidi dok. br. 41, 73 i 135.

u namjeri da napadne Kosovo (SP-CZ) i da izoluje Knin. Nastavlja se pritisak drugih partizanskih formacija u zoni jugoistočno od Dicma (Split US-BU).

Sektor »Bergamo«: Prilikom operacija jugoistočno od Dicma, o čemu izviješteno jučer 9 o. m., utvrđeno je da su partizani imali 19 mrtvih. Izvršeno je izviđanje s jedne i s druge strane željez. pruge između Brnaza (Split VH-CD) i Vučpolja (UQ-DS). Kote južno od dionice Vučpolje — Dicma držane su od partizanskih grupica sa automat. oružjem. —

Artillerijska vatra na grupice ustanika u Ercegovcima (US-VH-BS).

Jučer 9 o. m. prilikom čišćenja između Sućuraja na Hvaru (Makarska XN-AL) i Bogomolja (ZR-AI) ubijena su 3 partizana, zaplijenjene 3 puške, ručne bombe, meci, dokumenta.

Akcija na ostrvu Braču: Jučer 9 o. m. potpuno su porušena, radi represalija, naselja Selca (Makarska VU-AT), Selo (VU-AV) i Pučišće (Omiš VO-AX). Akcija se nastavlja.

U vezi sa javljenim namjerama partizana da razoružaju hrvatske žandarme, garnizon u Jelsi (Omiš VK-AL) razoružao je 7 mjesnih žandarma, iz kojeg su garnizona dva podoficira bila ranije izišla radi snabdijevanja garnizona namirnicama i iznehađena od ustanika predala im oružje.³

Sektor »Zara«: Normalna izviđačka aktivnost i zasjede. Grupica ustanika, primijećena kod Stare Straže (Knin SN-DN), pobjegla je prema Otonu (SI-SL-OP). Navečer 9 o. m. artiljerijska vatra u zoni Žagrović (SN-DL) gdje su koncentrisana 3 partizanska bataljona.⁴ Zatim noću uoči 10 o. m. neprekidna vatra četnika i Hrvata protiv ustanika koji se nalaze na uzvisinama sjeverno od Knina. Iste noći partizani⁵ su napali Vrpolje (SR-DN), čija se hrvatska posada povukla. Započeta je naša akcija da se riješi situacija u zoni.

Vazдушna aktivnost: Nastavlja se izviđanje, osmatranje i ofanzivna intervencija u zoni između Knina, Drniša, Milesine (Split TR-CK), Vrlike (TR-CU) i Peulja (Drvar UM-DP).

Vršeno je također izviđanje, bombardovanje i tučenje malim bombama, sa dobrim rezultatom, zone Vrlika, Sekovica (Šibenik TL-CS) i mnogobrojnih pokreta u M. Polači (TL-DE), u Štikovu (TL-CU), gdje je avion pogođen od protivavionskog dejstva, u Kijevu (TP-DE), gdje je uspješno tučena malim bombama kolona komore i odakle je dolazila jaka reakcija automat. oružja, zone Kosovo, Trilj (Split VM-BU), Krušvar (UH-BU), Grab

³ U originalu, ispod ovog reda, dopisano mastilom: »Neka odmah budu predani Glavnom hrvatskom vojnom povjereništvu radi postupka«.

⁴ Odnosi se na dva bataljona Ličkog NOP odreda. Vidi dok. br. 25.

⁵ Dijelovi Ličkog NOP odreda. Vidi dok. br. 25.

(VO-BZ), Risko (VK-BS), Vrpolje (VS-BU); bombardovana je iz pikanja, s najboljim rezultatom, Polača (Novigrad NH-DH) i Jagodnja (NH-NK-DH).

Održavana je veza Obrovac (ON-DV) — Knin i zadarska ostrva. Ukupno je izvršeno 7 izviđanja, 15 bombardovanja, tučenja malim bombama i mitraljiranja i jedno održavanje veze.

Vedro, more mirno.

General SPIGO 18001008

BR. 170

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 11 KOLOVOZA 1943 GOD. O POJAVI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE I O AKCIJI U ZONI KNINA¹

18 I

8

Predmet: bg
Telegram

Otp. 11 kolovoza 1943 u 21.15 č.
Pr. 12 kolovoza 1943 u 00.40 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIIJE

Operat. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDI V I VI ARMIJ.
KORPUSA

KOMANDA II ARMIIJE Operativno odjeljenje
Br. 13524 Stiglo 12 kolovoza 1943

Br. 10962/op.

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operat. odjelj.

1 Infor. odjelj.

1 Kr. karab.

1 Odjeljenju za
telekomunikacije

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 11 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Primijećen je priliv novih jakih ustaničkih snaga u dolini Zrmanje koje ugrožavaju Knin. Formacije, koje se računaju do 1.000 naoružanih ljudi, primijećene su u zoni Sakić (Novigrad PN-DP) i još druge snage, do 300 ljudi, u zoni

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Lozovac (Žirje QH-CO). Nastavlja se pritisak partizana u zoni južno od Sinja.

Ujutro 10 o. m. željez. pruga Split — Sinj bila je prekinuta uslijed eksplozije mina kod Mojanke (Split US-BZ). Prilikom pretraživanja pruge nađene su još tri mine. Uspostava pruge predviđa se danas 11 o. m.

Sektor »Bergamo«: Jučer 10 o. m. u blizini Sv. Jure (Šibenik RH-CD) eksplozija zatezne mine oštetila je kamion koji je išao u pravcu Vrpolja, ranivši lako 3 oficira i šofera. Uspješno je čišćena zona kod Trogira (Šibenik SR-BN), vatra uznemiravanja bez posljedica.

Brzo protivdejstvo prisililo je ustanike da se povuku prema šumi Vlaka (SP-BN) tučeni od naše artiljerije. Prilikom čišćenja na ostrvu Hvaru, o čemu izviješteno jučer 10 o. m., nađen je vojnički materijal i burad nafte.

Nastavljena je akcija na ostrvu Braču.

Za odmazdu porušena su naselja G. Humac (Omiš VM-AT), Bol (VH-AR) i Praznica (VK-AV).

Sektor »Zara«: Prilikom izviđanja zone Rastević (Novigrad NH-DL) natjerane su u bjekstvo grupice ustanika. U zoni Jagodnja (NH-NK-DH) i Polača (NH-DH) artiljerija i avijacija uspješno su tukle jaku partizansku formaciju.² Jučer 10 o. m., nakon što je izvršeno čišćenje naselja između sidrišta (Šibenik SP-CU), Markovca (SR-CZ) i Biskupije (Knin SP-DH), ne naišavši na znatan otpor, u 13 časova operišuće kolone, koje su se spojile između Markovca i Kosovice (Šibenik SR-CZ), bile su gađane od jake vatre ustanika³ sa mnogobrojnim automat. oružjem postavljenim u zasjedi na širokom frontu koji je dominirao našim trupama između padina sjeverozapadno od Pakova Br. (TI-DE) i Burkasa (SR-CU).

Jedinice su se povratile u toku večeri u Knin i Drniš. Kolona bersaljera prilikom pokreta između Orlića (SR-DE) i Biskupije bila je jučer sprečavana od jake akcije sa padina Pakova Br. koje je tukla naša artiljerija. Naši gubici: 4 mrtva, desetak ranjenih i mnogo slučajeva opkoljavanja; partizanski su gubici osjetni ali još nisu utvrđeni. Ustaničke snage⁴ koje se suprotstavljaju našim kolonama računaju se na oko 3.000 ljudi dobro naoružanih, koji su samo jednim dijelom angažovani u borbi.

² Odnosi se na dijelove Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 42, 58 i 125.

³ Riječ je o dejstvu Drugog bataljona »Ognjen Prica« Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 41, 73 i 125.

⁴ U ovoj zoni nalazila se Druga NOU brigada Šeste divizije i Deseta krajiška NOU brigada. Vidi dok. br. 41, 73 i 125.

Ojačan je garnizon u Kosovu (SP-CZ) i u toku je preduzimanje mjera za rješavanje situacije u zoni.

Vazдушna aktivnost: Vršeno je izviđanje zone istočno i jugoistočno od Knina i data je pomoć operišućim jedinicama. Bombardovana je zona kote 878 (Knin TI-DN) gdje je uočena baterija i gdje se nakon akcije podigao visok plamen i zatim gust dim.

Bombardovane su padine južno od kote 357 (Šibenik SR-DE), Ercegovci (Split US-VH-BS), Krušvar (VH-BU), Gardun (VM-BU), Bisko (VK-BS). Vršeno je izviđanje zone Čaporice (VM-BS) i između Grab (VQ-BZ) — Aržano (Livno ZP-BS) i Biorine (VU-BQ). Vršeno je izviđanje između Obrovca (Novigrad ON-DV) i Benkovca (OI-DL). Vršeno je bombardovanje i mitraljiranje zone Polača (NH-DH). Avion koji je određen da tuče malim bombama Jagodnju (NH-NK-DH) i da održava veze sa Zelengradom (PI-PL-DR) srušio se u zoni Mala Gospa (PN-DN), izgleda uslijed avionskog protivdejstva od strane partizana. Svi su članovi posade poginuli.

Vedro, more mirno.

General SPIGO 18001108

BR. 171

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 12 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I PO NA ŽELJEZNIČKE OBJEKTE NA PRUGAMA BANOVA JARUGA — DARUVAR I ZAGREB — OGULIN I O GUBICIMA U BORBI KOD BULINCA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 224

(po podatcima primljenim 12. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Kalnika: 11. VIII. zrakoplovstvo je bombardiralo jedno partizansko obskrbeno i oružno skladište² na Velikom Brdu (k. 408 — 6 km j. z. od s. Vel. Poganac, a 12 km s. od Križevaca), a južno od Apatovca (11 km j. j. z. od Ludbrega) jedan veliki partizanski logor.³

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 11/1, k. 27.

² i ³ Skladište i logor vjerovatno pripadali Kalničkom NOP od-redu. Redakcija ne raspolaže podacima o bombardovanju.

Podr. Bjelovara: Glavno zapovjedništvo oružništva javlja, da su partizani prigodom napadaja na posadu u s. Bulinac⁴ (13 km j. izt. od Bjelovara) (Dnevno izvješće br. 223) bez borbe zarobili 1 satnika i 32 domobrana dok se je 8 domobrana spasilo.

Podr. Bilo Gore: Noću 10/11. VIII. partizanska skupina nepoznate jačine upala je u s. Grbavac⁵ (4 km z. od Grubišnog Polja) i uništila 1 lokomobil i 1 vršalicu. — Prema izkazu stanovnika s. Grbavac, u šumi Grđevica (7 km s. z. od Grubišnog Polja) nalaze se navodno jake partizanske snage. Oko 3 partizanske brigade (XII., XVI. i XVIII.) nalaze se prema izkazu pučanstva na području 5—8 km s. od Grubišnog Polja).⁶

Podr. Daruvara: Noću 10/11. VIII. partizani su digli u zrak želj. most⁷ preko potoka Bjela (10 km izt. od Banove Jaruge). Popravak je u toku.

Iste noći južno od želj. postaje Pivnica (23 km s. izt. od Daruvara) partizani su porušili želj. prugu⁸ u dužini od oko 30 metara.

11. VIII. naše zrakoplovstvo je bombardiralo partizane na području: s. Bršljanica — s. Dišnik (7 km z. i 4 km s. z. od Garešnice).

Podr. Našica: Noću 9/10. VIII. u s. Markovac (2 km izt. s. izt. od Našica) partizani su zapalili 1 vršaći stroj i 140 krstova žita.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ogulina: 11. VIII. između želj. postaje Ogulin i Ogulinski Hreljin (6 km s. z. od Ogulina) naišao je talijanski oklopni vlak na minu.⁹ 4 vagona su izkliznula.

Podr. Bihaća: 10. VIII. kod s. Vaganac (16 km s. z. od Bihaća) odbijen je part. prepad¹⁰ na obskrbbnu

⁴ O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 168.

⁵ Ovo uporište vjerovatno napao Treći bataljon Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 75.

⁶ Na ovom području su bili: Dvanaesta NOU i Šesnaesta NO brigada i dijelovi Osamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 32, 44 i 75.

⁷ Miniranje izvršili diverzanti Diverzantskog bataljona Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 77.

⁸ Prugu porušili dijelovi Diverzantskog bataljona Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 77 i 117.

⁹ Miniranje izvršili dijelovi bataljona Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

¹⁰ Prepad izvršila Prva četa Trećeg bataljona Prve NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 40 i 135.

preselicu. 8 partizana je poginulo. 1 teretni samovoz je izgorio.

Podr. Knin — Sinj: 9. VIII. na području Pađene (9 km s. z. od Knina) odredi milicije i četnika napali su iznenada partizane i ubili 13 partizana, a zaplieni 1 strojnicu i nekoliko pušaka. Vlastiti gubitci: 1 častnik i 2 milicionera ranjeni.

9. VIII. prigodom čišćenja područja kod s. Dicmo (9 km j. j. z. od Sinja) ubijeno je 10 partizana i zaplijenjeno oružje i streljivo. Vlastiti gubitci: 2 ranjena.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹¹

BR. 172

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 13 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA POPOVAČU I O DEJSTVIMA NA PODRUČJU KNIN — VRLIKA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 225

(po podacima primljenim 13. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću žup. redar. oblasti u Varaždinu, 12. VIII. u Varaždinskim Toplicama skupina od oko 300 partizana rekvirirala je kola i pljačkala. — Danas se izvodi manji podhvat čišćenja u okolici Varaždinskih Toplica.

Podr. Lekenika: Noću 11/12. VIII. između želj. postaje Lekenik i Turopolje (na pruzi Zagreb — Sisak)

¹¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1, k. 27.

Podr. Bjelovara:

vlak na minu.² Za-
izkliznuli. Žrtava nije

III. odbijen je jači part. na-
duševnu bolnicu u Popovači.³
uspjelo djelimično opljačkati
acu. Partizani su imali osjetne gu-
je 18 domobrana ranjeno.

Prema četnom izvješću XVII. part. bri-
gada⁴ nalazi se u logoru na Ravnoj Gori (22 km
j. izt. od Daruvara).

Podr. Srijema: Posada iz s. Vrbanje (14 km s.s. izt. od
Brčkog) povučena je u s. Otok (17 km j.j. izt.
od Vinkovaca).

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE

Podr. Karlovca: Noću 11/12. VIII. kod s. Vel. Erjavec (4
km j. z. od Ozlja) part. su porušili 7 stubova
električnog voda. Jedna naša sat protjerala je
partizane. 1 domobran je poginuo.

Podr. Gor. Kotara: 12. VIII. između želj. postaje Delnice i
Lokve (na pruži Ogulin — Sušak) naišao je
teretni vlak na minu.⁵ Stroj i 3 vagona su
izkliznuli, a pruga je u manjoj mjeri oštećena.

Podr. Sinj — Knin: Noću 9/10. VIII. partizani su zauzeli s.
Bisko⁶ (14 km j.j. izt. od Sinja).

10. VIII. vršeno je čišćenje područja
južno od Sinja i sjeverozapadno od Čaporice
(14 km j.j. izt. od Sinja). 12 partizana je po-
ginulo. Uništene su part. nastanbe i zaplije-
njeno oružje.

10. VIII. zbog pojačanog part. pritiska na
području: Knin — Vrlika⁷ (20 km j. izt. od

² Miniranje izvršio Drugi diverzantski bataljon Hrvatske. Vidi dok. br. 100.

³ Napad vjerovatno izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda.

⁴ O Sedamnaestoj NOU brigadi vidi dok. br. 39.

⁵ Miniranje izvršili dijelovi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

⁶ Redakcija ne raspolaže izvještajima o zauzeću ovog uporišta.

⁷ Pritisak na ovom području vršile snage Druge NOU brigade Šeste divizije i Desete krajiške NO brigade. Vidi dok. br. 25, 30 i 41.

Knina) naša posada iz Vrpolja (5 km s. izt. od Knina) se je povukla. Protumjere su u toku.

Kod Kosova (9 km j. od Knina) vodila se je 10. VIII. borba između četnika i partizana.⁸ Posljedak još nije poznat.

Osobitosti:

12. VIII. u 1730 sati kod s. Tišina (4 km s. od Siska) srušio se njemački zrakoplov JU 82. Njemački general von Chamier, 2 satnika, 1 nadporučnik, 1 poručnik i 7 vojnih činovnika i častnika su poginuli, a 3 dočastnika su ranjena.

Noću 12/13. VIII. 2—3 neprijateljska zrakoplova iz smjera Sarajeva nadletili su Brod, ovdje spustili jednu svjetleću bombu i potom se udaljili u jugozapadnom smjeru. — Protuzrakoplovne bitnice otvorile su vatru.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M.P.)⁹

⁸ Borbu je vodio Drugi bataljon Druge NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok br. 25 i 41.

⁹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

IZVJESTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 14 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA ŽELJEZNIČKE OBJEKTE SJEVERNO I JUŽNO OD SAVE I KUPE¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 226

(po podatcima primljenim 14. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

- Podr. Zagorja:* 12. VIII. nalazila se je skupina od na-
vodno oko 100 partizana u s. Erpenja (7 km s. z.
od Zaboka).
13. VIII. naše čete su bez neprijateljskog
odpora ušle u Varaždinske Toplice. Partizani
su se povukli u smjeru s. Tuhovec (2.5 km
izt. od Varaždinskih Toplica).
- Podr. Vel. Gorice:* Noću 13/14. VIII. partizani su zapalili
želj. postaju Vel. Gorica (na pruzi Zagreb —
Sisak). Bližih podataka još nema.
- Podr. Koprivnica:* 13. VIII. kod želj. postaje Carevdar (17
km j. z. od Koprivnice) partizani su minom
oštetili želj. prugu.² Kvar je popravljen.
- Podr. Virovitice:* Noću 12/13. VIII. kod želj. postaje Pčelić
(12 km j. izt. od Virovitice) partizani su minom
oštetili želj. prugu.³ Kvar je popravljen.
- Podr. Bilo Gore:* Prema izkazu pučanstva partizanske
snage sa područja Zrinska — Šibenik (12 km
s. od Grubišnog Polja) krenule su 12. VIII. u
iztočnom smjeru.⁴
- Podr. Daruvara:* 13. VIII. kod s. Sirač (7 km j. j. izt. od
Daruvara) naša razviđačka sat sa upućenim
pojačanjem slomila je jači neprijateljski od-
por i potisnula partizansku skupinu⁵ jačine oko
200 ljudi u smjeru Pakrani i Bijela (6 i 7 km
j. izt. od Daruvara).

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 13/1, k. 27.

² Miniranje vjerovatno izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

³ Prugu oštetili dijelovi Diverzantskog bataljona Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 117.

⁴ O pokretu ovih snaga vidi dok. br. 75.

⁵ Riječ je o dijelovima Daruvarskog NOP odreda. Vidi dok. br. 119.

Noću 12/13. VIII. iz s. Sređani i Badljevi-
na (8 km j. z. i 9 km j. j. z. od Daruvara) parti-
zani su odveli 39 za domobranstvo sposobnih
osoba.

Prema izkazu pučanstva, XII. partizan-
ska brigada prebacila se noću 12/13. VIII. iz
Bilo Gore u smjeru Vočina⁶ (15 km j. z. od
Podr. Slatine). Na želj. postaji Pivnica (24 km
s. izt. od Daruvara) partizani su uništili želj.
uređaj.⁷

Podr. Našica: Noću 11/12. VIII. između želj. postaje
Boljara i Breštanovci (19 i 23 km s. s. z. od Na-
šica) partizani su porušili 150 metara Slavon-
sko-podravske želj. pruge. Kvar je poprav-
ljen.

... — O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 12/13. VIII. kod želj. postaje Duga
Resa (na pruzi Karlovac — Ogulin) partizani
su minom oštetili želj. prugu. Kvar je po-
pravljen.

Podr. Gospića: 12. VIII. između Ličkog Novog i Divo-
sela (5 km j. z. i 6 km j. od Gospića) bila je
samo manja borbena djelatnost.

Podr. Gline: 12. VIII. kod s. Glinski Trtnik (6 km izt.
od Gline) naišla je naša razviđačka sat na sku-
pinu od oko 50 partizana. Nakon kratke borbe
partizani su se povukli u smjeru s. Majski Trt-
nik (7 km izt. j. izt. od Gline). Vlastitih gubitaka
nije bilo. — Prema izkazu pučanstva manje
part. skupine dolaze u s. Glinski Trtnik i
Benjeuška (7 km izt. od Gline).

Podr. Sunje: 13. VIII. kod želj. postaje Šaš (14 km j.
izt. od Sunje) naišao je vlak sa praznim cister-
nama na minu. Stroj i 14 vagona je oštećeno.
Saobraćaj je prekinut.

Zrakoplovstvo: 13. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne
zadake.

⁶ Vidi dok. br. 75.

⁷ Željezničke uređaje uništili dijelovi Diverzantskog bataljona
Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 117.

Osobitosti:

13. VIII. 64 neprijateljska zrakoplova letila su iz južnog smjera prema Budim Pešti. U Mađarskoj podijelili su se u 2 skupine i okrenuli u zapadnom smjeru od kojih je jedna skupina bombardirala tvornicu zrakoplova u Bečkom Novom Mjestu, a druga skupina vratila se preko Štajerske i jugozapadno od Zagreba na jug.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M.P.)⁸

BR. 174

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 14 KOLOVOZA 1943 GOD. O
KONCENTRACIJI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U ZONI
SPLITA I O PRELASKU DOMOBRANA JEDINICAMA NOV
I POJ¹**

Telegram

V. P. 10, 14 VIII 43 u 2.00 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE
Operativ. odjelj.
i, radi znanja,
KOMANDI V I VI ARMIJ.
KORPUSA

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
--

Br. 13738 Stiglo 15 kolovoza 1943

Br. 11109/op.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 14 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Nepromijenjena je situacija² i pritisak partizana, o čemu javljeno prošlih dana.

⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Odnosi se na situaciju oko Knina. Vidi dok. br. 41, 58 i 73.

OGGETTO:

RECEIVED BY
MILITARY COMMAND
No. 10/18
1943

TELESCRITTO

P. M. 10. U.

18/8/43

194

XI Ore

2.00

DA COMANDO XVIII° CARM
AL COMANDO 2° ARMAIA - Operazioni
ef. per conoscenza:
AL COMANDO V° E VI° CARM

15738
15 AGO 1943

N° 11109/Op.

COMUNICAZIONE ORE 16 GIORNI 14 AGOSTO 1943.

ATTIVITA' RIBELLI:

- Immutata situazione et pressione partigiana comunicata giorni precedenti.
- Elementi osservazione con A.A. segnalati su allineamento strada strada (Enin SN-DN) Vellop Fropilje (SP-DN) Crna Glacina (IL-DL) Pakovo Brdo (Sebenico IL-DE).
- Partiti formazioni sarebbero concentrate zona Vedrine, Caprice, Irtij (Spalato VM-VO-SU) Stok et Gola (VM-VO - CD-CF).
- Notte sul 14 partigiani hanno interrotto con una linea ferroviaria et tagliati 25 pali linea telefonica fra Predorski Delac (Sebenico SL-DE) et Pericote (SI-CD) tra Pericote et Goleto (SI-CD) et ferrovia Signo presso Particote (Spalato DE-DE); lavori ripristinazione in corso.
- Comunicazioni telefoniche ripristinate.
- Circa 100 militari creati ritiratisi giorni scorsi da Valika (Spalato IF-CD) su Avroce (US-CK) sono passati ad partigiani. Partiti labet provocato turbamenti presso restituiturpe create zona Signo.

SERVIZIO SERBIA E ZARA:

- attivita' ricognizione et appostamenti.
- Notte sul 14 liri artiglieria zona tra q. 302 et q. 351 (Sebenico SP-BN) dove notati movimento sospetti et su elementi ribelli segnalati al nord Marica Glacina (SL-SN - SN-DN).

ATTIVITA' AEREA:

- ricognizione aerea zona Enin dove segnalate alcuni risultati postazioni pendici occidentali Plesecion (Enin SR-IF - DP-DN); fra q. 1125 et q. 1038 (IL-DP) rilevato lavoro sospo appartenente postazione artiglieria. Scorta autocolorna fra Kistanje (RN-DE) et Enin.
- Cielo sereno, mare calmo.

Generale Spigo

15001400

7 COSIG:

- 1 Ecosilenzia;
- 1 Capo di S.E.;
- 1 S. Capo di S.E.;
- 2 Uff. oper.;
- 1 Uff. "I";
- 1 Com. CC.RR.

Partizanski osmatrači sa automat. oružjem primijećeni su na liniji Stara Straža (Knin SH-DN) — Veljuv — Vrpolje (SP-DN) — Crna Glavica (TI-DL) — Pakovo Brdo (Šibenik TI-DE).

Jake formacije koncentrisane su u zoni Vedrine, Čaporice, Trilj (Split VM-VO-BU), Otok i Gala (VM-VO-CD-CF).³

Noću uoči 14 o. m. partizani su minama prekinuli željez. prugu i oborili 26 stubova telefonske linije između Primorskog Dolca (Šibenik SL-BZ) i Perkovića (SI-CD), između Perkovića i Unešića (SN-CK) i na željez. pruzi Sinj u blizini Kurtovića (Split UO-DS). Radovi oko uspostave u toku.

Telefonski saobraćaj je uspostavljen.

Oko 100 hrvatskih vojnika, koji su se povukli prošlih dana iz Vrlike (Split TP-CU) na Hrvace (US-CK), prešlo je partizanima.⁴ Događaj je stvorio poremećaj kod ostalih hrvatskih vojnika u zoni Sinj.

Sektor »Bergamo« i »Zara«:

Izviđačka aktivnost i zasjede.

Noću uoči 14 o. m. artiljerijska vatra u zoni između kote 302 i kote 453 (Šibenik SP-BN), gdje je primijećen sumnjiv pokret, i na ustanike koji su primijećeni sjeverno od Marice Glavice (SL-SN-SN-DN).

Vazдушna aktivnost:

— Oružano izviđanje u zoni Knin gdje su sa dobrim rezultatima obasipane malim bombama zapadne padine Pleševice (Knin SR-TP-DP-DN); između kote 1125 i kote 1038 (TI-DP) otkrivene su rupe za artiljerijsko oružje.

Vršena je pratnja autokolone između Kistanja (RH-DE) i Knina. Vedro, more mirno.

General SPIGO 18001408

7 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operativ. odjelj.

1 Informat. „

1 Kom. kr. karab.

³ Redakcija nije mogla, zbog nedostatka dokumenata, ustanoviti na koje se formacije ovo odnosi.

⁴ O borbama za ovo uporište i o bjekstvu domobrana vidi dok. br. 42 i 58.

BR. 175

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJ-
SKOG KORPUSA OD 14 KOLOVOZA 1943 GOD. O ZARO-
BLJAVANJU TALIJANSKIH VOJNIKA KOD ZLOBINA OD
STRANE JEDNOG VODA TREĆEG BATALJONA PRVOG
ODREDA GRUPE PRIMORSKO-GORANSKIH NOP OD-
REDA¹**

Telegram

V. P. 10, 14 VIII 43 u 22.45 č.

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE
i, radi znanja,
KOM. XI i XII ARMIJ.
KORPUSA

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 15735
Stiglo 15 kolovoza 1943

Br. 9125/op.

8 prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 3 Operativ. odjelj.
- 1 Informat. „
- 1 Kom. kr. karab.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 14 KOLOVOZA

Aktivnost ustanika

— Nema vijesti posebnog značaja.

Divizija »Re«: Noću uoči 14 o. m. vatra u cilju uznemiravanja iz pušaka i automatskog oružja protiv sektora Žuta Lokva. Uslijed reakcije naših odreda i artiljerijske vatre na stazu Prokički Grabar (ZV-GZ) — Rapajin Klanac (ZV-GU) neprijatelj je odustao od akcije. Nema gubitaka.

— Iste noći izvršena je zasjeda kod Šašine (ZP-AB) sa negativnim rezultatom.

— Danas 14 o. m. u toku je izviđački upad u Šašinu i Primorski Veljun (ZP-AB). Naknadno će se dati vijesti.

Divizija »Macerata«: Jučer 13 o. m. zaštitna patrola izazvala je eksploziju mine na koju je naišla između Delnica i Skrada i preduzela je odmah mjere za opravku želj. pruge, pod pro-

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

tivničkom vatrom koja ih je uznemiravala, bez posljedica.

— Noću uoči 14 o. m. kod Zlobina partizani su iznenadili i zarobili u konjušnici 5 vojnika i zaplijenili 4 konja.² Istraga je u toku. U cilju represalija uhapšena su 24 taoca i zaplijenjeno je 16 grla stoke.

— Iste noći uoči 14 o. m. patrola za zaštitu željeznice, čuvši detonaciju, pritrčala je do 537 km (XM-AT) gdje je našla 2 vojnička kaputa sa crvenom zvijezdom i mnogo krvi. Pretpostavlja se da su tu bili ustanici koji su ranjeni dok su pripremali minu.

— Jutros 14 o. m. 2 naša bataljona, 1 ustaški bataljon i četničke formacije uz sadejstvo dvaju bataljona divizije »Lombardia« započeli su čišćenje zone Zatezale — rijeka Mrežnica (KI-AT). Zatezale je bilo napušteno od ustanika koji su se povukli preko rijeke Mrežnice pod vatrom artiljerije i mitraljirani od avijacije. Naknadno će se dati vijesti.

XIV obalska brigada: Sektor Karlobag: Stiglo je obavještenje po kojemu domobrani razmješteni u B. Oštarijama (XL-FL) kane svi zajedno preći partizanima.

Ostali sektori: Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

Aktivnost avijacije: Jučer 13 o. m. vršena su izviđanja zona Grabova Lokva (ZR-FB), Letinačka Kosa (XT-GZ-GU), Vrzići (ZT-GS), pravaca i zona s jedne i s druge strane od Brinje — Otočac — Gospić — Karlobag. Bombardovan je i mitraljiran logor u blizini kote 893 (XP-GU) i skupine kuća između Babinog Potoka, Vrhovina i Lešće — Ramljani (KI-GK).

Ostali zadaci bili su sprečavani od niskih oblaka u čitavoj zoni koju je trebalo izviđati.

General Scuero 20301408

² Ovo zarobljavanje izveo jedan vod Trećeg bataljona Prvog odreda Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 15 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVI-
MA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE SJEVERNO I JUŽNO
OD SAVE I KUPE¹**

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 227

(po podacima primljenim 15. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću župske redarstvene oblasti u Varaždinu, 14. VIII. nalazila se je skupina partizana u s. Drenovec² (5 km j. izt. od Varaždinskih Toplica).

Podr. Vel. župe Prigorje:

Zadnjih dana učestali su napadaji raznih sitnih pljačkaških partizanskih bandi na celom području:³ Sesvete (10 km izt. od Zagreba) — Kašina (10 km s. od Sesveta) — Moravče (4 km s. izt. od Kašine) — Sv. Ivan Zelina (18 km s. izt. od Sesveta) — Lupoglav (17 km izt. od Sesveta) — Prečec (4 km j. od Lupoglava) — Ježevo — r. Sava do južno od Sesveta.

Noću 13/14. VIII. partizani (40 bandita) pljačkali su na državnom dobru Božjakovina (4 km s. izt. od Dugog Sela) te se potom povukli u južnom smjeru.

13. VIII. između s. Šašinovca i Soblinca (7 i 9 km s. z. od Dugog Sela) partizani su sa teretnog samovoza Zempira opljačkali 2.500 kgr. žita.

14. VIII. na cesti Sesvete — Dugo Selo (10 i 20 km izt. od Zagreba) i na cesti Sesvete — Sv. Ivan Zelina nekoliko odmetnika zaustavljalo je samovoze i legitimiralo putnike, a 3 domobrana su svučena. — Na cesti Sesvete

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1, k. 27.

² Na ovom području se nalazio Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 145.

³ Moslavački NOP odred je vršio akcije na ovom području. Vidi dok. br. 78.

— Sv. Ivan Zelina partizani su na raznim mjestima uništili 3 samovoza.

Noću 13/14. VIII. odbijen je part. prepad⁴ na krugovalnu postaju u Vel. Gorici. Prigodom napadaja na želj. postaju u Vel. Gorici (Dnevno izvješće br. 226) zarobljeno je 6 domobrana.

Podr. Kutine: 14. VIII. kod s. Voloder (10 km s. z. od Kutine) partizani su napali teretni samovoz Zempra.⁵ Ravnatelj Zempra je poginuo, a 2 radnika ranjena i 1 nestao. Od pratnje su 3 poginuli, 5 je ranjeno, a 4 nestala. U partizanske ruke pala je jedna strojopuška, 8 pušaka i 1200 naboja.

Podr. Banove Jaruge:

Noću 13/14. VIII. manja part. skupina pljačkala je u s. Antunovac (10 km s. izt. od Banove Jaruge).

Podr. Virovitice: Noću 13/14. VIII. partizani su zapalili želj. postaju i želj. skladište u Cabuni⁶ (16 km j. izt. od Virovitice).

Podr. Voćina: 14. VIII. na cesti: Voćin — Zvečevo (7 km j. j. z. od Voćina) naše zrakoplovstvo je napalo partizanski povoz od 30 kola i ovaj djelimično uništilo.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Siska: Noću 13/14. VIII. odbijen je part. napadaj na želj. postaju Blinjski Kut⁷ (10 km j. izt. od Siska).

Podr. Sinja: 11. VIII. partizani su napali naše postave oko s. Ribarić (15 km s. z. od Sinja). Noću 11/12. VIII. naše čete su potisnule partizane iz s. Ribarić i okolnih sela i zauzele prvobitne po-

⁴ Vidi dok. br. 173.

⁵ Napad vjerovatno izvršio Drugi bataljon Moslavačkog NOP odreda. Vidi dok. br. 32.

⁶ Napad na ovo uporište izvršio Diverzantski bataljon Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 117.

⁷ Napad vršili dijelovi Unske operativne grupe. Vidi dok. br. 135.

stave. Vlastitih gubitaka nije bilo, dok neprijateljski nisu utvrđeni.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M.P.)⁸

BR. 177

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRAVSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA OD 16 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVU PROTIV PARTIZANA JUŽNO OD DUBRAVA I O BORBI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE PROTIV ČETNIKA NA KOSOVU KOD KNINA¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: SUŠAKA	DAN: 16.8.43.	SAT I MINUT: 1115	BROJ: 58
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 16.8.43.	SAT I MINUT: 1523	BROJ: 1336

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL

SPOJ: naš broj 5194 *tajno*

Novosti za 14 o. m.

Čišćenje u toku od strane 4. Talijanske, 1. Ustaške bojne i postrojbi milicije južno od **Dubrava**.

Partizani se povlače jugoistočno tučeni od topništva i zrakoplovstva.

Zadržane 24 sumnjive osobe i zaplijenjeno nešto oružja.

⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—34, k. 28.

Djela sabotaže na želj. pruži i brzoglasnom vodu u području **Split, Perković.**

Popravci u toku.

12 o. m. borbe na **Kosovu** između partizana i četnika.²

12 na 13 o.m. u 0120 sati izvršen napad manjih partizanskih snaga na utvrde 5, 6 i 7 u **Sinju.**

Istodobno napadnuta i posada u **Hanu.**

Napadi odbijeni bez gubitaka.

Isti dan u 1 i 45 preletila dva krilaša nepoznate narodnosti preko **Sinja** i bacali letke na talijanskom jeziku.

13 o.m. borbe između naših postrojbi i partizana vode se u okolini **Ribarića.**

Gubici do sada 4 mrtva i nekoliko ranjenih.

HRVOPO

Op. broj 200/tajno

P 16/VIII D

² O ovim borbama vidi dok. br. 41 i 73.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 16 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA UNSKE OPERATIVNE GRUPE NA HRASTOVICU I DIJELOVA TREĆE NOU BRIGADE OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE NA TOPUSKO¹

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA

Glavnostožerni odjel

Op. br. 2744/taj.

U Zagrebu, dne 16. kolovoza 1943

»VEOMA ŽURNO«

Predmet: Dnevno izvješće za
16. kolovoz 1943. g. do 18 sati

TAJNO!

GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Operativni odjel)
GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (Izvještajni odjel)

Savezno zapovjedi Op. br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942.
godine dostavlja se sljedeće dnevno izvješće:
(Sekcija mjerilo 1 : 100.000)

1 — A — KRATKA OCENA SITUACIJE:

Obzirom na iznenadan odlazak III. gorskog zdruga sa prostorije Topusko — Vel. Kladuša, ostao je zapadni i južni dio područja ovog stožera odgoličen i nezaštićen, jer su snage 5. gorske pukovnije ograničene samo na obranu pojedinih uporišta kao što je Bučica, Glina i Gora.

Na ovaj način omogućeno je partizanskim snagama izvršiti istodobni napad na Topusko, Topusko kolodvor i Hrastovicu, i zauzeti sva ova mjesta osim Hrastovice, gdje je pomoć saveznika iz Petrinje došla pravodobno. Potrebno je dovesti jače snage na ovu prostoriju, kojima sada ovo zborno područje ne raspolaže.

1 — B — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI O NEPRIJATELJU:

Podhvatno područje Zagreb:

Bez događaja.

Podhvatno područje Varaždin:

Bez događaja.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 1/1—39, k. 28.

Podhvatno područje Sisak:

1) Noću 15/16. VIII. između 23,30 i 02,30 sati I.² i II.³ partizanska brigada napale su posadu u Hrastovici⁴ — 2. posadna sat iz Petrinje — (5 km j. j. i. od Petrinje), pod vodstvom pričuvnog pješačkog satnika Barbarića, koji je prije 2 dana prešao k partizanima. Posada je nakon kratke borbe od premoćnog neprijatelja savladana.

Gubici:⁵ 120 domobrana nestalo, 120 pušaka, 2 strojnice, 3 strojopuške izgubljene. Željeznička postaja, občina i pošta zapaljene.

Od posade Hrastovica ostala su 2 častnika i 70 domobrana koji su tokom 16. VIII. izmjenjeni sa istim brojem momčadi 1. posadne sati iz Petrinje.

Od Gruppe West traženo je zračno razviđanje područja južno od Petrinje i kod s. Dodoši (10 km j. od Hrastovice) ustanovljena je jaka partizanska skupina sa 30 kola. Ova skupina bombardirana je sa uspjehom.

2) 15. VIII. u 23,30 sati napadnute su posade u Topuskom i Topusko kolodvor od jakih partizanskih snaga⁶ (V. brigada).

Nakon oštre borbe povukla se u 04,00 sati posada iz s. Topusko (3. sat XI. ustaške bojne).

Posada kolodvora Topusko nije se mogla povući pošto je bila obkoljena od partizana. Pomoću 2. sati I. bojne 5. gorske pukovnije, ova posada je oslobođena.

Gubitci: 1 ustaša mrtav i 1 ranjen.

Jačina partizana: 1000 ljudi.

3) Kod s. Župić (3 1/2 km z. od Petrinje) prepiljeni su svi b.b. stubovi noću 15/16. VIII.

4) Razviđanje dielova II. i III. bojne 5. gorske pukovnije tokom 16. VIII. bez događaja.

Podhvatno područje Bjelovar:

Noću 9/10. VIII. zarobljena je po partizanima 11. sat 2 p. p. u s. Bulinac. Istragom je ustanovljeno da je sat izdao zapovjednik sati satnik Ljubojević.

Gubitci: 1 častnik (satnik Ljubojević), 2 dočastnika i 59 domobrana zarobljeno; 4 strojopuške, 1 strojosamokres, 73 puške, 33.000 naboja za pušku, 135 ručnih granata i poljska kuhinja zarobljeno.

² i ³ Prva i Druga NO brigada Unske operativne grupe

⁴ O napadu na ovo uporište vidi dok. br. 61, 65, 84, 126, 135, 179 i 183.

⁵ O gubicima vidi dok. br. 65, 84 i 135.

⁶ Napad na ova uporišta izvršio je Treći bataljon Treće NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 135 i 139.

1 — C — VLASTITE NAMJERE:

1) Prema brzojavnom nalogu Gruppe West posada u Varaždinskim Toplicama (1 sat 14. p.p. i 2. udarna sat I. konjan sklopa) podređuje se taktički odmah Res. Gren. Btl. II (133-) posadno mjesto Novi Marof.

2) Radi osiguranja same Petrinje naloženo je da se 9. sat III. bojne 5. gorske pukovnije prebaci još danas u Hrastovicu kao posada.

2 — POKRETANJE I PREMJEŠTAJ VLASTITIH ČETA:

— XXXVII. ustaška bojna prebačena je danas iz Đurđevca u Đulavec — Bastaji u sastav 4. gorskog zdruga.

— 2. Bjelovarska posadna sat iz Bjelovara u Koprivnicu.

— Stožer Koturaške bojne i 3. sat u Kloštar.

— 4. sat Bregi.

— 2. sat Pitomača.

— 3. sat I. bojne 2. novačke pukovnije iz Varaždina u Đurđevac za osiguranje odkupa stoke.

— **Razpored njem. 14. SS pukovnije:**

— stožer, dojavna sat i topovska sat Hlebine,

— I. bojna: stožer i 2 sati Virovitica,

— 2 sati Špišić Bukovica.

— II. bojna: stožer i 8. sat Đurđevac,

— 5. i 6. sat Virje, 7. sat Kalinovac.

— III. bojna: stožer i 12. sat Peteranec, 9. sat Koprivnica, 10. sat Točec, 11. sat Sigetec.

— Domobranski oružnički vod iz Topuskog kolodvora vraćen u Petrinju.

— Ostatak 2. posadne sati iz Hrastovice u Petrinju, a 80 domobrana iz 1. posadne sati iz Petrinje u Hrastovicu.

— 6. sat II/5. gorske pukovnije iz Pokupskog u Bučicu,

— 7. sat II/5. gorske pukovnije iz Bučice u Glinu,

— 3. sat XI. ustaške bojne iz Topuskog u Glinu,

— 9. sat III/5. gorske pukovnije iz Turopolja u Hrastovicu.

3 — *Nije bilo.*

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Stožer I. Jur. bojne i 1. sat u Turopolje! Zap. I. D. Jur. bojne preuzima zap. odsjeka Lekenik!

PO OVLAŠĆENJU ZAPOVJEDNIKA
ZASTUPA GLAVARA
bojnik (Šteger)

17. VIII/D. P. Šteger

Op. br. 78798 taj.

Radi zarobljavanja posade u Bulincu pisano:

1. — Drž. tajniku
2. — P. V. U.
3. — Osobnom odjelu Minorsa.
4. — Izvještajnom odjelu.

BR. 179

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRASTVA OD 17 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA TREĆE NOU BRIGADE OSME DIVIZIJE NOV I PO HRVATSKE NA TOPUSKO I O GUBICIMA KOD HRASTOVICE¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 229

(po podatcima primljenim 17. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Križevci — Koprivnica:

Noću 14/15. VIII. partizani su napali želj. postaju Gradec² kod s. Vrbovec (na pruži Zagreb — Križevci) i zapalili njemački transportni vlak. 25 vagona sijena i slame je izgorilo.

Noću 15/16. VIII. partizani su napali želj. postaju Virje³ (17 km j. izt. od Koprivnice). Želj. postaja i robno skladište je zapaljeno, a želj. osoblje je otjerano. U selu partizani su zapalili občinu i vojni sjenik, a ljekarnu opljačkali.

Podr. Virovitice: Na području sjeverno od Virovitice pojačana je djelatnost 1 jače partizanske skupine.

15. VIII. part. su napali Špišić Bukovicu (3 km s.z. od Virovitice) i odveli želj. činovnike i nekoliko stanovnika.

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 1/1, k. 28.

² Napad na želj. stanicu Gradec vjerovatno izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

³ Napad izvršio Bilogorski NOP odred. Vidi dok. br. 69 i 119.

- Podr. Podr. Slatine:* Noću 14/15. VIII. u s. Ciganka (8 km s. od Podr. Slatine) partizani su zapalili jednu vršalicu i odvezli 4.000 kgr. pšenice.
- Podr. Našica:* Noću 15/16. VIII. iz s. Bankovci i Dolci (15 i 14 km z. s. z. od Našica) part. su odveli neutvrđen broj mladića, a 12. VIII. iz s. Brođanci (27 km izt. s. izt. od Našica) oko 20 mladića, radi prinudnog novačenja.
- Podr. Đakova:* Noću 15/16. VIII. u s. Gorjani (10 km s. od Đakova) partizani⁴ su zapalili kudeljaru i 7 kuća, te odveli nekoliko stanovnika.
- Podr. Osijeka:* Noću 15/16. VIII. došlo je oko 200 partizana na 5 teretnih samovoza u s. Sarvaš i Bijelo Brdo (12 i 15 km izt. j. izt. od Osijeka). Bližih podataka nema.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

- Podr. Gor. Kotara:* 16. VIII. kod Hrv. Moravica⁵ (7 km s. z. od Vrbovskog) naišao je teretni vlak na minu.⁶ Strojovođa i ložač su poginuli, a drugi ložač je ranjen.
- Podr. Ogulina:* 15. VIII. prigodom čišćenja područja oko Dubrava (8 km s. izt. od Ogulina) poginulo je 7 partizana, dok vlastiti gubitci iznose: 4 ranjena.
- Podr. Vel. Kladuše:* Po odlasku naših četa sa područja Vel. Kladuše (18 km s. ist. od Slunja) partizani su ponovno zaposjeli ovo područje.⁷
Prigodom borbe kod s. Vaganac⁸ (15 km s. z. od Bihaća) (Dnevno izvješće br. 228) neprijatelj je imao 16 mrtvih.
- Podr. Glina — Petrinja:*
Noću 15/16. VIII. jake partizanske snage (navodno oko 1.000 — V. brigada) napale su posade u Topuskom i Topusko-kolodvor⁹ (3

⁴ Dijelovi Diljskog NOP odreda. Vidi dok. br. 92 i 119.

⁵ Srpske Moravice

⁶ Minu vjerovatno postavili dijelovi Prvog odreda Grupe primorsko-goranskih NOP odreda. Vidi dok. br. 109.

⁷ Na ovom području se nalazila Treća NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 135.

⁸ Borbe je vodio Četvrti bataljon Prve NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 40, 62, 135 i 171.

⁹ Napad na ove posade izvršio Treći bataljon Treće NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 135, 139 i 178.

km s.z. od Topuskog). Nakon borbe posada iz s. Topusko (3. sat XI. ustaške bojne) povukla se 16. VIII. u 04.00 sati u Glinu. Obkoljena posada Topusko-kolodvor oslobođena je pomoću upućenog pojačanja. Gubitci: 1 ustaša mrtav a 1 ranjen.

Noću 15/16. VIII. I. i II. Banijska part. brigada pod vodstvom pričuvnog pješačkog satnika Barbarića, zapovjednika 2. Petrinjske posadne sati, koji je prije 2 dana prešao partizanima, napale su posadu (2. posadna sat iz Petrinje) u s. Hrastovica¹⁰ (5 km j.j. izt. od Petrinje). Posada je nakon kraće borbe od premoćnog neprijatelja savladana, a želj. postaja, občina i pošta zapaljene. — Vlastiti gubitci: 120 domobrana nestalo, a izgubljeno je: 2 strojnice, 3 strojpuške i 120 pušaka. — Od posade u Hrastovici održalo se je 2 častnika i 70 domobrana. — Satnik Barbarić udaljio se bio od svoje sati sa 1 vodnikom pod izgovorom razviđanja. — 16. VIII. u 5 sati jedna njemačka bojna nakon što je slomila nepr. odpor ušla je u s. Hrastovicu. 3 njemačka vojnika su ranjena.

Kod s. Dodoši (10 km j. od Hrastovice) zapažena je jaka part. skupina sa 30 kola koja je uzpješno napadnuta od našeg zrakoplovstva.

16. VIII. između želj. postaje Blinjski Kut i Brđani (na pruži Caprag — Sunja) part. su pucali na osobni vlak i ranili 1 putnika.

Podr. Knin — *Sinj*: 15. VIII. na području Knina ubijeno je 26 partizana, a zaplijenjena 1 strojnica, 5 strojopuška te streljivo i razno tvorivo.

Noću 12/13. VIII. odbijen je manji part. napadaj na naš postav kod Sinja. — 14. VIII. javljena je pojačana ugroženost Sinja i da je moralno stanje kod posade slabo.

Podr. Ključa: Prema izvješću njemač. op. gen. u Hrvatskoj, koje potiče iz hrvatskih izvora, 15. VIII. krenula je navodno jaka part. skupina (10.000?) sa 7 engleskih častnika sa područja 20 km s.z.

¹⁰ Napad na ovo uporište izvršile Prva i Druga NO brigada Unske operativne grupe, ojačane sa dva bataljona Banijskog NOP odreda. Vidi dok. br. 65 i 178.

od Travnika preko Ključa u smjeru Knina. Ovo nije provjereno.

Zrakoplovstvo: 16. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadatke.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹¹

BR. 180

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVI-MA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE SJEVERNO I JUŽNO OD SAVE I KUPE¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 230

(po podatcima primljenim 18. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 16/17. VIII. kod s. Krušljevac (10 km j. od Varaždina) odbijen je part. napadaj na 1 naš bunker.

U okolini s. Lobor (27 km j.z. od Varaždina) zapažena je skupina od oko 100 partizana, oko rudnika ugljena Zaježda (20 km j.z. od Varaždina) skupina od oko 250 partizana, a kod s. Radoboj (4 km izt. od Krapine) 40 ne-naoružanih kažnjenika koje su partizani prigodom napadaja na Lepoglavu oslobodili.²

17. VIII. kod s. Lobor part. su napali 1 razviđačku polusat od 50 njemačkih vojnika i 27 ustaša. Gubitci: 1 ustaški častnik i 2 Njemca nestali.

¹¹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Dokument, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 2/1, k. 28.

² O zauzimanju Lepoglave i oslobođenju kažnjenika vidi tom V, knj. 17, dok. br. 31, 33, 83 i 86.

Podr. Zagreb — Dugo Selo:

Noću 16/17. VIII. u s. Markuševac (6.5. km s.s. izt. od Zagreba) part. su spalili obćinske spise.

17. VIII. na gradskoj mitnici (u smjeru Žitnjakaa — 6 km j. iza. od Zagreba) 6 bandita napalo je puškama i samokresima 2 redarstvena stražara, pa nestala. Žrtava nije bilo.

17. VIII. između s. Soblinec i Popovec (5 i 3 km s. izt. od Sesveta) nekoliko partizana pripucalo je na njemački osobni samovoz i ranili 1 njemačkog častnika.

15. VIII. u s. Lupoglav (7 km izt. od Dugog Sela) part. su uhvatili 2 izaslanika Glavnog rav. za promičbu te ih zajedno sa samovozom, slikopisom i aparaturom odveli u smjeru s. Prečec (11 km j. izt. od Dugog Sela).

Podr. Koprivnice: 15. VIII. u s. Novi Grad (12 km j. izt. od Koprivnice) part. skupina nepoznate jačine³ ubila je 1 častnika i 1 motorciklistu.

Podr. Ivanić Grada: 14. VIII. na cesti: Ivanić Grad — Kloštar Ivanić (4 km s. od Ivanić Grada) part. su napali oruž. obhodnju. Nakon pritekle pomoći njemačke posade iz Ivanić Grada partizani su odbijeni. 1 ustaša i 1 legionar su poginuli, a 2 oružnika su ranjena.

Podr. Bjelovara: 14. VIII. kod s. Prgomelje (8 km z.j.z. od Bjelovara) part. su sakupljenim seljacima održali promičbeni govor.

Podr. Bilo Gore: Prema izkazu pučanstva, 16. VIII. prošla je kod s. Paulovac (12 km s. izt. od Bjelovara) jaka part. skupina⁴ (navodno oko 1800 ljudi?) u Bilo Goru.

Podr. Kutine: 17. VIII. prigodom čišćenja s. Šartovac (5 km s.s. izt. od Kutine) uhićeno je 15 sumnjivih osoba, a 1 je ubijena.

Podr. Daruvara: 17. VIII. kod s. Gaj (14 km z.s.z. od Pakraca) part.⁵ su napali i zapalili teretni samovoz sekcije za održavanje puta. 1 putnik je

³ Odnosi se na Prvi bataljon Šesnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 69 i 86.

⁴ i ⁶ Riječ je o Dvanaestoj NOU brigadi. Vidi dok. br. 75.

⁵ Vidi dok. br. 119.

poginuo, 1 častnik ranjen, a 1 dočastnik i nekoliko putnika po partizanima odvedeni.

Na području s. Dišnik — Bršljanica (5 km s.z. i 7 km z. od Garešnice) zapažene su jače part. snage.⁶

*Podr. Nove
Gradiške:*

Noću 16/17. VIII. odbijen je part. napadaj na želj. postaju Medari-Dragalić⁷ (6 km z. od Nove Gradiške). 1 njemački vojnik je poginuo, a 1 je ranjen. — Istom prigodom partizani su na više mjesta minom oštetili želj. prugu.

17. VIII. na zapadnom izlazu s. Medari partizani su izvršili prepad na samovoz njemačkog redarstva. 1 njemački častnik je ranjen, a 2 redarstvenika su poginula.

17. VIII. prigodom čišćenja s. Borovac (6 km s.z. od Okučana) uhićeno je 25 sumnjivih osoba.

————— O —————

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Slunj — Bihać:

Partizanske snage sa područja Vel. Kladuše (18 km s. izt. od Slunja) pokreću se u južnom smjeru.⁸ Njihovi prednji dielovi zapaženi su na području 5 km s.z. od Cazina (18 km s.s. izt. od Bihaća).

Neprijatelj na području zapadno od crte Slunj — Bihać — Kulen Vakuf se i dalje pojačava te postaje aktivniji.

Na području oko Kulen Vakufa (33 km j. izt. od Bihaća) pojačana je part. djelatnost. — 16. VIII. na cesti sjev. izt. od Kulen Vakufa, part.⁹ su napali obskrbnu preselicu. Vlastiti gubitci: 7 mrtvih i 9 ranjenih, 40 konja je ubijeno, a 21 nestao.

Prema izkazu četnika na području 9 km j. izt. od Kulen Vakufa — Drvar nalaze se jake part. snage koje su navodno došle iz jugoistočnog smjera.

⁷ Napad izvršio Posavski NOP odred sa jednim bataljonom Sedamnaeste NO brigade. Vidi dok. br. 119.

⁸ Vidi dok. br. 135.

⁹ Treći bataljon Treće NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 73 i 135.

Podr. Sunje: 17. VIII. između želj. postaje Sunja i Majur (na pruzi Sunja — Kostajnica) naišao je vlak na minu. Stroj i 7 vagona je izkliznulo.

Zrakoplovstvo: 17. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹⁰

BR. 181

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG SEKTORA OD 18 KOLOVOZA 1943 GOD. O DOGAĐAJIMA OKO SINJA I O PRELASKU SATNIKA NA STRANU JEDINICA NOV¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: SUŠAKA	DAN: 18.8.43.	SAT I MINUT: 1100	BROJ: 47/112
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 18.8.43.	SAT I MINUT: 1115	BROJ: 1520

Prije svega!

ZA KOGA: OPEROD
SPOJ: . — . —

S A D R Ž A J

Molim žurno obavijestiti Glavni stožer o sliedećem: Poslednji događaji oko Sinja² znatno pokolebali moral kod častnika i momčadi.

¹⁰ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 3/1—8, k. 28.

² O pomenutim događajima vidi dok br. 174.

Prelaz biv. legionara satnika **Patrlj Vladimira**, zapoviednika 10. sati III. bojne 15. pukovnije, na stranu partizana znatno je pokolebao duh i moral kod jedinica i stvorio nepodnošljivu atmosferu.

Borbeni duh jako opao.

Sa ovakvim jedinicama **Sinj** se neće moći obraniti. Potreba je najžurnije sve naše jedinice u **Sinju** izmijeniti.

II. ZASEK

Op. broj 305/tajno.

Brzjavka je u zakašnjenju, jer je bila krivo šifrirana, a budući da se nije dobilo ponavljanje, studijskim putem je rješavana.

P 18/VIII D

BR. 182

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBРАНSTVA OD 19 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA LUDBREG, REMETINEC, BASTAJE I ĐULAVEC I O DEJSTVU USTAŠKODOMOBРАНСКИХ JEDINICA KOD LIČKOG OSIKA I PERUŠIČA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 231

(po podacima primljenim 19. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ivanščica — Kalnik:

Prema viestima doušnika, XVI.(?) part. brigada² (jačine oko 500—600 ljudi) skuplja se na području: Vel. Poganac — Ivanec — D. Rijeka (11, 9 i 7 km j. od Ludbrega) i jako je djelatna na području Ludbrega.

U Ivanščici nalazi se također jedna part. skupina jačine oko 300 ljudi.³ Ova skupina,

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—2, k. 28.

² Sesnaesta omladinska NO brigada je u to vrijeme bila u Bilo Gori. Vidi dok. br. 69, 70 i 86.

³ Dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

PRIMLJENA BREGOJAVKA

PRIMLJENO OD: SUSAKA	DAN: 18.8.43.	SAAT I MINUT: 1100	BROJ: 47/112
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB	DAN: 18.8.43.	SAAT I MINUT: 1115	BROJ: 1520

TRIJE SVETA I

SADRŽAJ

SA SLOGA: OPEROD

SPOL: - - -

Molim žurno obavijestiti Glavni stožer o slijedećem:
Poslednji događaji oko SINJA znatno pokolebali moral kod časnika
i momčadi.
Prelas biv. legionara satnika PATRIJ VLADIMIRA zapovjednika 10. anti
III. bojne 15. pukovnije na stranu partizana znatno je pokolebao duh
i moral kod jedinica i stvorio nepoželjivu atmosferu.
Borben duh jako opao.
Sa ovakovim jedinicama SVJET se neće moći obraniti.
Potreba je najžurnije sve naše jedinice u SINJU ismisliti.

Op. broj 105/tajno.

II. ZASEK

BREGOJAVKA JE U ZAKAŠNJENJU, JER JE BILA
KRIVU SIFRIJANA, A BUDUĆI DA SE NIJE DO-
BILLO PONAVLJANJE, STUDIJSKIM PUTEM JE
HISČAVANA.

ODGOVOR:
HRVOPO i Zasek II:
OPEROD Op. 7945/taj.

PRIMIO BREGOJAVKU DANA 18.8. U SAAT 1155

PODPISAO DANA 18.8. U SAAT 1110 PODPIS

OCNIVNI BROJ BREGOJAVKE 215	PRIMLJENA: DAN 18. MESSER 8. GOD. 43. SAAT 13 MINUT 25	PODPIS I CIN ČASTNIKA KOJI JE BREGOJAVKU PRIMIO PODPIS: CIN
-----------------------------------	--	--

razdijeljena na manje skupine, pokreće se kroz čitavu Ivanšćicu i zapažena je posljednjih dana u s. Jasenje, Novi i Stari Golubovec, Loboru i Zajezdi (5.5 km s. izt., 7.5, 13.5, 14.5 i 25 km izt. od Krapine).

Noću 17/18. VIII. part. skupina nepoznate jačine napadala je Ludbreg,⁴ ali je bez vlastitih gubitaka odbijena. Oklopni vlak koji je iz Koprivnice upućen u Ludbreg naišao je kod želj. postaje Čukovec (4 km izt. od Ludbrega) na minu.⁵ 1 vagon je uništen, 1 častnik i 5 domobrana su poginuli, a 4 domobrana su ranjena. Oklopni vlak je u toku 18. VIII. uzposobljen za upotrebu.

Iste noći između Ludbrega i Martijanca (6 km z. od Ludbrega) part. su na 2 mjesta minirali želj. prugu.

Podr. Zagreb — Dugo Selo:

Noću 18/19. VIII. part. su zapalili želj. postaju Remetinec⁶ (5 km j.z. od Zagreba) i skladište Ljubićevog mlina (oko 1 km j. od Savskog Mosta). Straža jačine 25 domobrana izgleda da je zarobljena. Iz Zagreba je upućena pomoć. Bližih podataka još nema.

Noću 17/18. VIII. part. su napali želj. postaju Mraclin (na pruzi Zagreb — Sisak) i odveli 8 domobrana.

19. VIII. između želj. postaje Prečec i Ivanić Grad (na pruzi Dugo Selo — Banova Jaruga) partizani su porušili 600 metara želj. pruge. Promet je prekinut.

Podr. Kutine:

Noću 17/18. VIII. odbijen je partizanski prepad na Garešnicu.

Iste noći odbijen je bez vlastitih gubitaka part. prepad na duševnu bolnicu u Popovači.

18/VIII. između želj. postaje Ludina i Popovača (na pruzi Dugo Selo — Novska) nai-

⁴ Napad izvršila jedna četa Drugog bataljona Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

⁵ Minu postavili dijelovi Prvog bataljona Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

⁶ Napad izvršio Prvi bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar«. Vidi dok. br. 76, 82, 90 i 183.

šao je talijanski transportni vlak na minu.⁷ Stroj i 4 kola su izkliznula.

Podr. Bilo Gore: 17. VIII. kod s. Zdelice (15 km s.s. izt. od Bjelovara) protjerana je skupina od oko 30 partizana. 3 partizana su poginula.

18. VIII. 1 km j. izt. od Šibenika (12 km s. od Grubišnog Polja) raspršena je manja part. skupina.

Podr. Daruvara: Noću 17/18. VIII. jake part. snage (dijelovi XII, XVI, XVII i Češke part. brigade⁸ te Daruvarskog odreda) napale su naše posade u s. Bastaji i Đulavecu⁹ (9 i 18 km s. izt. od Daruvara). Selo Bastaji je od partizana zauzeto. Od posade 48 većinom naoružanih momaka probilo se u Daruvar, dok se za sudbinu ostale posade ne zna. Do sada poznati vlastiti gubitci iznose: 7 mrtvih, 10 teško i više lakše ranjenih, a 3 teretna samovoza su zapaljena. Posada u Đulavecu je još obkoljena. — 18. VIII. zrakoplovstvo (štuke) je uspješno bombardiralo i napalo strojničkom vatrom part. snage oko Đulaveca. — Iz Našica — Daruvara i Grubišnog Polja upućene su čete radi oslobođenja posade u Đulavecu i uništenja neprijatelja.

Iste noći kod želj. postaje Bijela (8 km j. izt. od Daruvara) part. su porušili 140 m. želj. pruge,¹⁰ a između Daruvara i Đulaveca porušili su prugu na više mjesta.

Podr. Požege: Noću 17/18. VIII. istodobno kada je skupina od oko 30 partizana uznemiravala Požegu, oko 300 partizana napalo je Pleternicu¹¹ (10 km j. izt. od Požege) i na želj. postaji zapalili ložionicu i skladište, a u selu občinu, dok su poštu opljačkali. Napadaj na oruž. postaju je odbijen. Iz Požege upućeno njemačko pojačanje protjeralo je partizane. Između želj. po-

⁷ Minu postavio Diverzantski bataljon Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 117.

⁸ Riječ je o Čehoslovačkom bataljonu »Jan Žižka«, koji je tada djelovao u sastavu Jedanaeste NOU brigade.

⁹ O napadu na ova uporišta vidi dok. br. 63, 64, 66, 69, 70, 183 i 185.
¹⁰ Prugu porušili dijelovi Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 63, 64, 66, 69 i 70.

¹¹ Napad izvršili dijelovi Dvadeset prve NOU brigade. Vidi dok. br. 119.

staje Blacko — Jakšić i Pleternica (na pruzi Požega — Pleternica) naišao je pomoćni vlak iz Požege na minu. Stroj i 2 štitna kola su izkliznula. Na pruzi između Pleternice i Čaglina (na pruzi Pleternica — Našice) odstranjena je jedna mina, a kod želj. postaje Ratkovića (8 km j. j.z. od Pleternice) porušena je želj. pruga u dužini od 150 metara kao i jedan most. Neprijateljski gubitci: 5 mrtvih, dok vlastiti gubitci još nisu točno ustanovljeni.

Podr. Broda: 17. VIII. bojna podpukovnika Rolfa (Stockerau) je prokrstarila područje oko s. Hrkancu (18 km s. izt. od Broda) i nastavlja čišćenje prema s. Pauče i visu Živčane (15 i 10 km j. j.izt. od Našica).

* * *

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 17/18. VIII. između Generalskog Stola i G. Dubrava (na pruzi Karlovac — Ogulin) partizani su minom porušili jedan podvoznjak. Prekid prometa trajao 1—2 dana.

Podr. Gospića: 18. VIII. odpočeo je poduhvat naših četa prema Ličkom Osiku i Perušiću¹² (6 km s.s. izt. i 11 km s. od Gospića). Bližih podataka nema.

Podr. Knin — Sinj: 16. VIII. talijansko zrakoplovstvo napalo je partizane na području Knina, Vrlike (20 km j. izt. od Knina) i Sinja.

17. VIII. bombardirana su sela Udovičić i Trilj (10 i 12 km j. izt. od Sinja).

16. VIII. prekinut je želj. promet između Sinja i Splita.

Podr. Glina — Petrinja:

Prema još neprovjerenim viestima na području s. Mokrica (6 km z. Petrinje), Glinska Poljana — Luščani — Čuntić (10 km z. j.z., 12 km j. z. i 8 km j. od Petrinje) prikupljaju se jače partizanske skupine sa navodnom namjerom napasti Petrinju.¹³

Na području oko Topuskog nalazi se navodno skupina od oko 1000 partizana,¹⁴ a u s.

¹² O ovoj akciji vidi dok. br. 74 i 135.

¹³ i ¹⁴ Vidi dok. br. 135.

Gredani i Skela (7 i 5 km z. j.z. od Gline) partizanske skupine svaka jačine od oko 100 ljudi.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹⁵

BR. 183

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA HROME C, REMETINEC, ĐULAVEC, PLETERNICU, GLINU I PREKOPU I O DEJSTVU USTAŠKO-DOMOBRA NSKIH JEDINICA PREMA LIČKOM OSIKU I PERUŠIĆU¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 232

(po podacima primljenim 20.VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 18/19. VIII. skupina od navodno 200—300 partizana napala je u s. Hromec² (9 km s.z. od Krapine) jednu sat 1. dorab puka. 2 častnika i 73 domobrana su zarobljeni. Ista skupina zapalila je 19. VIII. u s. Đurmanec (5 km s.z. od Krapine) občinsku pismaru. — Partizani su se povukli u smjeru G. Jesenje (6 km s. od Krapine).

Podr. Zagreba: O partizanskom napadaju noću 18/19.VIII. na želj. postaju Remetinec³ (4 km j.z. od Zagreba) i Ljubića mlin (skladište I. zbornog ob-

¹⁵ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 4/1—1, k. 28.

² U našem dokumentu se navodi da je Udarni bataljon Kalničkog NOP odreda napao uporište Lupinjak, koje se nalazi u neposrednoj blizini s. Hromec. Vidi dok. br. 145.

³ Vidi dok. br. 76, 82, 90 i 182.

skrbnog skladišta) kod Sv. Klare (5 km j. od Zagreba) saznalo se ovo:

Noću 18/19. VIII. part. skupina nepoznate jačine napala je želj. postaju Remetinec. Straža jačine 7 domobrana želj. straž. bojne povukla se iz betonskog bunkera pokraj postaje bez otpora. Partizani su zapalili želj. postaju.

Iste noći part. su napali stražu jačine 25 domobrana kod Ljubić mlina (skladište I. zbornog oboskrbnog skladišta) kod Sv. Klare. Nakon kratke borbe partizani su zarobili 18 domobrana dok ih se 7 spasilo. Partizani su pokušali zapaliti skladište, ali im to nije u potpunosti uspjelo i šteta je neznatna.

Noću 18/19. VIII. između Sv. Klare i Vel. Gorice (na pruzi Zagreb — Sisak) part. su, u maloj mjeri oštetili želj. prugu.

19. VIII. u s. Borče (5 km s.z. od Zagreba) part. su zarobili redarstvenu izvidnicu sa samovozom.

Podr. Križevaca: 19. VIII. u šumi Novakuša (12 km j. od Križevaca) jaka part. skupina⁴ napala je njemačku motoriziranu redarstvenu bojnu. Vlastiti gubitci: 6 mrtvih i 26 ranjenih.

Podr. Daruvara: 19. VIII. naše 2 bojne koje su bile upućene za oslobođenje Bastaja i Đulaveca⁵ (9 i 18 km s.izt. od Daruvara) dostigle su bez vlastitih gubitaka, a uz slab neprijateljski otpor Đulavec. Posada iz Đulaveca koja se je ranije bila povukla u Suhopolje (9 km izt. j. izt. od Virovitice) ušla je ovom prigodom ponovno u Đulavec. Partizani su se povukli u južnom i sjeverozapadnom smjeru. — Od posade Bastaja spašeno je 111 domobrana sa 3 strojopuške i 90 pušaka. Od ovih 1 častnik i 13 domobrana su ranjeni.

19. VIII. kod s. Turkovača (6 km z. s. z. do Pakraca) partizani su odveli 13 ljudi sa 11 pari konja i kola, vlasništvo drž. konjogojstva u Lipiku.

⁴ Vjerovatno dijelovi Kalničkog NOP odreda. Na ovom području drugih naših snaga tada nije bilo.

⁵ Vidi dok. br. 63, 64, 66, 69, 70, 75, 182 i 185.

Podr. Požege: Prigodom part. napadaja na Pleternicu⁶ (10 km izt. j. izt. od Požege) (Dnevno izvješće br. 231) vlastiti gubitci iznose: 1 častnik i 7 domobrana nestali, a 2 domobrana su ranjena. Partizanski gubitci: 5 mrtvih.

Podr. Nove Gradiške:

19. VIII. na cesti: Nova Gradiška — Bačin Dol (6 km s.z. izt. od Nove Gradiške) part. su porušili 1 most.⁷

Podr. Đakova: Noću 17/18. VIII. u s. Đurdanci (7 km izt. j. izt. od Đakova) part. su zapalili 4 vršalice. 2 oružnika i 1 domobran su nestali.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Senja: 18. VIII. talijanske čete su napustile Žutu Lokvu i Melnice (12 i 9 km izt. od Senja) te se povukle u Vratnik (6 km izt. od Senja).

Podr. Gospića: U nastavku podhvata⁸ prema Ličkom Osičku i Perušiću (10 km s. s. izt. i 11 km s. od Gospića) naše čete su dostigle 18. VIII. crtu: Marina Glava (775) — Grabovača (772) (2 km j. izt. i 3 km z. j. z. od Perušića), koje točke neprijatelj⁹ još uporno drži. Neprijateljski gubitci: 25 mrtvih, a vlastiti: 3 mrtva i 1 ranjen. Plien: 3 strojopuške i 17 pušaka.

Podr. Gline: Noću 18/19. VIII. odbijen je part. napadaj na južni dio Gline.¹⁰ Ovom prigodom jugoiztočno od Gline zarobljena je naša straža jačine 15 domobrana i izgubljena 1 strojopuška i 14 pušaka.

Iste noći u s. Prekopa (4 km s. izt. od Gline) partizani su zapalili nekoliko kuća i uništili most na cesti: Glina — Petrinja (kod Prekope).¹¹

19. VIII. kod s. Majske Poljane (3 km izt. od Gline) part. su napali našu razviđačku sat.¹² Pomoću upućenog pojačanja sat se uspjela povući u Glinu. 2 domobrana su poginula, 1 je ranjen, a 4 su nestala.

⁶ O ovom napadu vidi dok. br. 119 i 182.

⁷ Most srušili dijelovi Požeškog NOP odreda. Vidi dok. br. 119.

⁸ Vidi dok. br. 74, 135 i 182.

⁹ Dijelovi Prve NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 74 i 135.

^{10, 11 i 12} O napadu na ova uporišta vidi dok. br. 71, 80, 135 i 189.

19. VIII. kod s. Gora (12 km s. izt. od Gline (protjerana je zasjeda od 150 partizana. 1 domobran je ranjen.

Točno ustanovljeni vlastiti gubitci u oružju prigodom part. napadaja noću 15/16. VIII. na našu posadu u Hrastovici¹³ (5 km j.j. izt. od Petrinje) (Dnevno izvješće br. 229) iznose: 4 teške strojnice, 4 strojopuške, 3 strojosamokresa, 125 pušaka, 87.000 pušanih naboja i 180 ručnih granata.

Podr. Splita: 17. VIII. kod želj. postaje Kaštel Stari (10 km s.z. od Splita) part. su minom oštetili želj. prugu. Kvar je istog dana popravljen.

Zrakoplovstvo: 19. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)¹⁴

¹³ Vidi dok. br. 65, 178 i 179.

¹⁴ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

BR. 184

IZVJESTAJ USTAŠKO-DOMOBRANSKOG VOJNOG POVJERENIŠTVA OD 20 KOLOVOZA 1943 GOD. O OTKAZIVANJU IZVRŠENJA ZAPOVIJESTI ZA PRESELJENJE OD STRANE JEDNE BOJNE IZ ZADVARJA¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: SUŠAKA	DAN: 20.8.43.	SAT I MINUT: 1920	BROJ: 80
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 20.8.43.	SAT I MINUT: 2015	BROJ: 1848

S A D R Ź A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: . — . —

Bojna iz **Zadvarja** otkazala izvršenje zapovjedi za preseljenje u **Omiš**.

II. Armata traži neizostavno izvršenje zapovjedi. Izdao sam zapovjed drugom i trećem sektoru da utiču kod puk. Šimića, da se ovo izvrši. O posljedku će se izvjestiti.

Broj 5329/tajno

HRVOPO

P 21/VIII D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1—27, k. 28.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 21 KOLOVOZA 1943 GOD. O POKRETIMA JEDINICA DESETE I DVANAESTE NO DIVIZIJE POSLIJE NAPADA NA BASTAJE I ĐULAVEC I O DEJSTVU USTAŠKO-DOMOBRA NSKIH JEDINICA PREMA PERUŠIĆU¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 233

(po podatcima primljenim 21. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 20. VIII. prigodom manjeg podhvata čišćenja područja: Zajezda — Lobor — Radoboj (25, 15 i 4 km izt. od Krapine) na kome su bile javljene part. skupine, nije se naišlo na partizane.

20. VIII. u okolici Vel. Trgovišta (5 km j.z. od Zaboka) zapažena je manja part. skupina.

Noću 19/20. VIII. na želj. postaji Luka (na pruzi Zagreb — Vel. Trgovište) part. su razbili namještaj i b.b. uređaj.

Podr. Sv. Ivan Zelina:

20. VIII. kod s. Žerjavinec (12 km j. z. od Sv. Ivan Zelina) part. su napali autobus. 2 ustaše su poginuli, a 1 ustaša i 3 putnika su ranjeni, dok je autobus zapaljen. Ustaše iz Sv. Ivan Zelina uhvatili su 2 partizana.

Podr. Siska:

19. VIII. kod s. Greda (8 km z.s.z. od Siska) raspršena je manja partizanska skupina.

Noću 19/20. VIII. odbijeni su manji part. prepadi na posadu s. Ljubljanića (8 km s. od Siska).

Podr. Bjelovara:

20. VIII. kod s. Paljevina (8 km j. od Bjelovara) part. su iz zasjede napali 3 teretna samovoza Zempira koji su bili osigurani sa 1 dočastnikom i 25 domobrana. Pomoću upućenog pojačanja samovozi su oslobođeni, a partizani raspršeni. Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 3 ranjena, a neprijateljski: 3 mrtva.

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 5/1, k. 28.

Podr. Daruvara: Od part. snaga koje su napadale Bastaje i Đulavec² (9 i 18 km s. izt. od Daruvara) povukli su se³ i to: Daruvarski odred i XVII. part. brigada na područje Borki (8 km izt. j. izt. od Daruvara), XII., XVI. i XVIII. part. brigada na područje: Đakovac — Jasenaš — Dapčevica — Gakovo (7 — 18 km izt. i sjev. izt. od Grubišnog Polja). Skupina od oko 200 partizana prebacila se noću 19/20. VIII. između Vel. Zdenci i Pavlovca (12 i 17 km s.z. od Daruvara) iz Bilo Gore u Moslavinu i tom prigodom iz Vel. Zdenaca odvela 7 mladića. — Gubitci posade Đulavec iznose: 2 ranjena, a posade Bastaji: 20 mrtvih i 13 ranjenih (među njima 1 častnik). Neprijateljski gubitci kod Bastaja iznose: 35 mrtvih⁴ i mnogo ranjenih.

20. VIII. kod s. Vrijeska (6 km s. izt. od Daruvara) part. su izvršili vatreni prepad na naše čete koje su se vraćale iz Đulaveca u Daruvar, 3 domobrana su ranjena.

Noću 19/20. VIII. pokušali su part. prepad na Pakrac, ali su topničkom vatrom protjerani.

Prema izkazu pučanstva, jače part. snage prikupljaju se u šumama oko s. Kozarica i Novog Grabovca (oko 9 km j. izt. od Banove Jaruge). Između s. Lipovljani i Krivaj (7 i 5 km j. izt. od Banove Jaruge) partizani su uništili 1 motor kotač sa prikolicom,⁵ a upravljača i pratioca zarobili.

Podr. Okučana: 15. VIII. iz s. Vrbovljani (3 km j. z. od Okučana) partizani su odveli sve mlađe muškarce.

Podr. Papuk — Požega:

Na području Papuk pl. i u Požeškoj kotlini zapaža se ponovno djelatnost partizanskih bandi.

² Vidi dok. br. 63, 64, 66, 69, 70, 75, 182 i 183.

³ O povlačenju vidi dok. br. 70 i 75.

⁴ O gubicima vidi dok. br. 69.

⁵ Napad na motocikl izvršili dijelovi Posavskog NOP odreda. Vidi dok. br. 119.

Noću 11/12. VIII. iz s. Seoci (3 km j. od Požege) partizani su odveli 30 muškaraca u dobi od 18—50 godina.

Podr. Našica: 19. VIII. na želj. postaji Prandanovci (18 km s. izt. od Našica) partizani⁶ su napali osobni vlak. Prisebnošću strojovođe koji je bio ranjen vlak je prošao. U vlaku su 4 putnika ranjena.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospića: U nastavku podhvata prema Perušiću⁷ (11 km s. od Gospića) naše čete su zauzele 19. VIII. u 12 sati nakon topničke pripreme vis Marinu Glavu (2 km j. izt. od Perušića), a istog dana u 14 sati ušle u Perušić. — U Perušiću se uzpostavljaju naše vlasti. Vlastiti gubitci: 1 ranjen, a neprijateljski: 5 mrtvih. Plien: 1 strojopuška i 5 pušaka.

Podr. Sinja: 18. VIII. oko Sinja partizani su uznemiravali posadu naših bunkera.

Zrakoplovstvo: 20. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće.

Osobitosti: Prema izvješću zapovj. 4. lovačkog zdru-ga, u planini Lisina (21 km izt. od Prijedora) nalazi se jedna banda jačine oko 200 ljudi koja ne nosi petokraku zvijezdu, već se naziva engleskom pomoćnom trupom. — Jedna druga banda (navodno jačine oko 900 ljudi) nalazi se oko visa Divan (382—21 km izt. od Banja Luke). U borbi sa četnicima ova banda je popustila i povukla se.

Bivši partizan Huska Miljković (koji se nedavno predao našim vlastima) 12. VIII. na r. Glinici (19 km j.z. od Gline) kao vodič jedne naše bojne zaveo je oko 200 domobrana (pre-težno muslimana) i zajedno sa ovim prešao partizanima.

Noću 18/19. VIII. iz 384. hrvatske pu-kovnije pobjegao je 1 dočastnik i 35 momaka

⁶ Jedinice Diljskog NOP odreda. Vidi dok. br. 92 i 119.

⁷ Vidi dok. br. 74, 135, 182 i 183.

sa 2 strojopuške, 5 strojosamokresa i 1 lakim bacačem.

GLAVAR GLAVNOG STOŽERA
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M. P.)⁸

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

BR. 186

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 22 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE SJEVERNO OD SAVE I KUPE I O ZAVRŠETKU DEJSTAVA USTAŠKO-DOMOBRA NSKIH JEDINICA PREMA LIČKOM OSIKU I PERUŠIĆU¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 234
(po podatcima primljenim 22. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagreba: Noću 21/22. VIII. oko 4 sata manja skupina partizana napala je krugovalnu postaju kod s. Bunde (2 km j. izt. od Savskog Mosta). Straža kod krugovalne postaje odbila je napad. Upućeno pojačanje nije više naišlo na napadače.

Podr. Zagorja: 20. VIII. zapažena je u pokretu part. skupina² od oko 200 ljudi kod s. Paka u smjeru s. Japače Polje — Podrute (5 km j.z. i 4 i 6 km z. od Novog Marofa). Jedna druga skupina nepoznate jačine ostala je u s. Paka.

Na području s. D. Rijeka — Vel. Poganac (7 i 11 km j. od Ludbrega) nalazi se navodno

⁸ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Dokument, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 6/1, k. 28.

² Odnosi se na dijelove Kalničkog NOP odreda.

skupina od oko 400 partizana³ koja očekuje pojačanje iz Slavonije sa namjerom napadaja na Ludbreg.

Podr. Žumberka: Noću 18/19. VIII. kod s. Plešivica (6 km s. od Jastrebarskog) skupina od oko 200 partizana naišla je na ustašku zasjedu. Neprijatelj je imao neustanovljeni broj mrtvih i ranjenih.

Podr. Virovitica — Osijek:

Noću 13/14. VIII. partizani su odveli 27 osoba (muškaraca i žena) iz s. Špišić Bukovice (6 km s.z. od Virovitice), a noću 15/16. VIII. iz s. Habjanovaca (12 km j. od Valpova) 17 mladića.

Podr. Našica: 14. VIII. odvedeno je po partizanima iz kotara Našičkog 12 mladića iz s. Koška (13 km s. izt. od Našica), koji su se imali javiti radi novačenja. 8 su pobjegli i vratili se svojim kućama.

15. VIII. dogodio se isti slučaj u s. Feričanci (10 km s.z. od Našica) gdje su partizani odveli 45 mladića rođenih 1924 i 1925 godine, za čiju sudbinu se ne zna.

Podr. Daruvara: Razviđanjem 2 sati iz Daruvara u smjeru: Vranjevina (4 km izt. od Daruvara) — Dobra Kuća (7 km s. izt. od Daruvara) — Vukovje (5 km s. izt. od Daruvara) — Daruvar raspršena je grupa partizana kod Dobre Kuće i zaplijenjeno: 2 puške, nešto streljiva i opreme bez vlastitih gubitaka. Gubitci neprijatelja nepoznati.

Posada s. Bastaji pronašla je 1 bacač, 2 strojopuške, nekoliko pušaka i pričuvnih die-lova težkih strojica zakopanih prigodom probijanja iz s. Bastaji prema Daruvaru (Dnevno izvješće br. 231).

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospić — Perušić:

Uz otpor neprijatelja⁴ vršeno je razviđanje prema Konjskom Brdu (3 km s. izt. od Perušića) bez vlastitih gubitaka. Neprijatelj se

³ Kalnički NOP odred

⁴ Otpor pružali dijelovi Prve NOU brigade Šeste divizije. Vidi dok. br. 74 i 135.

povukao i ostavio 12 mrtvih. Plien: 3 puške, 30 granata za bacač, 3 kotla, 7 bombi, 6 gunjeva i 5 konja.

Podhvat za oslobođenje Ličkog Osika i Perušića uspješno je završen.⁵

Podr. Sinja:

18. VIII. partizani su teškim bacačima tukli s. Neorić (10 km z. od Sinja), a 19. VIII. u 5 sati obkolili ovo selo.

Noću 20/21. VIII. palo je Zadvarje u ruke partizana. Podrobnosti nisu poznate. (Izvjешće pukovnika Šimića).

Zrakoplovstvo:

21. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadatke i opskrbu posade Gospić i Koprivnica tvorivom.

Osobitosti:

Noću 18/19. VIII. pobjegla su 2 dočastnika i 2 domobrana iz 10. sati III. bojne 5. gorske pukovnije koji su navodno namjeravali prići u SS postrojbe.

Željeznički promet Sinj — Split nesiguran i otežan radi čestih prekida pruge od partizana.

Zapovjednik SS divizije u Mostaru pismeno naložio izpražnjenje zapadnog logora do 25. VIII., a stožer 6. divizije ima izprazniti »Konak« i napustiti Mostar do 31. VIII. Dovoljio je da u Mostaru ostane samo popunidbeno zapovjedništvo i bolnice.

20. VIII. na streljani kod Broda prigodom bojnog gađanja usljed rasprsnuća granate u ciev lakog bacača — smrtno je ranjen zapovjednik bojne nadsatnik Agičić, a 1 zastavnik, 1 dočastnik i 2 domobrana su teško ranjeni.

Noću 21/22. VIII. u 2.15 sati prema zvuku ustanovljeno je nekoliko neprijateljskih zrakoplova nad širim područjem Zagreba — na srednjoj visini — u smjeru zapada.

ZA TOČNOST:

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)

Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)

Prpić v. r.

(M. P.)⁶

⁵ O ovoj akciji vidi dok. br. 74, 135, 182, 183 i 185.

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska, Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 KOLOVOZA 1943 GOD.
O DEJSTVIMA NA OTOKU BRAČU I O STRIJELJANJU
TALACA NA OTOKU VISU¹**

18 I

8

Telegram

V. P. 10, 22 kolovoza 1943 u 1.35 č.

OD TAKTIČKE KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE — Operativ. odjelj.
KOMANDI V ARMIJ. KORPUSA

„ XVIII „ „

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
--

Br. 11463/op.

Br. 14194

Stiglo 22 kolovoza 1943.

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 21 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Primijećeno je u Zrmanji Vrelu (Knin RD-DT) oko 2.000 ljudi u očekivanju da budu naoružani.

Sektor »Bergamo«: Dana 19 o.m., prilikom akcije iznenađenja na naselje i zonu Bol (Omiš VH-AR), naša jedinica sukobila se sa ustaničkom patrolom, kojoj je zadala ove gubitke: provjereno 8 mrtvih; zaplijenjene 4 puške i (?) ručne bombe.

Utvrđeno je da su ustanici prigodom napada na garnizon Bol 5 o.m. imali 6 mrtvih.

Istoga dana, prilikom pretraživanja mjesta Hvar (Omiš UH-AN), naša patrola je iznenadila dva partizana, koji su uspjeli da pobjegnu ostavivši 2 puške.

Jučer 20 o.m., nakon što je protekao utvrđeni rok za povratak oružja odnesenog od ustanika na Br. Culmine, bilo je strijeljano na Visu 20 talaca. U toku su represalije avionima na mjesta u unutrašnjosti ostrva gdje su primijećene grupe ustanika.

Noću uoči 21 o.m. vatra uznemiravanja na položaje odbranbenog pojasa Makarske bila je učutkana brzom reakcijom naše posade.

Sektor »Zara«: Izviđačka aktivnost i zasjede.

Dana 19 o.m. vatra artiljerije iz Knina na zonu Marica Glavica (Knin SR-DN).

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Vazдушna aktivnost: Bombardovano je naselje i zona Zrmanja Vrelo (Knin RD-DT); izviđanje i održavanje veze Obrovac (Novigrad ON-DV) — Knin i zadarska ostrva; bombardovanje i tučenje malim bombama u zoni kota 192 — o. Vis (SP-AD), Smokovo (SR-AD), Podhumlje (SI-AB), Podselje (SN-AD) i Duboka (SL-AB). — Vedro, more mirno.

General SPIGO
22002108

Prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 1 Operativ. odjelj.
- 1 Informat. „
- 1 Kom. kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 22 KOLOVOZA 1943 GOD.
O NAPADU BIOKOVSKOG NOP ODREDA NA ZADVARJE
I O DEJSTVU TALIJANSKIH JEDINICA U ZONI IZMEĐU
KNINA, DRNIŠA I VRLIKE¹**

18 I

8

Telegram

V.P. 10, 22 kolovoza 1943 u 23.25 č.

OD KOMANDE

XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE — Operativ. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDI V i VI ARMIJ. KORPUSA

Br. 11522/op.

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
--

Br. 14264

Stiglo 23 kolovoza 1943

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 22 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Izgleda da su zorom 21 o.m. jake ustaničke snage sa mnogobrojnim automat. oružjem i minobacačima napale i savladale hrvatski garnizon Zadvarje² (Makarska ZI-BF) nakon više časova borbe.

Noću uoči 22 o.m. prekinuta je željez. pruga između Labina (Šibenik SR-BS) i Primorskog Dolca (SL-BZ). U toku je uspostava i uklanjanje mine koja nije eksplodirala.

Sektor »Bergamo«: Dana 21 o.m. jedinice ganizona Podgora (Makarska ZV-AR) izvršile su nasilno izviđanje prema Drašnicama (XI-AP) naišavši na jako protudejstvo partizana,³ što ih je prisililo da se povuku. Noću uoči 22 o.m. puščana vatra, u cilju uznemiravanja, protiv naših položaja na otpornoj tački Obrovac (Split VK-CF).

Sektor »Zara«: Noću uoči 20 o.m. započeta je akcija čišćenja na ostrvu Dugi Otok. Ubijen je jedan partizan, porušen usta-

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Napad na ovo uporište izvršili dijelovi Biokovskog NOP odreda sa dijelovima Mosorske letеće čete. Vidi dok. br. 104.

³ Odnosi se na dijelove Biokovskog NOP odreda.

nički logor, zaplijenjeno nekoliko ručnih bombi, municija i zapaljena je u zoni Lika (Dugi Otok XI-DE) šuma koja je sklonište partizana.

U zoru započeta je akcija čišćenja u zoni, između Knina, Drniša i Vrlike (Split TR-CU).⁴

Vazdušna aktivnost: Sadejstvujući i pomažući jedinicama koje operišu u zoni Knin, Drniš, Vrlika, bombardovane su, tučene malim bombama i mitraljirane padine sjeverno od Kozjaka (Šibenik TI-TL-DE-CZ), gdje je, uslijed jakog protivavionskog dejstva, uočena grupa od 250 ustanika u pokretu prema Polači (TL-DE); šumovita zona Gaj (SP-CZ), naselje Vrlika, gdje je primijećen sumnjiv pokret, i okolna zona, gdje je tučena malim bombama kolona komore u pokretu prema G. Maovicama (Drvar TN-TP-CU-CS).

Izviđanje nad Zadvarjem (Makarska ZI-BF) i bombardovanje mjesta u unutrašnjosti ostrva Vis.

Ukupno je izvršeno 6 izviđanja i 9 bombardovanja, tučenja malim bombama i mitraljiranja.

Vedro, more mirno.

General SPIGO 18002208

Prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operativ. odjelj.

1 Informat. „ „

1 Kr. karab.

1 Odjeljenju za telekomunikacije

⁴ O ovoj akciji vidi dok. br. 112.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 23 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA KUPČINU, GLINU I ZADVARJE¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 235

(po podatcima primljenim 23. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 22. VIII. u s. Kraljevec (9 km z. od Vel. Trgovišta) partizani su razoružali 7 rizničkih stražara.

Noću 21/22. VIII. u s. Prigorje (6 km z. s. z. od Krapine) zapažena je skupina od oko 150 partizana.²

Podr. Pisarovine: Noću 21/22. VIII. oko 500 partizana (II. i III. bojna XIII. part. brigade i novoformirani Savski odred) napalo je posadu u s. Kupčina³ (5 km j. z. od Pisarovine). Brzom intervencijom naše posade iz Lasinje, Rečice i Šišljavića (6 km j. te 17 i 10 km j. z. od Pisarovine) partizani su razbijeni i protjerani.⁴ — 22. VIII. u s. Bratina (5 km s. z. od Pisarovine) sukobili su se naši odjeli koji su iz Zdenčine i Kupinca upućeni u pomoć ugroženoj Pisarovini sa partizanima. Ukupni neprijateljski gubitci⁵ iznose: 21 mrtav (prebrojano) i 10 zarobljenih. Plien: 2 strojopuške i 17 pušaka. Vlastiti gubitci: 6 mrtvih. — 22. VIII. oko 23 sata red je svuda uzpostavljen i stanje se smirilo.

Prema dobijenoj zapoviedi noću 22/23. VIII. povučena je naša posada iz Lasinje u Jamničku Kiselicu (4 km j. od Pisarovine). U

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 7/1, k. 28.

² Odnosi se na dijelove Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

³ Napad na ovo uporište vršili Treći proleterski bataljon Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Prvi bataljon Turopoljsko-posavskog NOP odreda, a obezbjeđenje napada je vršio Prvi bataljon Trinaeste proleterske brigade. Vidi dok. br. 107 i 116.

⁴ Netačno. Vidi dok. br. 107.

⁵ O gubicima vidi dok. br. 107.

borbama kod s. Bratina učestvovala je 1 talijanska sat.⁶

Podr. Križevaca: Noću 21/22. VIII. u blizini želj. postaje Poljana (6 km j. od Križevaca) partizani su porušili želj. prugu u dužini od 50 metara, a stražu jačine 9 domobrana želj. osiguranja kod mosta 1 km izt. od Poljane zarobili.

Podr. Siska: Prema izkazu seljaka 21. VIII. kod s. Dužice (11 km s. z. od Siska) oko 15 partizana napalo je 1 teretni samovoz. Samovoz su partizani odvezli u nepoznatom smjeru.

Podr. Popovače: 23. VIII. kod želj. postaje Novoselec-Križ (na pruži Dugo Selo — Banova Jaruga) naišao je putnički vlak na minu. Lokomotiva i 4 vagona su uništeni. Ima neutvrđen broj mrtvih i ranjenih.

Podr. Daruvara: Noću 19/20. VIII. iz Poljane (Pakračka Poljana) (8 km izt. od Banove Jaruge) partizani su odvezli 2 vršalice.

Jake partizanske snage⁷ (navodno oko 2000 ljudi) (XVI. part. brigada i dijelovi drugih part. brigada) krenule su navodno noću 21/22. VIII. u dvije kolone i to jedna preko s. Vrijeska, a druga preko s. Koreničani (6 i 12 km s. izt. od Daruvara) iz Bilo Gore u Papuk pl. Ove snage zadržale su se 22. VIII. u dolini potoka Toplica i na Crnom Vrh (6 i 16 km izt. od Daruvara). Jače part. snage⁸ nalaze se još na području: Đakovac — Jasenaš — D. Cepidlake — Lisičine — Kuzma (8 km s. z., 6 km s., 3 km s. z., 5 km izt. j. izt. i 5 km j. izt. od Đulaveca).

Prema izkazu povjerenika kod s. Koreničani partizani su porušili želj. prugu⁹ u dužini od 3 km, a između Vrijeske i Bastaja (9 km s. izt. od Daruvara) porušena je pruga u manjoj mjeri na 3 mjesta.

Prigodom razviđanja iz Daruvara u smjeru Bastaja došlo je kod s. Vrijeske do vatrenog okršaja sa jačom part. skupinom.

Prigodom čišćenja područja: Okučani — Lipik — Banova Jaruga, kod s. Subocka (4 km

⁶ Vidi dok. br. 107.

⁷ i ⁸ Snage Dvanaeste divizije. Vidi dok. br. 140.

⁹ Prugu porušili dijelovi Šesnaeste omladinske brigade »Joža Vlahović«. Vidi dok. br. 140.

j. z. od Lipika) raspršena je skupina od oko 80 partizana. 3 partizana su poginula, dok vlastitih gubitaka nije bilo.

Noću 21/22. VIII. kod s. Kukunjevac (6 km s. z. od Lipika) zarobljena je 1 partizanka i 3 partizana, a zaplijenjena 1 puška.

Podr. Našica:

Prema četnom izvješću jedna nova part. brigada iz Bosne¹⁰ prikuplja se na području s. Granice (10 km j. od Našica), a druge part. skupine oko s. Paučje, Podgorje i Ceremošnjaka (15 km j. j. izt., 11 km j. izt. i 5 km j. j. z. Našica). Izgleda da namjeravaju napasti Našice.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Glina — Petrinja:

Noću 21/22. VIII. odbijen je bez vlastitih gubitaka manji part. napadaj na Glinu.¹¹

Iste noći prigodom izlaska iz Gline partizani su napali 2 naša razviđačka voda. Jedan domobran je ranjen.

22. VIII. 2 km izt. od Gore (6 km j. z. od Petrinje) raspršena je skupina od oko 25 partizana.

Noću 21/22. VIII. približili su se partizani u 2 maha s. Hrastovica (5 km j. od Petrinje), ali su topničkom vatom rastjerani.

22. VIII. između šume Piskornjač i Capraške Poljane (8 i 7 km j. izt. od Siska) naišao je teretni vlak na minu. 1 vagon je izkliznuo.

Podr. Sinj — Split: Stanje oko Sinja se je i dalje pogoršalo.

U okolici Sinja partizani su savladali sve naše milicionerske posade osim u Prugovu, Konjskom i Dicmu (14, 17 i 9 km j. z. od Sinja).

Noću 20/21. VIII. partizani su zauzeli Zadvarje¹² (16 km izt. od Omiša). Posada u Zadvarju je razbijena. Manji dijelovi posade

¹⁰ Netačno. U to vrijeme nijedna jedinica NOV nije dolazila iz Bosne u Slavoniju.

¹¹ Ovaj napad izvršili dijelovi Unske operativne grupe. Vidi dok. br. 135.

¹² Ovo uporište je zauzeo Biokovski NOP odred. Vidi dok. br. 104 i 188.

stižu u Omiš i Imotski. Prije pada Zadvarja posada je uništila streljivo. Put Omiš — Zadvarje je na nekoliko mjesta prekinut. Električna centrala u Zadvarju još je netaknuta.

20. VIII. partizani su zauzeli s. Neorić (10 km z. od Sinja). Bližih podataka još nema.

21. VIII. uslijed sabotaže prekinuta je želj. pruga između Splita i Šibenika. Popravak je u toku.

Zrakoplovstvo: 22. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadatke.

Osobitosti: Noću 20/21. VIII. Beočin (13 km z. j. z. od Petrovaradina) je bombardiran. Oštećene su samo nuzzgrade. U Dunav srušeni zrakoplov biti će izvučen radi ustanovljenja porijekla. Pojednosti još nisu poznate.

ZA TOČNOST:
Pročelnik podhvatnog odjela -
general (Dragojlov)
Dragojlov

Glavar glavnog stožera
general (Prpić)
Prpić v. r.

(M.P.)¹³

¹³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

BR. 190

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 23 KOLOVOZA 1943 GOD. O
NASTAVLJANJU DEJSTVA U ZONI KNIN — DRNIŠ —
VRLIKA I O PUŠTANJU HRVATSKIH OFICIRA ZARO-
BLJENIH KOD ZADVARJA¹**

18 I

8

Predmet: bg.

Telegram

Otp. 23 kolovoza 1943
u 22.15 č.

Pr. 24 kolovoza 1943
u 00.30 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE

Operativ. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDI V i VI ARMIJ. KORPUSA

Br. 11568/op. protokola

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 14350
Stiglo 24 kolovoza 1943

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA 23 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Izgleda da partizani namjeravaju napasti garnizon Imotski (Makarska XP-BA). Hrvatski oficiri zarobljeni u Zadvarju² izgleda da su pušteni.

Sektor »Bergamo«: Dana 22 o. m. pušćana vatra uznemiravanja na otpornu tačku kotu 40 (Divulje TL-BQ). Naša jedinica odmah je očistila zonu, zarobivši dva sumnjiva lica od kojih je jedno ranjeno. Jutros 23 o. m. započela je akcija za normalizovanje prilika na ostrvu Vis.

Poslije atentata, o kom izviješteno dana 18 o. m., danas 23 o. m. umro je dr Jakša Račić.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² O zauzeću ovog uporišta vidi dok. br. 104, 188 i 189.

Sektor »Zara«: Prigodom izviđanja zone Jagodnja (Novigrad NH-NK-DH) nađeno je desetak bajoneta, šaržera za puškomi-traljez i živežnih namirnica.

Dana 21 o. m. naše patrole sukobile su se u zoni Popović (OL-ON-DN-DL) sa ustanicima, ubivši jednoga. Nastavila se akcija na Dugom Otoku. Zaplijenjene su dvije lađe i živež. namirnice i ubijen je jedan partizan. Nastavlja se akcija čišćenja u zoni Knin — Drniš — Vrlika³ (Split TP-CU).

Vazdušna aktivnost: Izviđanje u zoni Knin i davanje pomoći operišućim jedinicama u zoni. Vedro, more malo uzburkano.

General SPIGO 18002308

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operativ. odjelj.

1 Informat. „

1 Kr. karab.

1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 191

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DO-MOBRA NSTVA OD 24 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA DESINIĆ I NA VIJA-DUKT KOD DARUVARA I O BORBI KOD MAJSKIH PO-LJANA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 236

(po podacima primljenim 24. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ludbrega: Noću 22/23. VIII. između želj. postaje Ludbreg i Čukovec (4 km izt. j. izt. od Lud-brega) partizani su porušili želj. prugu u dužini od 15 metara.

³ O ovoj akciji vidi dok. br. 112 i 188.

¹ Dokument, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 8/1, k. 28.

Podr. Zagorja: Noću 17/18. VIII. u s. Luka (10 km j. j. z. od Zaboka), a noću 19/20. VIII. u s. Tuhelj (14 km j. z. od Krapine) skupina od oko 30 partizana naoružana lovačkim puškama spalila je obćinske spise.

Noću 22/23. VIII. part. su napali želj. postaju Ključ (na pruži Zagreb — Varaždin), uništili postajni uređaj a prugu porušili u dužini od oko 35 metara.

Iste noći partizani su napali oruž. postaju Desinić² (10 km z. od Krapine). Gubitci: 1 oružnik ranjen, 1 je nestao, a 8 je zarobljeno.

Prema izvješću posade Varaždin, skupina od navodno oko 400 (?) partizana³ nalazi se u okolici s. Klanjec (15 km j. z. od Krapine a druga skupina od oko 200—300 (?) partizana na području s. G. Jesenje (5 km s. izt. od Krapine). (I. zbornu područje ima ovo provjeriti).

Prigodom krstarenja na tom području 23. VIII. nije se naišlo na partizane.

Podr. Samobora: Prema izvješću glavnog zapovjedništva oruž., noću 20/21. VIII. u s. Purgarija (7 km j. od Samobora) nastanila se skupina od oko 80 partizana sa 50 kola natovarenih pšenicom.

Podr. Sv. Ivan Zeline:

23. VIII. kod s. D. Polonje (3 km s. izt. od Sv. Ivan Zeline) part. su napali ustašku obhodnju. 1 ustaša je ranjen, a 2 partizana poginula.

Podr. Ivanić Grada: Prigodom part. napadaja na osobni vlak iztočno od želj. postaje Širinec (8 km j. izt. od Ivanić Grada) (Dnevno izvješće br. 235) ranjeni su 3 putnika, a ubijena 2 partizana.

Podr. Križevaca: Noću 22/23. VIII. partizani su zapalili želj. postaju Sv. Ivan Žabno i Brezovljani (na pruži Križevci — Bjelovar). Napadaj na mjesto Sv. Ivan Žabno je odbijen. 1 domobran je poginuo, 1 je ranjen, a 6 je nestalo. Partizanski gubitci nisu poznati.

Prema izvješću iz Križevaca 23. VIII. skupljala se jedna part. skupina u šumi Nova-kuša, a druga skupina u šumi Bukovac (5.5 i 9 km j. j. z. od Sv. Ivan Žabna).

² Napad izvršio Udarni bataljon Kalničkog NOP odreda.

³ Riječ je o Kalničkom NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

Podr. Daruvara: 23. VIII. pri ulasku u Sirač (7 km j. j. izt. od Daruvara) naišao je oklopni vlak na part. zasjedu. U pomoć upućene čete protjerale su partizane. Gubitaka nije bilo.

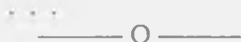
Noću 23/24. VIII. part. su napali posadu na vijaduktu 3 km s. od Pakraca.⁴ Ishod borbe još nije poznat.

Podr. Požege: 23. VIII. nakon ogorčene borbe protjerani su partizani iz s. Velika⁵ (13 km s. od Požege). 20 partizana je poginulo (brojano), a prema izkazu pučanstva partizani su odvezli još više kola mrtvih i ranjenih. Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 10 ranjenih.

Podr. Našica: 22. VIII. na želj. postaji Normanci (20 km izt. s. izt. od Našica) part. su napali osobni vlak. 1 putnik, 2 ustaše, 2 domobrana i 1 ložač su ranjeni, a nekoliko osoba je nestalo. Iz oklopnog vlaka koji je išao izpred osobnog vlaka nestao je jedan ustaša.

Podr. Broda: Noću 23/24. VIII. kod želj. postaje Sibinj (10 km z. od Broda) naišao je teretni vlak na minu. 2 štitna vagona su izkliznula.

Podr. Vinkovaca: Noću 22/23. VIII. u s. Stari Mikanovci (20 km z. od Vinkovaca) part.⁶ su razoružali naš vod za osiguranje vršidbe, odveli 1 zastavnik i 20 domobrana, a nastanbu voda zapalili.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Like: 22. VIII. na putu između Široke Kule i s. Kuzmanovače (10 i 19 km s. izt. od Gospića) tučen je topničkom vatrom neprijateljski povoz, a na visu Lisina (748 — 3 km s. z. od Široke Kule) prikupljena partizanska skupina.

Podr. Gline: 23. VIII. prigodom razviđanja sa crte: Prekopa — Kihalac (3.5 i 5 km s. izt. od Gline) u smjeru: Glinsko Novo Selo — Luščani (7 i 9 km s. izt. od Gline), kao i iz s. Gora (7 km j. z. od Petrinje) u smjeru visa Črkovička i Bileg (2.5 i 4 km j. od s. Gora) na crti: Bileg — Glinsko

⁴ O napadu na vijadukt vidi dok. br. 87, 99, 113, 140, 194, 195 i 197.

⁵ Borbu kod ovog uporišta vodio Drugi bataljon Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 97.

⁶ Napad izvršili dijelovi Diljskog NOP odreda. Vidi dok. br. 119.

Novo Selo — Kosa Šuma — istočni dio s. Majske Poljane (6 i 4 km s. izt. od Gline) naišle su naše čete na jak neprijateljski odpor.⁷ Spomenuta crta bila je 2 puta zauzimana. Vlastiti gubitci: 1 domobran mrtav, 1 ranjen i 15 nestalo, a neprijateljski: 21 mrtav. — Neprijateljske snage na ovoj crti procijenjene su na 1 brigadu sa 10 strojnica i 25 strojopušaka.

Prema izkazu pučanstva, 22. VIII. došla je na područje Topuskog 7. partizanska divizija.⁸

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)⁹

⁷ Vidi dok. br. 135.

⁸ O dolasku Sedme NOU divizije vidi dok. br. 102 i 132.

⁹ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 24 KOLOVOZA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH I NJEMAČKIH JEDINICA U BIHAĆU¹

Telegram

Otp. 24 VIII 43 u 21 č.
Prim. 24 VIII 43 u 22,20 č.

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE

Operativno odjeljenje

i, radi znanja,

KOMANDAMA XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Br. 9443/op. prot.

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
Br. 14411 Stiglo 25 kolovoza 1943

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 24 KOLOVOZA

Informativne vijesti: Izgleda da ustanici u zoni Gospić² nemaju dovoljno municije. Brigada hrvatskih trupa izgleda da se koncentriše u Bihaću, a njemačke trupe u noći uoči 24 o. m. izgleda da su zauzele položaje zapadno od tog mjesta.

Obalski sektor: Primijećen je prekid na putu u blizini V. Ivanke (ZL-GK).

Divizija »Murge«: Normalna aktivnost patrola. Nema šta da se javi.

Divizija »Macerata«: Ujutro 23 o. m. u blizini Lokava odjeljenje telefonista i pratnja gađani su pušćanom vatrom. Protivdejtstvom partizani su natjerani u bjekstvo. Nema nikakvih gubitaka.

Dana 23 o. m. izvršeno je kontrolisanje ovih pravaca: Brod na Kupi — Blatnik (ZI-BL) — Raskrižje (VRH-ZI-BH) i Ravna Gora — Stari Laz — Ravnika — Unka (ZI-AX) — kota 909 (ZL-AX). — Nema šta da se javi.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² U ovoj zoni nalazila se Druga NOU brigada Šeste divizije. Vidi dok. br. 74 i 135.

Noću uoči 24 o. m. svi položaji za zaštitu željeznice između Liča i mosta u Fužinama gađani su rafalima iz automat. oružja i pušćanom vatrom. Nema gubitaka.

Čišćenje zone Lipovac (ZT-BH) — Litorić (ZV-BH), o kom telegram 9412 od 23 o. m., nastavljeno je do Plemenitaša (ZV-BH). Nisu nađeni tragovi baraka u gradnji.

Grupacija Gran. straže: Sinoć 23 o. m. civilni voz koji je dolazio iz Zagreba iskliznuo je, uslijed eksplozije mine, u blizini Meje, između km 673—600 i 637—700. Iskliznula su iz šina 4 putnička vagona. Putnici nisu povređeni. Izvršeno čišćenje dalo je negativan rezultat. Predviđa se uspostava pruge dana 26 o. m.

XIV obalska brigada: Noću uoči 23 o. m. izvršeno je izviđanje s mora, naoružanim motornim brodom, od rta Šilo (VK-AL) do Svidrije (VQ-AB), sa zasjedama na rtu Glavina (VO-AF), u uvali Mala Luka (VQ-GZ) i na bezimenom ostrvu 3 km istočno od ovog mjesta (VU-GZ). Nema što da se javi.

Dana 23 o. m. izvršeno je čišćenje s jedne i s druge strane obalskog kolskog puta između Križišća (AT-US) i Kobilca (AF-VH). Uhapšeno je lice u posjedu male količine eksploziva.

Ostali sektori: Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

Aktivnost avijacije: Bombardovana je pista za spuštanje Pisac (ON-FT) sa dobrim rezultatom. Dalja aktivnost bila je spriječena nepovoljnim atmosferskim prilikama.

Po naređenju:
potp. nač. štaba
ZAPPINO

8 prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 1 Informat. odjelj.
- 2 Operativ. odjelj.
- 1 Kom. kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 193

**IZVJEŠTAJ KOMANDE OSAMNAESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 24 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVIMA
TALIJANSKIH JEDINICA U ZONI KNIN — DRNIŠ —
VRLIKA¹**

18 I
8

Telegram

Datum otpreme: 24 VIII 43
u 20.10 č.

Datum prijema: 25 VIII 43
u 4.10 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE —Operativ. odjelj.
KOMANDI V i VI ARMIJ. KORPUSA

Br. 11609/op. prot.

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 14414
Stiglo 26 kolovoza 1943

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 24 KOLOVOZA

Aktivnost ustanika: Ništa novo.

Sektor »Bergamo«: Jučer 23 o.m. dvije čete 31/4 bersaljerskog izvršile su čišćenje ostrva Vis. Uhapšena su 33 sumnjiva lica. Jutros 24 o.m., uslijed eksplozije mine 2 km sjeverozapadno od blokadnog mjesta u Podgori (Makarska ZV-AR), poginula su trojica i jedan Hrvat civil je ranjen.

Sektor »Zara«: Dana 22 o.m. antikomunističke grupe, prilikom raznih akcija čišćenja, zarobile su u zoni Tinj i Lišane (Novi-grad MH-MK-GH) 12 partizana, dva naoružana lica u zoni Karin (OL-DP), drugu dvojicu u zoni Ostrovica (Žirje PN-CZ). Istoga dana vatra artiljerije u zoni Popović (Novigrad CL-ON-DN-DL) gdje su primijećene grupice ustanika.

Nastavljena je akcija u zoni Knin — Drniš — Vrlika.² Jučer 23 o.m. u 12 časova situacija bila je ova: prva kolona je raspoređena od Oštra Glavica — Radulović do Lokve i kote 527 (Knin TI-DH); druga kolona je zauzela Pakovo Brdo (Šibenik

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² O ovoj akciji vidi dok. br. 112, 188 i 190.

TI-DE); treća kolona je zauzela Kosovicu (SR-CZ) i nalazi se ispod Kozjaka. Nađeno je više leševa partizana. Akcija se nastavlja.

Vazдушna aktivnost: Izviđanje u zoni Muć (Split UK-CD), Gizardavac (UK-BZ), Broćanac (UH-BU) i tučenje malim bombama, mitraljiranje zone Neorić (UM-CD) gdje su primijećeni sumnjivi pokreti; izviđanje, tuć. malim bombama i mitraljiranje zone Bat (Knin TL-CZ), Pakovo Brdo (Šibenik TI-DE), Zadvarje (Makarska ZI-BF) i G. Sitno (Split US-BN).

Rezultati najbolji.

Ukupno su izvršena 4 izviđanja i 6 bombardovanja, tuć. malim bombama i mitraljiranja.

Noću uoči 24 o.m. nad teritorijom Armij. korpusa letjeli su nepoznati avioni.

Vedro, more mirno.

Potpis: general SPIGO

18002408

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

1 Informat. odjelj.

2 Operativ. „

1 Kom. kr. karab.

1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 194

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 25 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA POPOVAČU, VIJADUKT KOD DARUVARA I HRASTOVICU I O DEJSTVIMA TALIJANSKIH JEDINICA U REJONU KNIN — VRLIKA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 237

(po podacima primljenim 25. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ivanić Grada: 24. VIII. na području Novoselec (12 km j.izt. od Ivanić Grada) partizani su napali 2 njemačka samovoza i 1 motor kotač. Motor kotač je izgubljen, dok su samovozi spašeni.

¹ Dokument, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 9/1, k. 28.

Istog dana u 1430 sati part. su napali Popovaču² (15 km s.z. od Kutine) i duševnu bolnicu u istom mjestu. Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo, 2 su ranjena, a 8 zarobljeno. Od oružja je izgubljeno: 2 strojopuške, 1 parabelum i 12 pušaka. Pomoću upućenog pojačanja part. su u 18 sati odbijeni.

Podr. Daruvara: 24. VIII. poslie 16 satne borbe i nakon što je nestalo streljiva, naša posada napustila je vijadukt 3 km s. od Pakraca koga su partizani kako izgleda oštetili.³ Iz Pakraca upućene snage u pomoć posadi vijadukta nisu se mogle probiti. — Gubitci posade vijadukta i četa poslatih u pomoć iznose: 14 mrtvih i 15 ranjenih (među njima 1 častnik).

Istog dana kod Sirača (7 km j. od Daruvara) naišao je oklopni vlak iz Daruvara na porušenu prugu.⁴ Pri povratku u Daruvar između želj. postaje Sirač i Bijela (3 km j. izt. od Daruvara) oklopni vlak je iznenada napadnut od partizana.⁵ Poslie 1 1/2 satne borbe oklopni i radni vlak povukli su se u Daruvar. Gubitci: 1 častnik, 1 dočastnik i 6 domobrana ranjeni, 1 dočastnik i 7 domobrana nestali, a 1 zastavnik zarobljen. Izgubljene su 2 strojopuške, 7 pušaka i 1 samokres. Upućena razviđačka kola policijske bojne 14. pukovnije napadnuta su na južnom rubu s. Miljanovac (6 km j. od Daruvara) pa su se vratila.

Prema izkazu zarobljenika na području južno od Daruvara i oko Pakraca djeluje XII. part. brigada⁶ i Daruvarski odred.⁷

Podr. Broda: 22. VIII. upućene su naše čete u podhvat protiv jače part. skupine na području sjeverno od Broda. Bližih podataka još nema.

— O —

² Napad su izvršili dijelovi Moslavačkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge operativne zone od 2 rujna 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske.

³ Vijadukt je porušen. Vidi dok. br. 87, 99, 113, 140, 191, 195 i 197.

⁴ Minu postavila Pionirska četa. Vidi dok. br. 113 i 140.

⁵ Napad izvršio Četvrti bataljon Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 113 i 140.

⁶ i ⁷ Vidi dok. br. 87, 99, 113 i 140.

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Senja: 22. VIII. partizani su vršili uznemiravajuće napadaje na talijanske postave kod Kri-vog Puta (7 km s. izt. od Senja).

Podr. Glina — Petrinja:

Naše čete koje su 23. VIII. nakon dva juriša zauzele neprijateljski postav na crti: Biljeg — Glinsko Novo Selo — Kosa Šuma — iztoč. dio Majske Poljane (9, 7, 6 i 4 km s. izt. od Gline) (Dnevno izvješće br. 236) povukle su se pred nadmoćnijim neprijateljem⁸ na svoje polazne postave.

24. VIII. 2 km izt. od Gline napadnut je naš razviđački odred jakom part. vatrom⁹ iz smjera Španovac Polje (4 km izt. od Gline) i iz kuća 2 km izt. od Gline. Uz pomoć pričuve odred se je uspio povući u Glinu. Vlastiti gubitci: 3 ranjena i 2 nestala.

Noću 23/24. VIII. part. skupina jačine navodno oko 450 ljudi napadala je u nekoliko navrata našu posadu u s. Hrastovica¹⁰ (5 km j. od Petrinje). Napadaji su odbijeni bez vlastitih gubitaka.

Podr. Gospića: Noću 23/24. VIII. oko Perušića i Divosela (6 km j. od Gospića) i Bilaja (6 km j. izt. od Gospića) bila je samo vatrena djelatnost. Partizani su imali 23 mrtva i ranjena, dok je 1 domobran ranjen.

Podr. Knina: 22. VIII. talijanske čete odpočele su čišćenje područja: Knin — Vrlika (20 km j. izt. od Knina) — Drniš (20 km j.j. z. od Knina).¹¹ Bližih podataka još nema.

Zrakoplovstvo: 24. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće.

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)

Dragojlov

(M. P.)¹²

⁸, ⁹ i ¹⁰ Vidi dok. br. 135.

¹¹ O ovoj akciji vidi dok. br. 112, 188, 190 i 193.

¹² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

BR. 195

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ČETVRTOG GORSKOG
ZDRUGA OD 25 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVU USTA-
ŠKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA U PAKRAČKOJ GORI
I NJEMAČKIH NA BILO GORI¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: DARUVARA	DAN: 25.8.43.	SAT I MINUT: 1850	BROJ: 344
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 26.8.43.	SAT I MINUT: 0045	BROJ: 2336

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: . — . —

Djelovi 4 gor. pukovnije iz **Pakraca** rano u jutro
sa predhodnom topničkom pripremom nadiru u
Pakračku Goru, radi ponovnog osvajanja viadukta.²
Djelovi 12 brigade³ pod pritiskom naših snaga oko
0030 sati povlače se preko — — — — —
— — — — —
— — — — —
— — — — —

U toku borbe po izkazima mještana partizani su
imali velike gubitke.

Pronađena su tri velika groba na **Krndiji**.

Naša dvojica nestalih domobrana vratila su se u
postrojbu (od njih je jedan ranjen).

II/1. gor. zdruga, I. i III. bojna 8. gor. puk., III.
bojna 14. Pol. Njem. puk. i 1./135. rez. grln. reg.
u toku dana vršile podhvat⁴ **Bilo Gora** iztok po za-
povjedi Gruppe West Ia Nr. 505/43. Kdos.

Polazna crta ove skupine: **Đulavec — Bastaji —**
Ivanovo Selo — Grubišno Polje — Vel. Grđevac.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog in-
stituta pod reg. br. 10/1—40, k. 28.

² O borbi kod viadukta vidi dok. br. 87, 99, 113, 140, 191, 194 i 197.

³ Dvanaesta NOU brigada

⁴ O ovoj akciji vidi dok. br. 140.

Dnevni cilj crta: **M. Babina Gora — D. Cjepidlake — Miletinac** — sjev. izlaz **Turčević Polja** — s. **M. Dapčevica** — s. **Lončarica** — **Đakovac**, nije u cijelosti postignut uslijed jakog otpora partizana⁵ u okolicu s. **Đakovac**. Vlastiti gubitci: hrvatskih postrojbi 6 mrtvih, 8 ranjenih i 10 nestalih. U posadama bez događaja.

Broj 638

26/VIII D.

4. GORSKI ZDRUG I-a.

Opazka: Točkicama označena mjesta podpuno nejasna pa je traženo ponavljanje u 0645, u 0735 i 0810 sati.
Do sada nije dobiveno.

⁵ Otpor pružale Osamnaesta i Šesnaesta omladinska brigada. Vidi dok. br. 140.

BR. 196

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 26 KOLOVOZA 1943 GOD.
O DEJSTVU TALIJANSKIH JEDINICA U ZONI KNIN —
DRNIŠ — VRLIKA¹

18 I

8

Telegram

V.P. 10, 26 kolovoza 1943
u 2.15 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE Operativ. odjelj.
i, radi znanja,

KOMANDI V i VI. ARMIJ. KORPUSA

Br. 11652/op.

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 14474
Stiglo 27 kolovoza 1947

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 25 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Ništa novo.

Sektor »Bergamo«: Jučer 24 o. m. nastavljeno je čišćenje ostrva Vis. Zaplijenjeno je nekoliko čamaca u sidrištu Oključno (Omiš SI-AF) i uhapšeno je 10 sumnjivih lica u zoni Široko Br. (RQ-AD). — Jučer 24 o.m., prilikom iskrca-
vanja u Srimi (Žirje QH-CR), antikomunistička grupa Kr. mornarice bila je napadnuta od grupe ustanika sa automat. oružjem koje su postavili u mjestu. Ustanici su bili natjerani u bjekstvo intervencijom jedne druge grupe antikomunista koja se iskrcala u pomenutom mjestu. Zona je odmah raščišćena od jedinice garnizona Vodice (PN-CR) i mornaričke jedinice u Šibeniku. Naši gubici: ranjen je jedan mornar i dva talijanska civilna lica; antikomunistički gubici: 11 mrtvih i 10 ranjenih; partizanski nisu mogli biti utvrđeni.

Sektor »Zara«: Jučer 24 o. m., prilikom čišćenja zone između D. Karina (Novigrad OL-DP) i G. Karina (PI-DN) bio je zarobljen jedan partizan; grupe ustanika povukle su se na kote 517 i 483 (Obaljenica OL-ON-DP).

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

Nastavlja se akcija u zoni Knin — Drniš — Vrlika:² navečer 23 o.m. druga kolona zauzela je kotu 1072 (Kozjak) (Šibenik TL-CZ). Dosada je zaplijenjeno 27 pušaka i tri puškomitraljeza. Partizanski gubici su veliki, ali ih treba provjeriti. Akcija se nastavlja.

Vazдушna aktivnost: U pomoć operišućim jedinicama u zoni D. Karin (Novigrad OL-DP), tučene su malim bombama, bombardovane i mitraljirane kota 452 (ON-DN) i kota 562 (ON-DP), gdje je primijećen pokret, šumice u blizini kote 653 (ON-DP), kote 674 i 644 (PI-DP).

Prilikom izviđanja zone Gata (Omiš VM-BH-BL) uočen je poneki pokret; tučene su malim bombama i mitraljirane južne padine kote 1318 i 1040 (VK-VM-BL) gdje su primijećeni sumnjivi uređaji.

Bombardovan je Stratinovac (Makarska XL-AR), vršeno je izviđanje i održavanje veze Obrovac (Novigrad ON-DV), Knin i zadarska ostrva. Ukupno je izvršeno 5 izviđanja i 6 bombardovanja, tučenja malim bombama i mitraljiranja.

Noću uoči 25 o.m. u Zadru je bila data uzbuna zbog nadlijetanja aviona nepoznate narodnosti.

Vedro, more mirno.

General SPIGO 18002508

Prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operat. odjelj.
- 1 Infor. odjelj.
- 1 Kr. karab.
- 1 Odjeljenju za komunikacije

² O ovoj akciji vidi dok. br. 112, 188, 190, 193 i 194.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 26 KOLOVOZA 1943 GOD. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U PAKRAČKOJ GORI, BILO GORI I ZONI KNIN — VRLIKA — DRNIŠ¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 238

(po podatcima primljenim 26. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Ludbrega: 25. VIII jedna veća part. skupina² došla je u s. Slanje (6 km j.z. od Ludbrega).

25. VIII. kod s. Bukovec (10 km s. izt. od Ludbrega) part. su napali teretni samovoz Zempra i odveli povjerenika Zempra, vozača samovoza i samovoz sa 35 mc. pšenice u smjeru s. Rasinja (9 km j. izt. od Ludbrega).

Podr. Zagorja: Noću 24/25. VIII. 4 km j. z. od Zaboka partizani su porušili želj. prugu.

Podr. Daruvara: 25. VIII. dielovi 4. gorske pukovnije iz Pakraca poslie predhodne topničke pripreme odpočeli su nadiranje u Pakračku Goru radi ponovnog osvajanja vijadukta.³ Dielovi XII. part. brigade⁴ pod pritiskom naših snaga su u povlačenju. Po iskazima mještana partizani su imali velike gubitke.

25. VIII. naše i njemačke čete odpočele su čišćenje iztoč. diela Bilo Gore⁵ sa polazne crte: Đulavec — Bastaji — Ivanovo Selo — Grubišno Polje — Vel. Grđevac (18 i 9 km s. izt., 8 km s. s. izt., 12 km s. s. z. i 22 km s. z. od Daruvara). Dnevni cilj crta: Mala Babina Gora — D. Cepidlake — M. Miletinac — sjeverni rub s. Turčević Polje — M. Dapčevica — Lončarica—vis Šakovac (20, 16 i 14 km s. izt., te 14, 15, 18 i 19 km s. s. i. od Daruvara) nije u cie-

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 10/1, k. 28.

² Dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

³ O borbi kod vijadukta vidi dok. br. 87, 99, 113, 140, 191, 194 i 195.

⁴ Dvanaesta NOU brigada

⁵ O ovoj akciji vidi dok. br. 140 i 195.

losti postignut zbog jakog partizanskog otpora⁶ u okolici s. Đakovac (15 km s.s. izt. od Pakraca). Vlastiti gubitci: 6 mrtvih, 8 ranjenih i 10 nestalih.

Prigodom partizanskog napadaja 24. VIII. na našu posadu kod vijadukta (3 km s. od Pakraca) kao i na oklopni vlak između Sirača i Bijele (Dnevno izvješće br. 237) ukupni vlastiti gubitci⁷ iznose: 1 častnik, 2 dočastnika i 11 domobrana poginuli, 1 častnik, 2 dočastnika i 22 domobrana ranjeni, a 1 častnik i 10 domobrana zarobljeni. Izgubljeno je: 5 strojopuša, 21 puška, 2 strojosamokresa, 3 samokresa i jedan mali bacsč.

Željeznička pruga od Poljane (8 km izt. od Banove Jaruge) do želj. postaje Pčelić razorena je⁸ na više mjesta u ukupnoj dužini od 10 km, a 3 mosta su srušena.

Noću 19/20. VIII. iz s. Vel. Zdenci (5 km j. z. od Grubišnog Polja) partizani su odveli 5 mladića i 3 domobrana koji su bili na dopustu.

Podr. Virovitice: Noću 24/25. VIII. između želj. postaje Virovitica i Špišić Bukovica (6 km s. z. od Virovitice) partizani su minirali 1 most.

25. VIII. kod želj. postaje Pčelić (12 km j. izt. od Virovitice) partizani su napali osobni vlak. Vlak je prošao, ali u njemu ima ranjenih. Bliži podatci se prikupljaju.

Podr. Požege: Noću 18/19. VIII. sa jednog vlastelinstva u s. Marin Dvor (5 km s. z. od Požege) part. su opljačkali 2 vagona žita.⁹

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospića: 23. VIII. talijansko zrakoplovstvo je bombardiralo part. uzletište kod s. Pišac (12 km s. z. od Udbine).

⁶ Otpor pružale Osamnaesta i Šesnaesta omladinska brigada. Vidi dok. br. 140.

⁷ O gubicima vidi dok. br. 113 i 140.

⁸ Prugu razorio diverzantski bataljon Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske. Vidi dok. br. 117.

⁹ Ekonomsku akciju u ovom mjestu izvršili dijelovi Požeškog NOP odreda. Vidi dok. br. 119.

Podr. Gline:

Noću 24/25. VIII. jake part. skupine napale su naše postrojbe u s. Gređani¹⁰ (jedna straža) (6 km z. j. z. od Gline), Glini i Gori (12 km s. izt. od Gline). Napadaji na Gređane i Glinu su odbijeni bez vlastitih gubitaka, dok su kod Gore partizani¹¹ zauzeli 3 bunkera. Posada je imala veće gubitke koji još do sada nisu poznati zbog prekida b.b. spoja između Petrinje i Gline. 25. VIII. u jutro partizani su se povukli u nepoznatom smjeru. Posada u s. Gora je pojačana.

Podr. Knina:

23. VIII. talijanske čete su nastavile čišćenje područja: Knin — Vrlika — Drniš.¹² Bližih podataka još nema.

...

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)¹³

¹⁰ i ¹¹ Vidi dok. br. 98, 106, 115, 135, 198, 200 i 203.

¹² Vidi dok. br. 112, 188, 190, 193; 194 i 196.

¹³ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

BR. 198

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIKA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 26 KOLOVOZA 1943 GOD. O GUBICIMA U BORBI KOD GORE I O POJAVI BRIGADA NOV I PO HRVATSKE U OKOLINI GLINE¹

ZAPOVJEDNIČTVO I. ZBORNOG PODRUČJA

Glavnostožerni odjel

Op. br. 2834/taj.

U Zagrebu, dne 26. kolovoza 1943

»Veoma žurno«

Predmet: Dnevno izvješće.

IZP. za 26. VIII. do 18 sati.

T a j n o !

1. — GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA. —
(Operativni odjel)
2. — GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA. —
(Izvještajni odjel)

Savezno zapovjedi Glstožera Op. br. 3219/taj. od 9. VIII. 1942. dostavlja se sljedeće dnevno izvješće:

(Sekcija mjerilo 1:100.000)

1. A. — KRATKA OCIENA SITUACIJE:

Bez osobitih promjena.

1. B. — DJELATNOST PODREĐENIH ČETA I POJEDINOSTI
O NEPRIJATELJU:

Podhvatno područje Zagreb:

1. — Prema izvještaju kotarskog predstojnika iz D. Stubice: noću 25/26. VIII. o.g. jedna partizanska skupina nepoznate jačine spalila je pismohranu u općini Bistra² (13 km s.z. od Zagreba).

2. — 26. VIII. o.g. prilikom razviđanja XIII. ustaške bojne (20 domobrana 1. sati), napadnuta je ova obhodnja kod s. Hartje (20 km z.j.z. od Samobora) od manje partizanske skupine. U borbi 1 ustaša ranjen.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1—25, k. 28.

² Vidi dok. br. 200.

Podhvatno područje Varaždin:

1. — Noću 25/26. ov. mj. jedna partizanska skupina došla je u s. Jalžabet (13 km j.i. od Varaždina) i odnela 30—40 m.c. žita.

2. — Prema izvještaju oružničkog krila u Varaždinu nalazi se skupina od 800 partizana³ u prostoru Taborgrad — V. Gora — Vinogora (2 z., 3 s., 2 1/2 s.i. od Desinića). Stožer ove grupe u s. Desinić (16 z. od Krapine). Straže ove skupine postavljene su do s. Tuhelj i Pregrada (11 j. i., 6 i. od Desinića).

Podhvatno područje Sisak:

1. — Prema izvještaju doušnika treba da dođe u prostor Glina preko s. Žirovac (25 j. od Gline) jedna partizanska motorizirana (?) brigada.

2. — Ustanovljeno je, da se južno od Gline u prostoru Majske Poljane — Brnjeuška — Buzeta (4 i., 8 i., 8 j. od Gline) nalaze tri brigade.⁴

3. — Gubitci kod Gore:⁵ 1 domobran mrtav, 1 zastavnik i 6 domobrana ranjeni, 139 domobrana (od kojih se 26. VIII. o.g. 15 vratilo) nestali. Gubitci u tvorivu: 100 pušaka, 1 strojnica, 2 strojopuške, 1 srednji i 1 laki bacač.

4. — 26. VIII. o.g. razviđanje dielova 5. gorske pukovnije bez događaja.—

1. C.:./., 2. i 3. NIJE BILO.

Opazka: Satnik Sirovatka, bivši glavar stožera V. gorskog zdruga, a sada na službi u V. gorskoj pukovniiji, prebjegao je danas oko 11.00 sati na motor-kotaču partizanima prije nego što je trebao biti uhićen, zbog suradnje s partizanima.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

PO OVLAŠĆENJU ZAPOVJEDNIKA
PROČELNIK BOJNIK

(Šteger)

Šteger

Pisano po sastavku koji je
u spisima pod op. br. 8227/taj. Brolich

27/VIII D

³ Odnosi se na Kalnički NOP određ. Vidi dok. br. 145.

⁴ Vidi dok. br. 135.

⁵ O borbi i gubicima kod ovog uporišta vidi dok. br. 98, 106, 115, 197, 200 i 203.

BR. 199

IZVJEŠTAJ KOMANDE OSAMNAESTOG ARMIJSKOG
KORPUSA OD 27 KOLOVOZA 1943 GOD. O ZAVRŠETKU
DEJSTAVA U ZONI KNIN — DRNIŠ — VRLIKA¹

18 I°
8

Telegram

V. P. 10, 27 VIII 43 u 1.20 č.

OD KOMANDE

XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE — Operativ. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDI V i VI ARMIJ. KORPUSA

Br. 11695/op.

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
Br. 14539 Stiglo 27 kolovoza 1943

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 26 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Noću uoči 26 o. m. željez. pruga Split — Sinj prekinuta je skidanjem tračnica između Grla i Kurtovića (UO-BS).

Radovi oko opravke su u toku.

Sektor »Bergamo«: Noću uoči 25 o. m. intervencijom naše jedinice primorana je jaka partizanska patrola sa autom. oružjem, u zasjedi na koti 189 (Kalvarije) (Makarska ZR-AV), da se povuče.

Jučer 25 o.m. nastavljeno je čišćenje ostrva Vis. — Zapaljene su tri kuće koje pripadaju ustanicima i uhapšen je jedan partizan koji je s njima povezan.

Prilikom sahrane antikomunista koji su poginuli u Srimi pratnja je odbila napad grupice ustanika, koji su ostavili na terenu jednog mrtvog. Zaplijenjena je jedna puška i municija. Jučer 25 o.m. vatra u cilju uznemiravanja iz automatskog oružja protiv domobranskog bataljona na vježbi bila je učut-

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

kana artiljerijskom vatrom, koja je natjerala u bjekstvo ustanike u busiji na visovima sjeverno od Dugog Rata (Omiš VH-BH).

Sektor »Zara«: Dana 24 o. m. završena je bez gubitaka akcija u zoni D. Karin (Novigrad OL-DP), o kojoj izvješteno jučer 25 o.m.

Formacije ustanika pritisnute od naših jedinica i uspješno tučene od avijacije bile su prisiljene da napuste položaje i da se razidu preko Zelengrada (PI-PL-DP). Zarobljeno je 8 partizana, zaplijenjeno nekoliko bombi, jedna puška, jedan pištolj.

Navečer 24 o.m. završena je akcija u zoni Knin — Drniš — Vrlika.² Četničke jedinice koje su se sukobile noću uoči 24 o. m i sljedećeg jutra sa nadmoćnim partizanskim snagama preko Kunice (Split TN-CU) bile su prisiljene da se povuku na položaje — kota 1101 (Kunica) i kota 988 (Kuk TN-CU). Druge jedinice izdržale su borbe sa jakim partizanskim formacijama na dostignutim položajima dana 23 o. m.

Uvečer 24 o. m. sve četničke kolone vratile su se u svoja sjedišta zbog nedostatka municije.

Naši gubici: 5 bersaljera ranjeno; četnički gubici: nekoliko mrtvih i nekoliko desetina ranjenih; partizanski: nekoliko stotina što mrtvih što ranjenih.

Noću uoči 25 o.m. partizanske patrole izvršile su akcije u cilju uznemiravanja protiv hrvatskog garnizona Vrpolje (Knin SP-DN) i četničkih garnizona Dundari i Bradaši (SN-DL). Akcija za uznemiravanje protiv četnika razvila se u borbu koja je još sada u toku. Dosada provjereni gubici: kod četnika 3 mrtva, kod partizana 15 mrtvih.

Vedro, more mirno.

general SPIGO

Prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operativ. odjelj.
- 1 Informativ. „
- 1 Kom kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

² Vidi dok. br. 112, 188, 190, 193, 194, 196 i 197.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 27 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVIMA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE SJEVERNO I JUŽNO OD SAVE I KUPE, O GUBICIMA U BORBI KOD GORE I O AKCIJI TALIJANSKIH JEDINICA U ZONI KNIN — VRLIKA — DRNIŠ¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 239

(po podatcima primljenim 27. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Noću 25/26. VIII. u s. Jalžabet (13 km j. izt. od Varaždina) partizani su odnieli nešto žita.

Prema izvješću oruž. krila u Varaždinu, skupina od navodno oko 800 partizana² nalazi se na području Taborgrad — Vinogora i V. Gora (8 i 4 km z., te 4.5 km s. z. od Pregrade). Stožer ove skupine je u s. Desinić (6 km z. j. z. od Pregrade), a straže u Pregradi (9 km z. od Krapine) i u s. Tuhelj (9 km j. od Pregrade).

Noću 25/26. VIII. u s. D. Bistra (13 km s. z. od Zagreba) partizani su spalili obćinske spise.

Podr. Žumberka: 26. VIII. kod s. Hartje (17 km s. z. od Jastrebarskog part. su napali ustašku obhodbu. 1 ustaša je ranjen.

Podr. Jastrebarskog: Noću 25/26. VIII. odbijen je part. napadaj na želj. postaju Zdenčina (7 km s. izt. od Jastrebarskog).

Podr. Daruvara: 26. VIII. bila je jača djelatnost partizana na području između Pakraca i Pakračke Poljane (16 km z. od Pakraca). Most kod Bijele (3 km j. izt. od Poljane) se popravljja, dok je vijadukt 3 km s. od Pakraca jako oštećen (porušen srednji stub) te će opravka dulje trajati.

Noću 26/27. VIII. partizani su izvršili manji vatreni prepad na s. Bastaji (9 km s. izt. od Daruvara).

¹ Dokumentat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 11/1, k. 28.

² Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 145.

Podr. Okučani — Nova

Gradiška: 26. VIII. 5 km z. s. z. od Okučana naišao je teretni vlak na minu. Stroj i 5 vagona su se prevalili.

Istog dana oko 30 partizana su napali stražu kod želj. stajališta Zapolje (na pruži Nova Gradiška — Brod), ovu raspršili, a želj. stajalište i 1 bunker zapalili. Za sudbinu 3 domobrana se ne zna.

Podr. Požege: 24. VIII. odbijen je part. napadaj na skladište streljiva kod Požege.

Podr. Zagreba: 24. VIII. oko 21.30 sati pobjegli su sa straže kod Tomislavovog Doma na Sljemenu 1 domobranski vodnik i 2 domobrana i sa sobom odneli 1 strojopušku i 2 puške.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: Noću 25/26. VIII. odbijen je bez vlastitih gubitaka part. napadaj na karlovački vodovod i stražu kod s. Dubovac (2.5 km s. z. od Karlovca).

Podr. Gline: I. zbornu područje javlja da je utvrđeno da se na području: Majske Poljane — Brnjeuška — Buzeta (4 i 7 km izt. te 7 km j. od Gline) nalaze 3 part brigade³ (zapovjeđena je provjera).

Noću 24/25. VIII. prigodom part. napadaja na našu posadu u s. Gora⁴ (12 km s. izt. od Gline) (Dnevno izvješće br. 238) naši gubitci iznose: 1 domobran poginuo, 1 zastavnik i 6 domobrana su ranjeni, a 124 domobrana nestala. Izgubljeno je: 1 teški i 1 laki bacač, 1 strojica, 2 strojopuške i 100 pušaka.

Podr. Knina: 24. VIII. talijanske čete nastavile su čišćenje područja: Knin — Vrlika — Drniš.⁵ 33 sumnjive osobe su uhićene.

³ Vidi dok. br. 135.

⁴ Napad na ovo uporište izvršile jedinice Unske operativne grupe. Vidi dok. br. 98, 106, 115, 135, 197, 198 i 203.

⁵ Vidi dok. br. 112, 188, 190, 193, 194, 196, 197 i 199.

Zrakoplovstvo: 26. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće.

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)
Dragojlov

(M. P.)⁶

BR. 201

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 27 KOLOVOZA 1943 GOD. O SPUŠTANJU PROTIVAVIONIJSKIH TOPOVA OD STRANE ENGLJSKIH AVIONA JEDINICAMA NOV I PO HRVATSKE NA SEKTORU ŽUTE LOKVE¹

Telegram

V.P. 10, 27 VIII 43 u 22 č.

OD KOMANDE V ARMIJE KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE

i, radi znanja,

KOMANDAMA XI I XVIII ARMIJE KORPUSA

Br. 9529/op.

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
Br. 14601 Stiglo 28 kolovoza 1943

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operativ. odjelj.

1 Informat. odjelj.

1 Kr. karab

1 Odjeljenju za telekomunikacije

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 27 KOLOVOZA

Informativne vijesti: od jutros uhvaćenog zarobljenika na sektoru Žuta Lokva: »noću uoči 26 o.m. engleski avioni spustili su na neodređenom mjestu dva mala protivavionska topa uz

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

prethodnu signalizaciju sa zemlje vatrama raspoređenim u krugu. Tri grupe, od stotinjak ljudi svaka, razmještene su u Upali (kota 575) i Žutoj Lokvi (GU-ZT)«. ²

Divizija »Murge«: Ujutro 27 o. m. izvršen je napad na prednje utvrđenje sjeverno od Bilinovca (Senj ZR-GU) iznenadivši istureno partizansko mjesto u jačini od 30 ljudi i zadavši mu ove provjerene gubitke: 4 mrtva, među kojima je vođa formacije, 10 ranjenih. Zarobljen je jedan partizan i zaplijenjene su dvije puške Mauzer. Na našoj strani nema nikakvih gubitaka.

Sektor Gospić: Ništa novo.

Divizija »Macerata«: Jučer 26 o. m. izvršeno je kontrolisanje sljedećih pravaca: Brod na Kupi, D. Dragomalj (Sušak VU-BH), Gusti Laz (VS-BH) i Ravna Gora, Uglješ (Ogulin ZP-BD), kota 933 (ZP-AX), Sušica — Jablan (ZP-ZR-BD). Nema ništa da se javi.

Između Tounja (Ogulin XV-AR) i Košara (XV-AP) pratnja i civilni radnici, koji su dodijeljeni za održavanje željez. pruge, bili su gađani rafalima iz automat. oružja. Protudejstvom partizani su bili rastjerani. Nikakvi gubici na našoj strani.

Noću uoči 27 o.m. vatra u cilju uznemiravanja protiv posade u Delnicama, bez posljedica.

V grupacija Gran. straže: Danas 27 o. m. nastavljeno je čišćenje zone Tuhobić (Sušak VH-AX), Bloško (VH-AX) i Rogozno (VK-AX), naišavši na tragove kuda su partizani prolazili. Ništa značajno.

XIV obalska brigada: Jutros 27 o. m. izvršeno je čišćenje zone Vranja (Sušak VS-AL), gdje je primijećena grupa od oko dva-desetak partizana. Ništa značajno.

Sektor Karlobag: Situacija je nepromijenjena.

Aktivnost avijacije: jučer 26 o. m. vršeno je kontrolno izviđanje zone Lovinac (Novigrad ON-EQ), Medak (NH-EZ), Divoselo (KI-FG), Papuča (NK-EU).

General Scuero 2002708

² U originalu, preko ovoga odjeljka napisano crvenim mastilom: »A V korpus nije u stanju da preduzme akciju da opkoli tih 200 ljudi u Žutoj Lokvi i da ih zarobi. Da smo mi bili na njihovom mjestu, ustanici bi nas sve zarobili. Baš je očajno!

BR. 202

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ČETVRTOG GORSKOG
ZDRUGA OD 27 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVU NJE-
MAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH JEDINICA NA
BILO GORU¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: DARUVARA	DAN: 27.8.43.	SAT I MINUT: 2200	Broj: 406
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 27.8.43.	SAT I MINUT: 2400	Broj: 2566

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL

SPOJ: . — . —

U toku dana I. i III. 8. gor. puk., II. I. gor. zdruga ojačana sa dvije njem. bojne vršile podhvat u iztočnom dielu **Bilo Gore**,² sa crte: **Dulavec — Bastaji — Ivanovo Selo — Grubišno Polje** napredovale su naše snage uz manji odpor³ do crte: **Dabinac — M. Breg**, gdje su prenoćile.

Ovaj poduhvat vršen je uz sudjelovanje postrojbi sa crte: **Suho Polje — Virovitica — Špišić Bukovica** u južnom smjeru.

Naše postrojbe sa ovim postrojbama u toku dana nisu uhvatile spoja. Gubitaka nema — neprijateljski nepoznati.

Pri razviđanju iz **Daruvara** i **Pakraca** i osiguranju radova kod popravka mosta na rijeci **Bijela** kod **Poljana** nije bilo dodira sa odmetnicima.

U noći 25. na 26. o.m. zrakoplovi nepoznatog broja i narodnosti bacili su iznad **Zaila** i **Zvečeva** oružje i odjeću partizanima.

Sporazumjevanje vršeno je pomoću crvenih svjetlećih naboja.

U posadama bez događaja.

Broj 652

4. GORSKI ZDRUG I-a.
28/VIII D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 12/1—36, k. 28.

² O ovoj akciji vidi dok. br. 140, 195 i 197.

³ Otpor pružali dijelovi Dvanaeste divizije. Vidi dok. br. 140.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRA NSTVA OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. O NASTAVKU DEJSTAVA NJEMAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRA NSKIH JEDINICA NA BILO GORU I TALIJANSKIH U ZONI KNIN — DRNIŠ — VRLIKA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 240

(po podacima primljenim 28. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Obćenito: U posljednje vrijeme učestali su partizanski napadaji na samovoze koje partizani upotrebljavaju za svoje svrhe.

Podr. Zagorja: Noću 26/27. VIII. partizani su napali Klanjec² (16 km j.z. od Krapine), gdje su nakon kraće borbe razoružali oružničku i rizničku stražu, a zapalili spise u oruž. postaji, občini i ustaškom logoru. Po izvršenom napadaju partizani koji su došli iz smjera s. Desinić i Tuheljske Toplice (12.5 km s.z. i 3.5 km s. izt. od Klanjca) povukli su se u smjeru Zaboka.

Iste noći skupina od 8 partizana i 2 partizanke zapalila je 6 baraka državne domoradne službe kod Dv. Gređice³ (3 km j.z. od Zaboka) i zarobila 3 častnika, 9 dočastnika i 130 domoradnika. Istodobno partizani su pripucavali na mjesto i oruž. postaju Zabok. Gubitaka nije bilo.

Noću 27/28. VIII. jača partizanska skupina napala je Sv. Križ-Začretje (5 km j. izt. od Krapinskih Toplica) gdje je razoružala i zarobila stražu. Po izvršenom napadaju partizani su se povukli u smjeru s. Mirkovec (2 km s. izt. od Zaboka).

Podr. Koprivnice: 25. VIII. kod želj. postaje Lepavina (12 km j.z. od Koprivnice) partizani su porušili želj. most⁴ te se potom povukli u smjeru s. Vel. Poganac (12 km j. od Ludbrega).

¹ Dokument umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 12/1, k. 28.

² i ³ Napad na ova uporišta izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

⁴ Most porušili dijelovi Kalničkog NOP odreda. Vidi dok. br. 145.

Noću 26/27. VIII. partizanska skupina nepoznate jačine napala je oruž. postaju Sokolovac (10 km j.z. od Koprivnice) i zarobila 14 oružnika. — Istodobno između Sokolovca i Rijeke (5 km j.z. od Koprivnice) partizani su porušili željezničku prugu.

Noću 26/27. VIII. kod želj. postaje Subotica (6 km z.s.z. od Koprivnice) partizani su porušili želj. most a kod s. Rasinja (9 km z.s.z. od Koprivnice) zarobili stražu želj. osiguranja jačine 16 momaka, a želj. prugu porušili.

Iste noći partizani su napali želj. postaju i rudnik Bregi (7 km j. izt. od Koprivnice), zarobili nekoliko domobrana, a na želj. postaji i u rudniku pljačkali.

Podr. Ivanić Grada: 25. VIII. kod s. Draganac (20 km s. izt. od Ivanić Grada) partizani su iz autobusa odveli 12 mladića koji su se vozili na stavnju u Bjelovar.

Posljednjih dana partizani su iz sela oko Križa (10 km izt. j. izt. od Ivanić Grada) odveli veći broj unovačenih mladića.

Podr. Siska: 27. VIII. jaka partizanska skupina je podpuno uništila i opljačkala državno dobro u s. Šašna Greda (10 km izt. od Siska), sa koga je odvela preko 400 komada razne stoke, a zapalila 25 vagona sijena.

Podr. Bilo Gore: 27. VIII. njemačke i naše čete nastavile su čišćenje istočnog diela Bilo Gore.⁵ Sa crte: Đulavec — Bastaji (18 i 9 km s. izt. od Daruvara) — Ivanovo Selo (9 km s. od Daruvara) — Grubišno Polje napredovale su naše čete uz manji neprijateljski otpor do crte: Dabinac — M. Breg (7 i 11 km s.z. od Đulaveca). — U ovom podhvalu sudjeluju i postrojbe sa crte: Suhopolje (9 km izt. j. izt. od Virovitice) — Virovitica — Špišić Bukovica (7 km z.s.z. od Virovitice) u južnom smjeru. Čete koje nadiru sa juga u toku 27. VIII. još nisu uhvatile spoj sa četama koje djeluju sa sjevera u južnom smjeru. Vlastitih gubitaka nije bilo, dok neprijateljski nisu poznati.

⁵ O ovoj akciji vidi dok. br. 140, 195, 197 i 202.

Podr. Virovitice: 24. VIII. protjerane su bez vlastitih gubitaka part. razvidnice koje su se približile Virovitici.

Podr. Daruvara: Noću 25/26. VIII. neki zrakoplovi nepoznate narodnosti bacili su iznad Zajla i Zvečeva (15 i 25 km izt. j. izt. od Daruvara) oružje i odjeću partizanima. Sporazumijevanje je vršeno pomoću crvenih svjetlećih naboja.

Prema izvješću grupe West, XII. part. brigada⁶ sa područja istočno i jugoistočno od Daruvara krenula je u Papuk pl.

26. VIII. kod s. Repušnica (15 km z.s.z. od Banove Jaruge) 3 partizana su zaustavili teretni samovoz petrolejskog društva, putnike pustili, a sa samovozom se odvezli u južnom smjeru.

Istog dana partizani su izvršili kratak vatretni prepad na Daruvar.

Podr. Požege: Noću 26/27. VIII. kod želj. mosta 2 km izt. od Požege protjerana je jača partizanska razvidnica.

Dielovi XVII.⁷ i XXI.⁸ partizanske brigade nalaze se na području s. Duzluk (23 km s. izt. od Požege), a glavne snage ovih brigada na području s. Paka (29 km izt. j. izt. od Požege). — Utvrđeno je da se kod ovih brigada nalaze 2 engleska agenta, koji navodno surađuju u preustrojtstvu part. snaga.

U šumama južno od puta: Požega — Pleternica (10 km izt. j. izt. od Požege) nalaze se jače partizanske skupine.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Senja: 25. VIII. kod Žute Lokve (13 km izt. od Senja) skupina od oko 100 partizana napala je talijanski mehanički vod. 8 talijanskih vojnika je poginulo, a 4 su ranjena. — Represalijske su u toku.

⁶ Riječ je o snagama Dvanaeste divizije. Vidi dok. br. 140.

⁷ i ⁸ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Desete divizije od 3 rujna 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske.

DRUGO IZVIJEŠĆE BR. 240

/po podatcima prijaljenima 29.VIII.1943 godine do 9 sati/.

A/ IZVIJEŠĆE OD R. RAVE I KUPA

Podr. Koprivnica

U posljednje vrijeme nastali su partisanski napadaji na stanovite koje partizani upotrebljavaju za svoje svrhe.

Podr. Koprivnica

Noću 26/27.VIII. partizani su napali Klanjec /15 km j.z. od Krapine/, gdje su nakon kraće borbe rasora-
bili oružaniku i razničku stražu, a zapalili spise u oruž. pos-
taji, obični i vatrenom logoru. Po izvršenom napadu partizani koji su došli iz smjera s. Drenja i Kobiljake Koplje
/12,5 km s.s. i 3,5 km s.ist. od Klanjca/ povukli su se u
smjeru Baboka.

Iste noći skupina od 8 partizana i 2 parti-
sanke napadala je 6 baraka državne domaćinske službe kod
Dv. Gradca /5 km j.z. od Baboka/ i zarobila 3 čestnika, 9
domaćinika i 150 domaćinika. Istodobno partizani su pripo-
stavili na mjesto i oruž. postaju Babok. Gubitaka nije bilo.

Noću 27/28.VIII. jača partisanska skupina nap-
ala je Sv. Kriš. Zaštitu /5 km j.ist. od Krapinskih Koplja/
gdje je rasoračila i zarobila stražu. Po izvršenom napadu
partizani su se povukli u smjeru s. Kirovca /2 km s.ist. od
Baboka/.

Podr. Koprivnica

25.VIII. kod Šelj. postaje Legavina /12 km j.z.
od Koprivnice/ partizani su porušili Šelj. most te su potom
povukli u smjeru s. Vel. Pogorac /12 km j. od Lučkrege/.

Noću 26/27.VIII. partisanska skupina napadala
jačinu napala je oruž. postaju Sokolovac /10 km j.z. od K-
oprivnice/ i zarobila 14 oružnika. Istodobno imala je Sokol-
ovca i Rijeke /5 km j.z. od Koprivnice/ partizani su poru-
šili željezničku prugu.

Noću 26/27.VIII. kod Šelj. postaje Šabotica /6 km
s.s. od Koprivnice/ partizani su porušili Šelj. most a kod
s. Masinje /9 km s.s. od Koprivnice/ zarobili stražu Šelj.
osiguranja jačine 16 osoba, a Šelj. prugu porušili.

Iste noći partizani su napali Šelj. postaju i
rudnik Bregi /7 km j.ist. od Koprivnice/ zarobili nekoliko
domaćinika, a na Šelj. postaji i u rudniku pljačkali.

Podr. Ivančić Grada

25.VIII. kod s. Dragana /20 km s.ist. od Ivanič
Grada/ partizani su iz autobusa odveli 12 mladića koji su
se vozili na staciju u Bjelovar.

Posljednjih dana partizani su iz sela oko Kri-
la /10 km ist. j.ist. od Ivanič Grada/ odveli veći broj uno-
važenih mladića.

Podr. Siska

27.VIII. jača partisanska skupina je podgurno
uništila i opljačkala državno dobro u s. Bašna Grada /10 km
ist. od Siska/, a koga je odvela preko 400 komada razne sto-
ke, a zapalila 25 vagona siroma.

Podr. Bilo Gore

27.VIII. njemačke i naše čete nastavile su
čišćenje istočnog dijela Bilo Gore. Sa oruž. Dujlovac-Bastoji
/18 i 9 km s.ist. od Daruvara/-Ivanovo Selo /29 km s. od Da-
ruvara/-Grubisno Polje napredovale su naše čete uz manji
neprijateljski otpor do oruž. Dujlovac-Bastoji /7 i 11 km
s.s. od Dujlovca/. U ovom podhvatu sudjelovali i partizani
sa oruž. Dubopolje /9 km ist. j.ist. od Virovitice/-Viroviti-
ca - Špišić Bukovica /7 km s.s. od Virovitice/ a južnom
smjeru čete koje nadiru sa juga u toku 27.VIII. još nisu
stigle spoj sa četama koje djeluju sa sjevera u južnom
smjeru. Vlastitih gubitaka nije bilo, dok neprijateljski ni-
su poznati.

Podr. Gline:

27. VIII. jedan km jugozapadno od Prekope (4 km s. izt. od Gline) skupina od oko 70 partizana napala je jednu domobransku sat. Vlastiti gubitci: 1 častnik (zapovjednik sati) ranjen i zarobljen, 1 domobran poginuo, 4 domobrana zarobljena, a 19 ih je nestalo. Istodobno kod mosta na cesti kod Prekope skupina od oko 100 partizana napala je autobus: Glina — Petrinja i odvela sve muškarce (od kojih 10 pozvatih novaka) skupa sa autobusom u Majske Poljane (4 km izt. od Gline). — Pred upućenom potjerom partizani su se povukli u smjeru s. Hađer (5 km s. izt. od Gline).

Točno ustanovljeni tvarni gubici prigodom part. napadaja noću 24/25. VIII. na našu posadu u s. Gora⁹ (12 km s. izt. od Gline) (Dnevno izvješće broj 238 i 239) iznose: 2 mala bacača, 1 strojica, 5 strojopušaka, 25¹⁰ pušaka (a ne 100), 6 samokresa, 1 signalni samokres, 1 ciev za srednji bacač, 13 poljskih kuhinja i razno streljivo.

Prema izkazu povjerenika partizani oko Gline navodno očekuju dolazak jedne brigade kada namjeravaju napasti Glinu.

Podr. Knina:

25. VIII. talijanske čete su nastavile čišćenje područja: Knin — Drniš — Vrlika.¹¹ U raznim okršajima zadani su neprijatelju osjetni gubitci. Plien: 3 strojopuške i 27 pušaka.

Zrakoplovstvo:

27. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadatke.

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)

Dragojlov

(M. P.)¹²

⁹ O borbi i gubicima kod ovog uporišta vidi dok. br. 98, 106, 115, 175, 197, 198 i 200.

¹⁰ O broju zaplijenjenih pušaka vidi dok. br. 198 i 115.

¹¹ Vidi dok. br. 112, 188, 190, 193, 194, 196, 197, 199 i 200.

¹² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

BR. 204

**IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD.
O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U
ZONI KNINA I O TALIJANSKOJ AKCIJI NA HRVACE¹**

18 I

8

Telegram

Otp. 28 VIII 43 u 19.30 č.

Pr. 29 VIII 43 u 1.00 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE — Operativ. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDI V I VI ARMIJ. KORPUSA

Br. 11799/op.

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 14654
Stiglo 29 kolovoza 1943

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 28 KOLOVOZA

Aktivnost ustanika: Primijećena je jaka koncentracija² u zoni Zrmanja (Knin RO-DR-DT), Pokrovnik,³ Palnovo⁴ (SI-SN-DR) i Oton (SI-SL-DP).

Sektor »Bergamo«: Dana 25 o. m. mješovita jedinica posade iz Makarske, prenijevši se morskim putem u Bašku Vodu (Makarska ZN-AX), raščistila je pomenutu zonu, Promaljinu (ZP-AX)* i Bratuš (ZP-AV). U zoni Veprića (ZR-AV) bila je gađana ponekim rafalom iz automat. oružja.

Nađeno je nekoliko šaržera za mitraljez i razni materijal.

Zorom 28 o. m. bataljon, manevrišući iz Sinja, započeo je nasilno izviđanje na Hrvace (Split US-CK), naišavši u zoni Karakašice (US-VH-CF) na jak otpor od strane jakih partizanskih grupa, kojima je zadao gubitke, koji još nisu utvrđeni. Mi smo imali dva ranjena.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Riječ je o dijelovima jedinica Kninskog sektora.

³ Nije jasno na koje se mjesto misli.

⁴ Vjerovatno Plavno.

Sektor »Zara«: Dana 26 o. m. četnička patrola sukobila se u blizini Bos. Grahova (Drvar TN-DT) sa ustanicima, kojima je zadala ove gubitke: pet mrtvih i ranjen je komandant 5-e bosanske divizije.

Noću uoči 27 o. m. dijelovi Kr. karab., Kr. fin. straže i 7-a antikomunistička grupa, prilikom čišćenja ostrva Ugljan, zarobili su dva pomagača ustanika, zaplijenili namirnice, lijekove, jedan dogled i razni materijal.

Vazдушna aktivnost: Vršena su izviđanja i održavanje veze Obrovac (Novigrad ON-DV) — Knin i zadarski otoci.

Nebo napola zastrto, more mirno.

General SPIGO

Prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operativ. odjelj.
- 1 Informat. odjelj.
- 1 Komandi kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 205

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ČETVRTOG GORSKOG
ZDRUGA OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVIMA
USTAŠKO-DOMOBRAANSKIH JEDINICA U BILO GORI¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: DARUVARA	DAN: 28.8.43.	SAT I MINUT: 2245	BROJ: 436
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 29.8.43.	SAT I MINUT: 1315	BROJ: 2748

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL

SPOJ: . — . —

Dana 27 o. m. započeto čišćenje iztočnog diela **Bilo Gore**² nastavljeno je u toku dana do crte: **Jasenaš, Vražje, Vršće, Kestenjava Kosa**, bez dodira sa neprijateljem.

Po završenom čišćenju postrojbe su se vratile u svoje posade. 27. o. m. imali su odmetnici pri borbi kod **Đakovca**³ 2 mrtva i 12 ranjenih.

3000 kg. pšenice je zapaljeno jer se nije moglo izvesti.

Po izkazu mještana partizani su u noći od 25. na 26. o. m. prešli iz iztočnog diela **Bilo Gore** preko **Pivnice** u pravcu **Voćina**.⁴

Sopstvenih gubitaka nema.

1. i 2. sat 4. gor. pukovnije gonila je partizane koji su se približili **Pakracu** kod groblja 1 km jugoizt. **Pakraca**.

Kod s. **Japaga**, dva i pol km. južno **Pakraca**, odveli su partizani jednog domobrana.

Dana 27. o. m. oko 0500 sati nestala su na **Pakračkoj Gori** 4 domobrana 5. sati 4. gorske pukovnije, sa oružjem.

4. GORSKI ZDRUG Ia

Broj 658

29/VIII D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 14/1—23, k. 28.

² O ovoj akciji vidi dok. br. 140, 195, 197, 202 i 203.

³ O borbi kod ovog uporišta vidi dok. br. 140.

⁴ O pokretu dijelova Dvanaeste divizije vidi dok. br. 140.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 28 KOLOVOZA 1943 GOD. O POJAVI DRUGE NOU BRIGADE OSME DIVIZIJE U ZONI KOSINJA¹

Telegram

Otp. 28 VIII 43

Prim. 28 VIII 43 u 23 č.

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE

i, radi znanja,

KOMANDAMA XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Br. 9555/op.

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenjeBr. 14651
Stiglo 29 kolovoza 1943

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 28 KOLOVOZA

Informativne vijesti: Izvor Gospić: Kordunaška brigada² navodno je primijećena u zoni Kosinj (XR-FV), Lešće (IH-GK), Kuzmanovača (NH-FT).

Divizija »Murge«: Normalna aktivnost patrola uzduž cijele linije. Nema šta da se javi.

Sektor Gospić: Ništa novo.

Divizija »Macerata«: Ujutro 27. o. m. hrvatski nadzornik pruge našao je minu ispod tračnica na dionici željez. pruge D. Dubrave — Generalski Stol.

Noću uoči 28 o. m. vatra u cilju uznemiravanja protiv posade Hrv. Moravice,³ bez posljedica. Normalna aktivnost patrola i zasjeda duž željez. pruge.

V grupacija Gran. straže: Noću uoči 28 o. m. vršena je zasjeda u zoni Globići (Sušak TR-BD). Ništa značajno.

Dana 28 o. m. patroliranje u zoni Rožca (TP-BF). Svilno — Pašac (UH-AX), Vilska Stena (US-BF). Nema šta da se javi.

XIV obalska brigada: Noću uoči 28 o. m. izvršena je zasjeda u mjestu Semičevići (Sušak VK-AP). Nema šta da se javi.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Odnosi se na Drugu NOU brigadu Osme divizije. Vidi dok. br. 135 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

³ Srpske Moravice

Sektor Karlobag: Situacija je nepromijenjena.

Aktivnost avijacije: Dana 27 o. m. vršeno je kontrolno izviđanje zone Senj, Vratnik, Brinje, Jezerane, Drežnica, Otočac, Perušić, Vrhovine i grebena Vinodol.

Bombardovana je zona između M. Tića i V. Tića (VK-AR) i pilana Jagetići (ZL-AL).

General SPIGO 20002808

8 prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operativ. odjelj.
- 1 Informat. odjelj.
- 1 Komandi kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

BR. 207

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 29 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVU KALNIČKOG NOP ODREDA U ZAGORJU, O ZAVRŠETKU DEJSTAVA NJEMAČKIH I USTAŠKO-DOMOBRANSKIH JEDINICA NA BILO GORI I TALIJANSKIH JEDINICA I ČETNIKA U ZONI KNIN — VRLIKA — DRNIŠ¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 241

(po podacima primljenim 29. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema prikupljenim podacima i posljednjim događajima utvrđeno je da je područje: Krapina — Zlatar — Zabok — Vel. Trgovište — Klanjec insurgirano od raznih manjih i većih partizanskih skupina² koje su posljednjih dana veoma djelatne.

Na području Ivanšćice zapažene su manje part. skupine koje su dielom nenaoružane.

U Kalničkom gorju nalazi se skupina od oko 500—600 partizana³ koja posljednjih dana

¹ Dokumentat. umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 13/1, k. 28.

², ³ i ⁵ Odnosi se na Kalnički NOP odred. Vidi dok. br. 145.

nije pokazala veću djelatnost. Navodno očekuje pojačanje iz Slavonije i Žumberka.

Noću 27/28. VIII partizanska skupina jačine navodno oko 200 ljudi napala je s. Sv. Križ-Začretje⁴ (6 km s. od Zaboka). Na želj. postaji zarobila je 4 domobrana želj. osiguranja od kojih je 3 uspjelo pobjeći. Izgubljeno je 5 pušaka. Na pošti su uništili b. b. središnjicu, spalili spise i pljačkali novac, a u občini spalili spise. Ova skupina se povukla u sjevernom i sjeverozapadnom smjeru progonjena od njemačkih i naših postrojbi.

28. VIII. zapažena je jača part. skupina⁵ u pokretu od s. Radoboj i Sv. Jakob (4 i 6 km izt. od Krapine) u smjeru G. Jesenje (5 km s. izt. od Krapine). Ova skupina imala je okršaj sa njemačkim i našim snagama. Posljedak još nije poznat.

Istog dana zapažene su jače part. snage kod s. Dubrovčan (6 km s. z. od Vel. Trgovišta).

28. VIII. skupina od oko 200 partizana⁶ napala je s. Mihovljan (8 km j. izt. od Krapine). Ustaška posada iz Zlatara je upućena u pomoć.

28. VIII. kod Bedekovčine (6 km izt. od Zaboka) partizani su porušili želj. prugu, a između želj. postaje Sutinske Toplice i Zlatar Bistrica (9 i 12 km izt. od Zaboka) uništili jedan most.

28. VIII. partizani su pustili sve u Dv. Gredice (3 km j. z. od Zaboka) zarobljene pripadnike domoradne službe osim 3 vođe častničkog stupnja (spoj dnevno izvješće br. 240).

Podr. Bilo Gore: 28. VIII. završeno je čišćenje istočnog diela Bilo Gore.⁷ Bližih podataka još nema.

Podr. Virovitice: Noću 27/28. VIII. na želj. postaji Cabuna (17 km izt. j. izt. od Virovitice) partizani su minirali križalište a između Cabune i Pčelića (12 km izt. j. izt. od Virovitice) zapalili jedan most.⁸

⁴ Napad vjerovatno izvršili dijelovi Kalničkog NOP odreda.

⁵ Odnosi se na dijelove Kalničkog NOP odreda.

⁷ Vidi dok. br. 140, 195, 197, 202, 203 i 205.

⁸ Ove akcije izveli dijelovi Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 140.

Podr. Daruvara: 28. VIII. između južnog diela Vel. Zdenaca i Zdenačkog Gaja (13 i 16 km s. z. od Daruvara) zapažena je skupina od oko 60 partizana.

Podr. Požege: U Požeškoj kotlini manji part. delovi pljačkaju noću sela.

23. VIII. seljaci njemačkih sela Poreč i Kula (19 i 18 km izt. s. izt. od Požege) odbili su part. napadaje. Partizani su imali gubitaka, a seljaci samo nekoliko ranjenih.

28. VIII. prigodom čišćenja područja južno od puta: Požega — Pleternica (10 km izt. j. izt. od Požege) nije se naišlo na partizane. Kod s. Brestovca (6 km z. od Požege) protjerana je jedna partizanska razvidnica.

Podr. Našice: U s. Podgorač (10 km izt. j. izt. od Našica) nalaze se navodno jače part. snage,⁹ a predstraže su im u bunkerima na cesti Podgorač — Našice (3 km s. z. od s. Podgorač).

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Delnice — Senj:

26. VIII. odbijeni su manji part. napadaji na talijanske postave kod Delnica i Krivog Puta (7 km s. izt. od Senja). 2 talijanska vojnika su ranjena.

Podr. Karlovca: 28. VIII. sa pruge između želj. postaje Bubnjarci i Kamanja (na pruzi Karlovac — Metlika) odstranjena je jedna mina.

Podr. Knina: 26. VIII. nakon što su savladali neprijateljske otpore iz utvrđenih postava, talijanske čete i četnici, talijanski suborci, završili su čišćenje područja Knin — Vrlika — Drniš.¹⁰ Gubitci:¹¹

a) Partizanski: preko 100 mrtvih i ranjenih.

b) Talijanski: 5 ranjenih.

c) Četnički: nekoliko mrtvih i ranjenih.

U drugim manjim okršajima poginulo je

⁹ Vjerovatno dijelovi Dvanaeste divizije.

¹⁰ Vidi dok. br. 112, 188, 190, 193, 194, 196, 197, 199, 200 i 203.

¹¹ O gubicima vidi dok. br. 112.

16 partizana i 3 četnika suborca, a 8 part. je zarobljeno.

Iz Knina se javlja, da se četnici prikupljaju u Kninu.

Zrakoplovstvo: 28. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće.

Osobitosti:

U pravoslavnom manastiru u s. Duzluk (23 km s. izt. od Požege) nalazi se navodno part. topnička škola. Vođa ove škole je bivši zapovjednik I. top. sklopa iz Varaždina bojnič Var-da koji je 7. VII. pobjegao partizanima. Tamo se navodno nalazi i bivši upravitelj Glavnog teh. skladišta iz Požege (izvješće požeškog redarstva).

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)

Dragojlov

(M. P.)¹²

¹² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 29 KOLOVOZA 1943 GOD. O KONCENTRACIJI JEDINICA NOV I PO HRVATSKE U ZONI KRAKAR — TRBOVIČI — TOMIĆ I O BORBAMA SA DRUGOM NOU BRIGADOM OSME DIVIZIJE U ZONI GOSPIĆA¹

Telegram

V.P. 10, 29 kolovoza 1943

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIIJE — Operativ. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDAMA XI i XVIII ARMIJ. KORPUSA

Br. 9584/op.

KOMANDA II ARMIIJE Operativno odjeljenje
Br. 14711 Stiglo 30 VIII 1943

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 29 KOLOVOZA 1943

Informativne vijesti: Vjerodostojni izvor javlja: koncentracija ustanika² u zoni Krakar (ZT-ZV-AN) — Trboviči (ZT-AN) — Čupurije (ZV-AN) — Tomić (ZT-AL). U ovom posljednjem mjestu izgleda da partizani imaju kamione a u Trbovičima komandu zone i I odred. — Nekomontrolisani izvor javlja: da je u noći uoči 25 o.m. prošla kroz Stari Laz (ZI-AX) snažna formacija ustanika,³ dolazeći sa jugoistoka i idući prema sjeveru, po prilici prema Kupi i Sloveniji.

Divizija »Murge«: Jutros 29 o. m. izašlo je osam patrola koje nisu zapazile neku neprijateljsku aktivnost.

Divizija »Macerata«: Dana 28 o. m. vršeni su napadi u cilju kontrolisanja na sljedeća mjesta: Homer (VU-BH), Radočaj (ZI-BH); Stražbenica (kota 261) (XR-AN); most na Globornici (XV-AT), Katići, Stanišić Br. (IH-AT). Nema šta da se javi.

Sinoć 28 o.m. eksplozija mine prouzrokovala je iskliznuće lokomotive blindiranog voza 10 i prekid između Delnica i Kupjaka, koji je odmah opravljen.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² i ³ Vjerovatno dijelovi Trinaeste NO divizije.

Prijavila su se u Josipdolu dva vojnika CDLX artiljeriskog opješačenog divizionu koji su zarobljeni kod Vrata dana 24 o.m., o čem telegram 9447 od 25 o.m.

V grupacija Gran. straže: Izvršila je patroliranje po danu u zoni Luban (TR-BD) i noćne zasjede u mjestu Jugi (TP-BD) i Zbelac (UO-BF). Nema šta da se javi.

XIV obalska brigada: Noću uoči 28 o. m. izvršila je noćnu zasjedu u zoni kote 68 (VO-AL) sa negativnim rezultatom.

Vatra u cilju uznemiravanja protiv našeg odjeljenja na rtu Kozica (ZI-AD).

Sektor Gospić: Bila je odbijena partizanska formacija⁴ koja je pokušala da se noću uoči 29 o. m. uvuče između Ličkog Osika (LI-FP) i Budaka (LI-FN).

Od jutros 29 o. m. u toku je partizanski napad na Klanac⁵ (XT-FR) i Pazarište. Ovo posljednje mjesto brane naoružana civilna lica. O tome nisu stigle druge vijesti.

Ostali sektori: Normalna aktivnost patrola i zasjeda.

General Scuero 20002908

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

30-VIII

M. R.⁶

2 Operativ. odjelj.

1 Informat. odjelj.

1 Komandi kr. karab.

1 Odjeljenju za telekomunikacije

⁴ Dijelovi Druge NOU brigade Osme divizije. Vidi dok. br. 135.

⁵ Vidi dok. br. 135 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

⁶ Datum i paraf generala Maria Robotti-a, komandanta Druge talijanske armije.

BR. 209

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG OSAMNAESTOG
ARMIJSKOG KORPUSA OD 29 KOLOVOZA 1943 GOD.
O STANJU U ZONI KNINA I SINJA I O NAPADU DIJE-
LOVA SJEVERNODALMATINSKOG NOP ODREDA NA AU-
TOKOLONU NA PUTU MALA ČISTA — KISTANJE¹

18 I

8

Telegram

V.P. 10, 30 kolovoza 1943
u 1,30 č.

OD KOMANDE XVIII ARMIJ. KORPUSA
KOMANDI II ARMIJE
i, radi znanja,
KOMANDI V i VI ARMIJ. KORPUSA

Br. 11843/op.

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
Br. 14714 Stiglo 30 kolovoza 1943

IZVJEŠTAJ U 18 ČASOVA DANA 29 KOLOVOZA 1943

Aktivnost ustanika: Situacija u zoni Knina i Sinja ponovo je napeta zbog pojačanog pritiska i jakog partizanskog otpora² našim patrolnim izviđanjima i zbog sve većeg gomilanja ustaničkih snaga, koje se cijene na nekoliko hiljada, u namjeri da se spuste prema Dalmaciji. (Vidi naš telegram 11821/op. od 29 o.m.).

Sektor »Bergamo«: Partizanski gubici uslijed akcije na Hrvace (Split US-CK), o kojoj jučer. izvještaj od 28 o.m., utvrđeni su: 24 mrtva; zaplijenjeno 18 pušaka, mnogo metaka i ručnih bombi.

Noću uoči 28 o. m. vatra u cilju uznemiravanja protiv otporne tačke pojasa Sinja odmah je učutkana našim protivdejstvom. Naši gubici: jedan ranjen.

Iste noći II/291-og i XXIX/4-og bersaljerskog izvršili su izviđanja u zoni Lečevica (Šibenik RQ-BU — Ljubitovica SI-SL-BU) i Prapatnice (SN-BU-BS). U zonama nema partizana; zarobljena su dva sumnjiva lica.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Otpor pružale jedinice Kninskog sektora.

Sektor »Zara«: Dana 27 o. m. antikomunistička grupa prilikom čišćenja zone Novigrad zarobila je tri naoružana partizana, jedan automatski karabin, dvije puške i ručne bombe.

Dana 28 o.m. antikomunistička grupa, prilikom izviđanja zona Turanj (Žirje LI-DE), Filipjakov (LI-CZ) i Pašman (KI-CZ), našla je u kućama pomagača ustanika tri radija, jedan pištolj, municiju i razni materijal.

Ujutru 28 o.m. autokolona sa dvije čete 291-og pješ. puka, upućena iz Čiste Male (Žirje PN-CS) u Kistanje (Šibenik RH-DE). Stigavši u blizinu kote 234 (QM-DE), bila je pozvana od ustanika³ u talijanskoj uniformi da stane. Kolona se zaustavila držeći da su to naši vojnici u posrednoj pratnji, ali je bila odmah napadnuta rafalima iz automat. oružja koji su gađali prvi kamion. Pratnja je odmah reagovala napavši ustanike postavljene u busiji na koti 325 (Zečevo QM-DE), koji su se povukli gonjeni do Macura (Knin QO-DH) od VI antikomunističke grupe koja je odmah intervenisala iz Đevrski (QK-CZ). Naši gubici:⁴ 7 mrtvih, između kojih potporuč. Bussolari Antonio, i 13 ranjenih; partizanski: 4 mrtva ostavljena na terenu.

Vedro, more mirno.

General SPIGO

Prep.

- 1 Ekselenciji
- 1 Nač. štaba
- 1 Pomoć. nač. štaba
- 2 Operativ. odjelj.
- 1 Informat. odjelj.
- 1 Komandi kr. karab.
- 1 Odjeljenju za telekomunikacije

³ Odnosi se na Prvi bataljon Sjevernodalmatinskog NOP odreda. Vidi dok. br. 127.

⁴ O gubicima vidi dok. br. 127.

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 30 KOLOVOZA 1943 GOD. O DEJSTVI-MA JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA ŽELJEZNIČKE OBJEKTE I O BORBI DRUGE NOU BRIGADE OSME DIVI-ZIJE NOV I PO HRVATSKE IZMEĐU LIČKOG OSIKA I BUDAKA¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 242

(po podacima primljenim 30. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: 28. VIII. kod s. Sv. Jakob (6 km izt. od Krapine) naše čete su se sukobile sa partizanima.² 1 domobran je poginuo. Partizani su se povukli u smjeru s. Šaša (8 km s. izt. od Krapine) (Spoj dnevno izvješće broj 241).

Podr. Zagreba: 29. VIII. između s. Bidrovec (13 km s. izt. od Šestina, a 18 km s.s. izt. od Zagreba) i s. Vidovec (2 km s.s. izt. od Bidrovca) partizani su napali oružničku obhodnju jačine 8 oružnika. 4 oružnika su zarobljeni, a 4 su se spasila.

Podr. Srijema: 28. VIII. u 21 sat kod želj. postaje Hrv. Mitrovica partizani su napali njemački vlak. 2 njemačka vojnika su poginula, a 14 ih je ranjeno.

29. VIII. u 21 sat između želj. postaje Hrv. Mitrovica i Voganj (8 km izt. od Hrv. Mitrovice) naletio je vojni vlak na minu. Na ovaj vlak naletio je drugi vojni vlak. Oba stroja i 8 vagona su izkliznula. U izvid upućen pružni tenk naletio je na izkliznuli vlak. 1 častnik želj. bojne, 1 njemački dočastnik i 4 željezničara su ranjeni.

— O —

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Karlovca: 29. VIII. između Ozlja i Kamanja (na pruzi Karlovac — Metlika) partizani su napali

¹ Dokument, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojno-istoriskog instituta pod reg. br. 14/1, k. 28.

² Sa dijelovima Kalničkog NOP odreda.

osobni vlak. Vlak je prošao bez zadržavanja. 1 željeznički službenik je poginuo.

Istog dana partizani su pripucali na našu želj. stražu kod Ozlja. 1 domobran je poginuo.

28. VIII. veće part. skupine prebacivale su se iz Žumberka preko s. Ribnik i Netretić (18 km s.z. i 10 km z. s.z. od Karlovca) u smjeru Vukove Gorice i Bosiljeva (16 i 22 km j.z. od Karlovca).

Podr. Ogulina: 29. VIII. između želj. postaje Ogulin i Ogulinski Hreljin (5 km s.z. od Ogulina) naišao je teretni vlak na minu. Stroj i 9 vagona je izkliznulo. 1 talijanski vojnik je zarobljen, a 1 četnik je poginuo. Promet će biti do danas poslie podne prekinut.

Noću 29/30. VIII. između želj. postaje Generalski Stol i G. Dubrava (na pruzi Karlovac — Ogulin) eksplodiralo je 6 mina. 11 tračnica je oštećeno.

Podr. Gospića: Noću 28/29. VIII. partizani³ su se pokušali probiti između Ličkog Osika i Budaka (7 i 4 km s.s.izt. od Gospića) u smjeru s. Mušaluk (7 km s. od Gospića), ali su odbijeni. 1 milicioner je ranjen.

29. VIII. u 6 sati neprijatelj je napao naše postave oko s. Klanac i visa Oteš⁴ (745 — 11 km s. z. od Gospića). Ishod borbe još nije poznat.

Kod Pazarišta (17 km s.z. od Gospića) vodila se 29. VIII. borba.⁵ Osjeća se neprijateljska djelatnost i prema Perušiću.

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)

Dragojlov

(M. P.)⁶

³ Riječ je o Drugoj NOU brigadi Osme divizije. Vidi dok. br. 135.

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 135 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

⁶ Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRAVANSKOG ZAPOVJEDNIŠTVA ZA LIKU OD 30 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA PODRUČJU KLANCA¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIĆA	DAN: 30.8.43.	SAT I MINUT: 0930	BROJ: 122
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 30.8.43.	SAT I MINUT: 1040	BROJ: 2794

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL, HRVOPO SUŠAK

SPOJ: . — . —

29. o.m. 0600 sati napadnuto područje s. **Klanac** od strane jačih partizanskih snaga.²

Borba je trajala cijeli dan i posada u **Klancu** se održala.

Neprijatelj je uspio da zauzme **Oteš** k. 754 i k. 722 oko dva km. južno od **Klanca**.

Koncentričnim podhvatom iz **Perušića**, **Gospića** i **Smiljana** uz pomoć bojnih kola i topništva neprijatelj je u području s. **Klanac** podpuno raspršen i natjeran u bijeg i povukao se u glavnom prema sjeveru ostavivši u borbi 53 mrtva³ prebrojano, među njima komandira čete Marasa, i 18 zarobljenih.

Plien 4 strojopuške, 48 pušaka, jedan mali bacač, dosta streljiva i ostale spremne.

Zarobljena je jedna hrvatska zastava sa petokrakom zvijezdom bataljona Matija Gubec.

Zarobljeni partizani su svi Hrvati.

Vlastiti gubitci 10 mrtvih i 17 ranjenih.

U toku je akcija protiv razpršenog neprijatelja kao i preslušavanje zarobljenih.

Oteš je povraćen.

Broj 842/tajno

ZAPOLI

30/VIII D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—3, k. 28.

² i ³ Vidi dok. br. 135 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske.

**IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA ČETVRTOG GORSKOG
ZDRUGA OD 30 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDI-
NICA NOV I PO HRVATSKE NA LIPIK, PAKRAC I SALAŠ¹**

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: DARUVARA	DAN: 30.8.43.	SAT I MINUT: 2000	BROJ: 470
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 30.8.43.	SAT I MINUT: 2210	BROJ: 2862

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL
SPOJ: . — . —

U 0300 sati odpočeo je napad partizana na **Lipik**, **Pakrac** i **Salaš**,² navodno sa strane XII. partizanske brigade.

Napadu je izložen u glavnome **Salaš** (1 i pol km južno od **Pakraca**).

U 0400 sati skupina partizana privukla se k **Salašu** i bacila flaše napunjene benzinom na sijeno i tako su zapaljena dva stoga sijena. Posada **Salaša** povukla se oko 0430 sati u **Pakrac**.

U ovo vrijeme upućena su prva i druga sat prve bojne 4. gorpuk. u napad pravcem: **Pakrac**, **Japaga**, **Seovica**, **Bukovčani**.

Partizani su protjerani u pravcu **Psunja**.

Vlastiti gubitci: 1 vodnik ranjen — gubitci u tvorivu: 1 brzoglas, 4 konja, 3 samara, 12 gunjeva, 14 goveda. Izgorjela su dva vagona sijena i slame.

Treća sat u razviđanju iz **Pakraca**, pravcem **Batinjani** nije se još vratila.

6. sat 8. gorpuk. osigurala sječu drva u šumi **Šuplja Lipa**, bez dodira sa neprijateljem.

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1—29, k. 28.

² Redakcija nije mogla utvrditi ko je i kada napadao na pomenuta mjesta.

5. sat 8. gorpuk. osiguravala podizanje brzoglasne linije **Daruvar — Zdenci**.

7. sat 4. gorpuk. iz **Daruvara** uz uzputno razviđanje prebačena u **Pakrac** bez dodira sa neprijateljem. Vod p.o. topova iz **Pakraca** prebačen je u **Daruvar** bez dodira sa neprijateljem.

Broj 685

4. GORSKI ZDRUG Ia
31/VIII D

BR. 213

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJSKOG KORPUSA OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. O GUBICIMA U BORBI U ZONI PAZARIŠTE — KLANAC¹

Predmet: rzb

Telegram

V.P. 10, 31 VIII 43 u 1.10 č.

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE — Oper. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDAMA XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

Br. 9612/op.

KOMANDA II ARMIJE
Operativno odjeljenje

Br. 14761
Stiglo 31 kolovoza 1943

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 30 KOLOVOZA 1943

Informativne vijesti: Iz vjerodostojnog izvora: u zonu Belo (Ogulin ZI-BL) i Kupa (Podstena ZL-BL) stigle su jake partizanske snage iz Like.²

Divizija »Murge«: Od jutros 30 o.m. u toku je čišćenje u zoni Cvitovac (Senj ZR-CU). Naknadno će se javiti vijesti.

Sektor Gospić: U jučerašnjem okršaju 29 o.m.,³ o čemu telgr. 9584 od 29 o.m., partizani su imali ove provjerene gubitke: 53 mrtva, 18 zarobljenih; zaplijenjen 1 minobacač, 4 puškomitra-

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Vjerovatno dijelovi Trinaeste NO divizije.

³ Vidi dok. br. 135 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osme divizije.

ljeza, 48 pušaka, zastava bataljona »M. Gubec«. Hrvatski gubici: 10 mrtvih i 17 ranjenih. Situacija je u zoni Klanac (XT-FR) potpuno uspostavljena. Još nije jasna u zoni Pazarište (XT-FP).

Divizija »Macerata«: Jučer 29 o.m., na dionici željez. pruge Hreljin—Sv. Petar (Ogulin XN-AT), pri prolazu teretnog voza iz Rijeke eksplodirala je mina prouzrokovavši iskliznuće lokomotive i 10 vagona, od kojih se 8 ne može spasti. Na našoj strani: mrtav jedan vojnik i jedan četnik; ranjen jedan domobran. Uspostava pruge predviđa se u toku današnjeg dana 30 o.m.

Jutros 30 o.m. uslijed eksplozije mnogobrojnih mina prekinuta je željez. pruga između D. Dubrava i Generalskog Stola (Karlovac KI-AX). Uspostava pruge izvršena je u 12 časova. Danas 30 o.m. izvršen je upad u zonu Podveljun (Ogulin XR-AN) i Veljun (XR-AP). Akcija je u toku. Naknadno će se izvijestiti.

V grupacija Gran. straže: Jutros 30 o.m. u mjestu Lepenice (Sušak UN-BC) partizani su napali autokolonu radnika za sječu šume. Naši gubici: dva mrtva; ranjen je jedan oficir i 22 vojnika; nestao je jedan oficir. Poginulo je 13 radnika, 22 su ranjena. Naknadno će se javiti dalje vijesti. U toku je čišćenje zone.

XIV obalska brigada: Jučer 29 o.m. odred za posrednu zaštitu na kolskom putu Novi — Senj bio je gađan rafalima iz autom. oružja u mjestu Miletići (Ogulin VU-AL), bez posljedica. Izvršen je upad u zonu kote 575 i 573 (Ogulin VU-AL) i nađena je municija i dokumenta.

Sektor Karlobag: Situacija je nepromijenjena.

Aktivnost avijacije: Dana 29 o.m. vršeno je kontrolno izviđanje zone Gospić, bombardovana je i mitraljirana kota 911 — 747 — 677 (Senj — XR-FT-FV) sa dobrim rezultatom; vršeno je izviđanje zone Krakar, Trbović Stan, Trbovići (ZT-AN), Čupurije (ZV-AN), Tomić (ZT-AL) i Tržić (Karlovac LI-AP-AN). —

General Scuero 20003008

31-VIII. MR

8 prep.

1 Ekselenciji

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

1 Načel. oper. odjelj.

1 Operativ. odjelj.

1 Informat „

1 Kr. karab.

1 Odjeljenju za telekomunikacije

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA GLAVNOG STOŽERA DOMOBRANSTVA OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU JEDINICA NOV I PO HRVATSKE NA KLANAC I PERUŠIĆ¹

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 243

(po podatcima primljenim 31. VIII. 1943 godine do 9 sati)

A) SJEVERNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Zagorja: Prema izvješću župske redarstvene oblasti iz Varaždina i oruž. krila iz Varaždina, 29. i 30. VIII. prebacili su se partizani² u manjim skupinama iz Ivanšćice preko s. Paka i Visoko (4 i 8 km j. od Novog Marofa) u Kalnik.

Podr. Koprivnice: 29. VIII. kod želj. postaje Rasinja (9 km z.s.z. od Koprivnice) part. su zarobili 13 domobrana želj. osiguranja.

Podr. Dugog Sela: Prema izvješću oruž. krila Zagreba, 30. VIII. zapažena je jača i dobro naoružana part. skupina u njemačkim i domobranskim odorama u šumi kod s. Dragašićka (4.5 km j. od Dugog Sela), koja je došla iz smjera Oborovo (12 km j. od Dugog Sela).

Podr. Turopolja: Noću 29/30. VIII. odbijen je bez vlastitih gubitaka manji part. napadaj na s. Kravarsko (9 km j.z. od Turopolja).

Podr. Bjelovara: Noću 29/30. VIII. protjerana je manja part. skupina koja se je približila s. Narta (9 km j.z. od Bjelovara).

Podr. Virovitice: Noću 28/29. VIII. odbijeni su bez vlastitih gubitaka manji part. prepadi na želj. postaju Suhopolje³ (9 km izt. j. izt. od Virovitice).

Podr. Daruvara: Noću 29/30. VIII. partizani (navodno XII.⁴ part. brigada) izvršili su manje napadaje na Pakrac, Lipik i Salaš 1.5 km j. od Pakraca (između Pakraca i s. Japaga).⁵ Napadaji na Pakrac i Lipik su odbijeni, dok se posada salaša

¹ Dokumenat, umnožen na geštetneru, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 15/1, k. 28.

² Odnosi se na dijelove Kalničkog NOP odreda.

³ Napad izvršili dijelovi Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 140 i tom V, knj. 19, dok. br. 198.

⁴ i ⁵ Vidi dok. br. 212.

morala povući u Pakrac. Na Salašu partizani su zapalili 2 vagona sijena i slame. Upućeno pojačanje protjeralo je partizane u smjeru Psunj pl. Jedan domobran je ranjen, a nešto malo opreme je izgubljeno.

30. VIII. između s. Međurić i Poljana (4 i 8 km izt. s. izt. od Banove Jaruge) part. su napali teretni samovoz poljopriradne straže. Pomoću upućenog pojačanja partizani su protjerani. Vlastiti gubitci: 1 ranjen, a neprijateljski: 4 mrtva.

Noću 27/28. VIII. i 28/29. VIII između Pakraca i Dežanovca (17 km s.z. od Pakraca) prebacile su se jače partizanske snage u Moslavinu.

Podr. Požege: 30. VIII. prigodom nasilnog razviđanja područja oko 5 km j.j. izt. od Požege uhićeno je 21 što partizana što sumnjivih osoba.

30. VIII. zorom prebacile su se jače part. snage⁶ (vjerovatno glavnine XVII. i XXI. part. brigade) sa istočnog diela Papuka u smjeru Vetova i Kaptola (12 km s. izt. i 11 km s.s. izt. od Požege).

Naknadno se saznalo da su partizani 23. VIII. u borbi kod s. Velika⁷ (13 km s. od Požege) (Dnevno izvješće br. 236) imali 40 mrtvih i preko 70 ranjenih.

Podr. Našica: Noću 29/30. VIII. između želj. • postaje Čačinci i Mikleuš (na pruzi Podr. Slatina — Našice) part.⁸ su uništili 2 želj. i 2 kolska mosta i želj. prugu kod Mikleuša porušili. Oklopni vlak je izkliznuo.

Iste noći partizani su zapalili želj. postaju Gutmanovci (14 km s.z. od Našica).

Podr. Đakova: Prema izvješću II. zbornog područja, 29. VIII. stigle su u selo Bračevci (17 km s.z. od Đakova) navodno 2 part. brigade, a u s. Paučje (22 km z.s.z. od Đakova) nalaze se navodno 3 (?) partizanske brigade.

⁶ Riječ je o snagama Dvanaeste divizije. Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Desete divizije od 3 rujna 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske.

⁷ Napad na ovo uporište izvršio je jedan bataljon Sedamnaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 191.

⁸ Dijelovi Dvanaeste NOU brigade. Vidi dok. br. 140.

* * *

B) JUŽNO OD R. SAVE I KUPE:

Podr. Gospića: 29. VIII. u 6 sati jače partizanske snage⁹ su napale područje s. Klanac (11 km s.z. od Gospića). Borba je trajala cijeli dan i partizanima je uspjelo zauzeti vis Oteš (745) i k. 722 (oko 1.5 km j.j.z. od Klanca), dok se je posada u s. Klanac održala. — Koncentričnim podhvatom iz Perušića, Gospića i Smiljana (8 km z.s.z. od Gospića), a uz pomoć bojnih kola i topništva, neprijatelj je na području s. Klanac podpuno razbijen i protjeran u glavnom u sjevernom smjeru ostavivši 53 mrtva i 18 zarobljenih (Hrvata). Plien: 4 strojopuške, 48 pušaka, 1 mali bacač te dosta streljiva i ostale opreme. Zaplijenjena je jedna hrvatska zastava sa petokrakom zvijezdom bataljuna »Matije Gubca«. Vlastiti gubitci: 10 mrtvih i 17 ranjenih. — Vis Oteš je povraćen, a progon razbijenog neprijatelja se nastavlja.

30. VIII. partizani su napali Perušić.¹⁰ Bližih podataka još nema.

Podr. Gline: Prema izvješću pučanstva, povukle su se IV. i VIII. part. brigada¹¹ iz s. Brnjeuška (6 km izt. od Gline) u južnom smjeru.

* * *

Zrakoplovstvo: 30. VIII. zrakoplovstvo je vršilo bojne zadaće.

Pročelnik podhvatnog odjela
general (Dragojlov)

Dragojlov

(M. P.)¹²

⁹ Odnosi se na Drugu NOU brigadu Osmе divizije. Vidi dok. br. 135.

¹⁰ Vidi dok. br. 135 i tom V, knj. 19, izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osmе divizije.

¹¹ Vidi dok. br. 135.

¹² Okrugli pečat: Nezavisna Država Hrvatska. Glavni stožer domobranstva. Operativni odjel.

BR. 215

IZVJEŠTAJ USTAŠKO-DOMOBRAANSKOG ZAPOVJEDNIŠTVA ZA LIKU OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. O NAPADU DIJELOVA OSME NO DIVIZIJE HRVATSKE NA KLANAC I PAZARIŠTE¹

PRIMLJENA BRZOJAVKA

PRIMLJENO OD: GOSPIČA	DAN: 31.8.43.	SAT I MINUT: 1038	BROJ: 129
PUTEM KRUGOVALNE POSTAJE ZAGREB 2	DAN: 31.8.43.	SAT I MINUT: 2200	BROJ: 2976

S A D R Ž A J

ZA KOGA: OPERATIVNI ODJEL i HRVOPO SUŠAK
SPOJ: . — . —

Neprijatelj je pokušao da zauzme **Marinu Glavu**² k. 775 (2 km. j. i. od **Perušića**), koju je predhodno tukao topom.

Neprijatelj je odbijen.

Od zarobljenika doznaje se da je na odsjek **Pazarište** — **Klanac** napadala jedna primorska gorska brigada³ od tri bataljona i I. Lički hrvatski bataljon Matije Gubca⁴ VI. divizije.

Vlastito i savezničko zrakoplovstvo tuklo neprijateljske postave sjev. od **Pazarišta** — **Klanac**. Jučer je neprijatelj imao 2 mrtva i 4 zarobljena, plien 3 puške.

Mi 1 mrtvog i 3 ranjena.

ZAPOLI

Op. broj 846/tajno

1/IX D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1—31, k. 28.

² i ³ Vidi dok. br. 135 i 214.

⁴ Vidi tom V, knj. 19, izvještaj Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osme divizije.

BR. 216

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA PRVOG ZBORNOG PODRUČJA OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. O PRELASKU KALNIČKOG NOP ODREDA PREKO DRAVE¹

BRZOGLASNO IZVJEŠĆE

TKO JAVLJA:	V R I E M E:		KOME SE JAVILO:
Zap. I. Zbor. podr. Gl. stož. podpuk. Janković	SATI	17,45	
	DAN	31.8.43	
	MJESEC		
PRIMIO:	GODINA		PREDAO:
Gl. stož. pukovnik Wanner			

S A D R Ź A J

OPERODU

Mjestno zapovjedništvo Varaždin javlja, da su partizani nepoznate jačine naoružani bacačima noću 30/31. o. mj. prešli Dravu kod Crvenog Kamena (10,5 km s.i. Ludbrega) prema Sv. Mariji (13 km sj. izt. od Ludbrega) napali mađarsku stražu² i tom prilikom poginuo 1 mađ. dočastnik i dva mađ. vojnika zarobljena.

Ovu vijest primilo je Zapovjedništvo mjesta u Varaždinu od Zapovjednika novačke bojne u Ludbregu.

II/2. nov. puk.

Primio: 31.8.43 17,45

1. — Držav. Tajniku gen. Begiću
2. — Poglav. V. Uredu
3. — Min. Vanjskih Poslova
4. — Min. Unutar. Poslova

Op. br. 8363 tajno

31/VIII D

¹ Original, pisan na mašini, nalazi se u arhivi Vojnoistoriskog instituta pod reg. br. 16/1—14, k. 28.

² Prelazak preko Drave i napad na mađarsku stražu izvršili dije-
lovi Kalničkog NOP odreda. Vidi tom V, knj. 19, dok. br. 194.

BEZOGLASNO IZVJEŠĆE

12

TEO JAVLJA:	VRIEME		KOME SE JAVILO:
Zap.I.Zbor.podr. Gl.stoš.podpuk. Janković	SATI	17,45	
	DAN	31.8.43	
	MJESEC		
PRIMO:	GODINA		FREDAO:
Gl.stoš.pukovnik Vander			

SADRŽAJ

2.1.1

OPERATIVU

Mjestno zapovjedništvo Varaždin javlja, da su partizani nepoznate jačine naoružani bacačima noću 30/31 o.s.j. prešli brvnu kod Crvenog kamena (1035 m p.i. Ludorega) preko Sv. Mariji, napali mađjarsku stražu i tom prilikom poginuo mađj. dočasnici i dva mađj. vojnika zarobljena.

Ova vijest primilo je Zapovjedništvo mjesta u Varaždinu od Zapovjednika novačke bojne u Ludoregu.

Primalo 31.8.43 17,45

- 1.-Držav.Tajniku gen.Begiću
 - 2.-Poglav.V.Uredu
 - 3.-Min.Vanjskih Poslova
 - 4.-Min.Unutar.Poslova
- Op.br. 3363 tajno

31/VIII

BR. 217

IZVJEŠTAJ KOMANDE TALIJANSKOG PETOG ARMIJ-
SKOG KORPUSA OD 31 KOLOVOZA 1943 GOD. O BORBI
PROTIV JEDINICA NOV I PO HRVATSKE KOD KLANCA
I PAZARIŠTA¹

Telegram

V. P. 10, 31 VIII 43

OD KOMANDE V ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI II ARMIJE — Oper. odjelj.

i, radi znanja,

KOMANDI XI I XVIII ARMIJ. KORPUSA

KOMANDI PJEŠ. DIV. »MACERATA« —

PJEŠ. DIV. »MURGE«

V GRUPACIJI GRAN. STRAŽE

XIV OBALSKOJ BRIGADI

(fonogram)

KOMANDA II ARMIJE Operativno odjeljenje
Br. 17841 Stiglo 1 rujna 1943

Br. 9643/op. prot.

NOVOSTI U 18 ČASOVA DANA 31 KOLOVOZA

Prema infor. vijestima div. »Lombardia«: jake grupe ustanika nalaze se u zoni Perjasica (MK-AT) u namjeri da djeluju protiv garnizona na mostu Globornici (XV-AT) i u D. Dubravama (IH-AV). Žandarmerijski narednik-vodnik, koji je bio zarobljen od ustanika i bio komandant partizan. čete, uspjevši da pobjegne, obavještava: divizija primorsko-goranska,² 6-a i 14-a brigada (svaka brigada ima četiri bataljona), nalazi se sjeverno od linije Pazarište (Klanac XT-FR) — Perušić (KI-FR). U zoni Vratnik navodno je ostao jedan odred, dva bataljona nove formacije i bataljon »Gubec«. Javljeno je da je nad Gospićem letio njemački avion.

Divizija »Murge«: Intenzivna aktivnost naših patrola na cijeloj liniji. Pojedinačna vatra uznemiravanja protiv naše otporne tačke Bilo (ZP-AB), bez posljedica.

¹ Original u arhivi Vojnoistoriskog instituta.

² Vidi dok. br. 135 i tom V, knj. 19, izvještaj Druge NOU brigade od 3 rujna 1943 god. Štabu Osme divizije.

Sektor Gospić: Uspostavljena je situacija u zoni Pazarište³ (XT-HP). Napad 29 o.m. o kome telegr. 9584 od 29 o.m., izvršila je jedna brigada div. primorsko-goranska⁴ (3 batalj.) i bataljon »M. Gubec«.⁵ Zarobljena su još četiri partizana — kurira.

Divizija »Macerata«: Jučer 30 o.m. izvršen je upad, u cilju kontrolisanja, u zoni Mali Vrh (VS-BH) — Gojačka Dubrava (XT-AT) i kontrolisanje duž pravca Ravna Gora (Šije ZL-BD) — kota 783 (Kupjak ZI-BD). Nema što da se javi. Bataljon gerilaca i četnički odredi prilikom čišćenja zone Veljun (XR-AP) sukobili se sa ustanicima i natjerali ih u bjekstvo. Mi nismo imali gubitaka, ustanički nisu provjereni. Odredi Divizije u sadaštvu sa V grupacijom Gran. straže vrše čišćenje zone Rogozno — Brloško (VH-VK-AX).

V grupacija Gran. straže: Ispravljaju se vijesti o gubicima prilikom napada ustanika na autokolonu šumskih radnika, o kome telegr. 9612 od 30 o.m. Naši gubici: 3 poginula, 21 ranjen, među kojima komandant pratnje poručnik fašist. milicije Gasta; poručnik Guzardella je nestao. Zapaljena su 3 kamiona, od kojih jedan vojnički, i 2 prikolice. Poginulo je 17 radnika, 22 su ranjena. Neprijateljski gubici: provjereno je da je jedan mrtav, zaplijenjena je jedna puška. Civilna lica i dva vojnika, od kojih je jedan ranjen, nakon što su pušteni od ustanika izvještavaju da su vidjeli desetak partizana ranjenih. Neposredno čišćenje zone dalo je negativan rezultat. U toku je čišćenje zone Rogozno — Brloško (VH-VK-AX).

XIV obalska brigada: Vodovod u Crikvenici prekinut je u blizini kote 62 (VS-AI) uslijed eksplozije mine u cijevi. — Vatra u cilju uznemiravanja protiv posade u Ledenicama (VU-AL), bez posljedica. Uslijed sabotaže prekinuta je telefonska linija Novi — Ledenice (VQ-AL).

Aktivnost avijacije: Izvršeno je nadletanje zone Udbina (PN-FL). Udbina je mitraljirana sa dobrim rezultatom.

8 prep.

1 Ekselenciji

GENERAL SCUERO

1 Nač. štaba

1 Pomoć. nač. štaba

2 Operativnom odjeljenju

1 Informativnom odjeljenju

1 Kom. kr. karab.

1 Odjeljenju za komunikacije

³, ⁴ i ⁵ O borbi kod ovog mjesta i snagama koje su učestvovalе vidi dok. br. 135.

REGISTAR

A

Abdičević Husein — 215;
 Ajdukovića Brdo — 423;
 Amatovac — 130;
 Andročec Vinko — 93;
 Antičević Ante — 438;
 Antić Vinko (Vicko) — 134, 145, 159,
 304, 341, 353, 377;
 Antolović Josip — 214, 312;
 Antunovac — 543;

B

Babić Petar — 54, 79, 90, 231, 257,
 398, 468;
 Babina Gora — 490;
 Babin Potok — 425;
 Babje Gore — 131;
 Bačkovica (s.) — 154;
 Baće Maks-Milić — 42, 228;
 Badanjski most — 493;
 Badel Marijan — 73, 250;
 Badljevinu — 349, 457, 459, 524, 535;
 Badovinci — 66;
 Baić Dušan — 30, 137, 195;
 Bajić Mane — 422;
 Bajt Janko — 39;
 Bakarčić Eugen — 213, 312;
 Bakarić Vladimir — 11, 296, 318;
 406, 407;
 Balaš Boris-Boco — 35, 72, 251, 290;
 Banija (predeo) — 384, 408;
 Bankovci (s.) — 550;
 Banova Jaruga — 434, 529;
 Banja Loka — 338;
 Barišić Jure — 473;
 Bastaji (V. i M.) — 145, 159, 196, 202,
 210, 220, 221, 222, 237, 238, 239, 244,
 268, 269, 272, 362, 363, 365, 434, 556,
 560, 563, 567, 568, 603;
 Baške Oštarije — 499;

Bataljon banijski (hrvatski) — 386;
 Bataljon prvi Biokovskog NOP od-
 reda — 320;
 Bataljon drugi Biokovskog NOP od-
 reda — 320;
 Bataljon prvi Cetinskog NOP odreda
 — 321;
 Bataljon čehoslovački »Jan Žižka«
 — 560;
 Bataljon diverzantski Drugog kor-
 pusa NOV i PO Hrvatske — 243,
 359, 478, 524, 530, 534, 535, 543, 560,
 597;
 Bataljon prvi Prve NOU brigade Še-
 ste divizije — 386, 466;
 Bataljon drugi Prve NOU brigade
 Šeste divizije — 466;
 Bataljon treći Prve NOU brigade
 Šeste divizije — 386, 418, 466;
 Bataljon četvrti Prve NOU brigade
 Šeste divizije — 466;
 Bataljon prvi Druge NOU brigade
 Šeste divizije — 175, 179, 180, 265,
 342, 343;
 Bataljon drugi Druge NOU brigade
 Šeste divizije — 137, 175, 180, 231,
 233, 265, 342, 343, 386, 416, 417, 525,
 528, 533;
 Bataljon treći Druge NOU brigade
 Šeste divizije — 175, 179, 180, 181,
 186, 342, 343;
 Bataljon četvrti Druge NOU brigade
 Šeste divizije — 90, 175, 176, 177,
 178, 180, 181, 342, 343;
 Bataljon prvi Treće NOU brigade
 Šeste divizije — 234, 421, 423;
 Bataljon drugi Treće NOU brigade
 Šeste divizije — 186, 421, 422, 423;
 Bataljon treći Treće NOU brigade
 Šeste divizije — 234, 418, 422, 554;
 Bataljon četvrti Treće NOU brigade
 Šeste divizije — 105, 422;

- Bataljon prvi Dvanaeste NOU brigade — 19, 197, 210, 211, 213, 237, 239, 310, 311, 312, 347, 348;
- Bataljon drugi Dvanaeste NOU brigade — 147, 198, 211, 213, 237, 238, 239, 309, 311, 312, 345, 346, 347, 348, 457;
- Bataljon treći Dvanaeste NOU brigade — 198, 212, 237, 238, 239, 309, 311, 312, 347, 348, 457, 530;
- Bataljon četvrti Dvanaeste NOU brigade — 198, 212, 213, 237, 238, 239, 310, 311, 312, 346, 347, 348, 590;
- Bataljon prvi Sedamnaeste NOU brigade — 129, 333, 351;
- Bataljon drugi Sedamnaeste NOU brigade — 129, 303, 334, 351, 584;
- Bataljon treći Sedamnaeste NOU brigade — 129, 333, 334, 351;
- Bataljon četvrti Sedamnaeste NOU brigade — 334, 351;
- Bataljon prvi Prve NOU brigade Osme divizije — 24, 26, 28, 194, 195, 441;
- Bataljon drugi Prve NOU brigade Osme divizije — 24, 26, 27, 441;
- Bataljon treći Prve NOU brigade Osme divizije — 25, 26, 194, 441, 530;
- Bataljon četvrti Prve NOU brigade Osme divizije — 24, 25, 26, 27, 194, 425, 441, 442, 550;
- Bataljon prvi Druge NOU brigade Osme divizije — 87, 299, 300, 442;
- Bataljon drugi Druge NOU brigade Osme divizije — 87, 299, 300, 442;
- Bataljon treći Druge NOU brigade Osme divizije — 45, 299, 426, 442;
- Bataljon četvrti Druge NOU brigade Osme divizije — 87, 299, 300, 442;
- Bataljon prvi Treće NOU brigade Osme divizije — 425;
- Bataljon drugi Treće NOU brigade Osme divizije — 445, 446, 447;
- Bataljon treći Treće NOU brigade Osme divizije — 259, 445, 446, 447, 547, 550;
- Bataljon četvrti Treće NOU brigade Osme divizije — 446, 447;
- Bataljon prvi Omladinske brigade »Joža Vlahović« — 220, 221, 271, 553;
- Bataljon drugi Omladinske brigade »Joža Vlahović« — 38, 220, 502, 508;
- Bataljon treći Omladinske brigade »Joža Vlahović« — 38;
- Bataljon drugi Druge NOU brigade Unske operativne grupe — 428;
- Bataljon prvi Kalničkog NOP odreda — 470, 471, 559;
- Bataljon drugi Kalničkog NOP odreda — 470, 471, 559;
- Bataljon prvi Prve kninske NO brigade — 393;
- Bataljon drugi Prve kninske NO brigade — 393;
- Bataljon prvi Desete krajiške NOU brigade — 180, 181, 509;
- Bataljon prvi (udarni) Ličkog NOP odreda — 175, 177, 180, 182, 232, 324, 509;
- Bataljon drugi Ličkog NOP odreda — 53;
- Bataljon treći Ličkog NOP odreda — 83, 84, 106, 156, 157, 158, 232, 379, 416, 417, 422;
- Bataljon četvrti Ličkog NOP odreda — 53;
- Bataljon »Matija Gubec« — 7, 167, 379, 380, 403, 412, 418;
- Bataljon prvi mađarski »Šandor Petefi« — 75, 169, 172, 437;
- Bataljon prvi Moslavačkog NOP odreda — 116, 482, 489;
- Bataljon drugi Moslavačkog NOP odreda — 92, 116, 498, 543;
- Bataljon drugi Mosorskog NOP odreda — 279;
- Bataljon prvi proleterski Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« — 56, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 240, 258, 282, 283, 285, 328, 331, 357, 400, 559, 577;
- Bataljon drugi proleterski Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« — 32, 56, 59, 60, 61, 64, 65, 66, 110, 111, 117, 286, 287, 483, 486, 487, 489, 491, 506, 511;
- Bataljon treći proleterski Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« — 56, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 258, 284, 285, 328, 329, 330, 331, 357, 399, 400, 577;
- Bataljon četvrti proleterski Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« — 56, 59, 60, 61, 63, 65, 357;
- Bataljon treći Osamnaeste NO brigade — 38, 459, 507, 508;

- Bataljon drugi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda — 491;
 Bataljon treći Prvog odreda Grupe primorsko-goranskih NOP odreda — 479, 515, 541;
 Bataljon prvi Sjevernodalmatinskog NOP odreda — 53, 387, 388, 625;
 Bataljon četvrti Sjevernodalmatinskog NOP odreda — 53;
 Bataljon drugi Splitskog NOP odreda — 233;
 Bataljon treći Splitskog NOP odreda — 343;
 Bataljon prvi Turopoljsko-posavskog NOP odreda — 284, 328, 330, 577;
 Bataljon prvi Žumberačko-pokupskog NOP odreda — 60, 65, 68, 69, 70, 72, 258, 283, 285, 286, 289;
 Bataljon drugi Žumberačko-pokupskog NOP odreda — 32, 56, 60, 61, 68, 69, 70, 72, 94, 95, 110, 111, 118, 286, 287, 288, 289, 486, 487, 489, 506, 511;
 Batinjani — 244, 360;
 Bazda Mate — 473;
 Bedekovčina — 619;
 Bedenička (s.) — 154;
 Begović Stevo — 455;
 Belinić Marko — 109, 153, 249, 252, 298;
 Benkovac — 229, 255;
 Beočin — 580;
 Beograd — 523;
 Berus Anka — 13, 15, 148;
 Bertovšćak Andrija — 168;
 Bidrovec — 626;
 Bihać — 401, 586;
 Bijela — 507, 530, 560, 590;
 Bilaj — 83, 591;
 Bilajski most — 488, 491;
 Bilić Ante — 473;
 Bilo Gora — 268, 293, 456, 483, 506, 592, 596, 607, 608, 616, 618;
 Biljeg — 591;
 Biočić Ante — 229;
 Biokovo — 477, 479;
 Bistra (G. i D.) — 599, 603;
 Bistrovic Stjepan — 93;
 Bitunjac Stjepan — 217;
 Bjelajac Stanko-Čane — 409;
 Blaha Đuro — 116;
 Blažević Mihajlo — 30, 137, 195;
 Blinjski Kut — 543;
 Bobinec Ivan — 93;
 Bogdanović Dragutin-Picek — 241;
 Bol — 517, 522, 573;
 Bontemp Marijan — 259;
 Borča (s.) — 563;
 Borkuša — 233, 343, 417, 420;
 Borovac — 554;
 Bos. Grahovo — 615;
 Bos. Svinjar — 520;
 Bosna Mile — 473;
 Boškovića Greda — 418;
 Bot Jozef — 171;
 Botinec — 283;
 Božjakovina (s.) — 114, 151, 498, 542;
 Brač (otok) — 573;
 Braica Mato — 473;
 Bratina (s.) — 577, 578;
 Bregi — 609;
 Breka Mane — 229;
 Brestovac (s.) — 520;
 Brezje (s.) — 511;
 Breznica Đakovačka — 291, 363;
 Brezovac — 300;
 Brežice — 289;
 Brežnjak Alois — 241;
 Brigada brodska NO — 438;
 Brigada čehoslovačka NO »Jan Žižka« — 438;
 Brigada prva NOU dalmatinska — 279, 343;
 Brigada prva NOU Šeste divizije — 104, 105, 106, 235, 264, 315, 379, 380, 381, 382, 385, 386, 403, 404, 411, 415, 418, 466, 467, 491, 499, 564, 571;
 Brigada druga NOU Šeste divizije — 42, 89, 90, 137, 139, 140, 141, 174, 175, 177, 179, 230, 279, 342, 379, 380, 381, 382, 383, 385, 392, 393, 394, 395, 402, 403, 420, 467, 504, 509, 524, 528, 532, 586;
 Brigada treća NOU Šeste divizije — 105, 156, 157, 158, 265, 379, 380, 382, 402, 406, 407, 416, 417, 468, 550;
 Brigada prva NO Unske operativne grupe — 189, 205, 225, 226, 227, 254, 305, 306, 307, 354, 430, 547, 551;
 Brigada druga NO Unske operativne grupe — 121, 189, 190, 205, 206, 225, 226, 253, 254, 306, 307, 355, 427, 430, 431, 464, 513, 547, 551;
 Brigada deseta krajiška NOU — 89, 137, 138, 139, 140, 141, 179, 504, 525, 528, 532;
 Brigada prva NO kninska — 229, 392, 393, 394, 395, 403;
 Brigada prva NOU Osmе divizije NOV i PO Hrvatske — 23, 45, 47,

85, 87, 88, 106, 135, 194, 423, 425, 441, 442, 443, 479;
 Brigada druga NOU Osme divizije NOV i PO Hrvatske — 30, 47, 48, 85, 87, 136, 298, 315, 403, 411, 412, 425, 442, 443, 479, 617, 622, 623, 626, 627, 628, 630, 634, 635, 639;
 Brigada treća NOU Osme divizije NOV i PO Hrvatske — 45, 403, 424, 426, 443, 445, 451, 546, 549;
 Brigada dvanaesta NOU Dvanaeste divizije — 16, 19, 21, 96, 146, 154, 161, 197, 198, 202, 203, 210, 220, 222, 223, 236, 277, 308, 345, 414, 439, 455, 457, 461, 484, 490, 507, 512, 520, 530, 553, 560, 592, 596, 619, 632, 633;
 Brigada trinaesta proleterska NOU »Rade Končar« — 32, 55, 68, 95, 110, 117, 151, 164, 240, 246, 258, 280, 282, 286, 288, 297, 328, 357, 399, 486, 518;
 Brigada omladinska NO »Joža Vlahović« — 13, 14, 17, 19, 20, 21, 41, 107, 108, 148, 197, 202, 220, 222, 223, 270, 275, 276, 277, 414, 454, 455, 458, 461, 478, 484, 490, 507, 530, 556, 578, 593, 597;
 Brigada sedamnaesta NOU Desete divizije — 14, 50, 96, 125, 126, 127, 128, 129, 133, 145, 159, 196, 197, 199, 203, 210, 220, 222, 223, 272, 304, 332, 341, 351, 352, 353, 364, 462, 479, 498, 532, 633;
 Brigada osamnaesta NOU Dvanaeste divizije — 21, 49, 146, 147, 198, 203, 222, 275, 276, 277, 413, 414, 415, 439, 454, 459, 484, 530, 593, 597;
 Brigada dvadeset prva NO Desete divizije — 125, 126, 127, 129, 130, 131, 133, 303, 304, 352, 353, 491, 560;
 Brigada prva NOU Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske — 404, 411, 412;
 Brigada druga NOU Trinaeste divizije NOV i PO Hrvatske — 404;
 Brkić Duško — 15, 104, 170, 171, 174;
 Brod Moravice — 337, 514, 521, 522;
 Brodnjak Ivan — 93;
 Bršljanica — 530;
 Brušane — 499;
 Bruvno — 466;
 Bujanj (s.) — 147;
 Bučko Kamensko — 131;
 Budak (s.) — 264, 415, 426, 427, 623, 626;

Budački most — 264, 415, 426, 427;
 Budičina (G. i D.) — 205;
 Bukovac (k. 529) — 232, 417;
 Bukovec (s.) — 596;
 Bukovica (kod Pod. Slatine) — 244, 413;
 Bukovica (kod Knina) — 228, 229;
 Bulat Rade — 18, 41, 92, 108, 109;
 Bulinac — 523, 529, 530, 547;
 Bulović Mirko-Zet — 172;
 Bundeck — 570;
 Burić Mirko — 409;
 Bušević (s.) — 420;
 Butković Ivan — 259, 284, 358;
 Buzim — 240, 283;

C

Cabuna (želj. st.) — 360, 543, 619;
 Carevdar — 534;
 Carić Jovan — 296;
 Cazin — 445;
 Cenzor Antun — 351;
 Cepeliš — 205;
 Cerje — 19;
 Cetinograd — 445, 451;
 Cetinska dolina — 42;
 Ciganka (s.) — 550;
 Crevar Tomo — 93;
 Crni Lug — 224, 252, 253, 429;
 Crnobrnja Bogdan-Tolja — 145, 159;
 Cvijić Stanko — 356;
 Cvetković Marijan — 18, 22, 148, 162, 201, 203, 221, 222, 274, 415, 426;

Č

Čačinci — 244, 454, 456, 458, 484, 633;
 Čaglić (s.) — 507;
 Čalić Dušan-Cule — 340;
 Čalić Nikola — 391;
 Čardak (Veliki, k. 698) — 419, 426;
 Čelić (želj. st.) — 360;
 Češko Selo — 520;
 Čiče Novo i St. — 94, 477;
 Čolak Ljuban — 93, 297;
 Črnomelj — 314;
 Čukovec (Čukovec) — 511, 559, 582;

Č

Četković Vlado — 27, 48, 408;

D

Dabar — 298, 441;
 Dabića Vinogradi (k. 235) — 479;
 Dabo Emil — 93;

Dadasović Branko — 92;
 Damjanović Branko — 139, 344;
 Daruvar — 348, 362, 456, 518, 519,
 529, 610;
 Delnice — 337, 338, 493, 532, 540, 620;
 Demonja Nikola — 335;
 Desinić (s.) — 582, 583;
 Dicmo (s.) — 526, 531;
 Dijanović Tomo — 73;
 Dilj — 303;
 Dimitrijević Živan-Gija — 106, 107,
 186, 235, 383;
 Dinara (pl.) — 379;
 Divizija prva proleterska — 281;
 Divizija šesta NOV i PO Hrvatske
 — 83, 89, 104, 137, 156, 174, 185, 231,
 324, 342, 378, 402, 405, 415, 431;
 Divizija sedma NOV i PO Hrvatske
 — 316, 384, 386, 404, 408, 585;
 Divizija osma NOV i PO Hrvatske —
 7, 8, 9, 23, 30, 45, 84, 87, 135, 156,
 157, 194, 298, 315, 331, 384, 403, 405,
 423, 432, 441, 445, 451, 635;
 Divizija deseta NOV i PO Hrvatske
 — 125, 223, 267, 293, 295, 303, 318,
 319, 340, 350, 374, 437, 438, 440, 567,
 610;
 Divizija dvanaesta NOV i PO Hrvat-
 ske — 14, 16, 22, 37, 40, 41, 49, 107,
 122, 145, 146, 154, 155, 159, 160, 196,
 202, 210, 220, 222, 236, 238, 267, 268,
 275, 295, 345, 365, 377, 413, 437, 438,
 439, 440, 454, 461, 463, 567, 578, 607,
 610, 616, 633;
 Divizija trinaesta NOV i PO Hrvat-
 ske — 7, 9, 315, 403, 411, 622, 630;
 Divoselo — 591;
 Dišnik (s.) — 530;
 Dobra Kuća — 571;
 Dobrota Božo — 391;
 Dodoši (s.) — 547, 551;
 Doljani — 299, 300;
 Domankušić Stjepan-Omega — 92,
 114, 263, 340, 438;
 Donja Kupčina — 328, 329;
 Donja Vrba (želj. st.) — 112;
 Donje Polonje — 583;
 Donji Andrijevc — 113;
 Donji Lapac — 423;
 Dotlić Dušan — 139, 344;
 Dragalić — 364, 554;
 Dragan Jakov — 473;
 Draganac (G. i D.) — 609;
 Dragojlov (general) — 522, 585, 591,
 598, 605, 613, 621, 627, 634;

Drapšin Petar — 14, 75, 104;
 Drava (reka) — 636;
 Drenovača (k. 579) — 83, 104, 158,
 185, 231, 233, 416, 422, 423;
 Drenovec (s.) — 501;
 Drenje — 134, 332, 340;
 Drenjski Slatnik — vidi Drenjski
 Slatinik;
 Drenjski Slatinik — 134, 332, 340,
 367, 374;
 Drežnik Grad — 135, 423;
 Drniš — 42, 575, 581, 588, 594, 595,
 596, 601, 602, 603, 604, 608, 618;
 Dubci — 320, 321, 322;
 Dubranec — 287, 298, 518;
 Dubrava (kod Čazme) — 114, 115;
 Dubrave (G. i D.) — 26, 28, 31, 544,
 550, 561, 627;
 Dubrovčan (s.) — 619;
 Dubovac (s.) — 604;
 Duga Resa — 535;
 Dugi Otok — 575, 582;
 Dugo Selo (s.) — 486, 488, 542;
 Dujmić Miloš — 356;
 Đukić Gojko — 422;
 Đulić Đuro — 39;
 Dundari — 602;
 Dužica (s.) — 578;

D

Đakovac (s.) — 593, 597, 616;
 Đerd Peleško — 169;
 Đukić Mile — 257;
 Đulavec — 459, 556, 560, 562, 563, 567,
 568;
 Đurdanci — 564;
 Đurmanec (s.) — 562;
 Đuričić Valento — 92;

E

Einspiegel Ferdo — 93;
 Ercegovci — 526;

F

Farkaševac (s.) — 512;
 Fulgozi Boris — 473;
 Fužine — 337, 479;

G

Gaj (s.) — 553;
 Galovac (pustara) — 112, 113;
 Galgovo — 518;

Garčin — 245;
 Garešnica — 559;
 Gavranić most — 425, 442;
 Generalski Stol — 561;
 Geri Karolj — 169;
 Glavaš — 177;
 Glavni štab NOV i PO Hrvatske —
 7, 11, 32, 42, 52, 55, 74, 76, 90, 104,
 110, 121, 139, 148, 156, 158, 214, 235,
 258, 264, 280, 282, 286, 293, 301, 313,
 315, 316, 328, 336, 362, 401, 407, 408,
 411, 434;
 Glibok P. — 167;
 Glina — 224, 355, 384, 426, 429, 562,
 564, 577, 579, 599;
 Glinski Trtnik (s.) — 535;
 Glinsko Novo Selo — 591;
 Globornički most — 23, 24, 30, 45,
 506, 508;
 Golinci (s.) — 365;
 Golubić — 516, 517;
 Golubovac (rudnik) — 19;
 Gora (s.) — 305, 327, 354, 355, 384,
 430, 565, 598, 599, 600, 603, 604, 613;
 Goriševac — 407, 421;
 Gorjani — 291, 364;
 Gornja Vas — 36, 65;
 Gornje Zdelice — 519;
 Gornji Lapac — 401, 467;
 Gornji Vrhovci — 131;
 Gospić — 264, 315, 622;
 Gostović Dmitar — 93, 297;
 Gošnjak Ivan — 122, 266, 408;
 Govede Polje — 129;
 Gračac — 466, 467;
 Gračenica — 245, 478;
 Gradina (kod Vrlike) — 180;
 Gradina (kod Cazina) — 446;
 Gradina (kod Vel. Kladuše) — 424;
 Gradina (kod Novog Grada) — 517;
 Gradec — 549;
 Grahovac Ivan — 326;
 Grahovac Mate — 324;
 Grbavac (s.) — 530;
 Grbić Čedo-Kedacije — 214, 267, 312,
 439;
 Greda (kod Siska) — 32, 35, 68, 94,
 110, 111, 150, 287, 288, 298, 488, 489,
 567;
 Gredina (kod Bučkog Kamenskog) —
 131;
 Gređani — 452, 598;
 Grgas Veselin — 473;
 Grgurević Marija — 473;
 Grižane — 336;

Grmuša Rade — 409;
 Grubor Nikola — 86;
 Grupa NOP odreda Dalmacije — 42;
 Grupa primorsko-goranskih NOP
 odreda — 7, 336, 404, 492, 493, 497,
 513, 522, 524, 530, 532;
 Grupa sjevernodalmatinskih bata-
 ljona — 255, 392, 393, 466;
 Grupa unska operativna NOV i PO
 Hrvatske — 51, 163, 187, 188, 204,
 224, 252, 265, 305, 327, 354, 384, 404,
 409, 427, 428, 429, 432, 464, 479, 503,
 543, 546, 579, 604;
 Gržetić Joso — 338;
 Gutmanovci — 633;
 Gvardiol Š. Ante — 391;

H

Hariš Ivan (Gromovnik) — 288, 313;
 Hartje (s.) — 599, 603;
 Herbert Enci — 334;
 Hinić Stevo — 242;
 Holjevac Većeslav — 122, 266, 318,
 362, 433;
 Horvat Josip — 472;
 Horvatić Mato — 164, 249, 260;
 Hošteter Vojko — 409;
 Hrabar Jozo — 473;
 Hrastovica — 188, 204, 205, 264, 265,
 384, 428, 546, 547, 549, 551, 565, 579,
 589, 591;
 Hreljin (Ogulinski) — 337, 530, 627,
 631;
 Hrkanovci — 561;
 Hromec (s.) — 562;
 Hrستیć Stevan — 93;
 Hrvace — 539, 614, 624;
 Hrv. Mitrovica — vidi Sremska Mi-
 trovica;
 Hudaček Ignac — 259;
 Hutin — 63;

I

Ilijina Greda — 96;
 Inkret Franc — 50, 276, 415;
 Islam Latinski (s.) — 517;
 Ivanić Grad — 553, 559;
 Ivanišćica — 513;

J

Jagodnja (s.) — 517;
 Jakšić Pavle — 409;
 Jalkovec — 18, 20;

Jalžabet — 477;
 Janeković Slavko — 409;
 Janić Vlado — 134, 304, 341, 353, 377;
 Jankovac — 126;
 Janković (p.pukovnik) — 488;
 Jastrebarsko (Jaska) — 59;
 Jelić Stipe — 473;
 Jelsa — 526;
 Jergović Ivan-Priša — 92, 114, 263, 292, 340, 438;
 Jerković Mato — 15, 18, 40, 49, 170, 171, 174, 219, 268, 369, 371, 373;
 Jerneć Vlado — 233, 397;
 Jezdić Pero — 314;
 Joka Milan — 267, 303, 438, 439;
 Jokić Božidar — 257;
 Josipdol — 336;
 Jovanić Đoko — 84, 106, 107, 182, 186, 235, 383;
 Jovanović Bogdan-Paur — 39;
 Jukinac — 464;
 Juraković Josip — 297;
 Jurić Milo — 27;

K

Kajić Nikola-Kole — 409;
 Kalati — 422;
 Kaldma (s.) — 138;
 Kalinovača — 423;
 Kalnik — 16, 40, 148, 293, 377;
 Kaluđerovac — 264, 415, 418;
 Kam. Most — 51, 121, 427;
 Kambelovac — 509;
 Kamenjak (zaselak) — 494;
 Karakašice — 614;
 Karin (G. i D.) — 53, 594;
 Kapela (M. i V.) — 7, 8, 84, 87;
 Kaštel Stari — 565;
 Kaufer Šandor — 169;
 Keller dr Gustav — 341;
 Kezele Slavko — 296;
 Kijevo — 174, 175, 176, 179, 379, 420;
 Kirchner Jozef — 171;
 Kistanje — 387, 624;
 Kiš Ferenc — 169;
 Kladarin Đuro — 409;
 Kladuša (M. i V.) — 361, 424, 427, 445, 447, 451;
 Klanac — 628, 630, 632, 634, 635, 639;
 Klanjec — 608;
 Klenik (s.) — 520;
 Kleut Petar — 52, 163, 192, 193, 209, 228, 255, 308, 327, 357, 387, 410, 465;
 Kličković Nikola — 93, 116;

Kličković Rade — 300;
 Kličković Stevo — 259;
 Klisa — 524;
 Kloštar Ivanić — 553;
 Ključ (s.) — 583;
 Kljuka (šuma) — 284;
 Knebl Franjo (Franc) — 49;
 Knežević Josip — 93;
 Knežević Rade-Tihi — 22, 39, 162, 223, 278;
 Knežević Velimir — 79;
 Knin — 42, 90, 231, 279, 342, 401, 420, 504, 509, 522, 525, 527, 529, 531, 532, 551, 561, 575, 588, 589, 594, 595, 596, 601, 602, 603, 604, 608, 614, 618, 624;
 Kocijan Ivan — 92;
 Kokić Adam — 473;
 Kofler Franjo — 371;
 Komarica — 299;
 Konjsko Brdo — 419, 426, 427, 571;
 Koprivnica — 470, 523;
 Korać Miloš — 92;
 Kordići — 66;
 Koreničani — 578;
 Korpus prvi NOV i PO Hrvatske — 10, 45, 51, 83, 104, 121, 158, 163, 174, 185, 187, 204, 231, 252, 264, 327, 354, 361, 378, 384, 404, 415, 441, 445, 451, 464;
 Korpus drugi NOV i PO Hrvatske — 13, 16, 40, 49, 75, 91, 96, 107, 108, 112, 122, 125, 145, 146, 159, 169, 170, 172, 214, 219, 220, 243, 260, 267, 268, 291, 295, 303, 318, 339, 340, 359, 362, 368, 370, 372, 374, 377, 434, 454;
 Korpus drugi bosanski NOU — 105, 106, 107, 383;
 Kosin — 617;
 Kosovo (kod Knina) — 90, 544, 545;
 Kostajnica — 163;
 Kostović Ivan — 473;
 Kotoran Mile — 409;
 Kovačević Mile — 473;
 Kovačević Nikola — 93;
 Kovačević Pero — 455;
 Kovačević Zvonko — 473;
 Kovačić Alojz — 93, 297;
 Kozjak (k. 1072) — 595;
 Kozjak (pl.) — 89, 141, 181, 182, 343, 420;
 Krajačić Đuro — 89;
 Krakar — 622;
 Kralj Ivan — 409;
 Kraljevec — 577;
 Kraljevica — 494;

Kravarско — 117, 118, 284, 399, 500, 632;
 Kravljak — 524;
 Krivaj — 568;
 Krivi Put — 591, 620;
 Križ (kod Ivanić Grada) — 478, 480;
 Krndija (s.) — 134, 342, 350, 351, 352, 374;
 Krndija (vijadukt) — 434, 457, 592, 597, 603;
 Krunić Uroš — 409;
 Kruševo — 52, 53;
 Krušljavec (s.) — 552;
 Krušvar (s.) — 516, 522;
 Kuće (G. i D.) — 500;
 Kuk (k. 1193) — 466;
 Kukunjevac — 245, 519, 579;
 Kulen Vakuf — 105, 185, 231, 234, 379, 420, 554;
 Kupa (r.) — 523, 534, 552, 570;
 Kupeč Dol — 56, 523;
 Kupčina (s.) — 577;
 Kupčina (reka) — 329;
 Kuprešanin Dušan — 422;
 Kuprešanin Milan — 79, 231, 257, 398, 468;
 Kurjeg Miladin — 27;
 Kušec Božidar — 297;
 Kuštrin Josip-Bjelac — 409;
 Kutina — 512;
 Kutjevo — 434;

L

Lačan Marijan — 297;
 Lačan Stevo — 220;
 Lađevac — 499;
 Lalović Pero — 409;
 Lapovci — 113;
 Lasinja — 118;
 Lekenik — 32, 35, 55, 56, 69, 95, 110, 150, 151, 152, 287, 297, 486, 487, 488, 489, 531;
 Lemac Mirko — 302;
 Lepavina — 167, 483, 608;
 Lepenice — 631;
 Lepoglava — 19, 20, 96, 552;
 Leskovac (kod Zagreba) — 313;
 Leskovec (kod Varažd. Toplica) — 501;
 Lička Jesenica — 425, 441;
 Lički Osik — 379, 508, 556, 562, 570, 572, 623, 626;
 Lipik — 363, 629, 632;
 Lipovljani — 365, 488, 490, 568;

Lipovo Polje — 418;
 Lobar (s.) — 552;
 Lokve — 493, 513, 532;
 Lončarica (s.) — 458;
 Lovreč (Lovreč) — 517;
 Ludbreg — 470, 506, 556, 559, 571, 582;
 Ludina (M. i V.) — 505, 511, 512, 559;
 Ludinica — 482;
 Luka (želj. st.) — 567;
 Lukavec (G. i D.) — 523;
 Lupinjak — 470;
 Lupoglav — 553;
 Lužani — 91, 113, 508;

Lj

Ljubić Branko — 472, 473;
 Ljubljana (s.) — 567;
 Ljutica — 422;

M

Macura Mitar — 72;
 Majske Poljane — 564, 582;
 Majur — 555;
 Majurec Stefan — 259;
 Mala Čista — 624;
 Mala Gospa — 529;
 Mali Skočaj — 232, 417;
 Manola Srećko — 13, 44;
 Maoduš Dušan — 391;
 Maoduš Stevo — 78, 229;
 Maovice — 141;
 Marijanović Ankica — 93;
 Marin Dvor — 365;
 Marina Glava (k. 755) — 235, 427, 635;
 Markovac — 137, 138, 231, 233, 530;
 Markuševac — 553;
 Marojević Maroje — 409;
 Martijanec — 559;
 Martinović Đuro — 300;
 Matajić Grga — 217;
 Matetić Vladimir-Vlado — 109, 153, 166, 298, 378;
 Medari (s.) — 554;
 Međudražje — 232, 417;
 Meja — 587;
 Metlika — 313;
 Mičić Milivoje — 92;
 Mihovljan — 619;
 Mikleuš — 461, 633;
 Miklouš — 519;
 Milat Ante — 473;
 Miletići (s.) — 631;

Miličević Borivoj-Boro — 243, 346, 360;
 Milković Dušan — 28;
 Milobar Grga — 115, 297;
 Milojević Borisav-Šubara — 349;
 Miljanović Savo-Jaran — 172;
 Miljevići (s.) — 452;
 Miljković Huska — 569;
 Mitić Ranko — 52, 163, 192, 193, 209, 228, 255, 308, 327, 387, 408;
 Mladen Ivan — 247, 259, 285, 358;
 Mojanka (zaselak) — 528;
 Momčilović Nikola — 422;
 Moslavina — 107, 108, 148, 293, 377;
 Mošćenica — 520;
 Mracilin — 314, 559;
 Mraović Milan-Simić — 37, 72, 73, 250, 285, 288, 330, 331, 357;
 Mrežnica (rijeka) — 515, 541;
 Mrkopalj — 129;
 Mučna Reka (želj. st.) — 470;
 Muker Johan — 171;
 Munižaba Milan — 391;
 Mutak Vlado-Mrki — 39;

N

Naletilić dr. — 241;
 Nebljusi — 423;
 Nenezić M. Radojica — 341, 342;
 Neorić (s.) — 572, 580;
 Nikl Slavko — 93;
 Nižić Toma — 473;
 Normanci (želj. st.) — 584;
 Nova Gradiška — 365;
 Nova Subocka — 363;
 Novak Jerko — 473;
 Novakuša (šuma) — 563;
 Novigrad (Podravski) — 553;
 Novi Marof — 506;
 Novoselec — 589;
 Novoselec-Križ (želj. st.) — 578;
 Novska — 364, 365, 490, 498, 499, 507;

Nj

Njedomir Nikola — 422;
 Njezić — 129, 130;

O

Obradović Marko — 92;
 Obradović Stevo — 422;
 Odra — 283, 313, 314, 519;
 Odred NOP banijski Unske operativne grupe — 189, 204, 206, 265, 404, 410, 428, 551;

Odred NOP bilogorski — 145, 147, 154, 159, 221, 272, 363, 371, 512, 549;
 Odred NOP biokovski — 320, 575, 579;
 Odred NOP bjelovarski — 150;
 Odred NOP cetinski — 43, 322, 323;
 Odred NOP daruvarski — 145, 159, 199, 223, 272, 362, 363, 365, 366, 371, 435, 512, 519, 520, 534;
 Odred NOP diljski — 91, 112, 219, 260, 291, 335, 339, 352, 364, 366, 370, 374, 435, 436, 502, 508, 550, 569, 584;
 Odred NOP istočnodolenjski — 62, 64;
 Odred NOP kalnički — 16, 18, 149, 151, 153, 166, 247, 248, 251, 377, 469, 477, 478, 486, 487, 501, 506, 511, 518, 523, 529, 534, 542, 549, 556, 562, 570, 571, 577, 583, 596, 600, 603, 608, 618, 619, 626, 632, 636;
 Odred NOP karlovački — 404;
 Odred NOP kninski — 394;
 Odred NOP kordunaški — 9, 404;
 Odred NOP lički — 42, 89, 178, 179, 504, 525, 526;
 Odred NOP moslavački — 41, 67, 92, 114, 149, 151, 153, 247, 248, 251, 377, 478, 480, 481, 483, 490, 505, 512, 519, 523, 524, 532, 542, 590;
 Odred NOP plašćanski — 9, 404;
 Odred NOP prvi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda — 336, 514, 550;
 Odred NOP drugi Grupe primorsko-goranskih NOP odreda — 337, 338;
 Odred NOP podravski — 145, 169, 171, 172, 364, 365, 366, 370, 435, 436;
 Odred NOP posavski — 219, 363, 364, 365, 366, 370, 435, 554, 568;
 Odred NOP požeški — 362, 363, 364, 365, 366, 370, 564, 597;
 Odred NOP sjevernodalmatinski — 42, 90, 256, 387, 393, 394, 624;
 Odred NOP splitski — 43, 89;
 Odred NOP šibensko-trogirski — 472;
 Odred NOP turopoljsko-posavski — 250, 258, 259, 280, 282, 285, 328, 329, 331, 399, 400;
 Odred NOP zagrebački — 294;
 Odred NOP zagorski — 294;
 Odred NOP žumberačko-pokupski — 32, 36, 55, 63, 68, 94, 152, 250, 259, 280, 282, 286, 328, 486;
 Ogulin — 26, 524, 529, 530, 627;

Okić Grad — 288;
 Oključna (s.) — 594;
 Okrug Veliki — 516;
 Omanovac — 308, 345;
 Operativni štab za Dalmaciju — 76,
 228, 255, 320, 387;
 Opsenica Stevan — 106;
 Odžakovci — 131;
 Oreščanin Bogdan — 410;
 Oreščanin Vujo — 217;
 Orle (s.) — 486, 488;
 Orlić — 138, 232, 233;
 Oštarije (kod Ogulina) — 408, 491,
 524;
 Oteš (k. 745) — 634;
 Ozalj — 55, 60, 73, 314, 626;

P

Pađene — 531;
 Pajić M. — 302;
 Pajić Nikola — 356;
 Paklenica — 243, 244;
 Pakrac — 275, 347, 348, 360, 454, 456,
 512, 520, 603, 629, 632;
 Pakračka Gora — 592, 596;
 Pakračka Poljana — 603;
 Pakovo Brdo — 279, 343, 420, 528,
 589;
 Palasović Dmtar — 391;
 Paljevine (s.) — 567;
 Papić Ivan — 473;
 Papuk Pl. — 126, 268, 568;
 Patrlj Vladimir — 556;
 Pavlovac (s.) — 237;
 Pavlović Milan-Mićun — 408, 409;
 Paulov Breg — 62;
 Pazarište — 315, 411, 630, 635, 639,
 640;
 Pčelić (želj. st.) — 534, 597, 619;
 Pećigrad — 426;
 Pejnović Nikola — 236;
 Pekić Dušan — 111, 240, 258, 285, 290,
 401;
 Peran Srećko — 472, 473;
 Periša Dunko — 472;
 Perkovci St. — 112;
 Perković — 539;
 Perušić — 315, 379, 411, 418, 556, 562,
 567, 569, 570, 572, 591, 632, 634;
 Peščenica — 313;
 Petrovo Selo — vidi Staro Petrovo
 Selo;
 Pisarovina — 118, 328;
 Piskornjača (šuma) — 579;

Pišać — 597;
 Pištenik — 87;
 Pivnica (želj. st.) — 359, 530, 535;
 Plećaš Danica — 246, 416;
 Pleševica (kod Knina) — 89, 141, 539;
 Plešivica pl. (kod Samobora) — 571;
 Pleternica — 364, 560, 562, 564;
 Podborski Batinjani — 519;
 Podborski Vrbovac — 490;
 Podum (s.) — 301;
 Podrav. Moslavina — 508;
 Podrav. Novigrad — 221, 271;
 Podrav. Slatina — 414, 459;
 Pokuplje — 282, 284;
 Pokupsko — 283, 500;
 Poljana (kod Križevaca) — 578;
 Polje (s.) — 447;
 Ponikvari — 452;
 Popelana (želj. st.) — 360;
 Popovača — 114, 151, 297, 360, 482,
 488, 489, 505, 511, 512, 531, 532, 559,
 589, 590;
 Popovec — 553;
 Popara Milan — 39;
 Popović (s. kod Benkovca) — 582;
 Popović Jovan — 176, 177;
 Popović Tomo-Tomica — 229, 398,
 468;
 Poreč — 620;
 Pozaić Vlado — 471;
 Prandanovci — 292, 365, 569;
 Praznica — 517, 528;
 Prekopa — 224, 252, 464, 562, 613;
 Prgomelje (s.) — 129, 553;
 Pribić — 62, 63;
 Pridvorje — 340, 377;
 Prikraj — 114;
 Primirski Dolac — 539;
 Primirski Veljun — 540;
 Prkosi — 105, 234, 420;
 Prokički Grabar — 540;
 Prpić (general) — 480, 481, 485, 491,
 499, 501, 502, 503, 505, 508, 513, 521,
 522, 525, 531, 533, 536, 544, 552, 555,
 562, 565, 570, 572, 580;

R

Radaković Ilija — 229;
 Radaković Lazo — 236;
 Radakuša — 422;
 Radoboj — 19, 619;
 Rađenović Branko — 422;
 Rajiček Josip — 93;
 Rak Dume — 473;

Rapo Marko — 118;
 Rasenica (r.) — 221;
 Rasinja — 511, 609, 632;
 Ravna Gora — 532;
 Ravni Vrh — 419, 426;
 Ratkovica — 561;
 Remetinec — 240, 282, 283, 285, 477,
 556, 559, 562, 563;
 Repušnica — 244, 245, 610;
 Rešetari — 366;
 Ribarić — 543, 545;
 Ribnik — 158;
 Robotti Mario — 498, 623;
 Rodaljice — 229;
 Rogulj Špiro — 473;
 Rukavina Ivo — 11, 40, 407, 433;
 Rukavina Milivoj — 326;
 Runjevica — 426;

S

Salaš (kod Pakraca) — 629, 632, 633;
 Samobor — 36;
 Sapci (s.) — 478;
 Sava (r.) — 534, 552, 570;
 Savić Nikola — 409;
 Scuero (general) — 494, 515, 541, 606,
 623, 631, 640;
 Seoci (s.) — 569;
 Sesvete (s.) — 486, 488, 542;
 Setuš (s.) — 489;
 Sikirevci — 260, 291, 365;
 Sinj — 555, 561, 579, 624;
 Sirač — 125, 128, 363, 520, 534, 584,
 590;
 Sisak — 518, 521;
 Skračić Milan — 473;
 Skrad — 337, 540;
 Sladojevci — 244, 459;
 Slunj — 451, 479;
 Soblinec — 553;
 Sokolovac — 470, 483, 523, 609;
 Sopnica — 477;
 Sovilj Dušan — 422;
 Spaček Božo — 67, 111, 258, 285, 290,
 401;
 Spigo (general) — 504, 510, 517, 527,
 539, 574, 576, 582, 589, 595, 602, 615,
 618, 625;
 Split — 525, 536, 580;
 Sremska Mitrovica — 478, 626;
 Srma (s.) — 594, 601;
 Srpske Moravice — 550;
 Srzić Nikola — 323, 472;

Stanivuković Milan — 18, 20, 50, 148,
 201, 221, 274, 460, 462;
 Stari Mikanovci — 339, 366, 584;
 Staro Selo — 503, 511, 513;
 Staro Petrovo Selo — 121, 245, 365;
 Strika Ilija — 296;
 Strmica — 174;
 Subocka — 366, 578;
 Suhopolje — 37, 49, 147, 275, 434, 454,
 459, 507, 632;
 Sukošan — 517;
 Sunja — 555;
 Sv. Ivan Zelina — 543;
 Sv. Ivan Žabno — 583;
 Sv. Jakob — 619, 626;
 Sv. Klara — 314, 477, 563;
 Sv. Križ-Začretje — 608, 619;
 Sv. Križ — 66;
 Sv. Marko — 494;
 Sv. Petar — 631;
 Svetić Mićo — 326;

Š

Šakić Mićun — 54, 89, 90, 142;
 Šaš (želj. st.) — 521, 535;
 Šašina — 540;
 Šavre Pavao — 72;
 Ševo Špiro — 473;
 Šibenik — 504, 525, 560, 580;
 Šibl A. Ivan — 335;
 Šijan Milan — 380;
 Širinci — 245, 490;
 Ševo Ćiro — 473;
 Škrlek Branko — 93;
 Škrljan Mato — 93;
 Šnobl Franjo — 259, 284, 358;
 Španovac Polje — 591;
 Špišić Bukovica — 594, 597;
 Štajnbriker Adam (Žan) — 171;
 Štajner Alfred — 382;
 Šteger (bojnik) — 501, 548, 600;
 Štikovo — 141;
 Štok Izidor — 168, 472;
 Šukac Dragutin — 93;
 Šumonja Miloš — 444, 448, 453;

T

Tarabić Joco — 89;
 Terzić Velimir — 281, 316, 406;
 Tintor Gojko — 192;
 Tišina — 533;
 Todinov Tomo (Lala) — 242;
 Tojagić Milan — 220, 269, 455;

Tomić (s.) — 622;
 Topolovac — 187, 512;
 Topolje (s.) — 243, 478;
 Topusko — 259, 384, 425, 427, 451,
 452, 453, 546, 547, 549, 550;
 Trakošćan — 20;
 Trbovići — 622;
 Trgovčević Bogdan — 127, 161;
 Tribunj — 516;
 Trilj — 561;
 Trninić Rade — 130;
 Trnjani — 113;
 Trojeglava — 129;
 Trstenjak Đuro — 348;
 Tuhelj (s.) — 583;
 Tumbas (Tombas) Vukašin — 93,
 297;
 Turkovača (s.) — 563;
 Turković Ladislav-Lacko — 93, 297;
 Turopolje — 298, 313, 500, 519, 531;

U

Udbina — 466;
 Udovčić Antun — 93;
 Udovčić (s.) — 561;
 Um (k. 795) — 301;
 Uništa — 177;
 Uzelac Mile — 91;

V

Vaganac (G. i D.) — 135, 194, 423,
 530, 550;
 Vampotić Rudolf — 171;
 Varažd. Toplice — 248, 518, 531;
 Varda Demetar — 18;
 Velika (s.) — 303, 584, 633;
 Velika Gorica — 284, 298, 313, 314,
 534, 543, 563;
 Veliki Erjavec — 532;
 Veliko Brdo — 529;
 Veliko Trgovište — 520;
 Veljun — 640;
 Veselko Julije — 259, 284, 358;
 Vidiček Josip — 92;
 Vidovec (s.) — 626;
 Virag Robert — 169;
 Virje — 49, 154, 511, 512, 549;
 Virovitica — 454, 456, 597, 610;
 Vis (otok) — 573, 588, 601;
 Vitezica Mijo — 473;
 Vlaisavljević Dušan — 78, 229;
 Vlaka (šuma) — 528;
 Voćinska — *vidi Voćinska Reka*;
 Voćinska R. — 458;

Voganj — 626;
 Vojaček Josip — 438;
 Vojlovica R. — 458;
 Vojvodić Zeko — 409;
 Voloder (s.) — 483, 505, 543;
 Vrančić Nikola — 297;
 Vrata — 493;
 Vrbova (želj. st.) — 524;
 Vrbovljani — 568;
 Vrbovsko — 337;
 Vrhovni štab NOV i PO Jugoslavije
 — 280, 316;
 Vrijeska (G. i D.) — 568, 578;
 Vrlika — 42, 139, 140, 141, 174, 180,
 181, 343, 379, 509, 516, 517, 522, 523,
 524, 531, 532, 539, 561, 575, 581, 588,
 589, 594, 595, 596, 601, 602, 603, 604,
 608, 618;
 Vrpolje — 243, 244, 525, 526, 528;
 Vrsta — 426;
 Vršina — 89;
 Vučković (s.) — 181;
 Vučkovića Glavica — 181;
 Vučijak — 418;
 Vučpolje — 526;
 Vujaklija Jovo — 356;
 Vujić Dragan — 118;
 Vujnić Milutin — 348;
 Vukman Ante — 473;
 Vukman Jozo — 473;
 Vukomerić — 287, 298;
 Vukotić Ljubomir — 334;
 Vuković Mirko — 259, 330;
 Vukovina — 95;
 Vulin Slavko — 473;

Z

Zadvarje — 320, 321, 322, 323, 566,
 572, 575, 579, 581, 589;
 Zagorje — 16, 40, 293;
 Zagreb — 339, 523, 529;
 Zalužnica — 299;
 Zaninović Frane — 473;
 Zapolje (želj. st.) — 367, 604;
 Završje — 469;
 Zatezale (s.) — 515, 541;
 Zdelice (s.) — 560;
 Zdenčina — 603;
 Zec Ranko — 245;
 Zelengrad — 602;
 Zlobin — 337, 338, 540, 541;
 Zona druga operativna NOV i PO
 Hrvatske — 13, 40, 66, 67, 68, 74,
 107, 108, 114, 148, 151, 166, 167, 246;

250, 258, 280, 281, 293, 296, 318, 319,
340, 357, 377, 440, 469, 590;
Zona četvrta operativna NOV i PO
Hrvatske — 77, 279;
Zorić Petar — 356;
Zrinska — 478, 499, 519;

Z

Žarković Grujica — 341;
Žažina — 55, 95;
Žegarac Nikola — 93;

Žerjavinec — 567;
Žeželj Milan — 67, 165, 246, 260, 289,
359;
Žganec Joža — 358;
Žigić Rade — 90;
Živaja (želj. st.) — 521;
Živković Drago — 472;
Živković Živko — 79;
Žumberak — 55, 66, 153, 283, 284;
Županović Ignacije — 473;
Župić (s.) — 547;
Žuta Lokva — 540, 605, 610.

S A D R Ź A J

BORBE U HRVATSKOJ 1943 GODINE

— Kolovoz —

I

Dokumenti jedinica Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije

	Strana
Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 1 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za čišćenje područja Male Kapele od četnika — — — — —	7
Uputstvo Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 2 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama o čuvanju vojne tajne — — —	11
Pismo Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 2 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone o stavljanju Omladinske NO brigade »Joža Vlahović« pod komandu Zone — —	13
Izvještaj Štaba Dvanaeste divizije od 2 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama Divizije na Kalniku i Hrvatskom Zagorju — — —	16
Naređenje Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 2 kolovoza 1943 god. štabovima brigada da formiraju regrutne čete	22
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 2 kolovoza 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na Globornički most — — — — —	23
Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 2 kolovoza 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o obezbjeđenju napada na Globornički most — — — — —	30
Izvještaj komandanta Žumberačko-pokupskog NOP odreda od 3 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na željezničke stanice Lekenik i Greda — — —	32
Zapovijest Štaba Žumberačko-pokupskog NOP odreda od 3 kolovoza 1943 god. Prvom bataljonu da postavi zasjedu na cesti Gornja Vas — Samobor — — — — —	36
Zapovijest Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 4 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Suhopolje — — — — —	37
Pismo Štaba Druge operativne zone od 4 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o dejstvima Dvanaeste divizije na Kalniku i Hrvatskom Zagorju — — —	40
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 5 kolovoza 1943 god. Štabu Grupe NOP odreda Dalmacije za dejstvo na području Cetinska dolina — Knin — Vrlika — Drniš — — —	42

Izveštaj Štaba Osme divizije od 6 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na željeznički most kod Gornjih Dubrava — — — — —	45
Izveštaj Štaba Dvanaeste divizije od 6 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa o napadu na Suhopolje i o akciji u Virju	49
Izveštaj Štaba Unske operativne grupe od 6 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi kod Kamenskog Mosta — — — — —	51
Izveštaj Štaba Kninskog sektora od 6 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Kruševo — — —	52
Izveštaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 6 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama od 15 do 31 srpnja — — — — —	55
Izveštaj Štaba Žumberačko-pokupskog NOP odreda od 6 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone o izvršenim akcijama i borbama od 11 do 31 srpnja — — — — —	68
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 7 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone u vezi s napadima neprijateljskih aviona na štabove i pozadinske ustanove — — — — —	74
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 7 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama u vezi s formiranjem mađarskog bataljona »Šandor Petefi« — — — — —	75
Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 8 kolovoza 1943 god. Operativnom štabu za Dalmaciju u vezi pretstojeće kapitulacije Italije — — — — —	76
Izveštaj Štaba Šeste divizije od 8 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama kod Bilaja i na Drenovači — — — — —	83
Naređenje Štaba Osme divizije NOV i PO Hrvatske od 8 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama da unište četnike na području Mala Kapela — — — — —	84
Izveštaj Štaba Druge NOU brigade od 8 kolovoza 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o čišćenju četnika na području Male Kapele — — — — —	87
Pismo Štaba Kninskog sektora od 9 kolovoza 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o borbama na liniji Kozjak — Vršina — Pleševica — — — — —	89
Izveštaj Štaba Diljskog NOP odreda od 9 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Lužane	91
Naredba Štaba Moslavačkog NOP odreda od 9 kolovoza 1943 god. o formiranju Udarnog bataljona i postavljanju rukovodilaca	92
Izveštaj Štaba Žumberačko-pokupskog NOP odreda od 9 kolovoza 1943 god. Okružnom komitetu Komunističke partije Hrvatske za Pokupje o izvršenim akcijama od 8 srpnja do 2 kolovoza	94
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 10 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama da izvedu obuku i izučavaju vojnu teoriju — — — — —	96
Izveštaj Štaba Šeste divizije od 10 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o razmještanju jedinica i stanju na području Drenovače — — — — —	104
Pismo Štaba Druge operativne zone od 10 kolovoza 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske o naređenju Omladinskoj brigadi »Joža Vlahović« da krene u Moslavinu —	107

Naređenje Štaba Druge operativne zone od 10 kolovoza 1943 god. Štabu Omladinske brigade »Joža Vlahović« da izvrši pokret u Moslavinu — — — — —	108
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 10 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Lekenik i Gredu — — — — —	110
Izvještaj Štaba Diljskog NOP odreda od 10 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Perkovce, željezničku stanicu Vrba Donja i drugim akcijama — — — — —	112
Izvještaj Štaba Moslavačkog NOP odreda od 10 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone o napadu na Dubravu i na željezničke stanice Popovača, Božjakovina i Prikraj — — — — —	114
Izvještaj Štaba Drugog proleterskog bataljona od 10 kolovoza 1943 god. Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« o borbama kod Kravarskog — — — — —	117
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 11 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbi kod Kamenskog Mosta — — — — —	121
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 11 kolovoza 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije u vezi s uvođenjem činova u NOV i PO Jugoslavije — — — — —	122
Izvještaj Štaba Desete divizije od 11 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama i akcijama od 15 lipnja do 10 kolovoza — — — — —	125
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 11 kolovoza 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijateljski kamion na cesti Vaganac — Drežnik i o drugim akcijama — — — — —	135
Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 11 kolovoza 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o borbi kod Markovca — — — — —	137
Izvještaj Štaba Kninskog sektora od 12 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Vrliku — — — — —	139
Pismo Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 13 kolovoza 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije o pripremi napada na Male Bastaje — — — — —	145
Izvještaj Štaba Dvanaeste divizije od 13 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o razmještanju i dejstvima jedinica od 1 do 8 kolovoza — — — — —	146
Izvještaj Štaba Druge operativne zone od 13 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama i o stanju na Kalniku i Moslavini — — — — —	148
Naređenje Štaba Druge operativne zone od 13 kolovoza 1943 god. Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« u vezi s mobilizacijom i formiranjem novih jedinica — — — — —	151
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 13 kolovoza 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske o akciji u Virju i o stanju u Brigadi — — — — —	154
Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 14 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za dejstvo u slučaju neprijateljskog prodiranja u pravcu Dalmacije — — — — —	156
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 14 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbi kod Ribnika i Drenovače — — — — —	158
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 14 kolovoza 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije za napad na Male Bastaje — — — — —	159

Naređenje Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 14 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama da formiraju čete za vezu — — — — —	160
Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 14 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi na području Kostajnice — — — — —	163
Pregled brojnog stanja i naoružanja Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 14 kolovoza 1943 godine — —	164
Izvještaj Štaba Kalničkog NOP odreda od 14 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog operativne zone o izvršenim akcijama i o stanju u Odredu — — — — —	166
Naredba Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 15 kolovoza 1943 god. o formiranju mađarskog bataljona »Šandor Petefi« — — — — —	169
Obavještenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 15 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama i ustanovama o formiranju njemačke čete »Ernest Telman« — — — — —	170
Pismo Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 15 kolovoza 1943 god. Štabu Podravskog NOP odreda o stavljanju mađarskog bataljona »Šandor Petefi« i njemačke čete »Ernest Telman« pod komandu Odreda — — — — —	172
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 15 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Strmicu, Kijevo i Vrliku — — — — —	174
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 15 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o rasporedu jedinica i planu dejstva — — — — —	185
Naređenje Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 15 kolovoza 1943 god. Štabu Unske operativne grupe da ispita mogućnost napada na Topolovac — — — — —	187
Zapovijest Štaba Unske operativne grupe od 15 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Hrastovicu — — —	188
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade od 15 kolovoza 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijatelja kod Donjeg Vaganca — — — — —	194
Zapovijest Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 16 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Male Bastaje — — — — —	196
Pismo Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 16 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama u vezi s napadom na Male Bastaje — — — — —	202
Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 17 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Hrastovicu — — — — —	204
Zapovijest Štaba Dvanaeste NOU brigade od 17 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Male Bastaje — —	210
Izvještaj Štaba Drugog korpusa od 18 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o razmještanju i moralnom stanju neprijateljskih jedinica — — — — —	214
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 18 kolovoza 1943 god. Štabu Diljskog i Posavskog NOP odreda da formiraju Osječku i Novogradišku četvu — — — — —	219

	Strana
Izvještaj Štaba Dvanaeste divizije od 18 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o likvidaciji neprijateljskog garnizona Mali Bastaji — — — — —	220
Naređenje Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 18 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za evakuisanje plijenjena i povlačenje poslije napada na Male Bastaje — — —	222
Zapovijest Štaba Unske operativne grupe od 18 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Prekopolu i Crni Lug —	224
Izvještaj Štaba Kninskog sektora od 18 kolovoza 1943 god. Operativnom štabu za Dalmaciju o neprijateljskoj ofanzivi na području Bukovice i o nekim organizacionim pitanjima — —	228
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 19 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbama na području Knina, Drenovače i Kulen Vakufa — — — — —	231
Izvještaj Štaba Prve NOU brigade Šeste divizije od 19 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbi na Marinoj Glavi — — — — —	235
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 19 kolovoza 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske o dejstvima Brigade od 10 do 20 kolovoza — — — — —	236
Izvještaj Štaba Prvog proleterskog bataljona od 19 kolovoza 1943 god. Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« o napadu na Remetinec — — — — —	240
Obavještenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 20 kolovoza 1943 god. o akcijama Diverzantskog bataljona od 5 srpnja do 10 kolovoza — — — — —	243
Uputstvo političkog komesara Druge operativne zone od 20 kolovoza 1943 god. Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« za popunu jedinica, raspored novopridošlog ljudstva i formiranje novih jedinica — — — — —	246
Naređenje Štaba Druge operativne zone od 20 kolovoza 1943 god. Štabu Žumberačko-pokupskog NOP odreda u vezi s formiranjem Turopoljsko-posavskog NOP odreda i rasporedom novomobilisanog ljudstva — — — — —	250
Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 20 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Prekopolu i Crni Lug — — — — —	252
Izvještaj Štaba Kninskog sektora od 20 kolovoza 1943 god. Operativnom štabu za Dalmaciju o formiranju Grupe bataljona sjeverne Dalmacije i o borbi kod Benkovca — — — — —	255
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 20 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone o izvršenim akcijama, prilivu novih boraca i formiranju Turopoljsko-posavskog NOP odreda — — — — —	258
Izvještaj Štaba Diljskog NOP odreda od 20 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Sikirevce — — — — —	260
Izvještaj Štaba Prvog korpusa od 21 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbama kod Gospića i napadu na Hrastovicu — — — — —	264
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 21 kolovoza 1943 god. štabovima Desete i Dvanaeste divizije da pošalju ljudstvo za formiranje Protivčetničkog bataljona — —	267

Izvještaj Štaba Dvanaeste divizije od 21 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Male Baste i o stanju u Diviziji — — — — —	268
Zapovijest Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 21 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za rušenje komunikacije Pakrac — Suhopolje — — — — —	275
Naređenje Štaba Četvrte operativne zone od 21 kolovoza 1943 god. Štabu Kninskog sektora da djeluje u pravcu Knina — —	279
Pismo Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 21 kolovoza 1943 god. Štabu Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« o stavljanju Žumberačko-pokupskog NOP odreda pod komandu Štaba Brigade — — — — —	280
Izvještaj Operativnog štaba dijelova Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Žumberačko-pokupskog i Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 21 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama i stanju u Pokupju — — — — —	282
Izvještaj Štaba Žumberačko-pokupskog NOP odreda od 21 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama od 1 do 15 kolovoza — — — — —	286
Izvještaj Štaba Diljskog NOP odreda od 21 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi kod Đakovačke Breznice i o drugim akcijama — — — — —	291
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 22 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone povodom operacija koje će izvoditi Deseta divizija na području Moslavine, Bilo Gore, Kalnika i Hrvatskog Zagorja — — — — —	293
Naredba Štaba Druge operativne zone od 22 kolovoza 1943 god. o formiranju Komande Moslavačkog područja, postavljanju rukovodilaca i pohvali podređenih jedinica — — — — —	296
Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 22 kolovoza 1943 god. Štabu Osme divizije NOV i PO Hrvatske o rezultatima borbe protiv četnika na području Dabra — — — — —	298
Izvještaj Štaba Bataljona protiv pete kolone od 22 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o borbi protiv četnika u šumi Umu — — — — —	301
Izvještaj Štaba Desete divizije od 23 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o borbi kod Velike i odlasku Divizije na područje Dilja — — — — —	303
Zapovijest Štaba Unske operativne grupe od 23 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Goru — — — — —	305
Zapovijest Štaba Dvanaeste NOU brigade od 23 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na posadu koja obezbjeđuje most kod Omanovca — — — — —	308
Izvještaj Treće čete Drugog diverzantskog bataljona od 23 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o diverzijama izvršenim od 1 svibnja do 23 kolovoza — — — — —	313
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 24 kolovoza 1943 god. Štabu Prve NOU brigade da se stavi pod komandu Trinaeste divizije u cilju izvođenja operacija na području Pazarište — Perušić — Gospić — — — — —	315

Čestitke političkog komesara Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske i Prvog korpusa od 24 kolovoza 1943 god. borcima i rukovodiocima Sedme divizije na herojskim podvizima i pobjedama u toku Četvrte i Pete neprijateljske ofanzive — — — — —	316
Pismo Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 24 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone o stavljanju Desete divizije pod komandu Zone — — — — —	318
Izvještaj Štaba Biokovskog NOP odreda od 24 kolovoza 1943 god. Operativnom štabu za Dalmaciju o napadu na Dubce i Zadarje — — — — —	320
Izvještaj Štaba Prvog ličkog hrvatskog bataljona »Matija Gubec« od 24 kolovoza 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o dejstvu Bataljona — — — — —	324
Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 25 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Goru — — — — —	327
Izvještaj Operativnog štaba dijelova Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« i Žumberačko-pokupskog i Turo-poljsko-posavskog NOP odreda od 25 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o napadu na Kupčinu — — — — —	328
Zapovijest Štaba Sedamnaeste NOU brigade od 25 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Drenjski Slatnik i Drenje — — — — —	332
Izvještaj Štaba Grupe primorsko-goranskih NOP odreda od 25 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama od 25 srpnja do 22 kolovoza — — — — —	336
Izvještaj Štaba Diljskog NOP odreda od 25 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijateljsko uporište Stari Mikanovci — — — — —	339
Izvještaj Štaba Desete divizije od 26 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Drenjski Slatnik, Drenje i Pridvorje — — — — —	340
Izvještaj Štaba Druge NOU brigade od 26 kolovoza 1943 god. Štabu Šeste divizije NOV i PO Hrvatske o borbama na području Knina od 21 do 24 kolovoza — — — — —	342
Izvještaj Štaba Dvanaeste NOU brigade od 26 kolovoza 1943 god. Štabu Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske o uništenju posade i mosta kod Omanovca — — — — —	345
Zapovijest Štaba Desete divizije NOV i PO Hrvatske od 27 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Krndiju — — — — —	350
Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 27 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Goru — — — — —	354
Izvještaj Štaba Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« od 27 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone o prilikama novih boraca i brojnom stanju jedinica — — — — —	357
Izvještaj Štaba Diverzantskog bataljona od 27 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o diverzijama od 12 do 24 kolovoza — — — — —	359
Uputstvo Štaba Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama o postupku sa zarobljenim domobranima — — — — —	361
Izvještaj Štaba Drugog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama NOP odreda Slovenije od 11 do 28 kolovoza 1943 godine — — — — —	362

Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama u vezi s formiranjem diverzantskih četa i vodova u operativnim jedinicama —	368
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama da unište komunikacije kojima se služi neprijatelj — — — — —	370
Naređenje Štaba Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske od 28 kolovoza 1943 god. podređenim štabovima da formiraju kurseve za desetare i vodnike — — — — —	372
Izvještaj Štaba Desete divizije od 28 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Krndiju —	374
Pismo Štaba Druge operativne zone od 28 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o toku mobilizacije u Moslavini i na Kalniku i o formiranju Brigade — — —	377
Izvještaj Štaba Šeste divizije od 28 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o stanju u Diviziji i o razmještanju jedinica — — — — —	378
Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 28 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o izvršenim akcijama, povratku Sedme divizije i stanju na Baniji — — —	384
Izvještaj Štaba Sjevernodalmatinskog NOP odreda od 28 kolovoza 1943 god. Operativnom štabu za Dalmaciju o borbi kod Kištanja — — — — —	387
Naređenje Štaba Kninskog sektora od 29 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo — — — — —	392
Zapovijest Operativnog štaba Trinaeste proleterske NOU brigade i Turopoljsko-posavskog NOP odreda od 29 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama da postave zasjedu kod Kravarskog — — — — —	399
Direktiva Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 30 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za raspored i dejstvo radi sprečavanja neprijateljskog prodora na pravcu Bihać — Gornji Lapac — Knin — — — — —	401
Naredba Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 30 kolovoza 1943 god. o pohvali Treće NOU brigade Šeste divizije za uspjehe postignute u borbama kod Goričevaca — — — — —	407
Izvještaj šefa Operativnog odsjeka Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 30 kolovoza 1943 god. Glavnom štabu o povratku Sedme divizije na Baniju i o stanju u njoj — — — — —	408
Naređenje Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 30 kolovoza 1943 god. Štabu Trinaeste divizije da obustavi ofanzivne operacije na sektoru Perušić — Pazarište — — — — —	411
Zapovijest Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 30 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama za napad na Bukovicu — — — — —	413
Pregled akcija i operacija Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske od 1 do 31 kolovoza 1943 godine — — — — —	415
Izvještaj Štaba Drugog korpusa Glavnom štabu NOV i PO Hrvatske o akcijama i borbama u Slavoniji u toku kolovoza 1943 godine — — — — —	434
Izvještaj Štaba Osme divizije od 31 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o rezultatima borbe protiv četnika na području Ličke Jesenice i Dabra — — — — —	441

Izvještaj Štaba Osme divizije od 31 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijateljsku kolonu na cesti Velika Kladuša — Cazin — — — — —	445
Izvještaj Štaba Osme divizije od 31 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na Topusko — — — — —	451
Izvještaj Štaba Dvanaeste divizije od 31 kolovoza 1943 god. Štabu Drugog korpusa NOV i PO Hrvatske o rušenju komunikacija Pakrac — Suhopolje i Virovitica — Čačinci — — — — —	454
Naređenje Štaba Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 31 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama da poruše željezničku prugu Podravska Slatina — Mikleuš — — — — —	461
Pregled brojnog stanja i naoružanja Dvanaeste divizije NOV i PO Hrvatske od 31 kolovoza 1943 godine — — — — —	463
Izvještaj Štaba Unske operativne grupe od 31 kolovoza 1943 god. Štabu Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske o napadu na neprijatelja na cesti Jukinac — Prekopa — — — — —	464
Naređenje Štaba Kninskog sektora od 31 kolovoza 1943 god. podređenim jedinicama da spriječe neprijateljski prodor sa pravca Bruvno — Gračac — — — — —	466
Izvještaj Štaba Kalničkog NOP odreda od 31 kolovoza 1943 god. Štabu Druge operativne zone o izvršenim akcijama i o stanju u Odredu — — — — —	469
Naredba o formiranju Šibensko-trogirskog NOP odreda od 31 kolovoza 1943 godine — — — — —	472

II

Ustaško-domobranski i talijanski dokumenti

Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 2 kolovoza 1943 god. o akcijama jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničke objekte i dejstvu talijanskih i ustaško-domobranskih jedinica na Biokovu — — — — —	477
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 2 kolovoza 1943 god. o napadu Moslavačkog NOP odreda na s. Križ — — — — —	480
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 3 kolovoza 1943 god. o napadu Moslavačkog NOP odreda na Popovaču — — — — —	482
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 3 kolovoza 1943 god. o napadima jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničke objekte sjeverno od Save i Kupe, o dislokaciji brigada NOV i PO Hrvatske u Bilo Gori i o nastavku neprijateljske ofanzive na Biokovu — — — — —	483
Izvještaj Zapovjedništva Prvog zbornog područja od 3 kolovoza 1943 god. o napadu dijelova Trinaeste proleterske NOU brigade »Rade Končar« na Lekenik i akcijama Žumberačko-pokupskog i Kalničkog NOP odreda — — — — —	486
Izvještaj Zapovjedništva glavnog stožera domobranstva od 4 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Lekenik, Gredu, Popovaču, Lipovljane i Bilajski most — — — — —	488
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 4 kolovoza 1943 god. o napadu dijelova Grupe primorsko-goranskih NOP odreda na talijansku autokolonu kod Badanjskog mosta — — — — —	492

	Strana
Izvještaj Komande talijanske Druge armije od 4 kolovoza 1943 god. o zarobljavanju talijanskih vojnika i o pasivnom držanju Prve čete Sedamnaestog ustaškog bataljona — — — — —	497
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 5 kolovoza 1943 god. o povratku Sedamnaeste NOU brigade sa Banije u Slavoniju i napadima jedinica NOV i PO Hrvatske na Božjakovinu i Novsku — — — — —	498
Izvještaj Zapovjedništva Prvog zbornog područja od 5 kolovoza 1943 god. o neprijateljskoj akciji »Grün« na prostoriji r. Sava i r. Kupa — Pokupsko — Kravarsko — Turopolje — D. Kuće	500
Izvještaj o događajima na prugama od 5 kolovoza 1943 godine —	502
Izvještaj Zapovjedništva Trećeg gorskog zdruga od 5 kolovoza 1943 god. o napadu dijelova Unske operativne grupe na dijelove Sedme gorske pukovnije kod Starog Sela — — — — —	503
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 5 kolovoza 1943 god. o početku talijansko-četničke akcije u zoni Šibenik — Knin — — — — —	504
Izvještaj Zapovjedništva Prve gorske divizije od 6 kolovoza 1943 god. o napadu dijelova Moslavačkog NOP odreda na Popovaču i Ludinu — — — — —	505
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 6 kolovoza 1943 god. o neprijateljskoj akciji »Grün II«, o dislokaciji brigada NOV i PO Hrvatske u Bilo Gori i o gubicima u borbi kod mosta preko r. Globornice — — — — —	506
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 7 kolovoza 1943 god. o pritisku jedinica NOV i PO Hrvatske na Vrliku i o akciji istočno od Knina — — — — —	509
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 7 kolovoza 1943 god. o akciji »Grün II« i o napadima jedinica NOV i PO Hrvatske na Virje, Popovaču, Ludinu i kod Starog Sela — — — — —	511
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 7 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Brod Moravice — — — — —	514
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 8 kolovoza 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV i PO Hrvatske u zoni Golubića i o talijansko-četničkoj akciji na Vrliku — — — — —	516
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 8 kolovoza 1943 god. o akciji »Grün II« i o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Varaždinske Toplice, Daruvar i Sisak —	518
Izvještaj ustaško-domobranskog Vojnog povjereništva od 9 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Brod Moravice — — — — —	521
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 11 kolovoza 1943 god. o akciji na Vrliku i o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničke objekte na prugama Zagreb — Koprivnica i Zagreb — Beograd — — — — —	523
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 11 kolovoza 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV i PO Hrvatske u zoni Šibenik — Split — Knin i o napadu Ličkog NOP odreda na Vrpolje — — — — —	525

	Strana
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 11 kolovoza 1943 god. o pojavi jedinica NOV i PO Hrvatske u zoni i o akciji u zoni Knina — — — — —	527
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 12 kolovoza 1943 god. o dejstvima jedinica NOV i PO na željezničke objekte na prugama Banova Jaruga — Daruvar i Zagreb — Ogulin i o gubicima u borbi kod Bulinca — — —	529
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 13 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Popovaču i o dejstvima na području Knin — Vrlika — —	531
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 14 kolovoza 1943 god. o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničke objekte sjeverno i južno od Save i Kupe —	534
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 14 kolovoza 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV i PO Hrvatske u zoni Splita i o prelasku domobrana jedinica NOV i POJ — — — — —	536
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 14 kolovoza 1943 god. o zarobljavanju talijanskih vojnika kod Zlobina od strane jednog voda Trećeg bataljona Prvog odreda Grupe primorsko-goranskih NOP odreda — — — — —	540
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 15 kolovoza 1943 god. o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske sjeverno i južno od Save i Kupe — — — — —	542
Izvještaj ustaško-domobranskog Vojnog povjereništva od 16 kolovoza 1943 god. o dejstvu protiv partizana južno od Dubrava i o borbi jedinica NOV i PO Hrvatske protiv četnika na Kosovu kod Knina — — — — —	544
Izvještaj Zapovjedništva Prvog zbornog područja od 16 kolovoza 1943 god. o napadu dijelova Unske operativne grupe na Hrastovicu i dijelova Treće NOU brigade Osme divizije NOV i PO Hrvatske na Topusko — — — — —	546
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 17 kolovoza 1943 god. o napadu dijelova Treće NOU brigade Osme divizije NOV i PO Hrvatske na Topusko i o gubicima kod Hrastovice — — — — —	549
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 18 kolovoza 1943 god. o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske sjeverno i južno od Save i Kupe — — — — —	552
Izvještaj Zapovjedništva Drugog sektora od 18 kolovoza 1943 god. o događajima oko Sinja i o prelasku satnika na stranu jedinica NOV — — — — —	555
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 19 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Ludbreg, Remetinec, Bastaje i Đulavec i o dejstvu ustaško-domobranskih jedinica kod Ličkog Osika i Perušića — —	556
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 20 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Hromec, Remetinec, Đulavec, Pleternicu, Glinu i Prekopu i o dejstvu ustaško-domobranskih jedinica prema Ličkom Osiku i Perušiću — — — — —	562

Izveštaj ustaško-domobranskog Vojnog povjereništva od 20 kolovoza 1943 god. o otkazivanju izvršenja zapovijesti za prese-ljenje od strane jedne bojne iz Zadvarja — — — — —	566
Izveštaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 21 ko-lovoza 1943 god. o pokretima jedinica Desete i Dvanaeste NO divizije poslije napada na Bastaje i Đulavec i o dejstvu ustaško-domobranskih jedinica prema Perušiću — — — — —	567
Izveštaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 22 ko-lovoza 1943 god. o dejstvima NOV i PO Hrvatske sjeverno od Save i Kupe i o završetku dejstava ustaško-domobran-skih jedinica prema Ličkom Osiku i Perušiću — — — — —	570
Izveštaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 22 kolovoza 1943 god. o dejstvima na otoku Braču i o strije-ljanju talaca na otoku Visu — — — — —	573
Izveštaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 22 kolovoza 1943 god. o napadu Biokovskog NOP odreda na Zadvarje i o dejstvu talijanskih jedinica u zoni između Knina, Drniša i Vrlike — — — — —	575
Izveštaj zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 23 ko-lovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Kupčinu, Glinu i Zadvarje — — — — —	577
Izveštaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 23 kolovoza 1943 god. o nastavljanju dejstva u zoni Knin — Drniš — Vrlika i o puštanju hrvatskih oficira zarobljenih kod Zadvarja — — — — —	581
Izveštaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 24 ko-lovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Desinić i na vijadukt kod Daruvara i o borbi kod Majskih Poljana — — — — —	582
Izveštaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 24 ko-lovoza 1943 god. o koncentraciji ustaško-domobranskih i nje-mačkih jedinica u Bihaću — — — — —	586
Izveštaj Komande Osamnaestog armijskog korpusa od 24 kolovoza 1943 god. o dejstvima talijanskih jedinica u zoni Knin — Drniš — Vrlika — — — — —	588
Izveštaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 25 ko-lovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Popovaču, vijadukt kod Daruvara i Hrastovicu i o dejstvima talijanskih jedinica u rejonu Knin — Vrlika — — — — —	589
Izveštaj Zapovjedništva Četvrtog gorskog zdruga od 25 kolovoza 1943 god. o dejstvu ustaško-domobranskih jedinica u Pakrač-koj Gori i njemačkih na Bilo Gori — — — — —	592
Izveštaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 26 kolovoza 1943 god. o dejstvu talijanskih jedinica u zoni Knin — Drniš — Vrlika — — — — —	594
Izveštaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 26 ko-lovoza 1943 god. o borbama protiv jedinica NOV i PO Hrvat-ske u Pakračkoj Gori, Bilo Gori i zoni Knin — Vrlika — Drniš — — — — —	596

	Strana
Izvještaj Zapovjednika Prvog zbornog područja od 26 kolovoza 1943 god. o gubicima u borbi kod Gore i o pojavi brigada NOV i PO Hrvatske u okolini Gline — — — — —	599
Izvještaj Komande Osamnaestog armijskog korpusa od 27 kolovoza 1943 god. o završetku dejstava u zoni Knin — Drniš — Vrlika	601
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 27 kolovoza 1943 god. o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske sjeverno i južno od Save i Kupe, o gubicima u borbi kod Gore i o akciji talijanskih jedinica u zoni Knin — Vrlika — Drniš — — — — —	603
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 27 kolovoza 1943 god. o spuštanju protivavionskih topova od strane engleskih aviona jedinicama NOV i PO Hrvatske na sektoru Žute Lokve — — — — —	605
Izvještaj Zapovjedništva Četvrtog gorskog zdruga od 27 kolovoza 1943 god. o dejstvu njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica na Bilo Goru — — — — —	607
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 28 kolovoza 1943 god. o nastavku dejstava njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica na Bilo Goru i talijanskih u zoni Knin — Drniš — Vrlika — — — — —	608
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 28 kolovoza 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV i PO Hrvatske u zoni Knina i o talijanskoj akciji na Hrvace — —	614
Izvještaj Zapovjedništva Četvrtog gorskog zdruga od 28 kolovoza 1943 god. o dejstvima ustaško-domobranskih jedinica u Bilo Gori — — — — —	616
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 28 kolovoza 1943 god. o pojavi Druge NOU brigade Osme divizije u zoni Kosinja — — — — —	617
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 29 kolovoza 1943 god. o dejstvu Kalničkog NOP odreda u Zagorju, o završetku dejstava njemačkih i ustaško-domobranskih jedinica na Bilo Gori i talijanskih jedinica i četnika u zoni Knin — Vrlika — Drniš — — — — —	618
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 29 kolovoza 1943 god. o koncentraciji jedinica NOV i PO Hrvatske u zoni Krakar — Trbovići — Tomić i o borbama sa Drugom NOU brigadom Osme divizije u zoni Gospića — — — — —	622
Izvještaj Komande talijanskog Osamnaestog armijskog korpusa od 29 kolovoza 1943 god. o stanju u zoni Knina i Sinja i o napadu dijelova Sjevernodalmatinskog NOP odreda na auto-kolonu na putu Mala Čista — Kistanje — — — — —	624
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 30 kolovoza 1943 god. o dejstvima jedinica NOV i PO Hrvatske na željezničke objekte i o borbi Druge NOU brigade Osme divizije NOV i PO Hrvatske između Ličkog Osika i Budaka	626
Izvještaj ustaško-domobranskog zapovjedništva za Liku od 30 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na području Klanca — — — — —	628

	Strana
Izvještaj Zapovjedništva Četvrtog gorskog zdruga od 30 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Lipik, Pakrac i Salaš — — — — — — — — — —	629
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 31 kolovoza 1943 god. o gubicima u borbi u zoni Pazarište—Klanac	630
Izvještaj Zapovjedništva Glavnog stožera domobranstva od 31 kolovoza 1943 god. o napadu jedinica NOV i PO Hrvatske na Klanac i Perušić — — — — — — — — — —	632
Izvještaj Ustaško-domobranskog zapovjedništva za Liku od 31 kolovoza 1943 god. o napadu dijelova Osme NO divizije Hrvatske na Klanac i Pazarište — — — — — — — — — —	635
Izvještaj Zapovjedništva Prvog zbornog područja od 31 kolovoza 1943 god. o prelasku Kalničkog NOP odreda preko Drave —	636
Izvještaj Komande talijanskog Petog armijskog korpusa od 31 kolovoza 1943 god. o borbi protiv jedinica NOV i PO Hrvatske kod Klanca i Pazarišta — — — — — — — — — —	639

Tehnički urednik
Džinić Dragoslav, major

Korektori
Tomić Milenko
Zei Valerija
Ribar Nada

Rukopis predat u štampu novembra 1956 god.

Štampanje završeno maja 1957 god.

Tiraž 3500 primeraka.

I S P R A V K A

<i>Strana</i>	<i>Red</i>	<i>Stoji</i>	<i>Treba</i>
85	12 odozgo	Jasenica.	Jesenica.
271	13 odozdo	radiostanice,	radionice,
291	9 odozdo	Dana 15.	Dana 15.
403	18 odozgo	I Brigada	I Brigadu
488	11 odozgo	STOŽER	STOŽERA
494	2 odozgo	počan	pojačan
553	6 odozgo	j. lza.	j. lzt.
579	17 odozdo	vatom	vatrom